

1891 — 1910.
DWUDZIESTOLECIE T. S. L.

SPRAWOZDANIE

Z DZIAŁALNOŚCI

TOW. SZKOŁY LUDOWEJ

W JUBILEUSZOWYM ROKU 1910.

KRAKÓW 1911.
NAKŁADEM TOWARZYSTWA SZKOŁY LUDOWEJ

SPRAWOZDANIE

Z DZIAŁALNOŚCI

TOW. SZKOŁY LUDOWEJ

ZA ROK 1910.

Dwudziestolecie

1891

Tow. Szkoły Lud.

1910

KRAKÓW 1911. Nr.

NAKŁADEM TOWARZYSTWA SZKOŁY LUDOWEJ.

JW-313

C-89825

40/03

I.

Rok 1910. jest dwudziestym rokiem istnienia Towarzystwa Szkoły Ludowej. Z chlubą może T. S. L. spoglądać na miniony okres dwudziestolecia, gdyż wydatną pracą swoją stało się w życiu narodowym pierwszorzędny czynnikiem. W zakresie szkolnictwa stworzenie 2 gimnazyów, 2 seminaryów nauczycielskich, 5 szkół wydziałowych, 148 szkół ludowych, 36 szkółek początkowych, 113 kursów dla dorosłych analfabetów, 40 kursów przemysłowych, handlowych i zawodowych, 23 ochronek i uczelni, 18 burs jest czynem tak doniosłym, że T. S. L. może z dumą spoglądać na dobrze przeżyty okres czasu, a dodać należy, że w tych instytucjach pobierało tylko w jednym roku (1910) naukę polską 18.429 osób. Na polu oświaty pozaszkolnej stworzyło T. S. L. 1.990 czytelni i wypożyczalni, w których mieści się 305.208 dzieł i 3.663 pism, zbudowało 27 Domów ludowych, wygłosiło 27.315 odczytów i urządziło 3.280 obchodów narodowych, nie licząc wielu innych rodzajów działalności, przedstawionych szczegółowo w następnych rozdziałach. Rezultaty działalności T. S. L. są więc bardzo znaczne.

Oceniło to społeczeństwo, kiedy ofiarowało Towarzystwu Szkoły Ludowej Dar Grunwaldzki, będący odpowiedzią społeczeństwa polskiego na odezwę Dra Roseggera do Niemców, a od lat dziesięciu składa corocznie Dar Narodowy 3. Maja. Ponadto w formie składek okolicznościowych, darów na specjalne fundusze, zapisów i wszelakiego innego rodzaju ofiar otrzymuje T. S. L. bardzo znaczną kwotę, która w ogólnej sumie, zebranej przez Koła, Związki i Zarząd Główny wynosi corocznie około 1½ miliona koron. Cała ta jednak kwota, choć jest bardzo wielka, jednak nie wystarcza na opędzenie nawet najkonieczniejszych potrzeb, zwłaszcza, że na terenie walki napotyka Towarzystwo na liczne trudności, a ma do zwalczania nadzwyczajnie niebezpiecznych przeciwników, którzy rozporządzają bardzo

wielkimi funduszami i zajmują konsekwentnie wszystkie placówki, często nawet stworzone polskimi pieniędzmi, a ponadto stoją na tak wysokim stopniu oświaty, że dotrzymanie im kroku pochłania ogromne sumy pieniężne.

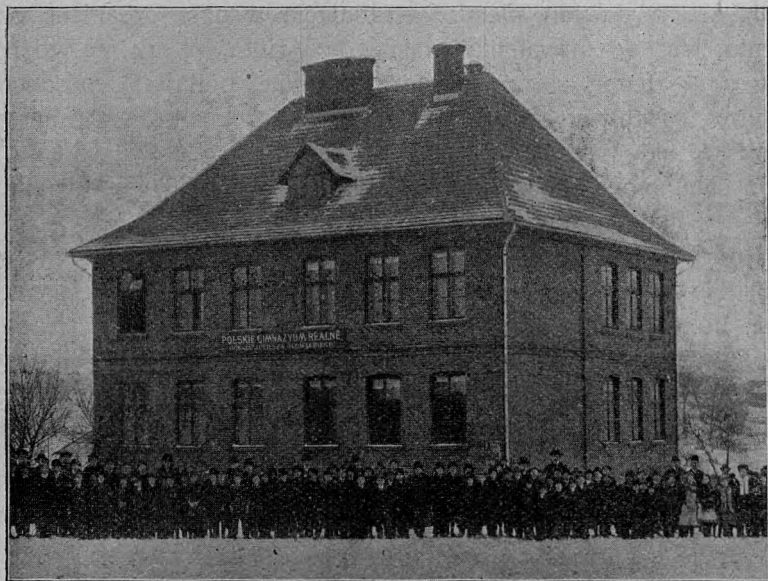
Potrzeby narodowe wzrastają nadzwyczajnie i to z każdym rokiem, bo napór na nas jest coraz silniejszy i na wszystkich polach życia nader konsekwentnie organizowany. W miejscowościach śląskich, gdzie jest znikomo mała liczba Czechów lub Niemców, stawiają Czesi i Niemcy szkoły i w ten sposób wynaradawiają ludność polską. Ponieważ zaś stanowiska wyższe w urzędach i kopalniach zajmują Czesi i Niemcy, przeto robotnik polski, zależny od nich, musi się liczyć z ich presją narodową i wbrew swej woli posyłać dzieci do szkoły czeskiej lub niemieckiej. Jak bezwzględny zaś jest ten napór obcy na ziemię polską i jak nie przebiera w środkach, świadczy o tem ostatni spis ludności, przeprowadzony w dniu 31. grudnia 1910. W miejscowościach, gdzie Polacy stanowią prawie wyłączny element, a Czesi np. bardzo małą garstkę, po spisie stosunek ludności odwrócił się i Polacy są tam w mniejszości. Na Śląsku i na Morawach (Zagłębie Ostrawsko-karwińskie) straciliśmy przeszło 45.000 dusz.

Rzeczy te, szeroko w prasie omawiane, są jednak dla działalności narodowej nadzwyczaj niebezpieczne i wymagają z naszej strony energicznego przeciwdziałania. W wielu gminach z bardzo znaczną większością polską wskutek złej ordynacji wyborczej wydziały gminne są w obcych rękach i dlatego Polacy nie mogą uzyskać tam tych praw, jakie się im należą w państwie konstytucyjnem. Niemcy posiadają na Śląsku 40 szkół wydziałowych, Czesi 15, a Polacy **jedną** w Dąbrowie. Szkoły zaś pospolite to prawie same jedno- i dwuklasówki, pozbawione środków naukowych, obsadzone, niestety, nie raz renegatami, którzy wpajają w dzieci polskie pogardę polskości. Wogóle cała polityka szkolna na Śląsku zmierza do tego, by pogłębić szkolnictwo polskie, a rozwinąć szkolnictwo niemieckie i czeskie. Należy jednak żywić przekonanie, że reprezentacja polska w parlamencie użyje swego wpływu na zabezpieczenie ludności praw jej należnych i od spełnienia przez rząd żądań ludności na polu szkolnictwa średniego, wydziałowego, ludowego i zawodowego uczyni zawisłem swe wobec niego stanowisko. Jako strona krzywdzona musimy bronić się z całą energią i to wszystkimi środkami, jakie nam do rąk daje konstytucja. W tej akcji samoobronnej nie może braknąć nikogo, bo wobec przyszłych pokoleń jesteśmy

wszyscy równo odpowiedzialni za naszą pracę nad odrodzeniem Polski.

W obecnej sytuacji dla społeczeństwa polskiego jest tylko jedno jasne wskazanie: nie wzdrygać się przez żadną ofiarą dla obrony narodowego bytu. Tylko nadzwyczajne wzmoczenie ofiarności — powiedzmy cyfrowo: dziesięciokrotne — może rozjaśnić nieco mroki bardzo niepewnej przyszłości. A więc niech każdy Polak, który należy już do T. L. S., uzna za pierwszy obowiązek swego życia wszelkimi siłami przysparzać mocy Towarzystwu, które narodowego broni bytu, jednając corocznie 10 nowych

Gimnazyum realne w Orłowej na Śląsku.

członków i zbierając fundusze dla stworzenia trwałej podstawy owocnej jego działalności. T. S. L. powinno mieć obecnie nie 30 tysięcy członków, lecz co najmniej 300 tysięcy; budżet roczny T. S. L. powinien wynosić nie 2 miliony, lecz 20 milionów koron. Wtedy dopiero możnaby myśleć o zorganizowaniu akcji oświatowej i ekonomicznej we wszystkich zagrożonych punktach. Dla uratowania i wzmocnienia własnej egzystencji, dla odzyskania straconych w przeszłości dóbr musimy wyżyć swe siły. Na terenie zagrożonym na Wschodzie i na Zachodzie niemal każda miejscowość

wymaga stałej opieki i rychłej pomocy i to w bardzo wielu kierunkach. Na podstawie doświadczenia lat ubiegłych okazało się, że nie dość jest założyć szkołę polską dla uratowania żywiołu polskiego, trzeba jeszcze zwracać uwagę i na inne strony życia społecznego i w każdej dziedzinie wzmacniać polskość. Obok szkoły polskiej musi być także kupiec polski, lekarz Polak, apteka polska, rzemieślnik Polak i t. d. Dopiero wtedy można mówić o narodowym zabezpieczeniu zagrożonej gminy.

Tak postępują Czesi i osiągają nader wydatne rezultaty swych zabiegów nawet w tych gminach, w których jest ich zaledwie kilkunastu.

Moralna siła naszej pracy oświatowej i społecznej polega na tem, że my dążymy nie do wchłonięcia w nasz organizm obcego elementu, lecz do utrwalenia własnego żywiołu, że my nie wdzieramy się w obcą ziemię, lecz własną, zroszoną bohaterskimi walkami przodków, zachować chcemy. Tego zasadniczego prawa samozachowawczego, jakie przysługuje i jednostce i społeczeństwu całemu, bronimy z całą mocą przekonania, z głęboką wiarą w sprawiedliwość zasady i z nadzieją zwycięstwa.

Pod znakiem znacznej ekspansyi Towarzystwa rozpocząć winniśmy drugie dwudziestolecie, bo nie o drobną rzecz chodzi, lecz o rzecz istotną, bo o narodowy byt. Jeżeli sami nie zdobędziemy się na siłę, w takim razie stracimy nawet to, co obecnie posiadamy. Silni wiarą, że nie dopuścimy do takiej klęski, lecz że wzmocnimy świadomość narodową wśród szerokich warstw, rozpoczynamy drugie dwudziestolecie T. S. L.!

II.

Z powodu dwudziestolecia Towarzystwa Szkoły Ludowej.

A. Krótki rys dziejów Tow. Szkoły Ludowej.

1. Początki T. S. L.

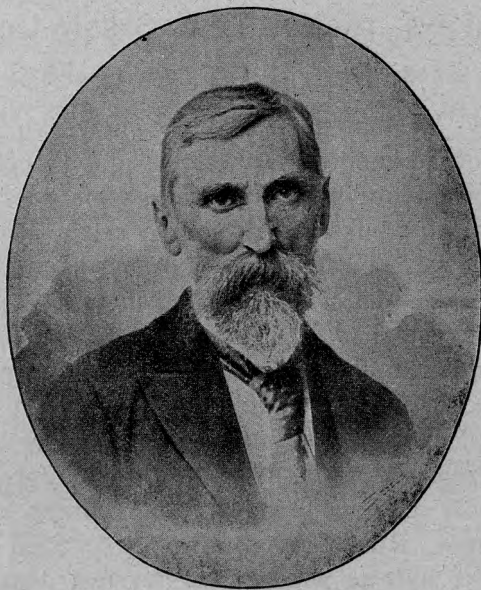
Z Konstytucji 3. Maja poczęło się Towarzystwo Szkoły Ludowej. Albowiem wśród obrad komitetu obywatelskiego, który w roku 1891. urządził w Krakowie uroczystości z powodu setnej rocznicy uchwalenia Konstytucji 3. Maja, podniesiono myśl, aby celem utrwalenia pamięci tego obchodu założyć Towarzystwo, któreby na wzór niemieckiego Schulvereinu i czeskiej Maticy skolskiej opiekowało się szkołą ludową polską. Myśl tę przyjęto i wybrano komisję, która opracowała statut. Zatwierdzenie statutu natrafiło jednak na trudności i dopiero reskryptem z dnia 21. stycznia 1892. r. L. 826. ministerstwo spraw wewnętrznych zatwierdziło statut. Po otrzymaniu tego reskryptu zwołano w Krakowie na dzień 13. marca 1892 r. Walne Zgromadzenie założycieli Tow. Szkoły Ludowej, na którym wybrano tymczasowy Zarząd Główny, Radę Nadzorczą i Sąd rozjemczy. Tymczasowemi były te władze Towarzystwa dlatego, że nie były wybrane przez delegatów „Kółek miejscowych“ — jak się wówczas wyrażano, — gdyż Kółka te jeszcze nie istniały i trzeba je było dopiero powołać do życia.

Po ukonstytuowaniu się tymczasowego Zarządu Głównego na posiedzeniu w dniu 16. marca 1892. r., skład jego przedstawiał się następująco :

Dr. Asnyk Adam, prezes,	
Dr. Sokołowski August, wiceprezes,	
Dr. Boroński Lesław, sekretarz,	
Lewicki Włodzimierz	} zastępcy sekretarza,
[zrezygnował 27. maja 1892.]	
po nim	
Adam Ernest	

ks. Chromecki Tadeusz	}	skarbnicy,
Rotter Jan		
[zrezygnował 28. stycz. 1893.]		
po nim		
Gołąb Michał		

oraz Biechoński Wojciech, Danielak Michał, Jabłoński Wincenty (zrezygnował), Kotarski Przemysław, ks. Kufel Józef, Łokietek Józef, Pawlikowski Mieczysław, Dr. Paszkowski Stanisław (zrezygnował), Parczyński Józef (w miejsce Lewickiego), Romanowicz Tadeusz, Ryszard Antoni, Skirliński Jan, Wojtyga Jan (w miejsce Jabłońskiego).

Jan Snyk

W skład Rady Nadzorczej wchodził: Dr. Bandrowski Ernest, Dr. Doboszyński Adam, Gołąb Michał (zrezygnował 28. stycznia 1893 r.), Dr. Harajewicz Jan i Dr. Propper Jan Albert.

Sąd rozjemczy stanowili: Pająk Aleksander, Parczyński Józef, Rząca Karol, Dr. Weigel Ferdynand, Dr. Wiszniewski Ludwik.

Pierwszym zadaniem tymczasowego Zarządu Głównego było zjednanie jak największej liczby członków i utworzenie szeregu Kół Towarzystwa. W tym celu Zarząd Główny upoważnił przeszło 350 osób do zyskiwania członków i tworzenia Kół,

uwzględniając przy wyborze delegatów wszelkie warstwy społeczeństwa i sięgając niemal do każdego miasteczka powiatowego Galicji, a nawet poza granicami kraju. Starania te pomyślnym zostały uwieńczone rezultatem, gdyż z każdym miesiącem wzrastała liczba członków i Kół tak, że w pierwszym roku pozyskano 3467 członków i zorganizowano 23 Koła.

2. Organizacya T. S. L.

Organizacya Towarzystwa odrazu została dobrze pomyślana, gdyż przez nadanie Towarzystwu charakteru jednolitej całości, obejmującej cały kraj, a nawet państwo, nadano mu większy rozpęd i pozwolono obejmować szersze kręgi potrzeb oświatowych, a przez umożliwienie organizacyi lokalnych, tak zwanych Kół T. S. L., pobudzoano intensywnie w całym kraju inicjatywę jednostek i grup, która opierając się o wielkie Towarzystwo znalazła pobudkę do rozszerzania się jakby płomieniem po kraju. Niewątpliwie początkowa organizacya w szczególności nie była tak doskonałą, jak dzisiejsza, ale myśl jej zasadnicza już w początkach świetnie została skryształizowana.

Towarzystwo Szkoły Ludowej stanowiło całość i, jako takie, miało swój osobny statut, zatwierdzony przez Ministerstwo spraw wewnętrznych, pojedyncze zaś Koła, uważane za samoistne filialne stowarzyszenia, musiały przedkładać Namiestnictwu swoje własne statuty, tak zwane regulaminy, które Zarząd Główny opracował dla wszystkich Kół. Towarzystwo stanowiło jednak tak nierozdzielalną całość, że nawet fundusze Kół wpływały do kasy Zarządu Głównego, który tylko drobną część mógł zostawiać Kołom na potrzeby miejscowe.

Były tedy Koła w swej pracy oświatowej ogromnie krępowane, bo, po pierwsze, nie miały pieniędzy, skoro zebraną kwotę musiały prawie w całości odsyłać do Zarządu Głównego, a powtórne żądano od nich przedkładania dokładnego planu tej roboty, którą rozpocząć zamierzały. Z praktyki dwudziestoletniej dobrze wiemy, że nie zawsze da się z góry nakreślić plan działania tam, gdzie się zależy od dobrej woli jednostek, gdzie nieraz chwila wielkie rodzi czyny. Swoboda w działaniu oświatowym to największy pewnik powodzenia, bo wtedy inicjatywa prywatna znajduje ujście swej energii. To też w początkowych latach istnienia T. S. L. były Walne Zgromadzenia stałym forum, przed którym Koła, rwące się do pracy, skarżyły się na krępujące więzy organizacyi i żądały swobody ruchów, autonomii.

Zarząd Główny liczył się z temi dążeniami Kół, a odnośnie do funduszy uwzględniał potrzeby miejscowe Kół i zezwalał niejedno-

krotnie na to, by 500/0 dochodów zostawało w kasie Koła na cele miejscowe. Nieraz jednak Koła nie odsyłały reszty, wskutek czego Zarząd Główny w sprawozdaniu za rok 1894. str. 19. żali się następującymi słowy: „Niemniej wśród Kół miejscowych silniej występował separatyzm, dążący do jak największego pochłonięcia funduszy na cele miejscowe. Separatyzm ten, płynący z niezrozumienia celów Towarzystwa, może zwichnąć działalność Zarządu Głównego i rozdrobnić działalność Towarzystwa na dalsze i mniej doniosłe cele. Dopóki w kraju tak wielka liczba gmin nie posiada szkół, dopóki dziatwa polską na kresach nie może się uczyć w języku ojczystym, dopóty drobnostki, jak zakładanie czytelń, odziewanie dziatwy, rozdawanie książek i przyborów naukowych powinny ustąpić na drugi plan, a Towarzystwo głównie i przede wszystkim powinno zajmować się budową gmachów szkolnych i tworzeniem nowych szkół. Akcyja ta z natury rzeczy spoczywać musi w rękach Zarządu Głównego“.

Celem zniewolenia Kół do skupienia swej działalności na ściśle określonej przestrzeni przeprowadzono na Walnem Zgromadzeniu w r. 1895. zmianę statutu w tym kierunku, że wprowadzono do niego ustęp, na mocy którego określono okręgi działania poszczególnych Kół, która to zasada w istocie swojej utrzymała się w T. S. L. po dzień dzisiejszy, choć naturalnie ze względu na ekspansję Kół jednych, a słabość Kół drugih niejednokrotnie zdarzają się wypadki wkraczania na teren obcy. Często jednak spostrzegać się daje w T. S. L. fakt, że gdy tylko Koło, które było dawniej słabe, dojdzie do pewnej siły, zaraz obejmuje placówki, założone przez inne Koła i określa dokładnie teren swego działania, nie wychodząc poza swoje granice tak długo, jak długo nie wykonało w całości planu działania.

Dobrze i szczęśliwie się stało, że to dążenie Kół do samodzielności takimi szło tory, że zupełnie nie rozluźniło budowy całego Towarzystwa, owszem — ośmielę się powiedzieć — na pewniejszym osadziło ją gruncie. I gdy z perspektywy dwudziestu lat patrzymy na dzieje T. S. L., to na prawdę дума powinna nas ogarniać, żeśmy potrafili stworzyć tak doskonałą organizację, tak znakomicie przystosowaną do charakteru narodowego. Z biegiem czasu doszły Koła do takiej samodzielności, że obecnie na mocy § 20. statutu, uchwalonego d. 2. lutego 1908. r. właściwie mogą robić, co tylko uznają za stosowne, a tylko wtedy muszą starać się o aprobatę Zarządu Głównego, kiedy podejmują dzieła, wymagające znaczniejszych wydatków, obciążających całe Towarzystwo.

3. Główne rodzaje działalności T. S. L.

Że Towarzystwo w początkach swego istnienia nie chciało się rozdrabniać, tylko skupiać swe siły, by jednolitą prowadzić akcję, to wynikało z głównego celu, który założycielom stał przed oczyma, a który i dziś nic nie stracił ze swej siły. Celem tym zaś było zakładanie szkół ludowych i pomaganie gminom w budowie i utrzymaniu szkół.

Posłuchajmy w tym względzie słów I. sprawozdania str. 5: „Dotychczas starano się przez zakładanie czytelni i wydawnictw dla ludu uzupełnić naukę szkolną, oświecić tę część ludu, która bądź w szkole, bądź poza szkołą nauczyła się czytać i potrzebowała strawy duchowej. W tych szlachetnych i nader pożytecznych usiłowaniach przeoczono jednak przy zakładaniu Towarzystw oświaty ludowej, że szkół ludowych jest jeszcze bardzo mało, że ich potrzeba o wiele, bardzo wiele więcej, że gminy, które ich nie posiadają, albo nie czują ich potrzeby albo nie mają środków na założenie i utrzymanie szkół.

Zakładając nasze Towarzystwo, myśmy na tę najważniejszą potrzebę oświaty ludu zwrócili przedewszystkiem naszą uwagę. To też Towarzystwo nasze uważa za pierwszy i najważniejszy swój cel: zakładanie nowych szkół, udzielanie pomocy gminom w budowie i utrzymaniu szkół, zachętę i pomoc dla działwy uczącej się, ułatwienie nauczycielom pracy nad uzupełnieniem własnych wiadomości i nagradzanie nauczycieli, odznaczających się gorliwością i zdolnościami. Jeżeli obok tego zastrzeżliśmy sobie wysyłanie nauczycieli wędrownych, zakładanie czytelni, ogłaszanie konkursów na dzieła dla ludu i popieranie pism peryodycznych ludowych, to nie kładziemy na tę część naszego działania zbytniego nacisku, uważając opiekę nad szkołą za pierwszy i najważniejszy nasz obowiązek“.

I w działalności T. S. L. stale śledzić można z jednej strony dążenia do zakładania szkół ludowych w tych miejscowościach, w których ludność polska pozbawiona jest szkół, a z drugiej strony udzielanie zasiłków licznyim gminom na budowę szkół i na potrzeby szkolne, zaopatrywanie w środki naukowe i materiały do robót ręcznych, obdarowywanie młodzieży odzieżą i książkami. To skierowanie całej myśli T. S. L. w dziedzinę szkolną było wyrazem dążeń społeczeństwa, które spostrzegło, że w tej właśnie dziedzinie jest ogromnie zaniedbane i że od jej poprawy zależeć będzie dalszy prawidłowy jego rozwój. Ofiara śp. Erazma Jerzmanowskiego, który w roku 1893.

złożył dla T. S. L. 20000 kor., jak z jednej strony była znakiem współdziałania społeczeństwa z organizatorami T. S. L., tak z drugiej strony stworzyła silną podstawę dalszego rozwoju.

Rok 1894. stanowi ważną chwilę w dziejach T. S. L., gdyż w tym roku oddano do użytku pierwszą szkołę Towarzystwa w Ulicku-Seredkiewicz, a na Walnem Zgromadzeniu delegatka Koła Pań w Krakowie, p. Marya Siedlecka, zgłosiła wniosek, by zająć się zbieraniem funduszków na budowę szkoły polskiej w Białej. Odtąd szkoła w Białej zajmuje nie tylko Zarząd Główny, ale i wszystkie Koła i cały kraj, bo zrozumiano, że społeczeństwo musi samo przeciwdziałać germanizacji na ziemi polskiej. Zaraz tedy kupiono grunt, jednak z braku funduszków wstrzymano się z budową tak, że dopiero w r. 1898. otwarto w Białej 4 klasową szkołę pospolitą mieszaną im. Tadeusza Kościuszki.

Mimo przygotowań do budowy szkoły polskiej w Białej nie zaniedbywano organizacji szkół polskich w Galicyi wschodniej i niemal corocznie powoływano nowe placówki do życia. I tak w r. 1895. powstała szkoła w Dołhy wojniłowskiej (pow. Kałusz), w r. 1897. w Hołoskowie (pow. Tłumacz) w Tomaszowcach Marcei (pow. Kałusz) i w Łukawcu wiśniowskim (pow. Rohatyn), w r. 1898. w Białej (pow. Biała) i w Delejowie (pow. Stanisławów), w r. 1899. w Tomaszowcach Dębinie (pow. Kałusz), w Św. Józefie (Majdan Graniczny) (pow. Kołomyja), w Św. Stanisławie (pow. Stanisławów), w roku 1901. w Leszczynach (pow. Biała) i w Zwardoniu (pow. Żywiec). Rok 1902. urzeczywistnił uchwały Walnego Zgromadzenia z r. 1898, gdyż w tym roku utworzono szkołę polską w Mor. Ostrawie. To skierowało znacznie uwagę społeczeństwa na te najdalsze kresy, w których ludność polska pozbawiona była własnego szkolnictwa. Odtąd Morawska Ostrawa staje się ośrodkiem życia polskiego w tym klinie Moraw, który wchodzi w Śląsk austriacki i obok niej grupują się inne szkoły, które T. S. L. w tych stronach stworzyło. Oprócz Morawskiej Ostrawy powstają jeszcze w r. 1902. szkoły w Reczpolu (pow. Przemyśl) i w Wołosowie (pow. Nadwórna). W r. 1903. powstaje szkoła w Konopnicy (pow. Lwów), w r. 1904. w Głębokiej ad Hołosków (pow. Tłumacz), w Hucie polańskiej (pow. Krosno), w Koniowie (pow. Sambor), w Trybuchowcach (pow. Buczaczy), w Kopankach (pow. Kałusz), w r. 1905. w Garbach ad Kamionka wielka (pow. Kołomyja), w Grabownicy sozańskej (pow. Dobromil), w Woli baranieckiej (pow. Sambor), w r. 1906. w Bereźnicy szlacheckiej (pow. Kałusz), w Kułaczkowcach (pow. Kołomyja), w Olszaniku (pow.

Sambor), w Rosochaczu (pow. Kołomyja). W r 1907. otwarto szkołę w Hałcnowie, oraz w 7 nowych miejscowościach, a w r. 1908. w Przywozie. W tym też roku zerwano z dawną metodą postępowania przy zakładaniu szkół, polegającą na tem, że T. S. L. budowało znacznymi nieraz kosztami budynek i we własnym budynku organizowało szkołę, co całej akcji szkolnej bardzo powolne nadawało tempo, a postanowiono wyteżyć wszystkie swe siły w tym kierunku, by pobudzić ofiarność prywatną, zwłaszcza dla otrzymania bezpłatnego gruntu pod budowę szkoły. Odtąd T. S. L. nie bierze na siebie całego ciężaru budowy szkoły, tylko przychodzi gminom z pewną pomocą czy to na budowę, czy na urządzenie szkolne, czy też na tak zwane rzeczowe potrzeby. Wskutek tego można znacznie przyspieszyć tempo organizacyi nowych szkół i rzeczywiście w r. 1908. zorganizowano 66 szkół, w r. 1909. 29, a w r. 1910. 15. Wśród szkół T. S. L. zasługuje jeszcze na zaszczytną wzmiankę szkoła ludowa w Kulikach, założona przez „Kółko dzieci T. S. L.“ przy „Małym Świątku“ gdyż przedstawia zupełnie swoisty typ szkoły, odrębny od innych. Organizacya tej szkoły polega na tem, że obok czytania i pisania uczy się dzieci wyrobu zabawek. Szkoła mieści się we własnym budynku, ma trzy warsztaty stolarskie, dwie tokarnie, dwie piły cyrkularki i dwie szlifierki, a nadto obok innych narzędzi maszynę do szycia i haftu. Z początku chłopcy pracowali tylko w szkole, z czasem jednak zaczęli wykonywać pracę w domu, a w szkole robili tylko te części, które wymagają specjalnych maszyn czy narzędzi. Dzieci, pochodzące ze sąsiednich przysiółków, w zimie zostają w szkole przez cały tydzień, gdzie otrzymują nocleg i pożywienie i dopiero w sobotę w południe wracają do domów. W szkole uczą 4 siły nauczycielskie: kierownik, nauczycielka robót przemysłowych i dwaj rzemieślnicy. Nauczyciele są dzisiaj obok dzieci robotnikami w szkole, a z czasem będą współnikami przedsiębiorstwa. W roku 1910. szkoła osiągnęła ze sprzedaży zabawek 2268 K. 22 hal.

Przez dwadzieścia lat swego istnienia zorganizowało T. S. L., przyczyniając się do tego bądź wybudowaniem budynku szkolnego, bądź znacznemi subwencjami w innej formie 153 szkoły ludowe i wydziałowe polskie, w których w r. 1910. było 11169 dziatwy, a z pośród których na całkowitem utrzymaniu T. S. L. było w r. 1910:

5 szkół wydziałowych
43 szkoły ludowe

a na częściowem utrzymaniu:

70 szkół ludowych,

Koszt utrzymania tych tylko szkół, które są na Śląsku i Morawach, wynosił w jednym roku 1910. około 250 tysięcy Koron.

Na szkołach wydziałowych i ludowych nie mogło poprzestać T. S. L. Okazało się bowiem, że młodzież, która wychodzi z polskich szkół ludowych, pragnie osiągnąć wykształcenie średnie i stanąć na równi z młodzieżą czeską lub niemiecką, jednak dlatego, że wychodzi z polskiej szkoły ludowej nie może iść do gimnazjum niemieckiego lub czeskiego, lecz musi ze względów pedagogicznych pobierać wykształcenie średnie w polskim języku. Stąd poszło, że na tym terenie, na którym czy to T. S. L., czy Macierz Śląska stworzyła w pewnym sąsiedztwie grupę polskich szkół ludowych, okazała się gwałtowna potrzeba szkoły średniej. To też w r. 1908. założyło T. S. L. w Białej równocześnie gimnazjum realne i Seminarium nauczycielskie męskie, a w rok potem wspólnie z Macierzą śląską gimnazjum realne w Orłowej. Obecnie Polacy bukowińscy pragną ze względu na swoje szkoły polskie stworzyć gimnazjum i w tym kierunku rozpoczęli już starania. Ciężar utrzymania szkół średnich jest dla T. S. L. znaczny, bo wynosił w roku 1910

na gimnazjum i seminaryum w Białej	41559	Kor.	03	hal.
na Seminarium żeńskie w Krakowie	27897	„	86	„
na gimnazjum realne w Orłowej	144584	„	73	„
Razem . .	214041	Kor.	62	hal.

Energiczna pomoc społeczeństwa w tej sprawie jest dla Towarzystwa konieczna, a powinna się objawić z jednej strony w wydajnej ofiarności na te cele, a z drugiej strony w domaganiu się u rządu za pośrednictwem posłów jak najrychlejszego przejęcia zakładów średnich na etat rządowy, już z początkiem roku szkolnego 1911/12.

W dziedzinie oświaty szkolnej ma T. S. L. do zanotowania w swych dziejach jeszcze inne rodzaje działalności, jak Kursy dla dorosłych analfabetów, Szkołki początkowe i Kursy uzupełniające przemysłowe, handlowe i zawodowe. Pierwszy Kurs dla dorosłych analfabetów stworzyło dnia 3. maja 1896. roku Koło I. męskie w Krakowie i od razu miało 129 uczniów. Za przykładem Koła I. poszły w następnym roku Koła w Rzeszowie, Stanisławowie i Kołomyi, a z biegiem lat za ciągłym impulsem Zarządu Głównego, który nawet wydał specjalną broszurkę O analfabetyzmie w kraju, tak się rozwinął ten rodzaj pracy oświatowej, że w r. 1910 liczyliśmy 113 kursów. Jeżeli w kraju anal-

fabetyzm tracił grunt podnogami, to niewątpliwie z dumą może sobie zasługę tego przypisać T. S. L. Jak poważne zaś są usiłowania Towarzystwa, świadczy między innymi i ten fakt, że sprawozdanie Rady Szkolnej Krajowej stale i skrzętnie notuje te kursy, a władza udziela nawet pewnej subwencji.

Ś. p. Ks. Tadeusz Chrómecki.

Analfabetyzm niewątpliwie zmniejsza się w kraju, bo szkół przybywa coraz więcej, ale mimo to jest jeszcze bardzo znaczna liczba takich miejscowości, w których szkoły niema i z różnych względów można o niej myśleć dopiero za kilka lat. Jeżeli miejscowe stosunki Koła T. S. L. są tego rodzaju, że nie pozwalają na systematyczne tworzenie normalnych szkół ludowych, w takim razie radzą sobie Koła w ten sposób, że tworzą tak zwane Szkołki początkowe.

Pierwsze szkoły powstały w r. 1903, a że odpowiadały potrzebom, tego najlepszym dowodem jest to, że w przeciągu 4 lat pomnożyły się przeszło pięciokrotnie. Wybitną zaletą tych szkółek jest ich taniość, bo po pierwsze urządzenie ich w prostej chacie wiejskiej nie wymaga wielkich kosztów, a powtórne wyszukanie i opłacenie nauczyciela lub nauczycielki nie przedstawia znacznych trudności, gdyż, jak doświadczenie pouczyło, nadają się do tego osoby, które ukończyły kilka klas wydziałowych. Szkółek początkowych nie można uważać za coś wzorowego, co by należało jak najdłużej utrzymać, lecz za rzecz konieczną w danych skromnych warunkach, a często nawet wiodącą do uzyskania publicznej szkoły ludowej, skoro się spełnią ustawowe warunki wykazania 40 dzieci.

W ostatnim roku dwudziestolecia, w którym zorganizowano znaczną liczbę szkół ludowych, a jeszcze większej liczby organizację przygotowano, było w następstwie tego tylko 36 szkółek początkowych, bo cała uwaga Kół była skierowana w kierunku szkół ludowych.

Akcyą na polu zakładania Kursów uzupełniających przemysłowych, handlowych i zawodowych, rozpoczętą w roku 1907, jest wprowadzić dopiero w stadium powstawania, jednak przyniosła już o tyle pokaźne rezultaty, że w roku 1910. posiadało T. S. L.

2 kursy uzupełniające przemysłowe,

4 kursy handlowe,

34 kursy zawodowe.

Obecnie znać w tym kierunku znaczny ruch nie tylko w Galicyi, ale i na Śląsku, bo obudziła się świadomość, że tego rodzaju placówki mają bardzo ważne znaczenie w życiu narodu, zwłaszcza tam, gdzie pod względem ekonomicznym musi współzawodniczyć z obcymi.

W opiece pozaszkolnej nad młodzieżą ma także swój udział T. S. L. W tym względzie wymieniamy ochronki i bursy. Obie te instytucje w jednym powstały roku, mianowicie w r. 1904. Ochronki, przeznaczone dla dziatwy drobnej, wyniknęły z potrzeby zaopiekowania się dziećmi tych rodziców, którzy pracują poza domem, wskutek czego dzieci takie zdane są na łaskę wychowania na ulicy. Wybitne narodowe znaczenie ochronek widać w miejscowościach zagrożonych, gdzie te drobne instytucje ratują pod względem narodowym całe masy dzieci, któreby w braku polskich ochronek poszły do ochronek czeskich lub niemieckich, a potem do szkół obcych. W ostatnim roku wykazuje sprawozdanie 18 ochronek, w tem 1 na Śląsku, a 4 na Morawach oraz 5 uczelń.

Bursy miewa T. S. L. rozmaite: dla młodzieży szkół średnich, ludowych i wydziałowych, dla młodzieży handlowej i rzemieślniczej, wreszcie dla dziewcząt. Ogółem było w roku 1910. 18 burs, przy czem zaznaczyć należy, że niektóre bursy, powstałe z inicjatywy i za materyalnem przyczynieniem się Kół T. S. L. przeszły pod zarząd samoistnych Towarzystw i obecnie w sprawozdaniach naszych nie są wykazywane. Najwspanialsze gmachy posiada Bursa grunwaldzka we Lwowie, stworzona przez lwowski Związek okręgowy i Bursa tarnopolska, stworzona przez tamtejsze Koło. Znaczenie bursy jest ogromne. Zrozumieli je bardzo dobrze Rusini, którzy w tym kierunku ogromnie wydatną rozwijają działalność i starają się w każdej miejscowości, gdzie istnieje szkoła średnia, stworzyć choćby jedną bursę, a w niektórych miastach i kilka burs osobnych. Jest to najpewniejszy sposób uprzystępnienia zdolnym chłopcom, pochodzącym z ludu, wykształcenia średniego, a potem i wyższego, a temsamem zasilenia zastępów inteligencji zdrowymi jednostkami.

Wprawdzie koszt stworzenia bursy jest znaczny, bo wymaga zbudowania gmachu, wprawdzie potem utrzymanie wychowanków również znaczne pociąga za sobą kosztą, jednak, ze względu na wprost nieocenione dodatnie znaczenie burs pod względem narodowym, podejmują Koła tę pracę, gdyż wiedzą, że w uratowaniu zagrożonych kresów bursy niewątpliwie ważną odegrają rolę. I teraz znacznie częściej, niż dawniej, słychać głosy, wzywające do intensywniej w tym kierunku pracy.

Chociaż T. S. L. za główny cel swej działalności uznało akcyę szkolną i w tym kierunku wyteżyło znacznie swe siły, próbując różnych sposobów dla podniesienia oświaty na ziemiach polskich, jak wykazano pokrótce w poprzednich ustępach, to jednak nie zaniedbało tak zwanej oświaty pozaszkolnej, a znacznymi w tym względzie może się pochlubić rezultatami. Zestawmy liczby!

W roku 1892 było czyteln 13.

W roku 1910 było czyteln 1919.

W roku 1897 było odczytów 77.

W roku 1910 było odczytów 7005.

W roku 1902 było obchodów narodowych 67.

W roku 1910 było obchodów narodowych 986.

Ta właśnie okoliczność, że różne rodzaje działalności oświatowej zostały w T. S. L. umożliwione, przyczyniła się znakomicie do rozwoju Towarzystwa, gdyż pozwalała z jednej strony wykorzystać

siły miejscowe, nadające się do danej roboty. a z drugiej strony dostosować się do potrzeb danego terytorium, w którym Koło T. S. L. powstało. I tak możnaby śledzić nader zajmujące przejawy działalności poszczególnych Kół T. S. L. i obserwować, jak stosownie do warunków miejscowych wysuwała się na plan pierwszy tu akcja szkolna (np. Kołomyja), tam sprawa zakładania czytelni (np. Tarnów), lub też łącznie i równocześnie obejmowano kilka rodzajów działalności, by ciaśniejszym pierścieniem opasać dane terytorium (np. Tarnopol).

Ś. p. Erazm Jerzmanowski.

W rozwoju czytelni T. S. L-owych da się zauważyć kilka etapów i to badając sprawę z dwu punktów widzenia: 1. ze względu na ich liczbę i 2. ze względu na ich organizację. Co do wzrostu liczebnego tych instytucji, które nazywamy wypożyczalniami książek, czytelniami i t. d., to dotychczas dwa widzimy stadia rozwoju: pierwsze do r. 1902. włącznie, kiedy liczba czytelni wynosiła 233, drugie do chwili obecnej, kiedy roczny przyrost wynosił 300, 200, 100 czytelni tak, że w dniu 31. grudnia 1910 liczyło T. S. L. 1990 czytelni. Gdy się zwróci uwagę na organiza-

cyę czyteln, to wyróżnić wypadnie następujące formy ich rozwoju: najpierwotniejszą formą tych instytucji była bezpłatna wypożyczalnia książek, która dlatego łatwo mogła się rozprzestrzeniać po kraju, że nie wymagała stałego, umyślnie na ten cel urządzonego lokalu, lecz dała się pomieścić bądź w szkole, bądź w prywatnem mieszkaniu. Niebawem jednak, gdy praca po wsiach coraz głębsze zapuszczała korzenie, poczęto odczuwać potrzebę zakładania przy wypożyczalniach czyteln, w którychby członkowie mogli się gromadzić i czytać książki lub gazety. Czytelnie najdoskonalwsze są takie, które mają własny zarząd i rządzą się samodzielnie, doznając tylko pomocy moralnej czy materyalnej ze strony macierzystego Koła. Wzorem takiej czyteln jest np. czytelnia lwowskiego Koła T. S. L. im. T. Kościuszki w Lewandówce (powiat Lwów), która posiada osobny zarząd, złożony z 14 członków, licząc w tem delegata Koła i nadzwyczaj wydatną rozwinęła działalność. W jej drukowanem sprawozdaniu czytamy: „Dążeniem naszym było zespolić mieszkańców Lewandówki na zagonie pracy narodowej i społecznej. Pragnęliśmy zaspakajać przedewszystkiem ich kulturalne potrzeby, budzić myśl i sumienie narodowe, wykazywać potrzebę pracy obywatelskiej. Usiłowania nasze nie poszły na marne. Zapalem i ofiarnością mieszkańców Lewandówki tworzy się wielki czyn obywatelski. Ich groszem i zopobiegliwością wzniesie się Dom ludowy, a wrota jego staną już może niedługo otworem dla tych, którzy gotowi i chętni pracować dla lepszego Jutra“. Czytelnia ta urządziła 12 odczytów i liczne pogadanki, 5 obchodów narodowych, wspólny Opłatek i Święcone, 3 festyny i 20 zebrań towarzyskich. W łonie Czytelni powstała osobna Sekcja kobiet, Kółko młodzieży i Kółko amatorskie. Sprawozdanie kasowe wykazuje 665 kor. 62 h. dochodu, oraz osobno 1200 kor. w funduszu budowy Domu Ludowego. Członków jest 109.

Czytelni takich coraz więcej w naszym kraju i obecnie obserwować można ciągłą przemianę dawnych wypożyczalni na czytelnie z wypożyczalniami, które stają się środowiskami narodowego życia wsi. Sami włościanie często domagają się tej samodzielności, zwłaszcza w tych miejscowościach, w których praca oświatowa dłużej jest prowadzona. Nawet na jednym z Walnych Zgromadzeń T. S. L., pojawił się wniosek Koła kałuskiego, który czytelniom znaczną nadawał autonomię, licząc się z coraz bardziej wzrastającym poczuciem świadomości obywatelskiej i narodowej u włościanstwa.

Ponieważ Koła, zwłaszcza mniejsze, często nie mają tyle funduszków, by we wszystkich okolicznych wsiach założyć stałe wypoży-

czalnie książek, przeto urządzają się tak, że od czasu do czasu zmieniają książki i posyłają je po przeczytaniu z miejscowości X. do miejscowości Y. i naodwrot. Przez to zyskują tę korzyść, że niezbyt wielkimi funduszami mogą zasilać książkami znacznie większą liczbę wsi, niż gdyby zakładały w nich stałe wypożyczalnie. Takie instytucje, w których zmienia się ciągle książki, nazywamy bibliotekami ruchomymi.

W większych miastach odczuwano brak wielkich księżnic, któreby zaspakały potrzeby miejscowej inteligencji nie tylko ze względu na literaturę piękną, ale i ze względu na literaturę naukową, i stąd uznano za konieczne zakładanie wielkich bibliotek publicznych miejskich, któreby się stały ogniskiem kulturalnego życia miasta. W roku 1910. znajdowały się one w miastach: Dębica, Jasło (dzieł 420), Łańcut (dzieł 478), Nowy Sącz (dzieł 3600), Rohatyn, Rzeszów (dzieł 2877), Tarnopol (dzieł 3846), Tarnów (dzieł 4546), Kraków (dzieł 9020), Lwów (dzieł 19932).

W celu wyszkolenia kierowników czytelní urządziło T. S. L. knrsy dla kierowników czytelní. Przedmiotami nauki na kursach były: historia i geografia polska, przemysł, handel i rolnictwo w Galicyi, różne ustawy, urządzenia polityczne i gospodarcze Austrii i Galicyi i metody pracy społecznej na wsi.

Gdy praca na wsi powołała do życia kilka instytucyi, jak Czytelnię, Kółko rolnicze, Kasę Raiffeisena i Straż pożarną, okazała się potrzeba należytego pomieszczenia ich i wybudowania w tym celu Domu Ludowego. Akcyę tę rozpoczęto w r. 1906, w którym stworzono 2 Domy Ludowe. W r. 1910. posiadało T. S. L. 27 Domów Ludowych, między którymi pierwsze miejsce zajmuje Gmach Koła T. S. L. w Tarnopolu, zbudowany kosztem 150 tysięcy koron. Włościanie, rozumiejąc doniosłość Domów, często sami składają na ten cel ofiary, a znany jest dar włościanki Julii Bobrzyny z Prus pod Lwowem, która ofiarowała grunt pod budowę Domu Ludowego. Znaczenie Domów Ludowych jest nadzwyczajne nie tylko dla akcyi oświatowej, ale i gospodarczej i można być pewnym, że tam, gdzie powstaje Dom Ludowy, rozwój wsi znacznie szybszem pójdzie tempem, niż tam, gdzie brak tak znakomitego łącznika mieszkańców danej osady. W dziejach T. S. L. ta właśnie sprawa budowy Domów Ludowych po wsiach stanowi w dziedzinie oświaty pozaszkolnej — kto wie — czy nie najpiękniejszą kartę. Robota ta idzie wprawdzie powoli, bo wymaga znacznych funduszy, ale stale postępuje naprzód i na

przyszłość zapowiada się nawet znacznie intensywniej. W roku 1906. były 2 Domy, w r. 1907. 4, w r. 1908. 7, w r. 1909. 9, a w r. 1910. 27.

Mimo tej wyężonej działalności w wyżej przedstawionych kierunkach nie zaniedbuje T. S. L. i innych rodzajów pracy oświatowej i stale urządzało z roku na rok odczyty i pogadanki, obchody narodowe i wieczory patryotyczne, koncerty i przedstawienia dla ludu i młodzieży, wycieczki ludowe do miejsc godnych zwiedzenia, a głównie do Krakowa, (w r. 1894. odbyło się 49 wycieczek na wystawę do Lwowa, w których wzięło udział 6645 działwy) a wreszcie wiece oświatowe celem pobudzenia działalności oświatowej.

Oprócz tego zajęło się T. S. L. urządzeniem Muzeów prowincjonalnych, a mianowicie Koła w Kołomyi, w Nowym Sączu

Ś. p. Józef Zubrzycki.

i w Tarnopolu, oraz utrzymywało Biura porady prawnej, zwłaszcza w większych miejscowościach.

4. Przewodnik oświatowy T. S. L.

W celu rozszerzania idei oświatowych i wymiany myśli między pracownikami T. S. Lowymi koniecznem okazało się stworzenie pisma T. S. Lowego, któreby powyższym służyło celom. Doszło to do skutku w r. 1901. Jednak już i przedtem, mianowicie w r. 1894. miał Zarząd Główny T. S. L. swoje pismo, gdyż ś. p. Erazm Jerzmanowski, subwencyonujący pismo ludowe „Lud polski“ przekazał je Towarzystwu Szkoły Ludowej, przyrzekając zarazem oprócz rocznej subwencji 2000 Kor. prenumerować 500 egzemplarzy. Zarząd Główny

jednak, rozważając redakcyjną i finansową stronę tego pisma, doszedł do przekonania, że ono może liczyć na powodzenie tylko wtedy, jeżeli się mu nada pewien polityczny kierunek. Ponieważ zaś wydawanie politycznego pisma przez Zarząd Główny okazało się niemożliwem ze względu na to, że T. S. L., dążące do skupienia w swych szeregach całego społeczeństwa, musi stać poza sferą walk stronnich, przeto Zarząd Główny zrzekł się prawa własności „Ludu polskiego“ na rzecz p. Jadwigi Strokowej. I od tego czasu sprawą własnego pisma poszła w odwołkę, aż dopiero w r. 1901. dnia 30. czerwca ukazał się pierwszy numer „Miesięcznika Towarzystwa Szkoły Ludowej, organu Zarządu Głównego“. W artykule programowym takie znajdujemy słowa, określające zadanie pisma: „Poza sprawami, tyjącami organizacyi i administracyi naszego Towarzystwa, omawiać będziemy rozliczne sprawy, obchodzące tych, co bezpośrednio przykładają ręk do pracy w naszej organizacyi nad ułatwieniem, wzmocnieniem i rozszerzeniem działalności „Szkoły Ludowej“. W szczególności program „Miesięcznika“ wejda: artykuły ogólniejszej treści z dziedziny oświaty ludowej w Polsce, wiadomości z działalności Zarządu Głównego, z ruchu i działalności Kół, rozwoju szkół, czytelni i wypożyczalni naszych, wiadomości z ruchu wydawniczego dzieł i literatury ludowej; wreszcie drobne wiadomości z dziedziny pracy nad oświatą ludową poza granicami Polski i ogłoszenia organizacyjno-administracyjnej natury naszego Towarzystwa. W myśl tego programu istniał Miesięcznik do końca roku 1904, później zaś t. j. z początkiem 1905. roku powiększył swą objętość a od r. 1907 począł wychodzić pod zmienioną nazwą „Przewodnika Oświatowego“. Celem tej zmiany była dążność, by wobec rozwoju ruchu oświatowego we wszystkich zaborach stworzyć niejako centralny organ dla wszystkich organizacyi oświatowych polskich i w ten sposób utrzymać ich ideową łączność. I rzeczywiście „Przewodnik Oświatowy“ śledził pilnie ruch oświatowy w Polsce i służył metodyce pracy oświatowej, z czasem jednak popadł w teoretyczność i nie odpowiadał tym bezpośrednim celom, jakim organ T. S. L. służyć ze względu na praktykę życiową powinien. Stąd wyłoniła się potrzeba takiej zmiany pisma, by ona odpowiadała rzeczywistym potrzebom narodowym w obecnej chwili. Ponieważ zaś główna działalność T. S. L. skierowana jest ku obronie kresów, przeto i Przewodnik Oświatowy tym sprawom głównie musi służyć. Dla prędszego zaś notowania wszelkich przejawów walki kresowej, zmieniono w roku 1911 miesięcznik na dwutygodnik, ukazujący się 1. i 15. każdego miesiąca.

5. Terytoryum działania T. S. L.

Po przedstawieniu rodzajów działalności T. S. L. chcemy jeszcze powiedzieć kilka słów o terytoryum, na jakim T. S. L. pracuje. T. S. L., które wedle §. 3. statutu ma możność rozwoju w granicach Austrii, objęło swą działalnością te kraje, w których mieszka ludność polska, a więc: północny klin Moraw, Śląsk Cieszyński, Galicyę i Bukowinę.

Pierwszą większą placówką na Morawach, około której skupiały się powoli inne, była szkoła polska w Morawskiej Ostrawie, założona w roku 1902. Obecnie znajduje się tam szkoła wydziałowa żeńska i męska i 5 klasowa szkoła pospolita, oraz ochronka. Pozatem założono w r. 1908. szkołę ludową w Przywozie, w r. 1909. szkołę w Maryańskich Górach, oraz zniewolono Gwarectwo witkowskie do założenia i utrzymywania szkoły polskiej w Witkowicach. Ochronki zaś istnieją w Przywozie, Maryańskich Górach i Witkowicach.

W tych wszystkich, objętych szkołami polskimi miejscowościach powstały także Koła T. S. L. i jest nadzieja, że ludność polska w tym klinie Moraw zostanie dla narodowości polskiej uratowana. W ostatnich czasach udało się nawet Towarzystwu uzyskać dla tych szkół osobnego inspektora polskiego, co wobec tego, że język polski nie jest na Morawach językiem krajowym, jest znacznym sukcesem narodowym.

Akcya T. S. L. na Śląsku Cieszyńskim datuje się od założenia w r. 1898. szkoły polskiej w Białej, która jest miastem galicyjskiem, ale ściśle związanem ze sąsiednim Bielskiem, miastem śląskiem, i z naporem niemieckim od Śląska. To też ten fakt należy uważać za początek działalności T. S. L. na Śląsku. Pas niemieckiego naporu na granicy Śląska i Galicyi obsadziło T. S. L. następującymi szkołami od strony Galicyi: a) założoną w r. 1908. szkołę ludową w Białej, z której obecnie powstały szkoły: 1. wydziałowa męska, 2. wydziałowa żeńska, 3. 4-klasowa pospolita, 4. 4-klasowa szkoła ćwiczeń; b) założonem w r. 1908. gimnazjum realnem i seminarjum nauczycielskiem w Białej; c) szkołą w Leszczynach (1901. r.) d) szkołą w Hałcnowie (1907. r.), a od strony Śląska e) szkołą ludową w Jaworzu średniem, założoną w r. 1910. przez Koło I w Krakowie wraz z Kołami: Pań w Krakowie, wadowickiem, rzeszowskiem i tarnowskiem T. S. L. i f) szkołą wydziałową w Czechowicach, założoną w r. 1910. przez Koło uniwersyteckie T. S. L. w Krakowie.

Od r. 1898. wytyęza T. S. L. wszystkie swe siły, aby Śląsk, atakowany 1) przez Niemców, 2) przez Czechów, 3) przez renegatów

z pod znaku „Ślązaka“ obronić dla polskości. W tym celu T. S. L. zakłada tam szkoły, których posiada obecnie 5, bo oprócz wyżej wymienionych w Jaworzu i Czechowicach znajdują się jeszcze szkoły T. S. L. w Herzmanicach (założ. r. 1909), Radwanicach (1909. r.), gimnazjum w Orłowej (założ. r. 1909.) oraz ochronkę, która znajduje się w Herzmanicach i bursę w Orłowej, kursy dla dorosłych analfabetów i czytelnie. Trudności w pracy na Śląsku polegają na tem, że brak tam miejscowej inteligencji, któraby sama prowadziła robotę oświatową, że więc obecnie trzeba wszelkich dołożyć starań, by silną, liczną i świadomą narodowych obowiązków inteligencję wytworzyć i w ten sposób dorównać Czechom i Niemcom.

Ś. p. Dr. Karol Neuman.

Galicja cała jest objęta działalnością T. S. L., poczynając od Białej do Tarnopola, Husiatyna i Kosowa. Z wykazu terytoryalnego łatwo się można przekonać o szczegółach tej pracy, która — rzecz naturalna — w jednych miejscowościach jest energiczniejsza, w innych zaś słabsza. Płomień tej pracy oświatowej już jest rozdmuchany, należy się teraz starać o to, by wniknął w najgłębsze zakątki kraju, by jak najszerzym warstwom ludu uprzystępniał oświatę. Coraz silniej występuje w T. S. L. dążenie, by organizować szkoły przemysłowe, handlowe i zawodowe i w tym względzie pewnymi T. S. L. może pochlubić się rezultatami pracy, choć ona znajduje się dopiero w początkach. Celem umożliwienia korzystania z dóbr oświaty, nagromadzonych w miastach, tworzy się coraz liczniejsze bursy dla młodzieży

plci obojga. A cała akcja szkół ludowych w Galicyi zawdzięcza w znacznej mierze swój rozwój Towarzystwu Szkoły Ludowej, które w ciągu dwudziestolecia zorganizowało 144 szkoły polskie. Wogóle bez przesady rzecz można, że co zrobiono na polu oświaty w Galicyi w ciągu ostatnich lat dwudziestu, to zostało dokonane bądź bezpośrednio przez T. S. L., bądź pośrednio przez Towarzystwo do skutku doprowadzone.

Bukowina już w samych początkach istnienia Towarzystwa była przedmiotem jego troski i serdecznego zajęcia, a kiedy Koło czerniowieckie nadesłało memoriał w sprawie nauki języka polskiego, znalazło odgłos wśród członków Zarządu Głównego. Gruntowne jednak zbadanie stosunków narodowościowych na Bukowinie nastąpiło w r. 1896., a owocem tych studyów była broszura Dra L. Borońskiego „O stosunkach narodowościowych na Bukowinie“. A nawet Dr. Boroński wyjeżdżał tam celem doskonałego zorganizowania Koła T. S. L. w Czerniowcach, równocześnie zaś Zarząd Główny utworzył osobny fundusz na budowę szkoły polskiej na Bukowinie i przeznaczył do niego na początek 600 kor. Od tego czasu sprawy oświaty polskiej na Bukowinie nie schodzą z porządku dziennego obrad Zarządu Głównego, i każde sprawozdanie Towarzystwa ma do zanotowania liczne kroki Zarządu Głównego, zmierzające do uświadomienia narodowego żywiołu polskiego na Bukowinie. Ostatnim znacznym w tym względzie czynem było wysłanie na Bukowinę działacza oświatowego, tak zwanego „nauczyciela wędrownego“ p. Antoniego Kamińskiego, którego zadaniem jest zorganizować tam pracę oświatową na całej przestrzeni, zamieszkałej przez ludność polską. Obecnie praca jest w pełni i niewątpliwie przy współdziałaniu tamtejszych Polaków praca p. Kamińskiego powinna wydać znaczne owoce.

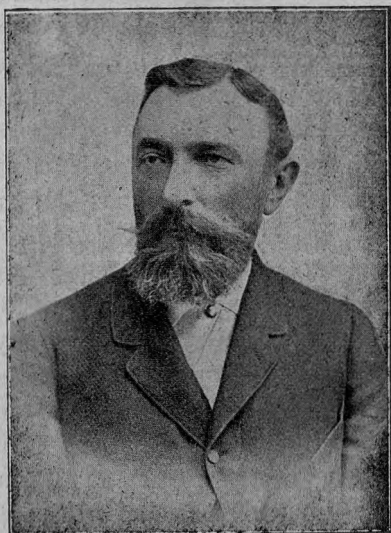
Bośnia nawet, która posiada osady polskie, zwróciła uwagę T. S. L. na siebie, a mianowicie Koło I. w Krakowie założyło tam 4 czytelnie i wysłało w lecie 1910. r. delegatów swoich celem zbadania tamtejszych stosunków, które opisało w swem sprawozdaniu za rok 1910.

Dania posiada 1 bibliotekę ruchomą polską w Kopenhadze, utworzoną staraniem Koła w Limanowej.

Z tego krótkiego opisu terytorium, na którym działa T. S. L. wynika, że Towarzystwo objęło wszystkie ziemie, gdzie mieszka ludność polska i stara się wedle sił swoich krzewić narodową oświatę.

6. Skąd czerpie T. S. L. fundusze na swą działalność?

Na to pytanie zamierzamy dlatego pokrótce odpowiedzieć, że zdobycie pieniędzy na cele oświatowe wymaga tak samo, jak i sama praca oświatowa, znacznej energii i wielkich trudów, a dokonywa się rozmaitymi sposobami, które podzielić można na dwa rodzaje. Pierwszy rodzaj zdobywania pieniędzy od społeczeństwa polega na wszelkiego rodzaju przedsiębiorstwach, wymagających wielkiej pracy, a nie-raz pociągających za sobą znaczne koszty; są zaś niemi koncerty, przedstawienia, festyny, zabawy, rauty, wenty, bale, wycieczki towa-

S. p. Jan Krahelski.

rzyskie, przejażdżki np. statkami, loterye fantowe, tombole itp. Dochody z tych przedsiębiorstw zależne są od pomyślności i sprytu urządzających, a największe tryumfy w tym względzie odnosi Koło I. w Krakowie, które z wenty, urządzonej w roku 1911. w Sukiennicach miało 4000 Kor. dochodu, a z przejażdżki statkami na Bielany 3000 Kor. dochodu.

Drugi rodzaj gromadzenia funduszy jest łatwiejszy, bo opiera się na samorządnej ofiarności społeczeństwa. Należą tu Dar Narodowy 3. Maja, Dar Grunwaldzki, inne dary i składki, zbierane przy szczególnych okolicznościach, zapisy i legaty i innego rodzaju ofiary.

Dar Narodowy poczęto zbierać w roku 1901, polega on na tem, że w dniu 3. Maja zwraca się T. S. L. do społeczeństwa z pro-

śbą „o grosz na Szkołę Ludową“, i to, co w dniu tym zbierze, zapisuje jako osobny fundusz, zwany Darem Narodowym. Z roku na rok Dar się zwiększa i tak:

wynosił w roku 1901	—	10029 K.
1902	—	12988 „
1903	—	17406 „
1904	—	19768 „
1905	—	24807 „
1906	—	26238 „
1907	—	34133 „
1908	—	43513 „
1909	—	52933 „
1910	—	49261 „

Razem . . . . . 291076 Kor.

W roku 1910 zmniejszenie Daru narodowego jest pozorne, gdyż równocześnie społeczeństwo składa na milionowy Dar Grunwaldzki. Skonstatować tu należy, że coraz szersze koła odczuwają konieczność składania Daru Narodowego na rzecz T. S. L. i że bardzo często upominają się o listy dla zbierania Daru, jeżeli przypadkowo list takich nie otrzymają.

Dar Grunwaldzki był odpowiedzią społeczeństwa polskiego na odezwę Roseggera, wzywającą Niemców do ofiar na szkolnictwo kresowe. W dniu 5. maja 1909. roku wpłynęła pierwsza ofiara polska w kwocie 2000 kor., a do dnia 31. maja 1911. roku zadeklarowano 1571458 kor. 83 hal., a wpłacono gotówką 619041 kor. 51 hal. Ponieważ wiele osób oświadczyło, że będą składać ofiary na Dar Grunwaldzki przez lat 5, przeto ostatecznie zamknięcie Daru Grunwaldzkiego nastąpi dopiero 31. grudnia 1913. roku i do tego terminu zostaną wpłacone wszystkie zadeklarowane kwoty.

Zapisy posiadało T. S. L. już nieraz znaczne, że wymienimy między nimi następujące:

śp. Józefa Zubrzyckiego z Nowego Sącza	12620 Kor.
śp. Dra Karola Neumanna z Gorlic	83210 „
śp. Michała Dury z Tarnopola	1000 „
śp. Zofii Lewickiej	2000 „
śp. Prus Wiśniowskiego	2018 „
śp. Majchrowskiego z Tarnowa	1300 „
śp. K. Klipunowskiego	2000 „
śp. Jana Krahelskiego	4730 Kor.
śp. Zygmunta Jałbrzykowskiego	30000 rubli
śp. Balbiny Wolszczanowej	75000 Kor.

śp. Erazma Kokosińskiego	5610	„
śp. Leopolda Krzyżanowskiego	4000	„
śp. Stanisława Służewskiego	4720	„

Jest objawem nader dodatnim, że obecnie coraz częściej obserwuje się fakta, że zapisy nie są rozdrabiane przez drobne ofiary, lecz

Ś. p. Balbina Wołęczanowa.

skupiane w ręku narodowej instytucji. W tym bowiem tylko razie oddadzą one sprawie narodowej nieocenione usługi.

Składki i dary z różnych tytułów płynęły już od dawna na T. S. L., a pierwszą hojną ofiarą był dar ś. p. Erazma Jerzmanowskiego w roku 1892. w kwocie 20.000 Koron.

Ile więc pieniędzy zebrało T. S. L. od społeczeństwa w ciągu dwudziestu lat istnienia? Zarząd Główny . 2,500.000 Kor.

Koła . . . . . 2,500.000 Kor.

Razem . 5,000.000 Kor.

7. Co T. S. L. zrobiło za lat dwadzieścia?

Założyło i utrzymuje	2 gimnazya realne,
Zorganizowało osobno	2 gimnazya,
Zołożyło i utrzymuje	2 Seminarja nauczycielskie,
" "	3 Szkoły wydziałowe męskie,
" "	2 " " żeńskie,
Założyło i utrzymuje całkowicie	38 Szkół ludowych,
Zorganizowało i utrzym. częściowo	110 Szkół ludowych,
Założyło około	100 Szkółek początkowych,
"	113 Kursów dla doros. analfabetów,
"	2 Kursy uzup. przemysłowe,
"	4 Kursy handlowe,
"	34 Kursy zawodowe,
"	18 Ochronek,
"	18 Burs,
"	27 Domów ludowych,
"	1990 Wypożyczalni i czytelń,
"	3 Zbiory muzealne,
Urządziło	27315 Odczytów i pogadanek,
"	3280 Obchodów narodowych.

W roku 1910. znajduje się w szkołach T. S. L. następująca liczba uczniów :

w gimnazyach realnych	284 uczniów
w seminarjach nauczycielskich	301 "
w szkołach wydziałowych	347 "
w szkołach ludowych utrzymywanych	3434 "
w szkołach ludowych zorganizowanych	7581 "
w szkołkach początkowych	900 "
w kursach uzup. przemysłowych	153 "
" handlowych	108 "
" zawodowych	583 "
" dla doros. analfabetów	3269 "

Razem 16960 uczniów

W ochronkach i w uczelniach 1009 dzieci

W bursach 665 uczniów

Razem 1674 dzieci

W wypożyczalniach, czytelniach i bibliotekach jest dzieł 305.208

" " " " pism 3.663.

Obraz rozwoju T. S. L. w okresie dwudziestolecia (1891—1910).

	1891	1892	1893	1894	1895	1896	1897	1898	1899	1900
Kół T. S. L.	—	23	42	53	55	55	61	64	73	76
Członków	—	3467	5816	7528	8225	8749	9730	10880	12543	13497
Gimnazjów realnych	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Seminaryjów nauczycielskich	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Szkół utrzym. całk. przez Zarząd G.	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1
" " " Koła i Związ.	—	—	—	1	2	2	5	6	9	9
Szkół utrzym. częściowo i pod opieką T. S. L.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Szkółek początkowych	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kursów nauki początkowej	—	—	—	—	—	1	7	10	13	13
Kursów uzupeł. przemysłowych handlowych i zawodowych	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ochronek	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Burs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Domów ludowych	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Czytelni i wypożyczalni	—	13	21	20	30	30	39	57	91	121
Bibliotek ruchomych	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Odczytów	—	—	?	?	?	?	77	?	?	?
Obchodów narodowych	—	—	?	?	?	?	?	?	?	?
Obrót kasowy Zarządu Gł.	—	14.167	86.194	52.651	111.687	72.369	46.982	81.277	65.048	84.710
Budżet wydatków " " }	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Dar narodowy 3 Maja	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1901	1902	1903	1904	1905	1906	1907	1908	1909	1910

Kół T. S. L.	80	108	164	168	217	229	247	258	274	282
Członków	14396	16000	17000	18080	19727	22000	24134	25974	29045	30009
Gimnazjów realnych	—	—	—	—	—	—	—	1	3	2
Seminaryjów nauczycielskich	—	—	—	—	—	—	—	2	2	2
Szkół utrzym. całk. przez Zarząd G.	2	3	3	3	3	3	4	5	8	11
" " " Koła i Związ.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Szkół utrzym. częściowo i pod opieką T. S. L.	10	12	13	18	21	25	32	98	2	32
Szkółek początkowych	—	—	17	48	64	82	92	161	125	110
Kursów nauki początkowej	15	20	58	50	52	78	113	161	147	36
Kursów uzupeł. przemysłowych, handlowych i zawodowych	—	—	—	—	—	—	—	—	—	113
Ochronek	—	—	—	—	—	—	2	18	31	40
Burs	—	—	—	4	3	7	10	18	14	18
Domów ludowych	—	—	—	6	10	12	16	16	18	18
Czytelni i wypożyczalni	155	233	526	888	1137	2	4	7	9	27
Bibliotek ruchomych	—	—	—	—	—	1319	1496	1702	1824	1955
Odczytów	138	461	1417	2378	?	—	—	13	7	35
Obchodów narodowych	?	67	145	156	?	?	?	4973	5148	7005
Obrót kasowy Zarządu Gł.	83.530	177.368	209.677	251.566	332.337	391.848	495.068	608.017	1028322	1581500
Budżet wydatków " " }	47.900	49.876	100.752	95.308	177.648	250.800	247.500	447.400	845.085	1218462
Dar narodowy 3 Maja	10.029	12.988	17.406	19.768	24.807	26.238	34.133	43.513	52.933	49261
	1901	1902	1903	1904	1905	1906	1907	1908	1909	1910

B. Pierwsza Czytelnia T. S. L.

Było to przed dwudziestu laty.

Kwiecień był słotny, deszcz ze śniegiem bił w twarz, wiatr ostry zrywał kapelusz z głowy, a rozmokłe błoto zmieniało drogę w kałużę nie do przebrnięcia.

Wracałam późno ze szkoły w Łobzowie. „Nauka dopełniająca“ trwała u mnie zwykle tak długo, jak długo jeszcze ostatnie błyski dnia dostawały się do sali szkolnej. Dziewczęta miały wtedy osobliwą lekcję. Uczyły się (niestety, nie z podręczników...) zabawy towarzyskiej, „podróż koleją“. Było Wilno i Warszawa, Kamieniec i Kruszwica, Halicz i t. d. każda, która jechała do pewnego miasta, musiała zaraz powiedzieć, co tam było ważnego z historii, a zabawa szła bardzo żywo.

Zmęczona wracałam późno, brodząc przez błoto i walcząc z wiatrem, zrywającym kapelusz, aż tu patrzę, idą jakieś trzy postacie, dźwigające na laskach, na plecach jakieś duże pakiety.

Moi sąsiedzi, murarze, brukarze i kolejni słudzy, znani mi byli dobrze. Poznałam, iż nie oni to z ciężkimi pakietami wracają. Zdziwił mnie śmiech głośny tych ludzi, brnących w błocie, bo byłam przyzwyczajona słyszeć zawsze przekleństwo. Zwracam się w wrota mojej chatki, aż o dziwo, ci panowie także tu idą.

— Dobry wieczór! Pani nie poznaje?

— A! Pan Adam?... o tej porze?... w to błoto?

— Przynosimy książki z T. S. L. dla czytelnii w Łobzowie!

Co za radość i ile to zachwytu!... Gości mamy serdecznie witanych. Pan Szwarce Bronisław, pan Adam, pan Danielak... każdy na plecach przydzwigał paczkę książek, oprawione są wszystkie w czarne płótno, dobór wyśmienity, od najłatwiejszych baśni dla dzieci aż do historycznych dzieł poważnych.

— Pierwszą czytelnię dajemy dla Łobzowa, w ręce pani, niech będzie dobrym początkiem i niech rychło ta jedynka zmieni się w liczbę 100 — tak mówi pan Adam.

Na drugi dzień w szkole ogłosiłam, iż są u mnie w domu książki do wypożyczania.

W trzy dni nie miałam już ani jednej książki w szafce, wszystkie one poszły w ręce dzieci na służbę.

W tydzień przed moją chatą takie było zgromadzenie liczne, iż sąsiedzi zaczęli się pytać czy się co stało. Tłumy zbiegły się po książki.

— Jak się nazywasz, gdzie mieszkasz? — pytam jakiegoś chłopaka bladego, który po książkę rękę wyciąga.

— Mieszkam na ulicy Bożego Ciała.

— Ależ daleko tobie stamtąd chodzić do Łobzowa, w Krakowie bliżej ci będzie pożyczać.

— Niema gdzie pożyczać, lubię bardzo czytać.

— Ty gdzie mieszkasz?

— Na Podgórzu.

— Ależ dziecko, to za daleko dla ciebie.

— Nigdzie książek nie pożyczają, powiedzieli mi, że tu są książki, przyszedłem.

Niestety!... Połowa dzieci odeszła bez książek, bo liczba zgłaszających się była większą od tej, którą mi katalog wskazywał.

Lecz w miarę zgłaszających się po książki coraz mniej było tych, którzy mi książki odnosili. Zaczęło mię to trwożyć.

Pocynam upominać się.

— Pójdź ty Jasiu do Nowaka i powiedz, ażeby książkę oddali, ty Basiu wstąp na Krowodrzy do Ciepeliówny, niech książki odda.

Lecz niestety!... Zwracanych książek coraz mniej, coraz mniej, aż pewnego dnia, gdy gromadka w ogródku stanęła, czekając na książki, dowiedziała się, iż **ani jednej książki niema!**

— Byłeś u Nowaków? Cóż powiedzieli?

— Od nich pożyczył Grzybek, od Grzybka pożyczył Jakóbczyk, od Jakóbczyka wziął Stefan i nie wiedzą, gdzie jest teraz.

— Ty dlaczego książki nie oddał?

— Mnie ktoś ukradł, z płaczem powiada chłopczyna...

— Gdzie książka pożyczona?

— Siostra wzięła do szkoły i tam jej zginęła...

Tak moja czytelnia została jak wichrem porwana i nie było sposobu, ażeby te książki pożyczone pozbierać.

W miesiąc potem przychodzę do Asnyka.

— Mojej czytelnii nie ma, — szepczę zawstydzona i nie śmiejąca oczu podnieść. Żle gospodarzyłam, zostały mi tylko nazwiska czytelników, ale książki ani jednej.

— Pierwsze ptaki, — rzeknie Asnyk z uśmiechem. Najlepszy dowód, jaki to zgłódniały tłum rzucił się na ziarno rozsypane. Niech się pani nie martwi. Byliśmy na to przygotowani i wiemy, iż jeszcze wiele czytelni w ten sposób utonie.

Przed moją chatą już się tłumy nie cisną. Czytelnia znikła. Ani jedna książka do rąk moich nie wróciła.

Taki był los pierwszej czytelnii T. S. L. *Jadwiga z Łobzowa.*

III.

Dar Grunwaldzki.

Wskład Komisyi Daru Grunwaldzkiego wchodzili: pp. Dr. Adam Ernest, Dr. Bandrowski Ernest, Cieński Tadeusz, Halski Ludwik, Natanson Stefan, Dr. Opieński Jan, Dr. Piepes, Poratyński Jan, Tabaczyński Tadeusz.

Gdy przed dwoma laty, w odpowiedzi na hakatystyczne wyzwanie z królewską niemal hojnością składać zaczęto ofiary na rzecz szkolnictwa kresowego, społeczeństwo polskie odrazu wskazało na Towarzystwo Szkoły Ludowej jako na tę organizację, która dać może największą rekojmię właściwego zużytkowania zebranych funduszków. Akcja składkowa potężniała z dnia na dzień, skupiając nawet pod znakiem TSL. świeży zastęp zwolenników i przyjaciół polskiej oświaty i działaczy na polu obrony kresów.

To istotne a tak niespodziewane zwycięstwo duchowe idei naczelnej Towarzystwa Szkoły Ludowej dodało otuchy Zarządowi Głównemu TSL., który poważnie niestety obawiać się musiał, czy uzyska pełną możność zaspokojenia najpilniejszych i najkonieczniejszych potrzeb narodowych zarówno na wschodnich, jak i na zachodnich kresach zaboru austriackiego. A potrzeby te właśnie w owych czasach zarysowały się w całej pełni. Na zachodzie coraz silniejszy napór ze strony Czechów i Niemców dążył do zupełnego niemal zgniebienia polskiego szkolnictwa, a przez to wynaradawiania szerokich mas ludu polskiego, — na wschodzie zaś ukazała się w oświeceniu cyfr czarna plama naszych własnych win i zaniedbań w postaci kilkuset gmin, w których rdzennie polska dziatwa pozbawiona jest możności uczenia się w swym ojczystym języku. Było też dowodem prawdziwej intuicyi narodowej, że na hasło zbierania Daru Grunwaldzkiego odezwało się społeczeństwo, wołając jednomyślnie: zakładajmy szkoły na zagrożonych kresach naszych! Prostą zaś tego konsekwencyą być musiało,

że Dar Grunwaldzki oddanym został do rozporządzenia Zarządu Głównego TSL., który ze zdwojoną energią zabrał się do pracy, mając wyraźny cel przed sobą, a jednocześnie wierząc, że mu nie zabraknie środków do urzeczywistnienia tego celu.

Dar Grunwaldzki, administrowany w myśl uchwały Zarządu Głównego TSL. z 1909 r. zupełnie niezależnie od wszelkich innych funduszków Towarzystwa, osiągnął z końcem roku 1909. w deklaracjach wraz z jednorazowymi ofiarami kwoty miliona koron, z tą też dopiero chwilą stała się aktualną sprawa ustalenia zasad, według których miałyby być zużytkowane. Sprawę tę przedyskutował Zarząd Główny TSL. na dwóch swych posiedzeniach we wrześniu i grudniu 1910. r. i doszedł do następujących wniosków:

1) Dar Grunwaldzki na szkoły kresowe zbieranym ma być bez przerwy aż do tej chwili, gdy kwota deklaracji wraz z jednorazowymi ofiarami dosięgnie kwoty dwóch milionów koron;

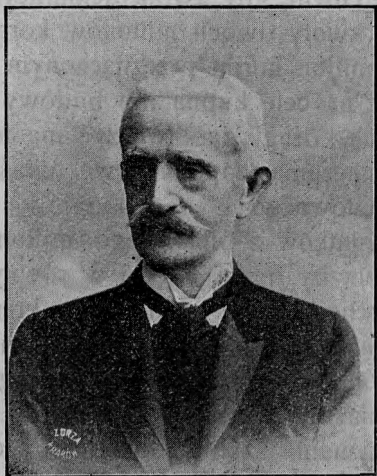
2) Pierwszy milion koron przeznaczonym zostaje do bezzwłocznego zużytkowania na cele kupna lub budowy oraz organizacji szkół ludowych i średnich, drugi zaś tworzyć ma fundusz rezerwowy, co do którego przeznaczenia zapadnie we właściwym czasie osobna uchwała Zarządu Głównego;

3) Co do wydatków z pierwszego miliona, to będą one czynione w ten sposób, by mniej więcej w równych częściach zaspakały potrzeby wschodnich i zachodnich kresów, przyczem część, przypadająca za zachodnie kresy, użyta być może jedynie na zakupno gruntów i nieruchomości, oraz urządzenia, względnie zaś na pokrycie kosztów wzniesienia lub adaptacji budynków szkolnych z wyłączeniem kosztów utrzymania szkół, podczas gdy część, przeznaczona dla kresów wschodnich, ma służyć na pokrycie wydatków, połączonych organizacją, urządzeniem oraz utrzymaniem (przez opłacenie w większości wypadków t. zw. ryczałtów szkolnych) szkół dla polskich mniejszości w gminach, utrzymujących szkoły z ruskim językiem wykładowym.

W myśl powyższych swych zasadniczych uchwał, przy ścisłym uwzględnieniu życzeń deklarantów, Zarząd Główny TSL. postanowił bezpośrednio rozdzielić kwoty, wpływające na Dar Grunwaldzki, na dwie osobne części: 1) fundusz kresów wschodnich, lokowany w lwowskich instytucjach finansowych, oraz 2) fundusz kresów zachodnich, lokowany w Krakowskiej Filii Banku Krajowego.

Z funduszu pierwszego wydano na rozpoczętą robotę, prowadzoną według szczegółowo opracowanego planu po dzień 31. grudnia

1910. r. kwotę K. 19.002·11. W plan tej roboty wchodzi przede wszystkim zorganizowanie, ewentualnie zakupno gruntów, składanie procentu konkurencyjnego, urządzenie i utrzymanie szkół dla mniejszości polskich w Galicji wschodniej, gdzie dokładnie przeprowadzone spisy stwierdziły po nad 40 dzieci, a w wielu wypadkach nawet po 100 i więcej dzieci polskich, zmuszonych do pobierania nauki w języku ruskim. Fundusz ten, wynoszący w dn. 31 grudnia 1910 K. 177.787·89 pozwoli akcyę tę przeprowadzić w szybkim tempie, można więc wyrazić na tem miejscu nadzieję, że w ciągu najbliższych lat paru wszystkie gminy tej kategorii otrzymają szkoły dla mniejszości polskich, do czego przeszkodą może być dziś już tylko przewyciężanie formalne prawnych lub techniczno-budowlanych trudności.

Franciszek Preisendanz.

Fundusz kresów zachodnich został niemal odrazu zużytkowany wobec tego, że Zarząd Główny TSL. zmuszony był w swej akcji na kresach zachodnich do budowy większych gmachów szkolnych, jak w Białej i Orłowej, względnie zaś do zakupna gruntów i nieruchomości dla nowych szkół polskich, jak w Orłowej, Radwanicach, Przywozie, Jaworzu. Nadto w dwu wypadkach udzielono pożyczek zagwarantowanych, dzięki którym powstać mogły szkoły polskie w gminach, gdzie groziła germanizacja przez placówki Schulvereinu. Wydatki z tego funduszu z dniem 31 grudnia 1910 r. wyniosły razem K. 168.741·99 z czego :

na Białą (Semin. i gimn.)	K. 74.863·21
na Orłowę	K. 49.856·98
na inne miejscowości	K. 44.021·80

A zatem po dzień 31. grudnia 1910. r. łączna suma wydatków, uchwalonych z Daru Grunwaldzkiego przez Zarząd Główny TSL. wynosi K. 187.744·10, wobec stanu gotówki Daru Grunwaldzkiego w tym samym dniu, wynoszącego K. 491.975·02, sumy deklaracji zaś, dochodzącej pod tą samą datą do sumy łącznej K. 1,635.674·86. Naturalnie suma wydatkowana znajduje zupełne pokrycie w rzeczywistej wartości budynków szkolnych, względnie inwentarza i zbiorów naukowych tych szkół, które powstały przy pomocy funduszków Daru Grunwaldzkiego.

Podając do publicznej wiadomości powyższe swe uchwały i ich bezpośrednie następstwa, Zarząd Główny TSL. poczuwa się zarazem do obowiązku przedstawienia społeczeństwu swego poglądu na istotne znaczenie dalszej nieustającej akcji zbierania Daru Grunwaldzkiego.

Podczas gdy Niemcy, odpowiadając jak najściślej wezwaniu Roseggera zbierali tylko dwutysięczne ofiary, które stały się odrazu płynne z chwilą złożenia tysiąca deklaracji, a dziś dosięgły bez mała 3 milionów gotówką; podczas gdy Czesi zebrali pierwszy milion na swą Maticę Skolską w ciągu paru miesięcy również gotówką i bezpośrednio przelali tę gotówkę do funduszków bieżących; — nasza akcja Daru Grunwaldzkiego, oparta na długoterminowych deklaracjach, a jednocześnie rozdrobiona przez małe ofiary przygodne, doszła po dwu latach do ogólnej kwoty: K. 1,643.923·12 w deklaracjach, a zaledwie K. 578.362·06 w gotówce zebranej (stan w dniu 28. lutego 1911. r.). A nie można niestety i tego faktu pominąć milczeniem, że wobec pociągającej nazwy Daru Grunwaldzkiego społeczeństwo nasze od tych dwóch lat znacznie mniej składa na bieżące potrzeby TSL i innych pokrewnych nam instytucji oświatowych, nie odczuwając w dostatecznym stopniu, że i te bieżące potrzeby z dnia na dzień rosną, a z Daru Grunwaldzkiego pokryte być nie mogą, bo pokryć ich Zarządowi Głównemu nie wolno.

A tymczasem potrzeby te istotnie rosną z dniem każdym i poważną jest dziś troską Zarządu Głównego TSL., w jaki sposób i jakimi środkami zdoła im zadośćuczynić. Gdyby akcja Daru Grunwaldzkiego dała się przyspieszyć, gdyby upaństwowienie szkół średnich TSL. na kresach zachodnich, które jest najbliższem zadaniem naszym dało się prędko urzeczywistnić, wtedy dopiero mógłby Zarząd Główny

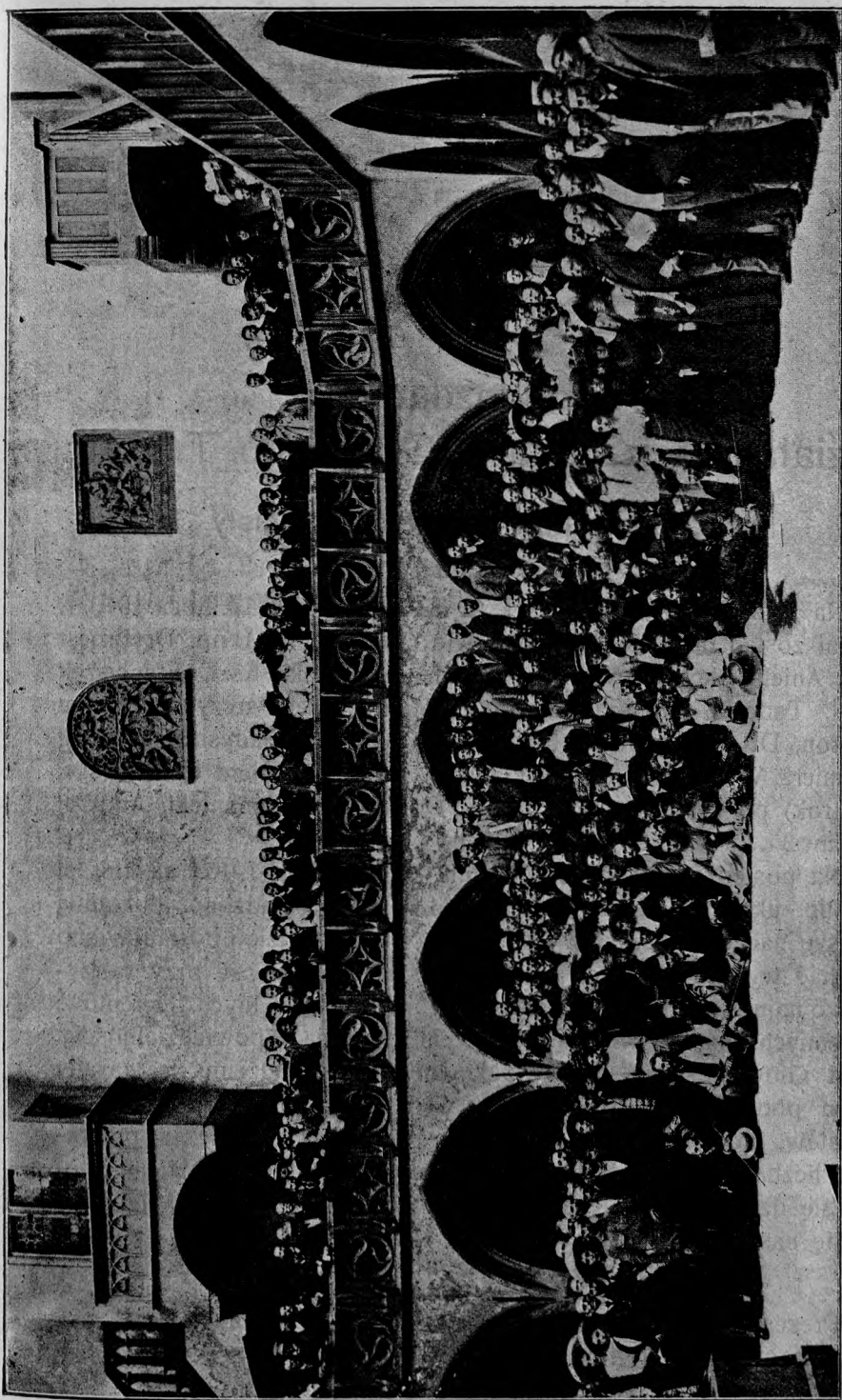
spokojnie rozwijać dalszą akcję, mógłby poprzeć wydatnie zakładanie burs i uczelni dla młodzieży szkolnej, organizowanie coraz potrzebniejszych dziś ochronek i ogródków dziecięcych, organizowanie i budowanie Domów ludowych po wsiach i miastach, a wreszcie zakładanie czytelni i wypożyczalni książek, oraz akcję odczytową na szeroką rozwiniętą skalę.

Tymczasem jednak dzisiejszy Dar Grunwaldzki w najlepszym wypadku pozwoli rozwiązać tylko najbardziej palące zagadnienia w zakresie szkolnictwa, w czym oczywiście przewodnią myślą TSL. być musi uchwała ostatniego Walnego Zjazdu, zakazująca kategorycznie zakładania przez TSL. nowych szkół średnich, dopóki stan szkolnictwa ludowego nie odpowie w dostatecznej mierze naszym potrzebom narodowym. A i to tylko w tym wypadku, jeśli spłacanie kwot deklarowanych szybko będzie uskuteczniane, jeśli nadto deklaracje nowe wpływać będą i nadal tak, byśmy mogli już za kilka miesięcy zamknąć je liczbą dwumilionową i bez obawy realizować plan działania na polu szkolnictwa ludowego.

Podczas gdy obce społeczeństwa mają swych wielkich ofiarodawców, którzy krocie tysięcy czy nawet miliony, jak w Ameryce, składają na cele kulturalne i oświatowe, my drobnymi groszowymi składkami ludzi, przeważnie ciężko zarobkujących, opędzać musimy nasze potrzeby społeczne i narodowe, wciąż zaś nawoływać musimy do dalszej ofiarności, by praca nasza ustać nie musiała, by przynajmniej utrzymać ciężką walką zagrożone nasze posterunki narodowe. Nie tracimy jednak nadziei, że społeczeństwo nie tylko nie pozwoli na to, by praca nasza się przerwała, lecz wspomóże nas szybko i dzielnie, wiedząc, że praca oświatowa to największa dźwignia na drodze do wyzwolenia.

Kończymy więc gorącym wezwaniem:

- Pamiętajcie o Darze Grunwaldzkim na szkoły kresowe!
- Pamiętajcie o ciągłych, codziennych ofiarach na coraz większe potrzeby bieżące Towarzystwa Szkoły Ludowej!

Uczestnicy Walnego Zjazdu T. S. L. w r. 1910.

IV.

Sprawozdanie z działalności Zarządu Głównego T. S. L.

A. Zarząd Główny i Wydział Ścisły.

a) Skład.

Na Walnym Zjeździe T. S. L. w Krakowie dnia 14. lipca 1910. r. wybrani zostali następujący członkowie: (na trzy lata) pp. Dr Ernest Adam, Aniela Alexandrowiczówna, Tadeusz Cieński, Ks. Dr Franciszek Gabryl, Tadeusz Łopuszański, Antoni Mohr, Józef Parczyński, Stefan Natanson, Dr Jan Opieński, Stanisław Rymar, Dr Władysław Wasung i Kazimierz Wyczyński; (na dwa lata) p. Dr Włodzimierz Czerkowski; (na 1 rok) pp. Dr Alfons Małdziński, Dr Zdzisław Próchnicki, Andrzej Średniawski.

Na posiedzeniu Zarządu, w dniu 10. września 1910, na którym nastąpiło ukonstytuowanie się Zarządu, przeprowadzono dokładną dyskusję nad dotychczasową formą pracy w Zarządzie i postanowiono zaniechać wyboru znacznej liczby komisji, a natomiast przy zatrzymaniu 5 najniezbędniejszych komisji wybrać samodzielnych referentów, obdarzonych znaczną władzą, a zarazem i znaczną odpowiedzialnością. Zarząd Główny sądzi, że po dokładnem wprowadzeniu tej zasady w czyn podniesie się ruchliwość i wydatność pracy poszczególnych referentów, których nie będzie przytłaczać tak, jak dotychczas, przerażająca liczba posiedzeń wszelakich komisji, a za tem pójdzie wzmożenie się działalności całego Zarządu. Skład więc Zarządu przedstawiał się następująco:

1. Prezydium T. S. L.:

Prezes: Dr Bandrowski Ernest z Krakowa (1911),

Wiceprezesi: Dr Adam Ernest ze Lwowa (1911),

Natanson Stefan z Krakowa (1913),

Sekretarze: Januszewski Antoni z Krakowa (1911),
 Dr Próchnicki Zdzisław ze Lwowa (1911),
 Sikora Wincenty z Krakowa (1911),

Skarbnik: Parczyński Józef z Krakowa (1913),

Zastępca skarbnika: Halski Ludwik z Krakowa (1912),

Rachmistrz: Tabaczyński Tadeusz z Krakowa (1912).

Zastępca rachmistrza: Linde Hubert z Tarnowa (1912).

2. Członkowie Zarządu:

Alexandrowiczówna Aniela ze Lwowa (1913),

Cieński Tadeusz z Pieniak (1913),

Dr Cyga Leszek ze Stanisławowa (1912),

Dr Czerkawski Włodzimierz z Krakowa (1911),

Ecker Ludwik z Cieszyna (1913) kooptowany,

Ks. Dr Gabryl Franciszek z Krakowa (1913),

Gruszecki Stanisław z Kołomyi (1911),

Dr Jaworski Władysław Leopold z Krakowa (1912)

Dr Kania Władysław z Krakowa (1912),

Dr Kiernik Władysław z Bochni (1911),

Kopecka Olawia z Przeworska (1912),

Łopuszański Tadeusz z Krakowa (1912),

Dr Małdziński Alfons z Krakowa (1911) zrezygnował,

Mohr Antoni z Cieszyna (1911)

(zrezygnował, potem kooptowany),

Dr Opieński Jan ze Lwowa (1913),

Ostrowski Witold z Krakowa (1912),

Piątkowski Kazimierz z Mielca (1912),

Dr Piepes-Poratyński Jan ze Lwowa (1911),

Schmidt Emil z Krakowa (1911) kooptowany,

Rymar Stanisław z Krakowa (1913),

Soboń Piotr z Roztok pod Jasłem (1911),

Srokowski Stanisław z Tarnopola (1911),

Starzyński Artur z Krakowa (1912),

Strokowa Jadwiga z Krakowa (1912),

Dr Surzycki Stefan z Krakowa (1911),

Średniawski Andrzej z Myślenic (1911),

(zrezygnował),

Dr Wasung Władysław z Krakowa (1913),

Wyczyński Kazimierz z Krakowa (1913).

3. Referenci T. S. L.:

Dr Adam Ernest,	sprawy organizacyjne wschodniej Galicyi,
Sikora Wincenty,	„ „ „ zachodniej „ Galicyi,
	Walnych Zjazdów i sprawozdań
	T. S. L.,
Piątkowski Kazimierz,	„ statystyczne,
Dr Małdziński Alfons,	„ administracyjne i biurowe,
Dr Gertler Julian,	„ prawne,
Łopuszański Tadeusz,	„ szkół średnich,
Alexandrowiczówna Aniela,	„ szkół wydziałowych, ludowych i
	ochronek,
Ostrowski Witold,	„ szkół i kursów uzup. [przemysłow-
	wych i zawodowych,
Parczyński Józef,	„ kursów nauki początkowej,
Srokowski Stanisław,	„ burs i uczelń,
Rymar Stanisław,	„ czytelń, wypożyczalń odczytów,
	domów ludowych, zbiorów muze-
	alnych, biur porady prawnej,
Januszewski Antoni,	„ nakładów książkowych,
Dr Surzycki Stefan,	„ oceny książek czytelnianych,
Tabaczyński Tadeusz,	„ finansowe,
Halski Ludwik,	„ przedsiębiorstw dochodowych,
Wyczyński Kazimierz,	„ techniczne i budowlane,
Dr Stępowski Maryan,	„ Przewodnika Oświatowego i ka-
	lendarzy.

4. Wydział Ścisły

składa się a) z prezydium,
b) z referentów.

b) Działalność.

Działalność Zarządu Głównego, która dawniej opierała się na komisjach i sekcjach, w r. 1910. doznała znacznej zmiany przez to, że punkt ciężkości całej roboty w Zarządzie Głównym przeniesiono na poszczególnych referentów. Wprawdzie rezultaty tej zmiany nie są jeszcze bardzo widoczne na wszystkich polach działalności T. S. L., ale z tego faktu, że co do niektórych referatów wyszło to na korzyść i rzeczy samej i ulżyło niepotrzebnemu zajęciu samym referentem, można wnioskować, że zasada ta samodzielności referentów przyniesie z czasem pokaźne rezultaty. Celem poinformowania szerokich Kół

członków o sprawach, które były na porządku dziennym obrad Zarządu Głównego, podajemy poniżej ich przegląd.

Tu jeszcze zaznaczyć musimy, że były jednak sprawy, których załatwienie pozostawiono komisjom, a mianowicie sprawa wydawania dzieł dla ludu i młodzieży była powierzona specjalnej Komisji wydawniczej, sprawą oceny dzieł ludowych zajmowała się Komisja kwalifikacyjna, sprawę przysparzania dochodów Zarządowi Głównemu wzięła na siebie Komisja przedsiębiorstw, wreszcie sprawa urządzenia Walnego Zjazdu, a poniekąd i wykonania jego uchwał była przedmiotem narad Komisji zjazdowej.

Komisja kwalifikacyjna składała się z pp.: Rymara Stanisława, Strokowej Jadwigi i Dra Surzyckiego Stefana i pracowała w myśl regulaminu komisji, zamieszczonego w zeszłorocznym sprawozdaniu; do Centralnej Składnicy dostawały się tylko książki, które przeszły przez ocenę komisji. Ocena książek była powierzona fachowym tylko siłom.

Komisja zjazdowa, składająca się z pp. Dra Próchnickiego Zdzisława, Sikory Wincentego i Srokowskiego Stanisława, zastanawiała się nad techniką W. Zjazdu i doszła do przekonania, że celem podniesienia wartości Zjazdu i zainteresowania u członków należy stworzyć znaczną ilość komisji ze ściśle określonym przedmiotem obrad i dla każdej komisji przeznaczyć ograniczoną liczbę członków; obrady w komisjach powinny się toczyć na podstawie referatu, ujętego w bardzo określone ramy i przedstawiającego konkretne wnioski.

Działalność dwu innych komisji, wydawniczej i przedsiębiorstw, jest przedstawiona na innym miejscu sprawozdania.

By wyrobić sobie pogląd na działalność Zarządu Głównego jako całości i poszczególnych jego członków, trzeba by gruntownie zbadać wszystkie sprawy, które wymagają ingerencji Zarządu Głównego, a i wtedy jeszcze niejedna rzecz uszłaby uwagi badacza. Na to bowiem trzeba zwrócić baczną uwagę, że w Zarządzie Głównym skupiają się liczne sprawy oświatowe 4 krajów, których załatwienie musi być poprzedzone gruntownym badaniem, często utrudnionem przez oddalenie, a nieraz przez zawodowe zajęcia referentów. Bo nie wszystkie sprawy dadzą się załatwić przez biuro. Znaczna ilość spraw musi być pokierowana przez samych referentów, a wiele spraw musi być zasadniczo rozstrzygniętych przez pełny Zarząd Główny lub Wydział Ścisły. To jednak jest pewne, że pracujący członkowie Zarządu Głównego są nad miarę obciążeni czynnościami. Jeżeli załatwienie niejednej sprawy nie wypada po myśli Kół, to często i w tem

obarczeniu referentów należy szukać przyczyny. Weźmy dla przykładu sprawę przejęcia domu polskiego w Morawskiej Ostrawie przez Zarząd Główny T. S. L. Otóż kwestya ta nastęrczała tak wiele trudności prawnych i finansowych, że nie tylko była rozstrząsana na licznych i długich posiedzeniach Wydziału Ścisłego i Zarządu Głównego oraz na zebraniach odnośnych referentów, ale także pociągała za sobą wyjazdy prawników i inżynierów dla zbadania rzeczy na miejscu; intensywna robota w tej sprawie trwa już przeszło rok. Wiele spraw w Zarządzie Głównym miało podobny przebieg i tem się tłumaczy nieraz ich długie trwanie, mimo ciągłego zajęcia się niemi.

Co do czynności Wydziału Ścisłego, to odbył on 61 posiedzeń w r. 1910., a od 14. lipca 1910. do końca czerwca 1911. 65 posiedzeń, na których omawiano najróżnorodniejsze sprawy, zwłaszcza, że wobec braku wielu dawnych komisji, dyskusya o różnych kwestiach musiała się przenieść na forum Wydziału Ścisłego.

I. — 9. stycznia 1910. r.

1. Sprawozdanie z czynności Wydziału Ścisłego, Sekcji, Komisji i Biura Centralnego T. S. L. za IV. kwartał 1909. r.
2. Sprawozdanie kasowe za rok 1909.
3. Zamknięcie loteryi T. S. L.
4. U c z c z e n i e ś. p. J a n a S k i r l i ŋ s k i e g o, j e d n e g o z z a ł o ż y c i e l i T. S. L.
5. Udzielenie Kołu tarnopolskiemu subwencji 5000 kor. na bursę.
6. Sprawy szkół ludowych T. S. L.: a) unormowanie płac w szkołach T. S. L., b) nominacya nuuczycieli do szkół T. S. L., c) mianowanie drugiego tercycana do szkół w Białej, d) stan szkół wydziałowych w Białej.
7. Omówienie wizytacyi szkół średnich T. S. L.: w Białej, Orłowej i Kutach.
8. Pierwszy milion Daru Grunwaldzkiego.
9. Ustanowienie Związku Okręgowego bialskiego i reaktywowanie Związku Okręgowego w Stryju.
10. Sprawa wzięcia udziału w Komitecie polskim dla Spraw Kongresu higieny szkolnej w Paryżu.
11. Pożyczka 7000 kor. dla Żółkwi.
12. Sprawa wzięcia udziału w Kongresie polskim w Waszyngtonie.
13. Sprawozdanie z działalności Związku okręgowego we Lwowie i w Tarnopolu.
14. Wybór członka z ramienia T. S. L. do Zarządu Głównego Macierzy Szkolnej w Cieszynie.

15. Kooptowanie do Zarządu Głównego T. S. L. prof. Dr. Włodzimierza Czerkawskiego.

16. Rozwiązanie Koła T. S. L. w Chmielowie.

17. Uzupełnienie umowy z fabryką tutek „Promień“ we Lwowie.

18. Sprawa pożyczki hipotecznej na hipotekę realności szkoły wydziałowej T. S. L. i Seminaryum w Białej i na hipotekę Domu ludowego w Grzymałowie.

II. — 12. marca 1910. r.

I. Sprawa bursy T. S. L. we Lwowie.

III. — 12. i 13. marca 1910. r.

1. Ustalenie terminu Walnego Zjazdu T. S. L.

2. Stan Daru Grunwaldzkiego.

3. Opodatkowanie wyrobów Kolińskiej fabryki cykoryi w Sądowej Wiszni na rzecz T. S. L.

4. Pożyczka hipoteczna na dom T. S. L. w Kołomyi.

5. Udzielenie pozwolenia na zawiązanie IX. Koła im. Królowej Jadwigi w Krakowie.

6. Utworzenie Związku Okręgowego w N. Targu.

7. Rezygnacya Dra Bronisława Dulęby z godności członka Zarządu Głównego.

8. Sprawa delegowania członka Zarządu Głównego do Związku Teatrów i Chórów włościańskich.

9. Sprawa ponoszenia wydatków realnych na szkołę w Olszaniku.

10. Dyskusya szczegółowa nad Budżetem Zarządu Głównego na rok 1910.

11. Sprawy szkolne: a) Seminaryum nauczycielskie im. Franc. Preisendanza, b) gimnazjum w Kutach, c) szkoła wydziałowa w Białej, d) kursy koszykarskie.

12. Unormowanie płac funkcyjaryuszów Biura Centralnego.

13. Dyskusya nad sprawą kalendarzy T. S. L.

14. Zatwierdzenie regulaminu Komisji kwalifikacyjnej.

15. Reforma Przewodnika Oświatowego.

16. Stan Wypożyczalni przeźroczy.

IV. — 8. maja 1910. r.

1. Sprawy szkolne: a) nominacye nauczycieli do szkół średnich T. S. L., mianowicie do gimnazyów w Białej i Orłowej, b) sprawa lustracyi szkoły wydziałowej i ludowej w Białej, c) sprawa subwencyi na budowy szkół.

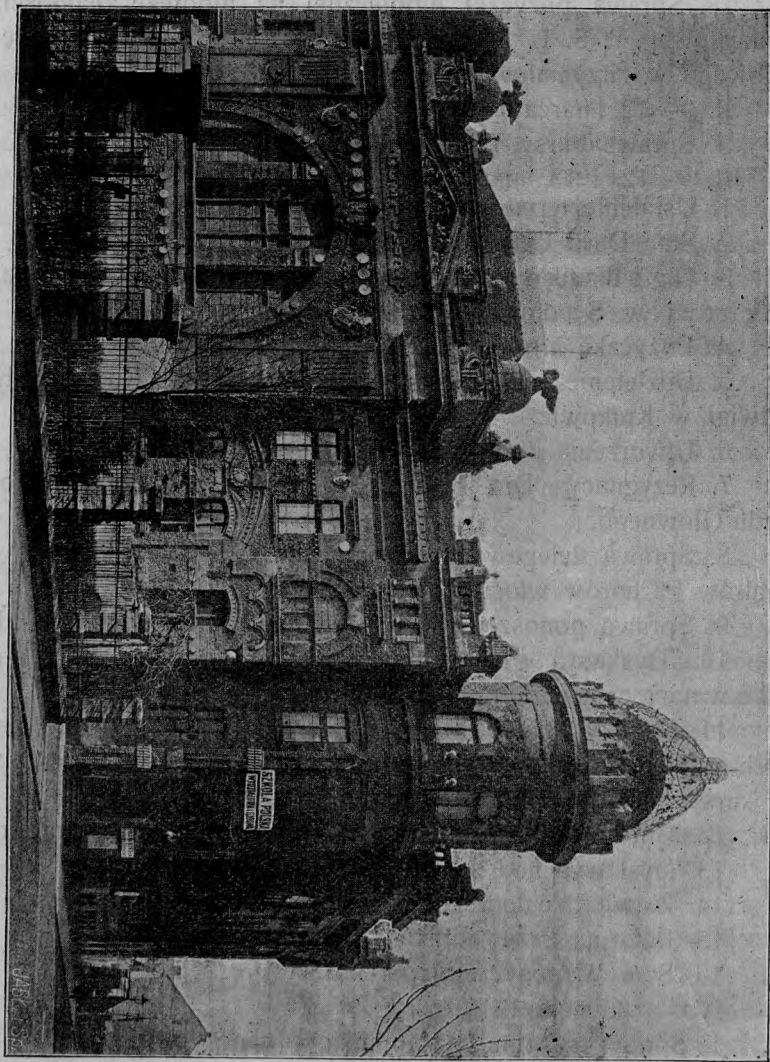
2. Załatwienie uchwał W. Zjazdu T. S. L. w Kołomyi.

3. Sprawa utworzenia katastru nieruchomości T. S. L.

4. Sprawozdanie z czynności Związku Okręgowego we Lwowie między innemi sprawa funduszu im. A. Potockiego, oddanego do zjawadywania i rozporządzenia T. S. L.

Dom polski w Morawskiej Ostrawie, w którym mieści się szkoła T. S. L.

5. Sprawa lokaty funduszy Daru Grunwaldzkiego.

6. Zatwierdzenie Koła XII. im. St. Wyspiańskiego we Lwowie.

7. Sprawa unormowania stosunku Zarządu Głównego do Kół T. S. L. co do szkół, przez Koła zakładanych.

8. Sprawy szkolnictwa polskiego na Morawach.

9. Sprawa upaństwowienia szkół średnich T. S. L.

V. — 2. i 3. lipca 1910 r.

1. Sprawozdanie z czynności Wydziału Ścisłego, Sekcyi, Komisyi i Biura Centralnego T. S. L. za II. kwartał 1910.

2. Uchwała co do przedkładania corocznie Kołu Polskiemu we Wiedniu memoriału o potrzebach szkolnictwa polskiego i żądań na polu oświaty — na podstawie budżetu T. S. L.

3. Sprawozdanie z prac komisji wydawniczej i statystycznej.

4. Omówienie sprawy uświadamiania o spisie ludności.

5. Uchwała co do zorganizowania Biura i agend Daru Grunwaldzkiego.

6. Unormowanie ściągania należności od Kół za druki i zaległości za książki.

7. Sprawy szkolne: *a)* prawo publiczności dla II klasy gimnazjum realnego w Białej, *b)* uzyskanie formalnego pozwolenia na otwarcie seminarium nauczycielskiego T. S. L. w Białej, *c)* rozdanie stypendyów seminarzystom, *d)* sprawa nabycia domu dla bursy białskiej przez Tow. wspierające seminarium, *e)* wykończenie budowy gmachu seminarijnego w Białej i pokrycie dalszych kosztów z Daru Grunwaldzkiego; *f)* sprawozdanie ze stanu gimnazjum real. w Orłowej i wyrażenie uznania gronom w Orłowej i Białej za b. skuteczną pracę i dobre wyniki; *g)* nominacje nauczycieli i profesorów dla szkół średnich T. S. L. *h)* odrzucenie wniosku Koła T. S. L. w Kałuszu o prowadzenie pod firmą T. S. L. seminarium żeńskiego w Kałuszu; *i)* odmowa co do prowadzenia gimnazjum w Kutach pod firmą T. S. L., a uchwalenie temuż gimnazjum subwencji i poparcia w uzyskaniu nauczycieli.

8. Sprawy Walnego Zjazdu i jego organizacyi.

9. Rozpatrzenie wniosków, zgłoszonych na Walny Zjazd i omówienie kandydatur do Zarządu Głównego.

10. Sprawy szkół ludowych T. S. L.; *a)* nominacje nauczycieli; *b)* założenie szkoły T. S. L. w Jaworzu średniem na Śląsku i w Czechowicach, *c)* sprawa budowy szkolnego gmachu w Mor. Ostrawie, *d)* uchwalenie zwołania konferencyi w sprawie organizacyi szkół.

11. Przekazanie referatu o reorganizacyi Biura Wydziałowi Ścisłemu celem przedstawienia wniosków Zarządowi Gł. także co do reformy wewnętrznej pracy Wydziału Ścisłego.

12. Referaty członków zamiejscowych.

VI. — 12. lipca 1910.

1. Ostateczne omówienie spraw Walnego Zjazdu i ustalenie listy kandydatur do Zarządu Głównego.

2. Sprawa gromadnego udziału T. S. L. w pochodzie grunwaldzkim.

3. Sprawa wydawnictwa „Przewodnika Oświatowego“ przekazana Wydziałowi Ścisłemu.

VII. — 10. września 1910.

Sprawa pożyczki konwersyjnej na cele budowy Bursy T. S. L. w Tarnopolu.

VIII. — 10. i 11. września 1910.

1. Ukonstytuowanie się Zarządu Głównego na kadencję 1910/11.

2. Reorganizacja wewnętrznych prac Zarządu Gł. i Wydziału Ścisłego i rozdanie referatów.

3. Sprawa pokrywania rat amortyzacyjnych pożyczki na budowę bursy tarnopolskiej.

4. Wybór Wydziału ścisłego, sekcji i Komisji na kadencję 1910/11.

5. Ostateczne uchwały do reorganizacji Biura Centralnego T. S. L. na podstawie Wydziału Ścisłego.

6. Rozpatrzenie i załatwienie uchwał Walnego Zjazdu.

7. Ostateczne postanowienia i uchwały co do używalności sum Daru Grunwaldzkiego.

8. Sprawozdanie ze stanu budowy szkół T. S. L. w Białej, ze stanu i wyniku wpisów, mianowanie dyrektora dla seminarium T. S. L. im. Preisendanza.

9. Sprawa kursu gimnazjalnego w Zbarażu i szkoły handlowej T. S. L. w Tarnopolu.

10. Udzielenie pożyczki na rzecz polskiej bursy w Białej.

11. Sprawa podniesienia frekwencji w zakładach bialskich.

12. Sprawozdanie ze stanu szkół ludowych T. S. L. Starania o ukrajojenie szkoły bialskiej im. T. Kościuszki.

13. Sprawa organizacyi szkoły w Magórcie.

14. Rozpoczęcie akcyi co do budowy szkoły w Mor. Ostrawie i Czechowicach.

15. Sprawa zakupna parcel pod szkoły T. S. L.

16. Uchwalenie podwyższenia plac dla ochraniarek T. S. L.

17. Przeniesienia agend w sprawach organizacyi szkół polskich w Galicyi wschodniej do Lwowa.

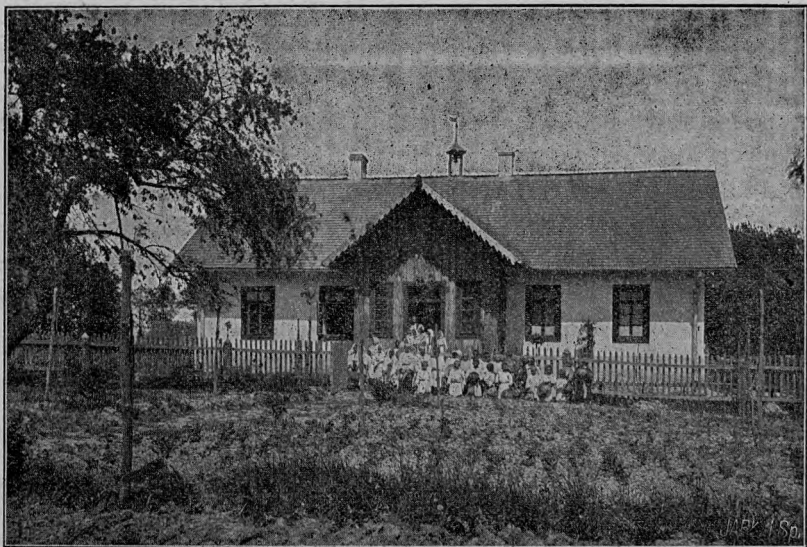
18. Uchwalenie wypłaty 10.000 koron na organizowanie szkół na Podolu.

19. Nieprzyjęcie rezygnacyi Dra Ernesta Adama z godności wiceprezesa i członka Zarządu Głównego.

20. Wybór Komisyi do nadzorowania Daru Grunwaldzkiego.

IX. — 9. października 1910.

1. Uczczenie pamięci śp. Maryi Konopnickiej: kondolencya dla rodziny, delegacya na pogrzeb, składki na żywy pomnik (budowa szkoły im. M. Konopnickiej w Mor. Ostrawie), oświadczenie co do złożenia zwłok na Skalce.

Szkoła polska T. S. L. w Ulicku Seredkiewicz
(pierwszy budynek szkolny, wzniesiony przez Zarząd Główny T. S. L. w r. 1894 r.).

X. — 10. grudnia 1910.

1. Zmiana pożyczki konwersyjnej dla Tarnopola na pożyczkę dodatkową.

2. Uchwalenie budżetu na rok 1911 i zatwierdzenie bilansu Daru Grunwaldzkiego z dniem 1 grudnia 1910.

3. Wdrożenie kroków celem upaństwowienia Gimnazjum i Seminarium T. S. L. w Białej oraz szkół wydziałowych w Białej.

4. Sprawa zbierania i rozdzielania stypendyów.

5. Poparcie sprawy gmachu dla seminarium T. S. L. im. Preissendanza i dopuszczania kobiet na stanowiska nauczycielskie w tym zakładzie.

6. Sprawa wspólnego budżetu T. S. L. (Zarządu Głównego, Związków okręg. i Kół T. S. L.).

7. Rozdział zasiłków dla Kół T. S. L.

8. Sprawa intensywniejszego zbierania Daru Narodowego 3 Maja.

9. Sprawa organizacji szkoły nowego typu imienia Ernesta Bandrowskiego.

10. Uchwalenie założenia w Białej szkoły zawodowej dla kobiet, krawieczyny i szycia białego i sprawa szkoły przemysłowej uzupełniającej w Czerniowcach.

11. Uchwalenie budowy szkoły w Mor. Ostrawie.

12. Sprawa lokacji Daru Grunwaldzkiego i odezwy z uchwałami co do użycia Daru Grunwaldzkiego.

13. Sprawa sądowego ściągania należności od uporczywie zalegających kupców za wydawnictwa TSL.

14. Sprawa nowego katalogu Centralnej Składnicy.

15. Wybór referenta dla spraw Centralnej Składnicy.

16. Sprawa nowych wydawnictw dochodowych i organizacji sprzedaży.

17. Sprawy Wypożyczalni przeźroczy.

18. Sprawa reorganizacji Przewodnika Oświatowego.

19. Sprawy wydawnictwa Kalendarzy TSL.

20. Uchwalenie sporządzenia katastru własności TSL. i uporzędkowania hipoteki TSL.

I. 11. i 12. lutego 1911.

1. Uchwalenie regulaminu czynności Wydziału Ścisłego.

2. Wyznaczenie terminu i miejsca Walnego Zjazdu TSL.

3. Przydzielenie nowych Kół Iwowskich do Związku Okręg.

4. Konkurs na broszurę o Słowackim i na Elementarz TSL.

5. Uchwalenie nowych marek dochodowych T. S. L. dla firm A. Axmann w Krakowie (maszyny do pisania) i A. Piasecki w Krakowie (fabryka czekolady) i Iwanicki i Sp. (maszyny do szycia).

6. Sprawa sekretaryatu narodowego dla Śląska.

7. Sprawa wykluczenia 1 członka z Koła T. S. L. w Tarnopolu.

8. Sprawa konferencji poselskiej w sprawach T. S. L.

9. Memoryał postulatów T. S. L. do Rady Narodowej.

10. Sprawa lustracji Związków Okręg. i wybór lustratorów.

11. Przyjęcie postanowienia statutowego Towarz. pośrednictwa pracy służby polskiej co do przekazania majątku Towarzystwu Szkoły Ludowej na wypadek rozwiązania.

12. Kooptacja 3 członków Zarządu Głównego.

13. Wysłanie delegacji w sprawie zbadania sprawy organizacji szkoły niemieckiego Schulvereinu w Milówce.

14. Asygnowanie zasiłków dla mniejszych szkół.

15. Unormowanie wynagrodzenia za naukę na kursach analfabetów.

16. Sprawy szkolne: a) przeniesienia nauczycieli; b) hospitacya szkoły im. Kościuszki w Białej; c) sprawozdania z wyniku klasyfikacyi; d) Gimnazjum i bursa w Orłowej; e) żądanie wizytacyi Seminarjum w Białej; f) sprawa mieszkań dla profesorów w Orłowej; g) uznanie dla gromad w Białej i Orłowej.

II. 8. i 9. kwietnia 1911.

1. Uchwalenie pożyczki na dom T. S. L. w Żółkwi.

2. Ostateczne uchwalenie zmiany Przew. Oświatowego na dwutygodnik, zatwierdzenie budżetu P. O. i wybór komisji redakcyjnej z 3 członków.

3. Uchwalenie planów na budowę szkoły T. S. L. w Przywozie, zatwierdzenie kosztorysu i oferty na budowę.

4. Zmiana terminu Walnego Zjazdu z powodu wyborów do Rady Państwa.

5. Zezwolenie na otwarcie Koła T. S. L. w Medenicach.

6. Sprawy szkół średnich: sprawy osobiste, przyjęcie planu na konkurs nauczycielski, plany na dalszą budowę w Orłowej.

7. Sprawa uzupełnienia szkół przemysłowych i organizacji tychże.

8. Sprawa budowy domu T. S. L. w Podwołoczyskach.

9. Polecenie Wydziałowi Ścisłemu zbadania sprawy rozszerzenia Domu Polskiego w Mor. Ostrawie na cele szkoły T. S. L.

10. Przejęcie do porządku dziennego nad wnioskiem Towarz. ochrony zabytków i piękności Krakowa, by T. S. L. oświadczyło się przeciw stawianiu pomnika Kościuszki na rynku krakowskim.

III. 10. czerwca 1911.

Sprawa pożyczki hipotecznej na budowę szkoły bialskiej.

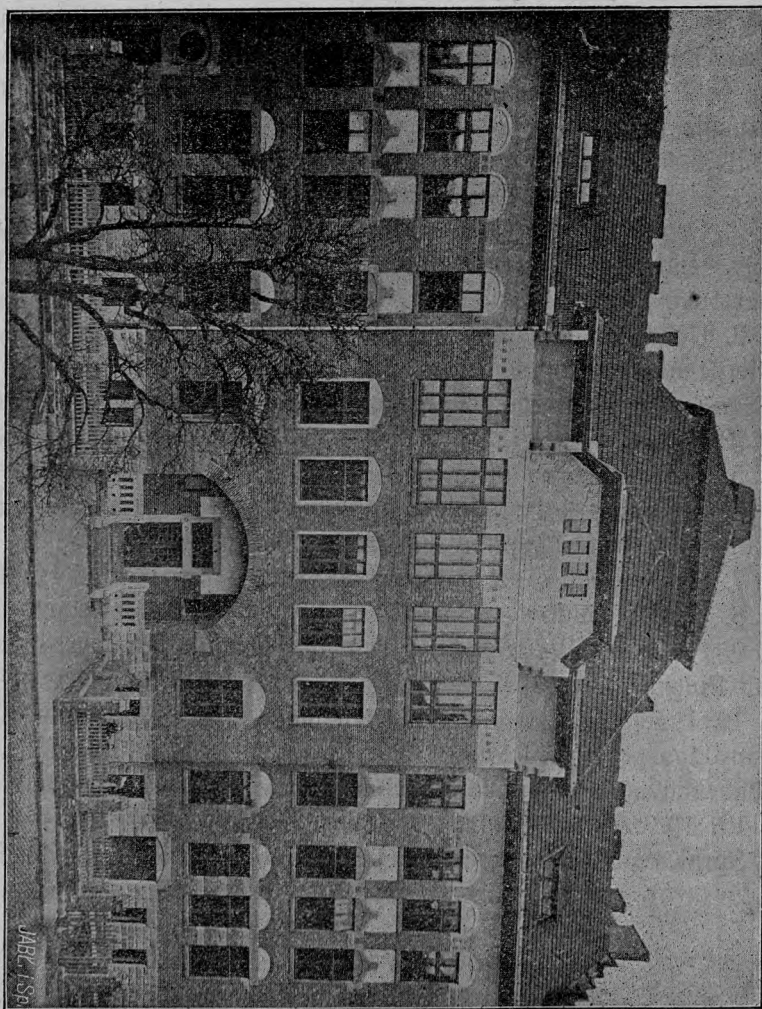
1. Szkoły Średnie T. S. L.

a) Seminarjum nauczycielskie męskie w Białej.

Rok ubiegły był chwilą zwrotną w dziejach zarówno Seminarjum, jak i Gimnazjum realnego w Białej, we wrześniu bowiem tego roku oba zakłady przeniosły się do nowego, umyślnie na ten cel zbudowanego gmachu i w ten sposób uzyskały możliwość normalnego funkcjonowania i dalszego pomyślnego rozwoju.

Nowy gmach obejmuje 12 sal naukowych, salę rysunkową, gabinety, kancelaryę dyrektora, salę konferencyjną oraz wspaniałą aulę, która stanie się niezawodnie punktem zbornym, gromadzącym miejscową ludność polską na zebrania i uroczystości narodowe. Prócz

Widok gmachu Seminaryum T. S. L. w Białej od ulicy.

tego mieści się w gmachu mieszkanie dyrektora, w suterynach zaś mieszkania tercyanów, tania kuchnia i kąpiele natryskowe dla młodzieży. W całym gmachu zaprowadzono wodociągi i oświetlenie elektryczne.

Dnia 30. października 1910 odbyło się uroczyste poświęcenie nowego gmachu. Kościół parafialny podczas uroczystego nabożeństwa

zapełnił się polską publicznością z Białej i okolicy, która, nie mogąc się w nim pomieścić, zaległa tłumami plac przed kościołem. Po nabożeństwie ruszył kilkutysięczny pochód do nowego gmachu. Na czele szedł Sokół miejscowy i straże pożarne z okolicy, dalej masy włościanstwa, robotników i inteligencji. Niestety mała tylko część uczestników zmieściła się w auli; około dwutysięczny tłum zgromadził się na dziedzińcu szkolnym, gdzie przemawiali do niego liczni mowcy. Poświęcenia gmachu dokonał Najprzewielebniejszy Ksiądz Biskup Anatol Nowak, który następnie w podniosłym przemówieniu skreślił zadania instytucji oświatowych i zakładów naukowych. Imieniem Rady Szkolnej Krajowej przemawiał Radca Dworu Mieczysław Zaleski, imieniem Rady powiatowej bialskiej Marszałek dr. Stanisław Łazarski, imieniem Uniwersytetu Jagiellońskiego Radca Dworu prof. dr. Kazimierz Morawski, imieniem Związku sokolego dr. Stanisław Rowiński, imieniem Macierzy Szkolnej Księstwa Cieszyńskiego prof. Antoni Mohr, imieniem Zarządu Głównego T. S. L. prezes dr. Ernest Bandrowski, imieniem wschodnio-galicyjskich Kół T. S. L. prof. Stanisław Srokowski. Uroczystość zakończyła się przemówieniami dyrektora zakładu p. Ignacego Steina oraz jednego z uczniów, poczem chór młodzieży odśpiewał pieśni narodowe. Wieczorem odbyła się uczta, w której wzięło udział około 200 osób z miejscowej inteligencji, gości z różnych miast Galicyi i Śląska, oraz wielu przedstawicieli okolicznego ludu z powiatów bialskiego i bielskiego.

Cała uroczystość była wspianą manifestacją narodową, była przeglądem sił polskich, dowodem wzrastającego pod wpływem stworzonych przez T. S. L. placówek uświadomienia narodowego, widocznym znakiem, że polskość zaczyna odzyskiwać na tej starej polskiej ziemi należne jej, a przez Niemców dotąd wydzierane prawa. Ze wszystkich przemówień, z prywatnych rozmów, z całego nastroju uroczystości, przebijało zadowolenie z dokonanej już pracy, poczucie siły, wiara w zwycięstwo narodowej sprawy. Że uczucia to, że wiara w zwycięstwo na tym terenie były usprawiedliwione, tego dowiódł choćby tylko świeżo ukończony spis ludności, który wykazał w Białej wzrost ludności polskiej z 21% na 32%, zaś w sąsiednim i większym od Białej Lipniku z 32% na 54%.

Pod jednym jeszcze względem rok 1910. okazał się ważnym dla rozwoju zakładu. We wrześniu tego roku mianowicie nietylko otwarto obok istniejących już kursów: przygotowawczego, pierwszego i drugiego, także kurs trzeci tak, że zakład stał się prawie kompletnym, ale, co najważniejsze, zorganizowano przy zakładzie osobną szkołę cwi-

czeń przez oddzielenie czterech paralelek od szkoły ludowej T. S. L. im. Tadeusza Kościuszki.

W bieżącym roku szkolnym zakład pozostawał nadal pod dyktando p. Ignacego Steina. Grono nauczycielskie, zwiększone z powodu zaznaczonych powyżej zmian, składało się z katechety, 7 nauczycieli głównych, posiadających pełną kwalifikację do nauczania w szkołach średnich, 5 nauczycieli szkoły ćwiczeń, oraz lekarza, jako docenta somatologii i higieny.

Widok korytarza I. piętra w Seminarium T. S. L. w Białej.

Z początkiem roku szkolnego 1910/11 przyjęto:

do klasy I. szkoły ćwiczeń 34 uczniów

"	"	II.	"	"	35	"
"	"	III.	"	"	30	"
"	"	IV.	"	"	32	"

na kurs przygotow. seminar.	19 ucz., tj. o 5 więcej niż w r. zeszłym
” ” I.	27 ” ” ” 3 ” ” ” ”
” ” II.	21 ” ” ” 18 mniej ” ” ”
” ” III.	36 ”

Jak z cyfr tych widać, frekwencya pozostawia jeszcze dużo do życzenia, polepszenie się jej jednak na kursie przygotowawczym i pierwszym wskazuje na poprawienie się stosunków. Ogółem zapisało się na kursa seminaryjne 103 uczniów, t. j. o 26 więcej, niż w roku zeszłym.

Pod względem naukowym i wychowawczym zakład rozwija się pomyślnie. Sumienna i pełna poświęcenia praca grona nauczycielskiego, połączona z wielką ścisłością wymagań, stawianych uczniom, wydaje owoce i jest pełna nadzieja, że zakład nie tylko spełniać będzie zadanie placówki kresowej, ale wychowywać będzie dla szkół polskich, zwłaszcza kresowych, dzielne i patriotyczne nauczycielstwo.

Praca i opieka nauczycieli nad młodzieżą nie ogranicza się do samych lekcji szkolnych, lecz, jak w latach poprzednich, rozciąga się na jej życie pozaszkolne. W szczególności funkcjonują nadal i pomyślnie się rozwijają wszystkie instytucje, które przedstawiliśmy szczegółowo w poprzednim sprawozdaniu, a więc Czytelnia młodzieży, Kółko historyczne, przyrodnicze, muzyczne, sportowe, uczelnia, tania kuchnia.

Pełnemu rozwojowi zakładu stoi wciąż jeszcze na przeszkodzie brak prawa publiczności. Mimo czterech lat istnienia zakładu, mimo wyposażenia go w takie warunki, jakich nie posiada w kraju żaden zakład prywatny, nadaremnie kołatamy od lat o lustrację zakładu i prawo publiczności. A dzieje się to w tej samej Białej, w której prywatne seminaryum niemieckie od dawna zdobyło prawo publiczności. Ponieważ zaś od uzyskania prawa publiczności zależy dalszy byt tej ważnej placówki kresowej, przeto spoczywa on w całości w ręku naszej Rady Szkolnej krajowej.

b) Gimnazyum realne w Białej.

W roku ubiegłym Gimnazyum mieściło się nadal w tym samym budynku, co nasze Seminaryum nauczycielskie i pozostawało pod kierownictwem tej samej dyrekcyi i tego samego grona nauczycielskiego.

Klasyfikacya przeprowadzona z końcem roku szkolnego 1909/10 dała następujące wyniki 1):

1) Liczby u góry oznaczają ilość prywatystów.

Klasa I.: klasyfikowanych 45¹, chlubnie uzdoln. 10¹, uzdol. 23, na ogół uzdol. 8, nieuzdol. 4 (8·70/0).

Klasa II.: klasyfikowanych 42¹, chlubnie uzdoln. 8¹, uzdol. 24, na ogół uzdol. 4, nieuzdol. 6 (13·90/0).

Z początkiem roku szkolnego 1910/11 przyjęto:

Do klasy I.: 52 uczniów, t. j. tylu, ilu w roku zeszłym

„ „ II.: 42 „ „ o 1 mniej, niż w r. zeszłym

„ „ III.: 34 „

Razem więc wpisało się do Gimnazjum 128 uczniów, t. j. o 33 więcej, niż w roku zeszłym. Frekwencję — prawie niezmienną od zeszłego roku — należy uznać za zupełnie zadowalającą.

Pod względem naukowym i wychowawczym zakład rozwija się zupełnie pomyślnie. Zasady, któremi kieruje się dyrekcja i grono nauczycielskie są te same, co w roku zeszłym, a mianowicie wielka ścisłość wymagań, stawianych uczniom, połączona z troską o ich wychowanie nie tylko w szkole, ale i poza szkołą. Pozaszkolnemu wychowaniu młodzieży służyły w tym roku, tak samo jak w poprzednim, wszystkie te instytucje, stworzone przez dyrekcję i grono, z których korzystają uczniowie naszego Seminarium nauczycielskiego.

W grudniu 1910 r. wizytował zakład inspektor szkolny krajowy dr. Karol Opuszyński i wyraził bardzo pochlebną opinię o pracy i stanie zakładu. Na podstawie jego korzystnego sprawozdania c. k. Ministerstwo wyznań i oświaty reskryptem z 14. lutego 1911. L. 2760. udzieliło zakładowi prawa publiczności na rok szkolny 1910/11.

Rok ubiegły zaradził na koniec wielkiemu brakowi, jaki dawał się odczuwać w stworzonym przez T. S. L. systemie szkół polskich w Białej. Istniejące tam „Towarzystwo wspierające gimnazjum polskie w Białej“ zakupiło mianowicie przy pomocy pożyczki, udzielonej przez Zarząd Główny T. S. L. dom na bursę dla uczniów naszych szkół. Z początkiem stycznia 1911. r. została bursa ta otwarta, a pomieściła 30 uczniów naszego Gimnazjum i Seminarium. Stworzenie bursy zaradzi w znacznej części brakowi stancyi studenckich i należytej opieki nad młodzieżą, a nie ulega kwestyi, że przyczyni się poważnie do zwiększenia wpływu wychowawczego i narodowego, wywieranego na młodzież przez nasze zakłady naukowe.

c) Gimnazjum realne w Orłowej.

Rozwój zakładu, utrzymywanego wspólnymi siłami T. S. L. i Macierzy Szkolnej Księstwa Cieszyńskiego, był w ciągu roku 1910. pod każdym względem pomyślny i dostarczył nowych dowodów, że

placówka ta ma nie tylko wszelkie warunki bytu, ale jest istotnie jedną z pierwszych konieczności narodowych.

Wyniki klasyfikacji z końcem roku szkolnego 1909/10 (w roku tym istniała tylko klasa I) były następujące:

chlubnie uzdolnionych	8
uzdolnionych	54
na ogół uzdolnionych	8 (t. j. 9·40%)
nieuzdolnionych	15 (t. j. 17·70%)
razem klasyfikowanych	85

Ponieważ c. k. Ministerstwo Wyznań i Oświaty reskryptem z 21. czerwca 1910 L. 20512 udzieliło zakładowi prawa publiczności na rok szkolny 1909/10, przeto rozdane uczniom z końcem tego roku świadectwa posiadają tę samą ważność, jak świadectwa szkół państwowych.

Dla scharakteryzowania podanego powyżej wyniku klasyfikacji należy zaznaczyć, że grono nauczycielskie, zarówno przy wymaganiach, stawianych uczniom w ciągu roku, jak i przy klasyfikacji, postępuje z jak największą ścisłością, chcąc postawić zakład na wysokim poziomie naukowym i wychowawczym, i nie czyni w tym kierunku żadnych ustępstw dla sztucznego zwiększenia frekwencji. Wobec tego stanowiska grona można rezultat klasyfikacji uważać za bardzo pomyślny.

Początek roku szkolnego 1910/11 stał się ważną chwilą dla dalszego rozwoju zakładu, zakład bowiem przeniósł się do nowego, umyślnie na ten cel zbudowanego gmachu. Gmach ten, będący dopiero pierwszą i to mniejszą częścią całkowitego budynku gimnazjalnego, obejmuje 6 sal szkolnych, salę konferencyjną i kancelaryę dyrektora, a w suterynach mieszkanie tercyana; prócz tego w osobnym budynku mieści się sala gimnastyczna i szatnia.

Dnia 18. września 1910 odbyło się uroczyste poświęcenie budynku wobec delegatów T. S. L. i Macierzy, oraz licznie zebranej publiczności z całego Śląska. Skromna ta uroczystość stała się poważną i podniosłą manifestacją narodową na tej starej polskiej ziemi, którą chcą nam wydrzeć wrogowie i do której obrony nawet odmawiają nam prawa.

Z początkiem roku szkolnego 1910/11 przyjęto do zakładu:

do klasy I.	83 ⁴ uczniów.
do klasy II.	67 uczniów.
razem	150 ⁴ uczniów.

Uczniów tych rozmieszczono w dwóch paralełkach pierwszej i dwóch drugiej klasy. Frekwencja ta, przewyższająca znacznie frekwencję miejscowego gimnazjum czeskiego, jest nowym dowodem, że mimo teroru, wywieranego na ekonomicznie słabą i zależną od Niemców i Czechów ludność polską, ludność ta jednak do polskości się poczuwa. Jest ona także dowodem, że zakład nasz, dzięki pełnej poświęcenia pracy grona nauczycielskiego, zdołał sobie zdobyć pełne zaufanie ludności.

Grono nauczycielskie składa się w bieżącym roku szkolnym z dyrektora, p. Jarosza, 5 nauczycieli z pełną kwalifikacją do szkół średnich, dwóch nauczycieli religii, oraz 4 nauczycieli pomocniczych z miejscowych szkół ludowych.

Budynek, mieszczący zeszłego roku szkolnego prowizorycznie Gimnazjum, został w tym roku obrócony na bursę, w której bezpłatnie lub za skromną opłatą znalazło mieszkanie, utrzymanie i staranną opiekę 21 uczniów. Ze względu jednak na znacznie większą pod tym względem potrzebę musiały Towarzystwa postarać się o budynek, któryby zdołał pomieścić znacznie większą liczbę młodzieży. Starania te zostały uwieńczone pomyślnym skutkiem, jeden z miejscowych obywateli bowiem zobowiązał się wybudować odpowiedni, duży piętrowy budynek i wynająć go Towarzystwom na szereg lat za czynszem rocznym, nie przekraczającym prelimitowanych przez Towarzystwa wydatków na cele bursy. Budowa jest w toku i nowa bursa już we wrześniu zostanie oddana do użytku. W ten sposób piękący brak zostanie usunięty i nasz zakład kresowy uzyska silną podporę.

*d) Seminaryum nauczycielskie żeńskie im. Fr. Preisendanza
w Krakowie.*

W trzecim roku od przejścia zakładu na własność T. S. L. można z otuchą stwierdzić, że stan zakładu jest najzupełniej zadowalniający.

Wnioskować to można z kilku objawów. Przedewszystkiem egzamin dojrzałości — podobnie jak i w poprzednich latach — wypadł zupełnie pomyślnie, stwierdzając gruntowne fachowe przygotowanie abiturjentek do zawodu nauczycielskiego. Oto z 56 kandydatek, które zasiadły do matury,

uznano za dojrzałe z odznaczeniem	18
„ „ „ bez odznaczenia	36
reprobowano tylko	2

Powtórę napływ uczenic nie tylko nie maleje, ale nawet z każdym rokiem wzrasta. Ani połowę zgłaszających się nie można przyjmując do zakładu, zwłaszcza, że nowy statut organizacyjny, wprowadzony od września 1909, r., a obowiązujący już w kl. I. i II., ogranicza ilość uczenic do 40 na każdą klasę. W bieżącym roku szkolnym przyjęto do zakładu ogółem 188 uczenic.

Dzięki pozwoleniu Rady miejskiej i Rady Szkolnej Krajowej korzysta zakład przez cały rok szkolny z umieszczonej w tym samym budynku czteroklasowej szkoły żeńskiej im. św. Salomei, jako szkoły ćwiczeń. Poza tem zwiedziły uczennice IV kursu czteroklasową szkołę im. św. Barbary w Krakowie, oraz dwuklasową szkołę w Czyżynach, gdzie miały sposobność przyjrzeć się pracy nauczyciela na wsi.

Tympanon z napisem na gmachu Seminarjum T. S. L. w Białej.

Praca całego grona nauczycielskiego zwraca się nie tylko w kierunku wykształcenia uczenic na wzorowe nauczycielki — co jest oczywiście pierwszą i najważniejszą troską — ale także w kierunku uświadczenia ich co do ważnej roli społecznej i narodowej, jaką przysze nauczycielki mogą i powinny odegrać na wsi, w kierunku pouczenia ich o terenie i sposobach takiej pracy. Prócz systematycznego oddziaływania w tym kierunku odbywają się od czasu do czasu dla uczenic III i IV kursu wykłady osób, znanych ze swej poważnej i owocnej pracy nad ekonomicznem, oświatowem i narodowem podniesieniem ludu wiejskiego.

Wobec faktu, że przeważna część uczenic pochodzi ze sfer biednych, koniecznością okazuje się udzielanie im pomocy przez ulgi w opłatach szkolnych. Ulgi te przekroczyły w bieżącym roku szkolnym kwotę 3.000 koron, sumę na stosunki finansowe zakładu olbrzymią. To też tylko subwencye otrzymywane przez zakład od władz rządowych i autonomicznych mogą mu umożliwić egzystencję i spełnienie jego ważnej misji.

Szkoły średnie, wydziałowe i ludowe.

utrzymywane przez Zarząd Główny, Koło I. męskie i Koło
Uniwersyteckie T. S. L. w Krakowie.

L. p.	Rodzaj i nazwa szkoły	Czynna od roku	Klasa	Półroczne	Ilość zapisanych			Ilość klasyfikowanych		
					Chłopców	Dziewcząt	Razem	Chłopców	Dziewcząt	Razem
1	Biała Seminarium naucz. męskie	1908/9	Przyg.	II I	17 22	— —	17 22	15 19	— —	15 19
			I	II I	25 29	— —	25 29	23 27	— —	23 27
			II	II I	41 23	— —	41 23	37 23	— —	37 23
			III	II I	— 37	— —	— 37	— 36	— —	— 36
	Nauczyciele: 12.	Razem		II I	83 111	— —	83 111	75 105	— —	75 105
2	Biała Szkoła ćwiczeń przy Sem. naucz. (zorganiz. z klas eksponow. szkoły im. T. Kościuszki)	1910/11	I	II I	— 34	— —	— 34	— 32	— —	— 32
			II	II I	— 35	— —	— 35	— 34	— —	— 34
			III	II I	— 31	— —	— 31	— 31	— —	— 31
			IV	II I	— 34	— —	— 34	— 32	— —	— 32
	Nauczycieli: 4.	Razem		II I	— 134	— —	— 134	— 129	— —	— 129
3	Biała Gimnazjum realne	1908/9	I	II I	54 52	1 —	54 ¹ 52	45 52	1 —	45 ¹ 52
			II	II I	47 ² 43	— —	47 ² 43	42 ¹ 42	— —	42 ¹ 42
			III	II I	— 35 ¹	— —	— 35 ¹	— 35 ¹	— —	— 35 ¹
	Nauczycieli: 10.	Razem		II I	101 ² 130 ¹	1 —	101 ³ 130 ¹	87 ¹ 129 ¹	— —	87 ¹ 129 ¹

L. p.	Rodzaj i nazwa szkoły	Czynna od roku	Klasa	Półrocze	Ilość zapisanych			Ilość klasyfikowanych		
					Chłopców	Dziewcząt	Razem	Chłopców	Dziewcząt	Razem
4	Orłowa Gimnazjum realne im. Juliusza Słowackiego	1909	Ia	II I	45 38	— 4	45 42	44 38	— 4	44 42
			Ib	II I	47 45	— —	47 45	41 44	— —	41 44
			IIa	II I	— 33	— —	— 33	— 33	— —	— 33
			IIb	II I	— 34	— —	— 34	— 32	— —	— 32
	Nauczycieli: 12.	Razem		II I	92 150	— 4	92 154	85 147	— 4	85 151
5	Kraków Seminarium naucz. żeńsk. im. Fran. Preisendanza	Od 1900 r. Własność T. S. L. od r. 1908/9. Prawo publiczności od r. 1903.	I	II I	— —	39 43	39 43	— —	39 43	39 43
			II	II I	— —	53 41	53 41	— —	53 41	53 41
			III	II I	— —	51 48	51 48	— —	51 47	51 47
			IV	II I	— —	55 58	55 58	— —	55 57	55 57
	Nauczycieli: 20.	Razem		II I	— —	198 190	198 190	— —	198 188	198 188
6	Biała Szkoła 4-klasowa pospol. im. Tadeusza Kościuszki	1898	Ia	II I	— —	57 59	57 59	— —	49 58	49 58
			Ib	II I	70 45	— —	70 45	63 41	— —	63 41
			IIa	II I	— —	63 53	63 53	— —	62 52	62 52
			IIb	II I	77 46	— —	77 46	74 45	— —	74 45
			IIIa	II I	— —	48 59	48 59	— —	47 58	47 58
			IIIb	II I	69 31	— —	69 31	62 30	— —	62 30
			IVa	II I	— —	44 47	44 47	— —	41 46	41 46
			IVb	II I	66 36	— —	66 36	63 36	— —	63 36
	Nauczycieli: 9.	Razem		II I	282 157	212 218	494 375	262 152	199 214	461 366

L. p.	Rodzaj i nazwa szkoły	Czynna od roku	Klasa	Półrocze	Ilość zapisanych			Ilość klasyfikowanych		
					Chłopców	Dziewcząt	Razem	Chłopców	Dziewcząt	Razem
7	Biała Szkoła 3-klasowa wydź. męska Nauczycieli: 3.		I	II I	36 50	— —	36 50	36 50	— —	36 50
			II	II I	21 31	— —	21 31	19 27	— —	19 27
			III	II I	10 17	— —	10 17	9 17	— —	9 17
		Razem	II I	67 98	— —	67 98	64 94	— —	64 94	
8	Biała Szkoła 3-klasowa wydź. żeńska Nauczycieli: 3.		I	II I	— —	23 28	23 28	— —	22 27	22 27
			II	II I	— —	16 16	16 16	— —	14 15	14 15
			III	II I	— —	5 6	5 6	— —	5 6	5 6
		Razem	II I	— —	44 50	44 50	— —	41 48	41 48	
9	Leszczyny Szkoła 5-klasowa pospol. im. Stan. Konarskiego Nauczycieli: 5.	1901	I	II I	29 20	26 24	55 44	25 18	20 20	45 38
			II	II I	30 26	34 30	64 56	26 22	30 26	56 48
			III	II I	26 28	19 26	45 54	23 27	16 25	39 52
			IV	II I	21 13	20 13	41 26	18 10	17 10	35 20
			V	II I	— 12	— 10	— 22	— 12	— 9	— 21
		Razem	II I	106 99	99 103	205 202	92 89	83 90	175 179	
10	Hałcnów Szkoła 4-klasowa pospol. im. Ks. Kazimierza Żulińskiego. Nauczycieli: 2.	1907/8	I	II I	15 20	7 15	22 35	15 18	6 13	21 31
			II	II I	24 19	15 11	39 30	22 18	13 10	35 28
			III	II I	25 14	32 16	57 30	22 14	28 15	50 29
			IV	II I	— 21	— 26	— 47	— 18	— 21	— 39
		Razem	II I	64 74	54 68	118 142	59 68	47 59	106 127	

L. p.	Rodzaj i nazwa szkoły	Czynna od roku	Klasa	Półrocze	Ilość zapisanych			Ilość klasyfikowanych		
					Chłopców	Dziewcząt	Razem	Chłopców	Dziewcząt	Razem
11	Jaworze średnie Szkoła 5-klasowa utrzym przez Koło Koło I. i Pań w Krakowie i K. rzeszowskie, tarnowskie, bocheńskie i wadowickie. Nauczycieli: 1.	1910	I	II I	— 12	— 18	— 30	12	— 18	— 30
12	Czechowice Szkoła 3-klasowa męska utrzym. przez Koło uniwersyteckiego w Krakowie. Nauczycieli: 2.	1910	I	II I	— 43	— —	— 43	— 43	— —	— 43
13	Hermanice Szkoła 5-klasowa posp. mieszana Nauczycieli: 2.	1909	I	II I	17 14	21 12	38 26	17 11	21 12	38 23
			II	II I	— 20	— 18	— 38	— 18	— 17	— 35
		Razem		II I	17 34	21 30	38 64	17 29	21 29	38 58
14	Hermanice Ochronka	1910/11		II I	— 26	— 20	— 46			
15	Radwanice Szkoła 5-klasowa pospol. miesz., utrzymywana przez Koło I. męskie w Krakowie Nauczycieli: 2.	1909/10	I	II I	19 28	23 27	42 55	19 28	23 25	42 53
			II	II I	14 16	12 25	26 41	13 16	12 24	25 40
			III	II I	— 18	— 13	— 31	— 18	— 12	— 30
		Razem		II I	33 62	35 65	68 127	32 62	35 61	67 123
16	Morawska Ostrawa Szkoła 5-klasowa posp. mieszana Nauczycieli: 6.	1902	I	II I	41 41	37 32	78 73	36 38	33 29	69 67
			II	II I	41 38	32 38	73 76	35 35	26 37	61 72
			III	II I	42 42	40 32	82 74	38 38	33 30	71 68
			IV	II I	34 45	36 40	70 85	30 40	31 34	61 74
			V	II I	31 30	30 30	61 60	27 29	28 29	55 58
		Razem		II I	189 196	175 172	364 368	166 180	151 159	317 339

L. p.	Rodzaj i nazwa szkoły	Czynna od roku	Klasa	Półroczce	Ilość zapisanych			Ilość klasyfikowanych		
					Chłopców	Dziewcząt	Razem	Chłopców	Dziewcząt	Razem
17	Morawska Ostrawa Ochronka			II I	45 39	41 40	86 79			
18	Morawska Ostrawa Szkoła 3-klasowa wydziałowa męska	1908/9	I	II I	30 35	— —	30 35	27 35	— —	27 35
			II	II I	17 23	— —	17 23	14 23	— —	14 23
			III	II I	— 10	— —	— 10	— 10	— —	— 10
	Nauczycieli: 3.		Razem	II I	47 68	— —	47 68	41 68	— —	41 68
19	Morawska Ostrawa Szkoła 3-klasowa wydziałowa żeńska		I	II I	— —	63 41	63 41	— —	47 40	47 40
			II	II I	— —	— 47	— 47	— —	— 44	— 44
	Nauczycieli: 2.		Razem	II I	— —	63 88	63 88	— —	47 84	47 84
20	Przywóz Szkoła 5-klasowa posp. mieszana	1908	I	II I	26 25	15 24	41 49	26 21	14 21	40 42
			II	II I	28 27	17 19	45 46	28 26	16 15	44 41
			III	II I	— 28	— 13	— 41	— 27	— 12	— 39
	Nauczycieli: 3.		Razem	II I	54 80	32 56	86 136	54 74	30 48	84 122
21	Przywóz ochronka	1908		II I	36 45	49 59	85 104			
22	Maryañskie Góry Szkoła 5-klasowa posp. miesz. utrzymywana przez Koło I. męskie w Krakowie.	1909	I	II I	38 42	32 27	70 69	34 37	31 27	65 64
			II	II I	— 35	— 30	— 65	— 34	— 28	— 62
	Nauczycieli: 2.		Razem	II I	38 77	32 57	70 134	34 71	31 55	65 126
23	Maryañskie Góry ochronka utrzym. przez Koło I. w Krakowie	1909/10		II I	46 52	47 53	93 105			

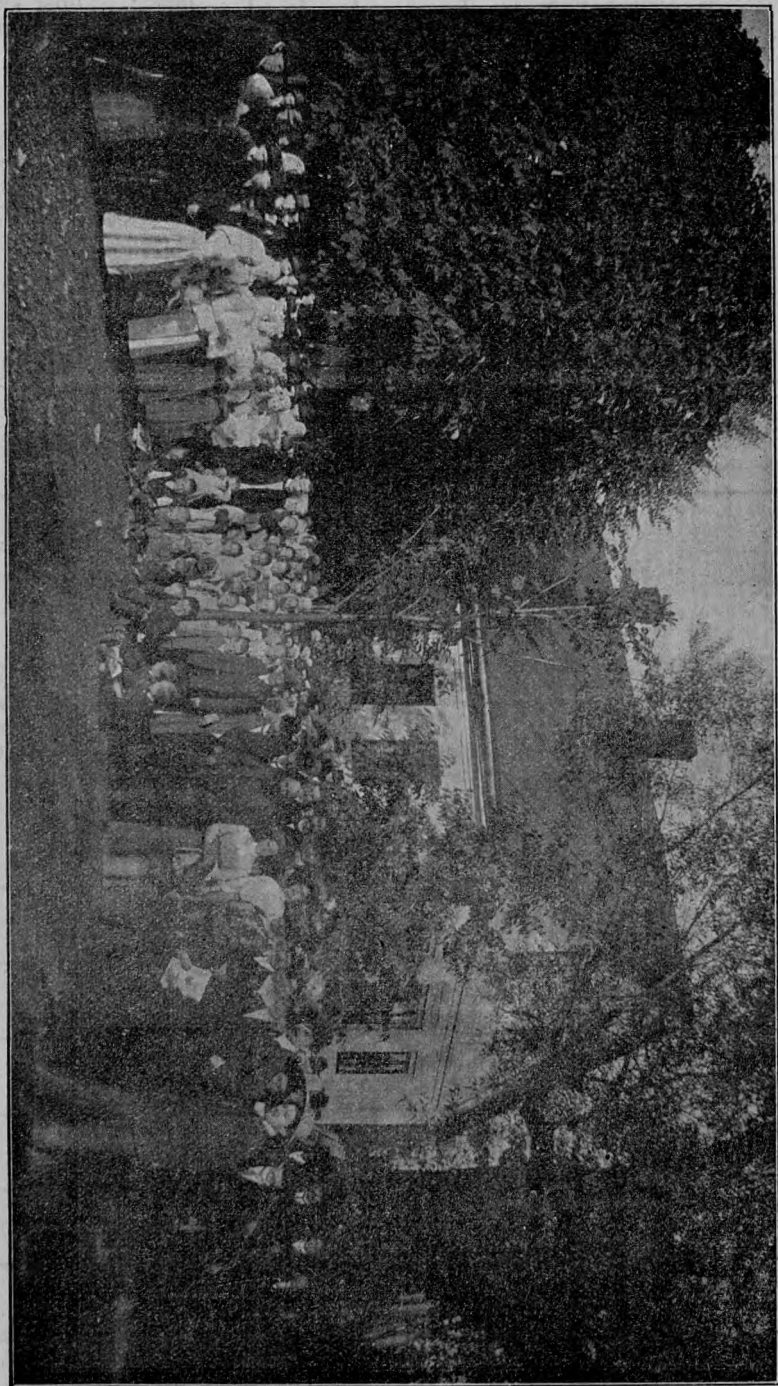
L. p.	Rodzaj i nazwa szkoły	Czynna od roku	Klasa	Półrocze	Ilość zapisanych			Ilość klasyfikowanych		
					Chłopców	Dziewcząt	Razem	Chłopców	Dziewcząt	Razem
24	Witkowice Szkoła 5-klasowa posp. miesz. utrzym. przez Gwarectwo hut witkowičkih, a pod opieką Koła I. w Krakowie Nauczycieli: 2.	1909/10	I	II I	17 25	14 13	31 38	16 25	13 11	29 36
			II	II I	— 32	— 27	— 59	— 29	— 25	— 54
		Razem		II I	17 57	14 40	31 97	16 54	13 36	29 90
25	Witkowice ochronka utrzym. przez Koło I. w Krakowie	1909/10		II I	27 21	23 31	50 52			

Zestawienie

liczby uczniów i uchenic w szkołach T. S. L.

L. p.	Rodzaj szkół:	Półrocze	Ilość zapisanych			Ilość klasyfikowanych		
			Chłopców	Dziewcząt	Razem	Chłopców	Dziewcząt	Razem
1	W szkołach średnich	II I	276 ² 391 ¹	199 194	474 ³ 585 ¹	247 ¹ 381 ¹	198 192	445 ¹ 573 ¹
2	W szkołach wydziałowych	II I	114 209	107 138	221 347	105 205	88 132	193 337
3	W szkołach ludowych posp. utrzymywanych całkowicie na Zachodzie	II I	783 925	660 787	1443 1712	716 866	597 733	1313 1599
4	W szkołach ludowych pospol., utrzymywanych całkowicie na Wschodzie	II I	— —	— —	1351 1722	— —	— —	1300 1652
5	W szkołach ludowych pospol. utrzymywanych częściowo.	II I	— —	— —	3863 4302	— —	— —	3800 4279
6	W szkołach ludowych pospolitych, pozostających pod opieką T. S. L.	II I	— —	— —	3231 3340	— —	— —	3202 3302

Uroczyste otwarcie szkoły polskiej T. S. L. w Jaworzu.

Szkoły ludowe pospolite i wydziałowe T. S. L.

Kresy zachodnie. Pracę szkolną na kresach zachodnich rozpoczęliśmy w roku 1898 organizacją 4 kl. mieszanej szkoły pospolitej im. T. Kościuszki w Białej. Dzisiaj mamy zachodnich szkół kresowych: 5 wydz. i 10 pospolitych, a liczba dzieci, zapisanych we wrześniu 1910, wynosiła 2022. Do tego należy dodać 367 dzieci, uczęszczających do 5 ochronek, utrzymywanych przez T. S. L. w Zagłębiu morawsko-śląskiem, i 52 dzieci w Witkowicach w szkole, powstałej z inicjatywy T. S. L. pozostającej pod naszą opieką a utrzymywanej przez gwarectwo tamtejsze.

Razem tedy 2441 dzieci polskich i 59 sił nauczycielskich.

Rozmieszczenie szkół jest następujące. W Galicyi powiat bielski: Biała 4-klasowa szkoła męska, 4-klasowa szkoła ćwiczeń przy seminaryum T. S. L., 4-klasowa szkoła żeńska, 3-klasowa wydziałowa męska i 3-klasowa wydziałowa żeńska, (634 dzieci). W tym samym powiecie 5-klasowa szkoła mieszana w Leszczynach i 4-klasowa w Hałcnowie.

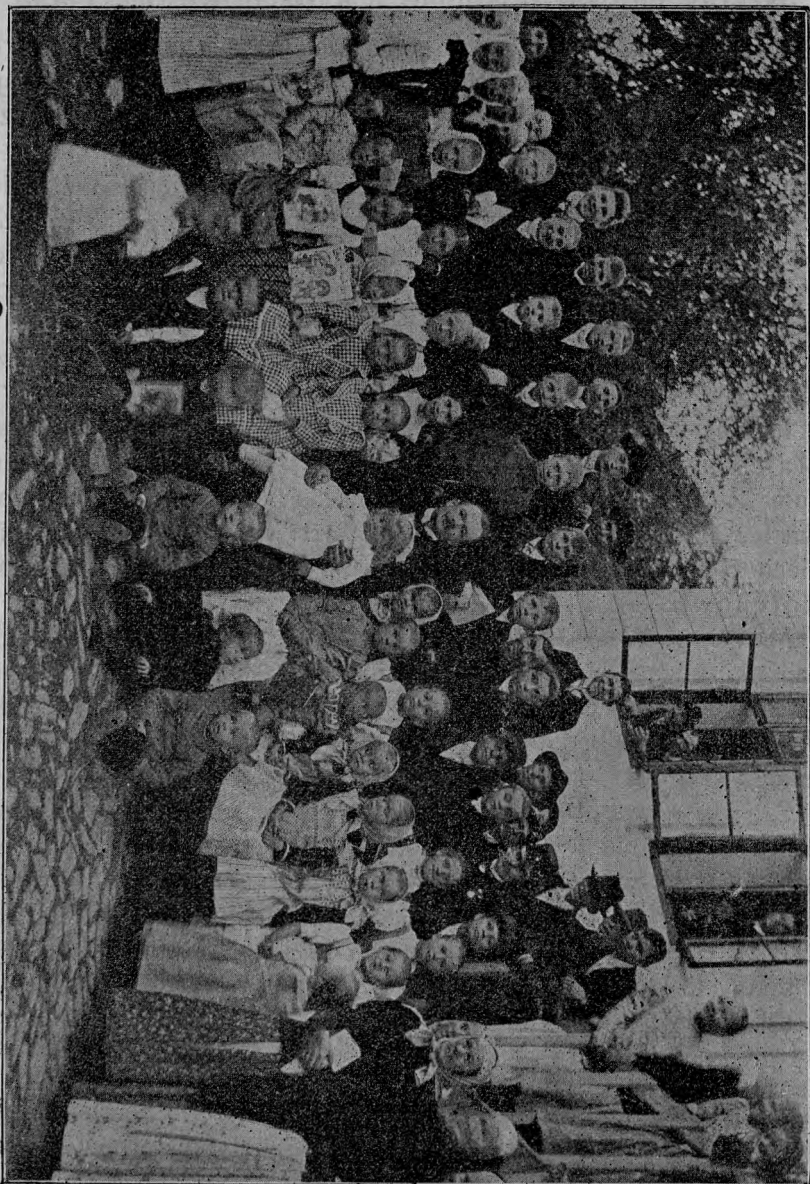
Morawy. W Ostrawie Morawskiej 5-klasowa szkoła mieszana, 3-klasowa szkoła męska wydziałowa i 3-klasowa szkoła żeńska wydziałowa. Przywóz 5-klasowa szkoła pospolita. Maryańskie Góry 5-klasowa pospolita — wreszcie szkoła w Witkowicach również 5-klasowa.

Śląsk. Czechowice 3-klasowa szkoła wydziałowa męska. Hermanice pospolita 5-klasowa mieszana. Radwanice 5-klasowa mieszana i w Jaworzu 5-klasowa mieszana. Zaznaczyć należy, że szkoły śląskie i morawskie z wyjątkiem szkół w Ostrawie nie są jeszcze zupełne. Każda szkoła pospolita otrzymuje w chwili powstania plan szkoły 5-klasowej, ale klasy przybywają po jednej w każdym roku szkolnym.

a) Szkoły w Białej.

Od Białej należy rozpocząć sprawozdanie obszerniejsze. Jak już wyżej zaznaczono, szkoła istnieje od 1898, zorganizowana wówczas jako 4-klasowa mieszana. Obecnie posiada 4 klasy pospolite dla chłopców, połączone z 3-klasową szkołą wydziałową męską i 4 klasy pospolite dla dziewcząt, połączone z 3-klasową szkołą wydziałową żeńską. Nadto 4 klasy, pomieszczone w gmachu Seminaryum nauczycielskiego, tworzą tymczasową szkołę ćwiczeń pod nadzorem dyrektora Seminaryum.

Działwa szkoły polskiej w Jaworzu z kierownikiem p. Janem Kotasem.

Obydwie szkoły wydziałowe, połączone z pospolitymi, pozostają dotychczas pod jedną dyрекcją, gdyż mieszczą się w jednym budynku szkolnym, który jest własnością T. S. L. Budynek szkolny wygląda wspaniale, ale niestety dzisiaj już nie wystarcza na pomieszczenie wszystkich klas.

Brak osobnego budynku dla szkoły żeńskiej nie tylko przeszkadza rozwojowi klas wydziałowych i oddanie szkoły żeńskiej pod odrębne kierownictwo, ale utrudnia zarazem ukrajowanie obydwu szkół. Olbrzymie wydatki, jakie ponosi T. S. L., utrzymując na kresach zachodnich 3 szkoły średnie (Gimnazjum realne i Seminarium w Białej i Gimnazjum realne w Orłowej) utrudnia w wysokim stopniu należyte wyposażenie szkół ludowych i wystawienie osobnego gmachu dla szkoły żeńskiej. A jednak szkoły średnie potrzebne są i konieczne właśnie dla tej młodzieży, która uczęszcza do polskich szkół kresowych. Żeńskie klasy wydziałowe rozwijają się bardzo słabo i nie cieszą się należytem poparciem polskich rodziców w Białej, zwłaszcza tamtejszej inteligencji dlatego, że brak tam wyższego polskiego naukowego zakładu żeńskiego a jest natomiast seminarium pod opieką niemieckich sióstr Bożej Miłości. Seminarium to cieszy się nie tylko względami władz szkolnych, zarówno miejscowych, jak i krajowych, ale gromadzi niestety znaczną ilość polskich dziewcząt, które do spełnienia obowiązków matki-polki i polskiej nauczycielki, przygotowują się w niemieckim seminarium, kończąc poprzednio niemiecką szkołę wydziałową dla nabrania wprawy w języku.

Oto błędne koło, z którego wyjść trudno w ciężkich kresowych warunkach. Zarząd Główny, walcząc z największymi trudnościami, otacza żeńską szkołę wydziałową najtroskliwszą opieką, nie szczczędając bardzo dużych wydatków na utrzymanie kwalifikowanych sił nauczycielskich i wzbogacanie zbiorów.

W tym roku zaprowadzono, oprócz planem przepisanych godzin, nadobowiązkową naukę robót, celem wydoskonalenia uczenic w kroju i szyciu bielizny i odzieży. Wprowadzono również naukę języka francuskiego.

W szkole żeńskiej istnieje od 2 lat przemysłowy kurs krawieczyzny, prowadzony przez siłę fachową dla dziewcząt, które już ukończyły szkołę. Kurs ten daje bardzo dobre rezultaty, stwierdzone nie tylko przez referentów Zarządu Głównego, ale również przez inspektora przemysłowego, radcę dworu A. Nawratila, który tej instytucji daje dowody życzliwej opieki.

b) Szkoły w powiecie bialskim.

W L e s z c z y n a c h obok Białej wprowadziliśmy z początkiem roku szkol. 1910 11 klasę piątą, pragnąc w ten sposób skuteczniej rywalizować z niemieckimi szkołami, w najbliższym sąsiedztwie w Lipniku. Dotychczas jeszcze znaczny procent polskiej dziatwy uczęszcza

do szkół niemieckich, mimo, że szkoła nasza posiada dobre pomieszczenie w wygodnym budynku własnym. Liczba uczenic i uczniów wynosi 202.

Wpływ niemieckiej ludności jest stale bardzo duży, zależność materialna polskich robotników utrudnia w wysokim stopniu wyrobienie silnego poczucia narodowego i należyte zrozumienie obowiązków narodowych. Widzimy to nie tylko zresztą w klasie robotniczej, nie brak takich przykładów wśród inteligencji, jak to już wyżej zaznaczono w sprawozdaniu z Białej.

W Hałcnowie mamy obecnie szkołę 4-klasową, która od września 1911 zostanie pomieszczoną w bardzo wygodnym nowym budynku, pełnym światła i powietrza. Dar ten złożyła kresom zachodnim stolica kraju, miasto Lwów, dzięki lwowskiemu Związkowi Okręgowemu T. S. L. Na gruncie, darowanym przez wł. Hałcnowa bar. Czeczka, stanął piętrowy budynek, wykończony starannie pod nadzorem szczerego przyjaciela T. S. L. inżyniera Rady powiatowej w Białej, pana Katza. Frekwencja wzrasta w tej szkole bardzo powoli, pomimo, że szkoła istnieje od roku 1907. Uczęszczało w roku 1910/11 zaledwie 120 dzieci. Nienawiść Niemców dla tej placówki jest tak duża, że mimo starań T. S. L. i władz, nie można uzyskać uchwały rady miejscowej, na przyjęcie budynku w darze, na rzecz polskiej szkoły miejscowej. W ten sposób chce większość niemiecka przeszkodzić ukrajozieniu polskiej szkoły.

W roku 1909/10 wizytowała szkoły T. S. L. w okręgu bialskim referentka szkolna Zarządu Głównego i uproszony przez Zarząd Główny em. inspektor krajowy, radca dworu Bolesław Baranowski, który z prawdziwie obywatelską gotowością, podjął się żmudnej pracy, składając Zarządowi Głównemu wyczerpujące sprawozdanie, zawierające cenne rady i spostrzeżenia.

c) Szkoły na Morawach.

Na Morawach wiek szkolny trwa od ukończonych 6-ciu, do skońzonego 14 roku życia. Szkoła ludowa pospolita liczy 5 klas, po których dopiero przechodzą dzieci do trzyklasowej szkoły wydziałowej. Taki ustrój ma szkoła im. Maryi Konopnickiej w Morawskiej Ostrawie.

Ze względu na oszczędność, pięcioklasowa szkoła pospolita jest mieszana, połączona z nią szkoła wydziałowa tworzy już dwie szkoły odrębne: męską i żeńską, pod jedną dyрекcyą. Szkoła żeńska wydział. powstała w roku szkolnym 1909/10, w roku sprawozdawczym liczyła dwie klasy, od września 1911, otrzymała klasę trzecią. O ile klasy wy-

działowe żeńskie w Białej mają szczupłą ilość uczenic, bo razem w trzech klasach 50, to do szkoły w Ostrawie Morawskiej zgłosiło się do 2 klas wydziałowych uczenic 91. I w tej szkole, prócz godzin robót objętych planem, zaprowadzono nadobowiązkową naukę kroju i szycia dla starszych uczenic, które skorzystały bardzo wiele.

Pomieszczenie całej szkoły jest bardzo niekorzystne, bo i klasy pospolite w „domu polskim“, nienadającym się zupełnie dla celów szkolnych i obydwie szkoły wydziałowe, umieszczone w prywatnych domach a nawet ochronka, nie miały lokarów wygodnych i należycie oświetlonych.

Fatalne umieszczenie zakładu nie przeszkadza coprawda wzrastaniu frekwencji (klasy pospolite 373 dzieci, wydziałowe męskie 69, żeńskie w II. półroczu 88, ochrona 86 dzieci), utrudnia natomiast zdobywanie prawa publiczności dla szkół wydziałowych. Szkoła pospolita otrzymała prawo publiczności, na podstawie rozporządzenia M. W. i O. z d. 31 X. 1910.

Nadzór pedagogiczny i administracya zakładu, rozmieszczonego w 4 budynkach, przedstawia wiele trudności, podobnie jak prowadzenie nauki z pomocą środków naukowych, a więc korzystanie z map, okazów i gabinetu fizykalnego.

Zarząd Gł. T. S. L. jest bezsilny wobec braku środków materialnych, koniecznych do wystawienia dużego gmachu, lub choćby należytego zaadaptowania „Domu polskiego“ i przybudowania nowego skrzydła.

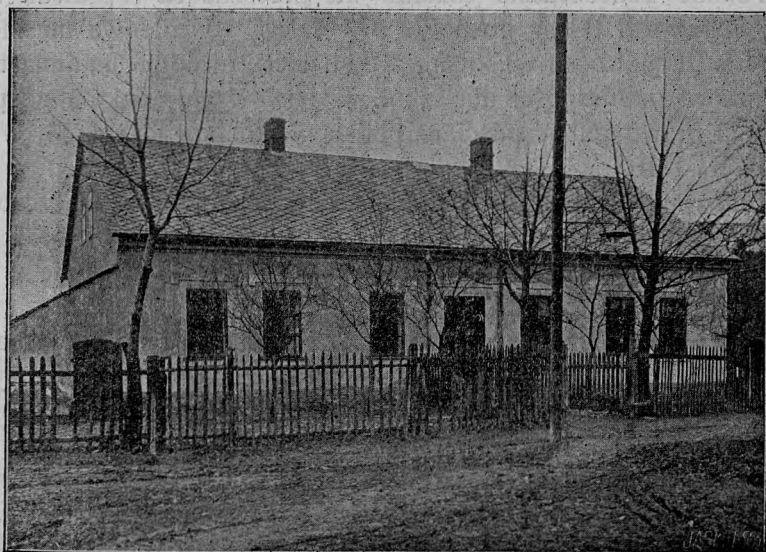
W tym samym budynku, gdzie się mieści pięcioklasowa szkoła mieszana, odbywa się wieczorem nauka uzupełniająca męskiej szkoły przemysłowej i kurs dla dorosłych analfabetów. Szkoła pozostaje pod nadzorem Zarządu Gł. T. S. L. i władz szkolnych rządowych. Dawniej podlegały nasze szkoły polskie na Morawach czeskiej Radzie szkol. Okręg. i Krajowej. W jesieni roku 1910 przydzielono wszystkie szkoły polskie wprost plenum c. k. Rady Szkolnej Krajowej w Bernie t. j. sekcji niemieckiej i czeskiej.

Nadzór pedagogiczny ma objąć jeden ze śląskich c. k. inspektorów szkolnych okręg, przeznaczonych dla szkół polskich. Dotychczas kandydata nie znaleziono a do załatwiania spraw drobniejszych administracyjnej natury ustanowiła c. k. Rada Krajowa delegata w osobie c. k. starosty w Morawskiej Ostrawie.

W Przywozie istnieje od września roku 1908 szkoła pospolita, do której w pierwszym roku istnienia wprowadzono plan szkoły 5-klasowej, według ustawy morawskiej.

W roku 1910/11 szkoła, miała już 3 klasy i 3 siły nauczycielskie oprócz katechety. Ilość dzieci zapisanych 136. Do ochrony, utrzymywanej również przez Zarząd Główny T. S. L., zgłosiło się dzieci 104.

Szkoła w Przywozie, pomieszczona od założenia w budynku własnym, otrzyma we wrześniu 1911., nowy piękny gmach dzięki temu, że dotychczasową realność można zbyć korzystnie, uzyskać od gminy materyalne poparcie, a od przedsiębiorcy, prowadzącego budowę i instytucji finansowych znaczne udogodnienia w zaciągnięciu pożyczki hipotecznej. Koszt budowy wyniesie około 60.000 koron.

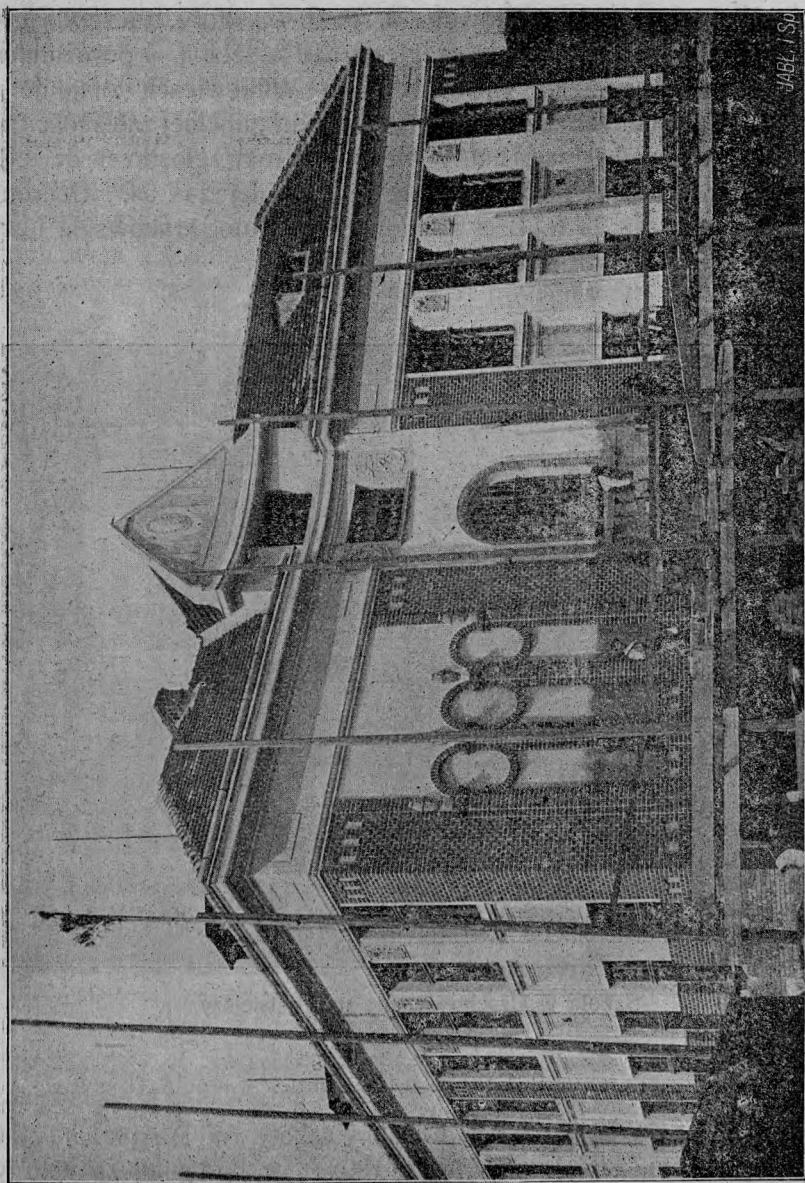

Szkoła T. S. L. w Przywozie: stan z roku szk. 1910/11.

Z kursu robót, utrzymywanego przez Zarząd Gł. w tej szkole korzystały nietylko starsze dziewczęta ale i kobiety zamężne.

Maryańskie Góry posiadają również szkołę pospolitą z planem szkoły 5-klasowej. Dotychczas szkoła posiada dwie klasy, gdyż istnieje dopiero od września 1909/10 roku. Frekwencja wyjątkowo duża. Do pierwszej klasy uczęszczało dzieci 71, do drugiej 64.

Dotychczasowe pomieszczenie nie odpowiada już obecnym potrzebom, to też zasłużone w pracy kresowej I. Koło krakowskie, które łoży na utrzymanie tej szkoły, czyni bardzo energiczne przygotowania do wzniesienia wygodnego budynku dla szkoły, która z nowym rokiem szkolnym zwiększy się znowu o jedną klasę. Zarządowi Koła udało

Szkoła w Przywozie: nowy budynek szkolny w roku szk. 1911/12.

się skłonić gminę do odstąpienia za połowę ceny gruntu o obszarze 600 sążni. Przy szkole istnieje ochrona, do której wpisano 103 dzieci.

Do polskich szkół morawskich należy szkoła w Witkowicach, powstała również dzięki inicjatywie wyżej wspomnianego Koła w roku 1908/9.

Utrzymanie szkoły należy do Zarządu hut witkowickich, — siły nauczycielskie proponuje Zarząd Gł. T. S. L., który, za zgodą gwa-
rectwa, wykonywuje nadzór pedagogiczny nad tą szkołą, w porozumieniu
z c. k. inspektorem szkolnym. Szkoła w Witkowicach znajduje się
w wyjątkowo trudnych warunkach, z powodu zupełnej zależności pol-
skich robotników od zarządu hut. W pierwszym roku zgłosiło się dzieci 28,
w drugim do I-szej klasy 40 dzieci, do II-giej zaś 54. Ochronka,
utrzymywana przez T. S. L. a mianowicie I. Koło krakowskie liczyła
dzieci 50.

Szkoła w Czechowicach: stan dzisiejszy.

d) Szkoły na Śląsku.

Na Śląsku posiada T. S. L. cztery szkoły. W Radwanicach
mieści się szkoła, istniejąca od roku 1908/9, w budynku, zakupionym
przez Zarząd Gł. T. S. L. I. Koło krakowskie utrzymuje i ten zakład,
który rozwija się stale. Posiada obecnie trzy klasy a dzieci w kl. I-szej
54, w kl. II-giej 41, III-ciej 32. We wrześniu 1911/12 przybędzie klasa
czwarta a w następnym roku piąta. Ludność polska, mieszkająca
w Radwanicach, pracuje w kopalniach.

Szkoła w Jaworzu powstała z okazji rocznicy grunwaldzkiej z inicjatywy I. Koła krakow. przy udziale Koła Pań w Krakowie, oraz Kół w Tarnowie, Rzeszowie, Bochni i Wadowicach. Budynek na cele szkolne zakupił Zarząd I. Koła, z pieniędzy, uzyskanych w drodze pożyczki, zaciągniętej za pośrednictwem Z. Gł. z funduszu grunwaldzkiego. W pierwszym roku zapisało się do klasy I-szej 40 dzieci.

Budynek szkolny wraz z obszernym ogrodem kupiły połączone Koła za pieniądze, uzyskane w drodze pożyczki, zaciągniętej za pośrednictwem Zarządu Głównego z funduszu grunwaldzkiego, wskutek czego szkoła stanęła odrazu na silnych podstawach, nie potrzebując

Szkoła w Czechowicach: projekt nowego budynku.

przenosić się z miejsca na miejsce. Szkoła ta jest bardzo ważnym posterunkiem narodowym, gdyż broni polskości Jaworza, do którego zgermanizowania zabierają się Niemcy nader energicznie za pomocą szkoły niemieckiej, którą otworzyli równocześnie z nami i do której różnemi sztuczkami ściągnęli znaczną liczbę dzieci Polaków gdyż w Jaworzu niema Niemców.

W Hermanicach szkoła, istniejąca od 1909/10, posiadała w ostatnim roku dopiero dwie klasy z liczbą 64 dzieci. Do ochrony zgłosiło

się 46 dzieci. Szkołę utrzymuje Zarząd Gł. Obowiązuje plan szkoły 5-klasowej. Rozwój szkoły jest normalny i spodziewany jest wzrost frekwencji.

Do najlepiej wyposażonych szkół śląskich należy wydziałowa szkoła w Czechowicach, założona w roku 1910/11, przez Uniwersyteckie Koło T. S. L. w Krakowie. W pierwszej klasie tej nowej szkoły uczyli dwaj nauczyciele i katecheta. Do otwartej na razie we wrześniu 1910 r. klasy I. zapisało się 43 uczniów z Dziedzic, Czechowic i kilku okolicznych gmin Śląska, co stanowi na początek bardzo poważną frekwencję. Dyrektorem jest p. Józef Madejski. Zakład został zaopatrzony obficie w środki naukowe i bogatą bibliotekę dla młodzieży.

Szkoła mieści się na razie w wynajętym na rok i odpowiednio zaadaptowanym budynku. Koło Uniwersyteckie zakupiło jednak za 4000 K. grunt pod budowę, i przystąpiło do wzniesienia nowego gmachu szkolnego, kosztem około 60.000 K. We wrześniu 1911. r. budynek ten zostanie oddany do użytku i w ten sposób szkoła uzyska podstawę trwałego bytu i możliwość pełnego rozwoju.

Nowa placówka posiada ogromne znaczenie w tworzonym przez T. S. L. systemie naszych kresów zachodnich. Dwie gminy: Dziedzice i Czechowice, leżące u samych granic Galicyi, zamieszkałe przez ludność czysto polską, dochodzącą razem prawie do 10.000 głów, posiadające 4 publiczne polskie szkoły pospolite, zostały w ostatnich czasach silnie narodowo zagrożone przez szybki rozwój przemysłu, pozostającego w rękach niemieckich. W ślad za tą inwazyą ekonomiczną [założył już tutaj „Schulverein“ wielką szkołę niemiecką, do której namowami i terrorem zdołano ściągnąć setki dzieci polskich. Zachodziło poważne niebezpieczeństwo, że szkoły polskie nie wytrzymają konkurencyi z bogato wyposażoną szkołą niemiecką, zwłaszcza gdyby ta ostatnia uzupełniona została szkołą wydziałową. Obecnie stworzenie dla tych gmin polskiej szkoły wydziałowej, dobrze wyposażonej i starannie prowadzonej, oddała to niebezpieczeństwo, utrwałał byt publicznych szkół polskich, a zarazem pozwala się spodziewać, że ze szkoły tej wychodząc będą zastępy młodzieży polskiej, uświadomionej narodowo, a tak wykształconej, że będzie mogła w miejscowym przemyśle i handlu wytrzymać walkę z inwazyą obcą.

Dodać należy, że szkoła w Czechowicach jest trzecią polską wydziałową na Śląsku. Z tych trzech szkół dwie są utrzymane ofiarnością społeczeństwa polskiego. Publiczną szkołą wydziałową polską mamy tylko jedną na 218 tysięcy Polaków, zamieszkujących Księstwo

Cieszyńskie, podczas gdy 56 tysięcy Niemców ma takich szkół publicznych aż 11.

Z nowym rokiem szkolnym. ani Zarząd Główny, ani Koła T. S. L. nie mogą tworzyć nowych placówek na zachodnich kresach. Robota rozpoczęta w wymienionych szkołach, wymaga z każdym rokiem większych funduszy. Zakładom szkolnym przybywają klasy a z nimi siły nauczycielskie. Budynki, ledwie wystarczające w pierwszych latach, wymagają rozszerzenia, zamiany, dopełnienia urządzeń i t. d. Wzrost potrzeb w szkołach kresowych nie idzie równomiernie z ofiarnością społeczeństwa, które daje wiele, ale nie tyle, ile potrzeba. Do budzenia uświadczenia narodowego i podtrzymywania ludności kresowej nie wystarczy chwilowy zapal i ofiary jednorazowe.

Trzeba stalej, wytrwalej pracy i ciągłej materialnej pomocy. Gdy wszyscy rozumieją i wykonywać będą ten obowiązek narodowy, praca T. S. L. będzie mogła się pogłębiać i rozszerzać.

e) Szkoły wschodnie.

Na kresach wschodnich ożywiła się znacznie praca T. S. L. od jesieni 1910 t. z. od chwili, kiedy w myśl intencji ofiarodawców Zarząd Gł. powziął uchwałę, ażeby pierwszy milion Daru Grunwaldzkiego, użyć bezzwłocznie na obronę zagrożonych kresów. 40% złożonej gotówki przeznaczono na kresy wschodnie. Pieniędzy tych wolno użyć wyłącznie na ryczałty szkolne, urządzenia wewnętrzne, zakupno gruntów pod budynki szkolne, zasiłki na budowę. Na podstawie osobnej uchwały, powziętej na plenarnem posiedzeniu Zarządu Głównego w Krakowie, przekazano referat szkół dla mniejszości, lwowskiej sekcji członków Zarządu Głównego. Odtąd wszelkie sprawy, związane z organizacją klas eksponowanych i szkół samoistnych we wschodniej części kraju, załatwia sekcja lwowska, do której należy wprost nadsyłać zebrane wykazy, podania i sprawozdania z roboty szkolnej, podjętej przez Koła miejscowe z własnej inicjatywy, lub na wezwanie Zarządu Głównego.

Na Zjeździe w Krakowie, w lipcu w roku 1910, rozdano delegatom kół miejscowych szczegółowe informacje i wykazy miejscowości, w których należało rozpocząć pracę przygotowawczą. Postanowiono zakładać szkoły polskie najpierw w tych gminach, gdzie liczba dziatwy polskiej, rzym. kat. obrządku wynosi najmniej 40 dzieci. Gmin takich, kolonii i przysiołków wykazano 280. W bardzo wielu miejscowościach liczba polskiej dziatwy, pozbawionej nauki w języku ojczystym, dochodzi do 100 i 150.

Zarząd Główny, przyjmując ciężar utrzymania i urzędzenia klas i szkół polskich, zwalnia Koła miejscowe od dużych wydatków, natomiast ułatwia bardzo ważną pracę na kursach dla dorosłych analfabetów, prowadzenie kursów nauki początkowej dla dzieci w gminach, gdzie liczba młodzieży, obowiązanej do nauki codziennej, nie dochodzi do 40. Zakładanie takich kursów, zwanych dawniej szkołkami początkowymi, należy do bardzo ważnych agend naszego Towarzystwa. Ochrony i szkołki początkowe to dwa pierwsze ogniwa w robocie szkolnej T. S. L. Te dwie instytucje, chroniąc najmłodszą

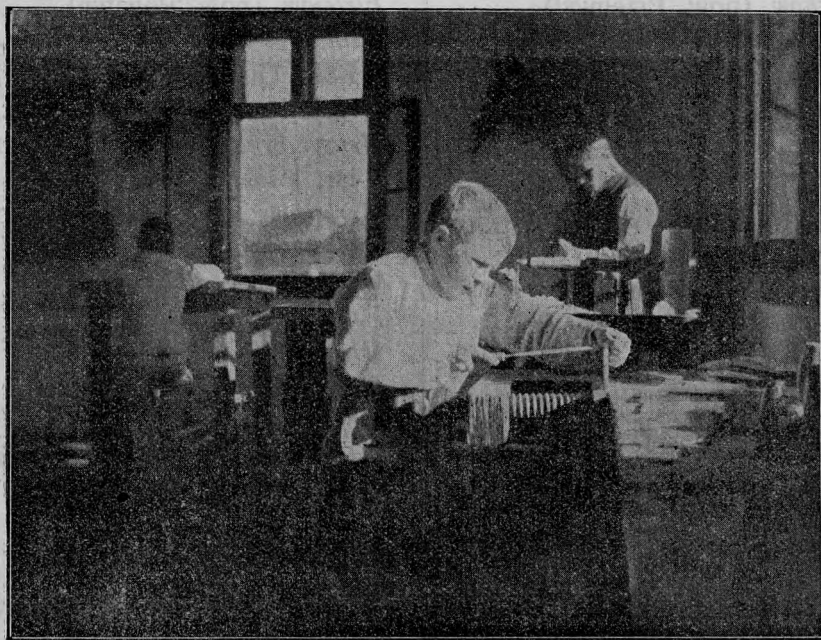
Budynek szkoły T. S. L. w Kulikach.

działwę od wynarodowienia, ułatwiają naturalne zwiększenie frekwencji w szkołach normalnych..

Podajemy poniżej wykaz gmin, gdzie dzięki inicjatywie i materialnemu poparciu T. S. L., powstały w roku szkolnym 1909/10 i 1910/11 klasy eksponowane lub szkoły samoistne. W wykazie tym brak szkół, utrzymywanych w całości lub częściowo przez Koła miejscowe, które czynią to bez porozumienia z Zarządem Głównym. Są

natomiast wykazane miejscowości, w których nauka rozpocznie się z dniem 1. września lub października 1911.

Od 1. stycznia 1910 do 15. sierpnia 1911 roku wydał Zarząd Główny na zakupno gruntów i zasiłki na budowę szkół na kresach wschodnich 40.000 koron, na ryczałty szkolne i urządzenia wewnętrzne 20.000 koron — z tego 1.500 koron na trzy szkoły bukowińskie. W szesnastu gminach uzyskano dary w gruntach lub przyrzeczenia w tym kierunku. Obowiązek opłacania ryczałtów szkolnych przyjętych przez Zarząd Gł. T. S. L., wynosi dotychczas 26.000 koron rocznie.

Wnętrze warsztatu w szkole T. S. L. w Kulikach.

Trwa taki obowiązek wobec każdej szkoły 3 lata najmniej, do czasu, kiedy szkoła zostanie pomieszczona w budynku własnym. Spodziewamy się zorganizowania, przy żywszej pomocy Kół miejscowych, do końca pierwszego półrocza jeszcze klas eksponowanych około 30, gdyż ludność polska domaga się tego, coraz żywiej. W gminach, gdzie gruntu pod przyszły budynek szkolny uzyskać nie można, musimy jeszcze w tym roku grunt nabyć.

Rezultat starań i pracy, w kierunku organizowania szkół, byłby o wiele wydatniejszy, gdyby większość Kół miejscowych w pracy tej

brała udział. Zestawienie podane niżej informuje, gdzie był ruch najżywszy. Zarząd Główny musi zaznaczyć z przykrością, że bardzo wiele było takich Kół, które utrudniały pracę, nie stosując się do danych informacyi, a były i takie Koła, które, przyjąwszy na siebie poważne obowiązki, nie spełniły ich zupełnie, a na pisma Zarządu Głównego, nawet kilkakrotnie ponawiane, — nie dawały odpowiedzi. Liczymy na to, że z nowym rokiem szkolnym ustąpi ta obojętność, którą w takiej robocie nie jest zwykłym niedbalstwem, ale zbrodnią narodową.

Bachow, (pow. Przemyśl)
Bałuczyn, (pow. Złoczów).
Bieniawa, (pow. Podhajce).
Błozew Górna, (pow. Stary Sambor).
Boków, (pow. Podhajce).
Bolszów, (pow. Rohatyn).
Brykula Stara, (pow. Trembowla).
*Brzeziec, (pow. Rudki).
Brzezina ad Kamienna, (pow. Nadwórna).
Brzezina, (pow. Żydaczów).
*Bułaje, Bukowina.
Bolestraszyce, (pow. Przemyśl).
*Chlebowice, (pow. Bóbrka).
Chochoniów, (pow. Rohatyn).
*Chorośna, (pow. Kołomyja).
Czachrów, (pow. Rohatyn).
Czerniszówka, (pow. Skałat, Koło Podwoleczyska).
*Czołhańszczyzna, (pow. Tarnopol).
Czortowiec, (pow. Horodenka).
Dachnów, (pow. Cieszanów, Koło Lubaczów).
Dawideny, (Bukowina).
Dobrowody, (pow. Zbaraż).
Dobromościska, (pow. Mościska).
Dydiatyń, (pow. Rohatyn).
*Dzwiniacz,

Firlejów, (pow. Rohatyn).
Gliniany, (pow. Przemyślany).
 Koło Gliniany).
*Hadyńkowce, (pow. Husiatyn).
Henrykówka, (pow. Bóbrka. Koło im. Jeża).
Herbutów, (pow. Rohatyn, Koło Kopyczyńce).
*Hermanów, (pow. Lwów).
Hnilcze, (pow. Podhajce).
*Hołynie (pow. Kałusz).
Horodnica, (pow. Skałat).
Horoholina, (pow. Bohorodczany).
*Hostów, (pow. Tłumacz. Koło Kołomyja).
Hrehorów, (pow. Rohatyn).
Hryniowce, (pow. Tłumacz).
Hubicze, (pow. Drohobycz).
Hulcze, (pow. Sokal).
Huta lubycka, (pow. Rawa Ruska).
Huta obedyńska. (pow. Rawa Ruska).
Iwanówka, (pow. Skałat).
Jamnica, (pow. Stanisławów zorganizowano od I. IX. 1910 r. nieotwarta z powodu braku lokalu).
*Jaryczów, (pow. Lwów).
*Karczemka, (pow. Mosty Wielkie).

Kniaże, (pow. Złoczów).
Kniaźdwór, (pow. Peczyńszyn).
Kniesioło, (pow. Bóbrka. Koło im. Jeża).
Kobyłowski, (pow. Trembowla. Koło Kopyczyńce).
Kociubińce, (Koło Kopyczyńce).
Kozara, (pow. Rohatyn).
Krasne, (pow. Złoczów).
Krechówka ad Balicz, (pow. Żurawno),
Kruchla mała, (pow. Przemyśl).
Kulaczówce, (pow. Kołomyja).
Laszki szlacheckie, (pow. Tłumacz).
Ad Laszki Bawoły, (pow. Jarosław).
Laszki Królewskie, (pow. Przemyślany. Koło Gliniany).
Lipowce, (pow. Przemyślany).
Lipowiec, (pow. Przemyśl. Koło Pań).
Łanczyn, (pow. Nadwórna. Koło Łanczyn).
Łomadzyn, (pow. Nadwórna. Koło Łanczyn).
Łowcza, (pow. Cieszanów).
Małpa, (pow. Rudki).
Markowa, (pow. Podhajce).
Mieczyszców, (pow. Brzeżany).
*Międzygórze, (pow. Buczac).
Milatin, (pow. Gródek Jagiel).
Mitulin, (pow. Złoczów).
Nadorożna, (pow. Tłumacz).
*Nowa Wieś, (pow. Rudki).
Nowosiółki, (pow. Przemyślany).
Obłaźnica, (pow. Żydaczów).
*Okno, (pow. Skałat).
Olesza, (pow. Buczac).
Olszanik, (pow. Sambor).

Oryszkowce, (pow. Kopyczyńce).
Pasieczna, (pow. Nadwórna).
Parchacz, (pow. Skałat).
Pawłów ad Kurzany, (pow. Brzeżany).
Piadyki, (pow. Kołomyja).
Pianowice, (pow. Sambor).
Plazów, (pow. Cieszanów).
Podliski, (pow. Mościska).
Podmichale, (pow. Kałusz).
Pochorylce, (pow. Przemyślany).
Polaki ad Skwarzawa, (pow. Złoczów).
Pottew, (pow. Przemyślany).
Połonice, (pow. Przemyślany).
Postołówka, (pow. Husiatyn, Koło Kopyczyńce).
Potok ad Gaje Wyższe, (pow. Drohobycz).
Potylicz, (pow. Rawa Ruska).
Powitno, (pow. Gródek).
Pniaki, ad Niegowce, (pow. Kałusz).
Przegnojów, (pow. Przemyślany. Koło Gliniany).
Prosowce, (pow. Podwoleńszka).
Radenice, (pow. Mościska, Koło Pań Przemyśl).
Radwanów, (pow. Rohatyn).
Ratyszcze, (pow. Brody, Koło Załoźce).
Rublin, (pow. Buczac. Koło Potok Złoty).
*Raszówce, (powiat Skałat).
Sidorów, (pow. Husiatyn).
Skoryki, (pow. Zbaraż).
Skwarzawa, (pow. Złoczów).
Słowita, (pow. Przemyślany).
Sokołów, (pow. Buczac),

**Sokołówka-Choderkowce*. (pow. Bóbrka).
 *Solina, (pow. Ustrzyki).
Sosnow-Tudyńka, (pow. Podhajce)
Stadnia ad Bortków, (pow. Złoczów).
Starzawa, (pow. Dobromil).
Stebnik, (pow. Drohobycz).
Synowódzko, (pow. Stryj).
Szpiłkowsy, (pow. Złoczów).
Tarnawka, (pow. Przemyśl).
 *Tadanie, (pow. Kamionka).
Thusteńkie, (pow. Husiatyn).
 *Touste, (pow. Skałat).
Trybuchowce, (pow. Husiatyn).
Truskawiec, (pow. Drohobycz).
Tustanowice, (pow. Drohobycz, Koło Borysław).
Tysmieniczany, (Koło pań Stanisławów).

Urycz, (Koło Schodnica).
 *Wasylów, (pow. Żółkiew).
 *Wielgory ad Monasterz, (pow. Jasło).
Wierzblany, (pow. Kamionka).
Winograd, (pow. Kołomyja).
Wiśniowczyk, (pow. Przemyślany),
Zacienne.
Zadwórze, (pow. Przemyślany).
Zaluż, (pow. Cieszanów. Koło Lubaczów).
Złotniki, (pow. Podhajce).
Zwiniacz, (pow. Czortków).
Zadów, (Bukowina).
 *Zakla, (pow. Dolina).
Zuraki, (pow. Bororodczany).
Zydaczów, (pow. Horodenka).
 *Zółtańce, (pow. Żółkiew).

* Oznaacza szkoły, które nie otrzymały dotychczas zatwierdzenia Rady Szkolnej Krajowej.

3. Wydawnictwa T. S. L.

a) Książki popularne dla ludu i młodzieży (Komisya wydawnicza).

Dział wydawnictw książkowych należy do nader ważnych zadań w pracy T. S. L. Wydawnictwa T. S. L. i nawet części zapotrzebowania bibliotek naszych nie pokryją. Nie jest to zupełnie ich celem. Mają one li tylko uzupełniać dające się najwięcej odczuwać braki w literaturze ludowej, oraz wskazywać innym wydawcom, jak należy wydawać dzieła ludowe, co do treści, opracowania, wyglądu ozdób i t. d. — Jest to zadanie bardzo poważne i nie łatwe, a wobec sił szczupłych i konieczności użycia ich do prac więcej naglących, wprost trudne. Mimo tego można się spodziewać, że choć powoli, ale stale pracując w tym kierunku, potrafimy z biegiem lat zgromadzić sporo materiału, a dorobek taki umożliwi należyte zrozumienie i ocenę myśli przewodniej tej pracy. Kieruje nią Komisya wydawnicza, w której skład wchodził w 1910. r. pp.: Januszewski Antoni, Natanson Stefan, Ostrowski Witold. W ciągu roku wydano:

Prof. dr. Józef Buzek: Uwagi ze względu na zbliżający się spis ludności.

T. T. Jeż: Dachijsczyzna, 2 tomy.

Irena Leszko: Waleryan Łukasiński.

Michał Bałucki: Przebudzeni.

Dr. Stanisław Eljasz-Radzikowski: Powstanie chochołowskie.

Gwiazdka T. S. L. (praca zbiorowa, na którą złożyły się utwory ks. Biskupa Bandurskiego, Teresy Prażmowskiej, Maryi Konopnickiej, Władysława Bełzy, Zofii Bukowieckiej, Jadwigi Warnkówny i innych).

Działwa szkoły polskiej w Radwanicach z kierownikiem, p. Czesławem Pawlikiem.

Niebawem ukazać się: T. T. Jeża Hryhor Serdeczny, tegoż Rotułowicze; Czaykowskiego: Wernyhora; Monografia popularna Adama Asnyka przez W. Gasztowta.

W przygotowaniu jest: Historia polska; Wybór pism A. Dygańskiego w 2 tomach. (Tom I. obejmuje utwory z życia zwierząt, tom II. z życia ludu).

Wydania broszury popularnej o Konstytucji 3-go Maja zaniechano na razie, okazało się bowiem że dziełko przedłożone Komisji wydawniczej, nie odpowiada celom T. S. L.

Te same powody skłoniły komisję do odstąpienia od zamiaru wydania pracy p. Weychert-Szymanowskiej p. t. „Popularne dzieje

piśmiennictwa polskiego“ — która, acz sama w sobie dobra, z założenia swego nie była przeznaczona dla T. S. L. i wskutek tego nie odpowiadała wymaganiom komisji.

Sprawa wydania elementarza, bardzo piekająca, z ważnych powodów doznała zwłoki. W porozumieniu z autorem Komisyja wydawnicza odniosła się do Kół T. S. L., pracujących na tem polu, by zechciały swe spostrzeżenia, uwagi i doświadczenia, zebrane w ciągu pracy, komunikować Komisji, w celu ewentualnego uwzględnienia ich przy nowem wydaniu elementarza przez autora.

Nie możemy tutaj niestety dać dokładnego obrazu działalności wydawniczej T. S. L., gdyż sporo Kół wydaje corocznie broszury i książki, bez porozumienia się z Komisyją wydawniczą, względnie Zarządem Głównym T. S. L.

Skutek jest przeważnie ten, że zbyt takich wydawnictw jest dosyć ograniczony, koszta wydania stosunkowo wysokie, a w każdym razie wyższe, niż gdyby je wydał Zarząd Główny, nie wchodząc już nawet w ocenę wartości dzieła. Dzięki temu, zamiast spodziewanego dochodu i polepszenia funduszu Koła, następują często kłopoty finansowe. Jest więc pożądanem, by Koła li tylko w porozumieniu z Komisyją wydawniczą, względnie Zarządem Głównym T. S. L., na polu wydawniczym pracowały i to we własnym ich interesie, gdyż Zarząd Główny, stojąc na straży ogólnych interesów T. S. L., tem samem ma obowiązek bronić interesów poszczególnych Kół.

b) Kalendarz Towarzystwa Szkoły Ludowej.

Doświadczenie lat kilku wykazało, że usiłowania Towarzystwa Szkoły Ludowej, aby przez wprowadzenie dobrego kalendarza wyrugować z handlu tandetę, a na jej miejsce dać publiczności kalendarz, opracowany pod każdym względem starannie i bez myśli o wyzysku, w naszych stosunkach jest przedsiębiorstwem bardzo trudnem i pod względem materalnym ryzykownem, a dla Towarzystwa Szkoły Ludowej nawet wprost niemożliwem. Walka konkurencyjna z tandetą literacką, która zalewa nasz rynek i wszystkiemi szczelinami wciska się pod strzechy domowe, wymaga znacznych zasobów finansowych, a tych Towarzystwo Szkoły Ludowej nie posiada.

Stojąc na straży oświaty i kultury ludu polskiego, Towarzystwo Szkoły Ludowej musi dawać temuż ludowi książki, pod każdym względem wyborowe. Zadaniem Kalendarzy T. S. L. w pierwszym rzędzie było, aby wyrugować z handlu osławione kalendarze Steinbrennera, spekulanta, który jeden i ten sam niemiecki kalendarz wydaje w prze-

kładzie na wszystkie języki monarchii austriackiej, a nie troszcząc się wcale o jakość materiału i przystosowanie go do potrzeb poszczególnych krajów, zapomocą świetnie funkcjonującego aparatu kolportażowego, rozsyła swoje wyroby po całym świecie.

Kalendarze Steinbrennera, pomijając już ohydą polszczyznę, jaką są pisane, zawierają artykuły, spotwarzające nasze dzieje i obrażające uczucia narodowe. Mimo to kalendarz ten rozchodzi się w setkach tysięcy egzemplarzy po wszystkich ziemiach polskich, ponieważ jest ultra lojalny względem cenzury pruskiej i moskiewskiej.

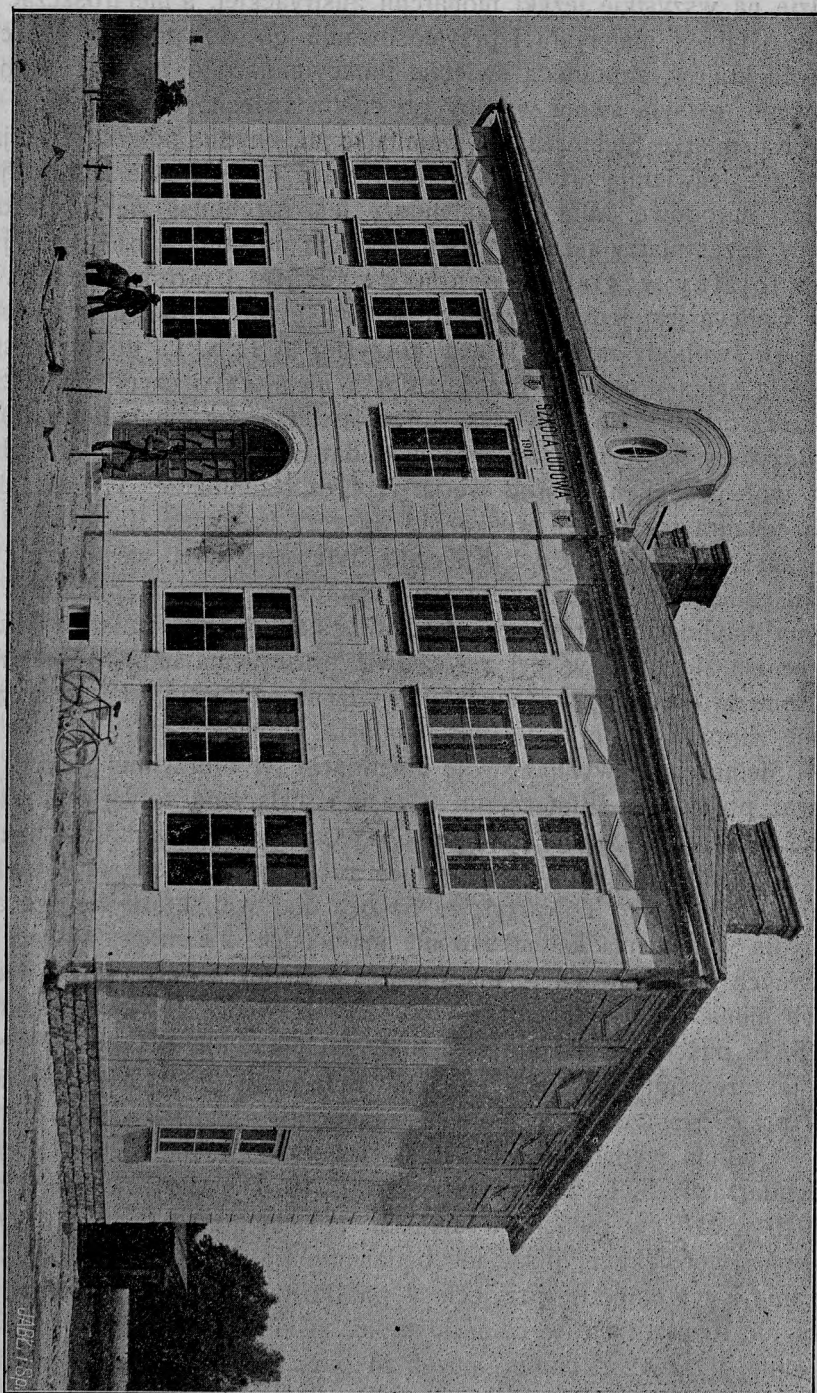
Galicja jest jedyną dzielnicą polską, gdzie naród nasz w całej pełni ze swobody myśli i słowa korzysta, a T. S. L. gdyby chciało pójść tą samą drogą, co przedsiębiorca niemiecki i czyniło koncesye na rzecz cenzury Rosyi i Prus, sprzeniewierzyłoby się idei narodowej i nałożyłoby sobie pęta, których nakładanie dobrowolne byłoby zbrodnią wobec sumienia narodowego. To też Kalendarze T. S. L., których cenzura rosyjska i pruska nie puszcza na rynek Królestwa i Ks. Poznańskiego, mogą liczyć wyłącznie tylko na zbyt wewnętrzny na rynku galicyjskim. Tymczasem rynek galicyjski jest przepełniony od dawna kalendarzami różnego typu. W ostatnich zaś czasach rozpowszechnia się coraz więcej zwyczaj, iż czasopisma ludowe prenumeratorom swoim rozsyłają kalendarze własne za darmo, skutkiem czego ci nie zaopatrują się wcale w kalendarze kupne.

Steinbrenner wydaje swoje kalendarze w olbrzymiej ilości, ponieważ posiada w Winterbergu (Czechy) wyłącznie w tym celu wzniesioną fabrykę z własną drukarnią, kliszarnią, introligatornią i t. p. gdzie zatrudnia około półtora tysiąca robotników. Tem więc trudniej z nim konkurować Towarzystwu Szkoły Ludowej, które takiego aparatu dla wydawania kalendarza nie ma i mieć nie może, bo ani potrzebnych kapitałów na to nie posiada, ani odpowiednich sił fachowych niema do dyspozycji. Więc też na wielki nakład kalendarza T. S. L. puścić się nie może, a mały nietylko nie przyniesie zysku, ale jeszcze straty za sobą pociąga, zwłaszcza, że pomoc ze strony Kół przy rozsprzedaży całkowicie zawiodła.

Ogółem wydało Towarzystwo Szkoły Ludowej cztery roczniki Kalendarza T. S. L. za lata 1908, 1909, 1910 i 1911. Roczniki 1909 i 1910 wyszły w dwóch wydaniach miejskiem: i wiejskiem. O ich wartości wewnętrznej pisać nie będziemy. Publikacje te zyskały sobie uznanie i sympatyczne przyjęcie u publiczności, mimo to nakład ani razu nie rozszedł się w całości, mimo, że obliczany był jak najskrupulatniej i raczej in minus, aniżeli in plus. Wskutek nierozsprzedania

Nowy budynek szkoły T. S. L. w Halcnowie.

utworzył się dosyć znaczny zapas kalendarzy z lat ubiegłych. Aby je możliwie najprodukcyjniej użytkować, zamieniono je na t. zw. czytanki. Po odrzuceniu kalendarium oraz części informacyjnej i inseratowej całą część literacką oprawiono w oddzielną książeczkę i wypuszczono w świat p. t. „Dla serca i głowy“. Książek takich zrobiono pięć. Nadają się one wybornie dla czytelników ludowych, a także do ćwiczeń na kursach dla analfabetów i na nagrody dla dzieci.

Wobec ujemnych finansowych wyników przedsiębiorstwa kalendarzowego, Zarząd Główny postanowił wydawania kalendarza na rok 1912 zaniechać.

c) „Przewodnik Oświatowy“.

W roku sprawozdawczym upłynęło 10 lat od chwili, gdy Zarząd Główny zaczął wydawać swój organ. Zrazu próba była nieśmiała. Od 1901. do 1904. roku pod nazwą „Miesięcznik T. S. L.“ wychodziło pismo o charakterze urzędowego organu, w którym zamieszczane były komunikaty Zarządu Głównego, sprawozdania Kół i t. p. Radykalnej reformie uległo pismo w r. 1905. Ramy pisma uległy znacznemu rozszerzeniu. Tytuł zmieniono na „Przewodnik Oświatowy“; zadaniem jego było rejestrować wszystkie przejawy ruchu oświatowego tak u nas, jak i u obcych, gromadzić materiały statystyczne o stanie oświaty i kultury na ziemiach polskich, odzwierciedlać pracę Kół T. S. L. i Zarządu Głównego. W okresie sześcioletnim od 1905. do końca 1910. roku „Przewodnik Oświatowy“ zajął w polskim czasopiśmiennictwie placówkę specjalną i u nas jedyną. Sześć grubych tomów cennych artykułów i rozpraw stanowi sześcioletni dorobek redakcji.

Tom za r. 1910. zawiera obok wielu innych artykułów treści programowej i metodycznej kilka cennych rozpraw, między nimi obszerniejszą pracę statystyczną p. t. „Szkoła ludowa a stosunki narodowościowe w Galicyi“ przez Kazimierza Piątkowskiego, „Ludność polska w pięciu powiatach sądowych podkarpackich (Skole, Stryj, Mikołajów, Bolechów, Dolina) pod względem oświatowym i kulturalnym“ przez Andrzeja Grasełę i „Ludność polska powiatu tarnopolskiego“ przez Aleksandra Medyńskiego. Ta ostatnia praca, bardzo szczegółowo i wszechstronnie ujęta przez autora, nie mogła być wydrukowana w całości z powodu, iż Zarząd Główny uchwalił z początkiem 1911 r. zawiesić „Przewodnik oświatowy“ w dotychczasowej postaci i zamienić go na dwutygodnik.

Z przyczyn od redakcji niezależnych „Przewodnik“, zaczął wychodzić w przeobrażonej postaci dopiero z początkiem maja 1911. r.

Ponieważ osią działalności Towarzystwa Szkoły Ludowej stała się obrona kresów, przeto redakcja nadała pismu taki charakter, jaki najbardziej dziś celom i zadaniom T. S. L. odpowiada. „Przewodnik“ wychodzi też odtąd dwa razy na miesiąc. Cena prenumeraty została niżona do 2 koron rocznie. Zarząd Główny ma nadzieję, że usuwając z czasopisma dział statystyczny i teoretyczno-metodyczny, będzie mógł większy, niż dotychczas położyć nacisk na stronę informacyjno-agitacyjną i tym sposobem zainteresować sprawami Towarzystwa tych wszystkich, kogo zainteresować pragnie.

d) Wydawnictwa dochodowe (Komisja przedsiębiorstw).

W skład komisji przedsiębiorstw wchodził w r. 1910:

Ludwik Halski, przewodniczący,

Wiktor Ostrowski,

Dr. Jan Piepes-Poratyński,

Tadeusz Tabaczyński,

Dr. Julian Gertler (z Rady Nadzorczej).

Przedsiębiorstwa Zarządu Głównego stają się z rokiem każdym coraz wydatniejszym źródłem dochodów, toteż Komisja starała się przy układaniu planu akcji na rok 1910. obmyśleć wydanie przedewszystkiem takich przedmiotów, któreby odpowiadały przedewszystkiem potrzebie chwili i przez swą aktualność dały gwarancję jak najszerzego popytu. Wielka rocznica Grunwaldu wskazała odrazu potrzebę wydawnictw, złączonych z okazji obchodu pogromu krzyżactwa. Wydała przeto Komisja małe chorągiewki czerwono-białe w ilości 10.000 sztuk po 10 hal., listki lipowe o barwach narodowych, jako odznaki (12.000 sztuk), marki z podobiznami króla Władysława Jagiełły i księcia Witolda (100.000 sztuk) oraz t. zw. bębenki (2.500 sztuk) jako pończotną zabawkę dla dzieci. Poza tem wydano 10.000 pocztówek p. t. „Dar Grunwaldzki“ z ilustracją, przedstawiającą na tle Wawelu krakowiaka z puszką składkową T. S. L., oraz dzięki życzliwości mistrza Paderewskiego uzyskaliśmy prawo reprodukcji pomnika grunwaldzkiego, wobec czego wydano około 60.000 pocztówek z fragmentami pomnika. W r. 1910. wydaliśmy wreszcie 200.000 marek z widoczkami Krakowa, które znajdują bardzo chętne wzięcie w Krakowie i na prowincyi oraz pocztówkę kolorowaną z pięknym orłem polskim według oryginalnego rysunku Dra Eliasza Radzikowskiego. Kartka ta stanowi początek seryi pocztówek z orłami polskimi z różnych epok historyi Polski, jakie są już w wykonaniu i stanowiąc będą jedyną w swoim rodzaju kolekcję.

W zwiększonym, jak po inne lata nakładzie, wydaliśmy w roku 1910. nalepki iluminacyjne 3 Maja (120.000 sztuk).

Prywatne przedsiębiorstwa, opodatkowane na T. S. L., powiększyły w r. 1910. następujące firmy:

1. Kolińska fabryka domieszek kawowych w Sądowej Wiszni (od swych wyrobów wypłaciła już 2.000 koron),

2. Adam Piasecki, fabryka czekolady w Krakowie (t. zw. czekolada szkolna),

3. L. A. Aksmanin w Krakowie, zastępstwo fabryk maszyn do pisania (z wyłączeniem fabrykatów niemieckich),

Szkoła T. S. L. w Reczpolu.

Czynione są wreszcie starania o pozyskanie jeszcze innych firm, któreby wyroby swe opodatkowały na cele T. S. L.

Jak niżej zestawiony wykaz wskazuje, wydano ze składnicy wydawnictw dochodowych Zarządu Głównego 1 milion 378 tysięcy 222 egzemplarze różnych przedmiotów i wydawnictw w nominalnej wartości 34.764 koron 61 hal., z czego, po potrąceniu udzielanych Kołom T. S. L. i kupcom rabatów oraz kosztów administracji, okaże się znaczny czysty dochód, wykazany w sprawozdaniu kasowem

z ostatecznym efektem, bardzo zbliżonym do preliminowanej na rok 1910 sumy 18.300 koron.

Ogólne kierownictwo komisji spoczywało w rękach przewodniczącego p. Ludwika Halskiego, członka Zarządu Głównego.

Zamykając ten dział sprawozdania, należy wyrazić tak wykazanym wyżej firmom, jak też i dawniej pozyskanym, a w ich rzędzie fabryce tutek i bibulek „Promień“ pp. Elstera i Topfa we Lwowie szczerę podziękowanie za ich ofiarność; należy zarazem wyrazić nadzieję, że tak Koła T. S. L., jak też i szeroki ogół polski jak najintensywniej popierać będą wydawnictwa własne Zarządu Głównego oraz wyroby na rzecz T. S. L. opodatkowane.

W ciągu roku 1910. sprzedano wydawnictw dochodowych w następującej ilości:

1.	Telegramy	39.805	sztuk	à	10 h.	=	K 3.980	50
2.	„Oświata“ (pocztówka)	63	„	„	4 h.	=	„	2:52
3.	Szkoła białska im. Kościuszki (pocztówka)	100	„	„	5 h.	=	„	5:—
4.	Kolęda „	138	„	„	10 h.	=	„	13:80
5.	Adam Asnyk (pocztówka)	310	„	„	6 h.	=	„	18:60
6.	Alegorya T. S. L. (fototyp.) (pocztówka)	2.961	„	„	6 h.	=	„	177:66
7.	Mikołaj Rey	15	„	„	10 h.	=	„	1:50
8.	T. S. L. (Chłopiec ze świecznikiem) (pocztówka)	620	„	„	10 h.	=	„	63:—
9.	Głowa Eumenidy (pocztówka)	150	„	„	10 h.	=	„	15:—
10.	Przy książce „	217	„	„	10 h.	=	„	21:70
11.	3 Maja (z orłem) „	16.376	„	„	10 h.	=	„	1.637:60
12.	Konik Zwierzyniecki „	1.059	„	„	10 h.	=	„	105:90
13.	Św. Mikołaj „	261	„	„	10 h.	=	„	26:10
14.	Boże drzewko „	1.508	„	„	10 h.	=	„	150:80
15.	Szopka krakowska „	1.788	„	„	10 h.	=	„	178:80
16.	Stary i Nowy rok „	1.567	„	„	10 h.	=	„	156:70
17.	Alleluja (pocztówka)	2.083	sztuk	à	10 h.	=	K 208	30
18.	Jajko wielkanocne „	1.032	„	„	10 h.	=	„	103:20
19.	„Racławice“ „	197	„	„	6 h.	=	„	11:82
20.	„Allegorya T. S. L.“ (3-barw.) (pocztówka)	2.668	„	„	12 h.	=	„	320:16
21.	Wesele huculskie (pocztówka)	1.871	„	„	6 h.	=	„	112:26
22.	Widoki „Wawelu“ „	13.737	„	„	10 h.	=	„	1.373:70
23.	Pochodnie „	3.342	„	„	2 h.	=	„	66:84

24.	Ellenai	pocztówka	1.343	sztuk	à 12 h. = „	161·16
25.	Św. Mikołaj	„	296	„	„ 10 h. = „	29·60
26.	Dzieci z pisankami	„	6.139	„	„ 10 h. = „	613·90
27.	Kury z pisankami	„	5.233	„	„ 10 h. = „	523·30
28.	Dzieci z choinką	„	1.837	„	„ 10 h. = „	183·70
29.	Chłopiec z klepsydrą (Nowy Rok) (pocztówka)		2.542	„	„ 10 h. = „	254·20
30.	Organista z opłatkiem (poczt.)		4.352	„	„ 10 h. = „	435·20
31.	Boże drzewko I. (pocztówka)		175	„	„ 10 h. = „	17·50
32.	Boże drzewko II.	„	1.078	„	„ 10 h. = „	107·80
33.	Chłopiec z opłatkami	„	1.750	„	„ 10 h. = „	175—
34.	Anioł z szopką	„	2.298	„	„ 10 h. = „	229·80
35.	Św. Mikołaj	„	230	„	„ 10 h. — „	23—
36.	Święcone	„	3.846	„	„ 10 h. = „	384·60
37.	Kobieta z święconem	„	3.772	„	„ 10 h. = „	377·20
38.	Chłopiec z pisankami	„	3.985	„	„ 10 h. = „	398·50
39.	Karta z herbem	„	6.477	„	„ 4 h. = „	259·08
40.	Dom gimnazjum T. S. L. w Orłowej (pocztówka)		910	„	„ 6 h. = „	54·60
41*	Orzeł polski	„	3.100	„	„ 10 h. = „	310—
42*	Dar Grunwaldzki	„	2·800	„	„ 10 h. = „	280—
43*	Fragmenty z pomnika grunwaldzkiego (pocztówka)		30.600	„	„ 10 h. = „	3.060—
44	Widoki Wawelu	„	431	seryi	„ 80 h. = „	344·80
45	Afisz T. S. L. ozdobny		863	sztuk	„ 10 h. = „	86·30
46*	Bębenki 3 Maja		2.550	„	„ 20 h. = „	510—
47*	Chorągiewki grunwaldzkie		6.225	„	„ 10 h. = „	622·50
48*	Listki lipowe (odznaki)		11.200	„	„ 10 h. = „	1.120—
49	Marki T. S. L. (małe)		214.115	„	„ 2 h. = „	428·23
50	„ Słowackiego		1.134	„	„ 2 h. = „	22·68
51*	„ króla Wład. Jagiełły		199.500	„	„ 2 h. = „	397—
52*	„ Ks. Witolda		231.000	„	„ 2 h. = „	462—
53*	Marki króla Wład. Jagiełły		167.675	„	„ 4 h. = K	670·70
54*	„ ks. Witolda		137.750	„	„ 4 h. = „	551—
55*	„ z widoczkami Krakowa		90·200	„	„ 2 h. = „	180—
56	Nalepki illum. 3 Maja 1909		14.504	„	„ 10 h. = „	1.450·40
57*	„ „ „ 1910		107.300	„	„ 10 h. = „	10.730—
58	Portret A. Mickiewicza		148	„	„ K 1·20 = „	177·60
59	„ T. Kościuszki		86	„	„ K 1·20 = „	103·20
60	„ ks. J. Poniatowskiego		38	„	„ K 1·20 = „	45·60

61	Portret J. Słowackiego	40 sztuk	à K 1·20 = „	48—
62	Znaczki na tutki „Promień“	8·000	„ „ 1/3 h. = „	26·66
63	Banderole „ „	10.000	„ „ 1 h. = „	100—
64	Papier listowy T. S. L.	60 kopert	„ 20 h. = „	12—
65	„ „ „	22	„ 22 h. = „	4·84
66	„ „ „	13 teczek	„ 50 h. = „	6·50
67	„ „ „	21	„ 30 h. = „	6·30
68	„ „ „	2 pudełka	„ 75 h. = „	1·50
69	„ „ „	27	„ 70 h. = „	18·90
70	„ „ „	2	„ K 1·10 = „	2·40
71	„ „ „	1	„ = „	1·30
72	„ „ „	4	„ 80 h. = „	3·10

Ogólna wartość nominalna K 34.764·61

Oznaczone gwiazdką (*) wydawnictwa i przedmioty wydane zostały w r. 1910., a wszystkie inne stanowiły zapas z lat poprzednich.

B. Biuro Zarządu Głównego T. S. L.

a) Organizacja biura.

W sprawozdaniu Zarządu Głównego za rok 1909. przedstawiony został szczegółowy zarys reorganizacji Biura centralnego T. S. L., opartej na uchwalonym przez Zarząd Główny Regulaminie. Regulamin ten rozdziela czynności Biura na 6 oddziałów:

- I. Oddział administracyjny (2 siły conceptowe),
- II. „ oświatowy (1 urzędnik),
- III. „ rachunkowo-kasowy (5 urzędników),
- IV. „ komercyjny (6 urzędników),
- V. „ techniczny,
- VI. „ manipulacyjny (6 urzędników).

Uwzględniając możliwość li tylko stopniowego wprowadzania w życie uchwalonego regulaminu i nowych zasad organizacji Biura, poza zorganizowanymi już w r. 1909. oddziałami: oświatowym i rachunkowym, uruchomił Zarząd Główny w r. 1910. dalsze Oddziały: komercyjny i manipulacyjny, funkcje zaś oddziału administracyjnego i technicznego prowadzone są na razie bez formalnej organizacji oddziałowej przez referentów biurowych, bądź też referentów-członków Zarządu Głównego.

Przedstawiając poniżej ogólny przegląd cyfrowy ruchu agend Biura Centralnego w roku 1910, skreślimy w dalszym ciągu treściwy obraz prac poszczególnych oddziałów.

Przedtem jednak zaznaczyć należy, że podstawę do obliczeń i przedstawienia cyfr stanowić będzie, jak dotąd dziennik podawczy, jako główna ewidencja spraw, napływających do Biura i z niego wychodzących, oraz dzienniki oddziałowe, obejmujące, według kategorii, sprawy poszczególnym oddziałom przydzielone. Przydział ten datuje się jednak dopiero od 1. października 1910, tj. od chwili wprowadzenia dzienników oddziałowych i daty, odnoszące się do spraw przez poszczególne oddziały załatwianych, obejmą tylko ostatni kwartał 1910. roku i nie mieszczą się już w cyfrach głównego dziennika podawczego.

Dziennik ten za r. 1910. wykazuje 11.340 liczb a 14.935 spraw. Z tego przydzielono:

	w r. 1909.	
Zarządowi Głównemu spraw	79	(105)
Wydziałowi Ścisłemu	742	(1.218)
Referentom Zarządu Głównego	3.559	(2.214)
Sekretaryatowi Biura	3.624	(4.894)
Buchalteryi	2.501	(865)
Centralnej Składnicy	1.422	(1.028)
Wypożyczalni przeźroczy	899	(775)
Redakcyi Przewodn. oświat.	668	(516)
Komisjom	144	(73)

Osobny przydział w IV. kwartale 1910 r. według nowego regulaminu wynosił:

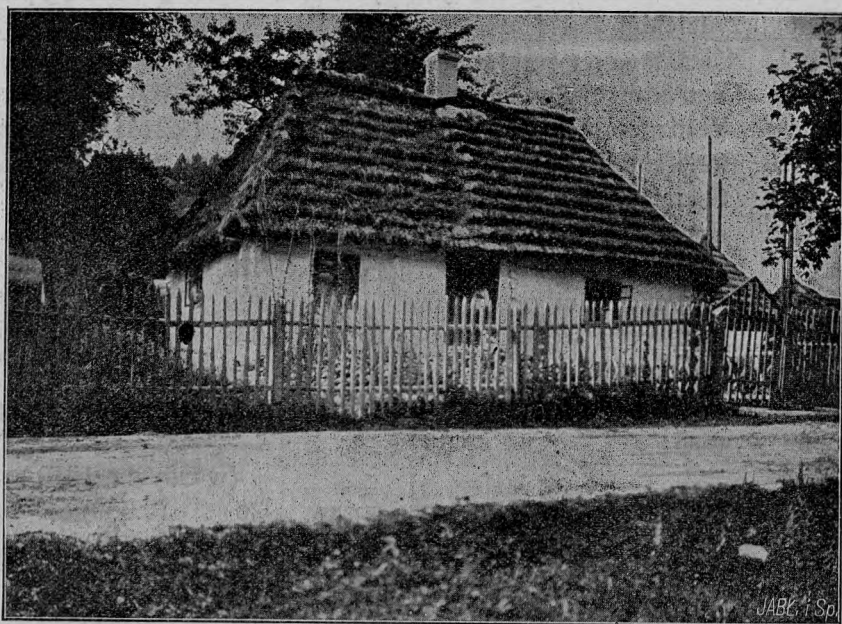
	(w całym r. 1910.)	
1. Oddziałowi oświatowemu spraw	926	(2.989)
„ rachunkowemu	234	(2.501)
„ administracyjnemu		(7.325)
„ manipulacyjnemu		(2.117)
Ogółem spraw		14.932

Wyekspedyowano w roku 1910.

	w r. 1909.	
Listów zwykłych i poleconych	9.136	(9848)
Druków	37.775	(28.164)
Przesyłek pieniężnych	287	(124)
Paczek i pak	2.617	(1.601)
Listów przez księgę doręczeń	1.660	(1.838)
Razem ekspedycyi	51.475	(41.575)
Przewodnika Oświatowego	8.114	(11.864)
Ogółem przesyłek	59.589	53.439

Cyfry, podane wyżej, wskazują na ogólny wzrost agend Centralnego Biura, choć przydział spraw uwidacznia, że w r. 1910 znacznie podniosła się liczba spraw, przydzielonych referentom-członkom Zarządu Gł., a obniżyła się ilość spraw przydzielonych sekretaryatowi biura (w Oddziale administracyjnym). Fakt ten oznacza naturalną dążność do odebrania znaczniejszej części spraw z pod kompetencji sekcji i komisji, a rozszerzenie samodzielności referentów. W tym też kierunku zreorganizował już Zarząd Gł. tok i sposób swych wewnętrznych czynności u wstępu kadencji 1910/11 r., kasując zna-

Szkoła T. S. L. w Tarnawce.

czną część komisji. W ten sposób uprościło się bardzo tok wielu spraw w kierunku szybszego ich załatwiania. Tem też należy sobie tłumaczyć obniżenie się w r. 1910 ilości spraw, przydzielonych na plenum Zarządu Głównego i Wydziałowi Ścisłemu. Z ściśle wewnętrznych zmian w organizacji pracy biurowej w r. 1910. przeprowadzonych, zaznaczyć należy zmianę systemu registratury z porządku liczbowego na system rzeczowego grupowania akt według kategorii spraw i nomenklatury stron. Ten nowy sposób przyczynia się do znacznego oszczędzania czasu t. zw. priorowania akt i łatwiejszego

ich przeglądu w całokształcie załatwionych spraw od ich zawiązku aż do ich aktualności. W reformie dziennika podawczego zaznaczyć należy uproszczenie rejestrowania w tym kierunku, że od rejestrowania w dzienniku wyklucza się całą masę drobnych, mało ważnych spraw, które załatwia się odwrotnie, a wysłanie ich zaznacza się tylko w księdze ekspedycji. Zniesiono wreszcie prawie zupełnie pisanie listów „na czysto” — wprowadzono pisanie referatów w brulionie, z którego następnie maszynami sporządza się czystopisy z kopiami, dlatego też kopiowanie w t. zw. kopiałach zachowano tylko dla faktur, rachunków i niektórych dorywczych korespondencji.

Do zreformowanego toku czynności zastosowano wreszcie odpowiedni podział grona urzędniczego, które przedstawia się następująco:

Dyrektor: Antoni Januszewski.

Oddział oświatowy.

Kierownik: Dr. Maryan Stępowski (zast. dyrektora).

Oddział administracyjny.

Referenci: Dr. Roman Bogdani.

Andrzej Nowak.

Oddział rachunkowo-kasowy.

Buchalter naczelny: Szczesny Turowski.

Kasyerka: Izabella Trzetrzevińska.

Saldokoncistka: Stanisława Gorzelanowa.

Likwidatorka: Zofia Wyczalkowska.

Referent Daru Grunwaldzkiego: Antoni Wojciechowski.

Oddział kancelaryjny.

Kierownik Central. Składnicy: Karol Kurtzmann.

Manipulantka „ „ p. Zofia Polińska.

Ekspedycya wydawnictw: p. Marya Sokołowska.

Ekspedyentka przeźroczy: p. Irena Chwalibogowska.

Manipulanci Daru Nar. 3. Maja: Tadeusz Tyczka.

Emil Batko.

Oddział manipulacyjny.

Kierownik: Stanisław Nowicki.

Dziennikarz i archiwaryusz: Bartłomiej Wydląka.

Expedyt: Reginald Reclaw.

Maszynistki: Marya Konopińska.

Helena Zaleska.

b) Centralna Składnica książek czytelnianych.

Jak zestawienie ruchu C. Skł. wskazuje, sprzedała Składnica Centralna w 1910. r. Kołom T. S. L. na założenie 143 nowych bibliotek 14.658 dzieł w 15.434 tomach za K. 13.678·80., na powiększenie lub uzupełnienie 406 już istniejących 15.683 dzieł w 16.302 za K. 8.022·00.

Prócz tego rozesłała Składnica Centralna darmo: do 14 nowych czyteln 1.167 dzieł w 1.206 tomach wartości K. 920·07 a do 33 już istniejących w celu uzupełnienia lub zwiększenia księgozbiorów: 1.558 dzieł w 1.565 tomach wartości K. 242·78. Dodawszy książki, zakupione przez członków T. S. L., zasilające przeważnie czytelnie Kół ubogich lub słabych finansowo, a to 3.748 dzieł w 3.791 tomach za K. 1.482·51, można słusznie przyjąć, że Składnica Centralna dostarczyła w 1910. r. do przeszło 600 bibliotek 36.814 dzieł w 38.298, tomach za K. 25.346·16. Ogólny zaś jej obrót wynosił: dzieł, broszur i druków mniejszych 51.983 w 53.467 tomach za K. 26.386·05 netto, t. j. po obliczeniu rabatu 15%, udzielanego Kołom i członkom T. S. L.

Co do ilości Kół i korzystania przez nie z Składnicy Centralnej przedstawia się sprawa w sposób następujący: na 274 Kół (nie licząc księgarń, szkół T. S. L. i t. p. instytucji) korzystało z usług Skł. C. 147; a mianowicie:

Koło w Przeworsku 29 razy, Kraków Koło I. 21 razy, Dębica i Jasło po 14 razy, Lwów Koło Jeża i Tarnów po 13, Bochnia 11, Tarnopol 10. Reszta zaś, t. j. 139 Kół od 1—9 razy.

Wskutek tego, że pożądana była potrzeba dokładnej inwentaryzacji, doznały agendy Skł. C. i załatwianie nadchodzących zamówień pewnej zwłoki i opóźnień, lecz obecnie pracuje Skł. C. już prawidłowo, pod kierownictwem siły zawodowej w osobie p. Karola Kurtzmanna.

Już w latach poprzednich odczuwano w Skł. C. bardzo ujemnie fakt, że niektóre Koła, obciążwszy nadmiernie, bo po nad siły finansowe, swój rachunek w Skł. C., z jednej strony utrudniały jej pracę prawidłową, z drugiej zaś sobie przyczyniały sporo trudności i nieporozumień.

Chcąc temu niedomaganiu zapobiedz, uchwalił Zarząd Główny d. 10. grudnia 1910. r., by od 1/I. 1911. wysyłano nadchodzące zamówienia li tylko za gotówkę. Uchwała ta przyczyni się bardzo do polepszenia stosunków, choć niezawodnie w czasie przejściowym, który trudno z góry oznaczyć, nim Koła się odpowiednio zagospodarują i urzadzą, zaznacza się jej skutki zmniejszoną ilością zamówień i wysokością obrotu. Mimo tego można się słusznie spodziewać, że dodatnie skutki tej uchwały wyjdą na korzyść Kół i Cent. Skł.

Sprzedano	Na założenie nowych bibliotek	Na uzupełnienie istniejących	Dziół	w tomach	Dziół	w tomach	w cenie		w cenie	
							K	h	K	h
W I. kwartale 1910 końcem T. S. L.	43	—	3592	3741	—	—	3048	31	—	—
W II. kwartale	35	127	—	—	2313	2401	—	—	1457	04
W III. kwartale	—	115	3619	3762	—	—	3183	48	—	—
W IV. kwartale	30	—	—	—	7931	8111	—	—	3445	70
Razem sprzedano w r. 1910	143	75	3500	3731	—	—	3547	01	—	—
	—	89	3947	4200	2530	2645	3900	—	1409	22
	—	406	—	—	2909	3145	—	—	1710	04
	—	—	14658	15434	—	—	13678	80	—	—
	—	—	—	—	15683	16302	—	—	8022	—
Darmo rozesłano w I. kwartale książek	—	6	—	—	—	—	—	—	107	78
W II. kwartale	7	—	476	495	—	120	429	94	—	—
W III. kwartale	4	25	—	—	1194	1199	—	—	1039	20
W IV. kwartale	3	2	301	310	—	—	240	10	—	—
Razem darmo rozesłano książek w r. 1910	14	—	390	401	245	246	—	—	95	80
	—	33	1167	1206	—	—	250	03	—	—
	—	—	—	—	—	—	920	07	—	—
	—	—	—	—	1558	1565	—	—	242	78

Sprzedano	Na założenie nowych bibliotek	Na uzu- pełnienie istniejących	Dział	w tomach	Dział	w tomach	w cenie		w cenie	
							K	h	K	h
Członkom T. S. L. w I. kwartale	—	—	312	327	—	—	373	21	—	—
W II. kwartale	—	—	1004	1016	—	—	383	41	—	—
W III. kwartale	—	—	1202	1223	—	—	355	49	—	—
W IV. kwartale	—	—	1230	1225	—	—	370	40	—	—
Razem	—	—	3748	3791	—	—	1482	51	—	—
Nakładów sprzedano (księgarniom itp.) w I. kwartale	—	—	454	454	—	—	108	—	—	—
W II. kwartale	—	—	1539	1539	—	—	411	76	—	—
W III. kwartale	—	—	37	37	—	—	10	66	—	—
W IV. kwartale	—	—	1481	1481	—	—	193	80	—	—
Razem	—	—	3511	3511	—	—	724	22	—	—
Pieśni narodowych sprzedano w I. kwartale 1910	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
W II. kwartale	—	—	4720	—	—	—	86	47	—	—
W III. kwartale	—	—	7438	—	—	—	185	16	—	—
W IV. kwartale	—	—	500	—	—	—	44	04	—	—
Razem	—	—	11658	—	—	—	315	67	—	—
Obrót ogólny w r. 1910							26386		05	

c) Wypożyczalnia przeźroczy T. S. L.

Przez zorganizowanie przy Zarządzie Głównym centralnej Wypożyczalni przeźroczy akcja odczytowa T. S. L. w ciągu dwóch ostatnich lat wzmożła się znacznie. Skompletowanie gotowych odczytów z dobranymi do nich przeźrocami ogromnie ułatwiło zadanie prelegentom. To też sto Kół z górą zaopatrzyło się już w latarnie projekcyjne i rozsyła prelegentów w każdą niedzielę i święto. Do najdalszych zakątków kraju dociera tym sposobem żywe słowo nauki,

Szkoła T. S. L. w Koniowie.

podane w sposób przystępny, ilustrowane obrazem na ekranie i utrwalające się tym sposobem w duszy słuchacza. Niewątpliwie w krótkim czasie nie będzie już żadnego Koła T. S. L., któreby nie rozporządzało własną latarnią, a te, które prowadzą rozgałęzioną akcję odczytową, będą posiadały po kilka latarni.

W nabywaniu latarni, najlepiej odpowiadającej celowi, przychodzi Wypożyczalnia Kołom z pomocą przez udzielanie rad i wskazówek w wyborze aparatu. Na podstawie zdobytego doświadczenia ustalili się już typ latarni, dla wędrownych prelegentów najodpowiedniejszej. Dobra latarnia musi mieć szkła, ostro rysujące obraz na ekranie od

brzegu do brzegu i lampę o takim natężeniu światła, aby nawet najgęstsze obrazy, tak szare, jak kolorowe, wychodziły jasno i wyraziście. Ważne także znaczenie mają wymiary latarni, która powinna być możliwie mała, aby przewożenie jej z miejsca na miejsce nie sprawiało prelegentowi zbyt wielkich trudności. W skrzynce z latarnią powinno się mieścić wszystko, czego prelegent może potrzebować przy odczycie, a więc latarnia, lampa, obrazy, spirytus. Ekranu w większości wypadków wozić z sobą niema potrzeby, bo na białą wybieloną ścianą czytelnii lub szkoły jest zawsze najlepszym tłem dla obrazów*). Ze wszystkich systemów światła najodpowiedniejszym okazuje się światło spirytusowo-żarowe, jakkolwiek światło acetylenowe ma także swoich zwolenników, ale ma ono bardzo przykrą stronę ujemną, a mianowicie, wydziela przykry czosnkowy zapach, który, szczególnie w zapełnionej ludem sali, czyni powietrze nieznośnym. Nadto wożenie z sobą wywiązywacza do gazu acetylenowego o dosyć dużych rozmiarach wymaga dodatkowej i wyszkolonej w obchodzeniu się z aparatem obsługi, co zwykle sprawę bardzo komplikuje.

Wypożyczalnia przeźroczy rozpoczęła na jesieni 1908. r. działalność swoją z 4000 przeźroczy, dziś wypożyczalnia ma ich już z górą 9000, mimo to jest to jeszcze ilość niedostateczna, zwłaszcza gdy coraz więcej latarni rozpowszechnia się po kraju. Od czasu ogłoszenia drukiem Katalogu wypożyczalni, przybyło 25 nowych skompletowanych odczytów, których tytuły były ogłaszane w „Przewodniku Oświatowym“. Obecnie pierwsze wydanie katalogu jest już na wyczerpaniu, a nowe ukaże się z początkiem zimowego sezonu odczytowego. Bardzo wiele odczytów posiada już Wypożyczalnia w kilkunastu seryach, aby odczyt, cieszący się powodzeniem w danym momencie, mógł się odbyć równocześnie w kilkunastu miejscowościach. Wypożyczalnia stara się śledzić za potrzebami chwili bieżącej i dobierać odczyty aktualne. Zeszłoroczna rocznica Grunwaldu i uroczystości krakowskie dostarczyły takich tematów; w ciągu kilku miesięcy wypożyczono odczyt p. t.: „Bitwa pod Grunwaldem“ 143 razy, a „Dni grunwaldzkie w Krakowie“ 40 razy.

Podobnie, jak się to dzieje w Wypożyczalniach książek, tak samo i przy wypożyczaniu przeźroczy trzeba się wciąż starać o „nowości“

*) Ekrany płóciennne rozpinane na składanych ramach są bardzo drogie i niezbyt praktyczne. Dobry a tani ekran zrobić można z matowego papieru rysunkowego szerokości 150 cm. Papier taki na metry można dostać w każdym większym składzie papieru, a ramę do ekranu zrobi każdy stolarz.

i coraz to nowe odczyty kompletować, aby zainteresowanie prelegentów podsycać i ruch przeźroczy z roku na rok powiększać. W tym kierunku iść będziemy coraz dalej, śledząc za przyrostem odpowiedniej literatury popularnej i dobierając obrazy do książeczek, mogących do pewnego stopnia za odczyt gotowy uchodzić.

Podobnie, jak w roku ubiegłym, podajemy na tem miejscu statystykę wypożyczonych najczęściej odczytów i Kół, które z Wypożyczalni korzystały. Jak to już podkreśliliśmy wyżej, ze względu na rok grunwaldzki największem powodzeniem cieszył się odczyt p. Pachonńskiego p. t. „Pamiętka Grunwaldzka“, który osiągnął ogółem 143 wypożyczeń. Pozatem w ciągu 12 miesięcy wypożyczone zostały:

Walka z alkoholizmem	42 razy	Królowie polscy	12 razy
Bajki dla dzieci	42 „	O wulkanach	9 „
Obchód grunwaldzki	44 „	Podróż Wisłą	9 „
Tadeusz Kościuszko	35 „	Tatry i Karpaty	8 „
Powstanie styczniowe	35 „	O Kazimierzu Wielkim	8 „
Królowa Korony polskiej	24 „	Bośnia i Hercegowina	9 „
Podróż do Ziemi Świętej	24 „	Wyprawa do bieguna Nansena	7 „
Powstanie listopadowe	24 „	O Grotterze	7 „
Nasi praojcowie	23 „	O Matejce	6 „
Legends o Matce Boskiej	21 „	Odkrycie Ameryki	6 „
Konstytucja 3 Maja	20 „	O powietrzu	6 „
Stary i nowy testament	20 „	O roślinach i zwierzętach	6 „
Krzyżacy w Polsce	20 „	O ziemi rodzinnej	6 „
Anatomia	22 „	Krajobraz polski	5 „
Wnętrze ziemi	17 „	Ciało człowieka	5 „
Kraków i jego pamiątki	17 „	Zburzenie Messyny	5 „
Obrona Częstochowy	15 „	O Mickiewiczu	5 „
Węgiel kamienny	12 „	O Janie Sobieskim	5 „
O Janku Płanetniku	10 „	O Stefanie Czarneckim	5 „
Królowa Jadwiga	10 „	Inne odczyty krążyły	1 — 5 „

Co do Kół, zgłaszających się po przeźrocza z poza Krakowa, to rekord pod tym względem osiągnęło w roku sprawozdawczym Koło w Rohatynie, które wypożyczyło klisze ogółem 22 razy (w roku ubiegłym rekord pod tym względem osiągnęło Koło w Mielnicy, które wzięło przeźrocza 18 razy). Prześcignęło je wprawdzie Koło akademickie w Krakowie (25 razy), ze względu jednak, że mając Wypożyczalnię pod bokiem, mogło łatwiej od innych korzystać z przeźroczy, można mu jedynie tylko uczynić zarzut, że korzystało za mało. Tyleż razy, co i Rohatyn, wypożyczyła przeźrocza Macierz Cieszyńska. Z kolei największą ilość razy wypożyczały: III. Koło w Krakowie 19 razy, Uniwersytet Ludowy im. Mickiewicza w Krako-

wie 15 razy, Koło w Borysławiu 15 razy, Koło w Starym Sączu 13 razy, Koło w Borszczowie 12 razy, Koło w Nadwornie 11 razy, ks. Lagosz w Krośnie 10 razy, I. Koło w Krakowie 10 razy, Koła w Kolbuszowej, Zatorze, Brzostku, Suchej, Żywcu i Dublanach, Zakład ks. Siemaszki w Krakowie i Sokół w Delatynie po 9 razy, Koła w Czortkowie, Rozwadowie, Wojniłowie, Łańcucie, Busku i Sodalicya maryjańska w Krakowie po 8 razy, Koła w Kołomyi, Brzesku, Lubaczowie, Grodzisku, Horodence, Rzeszowie, Dolinie, Gimnazjum p. Strzałkowskiej we Lwowie, ks. Leńko w Białym Kamieniu po 7 razy, Koła w Niżankowiczach, Kałuszu, Piwnicznej, Sanoku, Chrzanowie, Lisku, Ognisko nauczycielskie w Dobczycach i Towarzystwo polskie w Sarajewie po 6 razy, Koła: VI. w Krakowie, Łąkach, Skolem, Jaśle, Nowym Targu, Jaworowie, Sieniawie, Zaborowie, Zakopanem, Morawskiej Ostrawie i Szkoła w Niemieckiej Lutyni po 5 razy. Inne Koła i instytucje wypożyczały od 1 do 4 razy.

Rozwój stopniowy Wypożyczalni przeźroczy charakteryzują najlepiej następujące cyfry porównawcze:

	w r. 1909:	w r. 1910:
Zgłoszeń o klisze załatwiono	675	856
Klisz ogółem wysłano	22.835	32.631

Nie ulega wątpliwości, że ruch ten i dalej wzmacniać się będzie. Byłoby z wielkim pożytkiem dla sprawy odczytowej, gdyby cała akcja wypożyczania przeźroczy uległa pewnej decentralizacji i gdyby przy Zarządach Okręgowych powstały mniejsze wypożyczalnie, zaopatrzone przynajmniej w te komplety i odczyty, które stale co roku w pewnych określonych porach bywają wygłaszane.

V.

Sprawozdanie z działalności Związków Okręgowych T. S. L.

W roku 1910. było 17 zorganizowanych Związków Okręgowych, a Koła na Śląsku i Morawach należały nadal pod bezpośredni nadzór Zarządu Głównego.

Nie wszystkie Związki okazywały jednakową sprężystość w działaniu, gdyż tylko mała liczba z pośród nich pojęła należycie zadanie tej pośredniej między Zarządem Głównym a Kołami organizacji. Najruchliwsze były dwa Związki, mianowicie lwowski i nowosądecki, a w drugiej połowie r. 1910. począł ożywiać się także Związek tarnowski. Główną przyczyną żywotności tych Związków jest to, że Zarząd Związku nie jest identyczny z Zarządem Koła danej miejscowości, że więc osoby, stojące na czele Związku, nie są zbyt zaangażowane w pracy odnośnych Kół. Jeżeli fakt ten okazał się zbawiennym dla kilku Związków, to z tego wynika, że dążeniem wszystkich Związków powinno być utworzenie Zarządów z takich osób, któreby tylko pracy związkowej mogły się poświęcić, a nie były zupełnie zajęte pracą w Kołach.

Dla dokładnego omówienia zadań i rodzajów działalności Związków miał się odbyć specjalny Zjazd delegatów Związków, jednak wskutek różnych przyczyn, nieraz stojących poza T. S. L., nie dał się ten plan skutecznym. Dążeniem Zarządu Głównego jest, by równocześnie z Walnym Zjazdem delegatów Kół mógł Zjazd Związkowy dojść do skutku, bo ożywienie wszystkich Związków jest dla pracy T. S. L-owej nadzwyczaj pożądane. Obecnie bowiem działalność znacznej liczby Kół tak się rozwinęła, że koniecznem jest ujęcie jej na pewnych określonych terytoryach w jednolite ramy i pokierowanie nią z pewnym jednolitym planem.

I. Krakowski Zw. O. obejmował 27 Kół, a mianowicie: Andrychów, Chrzanów, Czernichów, Dobczyce, Jaworzno, Kalwarya, Kraków I. męsk., II. Pań, III. IV. akad., V. Asnyka, VI. Słowackiego, VII. Kościuszki, VIII. Uniwersyteckie, IX. im. Król. Jadwigi, Krzeszowice, Myślenice, Niepołomice, Oświęcim, Podgórze I., Podgórze II., Siersza, Skawina, Szczakowa, Wadowice, Wieliczka, Zator.

Związek nie objawił w r. 1910. żywej działalności poza przyjęciem delegatów, przybyłych na Walny Zjazd i poza urzędzeniem

Szkoła T. S. L. w Milatynie.

zbierania Daru Narodowego 3. Maja. Własnością Związku jest publiczna Biblioteka miejska, mieszcząca się przy ul. Floryańskiej l. 32., a licząca 9020 dzieł.

II. Tarnowski Zw. O. obejmował 22 Koła, a mianowicie: Bochnia, Borzęcin, Brzesko, Ciężkowice, Czchów, Dąbrowa, Gręboszów, Mielec, Nieciecza, Pilzno, Radłów, Radomyśl, Szczucin, Szczurów, Tarnów, Tuchów, Wiśnicz, Wojnicz, Zaborów, Zakliczyn, Żalasowa, Żabno.

Wskutek znacznego oddalenia niektórych Kół i trudnego dostępu do nich popadły niektóre Koła Związkowe w nieczynność. Jednak po wybraniu do Zarządu Związku osób takich, które nie są obciążone pracą w Kole tarnowskiem począł Związek rozwijać żywszą działalność.

ność pod przewodnictwem prof. Wład. Cholewińskiego. Odbyto już 2 Zjazdy związkowe w Tarnowie i w Tuchowie i postanowiono co pewien czas urządzać Zjazdy w siedzibach wszystkich Kół.

Kasa Związku Okręgowego wynosi z końcem r. 1910. 110 K. 42.

III. Rzeszowski Zw. O. obejmował 14 Kół, a mianowicie: Białobrzegi, Bojanów, Dębica, (Dzików rozw.) Handzlówka, Kolbuszowa Łańcut, Nisko, Rakszawa, Ropczyce, Rozwadów, Rzeszów, Tarnobrzeg, Żołynia.

Na r. 1910. pozostało w nim 13 Kół.

Działalność Związku słaba. Dochody wynosiły 107 K. 50, a wydatki 64 K. 38.

IV. Jarosławski Zw. O. obejmował 10 Kół, a mianowicie: Cieszanów, Dornbach, Grodzisko, Jarosław, Leżajsk, Lubaczów, Oleszyce, Przeworsk, Radymno, Sieniawa.

Działalność Związku była bardzo słaba, a z pośród Kół zaledwie Przeworsk i Jarosław rozwijały żywszą działalność oświatową.

V. Żółkiewski Zw. O. obejmował 7 Kół a mianowicie: Bełz, Mosty Wielkie, Niemirów, Rawa Ruska, Sokal, Uhnów, Żółkiew.

Związek odbył 2 Zjazdy, mianowicie 15 stycznia i 6. maja 1910. roku, zlustrował 3 Koła i szkołę w Ulicku-Seredkiewicz, urządził wiec oświatowy w Żółkwi. Zarząd Związku odbył 12 posiedzeń.

VI. Lwowski Zw. O. obejmował 57 Kół, a mianowicie: Bircza, Borynia, Borysław, Bóbrka, Brody, Brzozdowce, Chodorów, Dobromil, Drohobycz, Dublany, Dunajów, Gliniany, Gródek Jagielloński, Janów, Jaworów, Kamionka, Kleparów, Komarno, Krakowiec, Kurowice, Lwów I. pań, II. Asnyka, III. akad., IV. Jeża, V. techn., VI. Kościuszki, VII. Goldmana, VIII. Słowackiego, IX. Borelowskiego, X. Emilii Plater, XI. A. Mickiewicza, XII. Wyspiańskiego, Łopatyn, Mościska, Niżankowice, Przemyśl I, Przemyśl II., Przemyśl III., Przemyślany, Radziechów, Rudki, Sądowa Wisznia, Sambor, Schodnica, Sokolniki, Stary Sambor, Stara Sól, Świrz, Szczercz, Toporów, Turka, Wielkie Oczy, Winniki, Wołanka, Zamarstynów, Żurawno, Żydaczów.

Związek Okręgowy lwowski pierwsze zajmuje miejsce wśród Związków T. S. L. i to nie tylko ze względu na swą rozległość, bo obejmował 57 Kół, ale i ze względu na nader ożywioną działalność.

Praca w Związku odbywa się komisjami. Komisja lustracyjna zlustrowała wszystkie Koła, niektóre nawet po 2 razy i założyła 8 nowych Kół; Komisja szkolna zajmowała się organizacją polskich szkół ludowych, których w roku 1910. założono 11; Komisja

odczytowa organizowała odczyty, których odbyło się 22; Komisja dochodowa była czynna w poszczególnych przedsiębiorstwach i przysparzała Związkowi pieniędzy na rozległą jego działalność. Oprócz tego zajmował się Związek lwowski uświadamianiem ludności w sprawie spisu i w tym celu wydał 3000 pouczeń, 5 broszur i druków w 67 000 egzemplarzy, zestawiał tablice wsi, mających więcej, niż 100 i 250 Polaków i często wysyłał swych delegatów. Dalej posiadał Związek własną Bursę Grunwaldzką, w której mieściło się 130 wychowanków w dwu odrębnych oddziałach pod osobnym nadzorem pedagogicznym, jednak przy wspólnej administracji; w oddziale uczniów szkół średnich umieszczono 62 wychowanków, w oddziale przemysłowym 68; wydatki na bursę wynosiły w r. 1910. 43613 K. 01. Wreszcie prowadził Związek publiczną bibliotekę miejską, liczącą 19932 tomów.

Wydatki Związku wynosiły 234.637 Kor. 31 hal.

Za rok 1910. wydał Związek zwięzłe, ale bardzo pouczające sprawozdanie drukowane.

VII. Złoczowski Zw. O. obejmował 8 Kół, a mianowicie: Busk, (Bezbrudy rozw.), Krasne, Kutkorz, Olesko, Pomorzany, Zborów, Złoczów,

Związek złoczowski bardzo słabe dawał oznaki życia, choć teren tamtejszy jest dla pracy oświatowej nader pońetny.

VIII. Tarnopolski Zw. O. obejmował 20 Kół, a mianowicie: Borszczów, Budzanów, Chorostków, Czortków I, Czortków II, Grzymałów, Husiatyn, Kopyczyńce, Kozłów, Kozowa, Mielnica, Mikulińce, Nowe Sioło, Podkamień, Podwołoczyska, Skąlat, Tarnopol, Trembowla, Założce, Zbaraż.

Zarząd Związku w miarę sił i możności popierał Koła związkowe i czuwał nad rozwojem przedsiębranej przez nie pracy oświatowej, jużto bezpośrednio, jużto ustanawiając ekspozytów. Lustracyi przeprowadzono ośm, posiedzeń Zarządu Związku odbyto dwa. Wydatki wynosiły 673 K. 08, na co od Zarządu Głównego T. S. L. w Krakowie otrzymał Związek 600 K. subwencji.

IX. Brzeżański Zw. O. obejmował 5 Kół, a mianowicie: Brzeżany I, Brzeżany II, Podhajce, Rohatyn, Wiśniowczyk.

Związek brzeżański, który zorganizował się w listopadzie 1909. roku, przeprowadził w r. 1910. lustracyę wszystkich Kół, urządził 23. X. 1910. Zjazd okręgowy, na którym omawiono sprawę uświadamiania ludności o spisie, ponadto obchód grunwaldzki, połączony z wiecem oświatowym, który zgromadził około 4000

uczestników. Jest nadzieja, że Związek wykaże znacznie wydatniejszą działalność z chwilą, kiedy zostaną do niego wcielone niektóre bliskie Koła, należące do innych Związków i w ten sposób rozszerzy się teren jego działalności.

X. Stanisławowski Zw. O. obejmował 20 Kół, a mianowicie: Bohorodczany, Bołszowce, Buczac, Bukaczowce, Bursztyn, Horożanka, Kałusz, Monasterzyska, Nadwórna, Olesza dwór, Ottynia, Potok złoty, Sołotwina, Stanisławów I, Stanisławów II, Stanisławów III., Starunia, Tłumacz, Tyśmienica, Wojniłów.

Związek urządził 2 Zjazdy Okręgowe i zlustrował 11 Kół. Zarząd Związku odbył 4 posiedzenia. Dochody wynosiły 342 K. 70 h.

XI. Kołomyjski Zw. O. obejmował 18 Kół, a mianowicie: Czerniowce, Delatyn, Gwoździec, Horodenka, Kołomyja, Kosów, Kutry, Łanczyn, Mikuliczyn, Milijów, Obertyn, Peczeniżyn, Śniatyn, Suczawa. Tłuste, Zabłotów, Zaleszczyki, Żabie.

Związek urządził 1 Zjazd okręgowy 27. listopada 1910. roku i zlustrował 3 Koła, a zorganizował 3 nowe Koła. Zarząd Związku odbył 6 posiedzeń i w wielu sprawach prowadził akcję wspólnie z Kołem kołomyjskim, np. w sprawie przyjmowania kandydatów do szkół zawodowych, w sprawie uświadamiania ludności o spisie i w sprawie szkół polskich.

XII. Stryjski Zw. O. obejmował 6 Kół, a mianowicie: Bolechów, Dolina, Mikołajów, Rożniatów, Skole, Stryj, reaktywowany został z początkiem 1910.r. i od tej chwili rozwija się pomyślnie. Związek odbył 2 Zjazdy okręgowe i zlustrował 4 Koła, przyczem stale czynił starania, by wszystkie Koła związkowe rozwijały coraz większą działalność oświatową.

XIII. Sanocki Zw. O. obejmował 9 Kół, a mianowicie: Baligród, Bukowsko, Dynów, Lisko, Lutowiska, Posada Chyrowska, Sanok, Ustrzyki dolne, Zagórz.

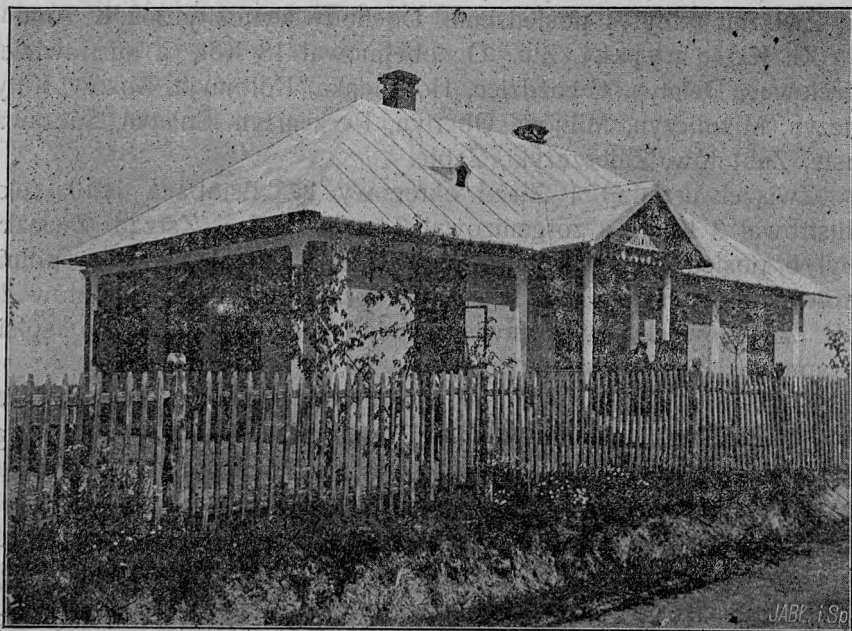
Związek sanocki nie rozwijał przez dłuższy czas żadnej działalności i dopiero po odbyciu dnia 8. grudnia 1910. roku Zjazdu okręgowego Kół związkowych zaczął się ożywiać.

XIV. Jasielski Zw. O. obejmował 10 Kół, a mianowicie: Brzostek, Dębowiec, Dukla, Frysztak, Gorlice, Jasło, Krosno, Potok, Strzyżów, Suchodół i rozwijał nieznaczną działalność. Dochody wynosiły 400 K., a wydatki 372 K. 19.

XV. Nowosądecki Zw. O. obejmował 10 Kół, a mianowicie: Dobra, Grybów, Krynica, Limanowa, Łącko, Muszyna, Nowy Sącz, Piwniczna, Stary Sącz, Tymbark.

Związek nowosądecki zajmuje drugie miejsce w szeregu Związków T. S. L. ze względu na planowość pracy oświatowej, podejmowanej przez Zarząd Związku.

Związek starał się przedewszystkiem rozbudzić ruch w Kołach, a baczna uwagę zwrócił na te gminy, w których ludność polska mieszka wśród Rusinów lub Niemców. Po dokładnem zbadaniu stosunków etnograficznych całego terytorium Związkowego rozpoczął Zarząd Związku swą działalność od miejscowości najbardziej narodowo zagrożonych i żywić można nadzieję, że wskutek konsekwen-

Szkola T. S. L. w Weleśnicy.

tnego działania Związku nowosądeckiego, cały ten okręg z czasem zostanie uratowany. Oprócz tego czynił Zarząd Związku starania o liczne i uroczyste obchody grunwaldzkie po wsiach i rzeczywiście odbyły się one prawie w każdej polskiej gminie powiatu nowosądeckiego i w licznych gminach powiatu grybowskiego i imanowskiego, Sprawą podniesienia rzemiosła i przemysłu domowego interesował się Zarząd Związku nader żywo. W ogóle można powiedzieć, że niema [prawie ani jednej sprawy ważniejszej, podejmowanej przez Koła, o którejby Zarząd Związku nie wiedział. do którejby nie dał

impulsu lub przynajmniej moralnej pomocy. Świadomość celu, do którego się dąży i zakreszenie pewnego planu działania stawiają Związek nowosądecki zaraz na drugim miejscu po Związku lwowskim. Dochód wynosił 143·20 K., a wydatki 156·37 K.

XVI. Nowotarski Zw. O. obejmujący 7 Kół, a mianowicie: Czarny Dunajec, Jordanów, Krościenko, Maków, Mszana dolna, Nowy Targ, Zakopane, odbył 1 Zjazd okręgowy i zlustrował 3 Koła. Dochód wynosił 60 K., a wydatki 12·60 K.

XVII. Bialski Zw. O. obejmujący 12 Kół, a mianowicie: Biała, Bielsko, Brzeszcze, Dziedzice, Hałcnów, Kęty, Leszczyny, Lipnik, Miłówka, Mikuszowice śląskie, Sucha, Żywiec, odbył Zjazd Okręgowy dnia 27. lutego 1910. r. i zlustrował 4 Koła. Wogóle Związek wywołał żywszy ruch oświatowy wśród Kół T. S. L., a społeczeństwo kresowe wskutek akcji Związku więcej interesuje się sprawami T. S. L. Obecnie jest w toku akcja ujednostajnienia pracy wszystkich Kół kresowych. Dochód wynosił 292·04 K., a wydatki 202·19 K.

XVIII. Śląskie Koła: Cieszyn, Darków, Karwina I, Karwina II, Kończyce małe, Łąki, Łomna, Markłowice, Piotrowice, Polska Ostrawa, Polska Lutynia, Puńców, (Stonawa rozw.) Sucha, Górna, Szonychel, Zebrzydowice, były pod specjalnym nadzorem Zarządu Głównego T. S. L.

XIX. Morawskie Koła: Maryańskie Góry, Morawska Ostrawa, Przywóz, Witkowice były pod specjalnym nadzorem Zarządu Głównego T. S. L.

MIEJSKA
Biblioteka Literacko Naukowa
im. Juliusza Słowackiego
w TARNOWIE.

Nr.

VI.

Sprawozdanie z działalności Kół T. S. L.

I.

W działalności Kół T. S. L. daje się zauważyć w każdym roku stały postęp. Wystarczy porównać liczby tegoroczne z liczbami z roku 1909. (w obrazie rozwoju T. S. L. na str. 31), aby się przekonać o stałym rozwoju pracy oświatowej Kół. Znaczna liczba Kół rozwija nader żywą działalność i z roku na rok zwiększa ciągle wydatki na różne cele oświatowe. Dla przykładu podajemy tabelkę, przedstawiającą wzrastanie dochodów niektórych Kół od r. 1901. do roku 1910.

Rok	Droho- bycz	Koło- myja	Kraków I.	Kraków IV.	Nowy Sącz	Przemyśl Pań
1901.	345·15	1449·—	4952·51	491·84	—	2862·24
1902.	524·45	1290·—	5014·55	1256·69	—	1991·66
1903.	733·10	2239·—	5541·69	2799·52	2825·82	2724·43
1904.	1265·60	1928·—	6279·27	1680·10	3827·38	5104·06
1905.	1900·65	3967·—	7444·00	1554·47	9946·59	—
1906.	3270·05	12727·—	12869·28	5048·83	3678·97	2494·39
1907.	5570·65	13104·96	15374·11	7696·93	4815·62	2961·58
1908.	5723·44	17947·46	11692·37	7418·20	8019·13	5928·08
1909.	7132·53	25263·08	19069·94	7063·78	7051·03	6406·99
1910.	9205·20	44914·60	32669·32	9244·92	4933·31	14017·46

Rok	Rzeszów	Stanisła- wów I.	Stanisła- wów II.	Stryj	Tarnopol	Tarnów
1901.	—	710·31	3438·98	915·76	1210·06	693·36
1902.	—	657·47	2347·15	1031·14	2264·91	1033·05
1903.	—	1459·14	1841·30	2107·33	4976·77	1177·46
1904.	971·52	3773·69	1652·63	3028·83	10717·87	1664·29

Rok	Rzeszów	Stanisławów I.	Stanisławów II.	Stryj	Tarnopol	Tarnów
1905.	1050·51	4011·55	2617·73	3916·96	10396·04	2072·32
1906.	2122·32	3001·37	2967·45	4959·43	93550·65	2623·99
1907.	3328·07	2698·29	4436·28	4201·04	54576·17	6687·05
1908.	3321·27	5709·88	5512·51	3942·77	167891·58	10725·71
1909.	10841·63	7147·26	6119·34	10119·11	115321·65	9802·80
1910.	11339·67	8111·57	8182·77	15077·39	219383·76	11829·48

Nie wszystkie jednak Koła jednakową wykazują ruchliwość i jednakowymi mogą poszczycić się skutkami pracy. Obok Kół wielkich, działających wedle planu, obliczonego na szereg lat i podejmujących się dzieł monumentalnych, istnieją Koła małe, zaledwie ruszające się, a nieraz nawet pogrążone w zupełnej bezczynności. Pewien pogląd na tę stopniowość wśród Kół T. S. L. daje następujące zestawienie, opierające się na ich sile finansowej:

Wśród Kół T. S. L.:

dochody	roczne:	217.291·15	miało	Kół:	1
"	"	87.403·75	"	"	1
"	"	44.781·33	"	"	1
"	"	38.516 08	"	"	1
"	"	27.237·74	"	"	1
"	"	21.253·43	"	"	1
"	"	15.044·31	"	"	1
"	"	10 000—15.000	"	"	4
"	"	5000—10.000	"	"	13
"	"	2000—5000	"	"	25
"	"	1000—2000	"	"	34
"	"	500—1000	"	"	45
"	"	100—500	"	"	71
"	"	50—100	"	"	10
"	"	1—50	"	"	14
dochodów swych nie podało				"	60

Razem Kół: 283

Na pierwszym tedy miejscu wśród Kół T. S. L. stoi Koło *tarnopolskie*, na drugim K. *gródeckie*, na trzecim K. *kołomyjskie*, na czwartym K. *krakowskie uniwersyteckie*, na piątym K. *krakowskie I. męskie*, na szóstym K. *lwowskie Pań*, na siódmym K. *stryjskie*.

Wogóle 75% Kół wykazywało w r. 1910. większą lub mniejszą działalność, a 25% Kół nie dawało żadnego znaku życia. Procent ten Kół nieczynnych jest stosunkowo bardzo duży, zwłaszcza że przyby-

tek nowych Kół nie jest tak wielki, by mógł zapełnić lukę, powstałą przez nieczynne lub bardzo mało czynne Koła.

Sprawozdania drukowane wydały: *Związek Okręgowy lwowski* (16 str.), *Koła*: Bochnia (23 str.), Borysław (36 str.), Brzeżany I (31 str.), Drohobycz (38 str.), Jarosław (29 str.), Jasło (4 str.), Kołomyja (56 str.), Kraków I. (52 str.), Kraków III. (15 str.), Kraków IV. (44 str.), Lwów Pań (29 str.), Lwów akad. (21 str.), Lwów Jeża (28 str.), Lwów Plater (16 str.), Łańcut (17 str.), Mor. Ostrawa (15 str.), Nowy Sącz (59 str.), Podhajce (28 str.), Przemyśl Pań (43 str.), Przemyśl II. (16

Ochronka T. S. L. w Zamulińcach.

str.), Przemyśl III. (10 str.), Przemyślany (18 str.), Rzeszów (31 str.), Sanok (14 str.), Sokal (31 str.), Stanisławów męskie (36 str.), Stanisławów Pań (28 str.), Stryj (63 str.), Tarnopol (122 str.), Tarnów (31 str.), Wadowice (16 str.), Żółkiew (16 str.), *Czytelnia lwowskiego Koła T. S. L. im. T. Kościuszki w Lewandówce* (16 str.), *Towarzystwo Młodzież polska w Stanisławowie* (48 str.), współdziałające z Kołami i Czytelniami T. S. L.

Administracyjna sprawność Zarządów Kół T. S. L. nie była jednolita, gdyż obok Kół, które pod tym względem nie ulegają żadnemu zarzutowi, były i takie, z którymi porozumiewanie się na znaczne natrafiało trudności. *Nadsyłanie sprawozdań* z działalności było

u wielu Kół bardzo spóźnione, choć formularze sprawozdawcze zostały Kołom rozesłane jeszcze w grudniu z. roku, a materyał nadesłany często tak był niejasny, że po kilka razy trzeba było prosić o wyjaśnienia.

Liczba nadesłanych sprawozdań wynosiła:

do dnia:	15/1	31/1	15/2	28/2	15/3	31/3	15/4	30/4	15/5	31/5
należycie opracowanych:	3	23	58	109	143	189	210	219	228	230
niedokładnych:	1	15	25	33	36	19	10	8	2	1
brakowało tedy:	279	245	200	141	104	75	63	56	53	52

Statutowy obowiązek nadesłania sprawozdań jest do dnia 1. marca, tymczasem, jak z powyższego zestawienia wynika, *połowa Kół* (141) zalegała wtedy ze sprawozdaniami, co w znacznym stopniu utrudniało i opóźniało gromadzenie materyału sprawozdawczego do ogólnego sprawozdania T. S. L.

2. Data założenia Kół.

Z pośród 283 Kół, istniejących w r. 1910., założono 9 w r. 1892, 18 w r. 1893, 7 w r. 1894, 2 w r. 1895, 3 w r. 1896, 2 w r. 1897, 6 w r. 1898, 5 w r. 1899, 4 w r. 1900, 5 w r. 1901, 23 w r. 1902, 41 w r. 1903, 22 w r. 1904, 35 w r. 1905, 22 w r. 1906, 26 w r. 1907, 14 w r. 1908, 21 w r. 1909, 18 w r. 1910.

Ponieważ zaś 3 Koła, a mianowicie w Bezbrudach, Dzikowie i Stonawie zostały rozwiązane, przeto w dniu 31. grudnia 1910 istniało 280 Kół T. S. L., z czego 255 Kół przypadało na Galicyę, 18 na Śląsk, 4 na Morawy a 3 na Bukowinę.

W czasie od 1. stycznia do końca czerwca 1911 r. powstało 10 Kół, a mianowicie w *Galicyi*: Brzozów (pow. Brzozów, Związek Sanok), Chyrów (pow. St. Sambor, Związek Lwów), Jaryczów nowy (pow. Lwów, Związek Lwów), Kulików (pow. Żółkiew, Związek Żółkiew), Liszki (pow. Kraków, Związek Kraków), Medenice (pow. Drohobycz, Związek Lwów), Przemyśl IV. im. B. Goldmana (pow. Przemyśl, Związek Lwów), Rymanów (pow. Sanok, Związek Sanok), *na Śląsku*: Jaworze (pow. Bielsk), *na Bukowinie*: Kocmań (pow. Kocmań).

Jest rzeczą pożądaną, aby Związki Okręgowe T. S. L. zajęły się jeszcze w ciągu roku 1911. organizacją Kół T. S. L. w następujących miejscowościach, w których grupuje się znaczniejsza liczba inteligencji polskiej, a mianowicie:

Biecz, Dubiecko, Głogów, Halicz, Jabłonów, Podbuż, Pruchnik, Rudnik, Sokołów, Tyczyn, Ulanów, Żmigród, oraz w tych wsiach i miasteczkach, które dla kilku lub kilkunastu gmin stanowią pewne centrum handlowe czy przemysłowe.

3. Członkowie.

Liczba członków T. S. L. wynosi z końcem 1910. r. 30.009; w tej liczbie mieści się 92 założycieli i 216 dożywotnich członków.

Przyrost w stosunku do r. 1909. wydaje się niewielkim, gdyż w r. 1909. brano w rachubę także liczbę członków Kół nieczynnych, podczas gdy w r. 1910. zaniechano tego.

Mimo to, że liczba członków T. S. L. przekroczyła już 30.000, jednak jest ona bardzo mała w stosunku do ogólnej liczby Polaków. Na każde Koło przypada zaledwie 106 członków, a tymczasem *każde Koło powinno liczyć choćby 1000 członków*. Zaledwie 2 Koła, a mianowicie Tarnopol (1146) i Kraków I. (1112) przekroczyły liczbę tysiąca członków. Po nich idą Lwów IV. (976), Kołomyja (744), Stanisławów I. (684), Lwów Pań (556) i Dolina (517). Ambicją Kół T. S. L. powinno być zwiększenie liczby członków do tysiąca. Że liczba członków Koła nie zależy od wielkości miasta, lecz od energii pracowników, dowodzi tego przykład Koła doliniańskiego, w którym dzielny prezes, ks. Wiktor Potrzebski, potrafił skupić 517 członków, wskutek czego Koło to zajmuje 7. miejsce wśród Kół T. S. L., choć Dolina liczbą mieszkańców-Polaków nie zajmuje 7. miejsca w kraju. Nawet Stryj (442), Rzeszów (427), Lwów VII. (400), Nowy Sącz (391), Żółkiew (369), Przemyśl I. (364), Stanisławów II. (364), Sambor (361), Jarosław (360), Tarnów (342), Przemyśl II. (333), Drohobycz (330), Lwów VIII. (325), Kraków VII. (314), Kraków II. (294), Lwów VI. (270), Borysław (261), Lwów XII. (233), Żywiec (230), Brody (213), Kleparów (213), Złoczów (209), Bochnia (208), stoją pod tym względem niżej od Koła doliniańskiego.

Krakowskie Koła T. S. L. mają zaledwie 2470 członków, choć Kraków liczy 133 tysiące Polaków, lwowskie Koła T. S. L. posiadają 3763 członków, choć Lwów liczy przeszło 140 tysięcy Polaków.

Należenie do T. S. L. to obowiązek narodowy. Dla tego Koła T. S. L. powinny wciągać w szeregi członków T. S. L. wszystkich uświadomionych narodowo Polaków bez różnicy stanów i zapatrywań. Obecnie obowiązek należenia do T. S. L. ogranicza się przeważnie do tych osób, których nazwiska można znaleźć w rozma-

tych *schematyzmach*, podczas gdy prawo i obowiązek zaliczania się w poczet członków T. S. L. przysługuje wszystkim bez różnicy Polakom. Kowal, szewc, krawiec, kupiec, przemysłowiec, sędzia, profesor, ksiądz, obywatel itd. powinien być członkiem T. S. L., skoro czuje się Polakiem. W tym względzie nikt nie może zasłonić się żadnym pozorem, bo na **dwie korony rocznie** stać przecie każdego.

4. Szkoły średnie.

Utrzymanie szkół średnich wymaga wielkich wydatków, które z każdą nową klasą ogromnie wzrastają. Stąd Zarząd Główny, kierując się wolą W. Zjazdu w r. 1910., nie pozwalał Kołom na utrzymywanie szkół średnich, gdyż ani budżet Kół ani budżet Zarządu Głównego nie wytrzymałby nowych tak znacznych wydatków. Z tego to właśnie powodu utrzymywane w roku zeszłym przez kuckie Koło T. S. L. gimnazjum w Kutach musiało przejść pod inny zarząd, a od Koła T. S. L. doznaje tylko opieki moralnej i materialnego wedle sił poparcia.

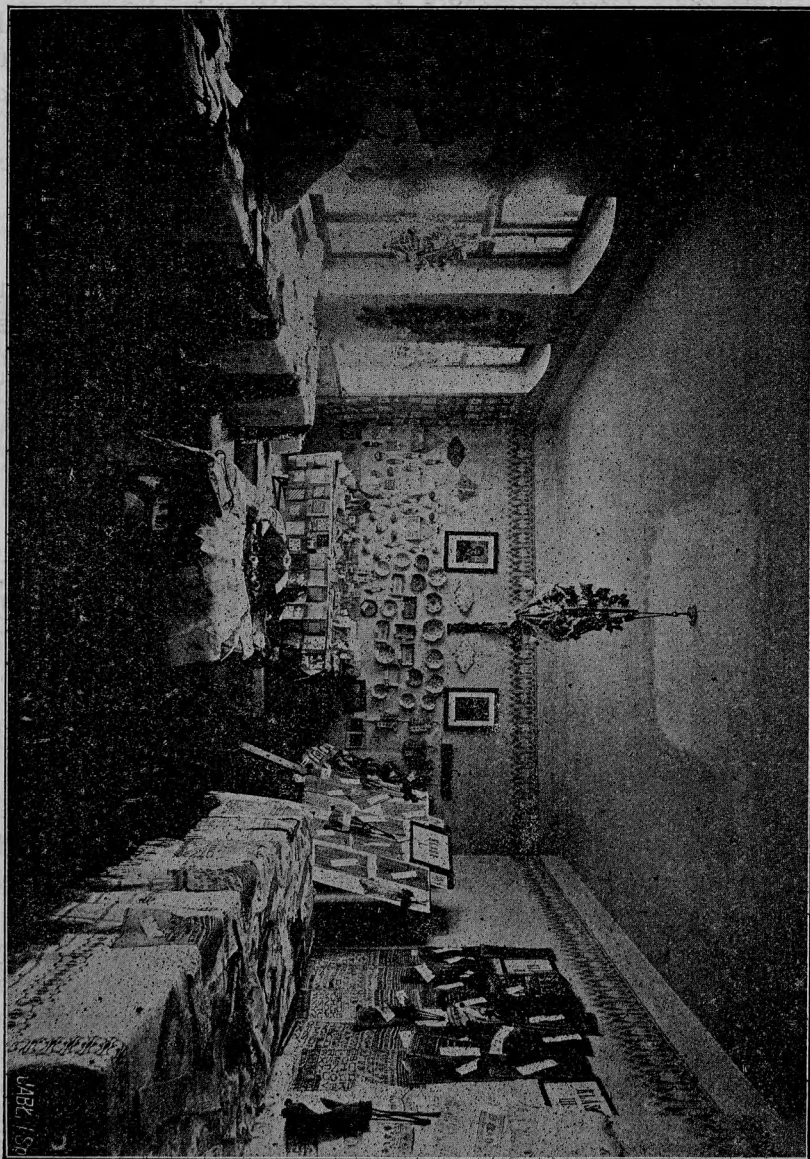
Tak samo i założonego przez Koło T. S. L. w Zbarażu gimnazjum realnego w Zbarażu, liczącego 43 uczniów, nie mógł Zarząd Główny przejąć na rzecz T. S. L. Wogóle Zarząd Główny T. S. L. pragnie zaprzestać już zakładania gimnazyów, gdyż obowiązek ten spoczywa w pierwszej linii na rządzie, który w tych okolicach, gdzie zachodzi uzasadniona potrzeba szkoły średniej, winien spełnić żądanie społeczeństwa.

Spółeczeństwo zaś samo do zaspokojenia swych potrzeb na tem polu powinno dochodzić nie drogą *bezpośredniego obciążania siebie*, lecz drogą nacisku na rząd sposobami, jakie konstytucya daje mu do rąk: przez petycye, wiece, wnioski posłów na Sejmie krajowym, gdyż rząd zakłada szkoły średnie tylko w tych miejscowościach, które uchwalił Sejm, przez naukowe wyświetlanie kwestyi w pismach, poświęconych szkolnictwu średniemu, n. p. w Muzeum i w dziennikach. T. S. L. musi się obecnie całą forszą do innej zabrać roboty szkolnej, mianowicie do pobudzenia ruchu na polu zakładania szkół przemysłowych, handlowych i zawodowych, bo tą tylko drogą zapewni społeczeństwu rozwój i dobrobyt.

5. Szkoły wydziałowe i ludowe.

Działalność Kół T. S. L. na polu szkolnictwa wydziałowego i ludowego została już omówiona przy sposobności szkół Zarządu Głównego T. S. L. na str. 66—82.

Wystawa robót ręcznych w szkole T. S. L. w Przywozie.

6. Szkółki początkowe.

W miejscowościach, w których trudno założyć normalną szkołę ludową, gdyż brak ustawowych warunków, zakładają Koła T. S. L. szkoły początkowe. Ze szkółek tych nieraz po zwiększeniu się fre-

kwencyi dzieci powstają szkoły ludowe. Obecnie posiada T. S. L. 37 szkółek początkowych, a w nich uczy się 900 dzieci. Umieszczenie szkółek było następujące:

W lokalach T. S. L. było umieszczonych szkółek: 6

" " wynajętych " " " 15

" " bezpłatnych " " " 10

Nie podało lokali " 6

Razem . . 37

Czas trwania nauki był rozmaity; jeżeli przypuścimy, że w tych szkołkach, w których nie podano końca nauki, przypada on na koniec czerwca, to można co do czasu trwania nauki zrobić następujące zestawienie:

W 2 szkołkach wynosił czas trwania nauki 3¹/₂ miesiąca

" 2 " " " " " 4 "

" 6 " " " " " " 5 "

" 6 " " " " " " 6 "

" 1 " " " " " " 7 "

" 2 " " " " " " 8 "

" 4 " " " " " " 8¹/₂ "

" 2 " " " " " " 9 "

" 7 " " " " " " 10 "

" 5 " nie podano zupełnie czasu trwania nauki.

37 razem.

Nauczycielskie obowiązki w tych szkołkach sprawowały wprawdzie osoby bez specjalnych kwalifikacyi do nauczania w szkołach ludowych, ale to właśnie w wielu wypadkach ułatwiało powołanie szkoły do życia. Wynagrodzenie za naukę nie było zbyt wysokie, gdyż wahało się między 15 a 60 kor. miesięcznie.

Organizowanie tych szkółek uważa T. S. L. za chwilowy środek zaradzenia złemu, gdyż ostatecznem dążeniem naszym jest, by wszystkie dzieci polskie uczyły się w normalnych szkołach ludowych, w których uczą nauczyciele kwalifikowani.

Wykaz szczegółowy Szkółek początkowych w r. 1910.

Lp.	Siedziba szkółki i powiat	Lokal	Kierownik i nauczyciel	Wynagro- dzenie	Czas trwania nauki	Ilość godz. tyg.	Ilość oddziałów	Liczba uczniów			Kto utrzymuje szkołę?
								chłopców	dziewcząt	razem	
1.	Białozórka p. Zbaraż	Wynajęty	Władysław Partyka kier. Jan Lew nauzcz.	bezpłatnie 50. K. mies. i końcową remuneracyę	Od 15. paździer. 1910.	24	2	9	7	16	Koło Tarnopol
2.	Chromy ad Obarzańce p. Tarnopol	Wynajęty	Referent komisji szkolnej Koła T. S. L. Bron. Kalwajówna nauzcz.	40. K. mies. i końcową remuneracyę	Od 15. paździer. 1910.	18	1	9	6	15	Koło Tarnopol
3.	Czarny Las p. Zbaraż	Wynajęty	Nikodem Podgórski obecnie Kazim. Paryłowski kier. Mich. Cześnikowska nauzcz.	40. K. mies. i końcową remuneracyę	Od 15. paździer. 1910.	24	2	19	6	25	Koło Tarnopol
4.	Czumale p. Zbaraż	Wynajęty	Nikodem Podgórski obecnie Kazim. Paryłowski kier. Bron. Winogrodzka nauzcz.	40. K. mies. i końcową remuneracyę	Od 15. paździer. 1910.	24	2	9	7	16	Koło Tarnopol
5.	Danileze p. Rohatyn	Wynajęty	Wincenta Hrycakiewiczówna nauzcz.	50. Kor. miesięcznie	10 miesięcy	30		12	18	30	Koło Rohatyn
6.	Dąbrowa p. Przemyślany	W domu prywatnym	Kat. Lewandówna nauzcz.	50. Kor. miesięcznie	Od 1. grudnia 1910.	18	1		30		Koło Przemyślany i Koło Jeża Lwów
7.	Dobrzanieca p. Przemyślany	W domu prywatnym	Stan. Dymitrowna nauzcz.	50. Kor. miesięcznie	Od 1. września 1909	34	2		26		Koło Przemyślany i Koło Jeża Lwów
8.	Gontowa p. Brody	Wynajęty	Nikodem Podgórski obecnie Kaz. Paryłowski kier. Eug. Cześnikowska nauzcz.	40. K. mies. i końcową remuneracyę	Od 1. listopada 1910.	24	3	22	11	33	Koło Tarnopol

Lp.	Siedziba szkółki i powiat	Lokal	Kierownik i nauczyciel	Wynagro- dzenie	Czas trwania nauki	Ilość godz. tyg.	Ilość oddziałów	Liczba uczniów			Kto? utrzymuje szkołę?
								chłopców	dziewcząt	razem	
9.	Henrykówka p. Bóbrka	W chacie gospodarza	Felicja Ankowska naucz.		Od września 1910.					28	Koło Jeża Lwów
10.	Jaremków p. Rudki	W budynku dworskim ofiarowanym bezinteres- ownie	Eugenia Balkowska naucz		Od 1. września 1909. do 30. czerwca 1910.	3		15	16	31	Koło Rudki
11.	Jatwīgi p. Rudki	W budynku dworskim ofiarowanym bezinteres- ownie	Władysław Folta naucz.	24 Kor. miesięcznie	Od 1. stycznia do 30. kwietnia 1910.	30		16	8	24	Koło Rudki
12.	Jodłówka szczepanowska p. Tarnów	W budynku prywatnym	Władysław Bród naucz.	40 Kor. miesięcznie	9 miesięcy	24		12	11	23	Koło Tarnów
13	Kaśpuścintiecki Las p. Zbaraż.	W lokalu prywat. wynajętym u kier. czytelnii	Nikodem Podgórski obecnie Kazim Paryłowski kier. Marya Michalewska naucz.	40 Kor. miesięcznie	Od 1. listopada 1910.	24	2	10	8	18	Koło Tarnopol

14.	Kocmań p. Kocmań	W czytelni T. S. L.	Iza Malikiewiczówna		5 zimowych miesięcy	24	12	10	22	Koło Czerniowce
15.	Konopkowska p. Tarnopol	W lokalu odstapionym bezpłatnie przez miejscowych włościan	Władysław Cytlak kier. Kaz. Stamirowska naucz.	60 K. mies i końcową remunerację	Od 1 września 1910.	30	4	13	10	Koło Tarnopol
16.	Korszów p. Kołomyja		Swaczyńska	bezpłatnie						Koło Kołomyja
17.	Kręciłów p. Skalat	W chacie wynajętej	Jan Pielichowski naucz.	40 Kor. miesięcznie	Od grudnia do końca maja	30	11	22	33	Koło Grzymałów
18.	Laszkówka p. Kocmań	W czytelni T. S. L.	Romualda Passakasowa naucz.		5 zimowych miesięcy	24	10	7	17	Koło Czerniowce
19.	Makarów p. Rudki	W wynajętym od włościanina	Paweł Kościelny naucz.	12 Kor. miesięcznie i wikt	Od 1. listopada 1909. do 30. kwietnia 1910.	36	8	4	12	Koło Rudki

Lp.	Siedziba szkółki i powiat	Lokal	Kierownik i nauczyciel	Wynagro- dzenie	Czas trwania nauki	Ilość godz. tyg.	Ilość oddziałów			Kto utrzymuje szkołę?
							chłopców	dziewcząt	razem	
20.	Małpa ¹⁾ p. Rudki	W domu udzie- lonym przez właściciela dóbr	Jan Miżniak kier. i naucz.	50 hal. mie- siecznie od każdego dziecka	Od 1. listopada 1909. do 30. kwietnia 1910.	30	28	28	56	Koło Komarno
21.	Matyjowce		Krzyżanowska	15 Koron miesięcznie		4				Koło Kołomyja
22.	Midnio ad Berlin p. Brody				Od września					Koło Brody
23.	Milijów p. Wyżnica	W czytelni T. S. L.	Alma Kovatś		5 zimowych miesięcy	18	9	12	21	Koło Czerniowce
24.	Ostrów pohorecki ²⁾ p. Rudki	Wynajęty	Michał Małuch kier. Skoczylński naucz.	pobiera wynagrodz.	Od 1. listop. 1909. do 30. kwiet. 1910.	30	2	8	14	Koło Komarno

¹⁾ W roku szkolnym 1910/11 szkółka trwa dalej. ²⁾ Z powodu braku nauczyciela na rok 1910/11 nie otworzono szkółki.

[illegible]

Lp.	Siedziba szkoły i powiat	Lokal	Kierownik i nauczyciel	Wynagro- dzenie	Czas trwania nauki	Ilość godz. tyg.	Ilość oddziałów	Liczba uczniów			Kto utrzymuje szkołę?
								chłopców	dziewcząt	razem	
31.	Susulów ¹⁾ p. Rudki	Wynajęty	Muzyka kier. i naucz.	Wynagro- dzenie ryczałtowe	Od 1. listopada 1909. do 30 kwietnia 1910.	30	2	14	8	22	Koło Komarno
32.	Szczepanowice p. Tarnów	Wynajęty	Władysław Bród naucz.	40 Kor. miesięcznie	9 miesięcy	24		12	12	24	Koło Tarnów
33.	Szeptyce p. Rudki	Wynajęty	Amelia Słotowicz kier. Michał Wilczyński naucz.	16 Kor. miesięcznie	Od 1. listopada 1909. do 30 kwietnia 1910.	30		9	7	16	Koło Rudki
34.	Walawa p. Kocmań	W czyteln T. S. L.	Piotr Kamiński naucz.	20 Kor. miesięcznie płacą rodzice	5 zimowych miesięcy	24		15	12	27	Koło Czerniowce

¹⁾ W roku szkolnym 1910/11 szkołka istnieje dalej.

35.	Wojciechówka p. Buczacz	Wynajęty	Jan Galik naucz.	112 Kor. za 5 mies.	5 miesięcy	30	14	7	21	Koło Buczacz
36.	Zielona ¹⁾ p. Czortków	Prywatny	Zofia Butrówna kier. i naucz.	15 kor. miesięcznie	Od 1. grudnia 1909 do 15. marca 1910.	24	2	3	10	Koło Czortków
37.	Żakła p. Dolina								41	Koło Kościszki Lwów

¹⁾ Ponownie otwarta z początkiem r. 1911.

7. Kursy dla dorosłych analfabetów.

Aby jak najrychlej usunąć milionowy zastęp dorosłych analfabetów ze społeczeństwa kraju naszego, zwróciło T. S. L. już w pierwszych latach swego istnienia działalność także w tym kierunku nauczania czytania i pisania dorosłych osób, które za młodu nie pobierały nauki szkolnej, czy to z powodu braku szkół, niedbalstwa i ciemnoty rodziców lub też innych przyczyn.

W rocznicę Konstytucyi 3. maja w r. 1896. za staraniem przewodniczącego Koła I. T. S. L. w Krakowie ś. p. Ks. Tadeusza Chromeckiego otwarło Koło pierwszy publiczny kurs taki przy szkole św. Floryana na Kleparzu.

W latach następnych na wezwanie Zarządu Głównego T. S. L., otwierały kolejno także inne Koła w kraju podobne kursy tak, że dziś, jak widać z tabel zestawionych na podstawie sprawozdań Kół, wynosi liczba tychże w miastach 47, po wsiach 61, razem 108. Wiele Kół nadesłało dokładne i wyczerpujące sprawozdania, było jednak i wiele takich, które na 15 głównych, a kilka pobocznych pytań nie raczyły dać wcale żadnej odpowiedzi, albo tylko wpisały np. cyfrę 15 lub 19 bez żadnego bliższego objaśnienia.

Pomimo niedokładnych dat, przekonał się Zarząd Główny T. S. L. o wielu ciekawych szczegółach, zawartych w dokładnych wykazach, a mianowicie:

a) Naukę pobierało na tych kursach:

mężczyzn	1745
kobiet	1170
bez podania płci	724
razem	3639 osób.

b) Nauka odbywała się:

1) w budynkach szkolnych	na 82 kursach
2) w ochronkach, klasztorach	„ 4 „
3) w czytelniach i lokalach T. S. L.	„ 2 „
4) w domach ludowych	„ 2 „
5) w domach prywatnych	„ 5 „
6) w chatach wiejskich	„ 1 „
7) niepodano lokalu	„ 17 „
razem	113 kursów.

c) Pod względem wynagrodzenia:

1) nauczyciele i kierownicy prowadzili naukę bezpłatnie na kursach	48

- 2) ponadto kierownicy bezpłatnie na 13
- 3) w wielkiej części płacono nauczycielom za naukę wynagrodzenie za 1 godz. nauki po 1 — 2.50 K.

Teatr dzieci dla dzieci, urządzony przez Koło nowosądeckie.

- 4) w kilku miejscach remuneracyą, zależną od wysokości subwencji
- 5) za jednorazową remuneracyę w wysokości od 40 — 100 K. płatnych po ukończeniu kursu

- 6) wreszcie w jednej miejscowości (Pasiasówka, pow. Skafat) składali frekwentanci, pobierający naukę, pewną opłatę.
- d) Czas trwania kursów był bardzo różny, a mianowicie najwyżej cały rok (Zakliczyn) lub $10\frac{1}{2}$ miesięcy (Przemyśl) i zniżał się kolejno do co najmniej 2 miesięcy (Nagórzanka).
- e) Jeszcze więcej różniły się kursa tygodniowym wymiarem godzin, bo liczba ta rozciągała się od 1 godziny tygodniowo (Lubaczów, Chodorów i t. d.) i dochodziła do 12 godzin (Poczapińce), a nawet $15\frac{1}{2}$ (Hermanice).
- f) Liczba oddziałów wynosiła najmniej 1 (Bernichowa, Borysław), najwyżej 8 (Kraków).
- g) Frekwencja na kursach była najsilniejszą w Krakowie $250 + 58 = 308$ frekwentantów, we Lwowie 142, w Przemyślu 100, w Dębicy 94 i t. d., najniższą zaś w Łopatynie 4 frekwentantów, w Sokołowie 5, w Chodorowie i Czarnym Dunajcu po 6 i t. d.
- h) Największą liczbę kursów utrzymywał Zarząd Główny, bo 11 kursów, Koło im. Jeża we Lwowie 7, w Tarnopolu 6.
- i) Jako podręczników do nauki i środków pomocniczych używano:
- 1) elementarza szkolnego galicyjskiego
  - 2) elementarza Promyka
  - 3) elementarza dla samouków S. Zaleskiego
  - 4) tablic ściennych Promyka
  - 5) abecadła ruchomego
  - 6) tablic Planeckiego
  - 7) tablic ściennych druku i pisma
  - 8) liczydła do rachunków
  - 9) modeli, miar i ciężarków metrycznych
  - 10) Pierwszej książki do czytania dla szkół przemysłowych uzupełniających, a nadto map ściennych i modeli oraz okazów na tych kursach, które były w szkołach umieszczone.
- j) Nauczycielami były przeważnie siły ukwalifikowane t. j. nauczyciele szkół publicznych, a tylko w niektórych miejscach osoby prywatne bez kwalifikacji.

Wobec takiej różnorodności kursów pod względem czasu trwania, ilości tygodniowej godzin nauki, podręczników i t. d. trudno było ustalić już dzisiaj, normalny, zasadniczy plan dla tych kursów, bo zależał on także nadto od zdolności frekwentantów, sił nauczycielskich, a wreszcie regularnej frekwencji.

Zarząd Główny, a względnie referent tych kursów ułożył już przed kilku laty normalny plan dla kursów krakowskich, które są dwuletnie o stałej tygodniowej ilości godzin nauki 3 przez 9, a względnie 8 miesięcy. Trudno jednak zastosować taki plan tam, gdzie jest inny wymiar czasu, inne podręczniki, a wreszcie zmienna i nieregularna frekwencja.

Skoro jednak ukaże się nowe wydanie elementarza dla kursów analfabetów przez Zarząd Główny zamierzone, ogłoszony zostanie także plan lekcyjny, obejmujący tokiem metodycznym przebieg nauki każdej lekcji od początku aż do wyuczenia biegłego czytania, pisania i elementarnych rachunków.

Zasady takiego planu lekcyjnego są: Kurs dwuletni, względnie roczny, ale dwustopniowy.

I. Kurs pierwszy (niższy) obejmować będzie:

A) Wyuczenie czytania na podstawie pisania na tablicy szkolnej, tabliczkach lub zeszytach pisma oraz równocześnie przy użyciu książek (elementarzy) czytania druku, liter małych i dużych, metodą poglądową analityczno-syntetyczną przy użyciu abecadła ruchomego, tablic ściennych i t. d.

B) Wyuczenie rachunku elementarnego w zakresie:

a) od 1 — 10

b) od 1 — 20

c) od 1 — 100

d) od 1 — 1000 łącznie z pisanem cyfr, liczeniem pamięciowem i piśmiennem.

Równocześnie poznać mają frekwentanci w tym zakresie monety u nas używane, miary metryczne, długości powierzchni i objętości oraz ciężarki (wagi metryczne).

II. Kurs wyższy (2-gi) prowadzi kolejno dalszy ciąg lekcji dla osiągnięcia:

A) należytej biegłości w poprawnem, powolnem, zrozumiałem czytaniu ustępów ciągłych, popularnie napisanych, a obejmujących materiały:

1) z historii polskiej

2) z geografii i opisu Polski

3) elementarne wiadomości z nauk przyrodniczych

4) z higieny życia codziennego

5) wiadomości najważniejszych odkryć i wynalazków

6) krótkie pouczenie o obowiązkach i prawach obywatela gminy, kraju, ojczyzny względnie państwa.

B) Cwiczenia w rozwiązywaniu najzwyczajszych zagadnień rachunkowych z życia praktycznego frekwentantów, w rachowaniu mniejszymi liczbami i wyuczenie 4 działań arytmetycznych na przykładach wziętych ze zawodu uczniów pamięciowo i piśmiennie z zastosowaniem monet i miar metrycznych.

C) Stylistyka życia praktycznego jako: pisanie kart korespondencyjnych, listów kartkowych i zwyczajnych, przekazów pieniężnych, telegramów i t. d.

Kursami analfabetów, powołanymi przez T. S. L. do życia zainteresowała się także c. k. Rada szkolna krajowa, która poleciła inspektorom okręgowym hospitowanie tychże i zdawanie sprawy, aby kursa, prowadzone należycie, miały zapewnioną subwencję sejmową celem utrwalenia ich rozwoju. Rokowało to dla nich najpomyślniejszą przyszłość.

Tymczasem zaszedł fakt, który szczególnie rozwojowi kursów analfabetów wojskowych od lat 9 regularnie prowadzonych, a mających już ustalony plan nauki, uregulowaną frekwencję, należyty i ścisły nadzór, a więc w pełni najpomyślniejszego rozkwitu nadspodziewanie kres położył.

Dlatego czujemy się w obowiązku skreślić krótko historię tych kursów od początku aż do chwili ich zamknięcia.

W sprawozdaniu Koła I. T. S. L. w Krakowie, które te kursa prowadziło, czytamy:

„Kursa nasze kształciły pierwotnie tylko analfabetów cywilnych; w roku zaś 1901 I. Koło T. S. L. otworzyło także kurs analfabetów wojskowych.

W październiku 1901. roku zgłosiło się do kierownika szkoły analfabetów przy pl. Matejki l. 11 kilkunastu żołnierzy 20 pułku piechoty (nowo-sądeckiego) z prośbą o przyjęcie ich w poczet uczniów.

Kierownik kursu przyjął to do wiadomości i zakomunikował I. Kołu T. S. L., które po pertraktacjach z władzami wojskowymi, otwarło w listopadzie 1901. przy kursie analfabetów cywilnych osobny kurs analfabetów wojskowych, najpierw dla 20 pułku piechoty, a następnie za interwencją ówczesnego wiceprezesa T. S. L. i marszałka Rady powiatowej w Krakowie, ś. p. Skirlińskiego i za zgodą komendanta korpusu, generała Alboriego kursa dla nieumiejących czytać i pisać żołnierzy całej miejscowej załogi.

Dzięki należytemu kierownictwu i wydatnej pomocy ze strony Zarządu I. Koła T. S. L. i komendy korpusu, jakoteż komendy placu i pp. oficerów, wyniki naukowe były nader pomyślne.

W roku szkolnym:

1901/2	było frekwentantów wojsk.	101
	z 20 pułku piechoty	
1902/3	było frekwentantów wojsk.	108
	z 20 pułku piechoty	
1903/4	było frekwentantów wojsk.	259
	z całej załogi krak.	
1904/5	było frekwentantów wojsk.	257
1905/6	było frekwentantów wojsk.	346
1906/7	było frekwentantów wojsk.	265
1907/8	było frekwentantów wojsk.	226
1908/9	było frekwentantów wojsk.	224
1909/10	było frekwentantów wojsk.	236

tak, że ukończyło kurs razem 2022

żołnierzy t. j. tylu, co w szkole wiejskiej, liczącej w I-szej klasie 40 dzieci, przez 50 lat.

W dziewięciu latach wyuczono zatem w samym Krakowie w szkole analfabetów przeszło dwa tysiące żołnierzy czytania i pisania oraz rachunków elementarnych, a nadto w drugim oddziale udzielano wiadomości z historii ojczystej, geografii, nauk przyrodniczych, elementarnych zasad higieny, pisania listów i t. p.

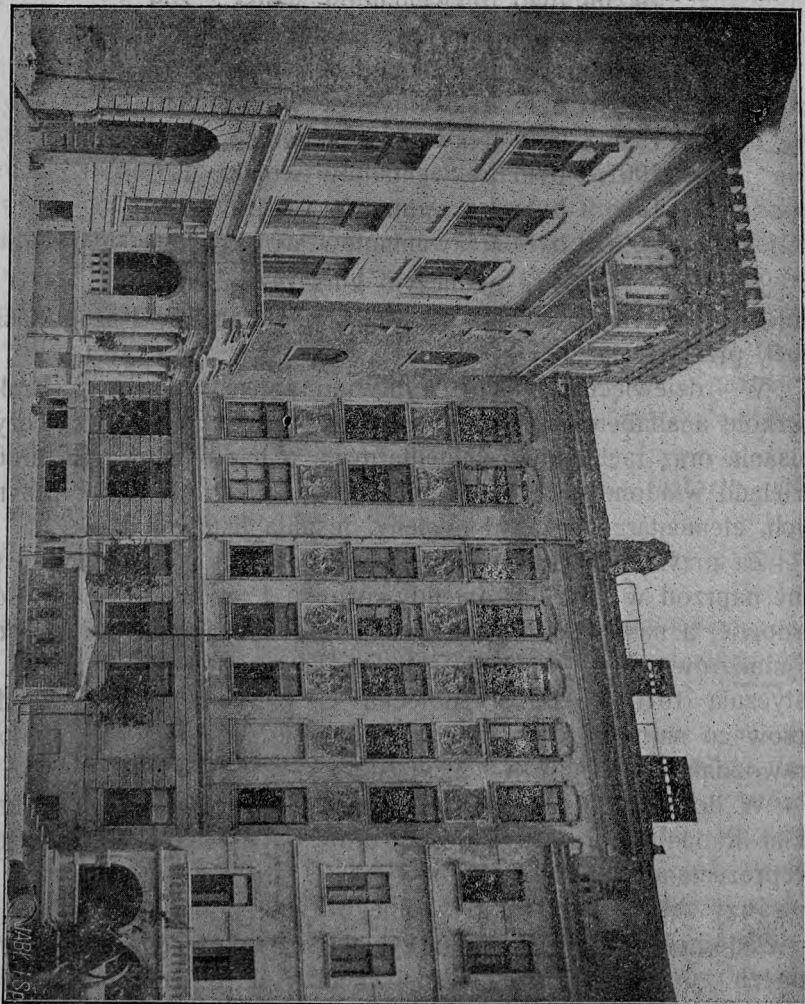
Za przykładem kursu w Krakowie powstały kolejno kursa takie-same naprzód w obrębie komendy korpusu I.: w Wadowicach, Bochni, Tarnowie, a następnie i w dalszych garnizonach kraju. Zainteresowała się nimi również c. k. Rada szkolna krajowa, która rozp. z dnia 5 stycznia 1910. L. 621630 poleciła c. k. inspektorom zwiedzanie kursów co najmniej dwa razy do roku i składanie szczegółowych sprawozdań.

W dorocznych popisach oprócz Władz wojskowych brał zawsze udział Radca dworu M. Zaleski, oraz c. k. Inspektorzy okręgowi i Reprezentanci miasta.

Przy zakończeniu roku szkolnego 1908. podał Komendant placu do wiadomości żołnierzy i nauczycieli, członków T. S. L., zgromadzonych gości i Reprezentantów Władz, że o działalności kursów analfabetów doszła wiadomość także do Najjaśniejszego Pana, który w rozmowie z Komendantem korpusu I. J. E. Generałem Horzetzkim, gdy ten obejmował komendę po J. E. Generale Alborim, powiedział: *„Pan może nawet nie wiesz, że w Krakowie istnieje Towarzystwo o bardzo pięknych i humanitarnych celach, które moich żołnierzy tamtejszego garnizonu uczy czytania i pisania. Polecam je Pańskiej pamięci i opiece“.*

Po takim najwyższem uznaniu zdawało się, że byt tych kursów jest na długie lata zapewniony, a to tem więcej, że rok rocznie przez przez całe lat 9 komenda korpusu I. składała podziękowanie i uznanie piśmienne tak dla T. S. L., jak również dla dyrektora szkoły

Dom ludowy T. S. L. i bursa w Tarnopolu (widok od strony dziedzińca).

i nauczycieli nie tylko za wybitną i skuteczną pracę i za „korzystną dla służby najwyższej działalność kursów“, ale także za „szczególniejszą życzliwość (militärfreundliche Gesinnung) ze strony Towarzystwa i nauczycielstwa dla c. k. armii i jej członków“.

Tymczasem, kiedy w myśl odezwy Komendy korpusu I. 28 lipca 1905 L. 4620 odnieśliśmy się jak corocznie z prośbą o przysłanie analfabetów na rok 1910/11, otrzymaliśmy pismo, które w całej osnowie przytaczamy: „An den Löblichen Volksschulverein in Krakau.

Krakau, am 24. October 1910.

Mit Bezug auf die geschätzte dortseitige Zuschrift L. 456/10 vom 11. D. M. beehre ich mich mitzuteilen, dass auf die freundliche Einladung zur Teilnahme der Mannschaft der Garnison Krakau an dem Alphabetenunterrichte an der dortigen Anstalt nicht reflektiert werden kann, nachdem laut Reichskriegsministerialerlass Abt. 5 Nr. 3948 vom 11/10 l. J. dieser Unterricht von nun an nur unter ausschliesslich militärischer Leitung stattfinden darf und dass die Teilnahme aktiver Mannschaft an privaten Lehrkursen, sowie eine Verwendung von Lehrkräften aus dem Zivile unstatthaft ist“.

Po tyluletnim życzliwym stosunku władz wojskowych do T. S. L. i nauczycielstwa trudno zrozumieć, co skłoniło c. i k. Ministerstwo wojny do wydania tego rodzaju zarządzenia. Zarząd I. Koła T. S. L. nie dał za wygraną i pismem z dnia 25 października 1910. odniósł się ponownie do komendy tut. korpusu z oświadczeniem, że tak, jak dotychczas gotów przy kursie analfabetów prowadzić osobny kurs analfabetów wojskowych zupełnie bezinteresownie, atoli Komenda tut. korpusu odpowiedziała, że odtąd „im Auftrage des k. u. k. Reichskriegsministeriums bei jedem Truppenkörper selbst Alphabetenkurse errichtet werden“.

Wobec tak stanowczego, a opornego stanowiska władz wojskowych, Zarząd I. Koła T. S. L. odniósł się w tej sprawie do Koła polskiego, do śp. posła Petelenza jako członka delegacyi wspólnych, atoli akcya ta, jak dotychczas, żadnych pomyślnych nie odniosła skutków. Kursy analfabetów wojskowych zwinięto we wszystkich miastach.

Dziwny istotnie musi się każdemu wydać zakaz ministerstwa wojny, zabraniający uczęszczania żołnierzom na kursa analfabetów, a to tem więcej, że przez cały prawie dziesięcioletni okres trwania tych kursów nie zdarzył się nigdzie w naszym kraju nawet najmniejszy wypadek, któryby usprawiedliwił lub przynajmniej upozorował powyższe, tak radykalne zarządzenie. Władze szkolne i wojskowe wykonywały zresztą nad kursami jak najściślejszą kontrolę. Na każdej lekcji przez cały przeciąg trwania nauki był zawsze obecny oficer służbowy, który czuwając nad frekwencją i zachowaniem się żołnierzy zdawał za każdym razem sprawozdanie (raport) zwiedzającemu te kursa osobiście komendantowi placu lub jego zastępcy. Karność,

posłuszeństwo i pilność żołnierzy były zresztą zawsze bez wyjątku wzorowe, a stosunek kierowników kursu i nauczycieli do dyżurnych oficerów i władz wojskowych był zawsze pod każdym względem jak najlepszy. Ponadto w myśl polecenia Rady szkolnej krajowej obowiązani byli inspektorzy szkolni okręgowi jak najczęściej hospitować naukę, nauczycielami zaś kursów byli zawsze doświadczeni nauczyciele szkół publicznych z jak najlepszą kwalifikacją i specjalnem uzdolnieniem praktycznem do udzielania nauki dorosłym. Popisy roczne odbywały się przy licznych udziale oficerów wszelkich stopni, władz wojskowych, szkolnych i członków Zarządu Głównego T. S. L. Władze wojskowe wyrażały też częścią wprost od siebie, a częścią za pośrednictwem c. k. Rady szkolnej krajowej tak T. S. L., jakoteż kierownikom i nauczycielom kursu jak największe uznanie za skuteczną i kulturalną pracę, podjętą około kształcenia żołnierzy. Materiał frekwentantów, jakiego dostarczało wojsko był bardzo dobry, karny, wdrożony do punktualności i uwagi, gdyż składał się z ludzi młodych, odczuwających bardzo gorącą potrzebę dalszego kształcenia się tak dla służby wojskowej, jak też społecznej po wystąpieniu z szeregów wojska. Toteż corocznie, ceniąc bardzo naukę szczerze i gorąco w prostych słowach dziękowali po ukończeniu kursu tak władzom wojskowym, jak szkolnym, T. S. L. oraz nauczycielom. Nawet już po wydaniu zakazu uczęszczania na te kursa, zgłaszali się niektórzy do dyrekcyi szkoły im. św. Floryana z prośbą o przyjęcie, czemu jednak z wielką przykrością musiano odmówić. Gdyby przynajmniej Ministerstwo wojny dotrzymało publicznie danego przyrzeczenia, że we własnym zakresie działania urządzi już w r. 1910/11 przy oddziałach wojskowych podobne kursa, możnaby sprawę uważać po części za pomyślnie załatwioną. Wiemy jednak z pewnego źródła, że skończyło się tylko na piśmiennem zapytaniu i żądaniu sprawozdań od niższych oddziałów wojska, ale faktycznie dotąd nic nie zarządzono. Skutkiem tego kilkuset, a może nawet kilka tysięcy młodych żołnierzy w kraju naszym pozbawiono sposobności wyuczenia się sztuki czytania i pisania, i w ten sposób przyczyniły się władze wojskowe do utrwalenia czarnej plamy analfabetyzmu w naszym kraju. Jestto zaś tak dla służby w armii, jakoteż dla społeczeństwa strata niepowetowana. Jeżeli społeczeństwo składa corocznie na ołtarzu państwa bardzo ciężki podatek mienia i krwi, dostarczając corocznie dziesiątek tysięcy synów do służby w armii, to ma też w zamian za to prawo żądać, aby ta armia nietamowała kulturalnego rozwoju społeczeństwa, ale dała młodym ludziom sposobność

nabycia elementarnych wiadomości, dziś dla każdego człowieka niezbędnych. Armia nie składa się dzisiaj z najemników i żołdaków, ale tworzą ją najlepsi, najzdrowsi i najzdolniejsi wybrańcy i synowie obywateli państwa i ludu, poświęcającego często największy swój skarb na obronę i usługi państwa. W czasie dwu lub trzyletniej służby nie przestaje żołnierz wcale być obywatelem kraju i państwa, toteż ma prawo żądać, aby armia nie kładła kajdanów na jego umysł i ducha. I widzimy to zresztą, że na każde święta Bożego Narodzenia, Wielkanocy, Zielonych Świątek, Zapust, na żniwa i t. p. uwalnia się dzisiaj żołnierzy na t. zw. urlop do domów rodzinnych bez żadnych trudności i bez specjalnej kontroli. Czy więc wydalenie się żołnierza na kilkudniowy urlop lub kilkogodzinne w tygodniu wyjście z koszar do miasta bez dozoru i kontroli jest więcej dla armii ważne i bezpieczne, niż pozwolenie im w czasie wolnym od służby raz w tygodniu, bo w niedziele i święta na 2 do 3 godzin na kursa analfabetów, gdzie pobierają naukę pożyteczną pod wszechstronną, najściślejszą kontrolą? Toteż społeczeństwo całe, a szczególnie nasi posłowie powinni we właściwym miejscu i w należytej formie stanowczo zażądać zmiany rozporządzenia ministerstwa wojny w tym kierunku, aby nie zabraniano młodym ludziom pobierania nauki na kursach analfabetów, a to tem więcej, że ministerstwo wcale nie dotrzymało danego przyrzeczenia, iż otworzy takie kursa we własnym zakresie. Armia ma służyć dla celów społeczeństwa i jego obrony, ale nie na odwrót. Jeżeli to armii dogadza, to apeluje ona również bardzo często do społeczeństwa. Słusznie też w jednym roku przy zamknięciu kursów analfabetów w Krakowie powiedział jeden z wysokich dygnitarzy wojskowych, gdy mu dziękowano za okazane zaufanie do naszych kursów i nauczycieli: „Wir sind alle Bürger; Ihr, Herren, seid bürgerliche Bürger, wir sind aber militärische Bürger, aber unser Ziel ist ein und das selbe!“

W ostatnich czasach zwróciła się Rada szkolna krajowa pismem z dnia 24 kwietnia 1911. r. L. 3553/III. do gromad nauczycielskich z przypomnieniem i zachętą do udzielania nauki elementarnej więźniom przy sądach powiatowych, podnosząc to jako sprawę bardzo doniosłą i umoralniającą. Byłoby rzeczą bardzo pożądaną, gdyby Koła miejscowe, porozumiewszy się w tym celu z odnośnymi czynnikami sądowymi w swoich okręgach, zechciały wziąć tę sprawę pod uwagę i skuteczne doprowadzenie do celu. Będzie to nowe piękne i szlachetne pole działania T. S. L.!

Wykaz szczegółowy Kursów dla dor. analfabetów w r. 1910.

Lp.	Siedziba kursu i powiat	Lokal	Kierownik i nauczyciel	Wynagro- dzenie	Czas trwania nauki	Ilość godz. tyg.	Ilość oddziałów	Liczba uczniów			Kto utrzymuje kurs?
								mężczyzn	kobiet	razem	
1.	Bebechy p. Łopatyn	Przy szkółce w osobnej chacie	Fr. Sawicki, naucz.		Od 1. lutego 1910					15	Koło Jeża Lwów
2.	Bermichowa dolna p. Lisko		Stanisława Pudełkowa, kier.	Remune- racya po ukończeniu kursu	Od 1. listopada 1909. do końca lutego 1910.						Koło Lisko
			Stanisława Pudełkowa, kier.	"	Od 1. listopada 1909. do 31. marca 1911.	2-4	1	5	14	19	Koło Lisko
3.	Biała p. Biała	W szkole	Józef Bobak, kier. Józef Bron. Szado, naucz. Zygmunt Tutecki, naucz.	100 K. 2 K. za godzinę	Od 19. paździer. 1909. do 18. marca 1910.	6	2	20	18	38	Zarząd Główny T. S. L.
		W szkole	Józef Bobak, kier. Józef Skarbek, naucz.	100 K. 2 K. za godzinę	Od 1. listopada 1910. do 30. kwietnia 1911.	5	4	19	—	19	Zarząd Główny T. S. L.

4.	Bochnia ¹⁾ p. Bochnia	W szkole miejsciej im. Jachowicza	Józef Kurowski, kier. Józef Nakielny, naucz. Fr. Skoczek, naucz.	— za godzinę 2 K.	Od 20. paździer. 1909. do 12. czerwca 1910.	6	2	56	14	70	Koło Bochnia
5.	Borysław ¹⁾ p. Borysław	W szkole	Aleksander Peter, kier. Bronisław Dobrowolski, naucz.		Od 1. stycznia do 30. czerwca 1910.	2	1	17	—	17	Koło Borysław
6.	Brody p. Brody									23	Koło Brody
7.	Brody p. Brody										Koło Goldmana Lwów
8.	Brzostek p. Pilzno	W szkole	Karol Strzelbicki, kier. Zofia Tułeczka, naucz. Janina Rzeszotkówna naucz.		Od 2. lutego do 31. maja 1910.	2	2	12	15	27	Koło Brzostek
		W szkole	Józef Szczepański naucz.	1 K. za godzinę	Od 8. grudnia 1910.	2	2	10	10	20	Koło Brzostek
9.	Chodorów ³⁾ p. Bóbrka	W lokalu Koła	Edward Huczak kier. i naucz.		Od 1. paździer. 1909. do 30. kwietnia 1910.	1	1	4	—	4	Koło Chodorów

¹⁾ Kurs analfabetów wojskowych w drugiej połowie roku nie istniał. ²⁾ W drugiej połowie roku 1910. nie istniał.
³⁾ W drugiej połowie roku nie istniał.

Lp.	Siedziba kursu i powiat	Lokal	Kierownik i nauczyciel	Wynagro- dzenie	Czas trwania nauki	Ilość godz. tyr.	Ilość oddziałów	Liczba uczniów			Kto utrzymuje Kurs ?
								mężczyzn	kobiet	razem	
10.	Chodorów p. Bóbrka	W lokalu Koła	Marya Kulmatycka kier. Janina Barańska nauucz.		Od 1. września 1909. do maja 1910. i w drugiej po- łowie roku.	1	1	6		6	Koło Chodorów
11.	Chomiakówka ¹⁾ p. Czortków	W szkole lud.	Grzegorz Kupczyński kier. i naucz.		Od 18. stycznia do 30. marca 1910.	6	1	27		27	Koło Czortków
12.	Chorostków p. Husiatyn	W szkole żeńskej									Koło Chorostków
13.	Czarny Dunajec p. Nowy Targ	W szkole ludowej	Stanisław Kucharski kier. i naucz.	10 K. miesięcznie	Od 15. listopada 1910 do 15. kwietnia 1911.	2	1	3	3	6	K. Czarny Dunajec
14.	Czermna p. Jasło	W szkole	Wrona Bolesław kier. Wronowa Joanna nauucz.		Od końca listopada 1910.	6	1	2	8	10	Koło Jasło

¹⁾ W drugiej połowie roku nie istniał.

15.	Czortków ¹⁾ p. Czortków	W szkole żeńskej	Zenon Zaklika, kier. Jaśnikowski, Kuch- ciak, Skiba, Boch- niewicz, Rutynow- ski, Raczyńska, Za- jaczkowska, Grodz- ka, Zielonczanka nauzcz.		Od 1. lutego do robót wiosennych w polu.	5	3	16	24	40	Koło Czortków
16.	Dębica ²⁾ p. Dębica	W szkole miejskiej	Michał Brecki i Jan Donkiewicz kier. i naucz.	2 Kor. za godzinę	Od 1. stycznia do 29. czerwca 1910	4	2	94		94	Koło Dębica
17.	Dobrynin p. Mielec	W szkole	Stefania Muszyńska kier. i naucz. Bron Moskałnauzcz. Konstanty Popiel nauzcz.	W razie otrzymywania subwencji otrzymują renumeracyę	Od 1. stycznia 1910. do 15. czerwca 1910.	6	1	17	20	37	Koło Mielec
18.	Dolina p. Dolina	W szkole żeńskej	Stefania Żołyńska kier. i naucz.		Od 3. stycznia do 1. kwietnia 1910.	6	1		17	17	Koło Dolina
		W szkole żeńskej	Hermína Olzhauserówna kier. i naucz.		Od 3. stycznia 1910. do 1. kwietnia 1911.	4	1	4	10	14	Koło Dolina
19.	Dolina p. Dolina	W szkole męskiej	Zygmunt Ziziewicz kier. i naucz.		Od 3. stycznia do 1. kwietnia 1911.	6	1	22		22	Koło Dolina
20.	Draganówka p. Tanopol	W szkole	Zdzisław Kirschner kier. i naucz.		Od 15. listopada 1910.	4	1	4	10	14	Koło Tarnopol

¹⁾ W drugiej połowie roku nie istniał. ²⁾ Kurs analfabetów wojskowych w drugiej połowie roku nie istniał.

Lp.	Siedziba kursu i powiat	Lokal	Kierownik i nauczyciel	Wynagro- dzenie	Czas trwania nauki	Ilość godz. tyg.	Ilość oddziałów	Liczba uczniów			Kto utrzymuje Kurs?
								mężczyzn	kobiet	razem	
21.	Drohobycz p. Drohobycz	W szkole męskiej im. Konarskiego	Bolesław Janicki kier. Ludwika Batorowicz naucz.	2 Kor. za godz.	Od 16. listopada 1910.	2	1		30	30	Koło Drohobycz
22.	Dukla ¹⁾ p. Krosno	W szkole	Antoni Bednarski kier. Zofia Braunówna naucz. Szymon Gomułka naucz.	2 Kor. za godz.	Od 1. stycznia do 31. maja 1910.	2	2	18	24	42	Koło Dukla
23.	Gniłowod p. Podhajce	W szkole	Józef Olchawa kier. i naucz.		Od 1. września do 15. lipca	2	1	23	18	41	Koło Podhajce
24.	Grybów p. Grybów	W szkole	Wojciech Piszczkiewicz kier. i naucz	W miarę funduszy otrzymują renumerację	Od 13. listopada 1910. do 30. kwietnia 1911.	2	1	14	20	34	Koło Grybów
25.	Grybów p. Grybów	W szkole	Mieczysław Leonowicz kier. i naucz. Ks. Jan Solak		Od 13. listopada 1910. do 30. kwietnia 1910.	2	1	12	8	20	Koło Grybów

¹⁾ W drugiej połowie roku nie istniał.

26.	Hałcnów p. Biała	W szkole	Tadeusz Stohandel kier. i naucz.		Od listopada	2	1	6	3	9	Zarząd Główny T. S. L.
27.	Hałuszczynice p. Skąlat	W szkole	Józef Wolski kier. i naucz.		Od listopada do 31. marca roku?	3	1	17	20	37	Koło Skąlat
28	Hermanice p. Frydek	W szkole	Antoni Bielawski kier. i naucz. Józef Iwaszkiewicz naucz.	Płaca za 8. godzin tygodniowo	Od 27. paździer- nika 1910.	15 1/2	2	25		25	Zarząd Główny T. S. L.
29.	Horodnica p. Husiatyn	W ochronce PP. Służebni- czek	Antoni Skulski kier. i naucz.		Od 3. grudnia 1910.	3	1	3	21	24	Koło Husiatyn
30.	Hucisko p. Przeworsk	W szkole	Franciszek Krzanowski kier. i naucz.	1 Kor. za godz.	Od 26. września 1909. do 12. czerwca 1910.	2	2	53	27	80	Koło Przeworsk
		W szkole	Franciszek Krzanowski kier i naucz	1 Kor. za godz	Od 27. paździer- nika 1910.	2	2			76	Koło Przeworsk
31.	Huta różaniecka p. Cieszanów	W szkole	Stefania Pochówna kier. i naucz.		Od 1. grudnia 1910.	8	2	6	10	16	Koło Cieszanów

Lp.	Siedziba kursu i powiat	Lokal	Kierownik i nauczyciel	Wynagro- dzenie	Czas trwania nauki	Ilość godz. tyg.	Ilość oddziałów	Liczba uczniów			Kto utrzymuje Kurs ?
								mężczyzn	kobiet	razem	
32.	Jabłonkówka ¹⁾ p. Podhajce	W szkole	Eugeniusz Husakiewicz kier. i naucz.							15	Koło Jeża Lwów
33.	Jasło p. Jasło	W szkole żeńskej	Ludmiła Bahrówna kier. Stefania Bahrówna naucz. Zofia Dembińska naucz. Ks. Antoni Kwolak		Od 15. listopada 1910. do 15. maja 1911.	2	2		22	22	Koło Jasło
34.	Jaworze p. Bielsko	W szkole T. S. L.	Jan Kotas kier. i naucz. Paweł Nikodem naucz.		Od 1. paździer- nika 1910.	6	2	13	8	21	Koło I Kraków
35.	Kleparów p. Lwów		Modelski naucz. Wicimirski naucz.	1 Kor. za godz.						28	Koło Kleparów
36.	Kociubińce p. Husiatyn	W czyteln	Ks. Józef Procnier kier. i naucz		Od końca grudnia 1910.		1				Koło Kopczyńce
37.	Kolbuszowa p. Kołomyja	W szkole męskiej	Ks. Józef Chrzęszcz kier. Maryan Winiarski naucz.	1 Kor. za godz.	Od 16. paździer- nika 1910.	2	1	15	16	31	Koło Kolbuszowa

¹⁾ Kurs w drugiej połowie roku nie istniał.

38.	Kołomyja p. Kołomyja	W szkole męsk. im. Kopernika	Józef Pilawski kier. i naucz. Ks. Józef Klucz	2 Kor. za godz.	Od 15. paździer- nika 1910. do 15. czerwca 1910.	2	15	12	27	Koło Kołomyja
39.	Kołomyja p. Kołomyja	W lokalu domu ludowego	Wacław Borzemski kier. i naucz. Ks. Stanisław Sokołowski	2 Kor. za godz.	Od 14. listopada 1910.	2-3	2	8	14	Koło Kołomyja
40.	Kowaniec¹⁾ p. Nowy Targ	W szkole	Józef Mróz kier. i naucz.	2 Kor. za godzinę	Od zimy 1909. do lata 1910.	2	1	21	19	Koło Kościszki Kraków
41.	Kozłów p. Brzeżany	W szkole	Ks. Maryan Szamita kier. Stefania Kałińska naucz. Marya Czuhatówna naucz.		Od 1. listopada 1910.	8	2	2	40	Koło Tarnopol
42.	Kraków p. Kraków	W szkole św. Floryana	Józef Parczyński kier. Jan Orzykowski Jan Wróblewski Franciszek Matyja Mieczysław Mildner Józef Tecko Czesław Nisiński Stanisław Wajda Ks. Witaszek Karol Haraschin nauczyciele	2 Kor. 50 h. za godz.	Od 26. września 1910. do 19. czerwca 1910.	3	8	250	250	Koło I. Kraków

¹⁾ Kurs w drugiej połowie roku nie istniał

Lp.	Siedziba kursu i powiat	Lokal	Kierownik i nauczyciel	Wynagro- dzenie	Czas trwania nauki	Ilość godz. tyg.	Ilość oddziałów	Liczba uczniów			Kto utrzymuje Kurs?
								mężczyzn	kobiet	razem	
43.	Krasnosielce pow. Złoczów										Koło Złoczów
44.	Krosno ¹⁾ p. Krosno	W prywatnym budynku seminarium naucz.	Jadwiga Lewakowska kier. i naucz.		Od 1. października 1909. do 30 kwietnia 1910.	2	1	1	7	8	Koło Krosno
45.	Krynica ²⁾ p. Nowy Sącz	W szkole	Jan Pudło kier. i naucz.		Od 1. listopada 1910.	4	1	23		23	Koło Krynica
46.	Kulczyce p. Trembowła	W szkole SS, Miło- sierzdia	Zofia Jasińska naucz.		Od 1. paździer- nika 1909.					17	Koło Jeża Lwów
47.	Leszczyny p. Biata	W szkole T. S. L.	Osmald Czarncki kier. Wład. Pieluszcak Jan Maciątek naucz.	Placa od godziny	Od 17. listopada 1910.	6	1	23		23	Zarząd Główny T. S. L.

¹⁾ W drugiej połowie roku kurs nie istniał. ²⁾ Kurs analfabetów połączony z kursem terminatorów.

48.	Lisko p. Lisko	W szkolej męskiej	Leopold Łańcucki kier. i naucz.	Przyznana bywa po ukończeniu kursu odpow- iednia remuneracja	Od 1. listopada 1909. do końca lutego 1910.							Koło Lisko
		W szkole męskiej	Leopold Łańcucki kier. i naucz.	"	Od 1. październi- ka 1910. do 31. marca 1911.	2-4	1	2	18	20		Koło Lisko
49.	Lubaczów p. Cieszanów	W szkole	K. Trembecka naucz. J. Herbstówna naucz.		Od 2. październi- ka 1910 do końca kwie- tnia 1911.	1	1	2	9	11		Koło Lubaczów
50.	Lwów p. Lwów	W szkole Staszica	Marya Argasińska kier. Ks. dr. Grabowski Barbara Żulińska Marya Pelczarska Marya Czeremówna Marya Cierszyk Bąkowska Helena Smażanka M. Krzyżanowska Janina Mecińska Julia Szydłowska nauczycielki	2 Kor. za godz.	Od pierwszej niedzieli wrze- śnia do ostatniej niedzieli września	2	3			142		Koło Pań Lwów

Lp.	Siedziba kursu i powiat	Lokal	Kierownik i nauczyciel	Wynagro- dzenie	Czas trwania nauki	Ilość godz. tyg.	Ilość oddziałów	Liczba uczniów			Kto utrzymuje Kurs ?
								mężczyzn	kobiet	razem	
51.	Lwów p. Lwów	W szkole ludowej im. Reja	Salomon Mandel kier. Leon Eichel naucz. Dawid Berlas naucz. Zofia Zimerówna naucz. Marya Eichlówna naucz.	2. Kor. za godz.	Od 15. listopada 1910. do 1. kwietnia 1911.	4	1	41	26	67	Koło Goldmana Lwów
52.	Lwów p. Lwów	W lokalu stow. robo- tników dziennych „Praca“	Adam Hartleb kier. i ucz.		Od 15 paździer- nika 1910. do 28. lutego 1911.	3	2	11	1	12	Koło Słowackiego Lwów
53.	Lwów p. Lwów	W szkole św. Antoniego					2			66	Koło Jeza Lwów
54.	Lwów p. Lwów	W szkole Sobieskiego								16	Koło Jeza Lwów

55.	Łonie p. Przemyślany	W szkole								18	Koło Jeża Lwów
56.	Łopatyn p. Łopatyn									4	Koło Łopatyn
57.	Maków p. Myślenice	W szkole	M. Plachecka						2 1	24	Koło Maków
58.	Markowa p. Przeworsk	W szkole	Helena Wisłocka kier. Bron. Sadowska naucz.						8 2 7 36	43	Koło Przeworsk
		W szkole	W. Płaskoń kier. i naucz.						2 1 4 7 14		Koło Przeworsk
59	Markowa p. Podhajce	W szkole	Wład. Sługocki kier. Stefania Orzełówna naucz.						4 1 46 32 78		Koło Podhajce
60	Maryańskie Góry p. Moraw. Ostrawa	W szkole	Fr. Hypta kier. i naucz. Piotr Węgrzynek naucz.	2 Kor. za godz.					10 2 39	39	Zarząd Główny T. S. L.

Lp.	Siedziba kursu i powiat	Lokal	Kierownik i nauczyciel	Wynagro- dzenie	Czas trwania nauki	Ilość godz. tyg.	Ilość oddziałów	Liczba uczniów			Kto utrzymuje Kurs?
								mężczyzn	kobiet	razem	
61.	Mielec p. Mielec	W szkole męskiej	Janina Kołodzie- jówna kier. i naucz.	Gdy otrzy- ma Koło subwencyę, to nauczy- cielkę wy- nagradza	od 1. paździer- nika do końca czerwca roku ?	2	2		14	14	Koło Mielec
62.	Mielnica p. Borszczów	W domu prywatnym	Zofia Raczyńska kier.		od 1. listopada do 31. grudnia 1910	2	1	8		8	Koło Mielnica
63.	Mirocin p. Przeworsk	W szkole	Józef Kozicki kier. i naucz.	1 Kor. za godzinę	od 23. listopada 1909 do 15. marca 1910	2	2	26		26	Koło Przeworsk
64.	Monasterzyska p. Buczacz									14	Koło Monaste- rzyska
65.	Morawska Ostrawa p. Moraw. Ostrawa	W szkole	Józef Woynarowski kierow. Bronisław Robak naucz.	2 Kor. za godzinę	od 1. paździer. 1910 do 30. kwietnia 1911	4	1	22		22	Zarząd Główny T. S. L.

66.	Nagórzanka p. Czortków	W szkole ludowej	Adam Madiurwicz kier. i naucz.		od 27. stycznia do 31. marca 1910	8	1	11	4	15	Koło Czortków
67.	Nastasów p. Tarnopol	W szkole	Franc. Grzybowski kier. i naucz. M. Bubinko, naucz.	Nie ustalone	od 14. grudnia 1910.	10	2	20	20	40	Koło p. Tarnopol
68.	Niedzielnia p. Stary Sambor	W szkole	Wanda Langierówna kier. i naucz.		od 1. września do 15. lipca roku ?	czasem mniejszej czasem więcej			14	14	Koło Stary Sambor
69.	Niepołomice p. Bochnia	W szkole	Maciej Jarzyna kier. Jan Stachowicz naucz.	40 K.	do 26. czerwca 1910.	4	2	10		10	Koło Niepołomice
70.	Nowy Sącz p. Nowy Sącz	W szkole wydz. im. Mickiewicza	Władysław Mazur kier. naucz. Franciszek Młyniec naucz. Ks. Michał Klanut	2 Kor. za godzinę	od 29. września 1909. do 30. kwietnia 1910.	2	2	51	4	55	Koło Nowy Sącz
		W szkole wydz. im. Mickiewicza	Władysław Mazur kier. i naucz. Franciszek Młyniec naucz. Ks. Michał Klanut	2 Kor. za godzinę	od 29. września 1910.	2	2			49	Koło Nowy Sącz

Lp.	Siedziba kursu i powiat	Lokal	Kierownik i nauczyciel	Wynagro- dzenie	Czas trwania nauki	Ilość godz. tyg.	Ilość oddziałów	Liczba uczniów			Kto utrzymuje Kurs ?
								mężczyzn	kobiet	razem	
71	Nowy Targ p. Nowy Targ	W szkole lud. męskiej	Jan Dziedzic kier. Tadeusz Palczewski naucz. Józef Gałkiewicz naucz.	1-50 Kor. za godzinę	Od 4. listopada 1909. do 8. maja 1910.	2	2	13	28	41	Koło Nowy Targ
		W szkole lud. męskiej	Jan Dziedzic kier. F. Rutkowski naucz. Wł. Lubelski naucz.	1-50 Kor. za godzinę	Od 6. listopada 1910	2	2	37	28	65	Koło Nowy Targ
72	Okniany p. Tłumacz	W szkole	Czubaty kier. Czubatowa naucz.	remuneracya	Od 1. paźdz. 1909. do 1. maja 1910.	5	2	20		20	Koło Tłumacz
73	Okniany p. Tłumacz	W szkole	M. Czubaty kier. naucz.	remuneracya	Od 1. paźdz. 1909. do 1. maja 1910.	5	2	22	4	26	Koło Tłumacz
74	Panasówka p. Skafat	W szkole	Konrad Jamka kier. i naucz.	Część uczniów opłaca	Od 1. listopada do 30 marca	3	1	10	12	22	Koło Tłumacz

75	Piwniczna p. Nowy Sącz	W szkole	Franciszek Miłówka kier. i naucz. Eug. Zajączkowska naucz.	Po 100 Kor. rocznie.	Od 17. paźdz. 1910.	2	1	26	7	33	Koło Piwniczna
		W szkole	Franciszek Miłówka kier. i naucz.	Po 100. Kor. rocznie	Od 9. paźdz. 1910.	12	1	26	7	33	Koło Piwniczna
76	Poczapince p. Tarnopol	W szkole	Aniela Wilczkówna kier. i naucz.		Od 15 listopada 1910.	12	1	14	14	14	Koło Tarnopol
77	Podgórze p. Podgórze	W szkole im. T. Kościuszki	Jadwiga Grzybińska kier. Gostawski naucz.		Od. 10. grudnia 1909. do 15. lipca 1910.	3	1	12	18	30	Koło Akademickie Kraków
		W szkole im. T. Kościuszki	Fritzówna Jadwiga kier. Gostawski naucz.		Od 1. listopada do 31. grudnia 1910.	3	1	15	10	25	Koło Akademickie Kraków
78	Przemysł p. Przemysł	W ochronie św. Jadwigi	Ks. Teofil Łękawski kier. W. Felsztyńska T. Hanulowa K. Kosińska M. Kuczyńska naucz.		Od 15. września do 15. lipca 1910.	co niedzieli					Koło Pań Przemysł

Lp.	Siedziba kursu i powiat	Lokal	Kierownik i nauczyciel	Wynagro- dzenie	Czas trwania nauki	Ilość godz. tyg.	Liczba uczniów			Kto utrzymuje Kurs?
							mężczyzn	kobiet	razem	
79	Przeworsk p. Przeworsk	W szkole	Michał Binkiewicz kier. i naucz.	2 Kor. za lekcję	Od 5. grudnia 1909. do 19. czerwca 1910.	2	11	12	23	Koło Przeworsk
		W szkole	Stanisław Mucha kier. naucz.	2 Kor. za lekcję	Od 20. listopada 1910.	2	19	4	23	Koło Przeworsk
80	Przywóz¹⁾ p. Mor. Ostrawa	W szkole T. S. L.	Jan Beldowicz naucz.	1 Kor. za godz.	Od 1. listopada 1910. do 30. kwietnia 1910.	5	19		19	Zarząd Główny T. S. L.
81	Przywóz²⁾ p. Mor. Ostrawa	W szkole T. S. L.	Wiktor Gatnikiewicz kier. i naucz.		Od 1. listopada 1910. do 30. kwietnia 1911.	4	23		13	Zarząd Główny T. S. L.
82	Radwanice p. Frydek	W szkole T. S. L.	Czesław Pawlik kier. i naucz.		Od 15. listopada 1910. do 30. kwietnia 1911.	6	12		12	Koło I. Kraków

¹⁾ Język polski. ²⁾ Język niemiecki.

83.	Rajca dolna p. Żywiec	W szkole	Zofia Stencłówna kier. i naucz.		Od 1. grudnia 1910. do 31. marca 1911.	6	1	5	12	17	Koło Milówka
84.	Rzeszów p. Rzeszów	W szkole im. A. Mickiewicza	Komisya T. S. L. kier. Gąsior Marcin naucz. Drozdowicz Zyg. naucz.	1:50 Kor. za godzinę	Od 1. listopada 1909. do 30. maja 1910.	4	2			24	Koło Rzeszów
85.	Salówka p. Czortków	W szkole im. A Mickiewicza	Komisya T. S. L. kier. Gąsior Marcin naucz. Drozdowicz Zyg. naucz.	1:50 Kor. za godzinę	Od jesieni 1910.	2	1			24	Koło Rzeszów
86.	Skala nad Zbruczem p. Czortków	W szkole ludowej	Michał Kupczyński kier. i naucz.		Od 4. stycznia do 31. marca 1910. r.	6	1	16		16	Koło Czortków
87.	Sokołów p. Podhajce	W domu prywatnym	Kazimierz Bityk kier. i naucz.								Koło Goldmana Lwów
								3	2	5	Koło Potok Złoty

Lp.	Siedziba kursu i powiat	Lokal	Kierownik i nauczyciel	Wynagro- dzenie	Czas trwania nauki	Ilość godz. tyg.	Ilość oddziałów	Liczba uczniów			Kto utrzymuje Kurs ?
								mięczyzn	kobiet	razem	
88.	Stare-Miasto p. Podhajce	W domu prywatnym	Wład. Wojtowicz kier. i naucz.		Od 1. września do 15. lipca	2	1	22	16	38	Koło Podhajce
89.	Stary Sącz p. Nowy Sącz	W szkole męskiej	Józef Michalik kier. i naucz.	1·50 Kor. za godzinę	Od 16. paździer. 1910.	3	1	6	30	36	Koło Stary Sącz
90.	Strusów p. Trembowla	W szkole	Marya Lejczakowa kier. i naucz.		Od 15. listopada 1910.	6	2	9	30	39	Koło Tarnopol
91.	Świętoniowa p. Przeworsk	W szkole	Eugenia Tatomin kier. i naucz. Andrzej Misiąg naucz.		Od 24. listopada 1910.	4	1	2	8	15	Koło Przeworsk
92.	Tarnawka p. Przemyśl	W szkole	Ciurkiewiczówna Wład.		Od 1. listopada do 1. maja roku ?	4	1	7	8	15	Koło Pań Przeworsk

93.	Tarnopol p. Tarnopol	W szkole męsk. im. św. Kazimierza	Referent Komisji Szkolnej T. S. L. kier. Józef Żabski naucz.	2 Kor. za godzinę	Od 19. listopada 1910.	3	1	5	4	9	Koło Tarnopol
94.	Tarnów ¹⁾ p. Tarnów	W szkole im. Brodzińskiego	Teodor Szypuła kier.								Koło Tarnów
95.	Turka p. Turka									30	Koło Turka
96.	Uhrynów p. Podhajce				Od lutego 1910 przez 4 mie- siące					15	Koło Jeża Lwów
97.	Wadowice ²⁾ p. Wadowice	W szkole męskiej	Ks. Wł. Macheta kier. Karol Orzechowski naucz.	1-80 Kor. za godzinę	Od 1. grudnia 1909. do 5. czerwca 1910.	3 1/2	4	24		24	Koło Wadowice
98.	Witkowice ³⁾ p. Moraw. Ostrawa	W szkole wydziałowej	Bronisł. Głowiński naucz.		Od 15. paździer. 1910. do 15. kwietnia 1911.	4	2			50	Zarząd Główny T. S. L.
99.	Witkowice ⁴⁾ p. Moraw. Ostrawa	W szkole wydziałowej	Bronisł. Głowiński kier. naucz.		Od 15. paździer. 1910. do 15. kwietnia 1911.	8	2			40	Zarząd Główny T. S. L.

¹⁾ ²⁾ Kurs analfabetów wojskowych z końcem r. 1909/10 zwinięty. ³⁾ Język niemiecki ⁴⁾ Język polski.

Lp.	Siedziba kursu i powiat	Lokal	Kierownik i nauczyciel	Wynagro- dzenie	Czas trwania nauki	Ilość godz. tyg.	Ilość oddziałów	Liczba uczniów			Kto utrzymuje Kurs?
								mężczyzn	kobiet	razem	
100.	Wolka krowiecka p. Chrzanów	W szkole	Jan Tabaczek naucz. Krzemieniecka naucz.		Od listopada 1910. do kwietnia 1911.	1	1			12	Koło Lubaczów
101.	Wróblowa p. Jasło	W szkole	Seib Tadeusz kier.		Od 1. grudnia 1910.	6	1	18	15	33	Koło Jasło
102.	Zabłocie p. Żywiec	W szkole	Jacek Dziewoński kier. i naucz.	Płaca roczna (od godziny)	Od 1. listopada 1910.	1 1/2	2	2	11	13	Koło Żywiec
103.	Zakliczyn p. Brzesko	W domu prywatnym	Marya Jakubcowa kier. i naucz.		Cały rok	3	2	3	4	7	Koło Zakliczyn
104.	Zamarstynów p. Lwów									3	Koło Zamarstyn- ów

105.	Zaścianocze p. Trembowla	W szkole	Andrzej Machalski kier. i naucz.		Od listopada 1910. do 35. marca 1911.	6	1	9	19	28	Koło Trembowla
106.	Zawadówka p. Podhajce	W szkole	Hilary Obrocki kier. i naucz.		od 1. września do 15. lipca	3	1	38	26	64	Koło Podhajce
107.	Zazule p. Złoczów										Koło Złoczów
108.	Zbaraż p. Zbaraż	W klasztorze OO. Bernardy- nów	Ks. Winc. Niemiec kier. i naucz. M. Juks naucz. M. Ebertówna naucz.		Od 1. września 1910. do 15. kwietnia 1911.	21	1	1	12	13	Koło Zbaraż
109.	Złoczów p. Złoczów										Koło Złoczów
110.	Żakła p. Dolina									16	Koło Kościszki Lwów

Lp.	Siedziba kursu i powiat	Lokal	Kierownik i nauczyciel	Wynagro- dzenie	Czas trwania nauki	Ilość godz. tyg.	Ilość oddziałów	Liczba uczniów			Kto utrzymuje Kurs ?
								mężczyzn	kobiet	razem	
111.	Żerebki królewskie p. Skałat	W szkole	Józef Partyka kier. Jan Partyka nauucz.		Od 1. listopada do 31. marca roku ?	3	1	10	7	17	Koło Skałat
112.	Żółkiew p. Żółkiew										Koło Goldmana Lwów
113.	Żywiec p. Żywiec	W szkole męskiej	Karolina Gołębiana kier. i naucz.	2 Kor. za godzinę	Od 1. listopada do 1. czerwca roku ?	1	1	1	6	7	Koło Żywiec

8. Szkoły i kursy zawodowe T. S. L. w roku 1910.

W poniżej zamieszczonych zestawieniach przedstawiamy wykaz prac Zarządu Głównego i Kół T. S. L., zmierzających do podniesienia zawodowego wykształcenia młodzieży.

Podjęte w tym kierunku i już zorganizowane prace musimy podzielić na kształcenie w kierunku przemysłowo-handlowym i rolniczym, a nadto podzielić wykazy na: *a)* szkoły przemysłowo-handlowe, z nauką codzienną (wykaz I.); *b)* szkoły uzupełniające handlowo-przemysłowe (wykaz II.) i *c)* kursy (wykaz III. i IV.).

Dotychczasowa praca T. S. L. w kierunku zawodowego kształcenia nie była jeszcze należycie zorganizowana i programowa, gdyż Koła T. S. L. zaczynały pracę bez porozumienia się z Zarządem Głównym, który w tym kierunku może zawsze w przyszłości służyć Kołom fachowymi poradami, a nadto wykazaniem źródeł przynajmniej częściowego pokrycia kosztów urządzenia kursów u tych władz rządowych i autonomicznych, które w pierwszym rzędzie mogą te zadania spełniać.

W szczególności Zarząd Główny w wykonywaniu uchwał Walnego Zjazdu wdrożył w roku ubiegłym akcyę w kierunku zakładania szkół uzupełniających przemysłowych w miejscowościach kresowych.

Już w bieżącym roku szkolnym powstają nowe szkoły uzupełniające przemysłowe w pierwszym rzędzie w Białej, jako szkoła prywatna T. S. L., gdyż tamtejsza młodzież polska, uczęszczając do dotychczasowej szkoły utrakwistycznej, łatwo ulegała wynarodowieniu, dalej szkoła uzupełniająca przemysłowa w Czechowicach na Śląsku (staraniem i kosztem Koła Uniwersyteckiego T. S. L. w Krakowie), oraz w Przywozie na Morawach.

Również wspólnie z Macierzą szkolną w Cieszynie popieraliśmy usiłowania w kierunku organizowania szkół uzupełniających przemysłowych na Śląsku, popierając te usiłowania zarówno moralnie, jak i materyalnie, a celem prowadzenia tej akcyi planowo i popierania polskiego szkolnictwa przemysłowego na Śląsku utworzony został w początku bieżącego roku specjalny Komitet, złożony z delegatów Macierzy szkolnej w Cieszynie i T. S. L. Wspólnie z Kołem T. S. L. w Czerniowcach podjął Zarząd Główny usiłowanie celem założenia szkoły uzupełniającej przemysłowej w Czerniowcach, gdzie największa ilość młodzieży w zajęciach przemysłowych jest narodowości polskiej.

Sala wykładowa w gmachu T. S. L. w Tarnopolu.

W roku ubiegłym Zarząd Główny T. S. L. poparł materyalnie zorganizowane na Śląsku szkoły uzupełniające przemysłowe, udzielając im zasiłków bądź w pieniądzu, bądź też w książkach i środkach naukowych.

W przyszłości akcja w kierunku zawodowego kształcenia młodzieży, zakładania szkół, urządzania kursów, musi być prowadzoną równolegle z kwestią pozaszkolnego wychowania młodzieży, oddającej się zawodom przemysłowym, a to przez organizowanie ognisk terminatorów, zakładanie schronisk, burs i t. p. i tu otwiera się specjalne pole dla działalności przede wszystkim poszczególnych Kół T. S. L., które znając dokładnie miejscowe nie tylko potrzeby, ale i warunki, najwięcej mogą zdziałać przy przygotowaniu i zorganizowaniu tej akcji.

Działalność T. S. L., wyrażona w poniżej umieszczonych tablicach jako dopiero zapoczątkowanie tej doraźnej a pilnej akcji, powinna pobudzić i inne czynniki do wyłączenia usiłowań nad organizacją opieki i wychowania młodzieży, oddającej się zawodom przemysłowo-handlowym.

Staraniem Zarządu Głównego T. S. L. będzie poprzeć te usiłowania i często potrzebną inicjatywę prywatną i dążyć w granicach możliwości do tego, aby tworzone instytucje przemienić na stałe lub też wystarać się dla nich o odpowiednie wsparcie moralne i materyalne.

Odnosnie do wykazu IV. należy podnieść ze szczególnem zadowoleniem pracę Kół w kierunku podniesienia zawodowego wykształcenia rolniczego, która w kraju tak wybitnie rolniczym, jak Galicya, a z drugiej strony przy nizkiem poziomie naszej kultury rolnej nabiera szczególnej doniosłości. W pracy tej Koła T. S. L. powinny współdziałać z innemi organizacyami, n. p. Kółkami i stowarzyszeniami rolniczemi.

Koła T. S. L. powinny więc sobie obecnie wziąć za pierwsze zadanie tworzenie szkół przemysłowych, handlowych i zawodowych, co uskutecznią tem łatwiej, że kraj i rząd zawsze czynnikiem, zakładającym szkołę, przychodzi z pomocą. Dotychczasowe w tym kierunku próby innych Kół wskażą odrazu, jaka ma być organizacja tych szkół, a więc plan nauki, umieszczenie szkoły, grono nauczycielskie i t. d. Gdyby większe Koła T. S. L. zajęły się ochotnie temi sprawami, toby wkrótce kraj nasz pokrył się siecią szkół, mających pierwszorzędne znaczenie dla podniesienia narodu i przez tę akcję zmusiłoby się rząd do energiczniejszego na tem polu działania.

a) Wykaz szczegółowy szkół handlowych.

Lp.	Siedziba szkoły i powiat	Kiedy szkołę założono?	Czas trwania nauki	Rodzaj szkoły i przedmioty nauki	Liczba uczniów	Czy uczniowie płacą za naukę i ile?	Koszt utrzymywania szkoły	Kto utrzymuje szkołę?
1.	Tarnopol p. Tarnopol	10 października 1910.	2 lata	Szkoła dwuklasowa handlowa żeńska. Przedmioty: Język polski Język niemiecki Rachunki kupieckie Nauka o handlu i wekslu Korespondencya i prace kantorowe Buchalterya Geografia i nauka o ustroju państwa Stenografia Kaligrafia	26	100 Kor. rocznie	7.800 Kor.	Koło Tarnopol

b) Wykaz szczegółowy szkół uzupełniających przemysłowo-handlowych.

Lp.	Siedziba szkoły i powiat	Kiedy szkoła założona?	Czas trwania nauki	Rodzaj szkoły i przedmioty nauki	Liczba uczniów	Czy uczniowie płacą za naukę i ile?	Koszt utrzymywania szkoły	Kto utrzymuje szkołę?
1.	Mor. Ostrawa p. Mor. Ostrawa	Okolo roku 1903.	Od 1. paździer. do 30. kwietnia	Szkoła uzupełniająca przemysłowa. Nauka: języka pol- skiego i niemieckie- go, pisanie, rachun- ków, rysunków, ge- ometrii i nauka o pro- jektach, rysunków geometrycznych, pro- jektujących i wolno- ręcznych. Rysunki za- wodowe. Stylizyka przemysłowa. Ogólne przepisy przemysł- owe. Nauka rachun- ków przemysł. i bu- chalteryj przemysł.	138		4.708 Kor.	Zarząd Gł. T. S. L.
2.	Tarnopol p. Tarnopol	10. października 1910.	3 lata	Szkoła handlowa uzupełniająca Przedmioty: Język polski, język niemiecki, rachunki, geografia, kaligrafia	27	24 Kor. rocznie	3.500 Kor.	Koło Tarnopol

c) Wykaz szczegółowy kursów przemysłowo-handlowych.

Lp.	Siedziba kursu i powiat	Kiedy kurs założony?	Czas trwania nauki	Rodzaj kursu i przedmioty nauki	Liczba uczniów	Czy uczniowie płacą za naukę i ile?	Koszt utrzymywania kursu	Kto utrzymuje kurs?
1	Bebechy p. Brody	1 lutego 1910.		Kurs zawodowy, nauka wyróbów z drzewa				Koło Jeża Lwów
2.	Biała p. Biała	Istnieje drugi rok	Od 19/10 1910 do 15/5 1911	Kurs zawodowy : nauka szycia i kroju bielizny, nauka szycia i kroju ubrań, rachunki, rysunki.	25		1538 Kor.	Zarząd Gł. T. S. L.
3.	Biała p. Biała	Istnieje corocznie, ten był trzecim z rzędu.	Od 14/4 do 14/6 1910.	Kurs zawodowy bu- chalteryi, nauka ra- chunków przemysło- wych, nauka o wekslu, buchalteria.	9		180 Kor.	Zarząd Gł. T. S. L.
4.	Borysław p. Drohobycz	30 stycznia 1910.	4 miesiące	Kurs zawodowy, dla dozorców kopalń naftowych	22	Uścili tylko wpisowe po 2 Kor.		Koło Borysław
5.	Chodorów p. Bóbrka	1910 r.	Od 1. stycznia do 15 czerwca	Kurs zawodowy, nauka kroju i koronek	18			Koło Chodorów
6.	Delejew p. Stanisławów			Kurs zawodowy, nauka guzików				Koło Pań Stanisławów
7.	Dolina p. Dolina	W marcu 1910	marzec i kwiecień	Kurs zawodowy, nauka guzików	42	Płacili na- uczyciele po 20 hal. dziennie		Koło Dolina
8.	Kleparów p. Lwów	1910		Kurs zawodowy, nauka introligatorstwa	10		30 K.	Koło Kleparów
9	Kocmań p. Kocmań	5 kwietnia 1910	3 tygodnie	Kurs zawodowy nauka guzikarstwa	26	płacą	80 K.	Koło Czerniowce
10.	Kołomyja p. Kołomyja	10 stycznia 1911	4 miesiące	Kurs zawodowy murarstwa. Nauka : murarstwo, rysunki, rachunki, geometria, stylistyka zawodowa, hygiena zawodowa, ustawy robotnicze.	20			Koło Kołomyja
11.	Krynica p. Nowy Sącz	w jesieni 1910.		Kurs zawodowy, nau- ka pończoch, kafta- ników wełnianych i przedmiotów z wior stolarskich.				Koło Krynica
12.	Laszkówka p. Kocmań	12. czerwca 1910.	3 tygodnie.	Kurs zawodowy, nauka guzikarstwa.	16	płacą	70 K.	Koło Czerniowce

7.	Dolina p. Dolina	W marcu 1910	marzec i kwiecień	Kurs zawodowy, nauka guzików	42	Płacili na- uczycielce po 20 hal. dziennie		Koło Dolina
8.	Kleparów p. Lwów	1910		Kurs zawodowy, nauka introligatorstwa	10		30 K.	Koło Kleparów
9	Kocmań p. Kocmań	5 kwietnia 1910	3 tygodnie	Kurs zawodowy nauka guzikarstwa	26	placą	80 K.	Koło Czerniowce
10.	Kołomyja p. Kołomyja	10 stycznia 1911	4 miesiące	Kurs zawodowy murarstwa. Nauka: murarstwo, rysunki, rachunki, geometrya, stylistyka zawodowa, hygiena zawodowa, ustawy robotnicze.	20			Koło Kołomyja
11.	Krynica p. Nowy Sącz	w jesieni 1910.		Kurs zawodowy, nau- ka pończoch, kafta- ników wełnianych i przedmiotów z wiór stolarskich.				Koło Krynica
12.	Laszkówka p. Kocmań	12. czerwca 1910.	3 tygodnie.	Kurs zawodowy, nauka guzikarstwa.	16	placą	70 K.	Koło Czerniowce

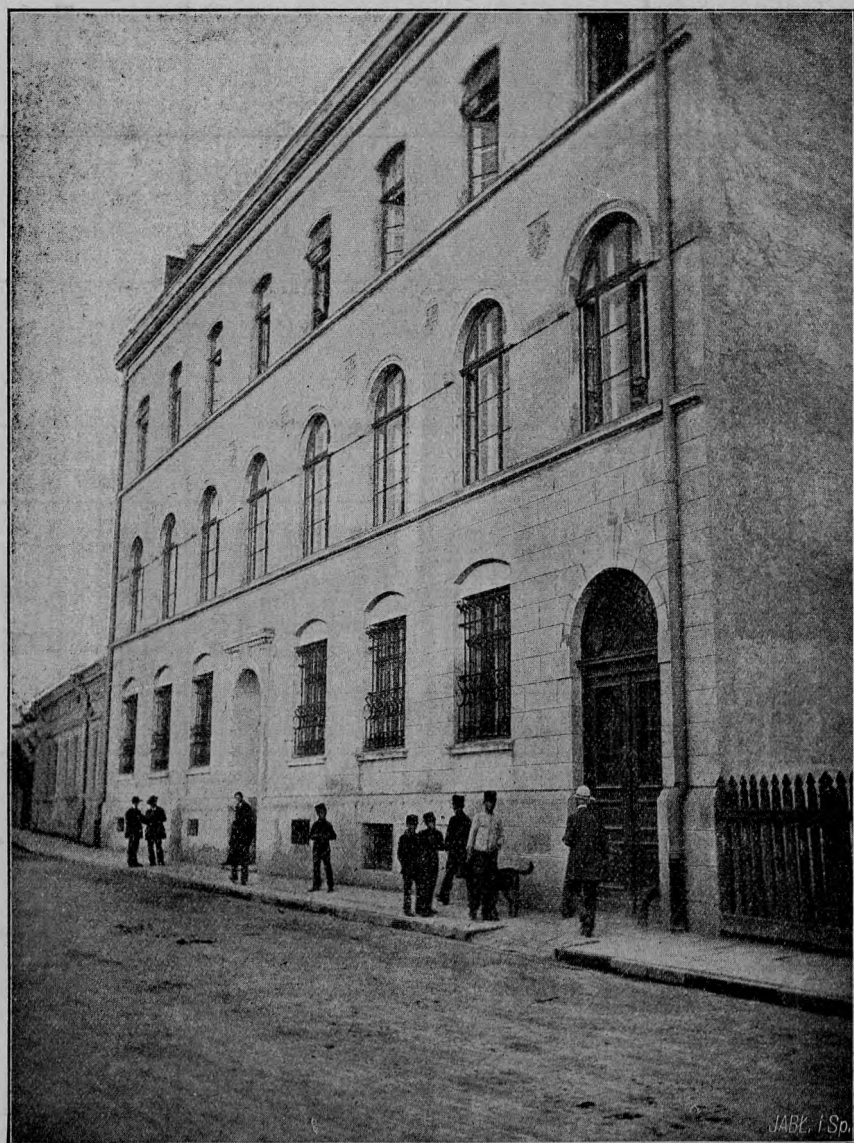
Lp.	Siedziba kursu i powiat	Kiedy kurs założony?	Czas trwania nauki	Rodzaj kursu i przedmioty nauki	Liczba uczniów	Czy uczniowie płacą za naukę i ile?	Koszt utrzymywania kursu	Kto utrzymuje kurs?
13.	Leszczyny p. Biała	7. listopada 1910,	od 7 listopada do 20 grudnia 1910.	Kurs zawodowy, nauka kroju białej.	40			Zarząd Główny T. S. L.
14.	Lisko p. Lisko	w roku 1909.	Podczas zimy 3—4 miesiące.	Kurs zawodowy, wyrób guzików nicianych	r. 1909/10 35 r. 1910/11 20		20—30 K.	Koło Lisko
15	Lwów p. Lwów	w listopadzie 1908 r.	co niedzieli od g. 3—5 przez cały rok.	Kurs uzupełniający dla robotnic krawie- skich. Nauka języka polskiego, historii, geografii, rachunków i religii.	15		Opłata dozercy szkolnego i światła	Koło pań Lwów
16.	Łonie p. Przemyślany			Kurs zawodowy nauka guzikarstwa	15			K. Jeża Lwów.
17.	Podwoleczyska p. Skałat	w lutym 1910	miesiąc	Kurs zawodowy nauka guzikarstwa	11			K. Pod- woleczyska
18.	Przywóz p. Mor. Ostrawa Morawy			Kurs zawodowy, robót ręcznych kobięcych	24			Zarząd Gł. T. S. L.
19.	Schodnica p. Drohobycz			Kurs zawodowy, nauka robót ręcznych i białego szycia.	21			Koło Schodnica
20.	Stary Sącz p. Nowy Sącz	18. sierpnia 1910	10 dni	Kurs zawodowy, nauka guzikarstwa	108	Wpisowe 1 K. nieza- możne nic.	91 K. 89 h.	Koło Stary Sącz
21.	Stryj p. Stryj	w listopadzie 1910	6 miesięcy co- dziennie z wy- jątkiem pią- tków i niedziel od godz 7—9.	Kurs handlowy. Obowiązkowe przed- mioty: Buchalteria, Korespondencya han- dlowa polska. Kore- spondencya handlo- wa niemiecka. Ra- chunki kupieckie. Geografia handlowa. Nauka o handlu. Ka- ligrafia. Przedm. nad- obowiązkowe: Język francuski Nauka pi- sania na maszynie.	35	Płaca 2 K. miesięcznie na środki naukowe.		Koło Stryj

Lp.	Siedziba kursu i powiat	Kiedy kurs założony?	Czas trwania nauki	Rodzaj kursu i przedmioty nauki	Liczba uczniów	Czy uczniowie płacą za naukę i ile?	Koszt utrzymania kursu	Kto utrzymuje kurs?
22.	Tarnopol p. Tarnopol	1908 r.		Kurs handlowy dwuletni: Przeomioty język polski język niemiecki, buchalterya, rachunki kupieckie, korespondencya polska geografia handlowa nauka o handlu i wekslu. Wykłady z ekonomii społecznej.	w r. 1909/10 45. 1910/11 20.	24 K. rocznie	800 K.	Koło Tarnopol
23.	Tłuste p. Zaleszczyki	w styczniu 1907	Od października do końca kwietnia	Kurs zawodowy. 1) Nauka kroju i szycia bielizny, sukien i naprawiania starych rzeczy. 2) Nauka robót ozdobnych, haftów, robót sznurkowych, wyrobu pantofli ze sukna. 3) Nauka sztucznych kwiatów z bibutek i basty do ozdoby kościołów.	30		69 K.	Koło Tłuste
24.	Zbaraż p. Zbaraż			Kurs zawodowy: nauka kraju guzikarstwa gospodarstwa.	40			K. Zbaraż

d) Wykaz szczegółowy kursów uzupełniających rolniczych.

Lp.	Siedziba kursu i powiat	Kiedy kurs założony?	Czas trwania nauki	Rodzaj kursu i przedmioty nauki	Liczba uczniów	Czy uczniowie płacą za naukę i ile?	Koszt utrzymania kursu	Kto utrzymuje kurs?
1.	Dubłany p. Lwów	1910. r.	od 28. listopada do 10 grudnia.	Kurs rolniczy; Życie i budowa roślin, ogól- na uprawa roli, Na- wozynawożenia, na- sienie i siew, chwasty i paszoryty, uprawa łąk. Sadownictwo i warzy- wnictwo. Budowa ży- wniwa. Żywnienie zwie- rząt, chów świń. Hy- giena życia codzien- nego. Zrzeszenia rol- nicze, o komasacji; włosci rentowe, Organ Straży ogniowych. Ra- chunkowość gospo- darcza.	6		około 100 K.	Koło Dubłany
2.	Zaleszczyki p. Zaleszczyki	2 kwietnia 1910	3 dni	Kurs praktycznego sa- downictwa. Nauka: teoria: szczepienie drzewek, praktyka: ćwiczenia, sadzenia, szczepienia, ochrony drzewek.	11			Koło Zaleszczyki

Gmach T. S. L. w Tarnopolu od ulicy.

9. Ochronki i uczelnie.

W miejscowościach, zagrożonych narodowo, zachodzi niebezpieczeństwo wynarodowienia nawet małych dzieci, które jeszcze nie uczęszczają do szkoły. Jeżeli rodzice zajęci są cały dzień pracą fa-

bryczną, to dziecko musi znaleźć opiekę w ochronce, a w braku ochronki polskiej dostaje się do ochronki obcej i w ten sposób ulega zgermanizowaniu lub zczechizowaniu. To też T. S. L. stara się przeciwdziałać temu niebezpieczeństwu i wedle sił swych finansowych zakłada przy szkołach polskich polskie ochronki. Ochronek jest jeszcze nie wiele. Gdyby Koła Śląskie wzięły się do pracy i uznały za swój cel zakładanie ochronek, wtedy przy dobrej woli miejscowych czynników dałaby się liczba tych placówek narodowych znacznie powiększyć. Trud opłaciłby się sowicie, gdyż narodowe znaczenie ochronek jest wielkie nie tylko ze względu na dzieci małe, umieszczone w nich, ale i ze względu na rodziców tych dzieci.

Koła zachodnio galicyjskie spełniłyby wielki czyn obywatelski, gdyby za przykładem Koła I. męskiego w Krakowie zabrały się do organizacyi ochronek przy szkołach polskich na Śląsku. Ważność zaś tych placówek okazuje się wyraźnie choćby z tego faktu, że w tej miejscowości, gdzie jest ochronka, wzrasta w ogromnym stopniu frekwencya w szkole polskiej. A dla wzmożenia tej frekwencji tak, by żadne polskie dziecko nie uczęszczało do obcej szkoły, mają obowiązek dążyć wszystkie organizacye T. S. Lowe. Jeżeliby Zarząd którego Koła w myśl niniejszego wezwania pragnął założyć ochronkę na Śląsku, w takim razie pożądaną jest rzeczą, by co do miejsca, w którem ochronkę należy założyć, porozumiał się z referentką szkolną T. S. L., p. A. Alexandrowiczówną.

W r. sprawozdawczym było 18 ochronek T. S. L., z czego 3 utrzymywał Zarząd Główny, reszta Koła T. S. L. Ogólna liczba dzieci w ochronkach wynosiła 968. Były one umieszczone bądź w lokalu własnym T. S. L., bądź w wynajętym, lub też w budynku szkolnym. Gromadziły się w nim dzieci od 2 do 12 lat, a pozostając w ochronce przez dłuższy czas otrzymywały nieraz śniadanie, czasem obiad, a niekiedy podwieczorek. Roczne koszty utrzymania 1 dziecka wahały się bardzo znacznie, gdyż między 13 K. 50 h. a 66 Kor., a wynikało to z tego, że nie wszystkie ochronki znajdowały się w wynajętych lokalach, lecz niektóre we własnych T. S. L., a także ceny wynajmu nie były wszędzie równe. Zajęcia dzieci nie były jednakowe we wszystkich ochronkach, gdyż jedne były prowadzone ściśle według systemu froeblovskiego, w innych zaś widać było tendencję wprowadzenia początków nauki elementarnej, a nawet pewnych zajęć przemysłu domowego.

Uczelnie utrzymywały Koła: Lwów Goldmana, Lwów Słowackiego, Stanisławów I., Winniki i Zarząd Główny w Seminarjum w Białej; ogólna więc ich liczba wynosiła 6.

Wykaz szczegółowy Ochronek w r. 1910.

Lp.	Siedziba ochronki i powiat	Rok założenia	Kierowniczka ochronki	Gdzie się mieści i jak wielki zajmuje lokal?	Czas trwania ochronki	Ile jest dzieci i w jakim wieku	Jakie są całodzienne zajęcia dzieci w ochronce?	Jakie pożywienie otrzymują dzieci?	Roczny koszt utrzymania dziecka	Kto utrzymuje ochronkę?
1.	Bania katowska p. Drohobycz	15/XI. 1910	Michalina Wężykówna	W budynku szkółki T. S. L.; 1 ubikacja i mały ogródek		19 od 4—7 lat	Uczą się piosenek patriotycznych, wierszyków, modli- twy, zabaw dziecin- nych i robótek			Koło Borysław
2.	Berezów niżny p. Peczeniżyn		Siostra Służebniczka Antonina Słowik	Lokal wynajęty; 4 ubikacje, plac i ogródek wyno- szące 1/4 morga		Przeciętnie 20 od 2—6 lat	Uczą się religii, mówić po polsku, wierszyków i bawią się	Czasem dostają po- żywienie w miarę możliwości i potrzeby	K. 34-99.	Koło Peczeniżyn
3.	Drohomirczany p. Stanisławów					92				Koło Pań Stanisławów
4.	Dublany p. Lwów	1902	3 Siostry Służebniczki	Lokal odstąpiony przez Wydział kraj. 4 ubikacje, 1 ha ogrodu, Plac zabawowy 300 m. ²		40	Zwykle zajęcia w ochronkach i szkółkach froebelskich		27 K.	Koło Dublany
5.	Hermanice p. Frydek	1910/11	Józefa Hardtówna	W budynku wynajętym; 1 ubikacja	Przez rok szkolny	46 od 3—5 lat	Uczą się, bawią, robią robótki		33 K.	Zarząd Główny T. S. L.
6.	Knihinin (kolonia) p. Stanisławów					90				Koło Pań Stanisławów
7.	Kraków p. Kraków	15/XI 1910	Fritzówna Jadwiga słuch. fil.	W szkole św. Salomei		80 od 7—11 lat	Nauka, zabawa, pogadanki			Koło Akad. Kraków
8.	Kraków p. Kraków				Tylko w lecie					Koło IX. Kraków

Lp.	Siedziba ochronki i powiat	Rok założenia	Kierowniczka ochronki	Gdzie się mieści i jak wielki zajmuje lokal?	Czas trwania ochronki	Ile jest dzieci i w jakim wieku?	Jakie są cało- dzienne zajęcia dzieci w ochronce?	Jakie pożywienie otrzymują dzieci?	Roczny koszt utrzy- mania 1 dziecka	Kto utrzymuje ochronkę?
9.	Kraków p. Kraków				Tylko w lecie					Koło IX. Kraków
10.	Kraków (Grzegórzki)		Józefa Nawrotowa	W lokalu wynajętym; 3 ubikacje		50				Koło Pań Kraków
11.	Kraków (ul. Rajska)		Wanda Bilewska	W lokalu szkoły ludowej		65				Koło Słowackiego Kraków
12.	Maryańskie Góry p. Mor. Ostrawa	17X 1909	Eugenia Łukawiecka	W wynajętym budynku szkolnym; 2 ubikacje i plac 200 m ² do zabawy	Przez rok szkolny	105 od 3—6 lat	Przed południem odbywa się: nauka pogładowa, uczenie wierszy- ków, pieśni, poga- danki, gimnastyka, maszerowanie, gry ruchome, budo- wanie klockami, składanki, wyci- nanki i układanie patyczkami. Po południu: Pogadanki, zabawy, wyszywanki, wy- platanki, powta- rzanie wierszyków i pieśni		K. 21:52.	Koło I. Kraków
13.	Mor. Ostrawa p. Mor. Ostrawa	1905	Zofia Obmińska	W lokalu wynajętym; 3 ubikacje	Przez rok szkolny	79 od 3—6 lat	Nauka pogładowa, zabawy, robótki			Zarząd Główny T. S. L.
14.	Podgórze p. Podgórze	1909	Stefania Niedźwiecka	W szkole im. Sienkiewicza; 1 izba szkolna	Od 3—6 godz. co- dziennie	50 od 6—12 lat	Wyrabiają lekcye na dzień następny, wykonują roboty ręczne, bawią się w gry, w porze letniej robią wycieczki	Herbata z mlekiem i bułką o godz. 4. po poł.	K. 13:50.	Koło Podgórze

Lp.	Siedziba ochronki i powiat	Rok założenia	Kierownicza ochronki	Gdzie się mieści i jak wielki zajmuje lokal?	Czas trwania ochronki	Ile jest dzieci i w jakim wieku?	Jakie są całodzienne zajęcia dzieci w ochronce?	Jakie pożywienie otrzymują dzieci?	Roczny koszt utrzymania dziecka	Kto utrzymuje ochronkę?
15.	Przywóz p. Morawska Ostrawa		Marya Poźniewicz		Przez rok szkolny	112 od 3—5½ lat		Dzieci otrzymują po poł. herbatę dzięki dobrowolnym datkom. Otrzymują tylko w zimie	K. 18-75.	Zarząd Główny T. S. L.
16.	Rawa ruska p. Rawa ruska	1909	SS. Rodziny Maryi	W lokalu bursy polskiej; 1 pokój	Przez miesiące wakacyjne	30 od 4—9 lat	Starsze uczą się czytać, pisać, rachować i szyć, młodsze bawią się na sposób froeblovski	Śniadanie i obiad	30 hał. dziennie	Koło Rawa ruska
17.	Witkowice p. Morawska Ostrawa	1909/10	Anna Krausówna	Lokal wynajęty; 4 ubikacje, plac i ogród zabawowy 500 m ²	Przez rok szkolny	50 od 3—6 lat	Uczą się choralnie mówić, śpiewać, wierszyków, rozmówek poglądowych, gimnastyki. Robią wyplatanki i wyszywanki. Bawią się.		60—66 K.	Koło I. Kraków
18.	Zamulińce p. Kołomyja.	15/XI. 1909	Siostra Stanisława Daszkiewicz	W lokalu własnym; 4 ubikacje, ogród 400 sążni ² , plac zabawowy 50 sążni		40 od 3—10 lat	Uczą się historii biblijnej, katechizmu, pacierza, czytania. Starsze przygotowują lekcje na dzień następny. Dziewczęta robią robótki na kanwie, płótnie i guziki. Chłopcy plecioni papierowe i słomkowe i wyszywają na kanwie. Zabawy rondowe ze śpiewem parami, krzyżowe, domino.	Niektóre śniadanie, wszystkie podwieczorki, zupę z chlebem czasem	K. 28-80.	Koło Kołomyja

10. Bursy T. S. L.

Bursy T. S. L. istnieją w następujących miejscowościach:

I. W Borszczowie im. Tadeusza Czarkowskiego-Golejewskiego zał. w r. 1911. liczy 12 wychowanków w wieku od 10 — 14 lat, opłacających rocznie przeciętnie około 100 Koron. Utrzymanie bursaka kosztuje przeciętnie 300 kor. rocznie. Bursa otrzymuje rocznie: od ordynata Tadeusza Czarkowskiego-Golejewskiego 2000 kor. subwencji, z Wydz. Rady pow. 500 kor., z Kasy zaliczkowej powiatów. w Borszczowie 100 kor., z dobrowolnych zobowiązań członków T. S. L., około 1000 kor., od okolicznego obywatelstwa datki w naturze. — Najem lokalu, złożonego z 5 ubikacji, $\frac{1}{2}$ morgowego ogrodu, wynosi rocznie 480 kor. Prefektem jest prof. gimn. Leopold Węgrzynowicz. Bursa posiada małą biblioteczkę dla uczniów.

II. W Brzeżanach im. Andrzeja hr. Potockiego, zał. w roku 1903. liczy 29 wychowanków, z tych 16 gimnazjalistów, 13 ze szkół ludowych w wieku od 9 — 17 lat, dopłacających rocznie do utrzymania po 100 koron. Subwencje: Magistrat brzeżański 150 kor., Wydział krajowy 150 kor., Wydział Rady powiat. 100 kor. Najem lokalu, złożonego z 6 ubikacji, kosztuje 300 kor. rocznie. Utrzymanie bursaka wynosi przeciętnie 138 K. 50 h. rocznie. Prefektem jest prof. gimn. Edward Pieczonka. Lekarz Dr. Adam Kowenicki. W bursie uczą się wychowankowie w lecie tokarstwa, w zimie szewstwa.

III. W Buczaczu im. Bartosza Głowackiego, zał. w roku 1904., mieści 17 gimnazjastów i 4 uczn. szkół wydziałowych w wieku od 11 — 17 lat, opłacających rocznie po 186 K. 80 h. Utrzymanie bursaka kosztuje przeciętnie 224 K. 60 h.

Subwencje: Wydział krajowy 100 kor., miasto Buczacz 100 kor. prócz tego dobrowolne datki miesięczne członków T. S. L. i dary w gotówce i w naturze.

Roczny najem lokalu, złożonego z 5 ubikacji, kosztuje 600 kor. W bursie odbywa się codziennie nauka śpiewu, taksamo codziennie po wieczery pogadanki, co soboty odczyt z historyi lub literatury polskiej.

Prefekt prof. gim. Andrzej Matysiak. Lekarz Dr. Mieczysław Hirschler.

IV. W Drohobyczu im. Juliusza Słowackiego, zał. w roku 1906, mieści 8 uczniów szkoły wydziałowej i 10 szkoły ludowej w wieku od 9 — 20 lat. Uczniowie opłacają rocznie przeciętnie po 100 koron, utrzymanie wychowanka kosztuje przeciętnie 210 kor.

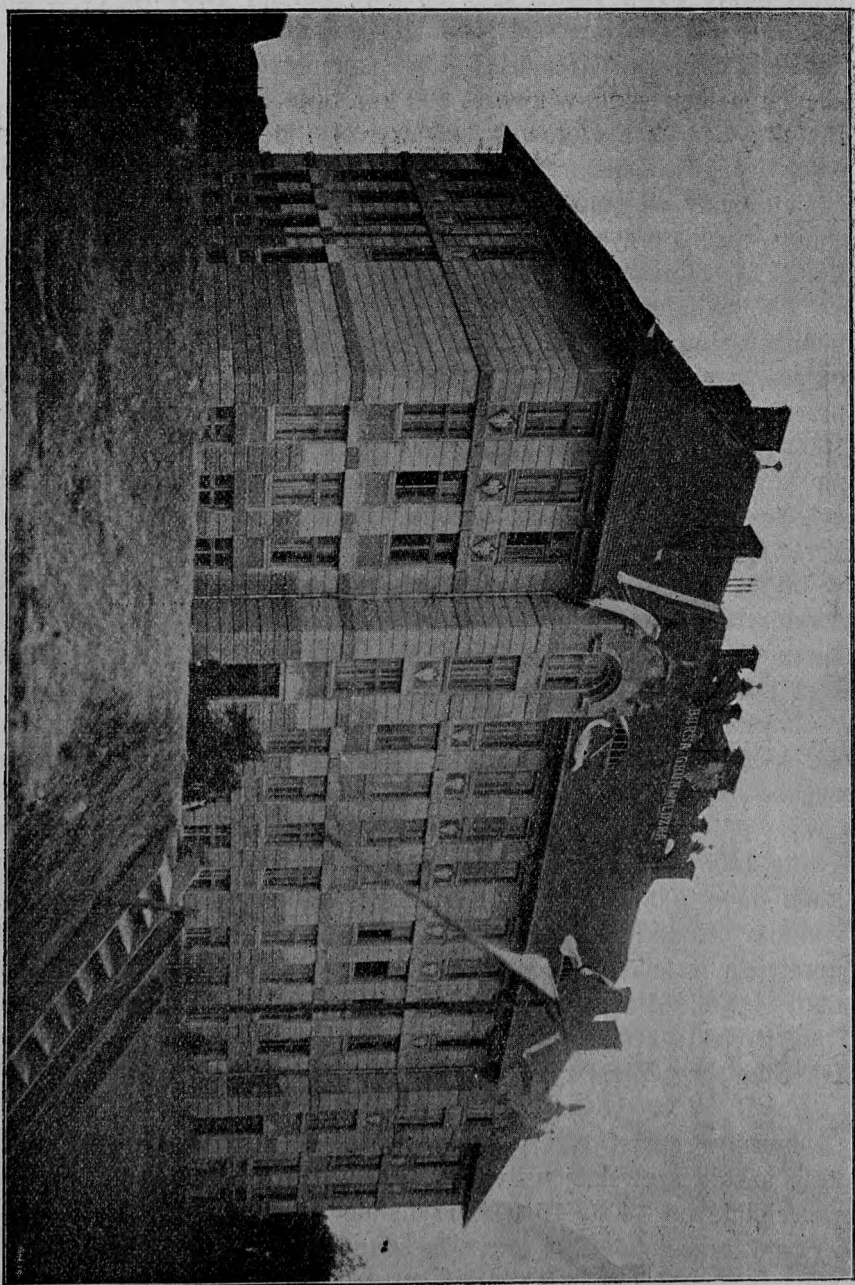
Subwencje: Rada powiatowa 300 kor., Wydział Krajowy 100 kor., Kasa pożyczkowa Wydz. kraj. 50 kor., Zarząd Główny T. S. L. 100 kor. Datki w gotówce 456 K. 48 h., opłaty członków T. S. L. 1058 kor., uiszczane miesięcznie. Roczny najem lokalu, złożonego z 5 ubikacji i małego sadu, w kwocie 600 kor. opłaca miejscowe Koło T. S. L. Prefekt: Henryk Mozołowski, nauczyciel ludowy. W bursie uczą się wychowankowie historii polskiej i pieśni narodowych; przy bursie istnieje mały studencki sklepik, w którym wychowankowie po cenie kosztu otrzymują przybory szkolne i inne drobiazgi, zakupywane we wielkiej ilości. Wychowankowie sieroty otrzymują przedmioty te bezpłatnie.

V. W Gródku Jagiellońskim, zał. w r. 1909., mieści 35 gimnazyastów i 4 uczniów szkół ludowych w wieku od 9 — 15 lat, opłacających rocznie po 150 kor. Utrzymanie wychowanka wynosi przeciętnie 200 kor. rocznie. Zakład mieści się od r. szkolnego 1909/10 we własnym budynku T. S. L., nabytym za 53.500 kor., na którym ciąży hipoteczna pożyczka 36.000 kor. i posiada 7 ubikacji, podwórze i $1\frac{1}{2}$ morga ogrodu. Subwencje: Wydział krajowy 100 kor., prócz tego datki w gotówce i w naturze. Uczniowie pobierają w bursie naukę śpiewu i muzyki i korzystają z bibliotek T. S. L., z odczytów i pogadanek, urządzanych w zimie co niedzielę, w lecie 2 razy w miesiącu. Prefekt Kazimierz Korkiewicz, słuchacz praw. Lekarz Dr. Władysław Podsoński.

VI. W Jaworowie, zał. w roku 1909, mieści 26 gimnazyastów we wieku od 11 — 16 lat, płacących rocznie po 160 kor. Utrzymanie ucznia kosztuje przeciętnie 216 kor. Najem budynku, mającego 7 ubikacji, półmorgowego placu zabaw i takiegoż ogrodu wynosi rocznie kwotę 1300 kor., którą opłaca miejscowe Koło T. S. L. Subwencje: Rada pow. 800 kor., Tow. zaliczkowe 75 kor., Wydział kraj. 100 kor., wkładki członków wspierających wynoszą rocznie 800 kor. Uczniowie uprawiają w lecie football, w zimie kiczkę i łyżwiarstwo. — Wykłady odbywają się dla uczniów w nierównych odstępach czasu.

Prefekt: Franciszek Panek naucz. szkoły wydziałowej. Lekarz Dr. Stanisław Miszewski.

VII. W Kołomyi im. Jana Kilińskiego, zał. w r. 1909., mieści 31 uczniów państwowej szkoły przemysłu drzewnego i 7 uczniów kraj. szkoły szewskiej w wieku 12 — 22 lat., opłacających rocznie przeciętnie po 44 K. 16 h. Utrzymanie jednego wychowanka kosztuje rocznie przeciętnie 204 kor. Ze stypendyów, które uczniowie otrzymują z funduszy rządowych i krajowych, przypada na każdego ucznia przeciętna dopłata roczna 92 K. 70 h. Subwencje: Z Wydziału kraj. 400 kor., miejscowe Koło T. S. L. 1000 kor., prócz tego drobne

Bursa Grunwaldzka T. S. L. we Lwowie.

datki i składki. Lokal najmuje miejsc. Koło T. S. L. za 860 koron rocznie. Co niedzielę urządza się odczyty i pogadanki. Biblioteczka bursy ma około 100 tomów, prócz tego otrzymują uczniowie z czytelnicy T. S. L. pisma „Świat“, „Nowości Illustrowane“, „Goniec“ i „Ojczyzna“.

Prefekt: Józef Trzeciński naucz. ludowy, lekarz: Dr. Tadeusz Milewski.

VIII. W Komarnie im. Karola Szajnochy, zał. w roku 1906., mieści 9 uczniów szkół ludowych w wieku 8 — 13 lat, opłacających rocznie przeciętnie po 26 K. 66 h. Utrzymanie jednego bursaka kosztuje przeciętnie rocznie 112 K. 82 h. Lokal, złożony z 4 ubikacji, opłaca miejscowe Koło T. S. L., czynsz roczny 252 kor. Subwencje: Zarząd dóbr hr. Karola Lanckorońskiego 50 kor., składki miesięczne i drobne dary.

Prefekt: Michał Materna naucz. ludowy.

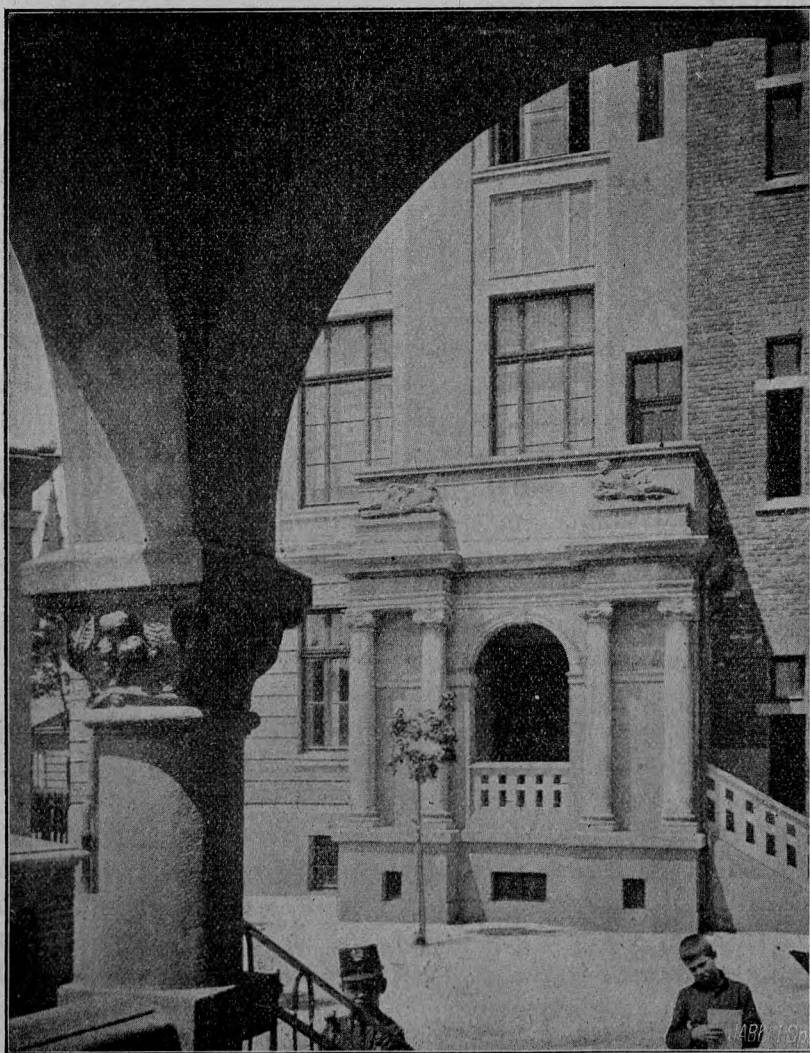
IX. We Lwowie Bursa Grunwaldzka, przedtem bursa T. S. L. powstała 1. września 1906, a mieściła się po części w domu własnym (Zielona l. 43), po części zaś w wynajętym mieszkaniu (Zielona l. 30). Wychowanków było corocznie 40 — 50. Od 1. września 1910. r. bursa przybrała nazwę: Bursa Grunwaldzka T. S. L. i przeniesiona została do własnego gmachu przy ul. Zielonej, wybudowanej dzięki energii i staraniom prezesa Dr. Adama, zapisowi śp. Wolszczanowej, ofiarności Wpp. Zacharjewicza i Sosnowskiego i licznych ofiarodawców, w szczególności Wp. Wczelaka.

Nowy gmach dwupiętrowy, o jasnych suterynach, ma 10 sypialni, po 2 jadalnie, uczelnie, czytelnie, pokoje warsztatowe, slöjdowe, 4 garderoby, 4 ubikacje na łazienki i 13 pokoi dla dyrektora i personalu.

W Bursie jest 130 wychowanków, w dwu odrębnych oddziałach, pod osobnym nadzorem pedagogicznym, jednakowoż przy wspólnej administracji. W oddziale uczniów szkół średnich umieszczono 62 wychowanków, w oddziale przemysłowym 68, z tego 4 uczniów szkoły handlowej, 6 uczniów szkoły wydziałowej, 46 uczniów szkoły przemysłowej i 12 terminatorów i uczniów handlowych. 82% wychowanków jest synami włościan, 13% służby, 5% innych.

Bursą kieruje Komisya bursowa Związku, a nadzór bezpośredni spoczywa w ręku dyrektora, kierownika oddziału przemysłowego i trzech prefektów. Bursa ma własną bibliotekę i czytelnię. Wychowankowie urządzili wspólnie obchód ku czci Konopnickiej, listopadowy i styczniowy, również uczęszczali na obchody narodowe „Sokoła“ i „Gwiazdy“.

W dwu kółkach naukowych (oddziału szkół średnich i przemysłowego) ma każdego tygodnia jeden z wychowanków referat, po którym toczy się ożywiona dyskusja. W pracy tej biorą udział człon-

Malowniczy fragment architektoniczny w dziedzińcu domu T. S. L. w Tarnopolu.

kowie Zarządu bursy i osoby z poza Zarządu przez wygłaszanie wzorowych referatów, a to pp. Bayger, prof. Maykowski, prof. Wiśniewski i ks. Dr. Schultz.

Aby wciągnąć wychowanków do pracy społecznej, stworzono w bursie dwie odrębne „gminy bursowe“ na wzór *city school* z zupełnym samorządem, kasę oszczędności i kram. Dotychczas instytucje te rozwijają się bardzo poważnie.

W osobnych salach prowadzi się naukę introligatorstwa i slōjdu (na razie są dwa warsztaty stolarskie i tokarka). Uczniowie oddziału przemysłowego wymalowali dekoracje teatralne i wykonali urządzenie sceny pod kierunkiem p. Jarosza, kierownika oddziału przemysłowego, który też prowadzi warsztaty bursowe.

Bursa ma swój chór, a wkrótce zorganizuje się orkiestra.

Na gimnastykę uczeszczają dotychczas wychowankowie do Tow. gimn. „Sokół-Macierz“, obok tego prowadzone są w odpowiednim czasie gry i zabawy na wolnem powietrzu, przechadzki w okolicy miasta. Kąpiel mają uczniowie co tygodnia w łazienkach własnych.

Nad stanem zdrowotnym czuwa p. Dr. Kasperek.

Przew. Komisji bursowej: K. Golczewski, członkowie: Dr. Adam, Aleksandrowiczówna, Argasińska, Filasiewicz, Jarosz, Dr. Kasperek, Dr. Oko, Passowicz, Dr. Serbeński, Dr. Szydłowski.

Bursa otrzymuje subwencje: a) Z rady miasta Lwowa 3000 K. b) Z wysokiego Sejmu krajowego 950 kor. c) Z Komisji przemysłowej Wydziału krajowego 1500 kor. d) Z Galicyjskiej Kasy zaliczkowej 1500. e) Z Akcyjnego Banku związkowego 200 kor. f) Z Kasy fakturowej 200 kor. g) Głównej Kasy Związku okręgowego 25000 K. razem 25024 kor. Wychowankowie dopłacili do utrzymania swego w roku sprawozdawczym 10979 kor. Wydatki na utrzymanie wychowanków, administrację, adaptację, raty amortyzacyjnej, odsetki od pożyczek etc. wynosiły w roku sprawozdawczym kwotę 43613 K.

Bursa ta, której nowy budynek wystawiony został kosztem 360.000 K. jest prawdziwie wielką instytucją, mogącą stanąć godnie obok innych wielkich zakładów tego rodzaju w kraju i zagranicą.

X. W Orłowej na Śląsku (bursa polska gimnaz. realnego), założona w r. 1910, mieści 20 uczniów w wieku od 11 — 18 lat. Opłata roczna ucznia wynosi 180 kor., koszt utrzymania przeciętnie 200 kor. rocznie. Subwencji zakład nie pobiera żadnej, nadwyżkę wydatków pokrywa z dobrowolnych datków i urządzanego co rocznie na ten cel balu. Bursa mieści się w lokalu, posiadającym 2 sale i pokój na mieszkanie profesora, za który T. S. L. i Macierz Szkolna płacą po połowie roczny czynsz w kwocie 1090 kor. Uczniowie zajmują się w wolnym czasie footbalem, saneczkowaniem, łyżwiarstwem muzyką i śpiewem. Prefekt Piotr Feliks, profesor gimnazjalny, lekarzem jest Dr. Jan Buzek z Dąbrowej

XI. W *Przemyślu*, bursa dla dziewcząt im. Królowej Jadwigi, założona w 1909. r. mieści 39 wychowanek, z których 20 uczęszcza do szkół wydziałowych, 19 do szkół ludowych, w wieku od 10 — 16 lat. Bursaczki płacą rocznie przeciętnie po 170 K., utrzymanie uczennicy kosztuje przeciętnie 200 K; subwencji zakład nie ma żadnej. Nadwyżkę wydatków pokrywa się z darów, festynów, went i t. p. niestałych dochodów. Wynajęty lokal, składający się z 10 ubikacji z przynależnościami, kosztuje rocznie 1315 kor. Bursa ma podwórze i dość duży ogród. Uczennice korzystają z książek wypożyczalni miejscowego Koła T. S. L. i dwóch czasopism „Małego Światka” i „Wieczorów Rodzinnych”. Przy zakładzie jest sklepik z krajowymi przyborami szkolnymi. Uczennice pobierają w bursie naukę kroju i szycia bielizny. Bursa skierowuje wychowanki swoje po ukończeniu szkół do zawodów praktycznych. Obowiązki prefekty pełni gospodyni bursy pani Nowakowa, wdowa po leśniczym. Lekarz Dr. Michał Szyzkowski.

XII. W *Rawie*, założona w 1906. r., mieści 10 uczniów szkoły realnej i 6 uczniów szkoły ludowej w wieku od 9 — 13 lat, opłacających przeciętnie po 120 K. rocznie. Roczne utrzymanie bursaka kosztuje przeciętnie 240 K. Bursa ma dzięki ofiarności J. O. księcia Pawła Sapiehy ze Siedlisk bezpłatny lokal, składający się z 8 ubikacji. Przy bursie jest duży ogród. Subwencje: Z Wydziału krajowego 50 kor., z Towarzystwa gospodarczego powiatu rawskiego 300 kor., z Towarzystwa Zaliczkowego 200 kor., prócz tego datki w gotówce i w naturaliach. Referentem bursy jest profesor szkoły realnej Mieczysław Kryński, lekarzem dr. Juliusz Dadlez.

Zarząd bursy zebrał dotąd 1000 kor. na budowę własnego domu, a gmina miasta Rawy darowała na ten cel obszerny plac budowlany w dobrym położeniu w sąsiedztwie mającej się budować szkoły realnej, wartości 1000 K.

XIII. W *Rudkach* im. ś. p. Andrzeja hr. Potockiego, założona w r. 1904, mieści 14 chłopców, ze szkoły ludowej i 8 dziewcząt ze szkoły koronarskiej w wieku od 8 — 15 lat. Opłata przeciętna wynosi rocznie 80 kor. Utrzymanie wychowanka kosztuje rocznie przeciętnie 160 kor. Budynek, подарowany przez dr. Aleksandra hr. Skarbka i jego małżonkę Felicję, posiada 13 ubikacji i ma zupełnie czystą hipotekę. Bursa ma ogród w obszarze $\frac{1}{4}$ morga. Wydział krajowy udzielił bursie subwencji 100 K.

Biblioteka bursy wynosi 150 tomów. Wychowankowie uczą się w bursie koszykarstwa. Prefektem bursy jest absolwent filozofii Woj-

ciech Wojowski, lekarzem dr. Ludwik Śnieżek, gospodarzem urzędnik bankowy Karol Talenta.

XIV. W Sano ku im. Tadeusza Kościuszki, założona w r. 1907., mieści 5 gimnazyastów, 5 uczniów szkoły wydziałowej, 5 uczniów szkoły ludowej w wieku od 9 — do 14 lat. Utrzymanie bursaka kosztuje przeciętnie 300 K. Do opłat uczniów dołożyło miejscowe Koło T. S. L. w roku sprawozdawczym 934 K. 34 h. Najem domu na bursę, złożonego z 5 ubikacyi i małego ogródka, kosztuje rocznie 684 K. Subwencye: Od Sejmu 100 K., od Kółka rolniczego 50 K. prócz tego dary i inne dochody niestałe. Prefektem jest słuchacz uniwersytetu Michał Dźwiga, lekarza wzywa się przygodnego.

XV. W Śniatynie im. Adama Mickiewicza, założona w 1905. r., mieści 18 uczniów szkoły realnej, 4 uczniów szkoły wydziałowej i 4 uczniów szkoły ludowej, opłacających rocznie po 150 K., podczas gdy utrzymanie wychowanka kosztuje przeciętnie 300 K. Wychowankowie liczą od lat 10 — 18. Na pomieszczenie bursy ofiarowała Rada powiatowa czasowo budynek, złożony z 10 ubikacyi. Subwencye: Wydział Powiatowy 300 K., Sejm 200 K. (subwencji sejmowej nie otrzymuje bursa w każdym roku), prócz tego dobrowolny podatek członków Koła, dary w naturze i inne datki.

Prefektem jest profesor szkoły realnej Jan Piskozub, lekarz przygodny.

XVI. W Stryju im. Andrzeja hr. Potockiego, założona w roku 1908., mieści 17 gimnazyastów, 4 uczniów szkoły wydziałowej, 12 uczniów szkół ludowych i 2 uczniów rzemieślniczych w wieku od 7—16 lat. Wychowankowie płacą przeciętnie 100 K. rocznie, podczas gdy przeciętne utrzymanie wychowanka kosztuje 140 K. rocznie. Najem domu na bursę, złożonego z 5 ubikacyi i 125 m² ogrodu kosztuje rocznie 24 K. Drobne subwencye otrzymał zakład od Rad powiatowych Starego Sambora, Stryja i Żydaczowa, od Wydziału krajowego fundacyi hr. Skarbka i Izby handlowo-przemysłowej w Lwowie, prócz tego zbiera wkładki członków i dobrowolne datki. Bursa ma bibliotekę, złożoną ze 114 dzieł. Uczniowie uprawiają football i łyżwiarstwo, mają także swój chór i uczą się muzyki. Prefektem bursy jest prof. gimnazjalny Ernest Popkiewicz, lekarzem dr. Sołtysik.

XVII. W Tarnopolu im. króla Kazimierza Wielkiego we własnym trzypiętrowym budynku, wystawionym kosztem 225.000 K., na którym ciąży 4½ procentowa pożyczka hipoteczna Banku krajowego w kwocie 175.000 i 49.000 długu wekslowego. Bursa, obejmująca 25 ubikacyi, urządzona jest według wszelkich nowoczesnych wymogów.

Posiada wodociągi, łazienki, instalację elektryczną i urządzenie wewnętrzne, mogące zadowolić wszystkie wymagania domowego wychowania i higieny. Zakład, zbudowany zapobiegliwością miejscowego Koła T. S. L., a w szczególności tegoż prezesa prof. Stanisława Srokowskiego, oddany został do użytku w roku 1908. i mieścił w roku sprawozdawczym 68 gimnazyastów, 10 realistów, 26 uczniów seminarium nauczycielskiego, 2 ucz. szkoły wydziałowej, 5 uczniów szkoły ludowej, 1 ucznia szkoły przemysłowej i 1 ucznia rzemieślniczego; razem 113 wychowanków, z których każdy opłacał przeciętnie koszt utrzymania rocznego w kwocie 210 K. Subwencje na bursę wynosiły w roku sprawozdawczym 4430 K., wkładki członków, dary i składki 1610 K. 58 h., opłaty wychowanków 20545 K. 76 h. Dary, złożone ze zastrzeżeniem prawa obsady miejsca, 500 K. Wydatki na utrzymanie wychowanków, administracji, adaptacji budynków i urządzenia 20955 K. 01 h. Prócz tego zapłacono przypadające w roku sprawozdawczym odsetki i raty amotyzacyjne od pożyczki hipotecznej i wekslowej.

Bursa ma bibliotekę, liczącą 297 tomów. Kasa koleżańska wykazuje w roku sprawozdawczym 1344 K. w przychodzie i 1040 K. w rozchodzie, tudzież czysty dochód od założenia 82 K. 85 h. Kramik bursy rozwijał się słabiej ze względu na znajdujący się w zabudowaniach T. S. L. sklep Kółka rolniczego, gdzie wychowankowie zaopatrywali się w potrzebne im rzeczy.

W bursie odbywają się co tygodnia wykłady uświadamiające. Fizyczny rozwój wychowanków stanowił dla kierownictwa bursy ciągłą troskę. Urządzano pod odpowiednim nadzorem dalekie przechadzki, oddawano się grze w football, w piłkę ręczną i w piłkę nożną, uprawiano sport saneczkowy, jazdę na nartach, łyżwach i t. p.

Co tygodnia musiał się każdy wychowanek wykąpać w łazienkach zakładowych. Prefektem bursy jest urzędnik Tow. asekuracyjnego krakowskiego p. Karol Ziółkowski, kierownikiem prof. gimnaz. Wacław Siciński, lekarzem dr. Józef Topolnicki.

XVIII. W Żółkwi im. Bartosza Głowackiego, założona przed 4 laty, mieści 41 gimnazyastów i 4 uczniów szkół ludowych w wieku od 10—15 lat. Uczniowie płacą przeciętnie po 64 K. rocznie. Przeciętne koszty utrzymania bursy wynoszą (bez kosztów utrzymania budynku) 86 K. rocznie. Zakład mieści się w budynku własnym, nabytym za 30.000 K., na którym ciąży dług hipoteczny 7.000 K. i dług wekslowy 12.000 K. Bursa ma 10 ubikacji i małe podwórze.

Subwencje: Z Wydziału krajowego 150 K., od gminy miasta Żółkwi 150 K., poza tem wkładki członków wspierających.

Uczelnia w bursie T. S. L. w Tarnopolu.

Prefektem bursy jest profesor gimnazjalny Bartłomiej Groch.

Oprócz wymienionych zakładów dało T. S. L. początek do założenia burs w kilkunastu miastach, w których zorganizowawszy dla

nich osobne towarzystwa oddało im takowe w opiekę. Jak zbawienym jest wpływ zakładów naszych, dowodzą dobre, często bardzo dobre postępy w naukach wychowanków. Na umieszczonych we wszystkich bursach T. S. L. 674 wychowanków i wychowanic nie otrzymało promocyi do klasy wyższej tylko ośmiu uczniów. Zachowanie się uczniów w bursach było przeważnie wzorowe, a na wychowanie narodowe wpływano wszystkimi rozporządzalnymi środkami, w szczególności przez obchodzenie, o ile możliwości, wszystkich uroczystości narodowych, przez stosowne wykłady uświadamiające, przez osobną naukę dziejów i literatury ojczystej, przez podawanie stosownej lektury, tudzież wpływ nadzoru i otoczenia wychowanków. Prefekci burs pobierali przeważnie bardzo skromne wynagrodzenie w stosunku do swojej mozolnej i w dodatnie wyniki obfitującej pracy, a w wyborze sił pedagogicznych na stanowiska prefektów miały zarządy burs zawsze bardzo szczęśliwą rękę. W niektórych bursach spełniali prefekci obowiązki swoje bezpłatnie.

Niech ta krótka a zaszczytna wzmianka będzie publiczną nagrodą moralną prefektów burs naszych za ich pełną poświęcenia pracę.

Obowiązki cenzorów sprawowali w bursach naszych przeważnie starsi uczniowie bezpłatnie, niektórzy z nich zupełnie ubodzy i sieroty otrzymywali za pracę swoją pomieszczenie i utrzymanie w bursie bez opłaty. Każda prawie bursa nasza posiadała osobny do stosunków swoich przystosowany regulamin.

Na fizyczne wychowanie uczniów i uczenie w bursach zwracały zarządy ich troskliwą i baczną uwagę, a w miarę warunków uprawiano także możliwe sporty.

WPP. lekarzom, którzy w bursach naszych czuwali nad zdrowiem młodzieży przeważnie bezinteresownie i których troskliwości i wiedzy zawdzięczyć należy, że wypadki przeważnie lżejszych chorób zawsze pomyślny przybierały obrót, składa Zarząd Główny T. S. L. na tem miejscu publiczne podziękowanie. Podziękowanie takie należy się także gniazdom sokolim, które oddając na usługi naszych wychowanków swoje sale i przyrządy gimnastyczne, umożliwiały im wyrobienie sił fizycznych i hartowanie ciała.

Wychowankowie burs naszych pochodzą przeważnie z powiatów, w których bursy mają swoje siedziby lub najbliższych powiatów sąsiednich. Wyjątek pod tym względem stanowią tylko wychowankowie bursy kołomyjskiej, która jedyna w swoim rodzaju, przeznaczona jest dla uczniów, poświęcających się nauce w szkołach zawodowych i wychowanki jedynej naszej bursy żeńskiej w Przemyśle.

Rodzice wychowanków i wychowanek naszych burs należą przeważnie do społeczeństwa sfery włościan i rozmaitego rodzaju służby, rzemieślników, zarobników, ludowych nauczycieli, podurzędników i niższych urzędników prywatnych i państwowych.

Bursy nasze to przeważnie instytucje młode (najstarsza z nich brzeżańska, buczacka i rudecka, założone w 1904. r) posiadają tylko w 4 miejscowościach własne budynki (Lwów, Tarnopol, Gródek Jagielloński i Żółkiew). Inicjatywa i ofiarność społeczeństwa ma na tem polu jeszcze liczne i wdzięczne zadania do spełnienia.

Także wychowanie zakładowe dziewcząt przedstawia jeszcze dużo pola do pracy. Jedna tylko bursa przemyska zajmowała się wyłącznie wychowaniem dziewcząt (39 uczenic), a w bursie rudeckiej znalazło obok chłopców także pomieszczenie 8 dziewcząt.

Wobec krótkiego stosunkowo czasu istnienia burs naszych nie można jeszcze mówić o pożytku, jaki odnosi z nich społeczeństwo przez otrzymywanie dzielnych i pożytecznych jednostek do pracy.

Pewną jest jednak rzeczą, że w bursach naszych przygotowuje się na jednostki takie bardzo dobry materiał. Jeżeli bursy Towarzystwa naszego powstawać będą w przyszłości choćby w tysamym, co dotychczas stosunku i tempie, to za lat kilkanaście powinienby kraj nasz zostać pokryty siecią doskonałych zakładów wychowawczych, które wydawać będą ludzi pożytecznych ojczyźnie i społeczeństwu.

11. Wypożyczalnie. Czytelnie. Biblioteki publiczne miejskie.

Ten ważny dział pracy T. S. L. rozwija się dalej zupełnie normalnie. Przebył już szczęśliwie pierwszy okres swego rozwoju t. j. rozrósł na ilość — i wszedł w okres drugi, rozwoju na jakość.

Koła T. S. L., powstając, za pierwszy swój obowiązek uważały pracę czytelniano-odczytową na wsi. Placówek, opuszczonych przez wszystkich, niezajętych przez nikogo było dużo — wrodzony więc instynkt zdrowego Koła szedł w kierunku „opanowania“ terenu.

Zyskiwało się teren, stawiało swoją stopę na pewnej placówce, gdy delegat Koła przybył na wieś z książkami, z biblioteką.

Na zakupno książek do nowo powstających bibliotek lub na odnowienie dawniej już założonych szła lwia część dochodów Kół.

Ten okres, nazwijmy go „książkowym“, należy już w znacznej części do przeszłości.

Dziś Koła po czytelniach weszły zupełnie świadomie na teren „praktyczności“. Jeśli się mówi odczyt — to poza rocznicami —

mówi się o potrzebach gminy sposobach ich zaspokojenia. Jeśli się urządza czytania wspólne czy pogadanki — to znowu po to, by teorię od razu w życie, w praktyczny czyn wcielić.

W skutkach na zewnątrz przejawia się to tak, że ilość nowozałożonych czytelni czy wypożyczalni stosunkowo mało podskoczyła — wzrosły za to bardzo znacznie wydatki na gazety, zwłaszcza zawodowe, na książki i broszury fachowe, na zebrania i zjazdy, wiece.

Podnieść i to trzeba, że coraz mniej jest u nas wypożyczalni, pozbawionych pism, lokalu, stałego punktu zbornego: w przyspieszonym tempie Koła — albo i one same — przemieniają na czytelnie. Niektóre próbują nawet zbierać fundusze na budowę własnych gmachów: „Domów ludowych“. W tym celu wytwarza się bardzo pożyteczna i bardzo pożądana kooperatywa Kółek rolniczych, Kas Raiffeisena i gmin — z czytelniami, dla wystawienia gmachu wspólnymi siłami.

Ruch ten wydał już za granicą, w Finlandyi, częściowo w Danii i Szwecyi, świetne rezultaty. U nas początki są dobre, zapału przy zimnym rachunku wiele — rokuja, że rzecz na dobrej jest drodze.

Mapa, jaką wygotowało biuro Zarządu Głównego, dowodzi nam, że we wschodniej Galicyi, czytelnie objęły bez mała już cały teren. Nie zawsze — niestety — powiedzieć możemy, że rozwijają się należycie, że kontakt między czytelnią a Kołem jest żywy i zdrowy. Dużo tu jeszcze trzeba pracy na „jakości“.

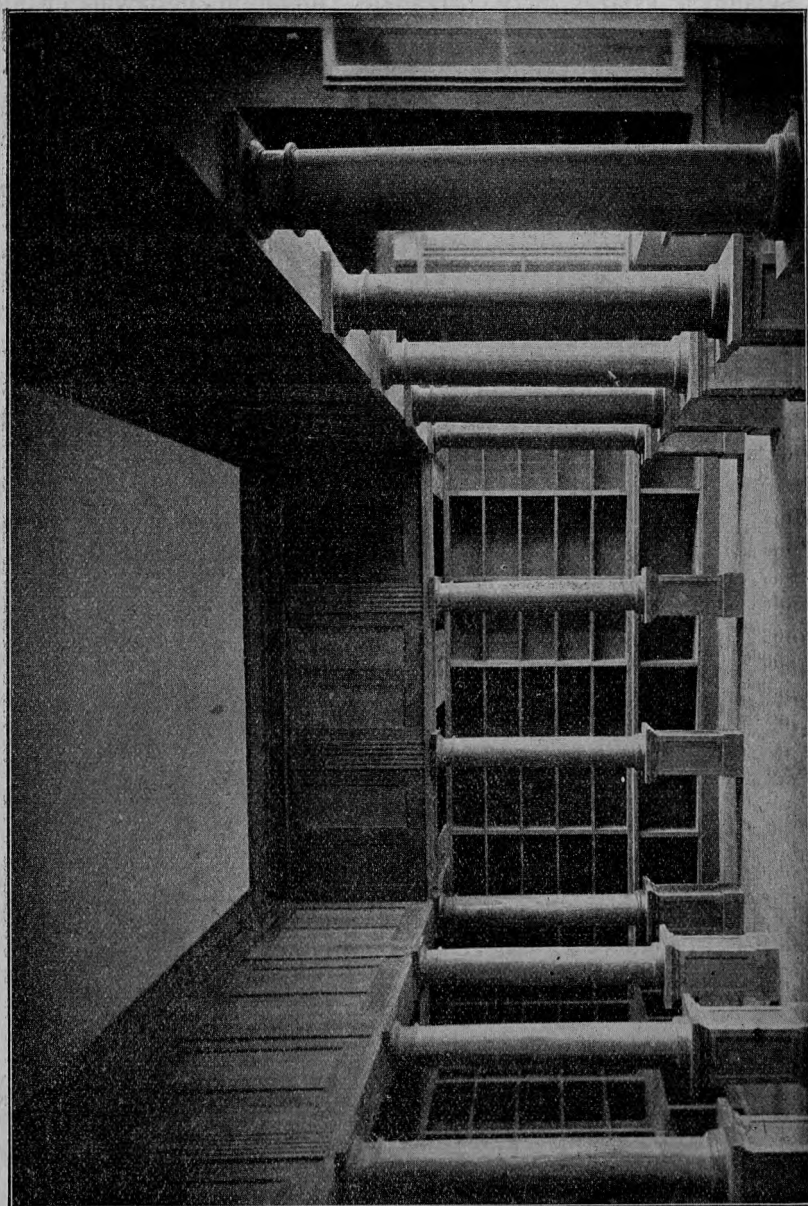
Galicya zachodnia pozostała daleko w tyle. Setki wsi bez czytelni — tysiące ludu nie słyszało jeszcze o T. S. L. Wysiłki Zarządu Głównego T. S. L. zrobiły w ostatnich latach wiele. — Związki Okręgowe Tarnowski, Nowosądecki — a w znacznej części Rzeszowski i Nowotarski energicznie wzięły się do dzieła, ale do rezultatów, choćby takich, jak w Kołomyjskiem — nie mówiąc już o Tarnopol-skim bardzo im daleko.

Mapa ta wskazuje nam w każdym razie, gdzieśmy słabi — gdzie więcej uwagi poświęcić musimy.

Z zadowoleniem stwierdzić też trzeba o wzmożonej pracy czytelnianej w miastach, w siedzibach Kół. Biblioteki publiczne, powstające w siedzibach niemal każdego Koła, rozwijają się wzorowo, kilka z nich — jak lwowska, tarnowska, krakowska, rzeszowska — już dziś stały się bardzo poważnymi ogniskami kulturalnymi. Zarząd zaś Główny zamierza w najbliższym już czasie przystąpić do tworzenia sezonowych bibliotek po galicyjskich i śląskich zdrojowiskach.

W cyfrach przedstawia się rozwój czytelnictwa naszego następująco: czytelni połączonych z wypożyczalniami mamy 1306, wypo-

Dom ludowy T. S. L. w Tarnopolu. Sala biblioteki miejskiej.

życzań 716. Liczą one przeszło 300.000 książek w 400.000 tomów i 3773 czasopisma. Ile pominąć musimy w braku sprawozdań — tego nawet w prawdopodobnem przybliżeniu podać nie możemy.

Składnica książek przy Zarządzie Głównym oddawała Kołom tak, jak i w latach poprzednich, niemałe usługi. Wpływ książek, odpowiednio przesortowanych i skwalifikowanych, jest normalny i z obecnym ruchem wydawniczym zgodny. To też Koła mimo „gotówkowego” stosunku — korzystały ze Składnicy bardzo obficie.

12. Domy ludowe.

Zrozumiałem jest dążenie Kół, by znalazły się pod swoim dachem, dążenie Czytelń, by miały odpowiednie miejsce dla zebrań, wieców, przedstawień, zabaw — punkt zborny całego życia umysłowego gminy. To też żywy obecnie ruch na polu zbierania funduszków na „Domy ludowe” po wsiach i miastach zasługuje pod każdym względem na uznanie i silne poparcie. Zarząd Główny T. S. L. ze swej strony spieszy z pomocą, na jaką go stać; jednakże tak obecnie jak i na przyszłość w większej jeszcze mierze główny ciężar sfinansowania budowli spoczywać musi na czynnikach miejscowych, na samorządnych instytucjach gmin, Rad miejskich i powiatowych, na Czytelniach i Kołach.

Dotychczasowe rezultaty wskazują, że przy dobrej woli i pewnej zapobiegliwości wiejski „dom ludowy” szybko stanie pod dachem. Plac od gminy — za darmo. Materiał budowlany od właściciela dworu — za darmo. Zwózka i robocizna od członków czytelnicy bezpłatna — oto podstawy, na jakich oparły się w większości dotychczas powstałe włościańskie „Domy ludowe”. Potrzebnej gotówki dostarczyły dochody z przedstawień, zabaw, składki — subwencji Kół T. S. L. i — niekiedy — Zarządu Głównego. Od czasu do czasu przychodzą z pomocą materialną „Domom ludowym” Kółka rolnicze, Kasy Raiffeisena lub gminy — zabezpieczając sobie w zamian za swoje świadczenia używalność pewnych części budynku.

Mamy już 22 wiejskie „Domy ludowe” i 5 miejskich, nie licząc burs, szkół i t. p. domów T. S. L. Większość ich — mieści się we wschodniej części kraju i Bukowinie, w zachodniej mamy zaledwie i „Domy ludowe” w Jazach pow. Bochnia i w Borzęcinie — pow. Brzesko.

„Domy ludowe” są w miastach:

1. Grzymałów (r. 1909 — 8 ubikacyi).
2. Kołomyja (r. 1909 — 12 ubikacyi).
3. Potok złoty (r. 1909).
4. Tarnopol.

5. Wojników (r. 1907 — 3 ubikacje).

Wiejskie „Domy Ludowe“ są:

1. Koło T. S. L. w Borzęcinie, pow. Brzesko — na miejscu.
2. „ „ im. Kościuszki w Krakowie — Jazy pow. Bochnia.
3. „ „ w Borszczowie: *a)* Cygany (r. 1910).
b) Korolówka (r. 1909).
c) Głębocek (r. 1908).
4. „ „ w Czerniowcach: *a)* Ickany (r. 1910).
b) Pojana Mikuli (r. 1910).
c) Laurence (r. 1907).
5. „ „ w Drohobyczu: Słońsko (r. 1909).
6. „ „ w Jaworowie: Nakonieczne.
7. „ „ w Komarnie: Małpa (r. 1910).
8. „ „ w Podhajcach: Zawałów (r. 1908).
9. „ „ w Przemyślanach: *a)* Gliniany (r. 1903).
b) Krosienko (r. 1907).
10. „ „ w Samborze: *a)* Rajtarowice (r. 1910).
b) Stupnica polska.
11. „ „ im. Sienkiewicza w Stanisławowie: Uhorniki (1906)
12. „ „ w Tarnopolu: *a)* Baworów (r. 1910).
b) Bzowica (r. 1904).
13. „ „ w Trembowli: *a)* Krowinka (r. 1910).
b) Plebanówka (r. 1906).
14. „ „ w Żółkwi: Skwarzawa (r. 1909).

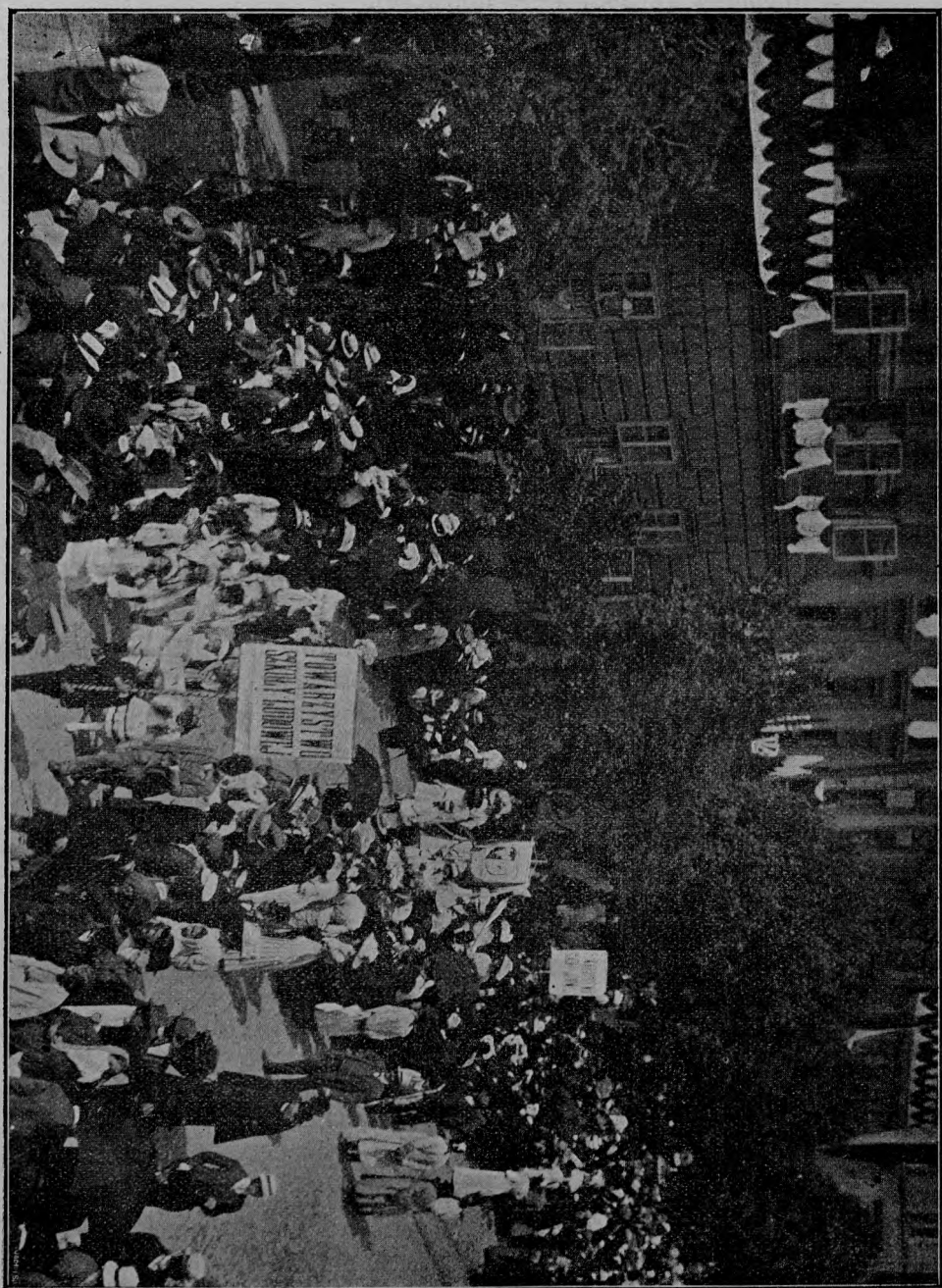
W całym szeregu Kół sprawa budowy jużto własnego gmachu jużto „Domów ludowych“ wiejskich będzie szczęśliwie rozwiązana w najbliższym już czasie.

13. Zjazdy oświatowe, odczyty i pogadanki.

Przez dłuższy czas każde Koło T. S. L., każdy niemal działacz oświatowy siedł po omacku, szukał własnych dróg, próbował własnych metod. Pierwszym czynem to była wyprawa na wieś z odczytem, z „kazaniem“. Nie wiele one skutkowały — toteż kilka ostatnich zjazdów wiele nieraz, aż za czarno i za krytycznie o nich rozprawiły.

Przyszło już i na tem polu do pewnej, sądzimy, że trwalszej i ogólniejszej metody. Z odczytów, przeszło się do pogadank — a teraz, choć jeszcze z pewnem niedowierzaniem, zamiast prelegenta wysyłać na wieś, ściąga Koło T. S. L. delegatów czytelnici do miasta na wspólne Zjazdy, kursy, wiece oświatowe, obchody.

T. S. L. w pochodzie narodowym, dnia 17. lipca 1910. roku

Oczywiście metoda ta nieodrazu wejdzie w szerokie zastosowanie — nie można jej też po doktrynersku traktować. Ale jak samo jej zapoczątkowanie i doskonałe wyniki — zauważone n. p. w Kołach akademickich lwowskim i krakowskim, w Kole jasielskim, tarnopolskim, kołomyjskim — wróżą jej powszechne i ogólne zastosowanie.

Prócz zjazdów delegatów czytelní — rozwinęły się żywiej zjazdy związkowe i zjazdy oświatowe, urządzone z ramienia Związku w siedzibach Kół. Przyczyniają się onow wysokim stopniu do równomiernego i jednolitego traktowania całego terenu działania Związku.

Odczytów wygłosili delegaci Kół w roku sprawozdawczym 4787 pogadanek urządzili 1664. Wieców oświatowych, zjazdów i kierowników czytelní było w r. 1910. 98 razem. Stwierdzić więc możemy na przykładach całego szeregu Kół żywy ruch na tem polu. Powstają jedne po drugich organizacje powiatowe czytelní na wzór organizacji powiatu lwowskiego, która w r. spr. urządziła wzorowy kurs oświatowy i gimnastyczny. Znać wyraźne dążenia do opanowania całego obszaru i ujęcia w jednolite karby systematycznej pracy kulturalnej.

Organizacyami temi — ich zakresem działania, ich formą zając się musi szerzej najbliższy już Zjazd ogólny T. S. L.

14. Obchody narodowe.

Rok grunwaldzki odbić się musiał bardzo żywo w działalności wszystkich Kół i ich czytelní. Kraj cały święcił tę wielką rocznicę uroczyscie — a my śmiało powiedzieć możemy, że T. S. L. i wszystkie jego ogniwa organizacyjne w pierwszym kroczyły szeregu. Tablice pamiątkowe, krzyże dębowe, pomniki — nabożeństwa, pochody, przedstawienia, przemówienia — a ponad tem wszyskiem przybycie z wszystkich powiatów kraju delegatów na obchód do Krakowa — to wspomnienie dla wszystkich żywe i radosne. Nie było prawie kąta na polskiej ziemi, gdzieby „rok grunwaldzki“ nie wywarł radosnej, a poważnej i podniosłej manifestacji uczuć narodowych.

Koła T. S. L. miały obowiązek poruszyć polską wieś. Zadanie swoje spełniły bez zarzutu. Z 986 obchodów narodowych, 864 przedstawień, festynów, zabaw policzyć należy $\frac{3}{4}$ na poczet uroczystości grunwaldzkich. Resztę wypełniają corocznie przez T. S. L. uroczyscie święcone rocznice Konstytucyi 3-go Maja — trzech powstań: Kosciuszki, listopadowego i styczniowego. Wśród przedstawień z poważną liczbą występują: „Jasełka“.

Teatry amatorskie — jakkolwiek odrębną posiadają organizację — gnieźdzą się w znacznej części w naszych czytelnich — amatorów rekrutują z pośród naszych członków i młodych wychowanków. Żywszy ruch na polu wydawnictw popularnych sztuk ludowych umożliwia wytworzenie wcale nie złego repertuaru dla wiejskiej sceny.

Teatr działa na umysły mas ludowych silniej, niż wiele innych wrażeń. Więc też z całym uznaniem jesteśmy dla tych Kół, które włościańskie teatry zorganizowały i już dotąd poważnych rezultatów się doczekały.

15. Wycieczki ludowe.

Wycieczek ludowych do miejsc godnych zwiedzenia urządziły Koła T. S. L. około 100. Przyjmowaniem i oprowadzaniem wycieczek w Krakowie zajmuje się obecnie tylko akademickie Koło T. S. L. które zorganizowało: „Sekcję oprowadzań wycieczek szkolnych i ludowych po Krakowie i okolicy“. Ze sprawozdania statystycznego tejże Sekcji za sezon letni, tj. od 15 kwietnia do 15 lipca b. r. podajemy najważniejsze cyfry. Sekcja przyjęła 78 wycieczek z łączną liczbą 4684 uczestników, z tego dorosłych 2014 (mężczyzn 954, kob. 1060), młodzieży szkół średnich 974 (uczniów 497, uczenic 477), dzieci 1696 (chłopców 950, dziewcząt 746). Wogóle rok bieżący przedstawia się odmiennie od lat dawnych, a mianowicie główny ciężar spoczywa na wycieczkach szkół średnich, których cyfra powiększyła się w stosunku do lat dawnych w trójnasób (z 300 na 974), przyczem pobyt w Krakowie naogół był dłuższy, zwykle 4—5 dni, co pozwoliło przewodnikom naszym odpowiednio olbrzymi materiał wykorzystać tak, że gruntownie zmienił się charakter samego zwiedzania miasta. Wycieczek szkolnych było ogółem 53 na 21 wycieczek ludowych robotniczych i innych. Prócz tego cztery obce: 1) gimnazjum węgierskie (Trsbina), 2) słuchacze techniki z Wiednia, 3) Słowacy, 4) i niedawna wycieczka Duńczyków (słuchaczy uniwers. z Kopenhagi).

Ilość uczestników nie podniosła się, a przytem znaczna część tych wycieczek bawiła tu niejako mimochodem, przemęczona pielgrzymką do Kalwarii czy Częstochowy, w przeciwieństwie do wycieczek szkolnych, przybywających w dobranych i jednolitych grupach na dłuższy pobyt.

Największą ilość uczestników wykazują kresy wschodnie przez wycieczki szkolne (Lwów 12, Drohobycz, Wolanka, Przemyśl, Sambor, Brody itd.), następnie kresy zachodnie, Śląsk austriacki i pruski, Poznańskie (robotnicy, lud wiejski, szkoły T. S. L.). Nie dopisało w tym

roku Królestwo Polskie i kraje zabrane, które dawniej stanowiły najważniejszą część ruchu; otrzymywaliśmy dużo zgłoszeń, lecz dzięki zakusom władz, odmowie przepustek, tylko 4 wycieczki z 200 załadowanych uczestnikami doszły do skutku. Wycieczki, zwłaszcza szkolne, bawiące dłużej w Krakowie, zwiedzały saliny wielickie (35 wycieczek), ruiny zamku Tynieckiego (statkami), Niepołomice itd.

Sekcja wycieczek krak. Ak. Koła T. S. L. pojmując wagę całego ruchu i jego znaczenie, starała się wedle sił swoich dostarczyć tym wycieczkom udogodnień. W tym celu Sekcja dostarczała wycieczkom bezpłatnych przewodników z grona członków, odpowiednio wyszkolonych przez kurs prof. Żmigrodzkiego. Oprócz dostarczania przewodników, Sekcja pośredniczyła w uzyskaniu zniżek dla zwiedzania muzeów, zbiorów, miejsc pamiątkowych i salin wielickich, oraz w zamawianiu tanich kwater i wiktów.

Zamykając obecnie pierwszy okres działalności, Sekcja wycieczek czynną będzie odtąd przez cały rok bez przerwy. Wszelkich informacji, kosztorysów dostarcza sekretariat Sekcji wycieczek krak. Ak. Koła T. S. L. (Kraków, Jabłonowski h 10) piśmiennie.

16. Zbiory muzealne.

Trzy Koła urządziły u siebie zbiory muzealne, a mianowicie Koło kołomyjskie stworzyło Muzeum pokuckie, Koło nowosądeckie utworzyło Muzeum Ziemi Sądeckiej, wreszcie Koło tarnopolskie zorganizowało Zbiory muzealne. Najbogatsze są Zbiory tarnopolskie, a poważny i naukowy charakter Muzeum stwierdzili pp. Dr. Hadaczek i Dr. Piotrowski, delegaci Grona c. k. Konserwatorów wschodniej Galicyi. W nowym gmachu T. S. L. zajmą zbiory 4 sale odpowiednio dla tego celu urządzone.

Muzeum Ziemi Sądeckiej posiada już kilkadziesiąt okazów i ze względu na bogactwo ziemi sądeckiej pod względem historycznym i etnograficznym rokuje jak najlepsze nadzieje rozwoju.

Muzeum pokuckie, zawierające szereg cennych rzeczy, rozwija się bardzo dobrze, zwłaszcza że społeczeństwo polskie w Kołomyi chętnie je popiera. Dotychczas zainwentaryzowano i opisano przedmioty działu przyrodniczego.

Jest rzeczą nader wskazaną, aby inne Koła, mające siedzibę w ogniskowych punktach kraju, wszczęły jak najrychlej akcję w celu gromadzenia zabytków, które często przez nieświadomość właścicieli idą na marne.

Działalność ta ma ogromne znaczenie oświatowe, stąd zasługuje na to, by ją podjęły większe Koła T. S. L.

17. Biura porady prawnej.

Niektóre większe Koła T. S. L. urządziły u siebie biura bezpłatnej porady prawnej. Są to Koła: Brzeżany I., Lwów im. Em. Plater (biuro pośrednictwa pracy), Stanisławów I., Stryj, Tarnopol i Tłumacz. Porady tej udzielali prawnicy, którzy w tym celu organizowali w łonie Koła sekcję i w pewnych ściśle określonych terminach przyjmowali interesantów. Koło stanisławowskie zaznacza, że do biura zgłaszali się także Rusini, których nigdy nie odprawiono z niczem, lecz udzie-

Bursa T. S. L. w Gródce Jagiellońskim.

lano stosownej pomocy. Koło cieszy się, że ludność spieszy chętnie i z całym zaufaniem do biura, gdyż przekonała się, że się tu nie robi interesu, lecz że głównym celem biura jest nie dopuszczać do procesu tam, gdzie niema podstawy, a udzielać pomocy tym, którzy jej w istocie potrzebują. Koło brzeżańskie zwraca uwagę, że ruch silniejszy stoi w pewnym związku z pracą Komisji odczytowej, bo po odczytach przypomina się ludności o istnieniu tego biura, o czym w lecie nie zawsze ona pamięta.

Za zadanie biura uważa Koło brzeżańskie udzielanie porady w sprawach prawnych sądowych, administracyjnych, podatkowych, ekonomicznych itp., chronienie ludności przed wyzyskiem ze strony

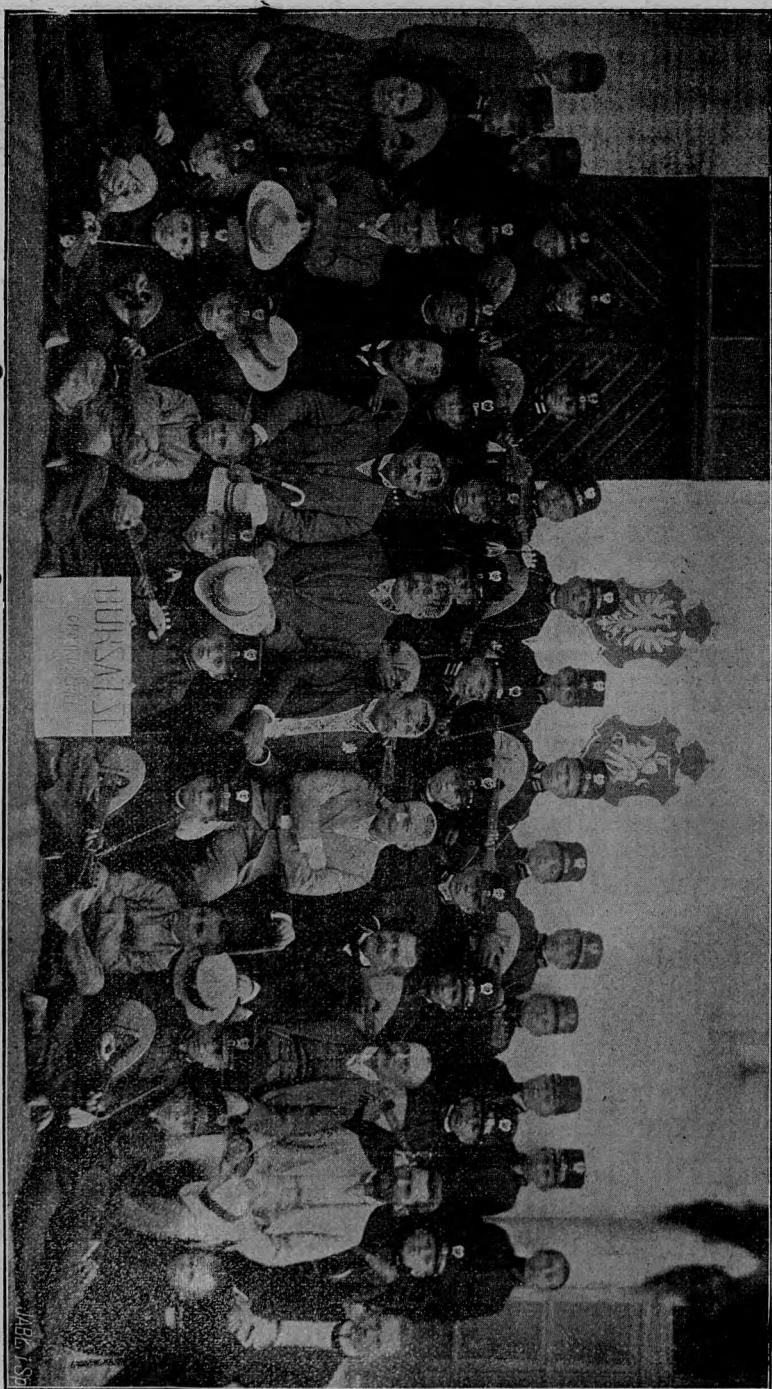
niesumiennych pisarzy pokątnych, wykorzenianie pieniactwa, interwencję u władz w wypadkach jakiegoś pokrzywdzenia itp. W przeważnej części pouczano zgłaszających się, jak mają postąpić, w razie potrzeby wskazywano im adwokata, któremu z zaufaniem mogliby oddać swą sprawę, w kilkunastu wypadkach spisano podania, doniesienia karne lub pozwы, tudzież interweniowano u różnych władz. Koło tarnopolskie w następujących słowach określa sprawy, wchodzące w obręb działalności biura: „Z spraw ogólniejszych, które wchodziły w zakres działań biura porady prawnej i takich, gdzie z naszej strony zaznaczyła się dobitniejsza inicjatywa, zasługuje na uwagę szeroka akcja informacyjna, przedsięwzięta przez nas z okazji rozdawania w r. sprawozd. *koncesyi szynkarskich*. Prócz tego staraliśmy się zachować możliwą czujność we wszystkich sprawach, dotyczących się parcelacyi gruntów, wyborów gminnych, umieszczania Polaków na posadach w służbie publicznej, posyłania dziatwy polskiej do szkół zwłaszcza fachowych, zakładania kas i spółek, budowania kościółków wiejskich itp.“

18. Inne rodzaje działalności Kół.

Działalność Kół T. S. L. jest nadzwyczaj różnorodna, a pomyślość ich w wyzyskaniu różnych sposobów pracy oświatowej tak wielostronna, że trudno nawet kusić się o to, by w ogólnem sprawozdaniu o działalności Kół T. S. L. przedstawić wszystkie szczegóły, co najwyżej udaje się nam opisać te przejawy ich pracy, które najbardziej wpadają w oczy i które do pewnych ogólnych norm dadzą się sprowadzić. I te najbardziej typowe formy działalności Kół staraliśmy się przedstawić w poprzednich rozdziałach. Na końcu jednak wydaje się nam rzeczą wskazaną wspomnieć o pewnych objawach działalności Kół, które odbiegając od linii ściśle oświatowej, po jakiej T. S. L. głównie idzie, świadczą, że T. S. L. obejmuje bardzo szerokie horyzonty życia społecznego narodu i stało się strażnicą jego interesów, a nadto niejednokrotnie dowodzą współdziałania Kół z pokrewnymi instytucjami.

Kramy T. S. L. prowadzą Koła w Brzeżanach i w Winnikach. Kram w Brzeżanach, założony w r. 1908., rozwijał się początkowo dobrze tak, że obecnie posiada czystego majątku 2162 K. 42 h., choć zakładowy kapitał, dany przez Koło, wynosił tylko 300 koron. Obecnie jednak żali się Koło na brak poparcia ze strony społeczeństwa i na słaby skutkiem tego ruch w sklepie, na brak gotówki i na niesumiennych odbiorców, którzy, biorąc na raty, nie płacą długów.

Zarząd bursy T. S. L. w Gródku Jagiellońskim ze swoimi wychowañcami.

A byłoby rzeczą nader pożądaną, by kramy T. S. L. rozszerzały się szybko po kraju i przemieniały się w poważne sklepy, bo w dziedzinie handlowej zrobiło społeczeństwo dotychczas nie tak wiele, jak wielkiem jest niebezpieczeństwo, grożące nam na tem polu.

Antykwarnią książek zarządza Koło T. S. L. w Buczaczu.

Kółka dramatyczne (K. Gliniany, K. Lipnik, K. Łańcut, K. Żydaczów), *Kółka samokształcenia* (K. Kołomyja), *Kółka dziewczynek* dla uzupełniania braków wychowania domowego i szkolnego pod względem narodowym (K. Pań Przemyśl), *Chóry mieszone* (K. Lipnik), *Orkiestry włościańskie* (K. Dublany), Kółko „Tambora“ (K. Przemyśl III), *Teatry włościańskie* (K. Brzeżany), *Kasy Raiffeisena* (K. Borynia), *Straże pożarne* (K. Brzeżany), *Kółka rolnicze* (K. Leszczyny), *Wystawy obrazów* (K. Nowy Sącz)—te wszystkie instytucje zawdzięczają niejednokrotnie swe powstanie Towarzystwu Szkoły Ludowej. A już najznamienitszym chyba przykładem współdziałania T. S. L. z Kółkami rolniczymi jest powiat nowosądecki, gdzie te instytucje prawdziwie po bratersku wspierają się wzajemnie.

Zbieranie odpadków, jak odpadków papierowych (K. Lwów Jeża 74 K. 60 dochodu, K. Kołomyja 57 K. 40), flaszek z atramentu (K. Lwów Jeża 21 K. 98 h.), starych kaloszy (K. Lwów Jeża 52 K. 70 h.), skórek pomarańczowych (K. Lwów Jeża 1096 K. 14) organizuje już kilka Kół T. S. L.

19. Praca oświatowa w Bośni.

Kongres Berliński, odbyty w r. 1878, przyznał Austrii zarząd Bośni i Hercegowiny. — Kraje te wówczas przedstawiały smutny widok pod każdym względem. Wielowiekowa bowiem niewola turecka zabiła w ludzie tym wszelką dążność do postępu i ochotę do pracy tak pod względem kulturalnym, jak i materyalnym. Rząd austriacki zabrał się odrazu do działania — zaprowadza ład i porządek, ustanawiając energiczną administrację, buduje drogi, ważniejsze miasta łączy sieciami kolejowemi, zakłada szkoły. Ostatnim czynnikiem w pracy rządu nad zaprowadzeniem kultury i postępu nowoczesnego była kolonizacya. Między kolonistami bośniackimi nie brak też Polaków. Pochodzą oni z różnych stron Polski, najwięcej ich jest z Galicyi wschodniej i tak zwanych „rossyjskich Polaków“ którzy ongi z Galicyi przesiedliwszy się do krajów, zostających pod rządem rosyjskim, otrzymali tam grunta, lecz potem wskutek ukazu carskiego ziemię tę opuścić musieli. — Każdy z kolonistów bośniackich musiał

się wykazać posiadaniem kapitału w kwocie 1200 koron — zawierał odpowiedni kontrakt z rządem, a w zamian zato otrzymywał numer swój, t. j. losem przypadające mu około 20 morgów gruntu, który z czasem dopiero stawał się jego własnością.

Kolonistów naszych nad Sawą czekała ciężka praca. — Już ta okoliczność, że nie każdy z przybywających kolonistów miał przepisaną gotówkę na zagospodarowanie się i utrzymanie do czasu, kiedy sama ziemia przy jego pracy będzie zdolna go utrzymać, czyniła mu pobyt na ziemi bośniackiej wprost rozpaczliwy. — O głodzie i chłó-

Dom czynszowy T. S. L. w Gródku Jagiellońskim.

dzie, mieszkając nieraz w lasach, musieli nasi biedni chłopi polscy pracować ciężko, karczując lasy, a zręby i nieużytki przemieniając w urodzajne pola. Na nowych siedzibach czekała kolonistów polskich praca, przechodząca nieraz siły ludzkie, znaleźli się bowiem wśród obcych sobie stosunków i warunków ekonomicznych, nie jeden z nich z głodu i pracy ciężkiej zmarł przedwcześnie i tylko żelazną wytrwałością wywalczyli okupiony krwawym potem los znośniejszy. Lepiej się powodziło tym, którzy do Bośni przybyli z większym kapitałem i kupili sobie grunta już uprawne od Turków, tłumnie opuszczających Bośnię

po okupacyi przez Austryę. Ci też należą do najbogatszych Polaków na ziemi Bośniackiej.

Kolonizacya w Bośni odbywała się głównie w latach od 1895 — 1905. Obecnie rząd daje już bardzo mało gruntu — a wiele rodzin polskich oczekuje na swój „numer“, lecz niestety bezskutecznie. Ci też są najbiedniejsi, żyć muszą z zarobku, pomagając innym w pracy rolnej i nazywają ich tutaj chałupnikami lub też komornikami.

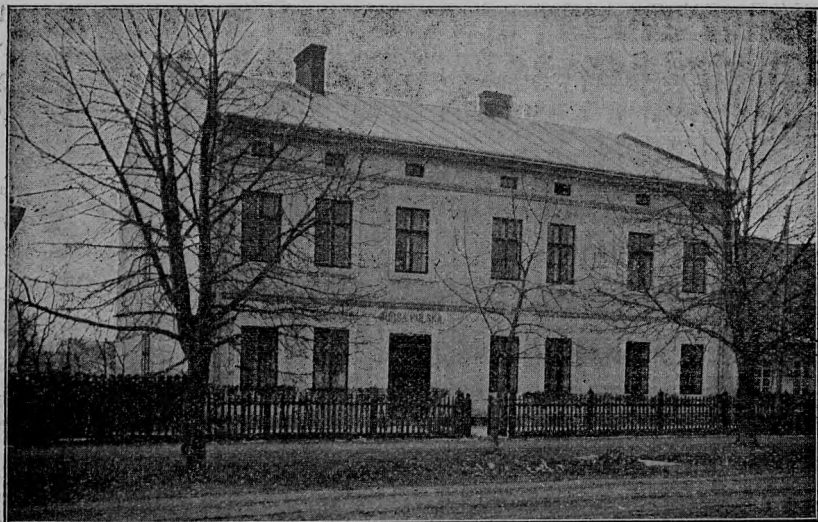
Kolonizacya rządowa ujęta była w pewien system, odbywała się według narodowości tak, że każda narodowość otrzymywała większy kompleks gruntów, tworząc swoją własną gminę. Czysto polskimi większymi osadami są: Martinac mający 194 rodzin, 1273 osób, Rakovac 176 rodzin, 909 osób, Gumjera 91 rodzin, 303 osób — lecz nie brak kolonij polsko-ruskich dzięki chytrłości Rusinów. Rusini pytani przez Rząd, jakiej są narodowości przyznawali się do narodowości polskiej, skutkiem czego otrzymywali grunta razem z Polakami. Osadami polsko-ruskimi są: Devetina 88 rodzin, 471 osób, Dubrawa 55 rodzin, 283 osób.

Polaków w Bośni jest około 8000 — mieszkają w całej Bośni, jest wielu należących do inteligencji i tacy piastują wyższe stanowiska przy urządach państwowych, lecz koloniści polscy w ścisłem znaczeniu tego słowa znajdują się przeważnie w powiecie Prnjavorskim.

Po latach trudu i mozółu zdobyli koloniści polscy uznanie władz i poszanowanie u rodzinnej ludności, dla której w myśl intencji rządu stali się rozsądnikiem wyższej kultury i wzorem nowożytnej uprawy roli. Spełnili zatem w całej pełni postawione im zadanie, dla którego do Bośni zostali sprowadzeni.

Wobec tego zdawałoby się rzeczą sprawiedliwą, wprost obowiązkiem rządu dbać ze swej strony o potrzeby intelektualne polskich kolonistów. Niestety dzieje się inaczej i cały ten zastęp dzielnych pracowników Polaków skazany jest na zupełne wynarodowienie z powodu braku szkół polskich i polskich nauczycieli. W niektórych miejscowościach n. p. w Martinac jest wprawdzie szkoła, lecz nauczyciel Chorwat ma uczyć dzieci, które wcale po chorwacku nie umieją, nie też dziwnego, że nauka taka żadnych dodatnich owoców wydać nie może. W innej miejscowości, Rakovac, od kilku lat jest budynek szkolny, tylko nauczyciela niema, bo ludność polska nauczyciela chorwackiego przyjąć nie chce, a Rząd nie chce im dać nauczyciela Polaka. Wskutek tego dzieci kolonistów polskich bez szkoły i nauczyciela są wydane na pastwę wynarodowienia, na karm dla innych narodowości.

W swem rozpaczliwem położeniu koloniści polscy w Bośni za sprawą inteligencji tamtejszej udali się z prośbą do I. Koła T. S. L. w Krakowie, aby ono pomogło im w dochowaniu wiary swych przodków mowy polskiej. Życzenia kolonistów polskich objawiają się w słowach, które wyrzekł jeden z wieśniaków w Gumierze, Patucha: „dajcie nam księdza polskiego i nauczyciela polskiego, bo jeżeli tak dalej pójdzie, dzieci nasze będą podobne do bydłat nierozumnym“. I. Koło T. S. L. założyło natychmiast kilka czytelń, aby lud tamtejszy drogą oświaty poprowadzić do uświadomienia narodowego, a tem samem zagrać do walki, która ich napewno czeka o najświętsze ideały człowieka, o wiarę i język ojczysty, z tamtejszą

Bursa T. S. L. w Żółkwi.

ludnością. Czytelnie te założono w Martinac, Rakovac, Davetina, Dubrava i Gumiera. Nadto ma się założyć czytelnię w Banjaluce dla kolonistów polskich, mieszkających w tymże okręgu. W roku 1910. w sierpniu członek Koła I. T. S. L. Ks. Piechnik wybrał się do Bośni, celem odwiedzenia kolonistów polskich i lustracyi tamtejszych czytelń. Ludność polska w Bośni kapłana Polaka witała serdecznie, żaliła się na swoje ciężkie położenie między obcymi, a z duszy osamotnionej i zbolełej wydobywała się prośba: „pamiętajcie o nas, bo i my czujemy po polsku i kochamy Polskę“. Czytelnie w Bośni prosperują dobrze, lud nasz czyta tam chętnie zwłaszcza w porze zimo-

wej, smutnem jednak to, że mało czytelników znajduje się między młodzieżą, czytają starsi, młodzież jednak woli bawić się, pić, nie wiele dbając o czytelnię. Brak wpływu kapłana Polaka daje się tutaj wszędzie odczuwać.

Rok 1910. to rok grunwaldzki. I. Koło T. S. L. rocznicę tę wielkopomną uczciło i między kolonistami polskimi nad Sawą. W kilku miejscowościach podczas lustracyi czytelną zgromadzono Polaków tamtejszych, objaśniono im, czem dla Polaków jest Grunwald, a ksiądz polski odprawił dla kolonistów Mszę świętą. Lud polski słuchał Mszy świętej z nabożeństwem, modlił się gorąco, a nie jeden z kolonistów ocierał łzę z oka swego, tęskniąc za kościołkiem, który dla chleba opuścił i za swoją wioską rodzinną. Uroczystości grunwaldzkie, Msza św. z kazaniem polskiem odbyły się w Rakovac, Martinac i Prnjavorze.

Założenie kilku czyteln, odwiedzenie kolonistów polskich w Bośni, wygłoszenie kilku kazań i przemówień, to dopiero początek pracy nad kolonistami polskimi. I. Koło T. S. L. po zbadaniu stosunków tamtejszych na miejscu postanowiło wejść na drogę realniejszą i starać się wszelkimi sposobami o szkoły w tamtejszych gminach, zamieszkałych przez Polaków kolonistów. Sprawa ta jest jednak bardzo trudna, gdyż w Bośni i Hercegowinie nie ma ustawy regulującej stosunki szkolne i konfesyjne, pozostające ze sobą w związku. Rząd stawia szkoły i utrzymuje je, ale tylko tak nazwane: „Allgemeine Elementarschulen“ to jest takie, gdzie uczęszczają dzieci wszystkich wyznań i tylko każde wyznanie ma swego katechetę. Szkoły te mają naukę w języku serbsko-kroackim.

Szkoły w innych językach są tak zwane wyznaniowe: „Konfessionale Schulen“, których utrzymanie należy do parafian, względnie mieszkańców gmin tegoż wyznania. Rząd daje tylko subwencye. Na ostatniej Sesi uchwalił jednak Sejm na wniosek szowinistów serbsko-kroackich, by dawać subwencye tylko tym szkołom, które mają język wykładowy serbsko-kroacki.

Na skutek starań kolonistów miał Rząd zamiar otworzyć, a właściwie zreorganizować szkołę ludową w Kliczkovo - brdo (Martinac), która ma język wykładowy serbsko-kroacki, a gdzie tylko polskie dzieci uczęszczają, w ten sposób, by w I. i II. klasie był wykładowy język polski, a w III. i IV. klasie język wykładowy serbsko-kroacki, a polski jako język obowiązkowy. Szkoła ta jest utrzymywana kosztem Rządu. Jak teraz będzie wobec uchwały Sejmu — jest rzeczą wątpliwą.

Co do konfesyi to Muzułmanie i Serbowie szyzmatycy mają swoje kościelne statuty i autonomię kościelną. Katolicy statutu nie mają. Księża utrzymują się z danin od parafian i niektórzy dostają jeszcze subwencye rządowe.

Niedawno uregulowane zostały stosunki konfesyjonalne Rusinów w sposób dla nich nader korzystny. Dostali 3-ch proboszczów z Galicyi i Apostolskiego Wikaryusza też Rusina z Galicyi Dra Żuka, gdyż zaczęli przechodzić na prawosławie pod duszparsterstwem księży

"Laura z Dobrzańskich Pressenowa, fundatorka kościoła i szkoły T. S. L. w Milatynie.

unickich innych narodowości. Kwestya szkół polskich stoi w związku z kwestyą uregulowania stosunków konfesyjnych, gdyż duchowieństwo serbsko-kroackie utrudnia powstanie polskich szkół parafialnych.

W tym stanie rzeczy sprawę szkół polskich w Bośni postanowiono poruszyć w delegacyach. Sprawę tę na prośbę I. Koła T. S. L. ujął w swe ręce poseł Dr. Petelenz. Ponieważ jednak do komisji bośniackiej nie należał, uprosił posła Dra Germana o interwencyę w delegacyach na rzecz kolonistów polskich w Bośni. Dr. German zajął się sprawą tą z całym zapałem, konferował z ministrem Buria-

nem, który bardzo życzliwie wyrażał się o kolonistach polskich i przyrzekł wydać okólnik do starostw bośniackich; by żądania Polaków o ile możności jak najżyczliwiej załatwiali; później zaś wniesiono na ręce prezesa Koła Polskiego Dra Łazarskiego i posłów Dra Petelenza, Dra Kozłowskiego i Dra Germana nowy memoriał z prośbą o wyrobienie u Rządu subwencji na rzecz Kół polskich w Bośni. Zarząd I. Koła T. S. L. w Krakowie wystawił równocześnie deklarację, że w razie uzyskania odpowiednich funduszków w drodze subwencji zobowiązuje się zorganizować przez swych delegatów w miejscowościach, przez polskich kolonistów zamieszkałych, szkoły prywatne, względnie kursy analfabetów. Takby się przedstawiała działalność I. Koła T. S. L. między kolonistami polskimi nad Sawą. Lecz to dopiero początek, społeczeństwo polskie czeka jeszcze długa praca, jeżeli chce uchronić Polaków w Bośni od zupełnego wynarodowienia, a działalność Polonii bośniackiej powinna być przede wszystkim zorganizowana. Niestety nam Polakom brak zmysłu organizacyjnego i chęci do pracy społecznej. 20 lat przeszło już minęło, jak polski chłop osiedlił się w Bośni, z ojczyzny mało kto o nim pamiętał, a on, pozostawiony sobie samemu, radził sobie, jak umiał, często ze szkodą swych dóbr moralnych i intelektualnych. Do pracy nad podniesieniem ludu polskiego w Bośni pod względem religijnym, moralnym i narodowym powołana jest w pierwszym rzędzie inteligencja polska w Bośni, nie wszyscy jednak mogą oddać się pracy tej, a to z różnych powodów, nie brak jednak jednostek, które czynią, co mogą, lecz działalność ta jest sporadyczna, nie oparta na głębszych podstawach. Praca nad ludem polskim w Bośni powinna być zorganizowaną i prowadzoną planowo i w tym celu należałoby założyć osobne Koło T. S. L. przede wszystkim w Sarajewie, któreby się bracią swoją, rozrzuconą prawie po całej Bośni rzetelnie i sumiennie zajęło, a usiłowania te powinno popierać całe społeczeństwo polskie czynem, a przede wszystkim pomocą materialną.

Jakże inaczej postępują Rusini! Od chwili przybycia ich na ziemię bośniacką pamiętano o nich — kolonistów ruskich odwiedzali dość często ludzie na bardzo wysokich stanowiskach, wpajano im zasadę, że Rusin i w Bośni ma być Rusinem — przede wszystkim dano im duchowieństwo ruskie, które po rusku mówi i po rusku czuje. U nas niestety tego wszystkiego niema. — Lecz nie wszystko stracone, pracą sumienną możemy naprawić to złe, które zdziałała nasza obojętność pod względem religijnym, narodowym i oświatowym.

VII.

Sprawozdanie finansowe Zarządu Głównego.

Sprawa finansów Towarzystwa, które stanowią podstawę wszelkiej akcji szkolnej i oświatowej, nie była może oddawna tak gruntownie dyskutowana na posiedzeniach Zarządu Głównego T. S. L., jak w roku administracyjnym, z którego właśnie mamy złożyć sprawozdanie.

Ustawiczne nawoływanie w latach ubiegłych do liczenia się z materialnymi zasobami, z rozporządzalną gotówką i spodziewanymi dochodami według ściśle i bez zbytniego optymizmu ułożonego preliminarza, sprawiło, że obecny Zarząd Główny przy każdej sposobności gruntownie i szczegółowo zastanawiał się nad sytuacją finansową. Każda uchwała, kreująca nową placówkę oświatową, inaugurująca nową akcję, poprzedzona była dokładnem nakreśleniem planu finansowego, koniecznego dla zapewnienia materialnej egzystencji tej nowej placówki.

Poza temi przygodnymi dyskusjami na temat sytuacji finansowej Towarzystwa, odbyła się obszerna rozprawa budżetowa, oparta na referacie rachmistrza Zarządu Głównego. Referat obejmował nie tylko sprawozdanie finansowe za rok ubiegły, ale nadto omawiał w głównych zarysach stan majątkowy T. S. L. w chwili obecnej.

Stworzono w ten sposób obfity materiał do dyskusji budżetowej, dotyczącej preliminarza dochodów i wydatków na rok 1911., przy której rozważano wszelkie braki i niedomagania dotychczasowej gospodarki oraz postawiono szereg życzeń i wniosków, zmierzających do poprawy tego stanu rzeczy.

Jeżeli mimo tego wszystkiego i rok ubiegły zakończył się bardzo wysokim deficytem i preliminarz na 1911. rok nie dał się zamknąć bez przewidzianego, znacznego niedoboru, to winą leży w tem, że

granica możliwości finansowej Towarzystwa, czy też ofiarności społeczeństwa nie pokrywa się z zapotrzebowaniami kraju i kresów pod względem oświaty tak szkolnej jak i pozaszkolnej.

Jakkolwiek nasz budżet jest bardzo elastyczny i różnica kilkudziesięciu tysięcy koron daje się nieraz z łatwością pokryć jakimś niespodziewanym hojnym zapisem, czy też zdumiewającą swym rezultatem składką publiczną, to z drugiej strony napotyka się ustawicznie na nieoczekiwane, zupełnie nowe wydatki, wywołane nagłą potrzebą ratowania jakiegoś terenu na kresach, zagrożonego wynarodowieniem. Te „konieczności“, które nieraz pociągają za sobą uwężenie nowych

Wychowanki bursy dla dziewcząt, założonej przez Koło Pań T. S. L. w Przemyślu.

kilkunastu, a nawet kilkudziesięciu tysięcy koron, stają się powodem deficytów, przerastających najpesymistyczniejsze obliczenia Zarządu.

I z tym faktem trzeba się pogodzić, że o racjonalnej gospodarce finansowej w tem znaczeniu, w jakim ona jest obowiązującą w instytucjach finansowych, czy w przedsiębiorstwach, mających na celu zapewnienie zysków i dywidend członkom, a co najmniej bezpieczeństwo włożonego kapitału, w Towarzystwie Szkoły Ludowej nie może być mowy. Wiązanie końca z końcem, pilne wyężanie wszystkich sił, celem zdobycia jak największej sumy grosza publicznego i prywatnego na cele oświaty, musi z konieczności być jedynym systemem, jaki pozostaje Zarządowi w tych naprawdę bardzo trudnych i nie dających się obliczyć, ani przewidzieć sytuacjach finansowych.

Są jednakże pewne reformy, które niewątpliwie wpłynąć muszą na poprawę stosunków pod tym względem. Jedną z takich reform, mających za zadanie ułatwić i uprościć administrację w dziale komercyjnym Zarządu Głównego, a zarazem raz na zawsze uniemożliwić powiększanie się sald dłużnych u naszych dłużników i Kół, było wprowadzenie obrotu gotówkowego w naszym stosunku handlowym do odbiorców w miejsce dawniejszego kredytowego obrotu.

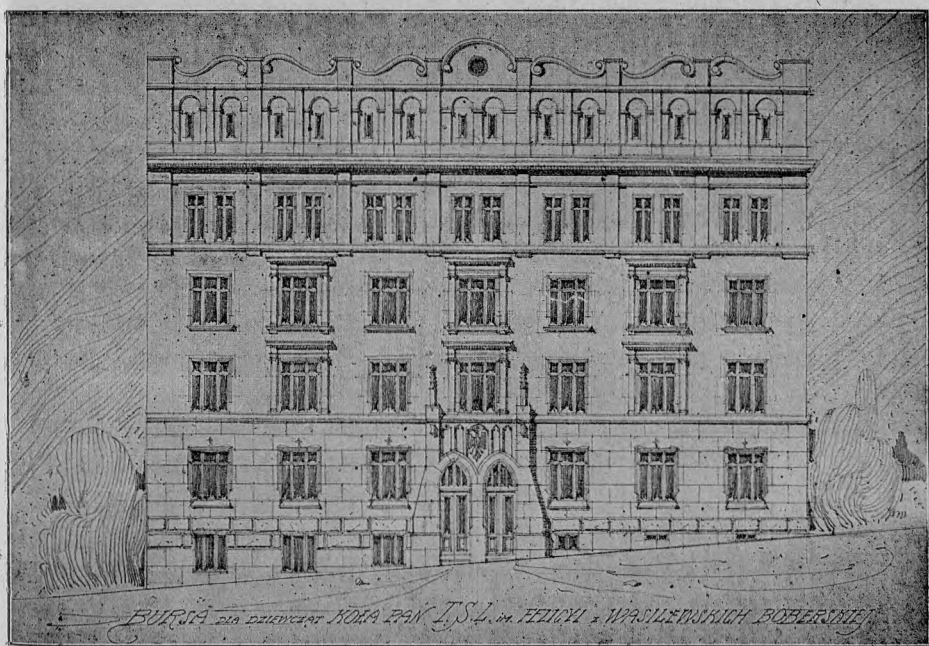
Obawy, iż zarządzenie to spowodzi przewrót w naszym dziale komercyjnym, były niesłuszne. Rzeczywistość potwierdziła w zupełności zapatrywania wnioskodawców, że obrót nie zmniejszy się bardzo znacznie, zwłaszcza w oddziale wydawnictw, a wpływ gotówki w stosunku do wartości wydanego towaru znakomicie się poprawi. Gdy nadto Koła przywykną do tego sposobu zaopatrywania się w wydawnictwa dochodowe T. S. L., obrót wróci z pewnością do dawnej wysokości. Będzie to więc rzeczywiście jedyny radykalny środek do rozcięcia gordyjskiego węzła, w jaki splątały się wzajemne stosunki finansowe Zarządu Głównego i Kół, prowadząc do takiego stanu zadłużenia Kół, które ich zdolność kredytową w kilkakroć przerastało. Obecnie daje się już odczuwać znaczne zwolnienie tego tempa, w jakim rosły salda Kół, co więcej, należy przypuszczać, że w ciągu następnych lat umorzmy nagromadzone zaległości.

Również stworzenie tak zwanej rewindykacyjnej Komisji — szkoda, że na zbyt krótki przeciąg czasu — było wynikiem zesłorocznej dyskusji finansowej. Przy pomocy tej komisji i przy zastosowaniu środków przez tę komisję zaproponowanych, (ściśle poufny okólnik do przewodniczących Kół o użycie całego swego wpływu na Zarząd, aby wyrównał zaległości w Zarządzie Głównym), zdołała buchalterya Zarządu Głównego w ciągu samego tylko grudnia 1909 ściągnąć od Kół około 10.000 koron w gotówce tytułem spłaty dawnych długów. Podobny rezultat dały też urgensy do kupców, instytucji i osób prywatnych. Wstrzymaliśmy się jednak z ostatecznym, trochę ryzykownym środkiem rewindykacyjnym zaleconym przez komisję, mianowicie z użyciem drogi sądowej, poprzestając na samem zagrożeniu skargą. Ten środek pozostaje nam więc jeszcze do dyspozycji; nie przyszedł też do skutku projekt zwołania osobnej konferencji przewodniczących Kół, specjalnie poświęconej omówieniu stosunku dłużnego Kół wobec Zarządu Głównego. Prawdopodobnie konferencya taka nie okaże się już potrzebna.

Nie można także pominąć sprawy deficytów „Przewodnika Oświatowego“, które stały się przedmiotem corocznych coraz

energiczniejszych interpelacji ze strony delegatów na Walnych Zjazdach T. S. L. w Komisji skarbowej. Usunięcie niedoborów naszego czasopisma, stawiane kategorycznie w tej Komisji, okazało się niewykonalne. Z dyskusji zeszłorocznych na ten temat wyłoniła się myśl reorganizacji naszego organu w różnych kierunkach, jak n. p. spopularyzowania treści względnie podniesienia poziomu do bardzo wysokich wymagań, zwiększenia względnie zmniejszenia objętości, zamienienia miesięcznika na kwartalnik, względnie na dwutygodnik i t. p. w tej nadziei, że zmiany takie wywołałyby żywsze zainteresowanie

Projekt gmachu bursy dla dziewcząt T. S. L. we Lwowie.

się tem pismem u abonentów, zwiększyły poczytność, względnie zredukowały koszty nakładu i administracji. Komitet redakcyjny, specjalna Komisya, Wydział Ścisły a wreszcie pełny Zarząd Główny omawiał tę sprawę na całym szeregu posiedzeń i ostatecznie zdecydował się na daleko idącą reorganizację „Przewodnika Oświatowego”. Szczegóły, dotyczące spraw „Przewodnika”, pomieszczone są na innem miejscu, to też ograniczamy się do wyjaśnienia, że o stronie finansowej tego „przedsiębiorstwa oświatowego” mówić będzie można dopiero po upływie pewnego okresu czasu.

Obecnie przedstawić możemy jedynie cyfry z ostatniego roku istnienia „Przewodnika“, jako miesięcznika:

I tak w wydatkach kwota preliminowana	K. 6400.—
została przekroczona o nieznaczną kwotę	K. 387·10
czyli wydano ogółem na wydawnictwo	K. 6787·10
Również w dochodach ponad kwotę preliminowaną	K. 3900.—
uzyskano jeszcze pewną nadwyżkę	K. 57·22
czyli zebrano z przedpłaty i anonsów razem	K. 3957·22

Mimo to niedobór, zresztą przewidywany, wynosił niespełna 3000 koron, dokładnie K. 2829·88 (w poprzednim roku K. 3024·46).

Ten ustawicznie powtarzający się deficyt skłonił nas do reorganizacji pisma, która nastąpiła z dniem 1. maja 1911 roku.

Inaczej trochę ma się sprawa kontynuowania wydawnictwa Kalendarzy T. S. L. Nie odmawiając absolutnie dużej wartości literacko-specyalnej naszym kalendarzom, które znalazły uznanie w prasie fachowej, a do pewnego stopnia stworzyły nowy typ tego rodzaju wydawnictwa, musimy przyznać, że jest to jednak zbyt ciężkie na nasze stosunki finansowe. Doświadczenie kilku lat pouczyło nas, że nie umiemy sprzedać stosunkowo niewielkiego nakładu kalendarzy i że wskutek tego ponosimy znaczne straty w tym dziale. Nie widząc drogi pośredniej, postanowiliśmy zwinąć wydawnictwo kalendarzy.

Ostatni kalendarz na 1911 rok dał wskutek pewnej specyalnej kombinacji wydawniczej nieznaczný zysk w kwocie K. 1368·48. Rachunki tego kalendarza nie są jednakże jeszcze zamknięte i prawdopodobnie zysk ten ulegnie większej redukcji. Natomiast kalendarze dawniejsze za 1909 i 1910 dały dodatkowy deficyt K. 5626·87.

Przechodząc do szczegółów gospodarki finansowej Zarządu Głównego, musimy przedewszystkiem zwrócić uwagę na obrót kasowy, który wynosił w 1910 roku . . . . . K. 1,581.500·62 podczas gdy w 1909 roku wynosił tylko . . . . . K. 1,028.322·44 zwiększył się zatem o . . . . . K. 553.178·18 t. j. wzrósł w stosunku 100 : 154.

Tę sam obrót kasowy wynosił w 1908 r. tylko K. 590.499·46, więc w ciągu trzech lat obrót kasowy prawie potroił się.

Zauważyć jednak należy, że wliczone są tu w dochodach wszystkie krakowskie wpływy Daru Grunwaldzkiego, a w wydatkach cały odpływ gotówki do Filii Banku Krajowego tytułem lokaty funduszu grunwaldzkiego. Ten zwiększony przepływ gotówki jest jednak pomie-

szczony również i w zeszłorocznym obrocie kasowym, wobec czego przyrost obrotu gotówki w stosunku do roku poprzedniego jest rzeczywisty, jakkolwiek w ogóle anormalny, który z wygaśnięciem wszystkich deklaracji Daru Grunwaldzkiego musi zmaleć do pewnego stopnia.

Na powyższy obrót kasowy składają się w pierwszym rzędzie wpłaty i wypłaty na rachunek bieżący dłużników i wierzycieli, a więc Kół i osób prywatnych.

I tak salda dłużne Kół wynosiły przy otwarciu bież. roku	K. 93.902·71
przyrost obciążeń w ciągu 1910 roku	K. 306.455·90
razem obciążono Koła za	K. 400.358·61

Natomiast wpływ od Kół na poczet tych sald wynosił	K. 270.751·05
obecny więc stan dłużny Kół wynosi	K. 1 9.607·56
a po odjęciu funduszu burs im. Potockiego, mającego pokrycie w całości w efektach i gotówce, osobno ulokowanej przez „Związek Okręgowy“ lwowski w kwocie	K. 79.002·80

dłużne są nam Koła T. S. L. jeszcze	K. 50.604·76

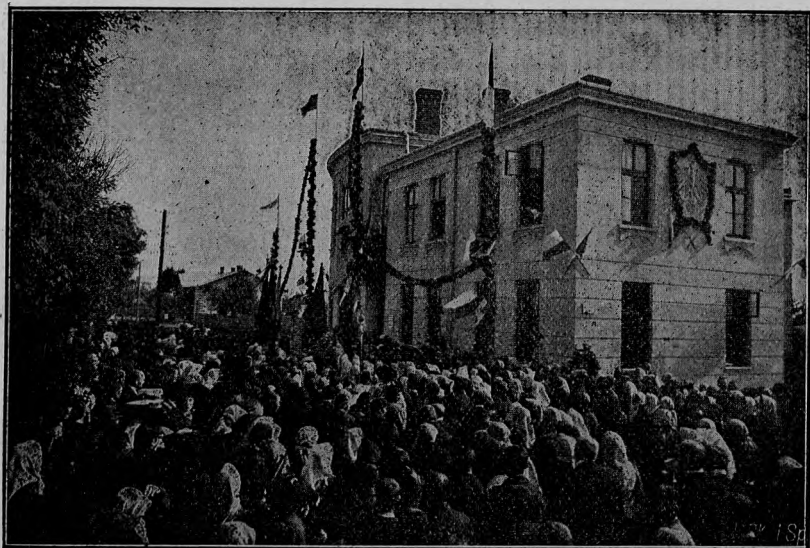
Saldo zbiorowe Kół spadło zatem z kwoty . . .	K. 93.902·71
na kwotę dłużną resztującą	K. 50.604·76
t. j. zmniejszyło się w ciągu tego roku o znaczną kwotę	K. 43.297·95

Dla jasności tego obrazu wskazać jednak musimy na tę okoliczność, że w sumie kredytyw mieszczą się przyznane już Kołom zasiłki na różne lokalne cele w myśl uchwały Zarządu Głównego T. S. L. w kwocie K. 29.723·10 wskutek czego faktycznie zasługą Kół jest jedynie spłata. . . . . K. 13.574·85 co wprawdzie znacznie osłabia pierwotne obliczenie, jednakże jest znacznym postępem w stosunku do lat ubiegłych, w których nie tylko salda nie zmniejszały się, ale rosły nieustannie.

Przyjmując za pewne, że salda dłużne Kół muszą na ogół z natury rzeczy rosnać stale, choćby w znikająco małym stopniu, bo wskazuje na to doświadczenie wszystkich lat ubiegłych, możemy skonstatować, że rok 1910 oznacza bardzo wyraźną poprawę stosunków. Jest to niewątpliwie — niemal jedynie — skutkiem zarządzeń, poczynionych z końcem minionego roku, na mocy których wprowa-

dzono w stosunkach z Kołami obrót gotówkowy w miejsce dotychczasowego obrotu kredytowego. Koła obecnie wypłacają się średnio dobrze, nie są jednak w możności wydatnie umarzać dawnych swoich długów, które urosły do takiej wysokości, że wprost przygniatają Koła swoim ciężarem. O wpływie obrotu gotówkowego na ogólny zbyt naszych wydawnictw i książek w Centralnej Składnicy będzie wzmianka poniżej, przy szczegółowym omawianiu tych działów.

Tosamo mniej więcej można powiedzieć o wypłacalności naszych dłużników (poza Kołami), a więc osób prywatnych, instytucji, kupców

Uroczysty pochód w czasie poświęcenia Domu T. S. L. w Grzymałowie.

i t. p. I tu wprowadzenie obrotu — w miarę możliwości — ściśle gotówkowego okazało się zbawienne.

Natomiast o naszych zobowiązaniach wobec wierzycieli nie można tego samego powtórzyć. Jakkolwiek na ogół wywiązywaliśmy się w ubiegłym roku punktualniej z naszych zobowiązań, czyniliśmy to niemal wyłącznie przy pomocy nowego kredytu.

Ta dążność do zaspakajania potrzeb Towarzystwa nie z bieżących dochodów, ale z p o ż y c z e k, zaciąganych naprzód we własnych funduszach aż do ich zupełnego wyczerpania, a następnie u obcych wierzycieli, może w końcu doprowadzić do groźnego przesilenia finansowego. Szukanie kredytu w kierunku najmniejszego oporu jest zu-

pełnie naturalne, ale osłabia rozpęd akcyi, skierowanej do pozyskiwania funduszków z zewnątrz od społeczeństwa, do szukania coraz nowszych źródeł dochodów.

Trzeba jednakże z drugiej strony przyznać, że budżet wydatków Zarządu Głównego, zwłaszcza budżet szkolny, rośnie w tak szybkim i nieproporcjonalnem do rozwoju naszych finansów tempie, że nawet najbardziej wytężone starania o zaspokojenie budżetu z bieżących dochodów Towarzystwa na dłuższy czas nie wystarczą. Żadne, choćby najwydatniejsze subwencye nie uratują Towarzystwa od ostatecznego i to prędkiego zawieszenia czynności, gdy tylko staniemy u granic naszej zdolności kredytowej. Przewidując tę chwilę w niedalekiej przyszłości, zapytać się musimy, czy nie jest naszym pierwszym obowiązkiem całą uwagę skupić na szukaniu wyjścia z tej sytuacji. Nie chcąc stanąć wobec konieczności zwinięcia naszych zakładów szkolnych, po których tyle się spodziewamy, na których budujemy przyszłość naszych kresów, musimy z całą energią, odłożwszy na drugi plan wiele innych spraw, które (jakkolwiek wydają się bardzo ważne i pilne) wobec grożącej katastrofy tracią na znaczeniu starać się o zrzucenie ciężaru, jaki nakładają na nas nasze większe zakłady, na barki kraju, względnie państwa. Mamy tu na myśli przedewszystkiem gimnazjum w Orłowej, seminarjum i gimnazjum w Białej, oraz szkołę wydziałową w Białej i pospolitą w Leszczynach. Tych zakładów razem a nawet większej ich części ponad dwa lata, a może nawet jeden rok — utrzymać stanowczo nie będziemy mogli. I tu żądać musimy odpowiednich starań ze strony wszystkich wpływowych członków T. S. L., a także poruszenia opinii i wszelkich sprężyn i czynników politycznych, aby nasze postulaty jak najrychlej zrealizować.

Szczegóły rachunkowe, dotyczące szkół opuszczamy w tem sprawozdaniu, gdyż są one podane obszernie w części tabelarycznej, wobec czego powtarzanie ich byłoby bezcelowe, a przechodzimy do działu komercyalnego.

Centralna Składnica książek i nakładów własnych	
wydała w 1910 r. na swoje cele (30.392.69 Centr. Skł. + 3.209.91 Nakł. Wł.)	K. 33.602.60
podczas gdy budżet przewidywał tylko (28.080 C. S. + 3.500 N. W.)	K. 31.580.—
t. j. przekroczyła preliminowaną kwotę o	K. 2.022.60

Przekroczenie, chociaż drobne, nie powinno było nastąpić z tego powodu, że w ubiegłym roku zaopatrzone Centralną Składnicę w ogromny zapas książek, o czym świadczy zeszłoroczne przekroczenie o niespełna 13 000 koron. Zdawało się wówczas, że zapasy zeszłoroczne spowodują oszczędności w roku bieżącym.

Grupa uczestników uroczystości otwarcia Domu Polskiego T. S. L.
w Grzymałowie.

Również niekorzystnie przedstawia się zbyt książek. Według budżetu należało sprzedać książek za (35.000 Centr. Skł. + 2600 Nakł. Wł.) . . . . . K. 37.600— faktycznie wystawiono rachunków odbiorcom na kwotę (28.012·13 C. S. + 1079·30 N. W.) . . . . . K. 29.091·43 zatem nie dociągnięto do kwoty prelininowanej o . . . K. 8.508·57 co wraz z przekroczeniem kupna o kwotę . . . K. 2.022·60 daje w sumie różnicę na niekorzyść Centr. Skł. . . K. 10.531·17

Jeśli zważymy, że w poprzednim (1909) roku tasama różnica na niekorzyść Centralnej Składnicy wynosiła jeszcze większą kwotę, okaże się, że budżet jest stanowczo mylnie zestawiony w tym dziale. Czy wina leży po stronie optymistycznych zapatrywań Zarządu Głó-

wnego na możliwe obroty w Centralnej Składnicy, czy też po stronie bezpośredniego kierownictwa Składnicy, które nie umiało wyzyskać wszystkich środków możliwych do rozwinięcia tego przedsiębiorstwa, okaże się w przyszłości, gdyż w ostatnim kwartale objęła kierownictwo fachowa siła księgarska, której zadaniem będzie sprawę tę wyjaśnić i uregulować. Na razie stwierdzić musimy, że wprowadzenie obrotu gotówkowego nie dało się tu zbyt odczuć, jak o tem świadczą cyfry. Pewien ubytek w sumie sprzedanych książek tłumaczy się tem, że Centralna Składnica przez 2 miesiące była faktycznie bez kierownika, a jakkolwiek były to miesiące wakacyjne, stan taki nie mógł pozostać bez wpływu na ogólny obrót przedsiębiorstwa.

W bilansowem obliczeniu poraz pierwszy od szeregu lat zamykamy rachunki Centr. Skł. faktycznym niedoborem . K. 2552'22 poprawionym nieco przez wyniki interesu nakładowego własnego, dającego plus w kwocie . . . . . K. 1901'73 a zatem ostatecznie niedoborem . . . . . K. 650'49 (w roku poprzednim zysk K. 5235'85).

Wydawnictwa dochodowe natomiast okazują, jak co-roczenie, że odpowiednio administrowane, mogą odrzucać znaczne zyski. Tegorocznego obrotu jednak nie można uważać za normalny. Wskutek zupełnego prawie zastoju w tym dziale, o ile chodzi o stronę wydawniczą, zużytkowano z kredytu . K. 24.620'— tylko kwotę . . . . . K. 17.075'89 t. j. nie zużyto . . . . . K. 7.544'11

Również i dochody nie wykazywały nadwyżki.

Spodziewano się uzyskać około . . . . . K. 44.620'— otrzymano faktycznie . . . . . K. 37.841'51 t. j. mniej o kwotę . . . . . K. 6.778'49

Nadto w sumie uzyskanej ze sprzedaży wydawnictw a wynoszącej ogółem . . . . . K. 37.841'51 mieści się zysk czysty z kramu grunwaldzkiego w kwocie . . K. 1698'— oraz dochód brutto z marek grunwaldzkich w kwocie . . . . K. 4753'41 K. 6.451'41 a więc dochód, który się więcej nie powtórzy.

Reszta, t. j. . . . . K. 31.390'10 stanowi właściwy zbyt wydawnictw i t. p. Zarządu Głównego i jest mniejsza od spodziewanego zbytu o całe 13.000 koron.

Ten zastój wynikał w głównej mierze stąd, że przewidywany wydatek, a tem samem i znaczny dochód z kart iluminacyjnych na

obchody grunwaldzkie odpadł zupełnie wskutek odstąpienia tego przedsiębiorstwa „Sokołowi“. Z tych kart spodziewaliśmy się dochodu 10.000 koron.

Mimo tego ubytek w obrocie wydawnictw nie był stosunkowo znaczny. Zawdzięczać to należy jedynie nadzwyczajnej okazji pozbycia innych naszych wydawnictw w wielkiej ilości przy zbiórce w dniu obchodu grunwaldzkiego w Krakowie, przyczem uzyskaliśmy za same sprzedane wydawnictwa poważną kwotę około 3565 koron.

Nawiasowo zauważymy, że projekt oparcia zbytu wydawnictw na kupiectwie, z równoczesnem zrezygnowaniem z pośrednictwa Kół na większą skalę w sprzedaży, okazał się jak dotąd przedwczesny, gdyż w okresie 3 pierwszych kwartałów, z których mamy obliczenie, sprzedaliśmy Kołom wydawnictw na łączną sumę K. 15.617·38, podczas gdy odbiorcy prywatni pobrali ich tylko za kwotę K. 12.506·31. Jest to jednak przeważnie obrót gotówkowy, przy którym daliśmy ponad rabat dotychczasowy ($33\frac{1}{3}$) jeszcze 10% skonta kasowego w zamian za cofnięcie kredytu. W ten sposób korzyść jest obustronna. Koła nadto nie mogą sobie rościć pretensyi do Zarządu Głównego z tytułu utraty kredytu, bo zyskały na rabacie. Co do wysokości rabatu, to zaznaczyć musimy, że kalkulacja naszych wydawnictw nawet tak wysoki opust wytrzymuje.

Dowodem na to jest rezultat bilansowy w dziale wydawnictw Zarządu Głównego. Mimo ubytku w obrocie wykazuje rachunek szczegółowy, że ten dział przyniósł nam w roku sprawozdawczym na czysto K. 9355·69, a po dodaniu dochodu z procentów na T. S. L i t. p. od różnych firm, w kwocie K. 7.445·58 ogółem w zysku K. 16801·27 (w roku poprzednim K. 14392·49).

Wypożyczalnia przeżroczy rozwija się zupełnie normalnie. Z preliminarowanej w rozchodach kwoty	K. 5030—
wydano	K. 4496·71
nie zużyto	K. 533·29

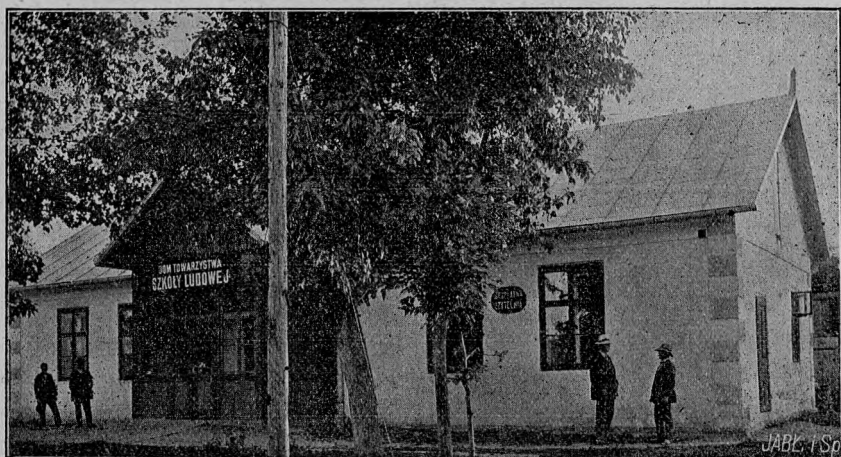
W dochodach uzyskano stosunkowo bardzo znaczną kwotę, bo	K. 2969·72
zamiast przewidywanej kwoty	K. 2200—
uzyskano zatem więcej o	K. 769·72

Jakkolwiek od tej kwoty trzeba będzie pewien % stracić na dubiosa, rezultat jest nader pomyślny i świadczy o potrzebie i użyteczności tej instytucji oraz o dobrem kierownictwie.

Nadwyżka dochodu ostatecznie wynosi K. 309·78 (w poprzednim roku niedobór wynosił K. 277·12).

Darły i zapisy na T. S. L. wykazują 20.999·74 (pozycja budżetowa K. 13.000). Na pierwszym miejscu figuruje reszta zapisu ś. p. Balbiny Wolszczanowej z kwotą K. 14.669·83, następnie zbiórka w Krakowie w dniach grunwaldzkich, która przyniosła K. 7611·39 (z czego część przypadła Macierzy Szkolnej w Cieszynie) dalej zapis ś. p. Gontkiewiczowej w kwocie K. 1000—, składka, zebrana przez p. Anielę Aleksandrowicównę w Krakowie K. 889·11, składki zebrane za pośrednictwem „Słowa Polskiego“ i „Nowej Reformy“ oraz cały długi szereg darów, składek, subwencji, które szczegółowo wymieniamy w części tabelarycznej sprawozdania.

Dom ludowy T. S. L. w Glinianach.

Dar Narodowy Trzeciego Maja nie wykazał spodziewanej wyżki. Tłómaczy się to całkiem naturalnie wzmożoną akcją składkową na Dar Grunwaldzki, która ofiarność społeczeństwa doprowadziła do punktu kulminacyjnego i na jakiś czas osłabić musiała rezultaty wszelkich innych składek publicznych.

Dar Narodowy obliczony na K. 50.000 dał w rezultacie brutto K. 49.261·90, netto zaś K. 42.418·13 (w poprzednim roku netto K. 44.921·31). Niekorzystny wynik zbiórki skłonił Zarząd Główny do jeszcze energiczniejszej akcji w roku bieżącym, która według tymczasowych obliczeń pozwala spodziewać się pewnej wyżki w stosunku do ubiegłego roku.

Wkładki członków zwyczajnych przy Zarządzie Głównym, które zresztą są drobnem tylko źródłem dochodów, gdyż zasadniczo

każdy członek Towarzystwa powinien należeć do jednego z Kół T. S. L., przyniosły zaledwie 133 korony zamiast spodziewanych 150 koron. Wkładki założycieli, wcielone do funduszu żelaznego w myśl postanowień statutu, wynosiły również nieznaczną kwotę K. 500— w miejsce prelininowanych 1000 koron.

Dar Grunwaldzki wykazuje z dniem 31. grudnia 1910. roku stan . . . . . K. 472.972·90
to znaczy, że w stosunku do stanu z dnia 1 stycznia 1910 roku, wynoszącego . . . . . K. 157.204·24
powiększył się o . . . . . K. 315.768·66
podczas gdy budżetowa pozycja wynosiła zaledwie 200.000 koron. Troska Zarządu Głównego, aby nie utracić żadnej deklaracji przez opieszałość, a przeciwnie pilnować terminów płatności rat i w odpowiedni sposób wpływać na deklarantów, żeby jak najpункtualniej i jak najrychlej zobowiązania swoje wypełnili, ta troska i sprężystość w prowadzeniu biura Daru Grunwaldzkiego, tak w Krakowie jak i we Lwowie, przyniosły nadspodziewany rezultat. Wpływy w roku sprawozdawczym przewyższyły przeszło o 50⁰/₀ spodziewany dochód z tego tytułu.

Wynik to całkiem zadawalniający. Nie da się jednak zaprzeczyć, że intensywność zbierania Daru Grunwaldzkiego z chwilą, gdy ucichną echa uroczystości grunwaldzkich w całym kraju — znacznie zmaleje. Suma, deklarowana na Dar Grunwaldzki, wynosząca w dniu 31. grudnia 1910 kwotę K 1,635.674·86 powinna jeszcze w bieżącym roku osiągnąć kwotę pełnych 2 milionów koron, co jednakże tylko przy usilnej agitacji ze strony wszystkich naszych przyjaciół da się uzyskać.

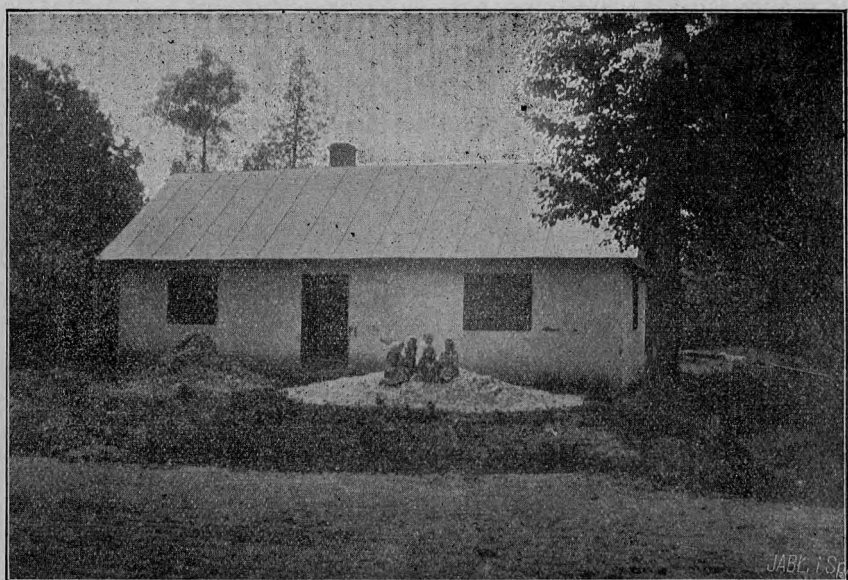
O stanie faktycznym lokaty Daru grunwaldzkiego i związanej z tem sprawy fruktyfikacji tego funduszu na cele zgodne z wolą Ofiarodawców zdajemy sprawę osobno.

Dochód z 25⁰/₀ wkładek członków od Kół, obliczony według zamknięć rachunkowych Kół za 1909 rok wyniósł K 10.874·64 zamiast teoretycznie do budżetu wstawionej cyfry K 10.000 od 20.000 członków T. S. L. płacących normalne wkładki.

Loterya fantowa T. S. L., która początkowo nie rokowała pomyślnego wyniku pod względem finansowym, dzięki energii i inicjatywie jednego z członków Zarządu Głównego, który w ostatniej niemal chwili objął kierownictwo tego przedsiębiorstwa, uratowana została od deficytu, a bilans jej zamknął się nawet nadwyżką stosunkowo dość znaczną, bo wynoszącą K 15.721·52.

Różne procenta, których suma rośnie w miarę, jak wzrastają długi Zarządu Głównego, wynosiły w 1909 roku K 3.917·88, a w tym roku już znacznie więcej, bo K 5.478·20. Cyfry powyższe nie oznaczają jednak pełnej sumy wypłaconych procentów, ale są różnicą między pobranymi a zapłaconymi procentami, wpisaną do rachunku wyniku obrotów funduszu bieżącego „per saldo”.

Zasiłki, wypłacone Kołom itp. w kwocie K 30·403·45, nie wyczerpały całego kredytu, wyznaczonego budżetem Zarządu Głównego. Złożyły się na to rozliczne przyczyny, a przedewszystkiem

Dom ludowy T. S. L. w Nakonecznem.

ta, że wydatki na ryczałty i organizację klas eksponowanych w miejscowościach o mniejszości polskiej, dawniej pokrywane przez Koła, ponosił w ubiegłym roku w całości fundusz Daru Grunwaldzkiego.

Komisyja statystyczna T. S. L., która oprócz całego szeregu innych czynności rozwinęła bardzo szeroką akcję, mającą na celu uświadomienie ludu o ważności dziesięcioletniego spisu ludności dla sprawy obrony polskości na kresach, zażądała pewnego kredytu na swoje potrzeby. Z kredytu tego wyczerpano K 3.576·31, szafując bardzo oszczędnie tym zasiłkiem z Kasy T. S. L.

i starając się dość skutecznie o pozyskanie znaczniejszych funduszków przez zwrócenie się do ofiarności publicznej na ten cel specjalnie.

Koszta Zarządu i organizacji Towarzystwa, a więc utrzymanie biura Zarządu Głównego i płace funkcjonariuszy oraz zwroty kosztów podróży reprezentacyjnych i lustracyjnych w sprawach Towarzystwa, delegacje, zjazdy, druki i formularze, podatki i ekwiwalenty, portorya, obchody, czynsze, służba i t. p. wynosiły 29.195.44 i przekroczyły cokolwiek cyfrę preliminarza (K 25.500). Przyczyną tego przekroczenia była zmiana personalu biurowego tak pod względem jakości, jak i liczby, spowodowana rozwijającą się wciąż i powiększającą ilością agend Zarządu Głównego. Coraz sprężystsza i punktualniejsza oraz dokładniejsza administracja powinna w zupełności usprawiedliwić ten zwiększony wydatek.

Te drobne nadwyżki, względnie niedobory poszczególnych działów budżetowych nie mogą jednakże w niczem wpłynąć na ogólny stan finansowy Towarzystwa.

Majątek T. S. L. w ruchomościach, parcelach i budynkach rośnie z dniem każdym i on dopiero staje się jedną z głównych przyczyn naszych niedoborów w funduszu bieżącym. Ostatnie lata pochłaniają na cele kupna parcel i realności oraz na koszt budowy przeszło sto tysięcy koron rocznie, a w najbliższych kilku latach stosunki nie zmieniają się na lepsze, gdyż mamy jeszcze do postawienia gmach dla szkoły wydziałowej w Morawskiej Ostrawie i prawdopodobnie w Białej, drugi budynek dla gimnazjum w Orłowej, prawdopodobnie bursę tamże i parę mniejszych szkół pospolitych.

Jak wiadomo, kwota, wydana na dokupno majątku Towarzystwa w ruchomościach i nieruchomościach, jest corocznie do rachunku strat i zysków wpisywana jako strata w funduszu bieżącym, a jako przyrost w bilansie majątku. W tym roku na przewidziany niedobór budżetowy w kwocie 221.768 — złożyły się w pierwszym rzędzie projektowane budynki szkolne, na które nie było pokrycia. Na ten cel wstawiono do preliminarza budżetu K 143.000, zaś wydano faktycznie na dokupno majątku nieruchomego i ruchomego w tym roku K 134.966.61.

Stan naszego majątku ruchomego i nieruchomego wynosi obecnie brutto, t. j. pocenie kupna (darowizny nie są tu wcale wliczone) K 1,175.911.99 zaś netto, tj. po strąceniu umorzenia K 893.035.40. Na majątku tym ciążyą ogromne długi hipoteczne, których dotąd nie uporządkowano. Przypuszczalnie wynoszą one około 200 tysięcy koron. Uciążliwe i wymagające dłuższego czasu porządkowanie tej

sprawy nie zostało jeszcze ukończono, to też podajemy cyfrę długów zaokrągloną.

Zbyteczną rzeczą — zdaje się — będzie dodać, że dość znaczna zresztą przewyżka stanu czynnego nad stanem biernym w bilansie majątku T. S. L. nie odgrywa żadnej roli w naszej gospodarce finansowej. Są to obiekty martwe pod względem dochodowym, wymagające ustawicznie dużych wkładów restauracyjnych. Nadto są one niejako w naszym depozycie, w czasowym posiadaniu, gdyż będziemy je kolejno musieli oddawać krajowi, względnie państwu bez żadnej zgoła rekompensaty, w miarę ukrajowienia czy też upaństwowienia odnośnych zakładów, które w nich się mieszczą. Co

Zjazd delegatów czyteln T. S. L. na Bukowinie.

więcej, pozbywanie się raz wystawionego budynku, jakkolwiek przykre, jeśli chodzi o sentyment, jest doskonałym w praktyce interesem, jak to już wielokrotnie w dyskusjach na ten temat podnosiliśmy. Uwalnia nas ono nie tylko od dalszych kosztów, połączonych z konserwacją budynku, ale może nas o d d ł u ż y ć, o ile pożyczkę hipoteczną kraj przejmie na siebie, a przede wszystkim uwalnia nas od troski o zdobywanie funduszków na utrzymanie danej szkoły.

Fundusze Towarzystwa są zupełnie wyczerpane. Zdobywanie ich jest coraz trudniejsze. Od czasu zapoczątkowania akcji Daru Grunwaldzkiego efekt składowania na samo T. S. L.

jako takie, słabnie widocznie. Niewiadomo, czy po sfinalizowaniu całego funduszu grunwaldzkiego wyczerpane społeczeństwo zdobędzie się na wydatniejszą, niż dotąd, tę bieżącą, ciągłą, zdawkową ofiarność, na której będziemy z konieczności musieli nasze przyszłe budżety opierać. Umieszczenie zaś całego Daru Grunwaldzkiego w budowlach kresowych i równoczesne obciążenie ich do maximum w sposób hipoteczny, rokuje nam smutne horoskopy na przyszłość.

W tej chwili obciążony już do granic możliwości jest fundusz żelazny, wyczerpane w zupełności fundusze, pochodzące z zapisów itp., jak ś. p. Dr. Sysaka, Klipunowskiego, Ibiańskiego, ks. Jachimiaaka, Gomuły, Konopackiego, Służewskiego, Zubrzyckiego, Krahelskiego, im. Wyspiańskiego, wreszcie fundusze ś. p. Wolszczanowej i Jałbrzykowskiego. Nowych zaś większych zapisów do zrealizowania niema w portfelu syndyka Towarzystwa.

Są wprowadzić nieobciążone jeszcze fundusze, jak np. świeżo oddany nam fundusz burs im. ś. p. Andrzeja Potockiego w kwocie K 79.002·80, fundusz na seminarium im. Franciszka Preisendanza, Dar Grunwaldzki i t. p., ale fundusze te mają swoje specjalne przeznaczenie i na cele bieżące ruszyć nam ich ani obciążać nie wolno pod żadnym pozorem.

Na zakończenie sprawozdania z poszczególnych rachunków zaznaczyć musimy, że z dotacji zeszłorocznej na fundusz strat (Dubiosa) nie potrzebowaliśmy korzystać w roku sprawozdawczym, przeciwnie zdołaliśmy osiągnąć pewien zysk w tym rachunku przez odzyskanie sald dłużnych, które uważane były za nieściągalne. Z tego źródła dochód wynosił K 2.915·15

Tablice i zestawienia rachunkowe, umieszczone na końcu sprawozdania, mieszczą najdokładniejsze cyfry, dotyczące wyżej omówionych działów naszej pracy. Tam też znajduje się imienny spis Ofiarodawców oraz spis Kół itp., którym Zarząd Główny przyznał zasiłki z ogólnych funduszy. Deklaranci, którzy subskrybowali na Dar Grunwaldzki i częściowo wypłacili już pewne kwoty, znajdują się w osobnej broszurze, która niebawem opuści prasę. Ogromny materiał, jaki zamknięty będzie w tej broszurze, nie pozwolił nam włączyć jej do sprawozdania rocznego, które ma być obrazem rozwoju Towarzystwa w ciągu ostatniego roku administracyjnego.

O rozwoju tym świadczą następujące liczby: Bilans zamyka się cyfrą K 2,553.598·83 (w 1908. roku K 1,258.538·80, a w 1909. roku K 1,723.188·52), obrót kasowy bez sald cyfrą K 1,581.500·62 (w 1908. roku K 590.499·46, a w 1909. roku K 1,028.322·44), a więc wzrost

w stosunku 100 : 154, rachunek przychodów i rozchodów wraz z saldami cyfrą K 3,295.735·26 z każdej strony (w 1909 roku K 2,012.622·21).

Zestawiając wyniki obrotów funduszu bieżącego we wszystkich działach, otrzymamy niedobór roku sprawozdawczego	
w kwocie	K 176.270 85
a po doliczeniu niedoborów z lat ubiegłych w sumie	<u>K 186.761·19</u>
ogólny ostateczny niedobór	K 363·032·04

Niedobór tegoroczny należy podzielić na dwie części, a mianowicie:

1. Niedobór powstały wskutek przeniesienia wartości dokupionego nieruchomości i ruchomego majątku z bilansu funduszu bieżącego do bilansu majątku Towarzystwa.

2. Niedobór rzeczywisty.

Niedobór ad 1) nie jest właściwie niedoborem, lecz tylko wyraża wartość dokupionego w tym roku majątku po cenie nabycia. O tę samą kwotę powiększyliśmy naturalnie stan czynny bilansu nieruchomości, i ruchomości, wykazując go równocześnie w bilansie funduszu bieżącego jako stratę. Ta część niedoboru ma zatem całkowite pokrycie w wartości majątku nieruchomości i ruchomego i wynosi

K 134.966·61

Niedobór ad 2) jest rzeczywistym niedoborem, przewyżką rozchodów nad dochodami

w funduszu bieżącym Zarządu Głównego. Wynosi on

K 41.304·24

Razem niedobór tegoroczny K 176.270·85

Po tylokrotnem wyjaśnieniu w poprzednich sprawozdaniach i przy każdej innej sposobności, dlaczego niedobór ten jest nieunikniony, nie będziemy tu raz jeszcze szeroko tłumaczyć tej sprawy. Niewątpliwie położenie nasze, wskutek gromadzenia się coraz większego deficytu, narastającego z każdym rokiem, staje się z każdym rokiem trudniejsze i poważniejsze. Ale z drugiej strony musimy mieć i mamy rzeczywiście tę wiarę, że po 20 latach istnienia i tak świetnego rozrostu Towarzystwa, przy gospodarce coraz oszczędniejszej, bo doświadczonej, a coraz rozważniejszej, bo opartej na rosnącym zaufaniu całego społeczeństwa, którego zawieść nam nie wolno, że po tych rezultatach pracy, widocznej już dziś na wszystkich polach naszej działalności, nie tylko nie zginie, ale również i nie zatrzymamy się w ciągłym, stałym, szybkim rozwoju, jako czynnik, w życiu naszego społeczeństwa już stanowczo i powszechnie uznany.

VIII.

Sprawozdanie Rady Nadzorczej T. S. L.

W sprawozdaniu Zarządu Głównego, dotyczącem stanu majątkowego i długów T. S. L., widzimy z roku na rok wzrastające pozycje, dotyczące wartości nieruchomości (budynki szkolne, bursy, domy ludowe i t. d.), równocześnie jednak rośnie deficyt. Wynosi on za lata dawniejsze 186.761 K. 19 hal., za rok 1910 kwotę 176.270 K. 85 hal. Pochodzi to stąd, że siłą konieczności zakupuje się grunta pod budynki szkolne, bursy i domy ludowe, które stają się martwą pozycją, bo dochodu nie przynoszą, a powodują znaczne wydatki z bieżących funduszy. Ten stan jest stale anormalnym w naszym Towarzystwie i nawet przy pomocy Daru Grunwaldzkiego nie da się całkowicie i odrazu usunąć.

Walny Zjazd powinien tedy w tym kierunku sprawę tę zbadać i swoje zdanie wypowiedzieć, a może i środki działania dla możliwego usunięcia tego stanu, wskazać organom administracyjnym Towarzystwa. W funduszu bieżącym czyni wielki wyłom utrzymanie szkół średnich na kresach.

Dążyć tedy należy do ich upaństwowienia.

Działalność Rady Nadzorczej w ubiegłym roku streszczała się w tem, że członkowie jej brali udział w posiedzeniach Zarządu Głównego, Wydziału Ścisłego oraz różnych komisji. Poza tem kontrolowała Rada Nadzorcza czynności wszystkich instytucji i organów T. S. L. Jest jednak pożądanem, by skład Rady Nadzorczej był w ten sposób urządzony, by ona częściej mogła obradować kolegalnie i wszelkie z statutu wynikające czynności lustracyjne i kontrolne mogła snadnie i każdego czasu wykonać.

Przystępując do oceny działalności Zarządu Głównego stwierdzić należy, że mimo piętrzących się trudności, wynikających z wzrostu agend oraz nadmiernego zapotrzebowania pieniężnego, Zarząd Główny

wywiązał się z swojego zadania jak najpomyślniej. Wzrastający ład w administracji, większą sprężystość w przygotowaniu referatów można już dzisiaj powitać, jakkolwiek więcej możnaby się spodziewać, gdyby pomieszczenie biur Zarządu Głównego było lepsze. Ale o tem tak długo na razie marzyć nie można, dopóki nie przyjdziemy do posiadania własnego domu w Krakowie. Wszelka w tym kierunku wdrożona akcja rozbijała się ostatecznie o brak funduszków. Byłoby rzeczą wskazaną, aby Walny Zjazd powziął w tej mierze uchwałę, polecającą Zarządowi Głównemu najrychlejsze nabycie domu w Krakowie dla pomieszczenia biur Towarzystwa Szkoły Ludowej.

Praca Towarzystwa Szkoły Ludowej na kresach może poszczycić się znacznym sukcesem na Zachodzie i na Wschodzie. Zaszczytną w tej mierze rolę spełniają coraz lepiej Związki Okręgowe i Koła, działające, zwłaszcza na Wschodzie, całkiem planowo.

Sprawę formalności rachunkowych pozostawia Rada Nadzorcza ocenie komisji Walnego Zjazdu, na której swoje w tym względzie wypowie uwagi.

Już teraz stwierdza się, że wyniki gospodarki odpowiadają zupełnie prawidłowemu obrotowi pieniężnemu tak w Zarządzie Głównym, jak w Związkach Okręgowych, jak niemniej i w Kołach.

Rada Nadzorcza wnosi:

Walny Zjazd uchwali:

1. Przyjmuje się sprawozdanie Rady Nadzorczej T. S. L. do zatwierdzającej wiadomości;
2. Udziela się Zarządowi Głównemu T. S. L. absolutorium za czynności i rachunki w roku 1910;
3. Wyraża się uznanie i gorące podziękowanie całemu społeczeństwu za wielką ofiarność na rzecz Towarzystwa Szkoły Ludowej w różnych kierunkach, zaś prasie polskiej za gorliwe popieranie celów Towarzystwa Szkoły Ludowej.

Rada Nadzorcza Towarzystwa Szkoły Ludowej.

Przewodniczący:

Dr. Julian Gertler.

Członkowie:

Dr. Józef Buzek.

Paweł Ciompa.

Dr. Michał Koy.

Dr. Maryan Starzewski.

IX.

Uchwały Walnego Zjazdu T. S. L. w Krakowie w d. 14. i 15. lipca 1910 r. i ich załatwienie.

Uchwały Walnego Zjazdu przekazane do załatwienia Zarządowi Głównemu były następujące:

I. Walny Zjazd stwierdza onieczność wydatnego wzmożenia pracy w Kołach i Związkach Okręgowych oraz przypomina, że Związki Okręgowe powinny corocznie dokonywać lustracyi wszystkich podległych im Kół i nadzorować w ten sposób, by wszystkie potrzeby oświatowe ich okręgu były przez Koła zaspokajane.

Załatwienie:

Zarząd Główny poruczył przedewszystkiem poszczególnym swym członkom przeprowadzenie lustracyi Związków okręgowych, czego już w znacznej części dokonano.

II. Walne Zgromadzenie wzywa Zarząd Główny, aby, korzystając z doświadczeń Komisji, która badała organizacje czeskich Towarzystw oświatowych, przeprowadził jak najrychlej reorganizację własnej administracyi wewnętrznej i biura Zarządu, aby mógł oddać się przede wszystkim planowemu kierownictwu pracy oświatowej T. S. L.

Załatwienie:

Zarząd Główny zatwierdził reorganizację biura według projektu, ogłoszonego w sprawozdaniu zeszłorocznem (str. 63 — 66), w sprawie zaś zmiany wewnętrznego podziału prac Zarządu Głównego uchwalił na posiedzeniu dnia 10. września 1910 r., by w zasadzie znieść sekcye, a rozszerzyć kompetencyę referentów.

III. Zarząd Główny zastanowi się nad potrzebą zwoływania zjazdów reprezentantów Związków Okręgowych przynajmniej raz na rok, gdzie Zarząd Główny mógłby się poinformować o potrzebach oświatowych całego kraju.

Załatwienie:

Pierwszy taki zjazd postanowił Zarząd Główny zwołać na dzień poprzedzający Walny Zjazd T. S. L. w r. 1911.

IV. Walny Zjazd uprasza Zarząd Główny o przeprowadzenie dokładnej — o ile możliwości — statystyki członków T. S. L., działających w poszczególnych Kołach i o podawanie wyników tej statystyki w „Przewodniku Oświatowym“.

Załatwienie:

Na posiedzeniu dnia 10. września 1910. r. postanowił Zarząd Główny statystykę taką przeprowadzić tylko odnośnie do członków Zarządów Kół i kierowników instytucji T. S. L., jednak znaczna liczba Kół nie nadesłała żądanych dat, wskutek czego projekt W. Zjazdu nie dał się uskutecznić.

V. Walny Zjazd T. S. L. wzywa Zarządy Kół, aby celem skupienia sił w jednolitej pracy narodowej w każdej poszczególniej miejscowości dążyły do współdziałania wszystkich na miejscu działających polskich instytucji i organizacji społecznych, oświatowych i gospodarczych, jak np. Kółek rolniczych, kas Raiffeisena, Spółek mleczarskich, czytelni innych Towarzystw i t. d.

Załatwienie:

W sprawie tej Zarząd Główny odniósł się do Kół osobnym okólnikiem.

VI. Walny Zjazd poleca Zarządowi Głównemu, ażeby przeprowadzał przez swego delegata stałe lustracje Związków Okręgowych i Kół T. S. L.

Załatwienie: (jak przy uchwale I.)

VII. Walny Zjazd wzywa Zarząd Główny, aby przyspieszył założenie dla własnego użytku i przedłożył następnemu Zjazdowi księgę hipoteczną, obejmującą nieruchomości, własnością Towarzystwa będące.

Załatwienie:

Wykonanie wniosku jest w toku. Zarząd Główny wezwał do pomocy mężów zaufania, którzy w siedzibach sądów powiatowych badają stan hipoteki. Na podstawie ściśle sprawdzonych materiałów rozpoczęto w lipcu 1911. r. sporządzać księgę hipoteczną nieruchomości majątku T. S. L.

VIII. Walny Zjazd T. S. L. wzywa Zarządy Kół i Związków Okręgowych, aby rozwinęły żywą akcję w kierunku pobudzania odnośnych władz autonomicznych i państwowych do organizowania szkolnych kursów uzupełniających przemysłowych oraz wszelkich innych typów szkół zawodowych, jakoto rolniczych, handlowych i t. p.

Załatwienie:

Zarząd Główny po rozpatrzeniu sprawy na posiedzeniu dnia 10. września 1910. postanowił w tym kierunku rozwinąć jak najżywszą działalność, poczynając od roku 1911/2.

IX. Walny Zjazd poleca Zarządowi, aby w porozumieniu ze Związkami Okręgowymi postarał się o utworzenie instytucji szkolnych lustratorów okręgowych, którzyby szczególną opieką otoczyli szkolnictwo swego okręgu, wykonując nad nim ścisły nadzór.

Załatwienie:

Wskutek braku funduszków uchwała ta okazała się niewykonalną.

X. Walny Zjazd, uznając wyjątkowo ciężkie położenie Koła czerniowieckiego, wzywa Zarząd Główny, aby temu Kołu użył wydatniejszej pomocy materialnej do utrzymania istniejących i mających się założyć Czytelni T. S. L.

Załatwienie:

Zarząd Główny udzielił Kołu czerniowieckiemu subwencji 2570 K. 07 h.

XI. 1. Zarząd Główny zaprosi kierowników burs, bądź to w łonie T. S. L. istniejących, bądź też poza T. S. L. się znajdujących na konferencję, celem omówienia sprawy burs, a to w kierunku metodyki zakładania, budowania i prowadzenia, dalej potrzeb i niedostatków burs, jakoteż ulepszenia ich w każdym kierunku, a przede wszystkim udoskonalenia pierwiastku wychowawczo-narodowego.

2. Walny Zjazd poleca Zarządowi Głównemu, po zebraniu należytych doświadczeń u obcych i we wzorowych bursach krajowych, opracowanie szczegółowego regulaminu w sprawie prowadzenia burs, aby one dostarczały społeczeństwu ludzi możliwie jak najdzielniejszych i o zdecydowanym obywatelskim sposobie myślenia.

Załatwienie:

Wykonanie uchwały pierwszej, a w następstwie tego także drugiej uchwały, w kadencji 1910/11 było niemożliwe.

XII. Walny Zjazd T. S. L. w uznaniu, że lud polski w Galicyi za mało zwraca się do zawodów praktycznych poza rolnictwem i że wskutek tego z jednej strony zawody praktyczne w kraju zajmowane są przez żywioły nam obce a często wrogie, z drugiej zaś strony nasi emigranci, jako nieukwalifikowani robotnicy, osiągają tyko najniższe stopnie płac i najdotkliwiej odczuwają zastoje ekonomiczne, poleca Zarządowi Głównemu, powołanie, w łonie pojedynczych Kół, do życia stałych Komisji, mających na celu skierowanie

młodzieży wiejskiej i małomiejskiej do rzemiosł i innych tak zwanych zawodów praktycznych, wyszukiwanie dla kandydatów umieszczenia, opiekę nad nimi i udzielanie pomocy finansowej, potrzebnej do wstąpienia do zawodu, a następnie do osiągnięcia samoistności.

Załatwienie:

Zarząd Główny, rozpatrując tę uchwałę Walnego Zjazdu przyszedł do przekonania, że bezpośrednia akcja taka, jeśli ma mieć praktyczne i w skutkach realne wyniki, musi być podjęta i stale prowadzoną przez te instytucje, które w programie działania i zakresie swych zadań, mają na celu podniesienie w społeczeństwie polskim świadomości o znaczeniu uprzemysłowienia kraju i budzenie wszechstronnych dążeń do osiągnięcia tego celu. Jednym ze środków jest właśnie budzenie zamięłowania u rodziców i młodzieży do zawodów praktycznych, ułatwianie młodzieży tej przystępu do zakładów, kształcących teoretycznie i praktycznie, słowem, propaganda taka leży w zadaniach bezpośrednich nie Towarzystwa Szkoły Ludowej, lecz takich instytucji, jak L. P. P. i jej organa, Izby handlowe i przemysłowe, Izby rękodzielnicze w Krakowie i we Lwowie i t. p. Z powyższych względów Zarząd Główny przedstawił sprawę Zarządowi Ligi Pomocy Przemysłowej, prosząc o zajęcie się całą akcją i przyrzekając pomoc wszystkich organizacyi T. S. L.

X.

Lista członków

honorowych, założycieli i dożywotnich T. S. L.

1. Członkowie honorowi:

1. † Dr Asnyk Adam
2. Dr Bandrowski Ernest
3. † Jerzmanowski Erazm
4. † Konopnicka Marya
5. Miłkowski Zygmunt (T. T. Jeż)
6. † Orzeszkowa Eliza
7. † Prószyński Konrad (K. Promyk)
8. Siedlecka Marya.

2. Członkowie założyciele:

(Wkładka 200 K jednorazowo).

1. † Dr Asnyk Adam (Koło I. męskie Kraków)
2. Baczewski Leopold we Lwowie (Koło IV. im. T. T. Jeża Lwów)
3. Bartonec Franciszek (Zarząd Główny)
4. Bartonecowa Róża (Zarząd Główny)
5. Beringer Wandalin (Koło I. męskie, Kraków)
6. † Brzezowski Franciszek (Zarząd Główny)
7. Chronowski Eustachy (Koło I. męskie Kraków)
8. Cielecki Zaremba Artur w Hadyńkowcach (Zarząd Główny)
9. Dr Doboszyński Adam (Zarząd Główny)
10. Dolański Ludwik (Zarząd Główny)
11. Dr Dwernicki T. (Zarząd Główny)
12. Dziewulska Antonina (Zarząd Główny)
13. Gall Rudolf (Koło Tarnopol)
14. Galicyjska Kasa Zaliczkowa (Koło IV. im. T. T. Jeża Lwów)

15. Dr Gertler Julian w Krakowie (Zarząd Główny)
16. Dr Głębiński Stanisław (Koło IV. im. T. T. Jeża Lwów)
17. Gmina miasta Starego Sącza (Koło Stary Sącz)
18. † Górnisiewicz Antoni (Koło I. męskie Kraków)
19. † Gross Piotr (Zarząd Główny)
20. Dr. Hassewicz Stanisław (Zarząd Główny)
21. Hłasko Józef (Koło IV. im. T. T. Jeża Lwów)
22. Horowitz Samuel we Lwowie (Koło IV. im. T. T. Jeża Lwów)
23. † Jerzmanowski Erazm (Zarząd Główny)
24. Kapelner Julian (Zarząd Główny)
25. Kasa Oszczędności miasta Tarnowa (Koło Tarnów)
26. Kasyno Urzędnicze w Sierszy (Zarząd Główny)
27. Klemensiewicz Edmund (Koło I. męskie, Kraków)
28. Kolbe Wacław (Koło I. męskie Kraków)
29. Kondratowicz Hieronim (Zarząd Główny)
30. I. Kongres pedagogiczny we Lwowie (Zarząd Główny)
31. Kostkiewicz Kazimierz (Zarząd Główny)
32. Dr Kostkiewicz Zygmunt (Zarząd Główny)
33. Dr Kwaśnicki August (Koło I. męskie Kraków)
34. Dr Loewenstein Natan we Lwowie (Koło IV. im. T. T. Jeża Lwów)
35. Loewensteinowa Marya we Lwowie (Koło IV. im. T. T. Jeża Lwów)
36. Książę Lubomirski Jerzy w Charzewicach (Koło Rozwadów)
37. Dr Łazarski Józef (Koło I. męskie Kraków)
38. Mańkowski Emeryk w Borówce (Zarząd Główny)
39. Michałowski Ludwik (Zarząd Główny)
40. † Ks. Midowicz Teofil (Koło I. męskie Kraków)
41. Hr. Milewski Korwin Ignacy (Zarząd Główny)
42. Dr Nitsch Kazimierz (Zarząd Główny)
43. Nowakowski Nowina Julian (Koło Stryj)
44. Odrzywolska Zofia (Zarząd Główny)
45. † Odrzywolski Kazimierz (Zarząd Główny)
46. † Pasierbski Hipolit (Koło I. męskie Kraków)
47. † Dr Paszkowski Stanisław (Koło I. męskie Kraków)
48. Pawlikowska Helena (Zarząd Główny)
49. Dr Pawlikowski Jan Gwalbert we Lwowie (Koło Jeża Lwów)
50. † Pawlikowski Mieczysław (Koło I. męskie Kraków)
51. Pawlikowski Stanisław (Zarząd Główny)
52. Pawłowski Ignacy (Zarząd Główny)
53. Pieniążek Ignacy (Zarząd Główny)
54. Powiatowa Kasa Oszcz. w Wadowicach (Zarząd Główny)

55. Rada miasta Lwowa (Zarząd Główny)
56. Rada miasta Tarnowa (Koło Tarnów)
57. Rada Powiatowa w Jaśle (Zarząd Główny)
58. Rayski Albin (Zarząd Główny)
59. Rozwadowski Bronisław (Koło Skałat)
60. Księżna Sapieżyna Elżbieta (Koło I. Pań Przemysł)
61. Sieczka Józef w Zakopanem (Koło Zakopane)
62. † Skirliński Jan (Koło I. męskie Kraków)
63. Sokołowski Antoni (Zarząd Główny)
64. Spółka Wygrywających w Krakowie (Zarząd Główny)
65. Hr. Starzyński Edmund (Zarząd Główny)
66. † Stokowski Apolinary (Koło I. pań Lwów)
67. Surwiłło Zygmunt (Zarząd Główny)
68. Surzycki Zenon (Zarząd Główny)
69. Szancer Henryk (Zarząd Główny)
70. Szczepanowska Helena (Zarząd Główny)
71. † Szczepanowski Stanisław (Zarząd Główny)
72. Śliwińska Władysława (Koło IV. im. T. T. Jeża Lwów)
73. Śliwiński Hipolit we Lwowie (Koło IV. im. T. T. Jeża Lwów)
74. Tarnawska Franciszka (Zarząd Główny)
75. Towarzystwo Kasynowe w Muszynie (Zarząd Główny)
76. Towarzystwo Wzajemnych ubezpieczeń urzędników prywatnych we Lwowie (Zarząd Główny)
77. Towarzystwo Zaliczkowe w Gorlicach (Zarząd Główny)
78. Towarzystwo Zaliczkowe i Kredytowe w Skałacie (Koło Skałat)
79. Towarz. Zjednoczonych Polaków w Nowym Jorku (Zarząd Główny)
80. Dr Udziela Edmund (Zarząd Główny)
81. † Dr Wiśniewski Ludwik (Zarząd Główny)
82. Wixel Jakób (Koło IV. im. T. T. Jeża Lwów)
83. Wolniewicz z Dębicza Kazimierz w Oleszy (K. Olesza dwór)
84. Wolska Marya (Zarząd Główny)
85. Wolski Wacław (Zarząd Główny)
86. † Woyneko-Tomkiewicz Stanisław (Koło I. męskie Kraków)
87. Zagórski Eustachy (Koło Skałat)
88. Hr. Zamoyski Władysław w Zakopanem (Koło Zakopane)
89. Zawistowski Kazimierz (Koło Skałat)
90. † Dr Zbyszewski Wiktor (Zarząd Główny)
91. Zdanowicz Ludwik (Zarząd Główny)
92. Ziemięcki Zdzisław (Zarząd Główny).

3. Członkowie dożywotni.

(Wkładka 40 Koron jednorazowo).

1. Adelsberg Herman we Lwowie (Koło IV. im. T. T. Jeża Lwów)
2. Agopsowicz Kajetan w Trofanówce (Koło Kołomyja)
3. Altenberg Alfred we Lwowie (Koło IV. im. T. T. Jeża Lwów)
4. Hr. Badeni Stanisław Henryk w Koropcu (Koło Buczaczy)
5. Bał Stanisław (Koło Komarno)
6. Baliński Stanisław w Warszawie (Koło VI. Słowackiego Kraków)
7. Dr Balko Aleksander w Wiedniu (Koło I. pań Lwów)
8. Dr Bandrowski Ernest (Koło I. męskie Kraków)
9. Ks. Batko Szymon (Koło Krosno)
10. Dr Battaglia Roger we Lwowie (Koło IV. im. T. T. Jeża Lwów)
11. Hr. Baworowski Michał (Koło Skałat)
12. Bełkowski Juliusz we Lwowie (Koło I. pań Lwów)
13. Bębnowiczówna Józefa w Czupernosowie (Koło Przemyślany)
14. Biblioteka Słuchaczy prawa we Lwowie (Koło III. akademickie Lwów)
15. Bar. Błażowski Maryan (Koło Monasterzyska)
16. Bodaszewski Łukasz (Koło V. techniczne Lwów)
17. Bohdanowiczowa Rozalia (Zarząd Główny)
18. Borońska Aleksandra (Zarząd Główny)
19. Hr. Branicka Julia (Koło Sucha)
20. Bratnia Pomoc Słuchaczy Politechniki we Lwowie (Koło V. techniczne Lwów)
21. Bromirski Kazimierz (Koło Skałat)
22. Broniewski Alfred we Lwowie (Koło IV. im. T. T. Jeża Lwów)
23. Broniewski Witold (Koło IV. akademickie Kraków)
24. Bułhan Zofia (Zarząd Główny)
25. Cielecki Zaremba Artur w Hadyńkowcach (K. Kopyczyńce)
26. Czarkowski-Golejewski Tadeusz (Koło Borszczów)
27. Książę Czartoryski Adam w Krasnem Król. Pol. (Koło Sieniawa)
28. Czauderna Karol we Lwowie (Koło Jeża Lwów)
29. Czytelnia Akademicka we Lwowie (Koło III. akademickie Lwów)
30. Czytelnia w Leoben (Koło I. pań Lwów)
31. Dr Dadlez Julian w Rawie (Koło Rawa)
32. Diehl Józef (Koło III. akademickie Lwów)
33. Długosz Władysław (Koło VII. Kraków)
34. Dr Doboszyński Adam (Koło I. męskie Kraków)
35. Domański Seweryn (Koło Borszczów)
36. Dr Dordort Henryk w Wybranówce (Koło akademickie Lwów)
37. Długowska Marya w Zaborowie (Koło Zaborów)

38. Dudzińska Marya (Koło Komarno)
39. Dudziński Jan w Biłce szlacheckiej (Koło Komarno)
40. Dydejczyk Walery (Zarząd Główny)
41. Feldstein Herman (Koło VII. im. B. Goldmana Lwów)
42. Ks. Ficowski Rudolf (Zarząd Główny)
43. Ks. Frydel Władysław w Komarnie (Koło Komarno)
44. Gałęzowska Anna (Zarząd Główny)
45. Gawroński Rawita Franciszek (Koło Janów)
46. Gmina miasta Andrychowa (Koło Andrychów)
47. Gmina Brzeszcze (Koło, Brzeszcze)
48. Glosser-Kałoski Andrzej (Koło Mszana Dolna)
49. Gmina miasta Tarnowa (Zarząd Główny)
50. Dr Godlewski Emil w Krakowie (Koło IV. Kraków)
51. Gostyńska Anna we Lwowie (Koło I. pań Lwów)
52. Górnisiewiczowa Wanda (Zarząd Główny)
53. Dr Górski Antoni w Krakowie (Koło Bochnia i Wiśnicz)
54. Gromnicki Stanisław (Koło Borszczów)
55. Grzybowski Adam w Chersonie (Koło VI. Kraków)
56. Haller Karol (Koło, Monasterzyska)
57. Hallenburg-Haller August (Zarząd Główny)
58. Hammer Salamon (Koło I., Stanisławów)
59. Haydukiewicz Józef w Orłowej (Koło Mielec)
60. Hlasko Józef (Koło Jeża Lwów)
61. Horodyska Natalia w Żabińcach (Koło Kopyczyńce)
62. Imiela Kwiryn (Koło Skałat)
63. Jakliński Leon w Komarnie (Koło Komarno)
64. Jampolski Kazimierz w Łówczy (Koło VII. Kraków)
65. Dr Janczewski Edward (Koło IV. Kraków)
66. Jaruzelska Iza w Babicach n. Sanem (Zarząd Główny)
67. Jawornicka Anna (Zarząd Główny)
68. Jawornicki Józef (Koło I. męskie Kraków)
69. Jolles Zygmunt (Koło I. Stanisławów)
70. Dr Kader Bronisław (Zarząd Główny)
71. Hr. Kalinowski-Jabłonowski Marcin (Zarząd Główny)
72. Kanarek Bracia w Skowierzynie (Koło IV. im. T. T. Jeża Lwów)
73. Dr Kasperek Jan we Lwowie (Koło IV. im. T. T. Jeża Lwów)
74. Kasyno narodowe we Lwowie (Zarząd Główny)
75. Kirchmayer Zygmunt (Koło I. męskie Kraków)
76. Klugier Bolesław (Koło V. im. Asnyka Kraków)
77. Kłębkowski Kazimierz w Wadowicach (Koło Wadowice)

78. Dr Knapczyk Ludwik (Koło Bogumin)
79. Kodreński Włodzimierz w Kaśnej dolnej (Koło Grybów)
80. Dr Koschenbahr-Łyskowski Ignacy (Koło III. akademickie Lwów)
81. Dr Kosiński Adam we Lwowie (Koło I. pań Lwów)
82. Kosiński Leopold w Zamulińcach (Koło Kołomyja)
83. Dr Koy Michał (Zarząd Główny)
84. Hr.Koziebrodzki Antoni w Poznance hetmańskiej (Koło Grzymałów)
85. Kółko Rolnik. Uczniów. Uniw. Jagiell. (Koło IV. Kraków)
86. Kurpisz Kazimierz we Lwowie (Koło IV. im. T. T. Jeża Lwów)
87. Lewicki Józef (Zarząd Główny)
88. Lewicki Bolesław (Zarząd Główny)
89. Dr Lilien Adolf (Koło IV. im. T. T. Jeża Lwów)
90. Dr Lilien Edward (Koło IV. im. T. T. Jeża Lwów)
91. Dr Lilien Ernest Leon we Lwowie (Koło IV. im. T. T. Jeża Lwów)
92. Dr Liptay Maksymilian we Lwowie (Koło IV. im. T. T. Jeża Lwów)
93. Łakociński Waleryan (Koło Janów)
94. Łokietek Józef (Koło I. męskie Kraków)
95. Łoziński Oskar (Koło Krosno)
96. Łukasiewicz Stanisław (Zarząd Główny)
97. Łukaszewski Adam we Lwowie (Zarząd Główny)
98. Macudziński Stanisław w Kopalinach (Koło Wiśnicz)
99. Dr Majewski Leszek w Radomiu (Koło Rawa)
100. Makowicz Józef (Koło, Stryj)
101. Mareszowa Karolina (Zarząd Główny)
102. Dr Mayer Aleksander we Lwowie (Koło IV. im. T. T. Jeża Lwów)
103. Mészáros Jerzy (Koło Borysław)
104. Michałowski Józef (Koło V. im. Ad. Asnyka Kraków)
105. Mochnacki Zygmunt (Koło Tarnopol)
106. Dr Morawski Bronisław (Koło Mszana Dolna)
107. Moszyńska Jadwiga we Lwowie (Koło IV. im. T. T. Jeża Lwów)
108. Mościcki Tomasz (Koło Mszana Dolna)
109. Mroczkowski Julian w Odesie (Koło VI. Kraków)
110. Dr Mycielski hr. Stanisław w Boryniczach (Koło Bóbrka)
111. Dr Natanson Antoni (Zarząd Główny)
112. Natanson Filip (Koło IV. im. T. T. Jeża Lwów)
113. Natanson Józef (Zarząd Główny)
114. Natanson Stefan (Koło V. im. Ad. Asnyka Kraków)
115. Natansonowa Jadwiga (Zarząd Główny)
116. Neuman Józef we Lwowie (Koło IV. im. T. T. Jeża Lwów)
117. Obertyński Emil w Uhnowie (Koło Żółkiew)

118. Obertyński Zdzisław w Huczu (Koło Rawa)
119. Dr Obmiński Floryan (Koło Stary Sącz)
120. Ochenkowska Helena (Zarząd Główny)
121. Oddział Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego w Gródku Jagiellońskim (Koło Gródek Jagiel.)
122. Orsetti Marya w Dobrohusku (Zarząd Główny)
123. Ostafin Zygmunt we Lwowie (Koło V. techniczne Lwów)
124. Osuchowski Antoni (Zarząd Główny)
125. Pagacz Seweryn (Zarząd Główny)
126. Paschek Franciszek w Siołkowej (Koło Grybów)
127. Passakas Kajetan (Zarząd Główny)
128. Paygert Kornel (Koło I., Stanisławów)
129. Pawłowski Tytus (Zarząd Główny)
130. Peroś Jan (Koło, I. męskie Kraków)
131. Podgórska Marya w Białej (Koło Biała)
132. Podgórski Zygmunt w Białej (Koło Biała)
133. Dr Podlewski Celestyn we Lwowie (Koło IV. im. T. T. Jeża Lwów)
134. Polański Władysław w Rudnikach (Koło IV. im. T. T. Jeża Lwów)
135. Prószyński Marcei (Koło akademickie Lwów)
136. Pyszyński Albin w Odesie (Koło VI. Kraków)
137. Rada powiatowa w Gródku Jagiellońskim (Koło Gródek Jagiell.)
138. Rada powiatowa w Nowym Targu (Koło Nowy Targ)
139. Książę Radziwiłł Franciszek (Koło Stary Sambor)
140. Rauch Edmund (Koło I. Stanisławów)
141. Hr. Rey Mieczysław (Zarząd Główny)
142. Dr Rencki Roman we Lwowie (Koło Jeża Lwów)
143. Runiune Adriatica di Sicurtá, agencja we Lwowie (Zarząd Główny)
144. Dr Roiński Emil we Lwowie (Koło IV. im. T. T. Jeża Lwów)
145. Dr Rostafiński Józef w Krakowie (Koło IV. Kraków)
146. Rothert Aleksander (Zarząd Główny)
147. Dr Rothert Władysław (Zarząd Główny)
148. Rozwadowska Zofia (Koło IV. im. T. T. Jeża Lwów)
149. Rozwadowski Bronisław (Koło Skafat)
150. Dr Rozwadowski Jan we Lwowie (Koło IV. im. T. T. Jeża Lwów)
151. Rozwadowski Wincenty (Koło IV. im. T. T. Jeża Lwów)
152. Dr Rucker Jan we Lwowie (Koło IV. im. T. T. Jeża Lwów)
153. Rudnicki Ludwik we Lwowie (Koło IV. im. T. T. Jeża Lwów)
154. Ruebenbauer Adam w Bochni (Koło Bochnia)
155. Russmann Ignacy we Lwowie (Koło IV. im. T. T. Jeża Lwów)
156. Rybicki Aleksander w Kamionce wołoskiej (Koło Rawa)

157. Dr Rząd Antoni (Koło VI. im. J. Słowackiego Kraków)
158. Księżna Sapieżyna Pawłowa w Siedliskach (Koło Rawa)
159. Scazighino Feliks w Przewoźcu (Koło Kałusz)
160. Sieczka Józef (Zarząd Główny)
161. Sieczka Henryk (Zarząd Główny)
162. Hr. Siemieńska-Lewicka w Chorostkowie (Koło Chorostków)
163. Dr Silber Maryan we Lwowie (Koło IV. im. T. T. Jeża Lwów)
164. Skrzyński Adam (Zarząd Główny)
165. Dr Smoleń Karol w Chrzanowie (Koło Chrzanów)
166. Sokołowski Antoni (Zarząd Główny)
167. Dr Sokołowski August (Koło I. męskie Kraków)
168. Stachiewicz Piotr (Koło V. im. Ad. Asnyka Kraków)
169. Hr. Stadnicki Adam w Nawojowej (Koło Nowy Sącz)
170. Stowarzyszenie Oszczędności i pożyczek w Andrychowie (Koło Andrychów)
171. Stowarzyszenie Pożyczkowe i oszczędności "Praca" w Jordanowie (Zarząd Główny)
172. Strisower Julian we Lwowie (Koło IV. im. T. T. Jeża Lwów)
173. Strusiowa Marya (Zarząd Główny)
174. Struś Jan (Koło Tarnopol)
175. Suchestow Benjamin w Borysławiu (Koło Borysław)
176. Sulimirski Wit w Borysławiu (Koło Borysław)
177. Sypowski Franciszek w Andrychowie (Koło Andrychów)
178. Dr Szachowski Ignacy (Koło III. akademickie Lwów)
179. Szajkiewicz Stefan (Zarząd Główny)
180. Szkowron Albert we Lwowie (Koło IV. im. T. T. Jeża Lwów)
181. Śliwiński Hipolit (Koło IV. im. T. T. Jeża i akademickie Lwów)
182. Świerczewski Erazm (Zarząd Główny)
183. Hr. Tarnowski Zdzisław (Zarząd Główny)
184. Teisseyre Julian w Krakowie (Koło Tarnopol)
185. Tepa Włodzimierz (Koło IV im. T. T. Jeża Lwów)
186. Terenkoczy Władysław (Zarząd Główny)
187. Towarzystwo Czytelni w Zagórze (Zarząd Główny)
188. Towarzystwo Wzajemnej Pomocy słuchaczy Politechniki we Lwowie (Koło techniczne Lwów).
189. Towarzystwo Zaliczkowe w Dąbrowie (Zarząd Główny)
190. Towarzystwo Zaliczkowe w Skałacie (Koło Skałat)
191. Towarzystwo Zaliczkowe w Starym Sączu (Koło Stary Sącz)
192. Udrycki Koźma (Koło Mosty Wielkie)
193. Udziela Seweryn (Zarząd Główny)

194. Dr Wasser Ozyasz (Koło IV. im. T. T. Jeża Lwów)
  195. Dr Wasung Michał (Koło IV. im. T. T. Jeża Lwów)
  196. Weissman-Zawidowski Aleksander (Koło Janów)
  197. Weydlichowa Helena (Koło I. pań Lwów)
  198. Weydlich Kazimierz (Koło akademickie Lwów)
  199. Dr Wicherkiewicz Bolesław (Koło V. im. Ad. Asnyka Kraków)
  200. Wichertowa Anna (Zarząd Główny)
  201. Wirstlein Hieronim (Koło akademickie Lwów)
  202. Wiślocki Józef (Zarząd Główny)
  203. Wiśniewska Jadwiga (Koło I. pań Lwów)
  204. Witosławska Filipina (Koło Borszczów)
  205. Hr. Wolański Franciszek w Rzepińcach (Koło Bóbrka)
  206. Wolski Waław we Lwowie (Koło Borysław)
  207. W. S. (Zarząd Główny)
  208. Wybranowski Stanisław w Przemyślanach (Koło Przemyślany)
  209. Dr Vorzimmer Jakób (Koło IV. im. T. T. Jeża Lwów)
  210. Zagórski Eustachy (Koło Skałat)
  211. Hr. Zamoyski Władysław (Zarząd Główny)
  212. Zarząd browaru hr. Koziobrodzkich w Hlebowie (Koło Skałat)
  213. Dr Zdziechowski Maryan w Krakowie (Koło IV. Kraków)
  214. Zieliński Mieczysław we Lwowie (Koło IV. im. T. T. Jeża Lwów)
  215. Zieliński Mieczysław w Strutynie (Zarząd Główny)
  216. Zubrzycki Piotr w Borysławiu (Koło Borysław).
-

XI.

Skład Zarządów Kół i Związków Okręgowych T. S. L.

1. Andrzychów. Prezydyum. Przewodn.: Mr. Stepek Alfred, zast. przewodn.: Marzówna Adela, sekretarz: Plaskura Antoni, zast. sekr.: ks. Zieliński Stefan, skarbnik: Szałaśna Leokadya, zast. skarbn.: Fryś Franciszek, członkowie Zarządu: Malcowa Emilia, Dr. Malec Jan, Olejczyk Ignacy, Stepkova Gregorya.

2. Baligród. Koło nieczynne.

3. Bełż. Prezydyum. Przewodn.: Krokowski Bolesław, zast. przewodn.: ks. Kranowski Wojciech, sekr.: Kostecki Mikołaj, zast. sekr.: Krokowska Helena, skarbn. Kowalski Tomasz, zast. skarbn.: Gölger Henryk. Członkowie Zarządu: Strusiński Michał, Dobrowolski Władysław, Szarliński Jan, Pamykowa Helena.

4. Białła. Prezydyum. Przewodn.: Podgórski Zygmunt, zast. przew.: Kusiowa Marya, sekr.: Mikułowski Tadeusz, zast. sekr.: Stanisław Matuszewski, skarbnik: Józef Wauke, zast. skarbn.: Władysław Brodaski. Członkowie Zarządu: Bobak Józef, Boryczko Henryk, Dubowska Marya, Jahl Alojzy, Jaślar Adolf, Micherdziński Kazimierz, [Dr. Jan Myciński, Regiec Władysław, Wymiątałek Ludwik, Marya Żychoniówna.

5. Białobrzegi. Przewodniczący: Walenty Nawrot, sekretarz: Jan Cieśla.

6. Bielsko. Prezydyum. Przewodn.: Sierakowski Wincenty, zast. przewodn. Karol Figna, sekr. Makuch Karol, zast. sekr. Matłosz Józef, skarbnik. Hankus Józef, zast. skarbn. Zontek Andrzej. Członkowie Zarządu: Zygmunt Podgórski, Serbiński Stanisław, Wolny Paweł, Kamiński Marcin, Groń Stanisław, Głowacki Karol.

7. Bircza. Prezydyum: Przewodn. Bieniek Franciszek. zast. przewodn. Klementowski Michał. sekr. Migalska Zofia, zast. sekr. Józefowicz Stanisława, skarbn. Szepeciński Leonard, zast. skarbn. Franciszek Strowski. Członkowie Zarządu: Mark Leon, Dr. Zieliński Karol, Hroboni Jan, Frydlewicz Franciszek, Hess Jakób, Wasiewicz Franciszek.

8. Bochnia im. Maryi Konopnickiej: Prezydyum. Przewodn. Świtalski Stanisław. zast. przewodn. Nowakówna Zofia, sekr. Skimina Stanisław, zast. sekr. Wilusz Zdzisław, skarbnik, ks. Biliński Andrzej. zast. skarbn. Göttingerowa Zofia. Członkowie Zarządu: Czaykówna Stanisława; Łasiński Edmund, Grabowiecki Leon, Fischer Stanisław. Jarosławiecki Józef, Nowak Bronisław, Dr. Kiernik. Władysław Kurowski Józef, Lewak Antoni, ks. Piech Szymon, Ciembroniewicz Józef, Szczepański Franciszek.

9. **Bohordczany**: Prezydium. Przewodn. Szajnowa Wanda, zast. przew. ks. Serafiński Alojzy, sekr. Sobolewski Edward, zast. sekr. Niemczyk Karol, skarb. Sobolewski Antoni, zast. skarb. Cwynar Stanisław. Członkowie Zarządu: Fiałkowski Julian, Regiecówna Halina, Sobolewski Antoni Spyra Stefan, Szajna Leopold, Wiczkowski Michał.

10. **Bojanów**: Koło nieczynne.

11. **Bolechów**: im. J. Słowackiego. Prezydium. Prezes, Góyska Marya, zast. przewodn.: Schwarz Michał, sekr. Iglatowska Helena, zast. sekr. Putkiewicz Antoni skarb. Czarnecki Antoni, Członkowie Zarządu: Góyska Alina, Wankiewicz Stanisław, ks. Stankiewicz Stanisław, Tarchalska Anna

12. **Bołszowce**: Prezydium: Przewodniczący: ks. Biżsak Franciszek zast. przew. Orłowska Kazimiera, sekr. Mückowa Julia, zast. sekr. Orłowski Stanisław, skarb. Majewski Józef, zast. skarbn. Czedekowska Józefa.

13. **Borszczów**: Prezydium: przewodn: Dobrowolski Kazimierz, zast. przew. Stria Bolesław, sekretarz, Wierdak Szymon zast. sekr. Węgrzynowicz Leopold, skarb. Niemczewska Emilia, zast. skarbn. Jankowski Floryan. Członkowie Zarządu: Dobrowolska Zofia, Eustachiewicz August, ks. Knopp Julian, Orłowski Maryan, Pilecki Stanisław, Radowa Marya.

14. **Borynia**: im. J. Słowackiego. Prezydium: przewodn.: Howorka Edmund, zast. przew. Dr. Suchecki Edward, sekr. Ludwik Pasek, zast. sekr. Perucki Wincenty, skarb. Kuria Eugeniusz, zast. skarb. Milz Edward. Członkowie Zarządu: Truksa Franciszek, Len Teodor, Kulijewicz Piotr, Staszek Franciszek.

15. **Borysław**: Prezydium: Przewodn.: Sulimirski Witold zast. przewodn. Szarek Mieczysław, sekr. Herman Stanisław, zast. sekr. Hamerski Julian, skarbn. Dąbrowski Henryk, zast. skarbn. Dreyer Henryk. Członkowie Zarządu: Broniowski Kazimierz, Czarnecki Bronisław, De Lavaux Marya, Kudelska Zofia, Glazor Bolesław, Peter Aleksander, Sedlakowa Helena, Stroszczyk Józef, Twaróg Józef, Wojtasiewicz Walenty, Gustaw Scholtz, Zakrzewski Konrad.

16. **Borzecin**: Prezydium: Przewodn.: Cholewa Stanisław, zast. przewodn. Chodakowska Janina. sekr. Grzybek Franciszek, zast. sekr. Jędrzej Klisiewicz, skarb. Rogoż Wojciech, zast. skarb. Zając Antoni. Członkowie Zarządu: Roman Klisiewicz, Mika Jan, Grzybek Jan, Obłąk Jan, Kwaśniak Jan, Ducinowski Jan.

17. **Bóbrka**: Prezydium: Przewodn. Pollowa Eugenia, zast. przew. Szpindurówna Julia, sekr. Smolnicki Aleksander, zast. sekr. Cengiel Franciszek, skarbnik, Żurowski Roman, zast. skarb. ks. Łoziński Kazimierz. Członkowie Zarządu: Petkova Emilia, Ruszczyński Jan, Stupnicki Jan.

11. **Brody**: Przewodniczący: Bolesław Kaplański, sekretarz, Stanisław Pesowski.

19. **Brzesko**: Prezydium: przewodn. Bukowski Henryk, zast. przew. Łukasiewicz Józef, sekr. Ciastoń Stefan, zast. sekr. Czerwicz Piotr, skarb. Schwarz Krzysztof zast. skarb. Bieniek Wawrzyniec. Członkowie Zarządu: Bemacka Marya, Cholewkowa Katarzyna, Dr. Górski Piotr. Polański Jan, Seidel Bronisław, Dr. Wiślocki Stanisław.

20. **Brzeszcze**. Prezydium: Przewodn. Dr. Keller Rajmund, zast. przew. Ks. Migdałek Julian, skarb. Paschek Jan, zast. skarb. Szromba Jan, sekr. Wierba Engelbert, zast. sekr. Bułat Stanisław.

21. **Brzeźany**: I. Prezydium: Przewodn. Ryłski Władysław, zast. przewodn. Kowalski Paweł, sekr. Dr. Olszański Tadeusz, zast. sekr. Stachowski Bożydar,

skarb. Horita Edward, zast. skarb. Kulpiński Stanisław. Członkowie Zarządu: ks. Bielówka Franciszek, Czapelski Bolesław, Dobrowolski Jan, Harlenderowa Kamilia, Dr. Adam Kowenicki, Dr. Malsburg Henryk, Dr. Piechowski Franciszek, Reichert Piotr, Szafran Tomasz, Wojciechowski Gwido, Dr. Załęcki Adam, Zborowski Józef.

22. Brzezany: II. Koło nieczynne.

23. Brzostek: Prezydium: Przewodn. Ciochoń Wojciech zast. przew. Szymkiewicz Stefan, sekr. Kwiatkowski Karol, zast. sekr. Rzeszotkówna Janina, skarb. Orłowski Aloizy, zast. skarb. Fruciłowski Stefan, Członkowie Zarządu: ks. Kielar Stanisław, Czernek Alfred, Tułeczka Zofia, Skoczek Wacław, Piotrowski Wojciech, Hipszer Franciszek.

24. Brzozdowce: Prezydium: Przewodn. Korzenny Leopold, zast. przew. Hodowany Łukasz, sekr. ks. Gądek Władysław, zast. sekr. Nowak Stefania, skarb. Kłosowski Franciszek, zast. skarbn. Franciszek Suchorowski. Członkowie Zarządu: Freidemberg Franciszek, Franciszka Kordalowa, Kozakiewicz Aniela, Suchorowski Antoni, Dąbrowski Karol, Gołębiowski Julian, Wasylczak Józef Mendocha Filip, Michnicki Tomasz, Dzwonkowski Aleksander, Franciszek Kłosowski, Kozakiewicz Józef.

25. Brzozów: powstałe w r. 1911. Prezydium: Przewodn. Pająk Stanisław zast. przew. Fabijan Andrzej, sekr. Papierkowski Emilian, zast. sekr. Galikówna Wanda, skarbn. Radwański Stanisław, zast. skarb. Feliks Wojciech. Członkowie Zarządu: Lorenc Józef, Dr. Szalit Edmund, Nartowski Wacław, Borucki Władysław Jakubowska Marya, Pilarski Stanisław, Dr. Biały Stanisław, Golik Edward.

26. Buczacze: Prezydium: Przewodn. Jan Małachowski, zast. przew. Hełczyński Władysław, sekr. Niderówna Wanda, zast. sekr. Kozakiewicz Maryn, skarb. Pec Władysław, zast. skarb. Stachnik Józef. Członkowie Zarządu: Bresiewiczowa Marya, Dr. Hirschler Mieczysław, Miarkowska Wanda, Nowacki Jakób, Pechór Adam ks. Wrucha Józef.

27. Budzanów: Przewodniczący: Józef Diwina, zast. sekretarza Józef Dobrucki.

28. Bukaczowce: Przewodniczący: Leon Wallner.

29. Bukowsko: Koło nieczynne.

30. Bursztyn: Prezydium: przewodn. Sanetra Tadeusz, zast. przew. Limbergerowa Antonina, skarbn. Utzig Jakób, zast. skarbn. Baczyńska Teofila, sekr. Latocki Jan, zast. sekr. Rappaport Wilhelm. Członkowie Zarządu: ks. Stasiński Stanisław, Gryziecki Jan, Sokołowski Antoni, Małkowska Wanda, Smoliński Marcin, Adamowski Marcin.

31. Busk: Prezydium: przewodn. ks. Aktyl Kazimierz, zast. przew. Górnicki Józef, sekr. Kozak Ludwik, zast. sekr. Tucki Bzysław, Zaorski Bronisław, ks. Berestecki Jan.

32. Chodorów: Przewodniczący: ks. Władysław Klecan, zast. przew. Jan Pisarski, sekr. ks. Dr. Henryk Badeni, zast. sekr. Marya Kulmatycka, skarb. Władysława Szumska, zast. skarbn. Stanisław Czulowski.

33. Chorostków: Zastępca przewodniczącego ks. A. Oberc, sekret Tadeusz Dalbor.

34. Chrzanów: Prezydium: Przewodn. Jan Rąb, zast. przew. Dr. Woynarowski Kazimierz, sekr. Klubówna Zofia, zast. sekr. Strada Piotr. skarbn. Gorzelewski Jan, zast. skarbn. Krzysztoforski Stefan, Członkowie Zarządu: Borowiecka

Zofia, Ditrich Anna. Alfred Drożdżikowski, Grucel Wojciech, ks. Kamieński Jakób Lubesz Stanisław, Dr. Marczak Piotr, Rąbowa Zofia, Szarota Józef, Wojucka Michalina.

35. Chyrów: Prezydyum: Przewodn. Pieniążek Iwo, zast. przew. Dr. Machnicki Stanisław, sekr. Górka Bronisław, zast. sekr. Wróblewski Sylwester, skarb. Rychel Zacharyasz, zast. skarb. Sumper Antoni. Członkowie Zarządu: Strzelecki Jan, ks. Mach Wojciech, Mierzań-ska Aniela, Bazała Jan, Solka Stanisław, Sikociński Michał.

36. Cieszanów: Prezydyum: Przew. Grudzień Ignacy, zast. przew. Skibiński Hipolit, sekr. Noty Karol, zast. sekr. Cieckiewicz Adam, skarb. Furtek Adam, zast. skarbu. Sobolski Franciszek.

37. Cieszyń: Koło nieczynne.

38. Ciężkowice: Prezydyum: przewodn. ks. Karnowski Adam, zast. przew. Średniawa Stanisław, sekr. Stefania Chmielakówna, zast. sekr. Bochnakówna. Członkowie Zarządu: Czerski Feliks, Michalik Feliks, Schulc Tadeusz, Madowski Stanisław, Wolański Władysław.

39. Czarny Dunajec: Prezydyum: Przewodn. Wilhelmina Grodecka, zast. przewodn. Freilowa Marya, sekr. Raczek Marya, zast. sekr. Figus Jan, skarbnik, Kuarski Stanisław, zast. skarb. Formas Wiktoria.

40. Czchów: Przewodniczący: ks. Józef Stopa, sekretarz: Franciszek Kądziela.

41. Czernichów: Prezydyum: Przew. Szeleźnik Franciszek, zast. przew. Malinowski Gustaw, sekr. Zawadzki Józef, zast. sekr. Mądrys Tadeusz, skarbn. Amutowa Honorata, zast. skarbn. Wanda Królikowska.

42. Czerniowce: Prezydyum: przewodn. Dr. Kwiatkowski Stanisław, zast. przewodn. Walewski Adam, sekr. Tokarski Kazimierz, zast. sekr. Janiszewski Rudolf, skarb. Mattera Wanda, zast. skarbn. Klimaszewska Stanisława. Członkowie Zarządu: Kamiński Jan, Berezowska Marya, Poźniak Stefan, Schulz Józef, Lisiecki Feliks, Rokosz Antoni, Skwarnicki Józef, Wolakowa Antonina, Sołtyński Władysław, Jedliński Władysław, Strzałkowski Władysław, Rusik Roman, Wajdelek Wojciech.

43. Czortków: I. Koło nieczynne.

44. Czortków: II. Prezydyum: Przewodn. ks. Nowiński Albert, zast. przew. Karolina Bielańska, sekr. Butykowski Michał, zast. sekr. Basińska Janina. skarbn. Kunisz Eugeniusz, zast. skarbn. Stańkowski Antoni. Członkowie Zarządu: Nitmanowa Wanda, ks. Bienik Manes, Lenczowski Antoni, Rarogiewicz Leopold, Wojciechowski Jozafat, Dr. Krokowski Stanisław, Skiba Józef, Wakalski Jan, Kwasiński Stanisław.

45. Dąbów: Koło nieczynne.

45. Dąbrowa: Prezydyum: Przewodn. Braunowa Henryka, zast. przew. Mańskys Mikołaj, sekr. Fijaś Wiktor, zast. sekr. Woda Stanisław, skarbn. Tryba Władysław, zast. skarbn. Różycki Stanisław. Członkowie Zarządu: Mądzielowa Marya, Dr. Mściwujewski Seweryn, Śliwa Jan, Trybówna Karolina, Trzepacz Michał, Westfalewiczówna Alina.

47. Dębica: Prezydyum: przew. Müller Fryderyk, zast. przew. Sednikowa Emma, sekr. Kargul Ludwik, zast. sekr. Pomiankowski Jan, skarb. Koffrmüller Zenon, zast. skarbn. Szafrancówna Janina.

48. Dębowiec: Koło nieczynne.

49. Delatyn: Prezydyum: Przew. Mackiewicz Franciszek zast. przewodn. Etterli Franciszek Karol, sekr. Bogdańska Marya, zast. sekr. Stojowski Władysław, skarbn. Jędrzejowski Mieczysław, zast. skarbn. Gładki Sebestyan. Członkowie Zarządu: Złowodzka Ludmiła, Bidzińska Bronisława, Sledziński, Świerzyński Karol.

50. Dobczyce: Koło nieczynne.

51. Dobra: Koło nieczynne.

52. Dobromil. Prezydyum Przew.: Girzejowski Felicyan, sekr.: Osiński Adam. Członkowie Zarządu: Dr. Cwiklicer Ludwik, Cwakiński Stanisław, Angerer Tomasz, Folczyk Antoni, Jabłoński Maksymilian, Jaworowski Władysław, Kędzierski Stanisław, Kordys Jan, Wiśtock Jan, Rymarowicz Karol.

53. Dolina. Przewodniczący: ks. Wiktor Potrzebski, sekretarz: Leon Heilman.

54. Dornbach. Koło nieczynne.

55. Drohobycz. Prezydyum. Przew.: Fobiaszek Gorgoniusz, zast. przew.: Janicki Bolesław, sekr.: Preiss Stanisław, zast. sekr.: Januszewski Stanisław, skarbnik: Gędziński Walery, zast. skarbn.: Rybiński Karol. Członkowie Zarządu: Batorowiczówna Ludwika, Ilnicka Helena, Kiedacz Mikołaj, Kleja Stanisław, Łańcucki Stanisław, Piechowiczowa Władysława, Dr. Rosenberg Maryan, Skowroński Jan, Staromiejska Helena, Zamorski Franciszek, ks. Zarytkiewicz Dominik, Zipser Kazimierz.

56. Dublany. Prezydyum: przewodn.: Dr. Niklewski Bronisław, zast. przew.: Januszajtis Maryan, sekretarz: Boczek Franciszek, zast. sekr.: Rybka Józef, skarbn.: Reptowski Stanisław, zast. skarbn.: Horroch Józef. Członkowie Zarządu: Krzemieniewska Helena, Prof. K. Ajdukiewicz, Mularski Jerzy, Pomianowski Gustaw, Kościuch Władysław, Jan Zintel, Michał Kałucki.

57. Dukla. Prezydyum. Przewodn.: ks. Jarek Stanisław, zastępca przewodn.: Filasiewicz Bolesław, sekr.: Borzęcki Władysław, skarbn.: Bednarski Antoni. Członkowie Zarządu: Braunówna Zofia, Ogorzały Leopold, Malinowski Adam, Reczyński Stanisław.

58. Dunajów. Przewodniczący: ks. Wojnarowicz, zast. przewodn. Dr. Antoni Szadkowski, sekr.: Tadeusz Mielnicki, zast. sekr.: Aniela Zaszek, skarbn.: Kazimierz Chorzewski, zast. skarbn. Marya Szadkowska.

59. Dynów. Koło nieczynne.

60. Dziedzice. Prezydyum. Przewodn.: Budniok Ludwik, zast. przew.: Dr. Ludwik Pick, sekr.: Choma Franciszek, zast. sekr.: Foksówna Marya, skarbn. ks. Dominik Ścisłała, zast. skarbn.: Stryczek Józef. Członkowie Zarządu: Wojciechowski Czesław, Gara Stanisław, Cyankiewicz Stanisław, Pławecki Ferdynand, Janik Franciszek, Madejski J.

61. Frysztak. Prezydyum. Przewodn.: Stapf Teodor, zast. przew.: Luszczy Wojciech, sekr.: Czeppe Wendelin, zast. sekr.: Zembatówna Zbigniewa, skarbn.: Dukietówna Zofia, zast. skarbn.: Zaniewska Marya. Członkowie Zarządu: Gajewski Emil, Gołębiowski Jan, Kordaszewski Michał.

62. Gliniany. Prezydyum.: Przewodn.: Dr. Łopuszański Juliusz, zast. przew. Drozdowicz Karol, sekretarz: Dworski Tadeusz, zast. sekr.: Mendłowska Helena, skarbnik: Rzuchoński Jan, Kłoska Władysław. Członkowie Zarządu: Dąbrowski Jan, Janicki Władysław, Grabowski Maciej, Prodziewiczowa Marya, Ratuszyński Michał, ks. Szlązak Jan.

63. Gorlice. Prezydyum. Przewodn: Metzger Emil, sekr.: Długosz Alfred skarbnik: Mazur Tomasz. Członkowie Zarządu: Jasek Ludwik, Kochańska Władysława, Mayer Jan, Dr. Jan Przesmycki, Skrzyszowska Jadwiga, Aniela Wierzbicka, Dr. Wowczak Jan, Zgórniak Jan.

64. Gręboszów. Koło nieczynne.

65. Grodzisko. Prezydyum. Przew.: Dr. Bolesław Tryniecki, zast. przew.: Różycki Alojzy, sekretarz: Chmiel Szymon, zast. sekr.: Tryniecka Zofia, skarbn.: Kulpa Stanisław. zast. skarbn.: Pałys Andrzej.

66. Gródek Jagielloński. Prezydyum. Przew.: Kossowski August, zast. przewodn: Podsoński Władysław, sekr.: Paluch Stanisław, zast. sekr.: Matuszkiewicz Mieczysław, skarbnik: Laurynowów Adam, zast. skarbn.: Iżycki Leopold. Członkowie Zarządu: Bogdanowicz Jan, Chajewski Jan, Gwóźdź Leon, Jaworski Kazimierz, Knohlach Michał, Międzyńska Jadwiga, ks. Moczarski Leonard, Paluch Adolf, Wereszczyńska Aleksandra, Wyżykowski Jan, Zdankiewicz Wincenty, Zieliński Antoni.

67. Grybów. Prezydyum. Przew.: Dr. Szteliga Marcin, zast. przew.: Gzowski Seweryn, sekr.: Michałowski Stanisław, zast. sekr.: Korzeń Ignacy, skarbn.: Srokowska Marya, zast. skarbn.: Stachówna Wincenta. Członek Zarządu: ks. Solak Jan. (kooptowany $\frac{10}{3}$ 1911)

68. Grzymałów. Prezydyum. Przew.: ks. Aleksander Walenta, zast. przew.: Bajowa Zofia, sekr.: Baj Jacek, zast. sekr.: Sienkiewicz Emil, skarbn.: Michucki Władysław, zast. skarbn.: Chlanda Franciszek. Członkowie Zarządu: Mayer Wojciech, Langer Adolf, Sliwiński Władysław, Ludwik hr. Koziembrodzki, Zmora Leon Kasprzycka Albina.

69. Gózdziec. Prezydyum. Przew.: Dr. Morawski Mateusz, zast. przew. ks. Sikora Metody, sekr.: Pachulski Roman, zast. sekr.: Gilowski Józef, skarbn.: Jurkiewicz Kazimierz, zast. skarbn.: Pelikant Majer. Członkowie Zarządu: Jurkiewicz Wanda, Eugenia Pachulski, Horowitówna Maryla, Leszczyński Bolesław, Dr. Sumorok Konstanty, Wędyca Edm.

70. Hałcnów. Prezydyum. Przew.: Szlagór Tomasz, zast. przew.: Stohandel Tadeusz, sekr.: Matusiak Józef, zast. sekr.: Łyczak Józef, skarbn.: Kiczmer Jan, zast. skarbn.: Ślusarczyk Franciszek. Członkowie Zarządu: Gacek Antoni, Magiera Marcin.

71. Handzówka. Prezydyum. Przewodn.: ks. Krzyżak Wojciech, zast. przew.: Magryś Franciszek, sekr.: Pieniążek Franciszek, zast. sekr.: Pelc Józef, skarbn.: Reizer Jan, zast. skarbn.: Reizer Walenty.

72. Horodenka. Prezydyum. Przewodn.: Froń Józef, zast. przew.: Dr. Gawlik Mieczysław, sekr.: Milewski Piotr, zast. sekr.: Markowska Władysława, skarbn. ks. Matejkiewicz Antoni, zast. skarbn.: Izaak Kohn. Członkowie Zarządu: Dr. Sobieszczański Ludwik, Tytus Zulauf, Dr. Bosakowski Tadeusz, Peszkowski Jan, Piepszak Stefan, Janczewski Józef.

73. Horóznka. Prezydyum. Przew.: Zajączkowski Mieczysław, zast. przewodn.: X. Rokosz Antoni, sekr.: Lisikiewicz Kazimierz, skarbn.: Lisikiewiczowa Łucya.

74. Husiatyn. Prezydyum. Przewodn.: Kawecka Jadwiga, zast. przew. Rech Włodzimierz, sekr.: Głiszczyński Stanisław, zast. sekr.: Mokszycka Marya, skarbn. Mark Teofil, zast. skarbn.: Kawecki Stanisław. Członkowie Zarz.: Rozkosz

Tomasz, Dr. Sułkowski Zdzisław, Zawadzka Marya, Domiszewski Jan, Podwiński Marian, Eugenia Du-Vall.

75. Jan ó w. Prezydium. Przewodn.: Sobotowa Paulina, zastępca przew.: Piotrowski Władysław, sekr.: Kozieł Tadeusz, zastęp. sekr.: Szczurowska Marya, skarbn.: Moskal Józef, zast. skarbn.: Wojciechowski Jan. Członkowie Zarządu: Haas Konrad, Hecht Antoni, Dobrowolska Aleksandra, Radomski Tadeusz, Kiszczakowska Karolina.

76. J a r o s ł a w. Prezydium. Przew. Prof. Kaniowski Tadeusz, zast. przew.: Prof. Zieliński Jacek, sekr.: Solecka Marya, zast. sekr.: Malinowski Mieczysław, skarbn.: Łętocha Piotr, zast. skarbn.: Górnisiewicz Józef. Członkowie Zarządu: Dobrzański Serafin, Drozdowska Marya, Duda Stanisław, Harlender Jan, Konieczny Władysław, Mindowicz Jan, Mokrański Bazyli, ks. Perucki Piotr, Rothsteinowa Felicya, Rychlikowa Julia, Meinhart August, Hondas Andrzej.

77. J a r y c z ó w N o w y. (powstało w r. 1911), Prezydium. Przew.: ks. Dziekan Wójtowicz Jan, zast. przew.: Dr. Gołąb Jan, sekr.: Dierl Edmund, zast. sekr.: Gorczak Piotr, skarbn. Marya Wierzbowska, zast. skarbn.: Wierzbicka Marya. Członkowie Zarządu: Pawlikowski Leon, Biećkowski Wojciech, Kaźmirowicz Antoni, Borowski Franciszek, Orłowski Józef.

78. J a s ł o. Prezydium. Przew.: Szymański Stanisław, zast. przew.: Kostkiewicz Kazimierz, sekr.: Bahrówna Stefania, zast. sekr.: Lupa Andrzej, skarbnik: X. Kwolek Antoni, zast. skarbn.: Stopnicki Michał. Członkowie Zarządu: Baranowska Anna, Bahrówna Ludmiła, Dembińska Zofia, Gruszecki Jan, ks. Mach Józef, Slotwińska Marya, Sibiga Bronisław, Soboń Piotr, Marya Łopatinerowa, Trzeciak Jan, Udzielówna Stanisława.

79. J a w o r ó w. Przewodniczący: Maksymilian Grzybowski.

80. J a w o r z n o. Prez. Przew.: Grzybowski Maksymilian, zastępca przew.: Porada Jan, sekr. Śmietana Arnold, zast. sekr.: Paar Marya, skarbn.: Herwy Emil, zast. skarbn.: Dr. Miszewski Stanisław. Członkowie Zarządu: Kaliniewicz Jan, Angielski Jan, Emil Zaremba, Swarowski Kazimierz, Świdnicki Józef.

81. J o r d a n ó w. Prezydium. Przewodn.: Dr. Kutrzeba Wiktor, zast. przew.: Köhler Marian, sekr.: Tokarczyk Antoni, zast. sekr.: Bandura Elias, skarbn.: Setmajer Stanisława, zast. skarbn.: Horodecki Marian. Członkowie Zarządu: Jan Czajka, Gabryel Bolesław, Kłapa Ferdynand, Kutrzebowa Laura, Łabuda Wincenty, ks. Józef Małysiak.

82. K a ł w a r y a. Prezydium. Przew. Niemczynowski Władysław, zastępca przewodn.: Szpunarowa Wanda, sekr.: Rozwadowska Stanisława, zastępca sekr.: Śmieszko Longin, skarbn.: Bryndzowa Alojza, zast. skarbn.: Banasiówna Marya, Członkowie Zarządu: Steczkowska Marya, Leśniak Stanisława, Szpunar Antoni, Jaworski Piotr.

83. K a ł u s z. Prezydium. Przewodn.: Zaworski Feliks, zast. przew.: Janowski Antoni, sekr.: Hankiewicz Leon, zast. sekr.: Werschler Ludwik, skarbnik: Röhringowa Jadwiga, zastępca skarbn.: Biskupski Stanisław. Członkowie Zarządu: Scholz Rajmund, Markiewiczówna Franciszka, Schulmann Marya, Langier Mieczysław, Werschler Wilhelm, Birgfellner Jan.

84. K a m i o n k a S t r u m i ł o w a. Przew.: Miecz. Majewski, zast. przewod. ks. Jan Czyrek, sekretarz: Franciszek Warsel. zast. sekr.: Romuald Chymiakowski, skarbnik: Jan Poznański, zast. skarbn.: Stan. Chmura.

85. K a r w i n a I. Przewodniczący: Franciszek Kubienka.

86. Karwina II. Prezydium. Przewodn: Kilarski Jan, zast. przew: Sroka Marcin, sekretarz.: Róża Srokowa, zast. sekr.: Szpałek Jan, skarbn. Krakowczyk Franciszek, zast. skarbnika: Kroczek Andrzej. Członkowie Zarządu: Henryk Bijok, Honzel Józef, Rusek Stanisław, Grauer Henryk.

87. Kęty. Koło nieczynne.

88. Kleparów im. Król. Jadwigi. Prezydium. Przew.: ks. Justyn Magierowski, zast. przew.: Kłysz Stanisław, sekr.: Korczyński Łukasz, zast. sekretarza. Kijowski Franciszek, skarbnik: Garda Antoni ks., zast. skarbn.: Syma Stanisław, Członkowie Zarządu: Józefek Michał, Modelski Zygmunt, Wizimirski Bolesław, Bruliński Jan, Feiglowska Katarzyna, Słoniewska Eugenia, Krzysztofowicz Leon, Szpala Wojciech, Kunicki Bogumił.

89. Koćmań (powstałe w r. 1911.) Prezydium. Przew.: Passakas Feliks, zast. przewodn.: Bogdanowicz Wanda, sekr.: Passakas Ignacy, zast. sekr.: Mierzwiński Marian, skarbnik: Simonowicz Stefan, zast. skarbnika: Borowicz Łukasz. Członkowie Zarządu: Ks. Steinbach Józef, Kondowski Stanisław, Niemczewska Józefa, Passakas Roman, Malikiewicz Eugenia.

90. Kolbuszowa. Prezydium. Przew.: Dr. Czarny Kazimierz, zast. przew.: ks. Chrzęszcz Józef, sekretarz.: Marya Czarnowa, zast. sekr.: Winiarski Marian: skarbn.: Pindelski Józef, zast. skarbn.: Madejski Aleksander. Członkowie Zarządu: Lassota Paweł, Siedmiograjowa Wanda, Dobrowolska Oktawia, Wałęga Antoni Pomorski Stanisław, Grabowski Jan.

91. Kołomyja. Prezydium. Przewodn. Dr. Milewski Tadeusz, zast. przew. Gruszecki Stanisław, sekr.: Wacław Borzemski, zast. sekr.: Małecki Adam, skarbnik: Sidorowicz Antoni, zast. skarbn.: Thal Kazimierz. Członkowie Zarządu: Berlas Michał, Dwernicka Michałina, Gąsiorowski Henryk, Głazewska Męchalina, Klimkiewiczówna Olga, Kubik Wiktor, Kusionowicz Wiktor, Majeranowski Waleryan, Podchalicz Józef, Piotrowska Helena, Śliwa Jan, Strzelbicki Antoni, Wołoszczuk Józef, Zachaczewska Iza.

92. Komarno. Prezydium. Przew.: Przepiliński Hieronim, zast. przew.: Biedermanowa Stanisława, sekr.: Smoliński Mikołaj, zast. sekr.: Nieśpiał Antoni, skarbnik: Biederman Adam, zast. skarbn.: Murdra Władysław. Członkowie Zarządu: ks. Bolek Franciszek. Ks. Stanisław Głodowski, Dr. Hołobut Zygmunt, Lisowska Antonina Partya Kazimierz, Stanisław Wiśniewski.

93. Kończone Małe. Koło nie nadesłało sprawozdania.

94. Kopyczyńce. Prezydium. Przew.: Leśniakowski Włodzimierz, zastęp przew. Górska Wanda, sekretarz.: Sozański Józef, zast. sekr.: Patronowicz Kazimierz, skarbnik: Bawarski Kazimierz, zast. skarbn. Borycka Edmunda. Członkowie Zarządu: Solecki Jan, Niżyński Emeryk, Dobrowolski Józef, Bednarska Marya, Szach Jan, ks. Dąbrowski Jan.

95. Kosów. Prezydium. Przew.: Miszke Maksymilian, zast. przew. Worochowa Jadwiga, sekr.: Teillowa Stefania, zast. sekr.: Jamrósz Kazimierz, skarbnik: Świdziński Józef, zast. skarbn.: Andruszewski Zygmunt. Członkowie Zarządu: Zawadzka Janina, Wacławik Józef

96. Kozłów. Koło nieczynne.

97. Kozowa. Prezydium. Przew.: Chmielewski Stanisław, zast. przew.: ks. Konarski Michał, sekretarz.: Tomczyk Karol, zast. sekr.: ks. Holicki Kazimierz, skarbn.: Paulówna Zofia, zast. skarbn.: Szydłowski Jan. Członkowie Zarządu: Giżowski Juliusz, Gonbiak Paweł, Kłosowski Tadeusz, Edmund Krzyżanowski, Zieliński Marceł

98. **Krakowiec.** Prezydium. Przew.: Karczewski Henryk, zast. przew.: ks. Wanieliś Wojciech, sekr.: Styczeń Piotr, zast. sekr.: Myczkowski Józef, skarbn.: Chrzawa Marya, zast. skarbn.: Laks Józef.

99. **Kraków I.** Prezydium. Przewodn.: Ostrowski Witold, zast. przew.: Piechnik Edmund, sekr.: Wielgus Piotr, zast. sekr.: Dr. Bielecki Adam, skarbn.: Kostecki Edward, zastępca skarbn.: Siedlecki Tadeusz. Członkowie Zarządu: Dr. Bogdani Roman, Cicimirski Grzegorz, Haraschin Karol, Kopytkiewicz Henryk, Dr. Klimecki Stanisław, Krzyżanowski Jan, Łopuszański Tadeusz, Nycz Stanisław, Dr. Offmański Mieczysław, Dr. Ostrowski Kazimierz, Parczyński Józef, ks. Piechnik Józef, Piotrowski Tadeusz, Pryziński Janusz, Rachwał Jan, Rykała Karol, Lesaw Rzewuski, Sawiński Wincenty, Szkocki Leon, Till Stanisław, Uderski Edward, Dr. Wasung Władysław, Zaleski August.

100. **Kraków II.** Pań Prezydium. Przew.: Siedlecka Marya, zast. przew.: M. Petelenzowa, sekr.: S. Poźniakowa, zast. sekr.: M. Wolińska, skarbn.: M. Zapolanka, zast. skarbn.: L. Owczarkiewiczowa. Członkowie Zarządu: M. T. Błotnicka F. Perosiowa, Z Gustawska, S. Piatnikowa, W. Habicht, J. Strokowa, M. S. Świderska, J. Zieleniewska, M. Dropiowska, M. Buczyńska, Z. Krzyżanowska, Z. Pawłowska, W. Stachowska, N. Wydkiewiczowa, Śmiechowska, Gebhardowa, Dybowska, J. Żmigrodzka.

101. **Kraków III.** Prezydium. Przew.: Prof. Dr. O. Bujwid, zast. przew.: K. Bujwidowa, sekr.: Sarnek Franciszek, zast. sekr.: A. Kuźniar, skarbn.: W. Gosiewski, zast. skarbnika: St. Sierakowski. Członkowie Zarządu: J. Bujwidówna i Dr. G. Szulc.

102. **Kraków IV.** Akademickie. Prezydium. Przew.: Struczowski Romuald, zast. przew.: Cierniak Jędrzej, sekr.: Swornóg Józef, zast. sekr.: Jabłoński Roman, skarbn.: Nowicka Marya, zast. skarbn.: Angermanówna Zofia. Członkowie Zarządu: Baran Franciszek, Czołonowski Jerzy, Ferens Adam, Popowska Marya, Stawiarska Krystyna, Borelowski Kazimierz, Gutkowski Tadeusz, Węgiel Władysław, Majka Józef, Fritzówna Jadwiga, Sosabowski Stanisław.

103. **Kraków V.** Koło nieczynne.

104. **Kraków VI.** im. Juliusza Słowackiego. Prezydium. Przew.: Natanson Stefan, zast. przewodn.: Januszewski Antoni, sekr.: Cicimirski Grzegorz, zast. sekr.: Pobudkiewiczówna Jadwiga, skarbn.: Januszewska Jadwiga, zast. skarbn.: Barczyński Wiktor. Członkowie Zarządu: Bilewska Wanda, Honzekówna Aniela, Krzyżanowska Aniela, Lederer Józef Stanisław, Plattner Hieronim, Silbermann Leon Strokowa Jadwiga, Surzycka Zofia.

105. **Kraków VII.** Prezydium. Przew.: Dr. Michał Świągost, zast. przew.: Barbara Stapińska, sekr.: Lederer Józef Stanisław, zast.: sekr.: Staśko Łukasz, skarbn.: Iskra Andrzej, zast. skarbn.: Cieplikowa Marya. Członkowie Zarządu: Gieroń Antoni, Grodecki Henryk, Heynar Józef, Jurkowski Adam, Karbowski Zofia Kornicki Władysław, Lubaszewski Edward, Pluta Tomasz, Stączek Stanisław: Stączkówna Michałina, Wąsowicz Władysław, Wierzejska

106. **Kraków VIII.** Prezydium. Przew.: Prof. Dr. Łazarski, zast. przew.: Prof. Dr. Czerkawski, sekr.: ks. Prof. Gabryl, zastępca sekr.: Prof. Siedlecki, skarbn.: ks. Prof. Zimmermann. Członkowie Zarządu: W. L. Jaworski, Godlewski, sen., Nitsch, Kutrzeba, Morawski, Reiss, do komisji kontrolującej: Prof. Fierich, Pieniążek, ks. Bystrzonowski, Cybulski, Waleryan Klecki.

107. Kraków IX. Prezydium. Przew.: Strokowa, zast. przew. Pinkalska sekr.: Kauczyńska, zast. sekr.: Kozikowa, skarb.: Cekierowa, zast. skarb.: Baryczowa. Członkowie Zarządu: Borejkowa, Dolińska, Kopaczyńska, Niedzielska, Niepielska, Noworyta, Olewińska, Stopińska, Sklarczykowa, Zabłocka, Zadrazilowa.

108. Krasne. Prezydium. Przew.: Andruszewski Jan, zast. przew.: — sekr.: Hubertówna Marya, skarbn.: Daszkiewicz Karol. Członkowie Zarządu: ks. Chmura Aleksander, Lisowski Kazimierz, Jakubowski Władysław, Pawlak Ludwik, Marek Antoni, Rosenblum Zygmunt.

109. Krośno. Przewodniczący: Pazdanowski, sekretarz: Aleksander Tkacz.

110. Krościenko n. Dunajcem. Prezydium. przew.: Dr. Przybyło Szymon, zast. przewodn.: Strowski Michał, sekr.: Machalski Stanisław, zast. sekr.: Dziuban Feliks, skarbn.: Heski Karol, zast. skarb.: Ledochowski Wincenty Józef, Członkowie Zarządu: Meteszkowa Matylda, Solówkarowa Walerya, Galarus Marya, Kajan Kazimierz.

111. Krynica. Prezydium. Przew.: ks. Jasiak Jan, zast. przew.: Brzezińska Dunin Zofia, sekr.: Pudło Jan, zast. sekr.: Górkówna Marya, skarbn.: Nitribitowa Stanisława, zast. skarbn.: Klimczak Jan. Członkowie Zarządu: Brzeziński Stanisław Dunin, Mally Franciszek, Zygmunt Nowak, Tomsa Franciszek.

112. Krzeszowice. Prezydium. Przew.: J. Wincenty Kriegseisen, zast. przewodn.: Nowaczyński Jan, sekr.: Zygmunt Polaczek, zast.: M. Hackmüller, skarbn.: Kara Franciszek, zast. skarbn.: Ziemba Piotr. Członkowie Zarządu: ks. Szepieniec Andrzej, Dr. Walkowski.

113. Kulików. (powstałe w. r. 1911) Prezydium. Przew.: Hecht Józef, zast. przew.: ks. Struś Michał, sekr.: Turczyński Władysław, zast. sekr.: Zieliński Jan, skarbn.: Pakosz Maryan, zast. skarbn.: Ostrowska Marya. Członkowie Zarządu: ks. Babik Ludwik, Bułalówna Helena, Dr. Herman Finkel, Jezierkowski Władysław, Trembecki Mikołaj, Kozdroński Ferdynand.

114. Kurowice. Prezydium. Przew.: Skrzyszowski Maryan, zast. przew.: Niembrzydowski Piotr, sekr.: Kahane Zygmunt, skarbn.: Kwieciński Feliks, zast. skarbn.: Szymański Jan. Członkowie Zarządu: Skrzyszowska Marya, Chutkowski Adam, Daniek Adolf, Panek Wojciech, Wink Tadeusz, Nanowski Maryan, Sobolówna Wanda, Stefan Jaworski, Janikowski Józef, Trąd Stanisław, Schott Stanisław, Marciniak Mateusz, Jan Mazur, Banaś Jędrzej, Hoszowski Ignacy, Żółtański Jan.

115. Kutkorz. Przewodn.: Franciszek Kubicki, sekr.: Stanisław Kubicki.

116. Kuty. Prezydium. Przew.: Góral Józef zast. przew.: Pukanorowa Michalina, sekr.: Ciołek Mikołaj, zast. sekr.: Bergerówna Helena, skarbn. Migacki Leopold, zast. sekr.: Sekler Chaim. Członkowie Zarządu: Dubicki Wabław, Dr. Juliusz Frydman, ks. Mannhiewicz Sam., Miltsovits Jan, Niebieszczański Emil, Strzelecki Longin.

117. Leszczyny. Prezydium. Przewodn.: Andrzej Frydel, zast. przewodn. Józef Maga sekretarz; Jan Maciałek, zast. sekretarza: Szymon Słomka, skarbnik: Oswald Czarnecki, zast. skarbn.: Józef Baścik. Członkowie Zarządu: Andrzej Gąsiorek, Jan Pietraszko.

118. Leżajsk. Przewodniczący: Dr. Alojzy Szczepański, sekretarz: Karol Rut

119. Limanowa. Prezydium. Przewodn.: Jadwiga Marsowa, zast. przew.: Stanisław Gadziński, sekretarz: Róża Pikówna, zast. sekretarza: Helena Janikówna skarbnik: Józef Bek, zast. skarbnika: Mieczysław Lachowicz. Członkowie Zarządu: Bronisława Bekowa.

120. **Lipnik.** Prezydium. Przew.: Józef Jakubiec, zastęp. przew.: Antoni Szczotka, sekretarz: Antoni Glanz, zast. sekr.: Henryk Boryczka, skarbnik: Franciszek Bąk, zast. skarbn.: Wincenty Barcik Członkowie Zarządu: Franciszek Bochin, Józef Babicki, Józef Kuś, Antoni Gacek.

121. **Lisko.** Prezydium. przew.: Franciszek Cieczkiewicz, zast. przew.: Eugenia Skalecka, sekretarz: Ludwik Jurczyk, zastęp. sekret.: Emilia Heuwirth, skarbnik: Ferdynand Górka, zast. skarbnika: Wiktoria Gołuchowska. Członkowie Zarządu: Dr. Józef Tomasiak, Aleksander Zakliczyński, Zygmunt Truchanowicz, Marcelli Ochennusko.

122. **Liszki** (powstałe w r. 1911.) Prezydium. Przew.: Jan Madej, zast. przew.: Wincenty Lewandowski, sekretarz: Stanisława Durbastewicz, zast. sekret.: Wacław Hoffman, skarbnik: Mieczysław Wilczek, zast. skarbn.: Piotr Wyroba. Członkowie Zarządu: Wacław Antoniewicz, ks. Maciej Jacaszek, Dr. Gustaw Malinowski, Stanisław Niedzielski, ks. Wojciech Paszek, Wojciech Rospond, Jan Steczko-Kutwa, Jan Stefański, Ignacy Węgrzyn, Jan Więckowski, Piotr Warło, Julian Zieliński.

123. **Lubaczów** Prezydium. Przew.: Kazimierz Krzanowski, zast. przew.: Józef Szymała, sekretarz: Jan Wałęcki, zast. sekretarz: Jan Staliak, skarbnik: Stefan Rychter, zast. skarbn.: ks. Jan Dziobe, członkowie Zarządu: Franciszek Angielczykowski, Maryan Elektrowicz, ks. Tadeusz Linde, Dr. Jan Mierzeński, Piotr Korzeniowski, Józefa Herbstówna.

124. **Lutowiska.** Prezydium, Przew.: ks. Michał Hneński, zast. przew.: Stanisław Axentowicz, sekretarz: Edward Korab, zastęp. sekr.: Maciej Jakubowski, skarbnik: Dr. Adam Rawski, zast. skarbn.: Ludwik Chmirewski. Członkowie Zarządu: Antoni Huciński, Stanisława Pładrówna.

125. **Lwów I. Pań.** Prezydium. Przew.: Marya Argasińska, zast. przew.: Marya Łomnicka, i Aniela d' Abancourt, sekretarka: Marya Czerczyk-Bądowska, zast. sekr.: Władysława Łomnicka, skarbniczka: Stanisława Bieńkowska, zast. skarbn.: Sabina Jaworska. Członkowie Zarządu: Eugenia Bartoniówna, Biernacka Kazimierza, Ciesielska Wanda, Czechowicz Albina. Czemeryńska Marya, Gosłyńska Anna Hesnerringowa Helena, Joreanowa Wanda, Krolikowska Kazimierza, Lewicka Anna, Kalinowska Helena, Niedziałkowska Marya, Nuzikowska Wiktoria, Szydtowska Julia, Strzałkowska Zofia, Weydlibhowa Helena. Węcłewska Felicja. Żulińska Barbara.

126. **Lwów II. Asnyka,** Przewodn. Dr. Tadeusz Moszyński, sekretarz: Jan Leszczyński.

127. **Lwów III. Akademickie.** Prezydium. Przew.: Tadeusz Uhma, zast. przew.: Ignacy Jan Rembieliński, sekretarz: Anna Sołtysikówna, zast. sekr.: Andrzej Madejczyk, skarbnik: Tadeusz Seretiakowicz, zastęp. skarbnik: Wojciech Mikiewicz, Członkowie Zarządu: Leon Cnabadowski, Stefania Ciesielska, Tadeusz Dancewicz Henryk Depa, Józef Drozd, Jan Janow, Michał Karwacki, Tadeusz Opiola i Józef Ostruska.

128. **Lwów IV.** Prezydium. Przew.: Dr. Waleryan Serbeński, zast. przewodn.: Henryka Pawlewska, sekretarz: Tadeusz Zajączkowski, zast. sekret.: Feliks Stankowski, skarbnik: Kazimierz Bogdanowicz, zast. skarbn.: Dr. Julian Kasperek, członkowie Zarządu: Stanisława Abrahamowa, Dr. Karol Argasiński, Bogdanowiczowa Jadwiga, Boryśławska Sylwia Dwernicka Jadwiga, Jaszek Czesław, Kadyjowa Janina, Dr. Kosowski Stanisław, Dr. Krzemieński Jakób, Markowiczowa Hermina, Michejdowa Stefania

Nussbaumowa-Hilarowicz Róża, Patlewiczowa Wanda, Piasecka Gizela, Pomiankowski Zygmunt, Podgórska Zofia, Siudaczyński Agenor, Skulski Kazimierz Smulikowski Zygmunt, Witkowska Rozalia, Zipperówna Marya, Dr. Marynowski Tomasz.

129. Lwów V. techniczne. Przewodniczący. Mieczysław Albinowski.

130. Lwów VI. Prezydium. Przewodn.: Bryl Jan, zast. przewodn.: Wojtowicz Władysław, sekretarz: Szurlej Antoni, skarbnik: Dąbrowski Stanisław, członkowie Zarządu: Bandurski Czesław, Galasiewicz Celestyn, Gubała Antoni, Gołogórska Kazimiera, Brydówna Alfreda, Jampolski Włodzimierz, Kulaś Walenty, Nawacki Floryan.

131. Lwów VII. Prezydium. Przewodn.: Dr. Natan Loewenstein, zast. przewodn.: Dr. Adolf Beck, Dr. Izidor Schenker, sekretarz: Dr. Feliks Jurowicz, zast. sekr.: Dr. Alfred Kohl, skarbnik: Dr. Leon Balaban, zast. skarbnika: Izidor Stand, członkowie Zarządu: Dr. Tobiasz Aschkenase, Dr. Eleazar Byk, Dr. Edwin Czesner, Herman Feldstein, Henryk Immeles, Salomon Mandel, Dr. Bertold Merwin, Dr. Jan Opieński, Dr. Jan Piepes-Poratyński, Bernard Pordes, Kazimierz Radwański, Juliusz Tenner, Dr. Stanisław Unger, Dr. Ignacy Weinfeld, Dr. Edmund Wolken.

132. Lwów VIII. Prezydium. Przew.: Julian Smulikowski, zast. przew.: Adam Gorzycki, sekretarz: Bieniek, skarbnik: Piotrowski, członkowie Zarządu: Adamcio Bobrowski, Czmiel, Hudecówna, Kasperek, Kieszniewska, Łyczawski, Marecki, Metelniowa, Sokółska, Wojciechowski.

133. Lwów IX. Prezydium. Przew.: Dr. Wiktor Osiecki, zast. przewodn.: Jan Wołoszynowski, sekretarz: Łaszczyński Maciej, zast. sekret.: Klejka Józef, skarbnik: Znaczkiewicz Edward, zast. skarbnika: Waleryan Rudkowski, członkowie Zarządu: Massalski Roman, Stan. Kaszczuk, Ordyński Karol, Tatarzyński Franc., Wałęga Jan, Piotr Zarański, Józef Makowski, Józef Ruciński.

134. Lwów X. Prezydium. Przew.: Michalina Broniewska, zast. przew.: Rozalia Witkowska, sekretarz: Eleonora Marconi, zast. sekr.: Helena Paulówna, skarbnik: Helena Gryckówna, zast. skarbn.: Czesława Skałkowska, członkowie Zarządu: Józefa Cyrybutówna, Marya Hugetowa, Albina Kopacz, Stefania Królicka, Hermina Markowiczowa, Stanisława Mattakowa, Stanisława Ohlówna, Celina Senorska, Józefa Siedlarówna, Amalia Steinowa, Helena Weydlichowa.

135. Lwów XI. Prezydium. Przew.: Moniak, zast. przewodn.: Frydmanowa, sekretarz: Töth, zast. sekr.: Buryanówna, skarbnik: Karasińska, zast. skarbn.: Wilczkowa, członkowie Zarządu: Miecik, Nowicka, Buryanowa, Pajor, Batkowa, Tatarzyński.

136. Lwów XII. Prezydium. Przew.: Maurycy Jaroszyński, zast. przew.: Stanisław Widacki, sekretarz: Janina Antoniewiczówna, zast. sekr.: Adam Mniszek, skarbnik: Jadwiga Kadyjówna, zast. skarbn.: Stanisław Guzowski, członkowie Zarządu: Kobylański Kazimierz, Kwiatkowski Jan, Górecki Roman, Rzyński Kazimierz, Socha Franciszek, Tarchalska Róża, Zakrzewska Janina, Żywiec Tomasz

137. Łanczyn Przewodniczący: Zdzisław Kamiński.

138. Łańcut. Prezydium. Przew.: Wacław Jaworski, zast. przew.: Dr. Józef Borowiec, sekretarz: Adolf Pasterz, zast. sekr.: Zofia Kastnerowa, skarbnik: Jan Kastner, zast. skarbnika: Mieczysław Krokowski, członkowie Zarządu: Władysław Brzeziński, Franciszek Kulickowski, Franciszek Kwiatek, Rudolf Nowiński, Antoni Szajnar, Tadeusz Szajnok, Julian Szymel, Feliks Tobiczky, Marya Tyrawska, Ks. Julian Ulak, Walentyna Wyżykowska, Dr. Stefan Zapala.

139. Łącko. Koło nieczynne.

140. Łąki. Prezydium. Przew.: Józef Bardoń, zast. przew.: Paweł Śliwka, sekretarz: Antoni Witosz, zast. sekr.: Jan Pawlik, skarbnik: Adolf Gemrot, zast. skarbn.: Rudolf Kokotek.

141. Łomna. Koło nieczynne.

142. Łopatyn. Prezydium. Przewod: Ks. Błażej Janor, zast. przew.: Jan Cichewicz, skarbnik: Stanisław Jakubowski, sekretarz: Piotr Kapuściński, członkowie Zarządu: Kajetana Gansowa, Ludmiła Gibasówna, Józef Szach, Franciszek Cichewicz, Wojciech Brodziak, Józef Kunicki, Michał Turowski, Stanisław Lipiński, Franciszek Nowakowski.

143. Maków. Prezydium. Przewodn: Ks. Józef Mazurek, zast. przewodn.: Marya Plachecka, sekretarz: Edward Zöllner, zast. sekr.: Marya Splawińska, skarbnik: Ludwik Kocyan, zast. skarbnika: Ewa Antonowicz.

144. Marklowice. Koło nieczynne.

145. Maryańskie Góry. Prezydium. Przewodniczący: Franciszek Hypta, zast. przewodn.: Jan Madej, sekretarz: Piotr Węgrzynek, zast. sekr.: Tadeusz Lisowski, skarbnik: Czesław Górkiewicz, zast. skarbnika: Leon Babiński, członkowie Zarządu: Jerzy Ganczowczyk, Antoni Szewczyk, Jan Cieślak, Michał Plewa, Eugenia Łukawiecka, Józef Malik, Franciszek Kosydar.

146. Medenice powstałe w r. 1911. Prezydium. Przew.: Oborski Kazimierz zast. przewodn.: Obuchowicz Zygmunt, sekretarz: Ks. Trela Walenty, zast. sekr.: Zofia Lalkówna, skarbnik: Nostał Juliusz, zast. skarbnika: Bereźnicki Władysław, członkowie Zarządu: Ostafiński Feliks, Ks. Gawirski Józef, Oborska Irma, Czarnik Stan, Czarnikówna Antonina, Mularski Piotr, Bobik Józef, Gąsiewicz Stanisław.

147. Mielec. Prezydium. Przewodn.: Jan Haładej, zast. przew.: Roman Moskwa, sekretarz: Władysław Wolny, zast. sekr.: Goron Władysław, skarbnik: Bronisław Leszczycki, zast. skarbnika: Glassowa Helena, członkowie Zarządu: Chciuk Stefan, Kłodziejówna Janina, Jasiński Piotr, Tenczyn Jan, Martini Dyonizy.

148. Mielnica. Prezydium. Przewodn.: Zofia Hryniewiecka, zast. przewodn.: Felicyan Sochanik, sekretarz: Izidor Matecki, zast. sekr.: Maryan Dziubiński, skarbnik: Stanisław Hołyński, członkowie Zarządu: Artur Halkiewicz, Paweł Urbanowski, Marya Bilwinowa, Jadwiga Henisz.

149. Mikołajów. Prezydium. Przewodn: Jan Mossoczy, zast. przewodn.: Feliks Blauth, sekretarz: Jan Kazimierz Monasterski, zast. sekr.: Marya Gajówna, skarbnik: Karol Gawlikowski, zast. skarbnika: Ludwik Suchcic, członkowie Zarządu: Eleonora Mykitkowa, Helena Monasterska, Ks. Władysław Guzek, Wincenty Jelinek, Dr. Józef Zapłatański, Szczepan Mołodecki.

150. Mikulińce. Prezydium. Przewodn: Władysław Pytlak, zast. przewodn.: Maksymilian Nider, sekretarz: Franciszek Szafrński, zast. sekr.: Stanisław Siudmak, skarbnik: Józef Kida, zast. skarbnika: Gustaw Raba, członkowie Zarządu: Antoni Szelowski, Ks. Kazimierz Rapała, Izidor Mrazek, Michał Makowski.

151. Mikuliczyn. Koło nie nadesłało sprawozdania.

152. Mikuszowice śląskie. Prezydium. Przewodniczący: Antoni Maga, zast. przewodn.: Szczepan Uja, sekretarz: Władysław Pieluszczak, zast. sekr.: Pacek Józef, skarbnik: Zątek Szymon, zast. skarbnika: Franciszek Łaciak.

153. Miljów. Koło nieczynne.

154. Milówka. Prezydium. Przewodn.: Zdzisław Łodziński, zast. przewodn.: Helena Łodygowska, sekretarz: Stanisław Jänich, zast. sekr.: Matylda Idzińska, skar-

bnik: Wechsler Adolf, zast. skarbnika: Walerya Saramowa, członkowie Zarządu: Stokłosa Stanisław.

155. Monasterzyska. Prezydium. Przew.: Karol Baumgärtner, zast. przew.: Wincenty Elektrowicz, sekr.: Tadeusz Machnowski, zast. sekr.: Rudolf Radłowski, skarbnik: Jadwiga Oppenanczówna, zast. skarbnika: Marceli Pawłowski, członkowie Zarządu: Leopoldyna Hełczyńska, Michał Wrzak, Władysław Augustynowicz, Wiktor Koryzna, Franciszek Flinta, Stanisław Iżewski.

156. Morawska Ostrawa. Prezydium. Przew.: Józef Woynarowski, zast. przew. Roman Brzezowski, sekretarz: Zenon Janiga, zast. sekr.: Ludwik Severin, skarbnik: Władysław Jeziorski, zast. skarbnika: Franciszek Struller, członkowie Zarządu: Wincenty Biel, Józef Firek, Antoni Kajor, Antoni Klich, Józef Kupiec, Franciszek Pasternak.

157. Mosty Wielkie. Prezydium. Przew.: Marya Szpaczyńska, zast. przewodn.: Ks. Leon Ryś, sekr.: Józef Schabowski, zast. sekr.: Michalina Urba, skarbnik: Józef Kraus, zast. skarbnika: Olga Krammer, członkowie Zarządu: Ernest Gunther, Stanisław Szpaczyński.

158. Mościska. Prezydium. Przew.: Józef Literowicz, zast. przew.: Elżbieta Oleśnicka, sekr.: Władysław Münz, zast. sekr.: Jan Wójtowicz, skarbnik: Franciszek Żebracki, zast. skarbnika: Mieczysław Gostomski, członkowie Zarządu: Ignacy Jabłoński, Antoni Wawrzyniecki, Adam Witek, Anna Kwakówna, Leszek Krzyszkowski.

159. Mszana dolna. Koło nieczynne.

160. Muszyna. Prezydium. Przew.: Janina hr. Komorowska, zast. przew.: K. Franciszek Parylewicz, sekretarz: Wanda Komorowska, zast. sekr.: Bolesław Piramowicz, skarbnik: Maryan Gawrygel, zast. skarbnika: Julian Ludwik, członkowie Zarządu: Ks. Józef Gawor, Franciszek Jędrzejowski, Antoni Jurczak, Antoni Kałucki, Maksymilian Komorowski, Antoni Pańczak.

161. Myślenice. Koło nieczynne.

162. Nadwórna. Prezydium. Przew.: Ks. Franciszek Janowski, zast. przew.: Franciszek Wilczek, sekretarz: Jan Nowakowski, zast. sekr.: Józef Staniszewski, skarbnik: Józef Czerkawski, zast. skarbnika: Wilhelm Harra, członkowie Zarządu: Eugeniusz Ambros, Kajetan Biliński, Ks. Wojciech Goleń, Kazimierz Hrabina, Teofil Miarka, Henryk Paszkiewicz, Henryk Walter, Filip Wiek.

163. Nieciecza. Koło nieczynne.

164. Niemirów. Przewodn.: Jadwiga Dąbrowska, sekretarz: Maślakiewicz.

165. Niepołomice. Prezydium. Przew.: Maciej Jarzyna, zast. przew.: Edward Brzuchowski, sekretarz: Franciszek Ziemia, skarbnik: Antoni Matacz, członkowie Zarządu: Aleksander Królikowski, Franciszek Lewkowicz, Stanisław Migdał, Stanisław Słowik, Franciszek Mikulski.

166. Nisko. Prezydium. Przew.: Adolfina Pielowa, zast. przew.: Zofia Machalska, sekr.: Walenty Sanecki, skarbnik: Helena Szpilakówna, członkowie Zarządu: Helena Korecka, Irma Zarzecka, Jan Ćwiertnia.

167. Niżankowice. Prezydium. Przew.: Michał Sokołowski, zast. przewodn. Michał Wiszniewski, sekretarz: Wacław Cichocki, zast. sekr.: Józef Fydryk, skarbnik Kazimierz Hatschier, zast. skarbnika: Tomasz Kapiszewski.

168. Nowe Sioło. Prezydium. Przew.: Henryk Wolski, zast. przew.: Franciszek Kołek, sekretarz: Sobotowski, zast. sekr.: Jan Podgórski, skarbnik: Franciszek Pawłowski, zast. skarbnika: Stanisław Nitecki, członkowie Zarządu: Ks. Tytus Zajączkowski, Tomasz Podgórski, Michał Szczyrski, Władysław Partyka, Eugeniusz Nawrocki, Kazimierz Baran.

169. Nowy Sącz. Prezydium. Przew.: Jarosław Opatrny, zast. przew.: Bronisław Kryczyński i Helena Dudzińska, sekretarze: Helena Misiewiczówna, Władysław Mazur, skarbnicy: Aleksander Jarończyk i Albina Małecka, członkowie Zarządu: Benisz Adam, Celewicz Fran., Dr. Ćwikowski St., Dagnan J., Dutczyńska Emilia, Filipowiczowa Helena, Ks. Klamut Michał, Klimek Roman, Kossowski Zygmunt, Samborowa Karolina, Susiewiczowa M., Löschówna Bron., Marynowska Stan., Mędrala, Mieczysław Stan., Pelczarowa Karolina, Stojowski Eug., Stefanowicz Mieczysław, Sokalska Emilia, Stabrawa Franc., Töpfer Michał, Witek J., Wrześniewicz.

170. Nowy Targ. Prezydium. Przew.: Karol Władyka, zast. przew.: Wanda Paszkowska, sekretarz: Jan T. Dziedzic, zast. sekr.: Zofia Wilkowa, skarbnik: Tomasz Buła, zast. skarbnika: Ks. Ludwik Mirek, członkowie Zarządu: Dr. Aleksander Bartik, Feliks Rutkowski, Tadeusz Paszkiewicz, Wincenty Ogrodziński, Dr. Ernest Geisler, Franciszek Lipecki.

171. Obertyn. Prezydium. Przew.: Jan Wagner, zast. przewodn.: Dr. Maryan Bujalski, sekretarz: Władysław Rubicz, zast. sekr.: Bolesław Bilek, skarbnik: Justyna Theodorowiczówna, zast. skarbnika: Wanda Kielarowa, członkowie Zarządu: Franciszek Kowalski, Stanisław Kielar, Dominik Rzeszoł, Michalina Bujalska.

172. Olesko. Przewodnicząca: Zofia Ujejska, sekretarka: Marya Demelówna.

173. Olesza dwór. Przewodniczący: Kazimierz z Dębicza Wolniewicz.

174. Oleszyce miasto. Przewodniczący: Bronisław Zduńczyk.

175. Oświęcim. Prezydium. Przewodn.: Kulczycki Julian, zast. przew.: Staniewicz Jan, sekretarz: Franciszek Łopata, skarbnik: Jakubiec Józef, członkowie Zarządu: Karasiński Franciszek, Ludwik Stankiewicz, Andrzej Stuglik, Franciszek Szpyra, Józef Zabrzewski.

176. Ottynia. Prezydium. Przewodn.: Ks. Ludwik Schweiger, zast. przew.: Jan Jaskułowski, sekretarz: Ks. Wojciech Stuglik, skarbnik: tenże, członkowie Zarządu: Władysław Śledziński, Edmund Gracyan Deyczakowski.

177. Peczeniżyn. Prezydium. Przew.: Józef Borowicz, zast. przew.: Nikodem Koperski, sekretarz: Maciej Stopa, zast. sekr.: Jan Kucharski, skarbnik: Michalina Krzeczowska, zast. skarbnika: Julian Halecki, członkowie Zarządu: Klementyna Tebińkowa, Zofia Wojdzianka, Dr. Mieczysław Biliński.

178. Pilzno. Koło nieczynne.

179. Piotrowice. Koło nieczynne.

180. Piwniczna. Prezydium. Przew.: Włodzimierz Borkowski, zast. przewodn.: Dr. Karol Szostkiewicz, sekretarz: Franciszek Milówka, zast. sekr.: Antoni Miszke, skarbnik: Eugenia Zajączkowska, zast. skarbnika: Paulina Zajączkowska, członkowie Zarządu: Henryk Zasadzki, Michał Jeżowski, Jan Łomnicki, Jan Ździński.

181. Podgórze I. Prezydium. Prz.: K. Rolle, zast. przew.: W. Mossoczy, sekr.: J. Owiński, zast. sekr.: Drożdżkowski, skarbnik: Baumgartenowa zast. skarb. J., Bałińska członkowie Zarządu: Albin C., Michałkiewicz M., Dr. Bobrowski E., Dr. Aronsohn S., Koplerowa P., W. Wodzinowski.

182. Podgórze II. Prezydium. Przew.: Seweryn Udziela, zast. przew.: Józef Przybylski, sekretarz: Józef Piotrowski, zast. sekr.: Antoni Warchałowski, skarbnik: Ludwik Muchowicz zast. skarbnika: Feliks Taroni, członkowie Zarządu: Kazimierz Jodłowski, Michał Dobrowolski, Józef Dyrz Władysław Kacerz.

183. Podhajce. Prezydium. Przew.: Turski Maryan, zast. pzew.: Ks. Rysz Józef, sekr.: Turczynowicz Roman, zast. sekr.: Pohlman Oskar, Inż., skarbnik: Raszowska Kazimiera, zast. skarb.: Choróbska Wanda, członkowie Zarządu: Hummel Jan,

Kwaśnicki Leon, Dr. Lehman Albin, Staszekiewicz Aleksander, Wójtowicz Władysław.

184. Podkaminie. Koło nieczynne.

185. Podwołoczyska. Prezydium. Przew.: Świdarska Wanda, zast. przew.: Ks. Wł. Bożyński, sekr.: Enzinger Ludwik, zast. sekr.: Czyż Władysław, skarbnik M. Podhorodecki, zast. skarbnika: Gołębiowski Władysław, członkowie Zarządu: Borth Franciszek, Stróżecka Zofia, Sękowski Eugeniusz, Pluszyński Michał, Partyka Michał, Rozner Jan, Moszoro Michał, Dzingala Jan, Dzingala Franciszek, Cetner Jakób, Lipski Tadeusz, Książek Józef, Mesta Ignacy, Preis Rudolf, Hussak Michał, Toczyński Tadeusz, Kurzeja Józef.

186. Polska Lutyń. Sekretarz: Antoni Kopacz.

187. Polska Ostrawa. Prezydium. Przew.: Bolesław Włodek, zast. przewodn. Henryk Kopeć, sekr.: —, zast. sekr.: Biel Wincenty, skarbnik: Józef Trojak, zast. skarbnika: Wilczyński Józef, członkowie Zarządu: Stachura Jakób, Kłos Antoni, Panek Józef, Bartman Józef, Słup Tomasz, Suruła Franciszek.

188. Pomorzany. Koło nieczynne.

189. Posada Chyrowska. Koło nieczynne.

190. Potok. Zast. przewodn.: Ludwik Jedliński, sekr.: Julia Jedlińska.

191. Potok Złoty. Prezydium. Przew.: Gniewoszanka Helena, zast. przewodn. Hankiewicz Stefan, sekr.: Dronowicz Jan Mieczysław, zast. sekr.: Schader Samuel, skarbn.: Witkiewiczówna Zofia, zast. skarbn.: Wierzbiański Eugeniusz, członkowie Zarządu: Bielecka Teresa, Krukowski Jan, Ks. Longawa Hieronim, Sawicki Konstanty, Sznajdrowa Emilia, Wierzbiańska Helena.

192. Przemysł I. Koło Pań. Prezydium. Przew.: Michalina Praczyńska, zast. przewodn.: Bojarska Michalina, sekr.: Lorenzowa Jadwiga, zast. sekr.: Skarzyńska Zofia, skarbn.: Patrynowa Julia, zast. skarbn.: Barączowa Zofia, członkowie Zarządu: Brzezińska Zofia, Radca Grzędzielski, Ks. Dr. Kochowski Władysław, Inż. Kozioł Jan, Łafuccki Erazm, Maciołowska Helena, Maniowska Kamila, Helena Nahlikowa.

193. Przemysł II. Prezydium. Przewodn.: Przyjemski Feliks, zast. przewodn.: Ratajski Antoni, sekr.: Drozd Feliks, zast. sekr.: Podolak Kazimierz, skarbnik: Tuszkiewicz Jan, zast. skarbnika: Kostrzewski Józef, członkowie Zarządu: Brzeziński Kazim., Dienstl Lubin, Fiałkowicz Ludomił, Gawel Bronisław, Kleczeński Aleksander, Mianowska Kamila, Panek Emil, Patryn Edward, ks. Sarna Władysław, ks. Tomaka Wojciech, Skarzyńska Zofia, Zaborniak Tomasz, Żelak Dominik, Burnatowicz Roman, Hanula Bronisław.

194. Przemysł III. Prezydium. Przew.: Wilczek Józef, zast. przew.: Wiktor Robliczek, sekr.: Kwiatkowski Michał, zast. sekr.: Urban Dominik, skarbnik: Wojnar Władysław, zast. skarbnika: Podolak Kazimierz, członkowie Zarządu: Hrzanowski Lucyan, Katiński Włodz., Klepacki Franciszek, Nowosielski Kazimierz, Opaliński Kazimierz, Osiński Kazimierz, Waligórski Józef, Zajączkowski Józef.

195. Przemysł IV. Prezydium: Goldmana.

196. Przemysłany. Prezydium. Przew.: Hyżycka Jadwiga, zast. przew.: Zarugiewicz Andrzej, sekr.: Dymitrowna Michalina, zast. sekr.: Wacław Rodowicz, skarbnik: Ratiński Tadeusz, zast. skarbn.: Procajłowicz Jadwiga, członkowie Zarządu: Antoniewicz Jan, Kleszczyński Stanisław, Hlawaty Józef, ks. Kwieciński Leon, Dymitrowna Michalina, Stuglikowa Gabryela, Wenzlówna Janina, Lucyana Zamorska, Zarugiewiczowa Jadwiga.

197. Przeworsk. Przew.: Olawia Kopecka, sekr.: E. Doskowska.

198. Przywóz. Prezydium. Przew.: Nowosielski Michał, zast. przew.: Wałaszek Józef, sekr.: Karol Gaszman, ast. sekr.: Bełdowicz Jan, skarbnik: Ćwiklicki Antoni, zast. skarbnika: Soboń Jan, członkowie Zarządu: Biela Michał, Lewicki Jakób, Surma Stanisław, Krawczyk Kazimierz, Pałka Kazimierz, Suchy Józef, Opiela Józef, Bester Maks, Sądel Józef, Wałaszk Szymon.

199. Puńców. Koło nieczynne.

200. Radłów. Prezydium. Przew.: Jan Gołąb, zast. przew.: Franciszek Daniec, sekr.: Domiczek Wilhelm, skarbnik Dr. Edmund Horowitz, zast. skarbnika: Kiełbik, Stanisław, członkowie Zarządu: Budyński Jan, Gołas Marcin, Kuklewicz Andrzej, Kulpa Andrzej, Mika Franciszek, Miślak Wojciech.

201. Radość Wielki. Prezydium. Przew.: Schneider Leopold, zast. przew.: Mrowcowa Zofia, sekr.: Wilk Antoni, zast. sekr.: rybalski Stanisław, skarbnik: Söhne Wiktor, zast. skarbnika: Delekt Stefan, członkowie Zarządu: Dr. Mrowec Zygmunt Dr. M. Mrowliński, Matulowa Jadwiga.

202. Radymno. Przewod.: Stanisław Czerwiński, sekr.: Leon Popkiewicz.

203. Radziechów. Prezydium. Przew.: Więckowski Zdzisław, zast. przew.: Domin Henryk, sekr.: Helena Gutowska, zast. sekr.: ks. Klementowski Leopold, skarbnik: Horniak Stanisław, zast. skarbnika: Turkowski Antoni, członkowie Zarządu: Krykiewicz Władysław, Ross Michał.

204. Rakszawa. Prezydium. Przew.: Inż. Jan Kunstman, zast. przew.: Jakób Wiech, sekr.: Inż. Pfeifer Wojciech, zast. sekr.: Szajner Antoni, skarbnik: Wiech Józef, zast. skarbnika: Jarosiewicz Jan, członkowie Zarządu: Turski Władysław, Dec Antoni, Gaweł Jan, Walewender Jan.

205. Rawa. Prezydium. Przewodn.: Dadlerowa Paulina, zast. przew.: Duchowicz Bronisław, sekr.: Marya Dadlerówna, zast. sekr.: Gruszecka Rozalia, skarbnik: Siewierzyński Władysław, zast. skarbn.: Stanisław Nawłoka, członkowie Zarządu: Ks. Teofil Niedzielski, Winiarski Adam, Kolasieńska Marya, Hawelówna Janina, Dr. Dadler Julian, Kulczycki Emil.

206. Rohatyn. Prezydium. Przew.: Czechowicz Władysław, zast. przew.: Jamrógiwicz Apolinary, skarbn.: Chodorowski Longin Długomir, zast. skarbn.: Walewska Stefania, sekr.: Zygmunt Kotecki, zast. sekr.: Rettinger Kazimierz, członkowie Zarządu: Jan Hoffmann, ks. Horaczewski Hieromin, Boduar Seweryn, Mazurkiewiczówna Franciszka, Skwarczyński Adam, Müller Karol.

207. Ropczyce. Prezydium. Przew.: Dr. W. Łupkowski, zast. przew.: Krisowa Jadwiga, sekr.: Lisowska Wanda, zast. sekr.: Jan Tustanowski, skarbn.: Dr. Leon Brana, zast. skarbn.: Śledziński Ignacy, członkowie Zarządu: Jawornik Karol, Lisowska Felicya, Rikiewicz Stanisław, Fitzowa Wł., Wodecki Hipolit, Szpara Jan.

208. Rozwadów. Prezydium. Przew.: Ks. Dukiet Michał, zast. przewodn.: Dudziak Jan, sekr.: Kędzior Edward, zast. sekr.: Łatawiec Jan, skarbn.: Miąsikowa Alojza, zast. skarbn.: Jezierska Klotylda, członkowie Zarządu: Ks. Janocha Flosyan, Jękot Michał, Kozdrunkiewicz Antoni, Niemiec Jan, Serwacki Paweł, Józef Nowak, Żurawski Sebastian, Ludwik Miąsik.

209. Rożniatów. Prezydium. Przew.: Dr. Gworowski Ign., zast. przew.: Heinrich Władysław, sekr.: Goldas Maryan, zast. sekr.: Kuberczyk Feliks, skarbn.: Stoklasa Ida, zast. skarbn.: Kaczky Józef, członkowie Zarządu: Bauer Michał, Fischer Józef, Halibrand Piotr, Jagielowicz Michał, Krechowicz Józef, Król Ferdynand, Osada Młchał, Niedzwiedziowa Jadwiga, Olszewski Ludwik, Platzer Henryk.

210. Rudki. Prezydium. Przew.: Karol Surówka, zast. Przew.: Staszkievicz Mikołaj, sekr.: Byrkówna Stanisława zast. sekr.: — skarbn.: Talenta Karol, członkowie Zarządu: Suróvkowa Emilia, Hoblerowa Marya, Śnieżkowa Marya, Misiąg Antoni, Waśkowski Witold, Gryguś Fr., Załokall Władysław, ks. Wrzótek Jan, Zbrożek Bogdan, Wojnowski Wojciech, Talenta Karol.

211. Rzeszów. Prezydium. Przew.: prof. Węcowski Jan, zast. przew.: Seidlowska Wanda, sekr.: Witkowski Franciszek, zast. sekr.: Siekierski Jan, skarb.: Bartynowski Stanisław, zast. skarbn.: Szaynok Józef, członkowie Zarządu: Karol Drozdowicz, Klisiewicz Władysław, Dr. Krogulski Roman, ks. Lasocki Leonard, Marynowska Marya, Mazurkiewicz Kazimierz, Dr. Nieć Teofil, Rylska Aleksandra, ks. Siara Stanisław, Szneiberg Władysław, Wysocki Wincenty.

212. Rymańów powstałe w r. 1911. Prezydium. Przew.: Kirchner Stanisław zast. przew.: Lisówna Olga, sekr.: Zmarz Wawrzyniec, zast. sekr.: Wielgusówna Marya, skarbn.: Dereniowska Aniela, zast. skarbn.: Nebenzahlówna Józefa, członkowie Zarządu: Kaliniewicz Wawrzyniec, Żmudzińska Marya, Dr. Ignacy Bielecki, Domka Michał.

213. Sambor. Prezydium. Przew.: Bereźnicki Leon, zast. przew.: Mohr Antoni, sekr.: Kaczmarek Stefan, zast. sekr.: Krzewiński Zygmunt, skarbn.: Antosz Jan, zast. skarbn.: Cypryan Wierzbiański, członkowie Zarządu: Dr. Bejnarowicz Michał, Cebula Stanisław, Kmiec Władysław, Krzyński Jan, Kilarski Jan, Madeyska Anna, ks. Makowiec Władysław, ks. Jakób Szypuła, Szafran Józef, Tyrkówna Zofia, Ziemiak Wojciech Dr. Zwarycz Jan.

214. Sanok. Prezydium. Przew.: Dzewińska Teodorya, zast. przew.: Zachara Józef, sekr.: Wasylewiczówna Matylda, zast. sekr.: Praszałowicz Felicya, skarbn.: Herz Maryan, zast. skarbn.: Mięgisz Tadeusz, członkowie Zarządu: Gerardis Karol, Jenner Władysław, Karulski Józef, Teofil Kondyjowski, Lamers Stanisław, Przyprawa Urban, Waga Adam, Wyka Andrzej.

215. Sądowa Wisznia. Prezydium. Przewodn.: Jan Mars, zast. przewodn.: Jan Głuszkiewicz, sekr.: Stefania Gładyszowa, zast. sekr.: Władysław Szoka, skarbn.: Michał Gładysz, zast. skarbn.: Ludwik Kral; członkowie Zarządu: Dr. Zygmunt Atlasz, Adolf Blumm, Józef Leo, Anna Lewinterowa, Zygmunt Miączynski, Dr. Tadeusz Mikiewicz, Zofia Rapalska, Karolina Rzyńska, ks. Stanisław Szufa, Tomasz Tychonowicz, Józef Vogel, Marya Wenzłówna.

216. Schodnica. Prezydium. Przewodn.: Jakób Kapellner, zast. przew.: Ks. Józef Bienieda, sekr.: Alfred Bryła, zast. sekr.: Mikołaj Moszoro, skarbn.: Stanisław Baltaziński, zast. skarbn.: Antoni Skobrtal; członkowie Zarządu: Wincenty Czech, Andrzej Dobrzański, Władysław Gorczyca, Karolina Kapellnerowa, Adolf Kelchafer, Konstanty Kozłowski, Eugenia Rzewuska, Jakób Twaróg.

217. Sieniawa. Prezydium. Przewodn.: Kazimiera Podczaska, zast. przewodn.: Jan Wisłocki, sekr.: Ludomił Morawski, zast. sekr.: Henryk Zyss, skarbnik: Melania Żenczak, zast. skarbn.: Antoni Jagodziński; członkowie Zarządu: Stanisław Górecki, Franciszek Michalski, Michał Michalski, Jan Podczaski, Stanisław Wilczek, ks. Piotr Wlazowski, Kazimierz Chmielewski.

218. Siersza. Prezydium. Przew.: Olas Franciszek, zast. przew.: Kawala i Radecki, sekr.: Pająk Franciszek, zast. sekr.: Rejdych Antoni, skarbn.: Biśła Antoni, zast. skarbn.: Kurek Marcin, członkowie Zarządu: Marcełiński Ignacy, Grzywa Józef, Strzelczyk Sylwester, Koffer Franciszek, Grzywa Stanisław, Weigert Siemek.

219. Skałat. Prezydyum. Przew.: Bocheńska Marya, zast. przew.: Kaczowski Bolesław, sekr.: Faczyński Stanisław, zast. sekr.: Wyrozumski Józef, skarbn.: Leiblówna Jura, zast. skarbn.: Hoffmann Michał. członkowie Zarządu: Baldini Władysław, Krzyżanowski Alfred, ks. Mynarski Franciszek, Müller Stefan, Mochacka Wanda, Dr. Wiszniewski Władysław.

220. Skawina. Koło nieczynne

221. Skole. Zast. przew.: Dr. W. Michalski, sekr.: Ad. Sawaszkiewicz. skarbn.: Zach. Czaykowski.

222. Sokal. Prezydyum. Przew.: Terlecki Adam, zast. przew.: Kopia Henryk, sekr.: ks. Tyrankiewicz Teofil, zast. sekr.: Bednarski Teofil, skarbn.: Lödl Kazimierz. zast. skarbn.: Ciliński Otton, członkowie Zarządu: ks. Boryczko Józef, Grzywak Aleksander, Juchnowicz Stanisław, Kopiowa Aleksandra, Lech Emanuel, ks. Łuczak Maryan, Buchelt Zygmunt, Swadowski Aleksander, Wawrzyszyn Józef, Zegarkowski Henryk.

223. Sokolniki. Prezydyum. Przew.: Flögel Michał, zast. przew.: Jabłoński Józef, sekr.: Nigrin Władysław, zast. sekr.: Suchecki Mateusz, skarbn.: Gajda Wojciech, zast. skarbn.: Skowron Wojciech.

224. Sołotwina. Prezydyum. Przew. Guca Franciszek, zast. przew.: Grubski Jan, sekr.: Margulies Wilhelm, zast. sekr.: — skarbn.: Żurowski Kazimierz, członkowie Zarządu: Akst Adolf, Monasterski Kazimierz, Fiutowski Konrad Sawicki, Tarczyński.

225. Stanisławów I. Męskie. Prezydyum. Przew.: Lachowski Celestyn, zast. przew.: Poschinger Jan, sekr. Tynelski Stanisław, zast. sekr.: Jasiński Jan, skarbn.: Łatkowski Juliusz, zast. skarbn.: Oskar Domiczek, członkowie Zarządu: Dr. Batycki Stanisław, Burczyk Mieczysław, Dr. Cyga Leszek, Czapczyński Tadeusz, Daniec Stanisław, Geisler Józef, Gölis Zygfryd, Grycko Maksymilian, Dr. Homicz Jakób, Kowalski Mateusz, Lewiński Albert, Lewicki Agenor, Lorfing Jan, Ostrowski Władysław, Dr. Rydet Ferdynand, Seko Wincenty, Siarkiewicz Stanisław, Śniegowski Ignacy, ks. Taranowicz Jan, Welz Bronisław, Dr. Wróbel Ignacy.

226. Stanisławów II. Pań. Prezydyum. Przew.: Macurowa Adela, zast. przew. Ostafińska Paulina, sekr.: Lachowska Klementyna, zast. sekr.: Kalowcowa Stefania, skarbn.: Ernestyna Domiczkowa, zast. skarbn.: Załuska Jadwiga, członkowie Zarządu: Marya Aleksandrowiczowa, Barancewiczówna Helena, Bertoniowa, Marya, Chowańcowa Sabina, Gerstmanówna, Harasiewiczowa, Jezienicka Marya, Lachowska Jadwiga, Nowosielska Amalia, Pilecka Marya, Rapacka Helena, Semilska Aleksandra, Sokulska Stanisława, Stefanówna Kornela, Stelmaszyńska, Skańkowska Jadwiga, Stwiertniowa Helena, Szpunarowa Marcela, Wierzejska Marya, Wysocka.

221. Stanisławów III. Prezydyum. Przew. K. Mroczkowska, zast. przew.: Dobrucka, sekr.: St. Górecka, zast. sekr.: Ol. Mandryczewska, skarbn.: Sommerówna Adela, zast. skarbn.: Breinerówna A., członkowie Zarządu: M. Ellenbogen, J. Fuchsówna, M. Hyziakowa, M. Jurkiewiczowa, M. Lipska, Mikuwiczowa, W. Mandryczewska B. Röhrrowa, M. Uryszówna, W. Szporkowa.

228. Stara Sól. Prezydyum. Przew.: Rauchowa Marya, zast. skarbn.: Owoc Feliks, sekr.: Zimniak Wojciech, zast. sekr.: Piekiełko Antoni, skarbn.: Staromiejski Wincenty, zast. skarbn.: Józef Węciewicz, członkowie Zarządu: Spirydowicz Leopold, Węciewiczowa Rozalia, Hartman Jan, Petrykowska Aniela, Łabędzka Kazimiera, Petrykowski Stanisław.

229. Starunia. Koło nieczynne.

230. Stary S a m b o r. Prezydyum. Przew.: Jordan Ignacy, zast. przew.: Kuczera Aleksander, sekr.: Kisielewicz Wincenty, zast. sekr.: Dufrat Marya, skarbn.: Bronisława Zielińska, zast. skarbn.: Ostrowski Władysław, członkowie Zarządu: Zaborski Edmund, Nadziak Wojciech.

231. Stary S ą c z. Prezydyum. Przew.: Dr. Maryan Stampf, zast. przew.: Stanisław Benisz, sekr.: Sumowski Stefan, zast. sekr.: Bojarski Bolesław, skarbn.: Kapera Michał, zast. skarbn.: Kapera Stanisław, członkowie Zarządu: Dr. Flis Tadeusz, Michalik Józef, Pacyna Jakób, Szybiak Władysław, Wójcik Franciszek, Łatocki Kazimierz.

232. S t r y j. Prezydyum. Przew.: Grasela Andrzej, zast. przew.: J. Rybczyński, sekr.: Wilk Piotr, zast. sekr.: Brończyk Kazimierz, skarbn.: Żak Józef, zast. skarbn.: Dr. Piątek Jan, członkowie Zarządu: Bobin Jan, Trałka Jan, Graselina Janina, Keim Bolesław, L. Wołosiecki, Semenec Kazimierz, ks. Kulinowski Jan, Bułkowski Ksawery, Wiśniewski Jan, St. Iglicki, Piątkowa Zofia, Bielczyk. J.

233. S t r z y ż ó w. Prezydyum. Przew.: Tyszkowski Stanisław, zast. przew.: Chuchla Józef, sekr.: Makares Władysław, zast. sekr.: Krysakowski Henryk, skarbn.: Kościński Stanisław, zast. skarbn.: Schmucówna Zofia, członkowie Zarządu: Schmuc Andrzej, Horniatkiewicz Marya, Ostraszewska Helena, Röhrich Stanisław, Dr. Tałasiewicz Zygmunt, Konieczkowski Franciszek.

234. S u c h a. Przewodniczący: Dr. Karol Spanbauer, sekr.: Tadeusz Stożek, skarbn.: Kazimiera Czaplicka.

235. S u c h a G ó r n a. Prezydyum. Przew.: Myrdacz Paweł, zast. przew.: Sznappa Franciszek, sekr.: Fukała August, zast. sekr.: Rzyman Karol, skarbn.: Potok Leopold, zast. skarbn.: Żurek Józef, członkowie Zarządu: Siwek Franciszek, Recman Jan.

236. S u c h o d ó ł. Przewodniczący: Żywar Marcin.

237. S u c z a w a. Koło nieczynne.

238. S z c z a k o w a. Prezydyum. Przew.: Roman de Martini, zast. przew.: Ks. Bachorz Władysław, sekr.: Słupska Marya, zast. sekr.: Jakóbczyński Marcin, skarbn.: Bogdani Adam, zast. skarbn.: Rusyn Andrzej, członkowie Zarządu: Helena de Martini, Papużyńska Antonina, Zakrzewski Jan, Żmuda Jan, Bernus.

239. S z c z e r z e c. Prezydyum. przew.: Wolański Stanisław, zast. przew.: Południewska Wanda, sekr.: Piskozub Zygmunt, zast. sekr.: Urbański Wiktor, skarbn.: Bzowski Stefan, zast. skarbn.: Schatterówna Wanda, członkowie Zarządu: Wacław Chołojewski, Łapkowa Franciszka, Niemiec Jan, Dr. Roth, Scheps Izidor. Wolańska Olga.

240. S z c z u c i n. Koło nieczynne.

241. S z c z u r o w a. Koło nieczynne.

242. S z o n y c h e l. Prezydyum. Przew.: Skrzypek Ludwik, zast. przew.: Kwaśny Józef, sekr.: Mikołajek Cyryl, zast. sekr.: Wolf Wiktor, skarbn.: Strzybny Józef, zast. skarbn.: Kudła Karol, członkowie Zarządu: Skrzypek Ludwik, Grabarz Józef,

243. Ś n i a t y n. Prezydyum. Przew.: Tuleja Ludwik, zast. przew.: Turski Jan, sekr.: Jamrosz Michał, Franciszek, skarbn.: Mohr Władysław, zast. skarbn.: Tarnawski Teofil, członkowie Zarządu: Dąbrowicka Ludmiła, Dr. Gawęda Mieczysław, Grzędzielski Eugeniusz, Dr. Krok Jakób, Liszka Jan, Markowski Michał, Zawadowski Mikołaj.

244. Ś w i r z. Prezydyum. Przew. Hr. Robert Lamezan de Salins, zast. przew.: Tyzenhaus Roman, sekr.: Łukaszkiewiczowa Marya, zast. sekr.: Turbówna Ludmiła, Bieniasz Franciszek, zast. skarbn.: Borysiewiczowa Leonia.

245. Tarnobrzeg. Prezydium: Przew. Sobiński Stanisław, zast. przew. Łopatyński Józef, skarb. Bochniak Jan, zast. skarb. Dryja Antoni, sekr. Ślebo-dziński Władysław, zast. sekr. Leon Hasiński. Członkowie Zarządu: Bielewicz Antoni, Lang Wojciech, Klisiaczek Bolesław, Dr. Momidłowski Walery, Dudek Henryk, Gołębiowski Jan, Kuryło Ludwik, Stary Henryk, Wdówka Gustaw.

246. Tarnopol Prezydium: przew. Srokowski Stanisław, zast. przew. Dr. Topolnicki Józef, sekr. Biliński Antoni, zast. sekr. Thiel Franciszek, skarb. Oleksy Ludwik, zast. skarb. Żerebecki Feliks. Członkowie Zarządu: Medyński Aleksander, Wójtow Michał, Olszański Antoni, Dr. Hordyński Dobiesław, Kasztelawicz Karol, Kawalerski Stefan, Klimesz Adam, Kobakówna Marya, Kochówna Stanisława, Lipa Jarosław, Oleksowa Bronisława, Dr. Orliński Henryk, Powroźnicki Wiktor, Dr. Promiński Jan, Dr. Rappaport Jakób, Solarski Klaudyusz, Srokowska Stanisława, Stopka Andrzej, Szeliński Franciszek, Dr. Lenkiewicz Włodzimierz, Wiakowski Kazimierz, Ziomek Ferdynand, Ziółkowski Karol, Żabski Józef, Żyłowski Wilhelm.

247. Tarnów. Prezydium: przew. Hubert Linde, zast. przew. Biegańska Stefania, sekr. Język Stefan, zast. sekr. Pollak Józef, skarb. Szeligiewicz Józef, zast. skarb. Banaszkiewiczówna Helena. Członkowie Zarządu: Dr. Adler Maurycy, Kołtataj Włodzimierz, Cholewiński Władysław, Lalicki Leon, Patroński Teofil, Robaczewski Władysław, Sadowski Emil, Turowska Helena, Wierzbiński Władysław, Wojciechowski Kazimierz, Dr. Wilk Antoni, Wiatrowa Zofia, Zarembina Zofia, Dr. Żmigród Aleksander.

248. Tłumacz. Prezydium: przew. Dr. Krawczyk Michał, zast. przew. Wencel Wacław, sekr. Kłodnicki Władysław, zast. sekr. Żagostowska Zofia, skar. Jasińska Anna, zast. skarbn. Ossowski Władysław. Członkowie Zarządu: Bohdanowicz Stanisław, Czohara Józef, Gaspary Gustaw, Czyżowski Feliks, Kłodnicki Feliks, Walewski Wandalin.

249. Tłuste. Prezydium: przewodn. Mossoczówna Wanda, zast. przew. ks. Dobija Michał, sekr. Milig Józef, zast. sekr. Staszkievicz Janusz, skarbn. Medwecka Teodora, zast. skarbn. Daszkiewiczowa Bogumiła. Członkowie Zarządu: Kaspannowa Bronisława, Dr. Gilurewicz Gustaw.

250. Toporów. Koło nieczynne.

251. Trembowa. Prezydium: przewodn. Hr. Józef Koziebrodzki, zast. przew. ks. Walenty Puchała, sekr. Górski Adam, zast. sekr. Gustaw Szura, skarb. Romanica Seweryn, zast. skarb. Leszczycki Kazimierz. Członkowie Zarządu: Buniewicz Julian, ks. Żak Władysław, Samuelowicz Józef.

252. Tuchów. Prezydium: przew. Moraczewski Emil, zast. przew. Dr. Matakiewicz Antoni, sekr. Starakiewicz Stanisław, zast. sekr. Chmielowski Jan, skarb. Dr. Agatstein Albert, zast. skarbn. Stahlberger Bogdan. Członkowie Zarządu: Wojtanowski Wojciech, Gerhard Filip, Langer Bogdan, Chmielowski Wojciech, Tylko Tomasz, ks. Maciejewski Ignacy, Bernacki Marcelli, Wilczek Józef.

253. Turka. Prezydium: Przewodn. Motyl Michał, zast. przew. Grudziński Michał, sekr. Osuchowski Zygmunt, zast. sekr. Weissman Henryk, skarb. Szediwy Maryan, zast. skarb. Dudkiewicz Maryan. Członkowie Zarządu: Klimek Władysław, Palestrowa Matylda, Tilbert Władysław, Turski Jan.

254. Tymbark. Prezydium: Przew. Jan Kapturkiewicz, zast. przew. Kaptur Józef, sekr. Pyrę Stanisław, zast. skarb. Urbański Tomasz. Członkowie Zarządu: Kapturkiewicz Piotr, Kapturkiewicz Maciej. Kubatek Jan, Kordeczka Jan,

Kęska Piotr, Tajduś Marya, Puchała Jan, Zborowski Józef, Kaptur Józef, Świerczyński Józef, Pachowicz Wojciech, Kapturkiewicz Tomasz, Urbański Tomasz, Macko Jakób, Macko Marcin, Woźniczka Jan, Filipiak Wawrzyniec, Berchang Rozalia, Binda Antoni, Steczowicz Józef.

255. Tyśmienica. Prezydium: przewodn. Ligaszewski Jan, zast. przew. Rączkowski Jan, sekr. Kisielewski Józef, skarb. Wójcikówna Genowefa. Członkowie Zarządu: Schreiber Kazimierz, Borucki Kazimierz, Jacórzyński Benedykt.

256. Uhnów. Prezydium: przewodn. Ćwikliński Feliks, zast. przew. Mazurek Leopold, sekr. Cichocki R., zast. sekr. Fedyńska Romana, skarb. Geduyć Leokadya, zast. skarb. Cyma Andrzej.

257. Ustrzyki Dolne. Prezydium: przewodn. Jastrzębski Alfons, zast. przew. Pekel Hugo, sekr. Lindenbaum Emanuel, zast. sekr. Zarembianka Janina, skarb. Kłag Stanisław, zast. skarb. Żukiewicz Zygmunt. Członkowie Zarządu: Boczkar Jan, ks. Częstka Andrzej, Marguliesówna Salomea, Nanowski Stefan, Andziński Jan, Wereszczyński Julian.

258. Wadowice. Prezydium: przew. Koniuszewski Stefan, zast. przew. Grabowska Marya, sekr. Merta Stanisław, zast. sekr. Stokłosa Jan, skarb. Zając Szymon, zast. skarb. Dr. Solak Franciszek. Członkowie Zarządu: Beerowa Marya-Bogdanowicz Stanisław, Karpiński Stanisław, Łazarski Wawrzyniec, Miodoński Józef, Prószyński Faustyn, Rubiński Adam, Szewczykówna Rozalia.

259. Wieliczka. Koło nieczynne.

260. Wielkie Oczy. Prezydium: przew. Siemiewiczowa Rozalia, zast. przew. Śliwiński Filip, sekr. Janowski Karol, zast. sekr. Janicki Michał, skarb. Śliwińska Bronisława, zast. skarbn. Kasztelnicz Wincenty. Członkowie Zarządu: Dr. Czerny Karol, Łaczko Franciszek, Matka przełożona, Eleuterya Czech, Preidil Karol, Sadliński Jan, Gergowich Apolinary, Kulaga Michał, Chucher Jan.

261. Winniki. Prezydium: przew. Ks. Dębski Ludwik, zast. przew. Wowkowska Rudolfa, sekr. Bartelmus Franciszek, zast. sekr. Habela Stanisław, skarbnik Volanêk Marya, zast. skarbn. Koblańska Stefania. Członkowie Zarządu: Szajna Maciej, Koblańska Marya.

262. Wiśnicz. Prezydium: przewodn. Bernas Jan, zast. przew. Czuma Józef, sekr. Nowicki Władysław, zast. sekr. Krzanowski Stanisław, skarbnik Brękowska Wanda, zast. skarbn. Wiśnicka Antonina. Członkowie Zarządu: Grzywacz Aleksander, Hołyst Franciszek, Hyży Franciszek, Ligęzina Zofia, Marszałski Władysław, Szafranówna Karola.

263. Wiśniowczyk. Prezydium: przewodn. Ks. Niedźwierski Piotr, zast. przew. Dr. Glüksmann Stanisław, sekr. Ks. Lisiak Jan, zast. sekr. Kuryś Piotr, skarb. Wagner Józef, zast. skarbn. Swierzko Maciej. Członkowie Zarządu: Dr. Janusz Trzcieniecki, Swierzko Józef, Rejler Ignacy, Wlazły Wawrzyniec, Swierzko Wawrzyniec, Zacharków Izidor, Zimmer Leon.

264. Witkowice. Prezydium: przewodn. Suchanek Andrzej, zast. przew. Głowiński Bronisław, sekr. Pietrakiewicz Antoni, zast. sekr. Dziża Piotr, skarbnik Strumieński Józef, zast. skarb. Wazowicz Antoni. Członkowie Zarządu: Kapitan Stanisław, Sassak Stanisław, Mendel Józef, Siepak Stanisław, Korbut Walenty, Koneczny Leopold, Sanetra Władysław.

265. Wojnicz. Koło nieczynne.

266. Wojniłów. Prezydium: przewodnicz. Kozicka Iza, zast. przewodn. Mindowicz Władysław, sekr. Prokszówna Adela, zast. sekr. Kuciel Stanisław.

skarb. Jastrzębski Stanisław, zast. skarb. Jastrzębska Zofia. Członkowie Zarządu: Barzykowski Bronisław, Fontanowa Marya, Galowski Jan, Ks. Mikrut Leopold, Rozwadowska Marya, Sawicki Michał, Siedlik Jan, Siegmunt Józef, Ks. Ziółkowski Izidor, Prokopowicz Jan.

267. **Wólanka.** Prezydium: przew. Szczepanowski Stanisław Prus, zast. przew. Haluch Stanisław, sekr. Szlemiński Józef, zast. sekr. Bablich Kazimierz, skarb. Szewczyk Julian, zast. skarb. Szczepanowska Zofia. Członkowie Zarządu: Kamiński Julian, Januszka Mikołaj, Dreierowa Zofia, Mikoś Jan, Ks. Ostromirski Tadeusz.

268. **Zabłotów.** Prezydium: przewodn. Stefanów Adolf, zast. przewodn. Janicki Stanisław, sekr. Kubicka Antonina, zast. sekr. Łucki Władysław, skarb. Zygmuntowicz Kazimierz, zast. skarb. Ks. Laufer Ludwik. Członkowie Zarządu: tefanowowa Marya, Zawadzki Tadeusz.

269. **Zaborów.** Prezydium: przewodn. Ks. Garlik Władysław, zast. przew. Ciceręga Jan, sekr. Jarecki Władysław, zast. sekr. Lupa Józef, skarb. Majka Józef, zast. skarb. Cierniak Antoni. Członkowie Zarządu: Ks. Nikiel Józef, Presiek Józef, Długowska Marya, Majka Józef, Walczak Stanisław, Mróz Jan, Wojnicki Jan, Lis Władysław.

270. **Zagórz.** Prezydium: przew. Stawarska Kazimiera, zast. przew. Bartnik Franciszek, sekr. Skowron Ludwik, zast. sekr. Polityński Bronisław, skarbnik Widt Ferdynand, zast. skarb. Michniowska Bronisława. Członkowie Zarządu: Pardowska Zofia, Kuczkowski Jan.

271. **Zakliczyn.** Przewodniczący: Michał Szymonowicz, sekretarka: Jannina Stypulska.

272. **Zakopane.** Prezydium: przewodn. Koperny Józef, zast. przew. — sekr. Dr. Kraszewski Wacław, skarb. Kruszevska Helena. Członkowie Zarządu: Kruszevska Józefa Kupska Karolina, Osiecka Józefa, Sadowska Irena, Andrzej Tadziak.

273. **Zalasowa.** Koło nieczynne.

274. **Zaleszczyki.** Prezydium: przewodn. Ks. Domański Józef, zast. przew. Bieńkowski Franciszek, sekr. Joszt Feliks, zast. sekr. Knopp Stanisław, skarb. Starzyński Erazm, zast. skarb. Marczyński Józef. Członkowie Zarządu: Bątko Wojciech, Gürtler Władysław, Josztowa Leontyna, Dr. Józwa Alojzy, Stańkowski Władysław, Szadkowska Gabryela, Poznański Antoni, Ks. Wiszniewski Zygmunt, Wojtan Władysław, Zajac Michał, Zieliński Jan, Zappe Alojzy.

275. **Założce.** Prezydium: przewodn. Górecki Apolinary, zast. przewodn. Dr. Futyma Eugeniusz, sekr. Poperówna Stanisława, zast. sekr. Szawłowski Józef, skarb. Kaparnik Ludwik, zast. skarb. Spittal Tadeusz. Członkowie Zarządu: Federowicz Leon, Górecka Apolonia, Szawłowska Olga, Rapacka Marya, Wiączkowski Stanisław, Mulak Maciej, Łanowy Michał, Wojciechowski Józef.

276. **Zamarstynów.** Koło nie nadesłało sprawozdania.

277. **Zator.** Prezydium. Przew.: ks. Bigajski Michał, zast. przew.: Kotrubska Marya, sekr.: Dr. Grzybowski Stefan, zast. sekr.: Wichmann Władysław, skarb.: Tarchalska Marya, zast. skarb.: Grychowska Natalia, członkowie Zarządu: Bahr Antoni, Baścik Michał, Guzikówna Helena, Styputowski Leon.

278. **Zbaraż.** Prezydium. Przew.: Zakrzewska Wanda, zast. przew.: ks. Niemiec Wincenty, sekr.: ks. Szpila Salwator, zast. sekr.: Śliwińska Wanda, skarbn.: Paryłowicz Kazimierz, zast. skarbn.: Podgórski Antoni, członkowie Zarządu: So-

botowa Emilia, Dr. Olszewski Władysław, Kosiński Ludwik, Tyc Antoni, Konas Franciszek.

279. Zborów. Prezydium. Przew.: Gibowska Wanda, zast. przew.: Głuszkowski Antoni, sekr.: Posochowski Stanisław, skarbn. Hurich Władysław, członkowie Zarządu: Łabędzka Aniela, Łabędzki Aleksander.

280. Zebrzydowice. Prezydium. przew.: Wilczek Franciszek, zast. przew.: Durczak Józef, sekr.: Pawliczek Franciszek, zast. sekr.: Golasowski Józef, skarbn.: Żarnowski Maciej, zast. skarbn.: Jagiełło Rudolf, członkowie Zarządu: Wilczek Józef, Wilczek Wiktor.

281. Złoczów. Przewodniczący: Edward Lewek.

282. Żabie. Przewodnicząca: Kartkowa.

283. Żabno. Prezydium. przew.: Maryanowski Konstanty, zast. przew.: Pacanowski Wojciech, sekr.: Władysław Matuszewski, skarbn.: Dr. Kosman Stanisław, zast. skarbn.: Szara Jan, członkowie Zarządu: Machowicz Kazimierz, Lech Ignacy, Pawłowski Tadeusz.

284. Żołynia. Prezydium. Przew.: ks. Leja Adam, zast. przew.: Cisek Antoni, sekr.: Górakówna Anna, zast. sekr.: Mazanek Roman, skarbn.: Olszewski Mikołaj, zast. skarbn.: Dąbrowski Jan, członkowie Zarządu: Jowski Klemens, Rakoczy Ludwik, Stopyra Maciej, Cisek Michał, Niemiec Jan, Kulawski Stanisław.

285. Żółkiew. Prezydium Przew.: Eljasz Kazimierz, zast. przewodn.: Schiller Antoni, sekr.: Sidorowicz Czesław, zast. sekr.: Dwórski Stanisław, skarbn.: Kamberska Władysława, zast. skarbn.: Wilk Józef. Członkowie Zarządu: Dyl Franciszek, Gilewiczówna Aniela, Groch Bartłomiej, Halka Józef, Kling Teofil, Kliszczowa Helena, ks. Komaszowski Izidor, ks. Lachcik Józef, Dr Menkes Leon, Mikołajewicz Tomasz, Schillerowa Marya, Wojnarowski Leonard.

286. Żurawno. Prezydium: przewodn. Skrzyński Antoni, zast. przew. Orski Stanisław, sekr. Daszkiewiczówna Zofia, zast. sekr. — skarbnik, Müller Józef. Członkowie Zarządu: Daszkiewicz Edward, Klatka Jan, Staniów Michał, Staniów Maciej, Regner Władysław, Ułaszewski Luwik Wodziezko Antoni.

287. Żydaczów. Prezydium: Przewodn. Strutyński Józef, zast. przew. Trembiński Józef sekr. Wolski Teofil, zast. sekr. Kozłowski Józef skarbn. Selmann Zofia, zast. skarbn. Tymiński Stanisław. Członkowie Zarządu: Ruciówna Helena, ks. Kopacz Wojciech, ks. Kruczkiewicz Jan, Piątkiewicz Kazimierz, Jagoszewski Maryan, Krupczak Bronisław

288. Żywiec. Prezydium: przewodn. Dr. Kornicki Michał, zast. przewodn. — sekr. Dr. Kupczyński, zast. sekr. Michejda Franciszek, skarbn. Wroblewski Józef, zast. skarbn. Himbergerowa Anna. Członkowie Zarządu: ks. Sadowski Jan, Horóbska Marya, Pszon Stanisław, Milewski Julian, Seweryn Wojciech, Szczepański Stanisław.

289. Jaworze Średnie. Prezydium: przewodn. Klima Paweł, zast. przew. Kłaptacz Antoni, sekr. Kotas Jan, skarbn. Niesyt Franciszek, Członkowie Wydziału: König Jerzy, Polak Jan.

Skład Zarządów Związków Okręgowych T. S. L. w r. 1911.

1. Biał a. Przewod. Ignacy Stein; zast. przew. Ludwik Dobija; sekr. Zygmunt Podgórski; zast. sekr. Franciszek Bąk; skarb. Marya Bandrowska; zast. skarb. Oswald Czarnecki.

2. Brze ż a n y. Przewod. Władysław Rylski; zast. przew. Wanda Choróbska; sekretarz Dr. Artur Załęski; skarb. Paweł Kowalski; zast. skarb. Władysław Czechowicz.

3. J a r o s ł a w. Przewod. Tadeusz Kaniowski; zast. przew. Dr. Henryk Kopecki; sekret. Marya Solecka; skarb. Józef Górnisiewicz.

4. J a s ł o. Przewod. Kazimierz Kostkiewicz; zast. przew. Michał Pazdanowski; sekr. Andrzej Lupa; zast. sekret. Bronisław Sibija; skarbnik Ks. Józef Mach; zast. skarb. Michał Stopnicki.

5. K o ł o m y j a. Przewod. Dr. Tadeusz Milewski; zast. przew. Antoni Sidorowicz; sekret. Jan Śliwa; zast. sekr. Wacław Borzemski; skarb. Stanisław Gruszecki.

6. K r a k ó w. Przew. Tadeusz Tabaczyński; zast. przew. Piotr Wielgus; sekr. Józef Lederer; zast. sekr. Tadeusz Gutkowski; skarb. Szczesny Turowski; zast. skarb. Grzegorz Cicimirski.

7. L w ó w. Przewod. Dr. Ernest Adam; zast. przew. Dr. Walery Serbeński; zast. przew. Kazimierz Bogdanowicz; sekr. Dr. Helena Polackówna; zast. sekret. Felicyan Skórski; skarb. Dr. Izidor Schenker; zast. skarb. Kajetan Golczewski.

8. N o w y S ą c z. Przewod. Bronisław Kryczyński, od sierpnia Władysław Mazur, zast. przew. Dr. Marcin; Szteliga sekret. Bronisława Löschówna; zast. sekr. Aleksander Jarończyk; skarb. Józef Zaremba; zast. skarb. Jarosław Opatrny; członkowie zarz. J. Miczyński; H. Misiewiczówna; J. Lampecka.

9. N o w y T a r g. Przewod. Jan Dziedzic; zast. przew. F. Grużewski; sekr. Jan Leśniak; skarb. Ks. Ludwik Mirek; członkowie: Zygmunt Wasiewicz; P. Bachleda; Stanisław Kucharski; Wincenty Łabuda; Włodzimierz Bielecki.

10. R z e s z ó w. Przewod. Władysław Arciszewski; zast. przew. Jan Kastner; sekret. Dr. Jan Stepek; zast. sekr. Fryderyk Müller; skarb. Karol Rybarski; zast. skarb. Władysław Klisiewicz.

11. S a n o k. Przewod. Józef Zachara; zast. przew. Stanisław Leopold; sekr. Tadeusz Mięksiz; zast. sekr. Andrzej Wyka; skarb. Dr. Emil Gaweł; zast. skarb. Gustaw Kleiner.

12. S t a n i s ł a w ó w. Przewod. Dr. Leszek Cyga; zast. przew. M. Wierzejska; sekret. Dr. Rydet; zast. sekret. Wandalin Walewski; skarb. Ernestyna Domiczkowa; zast. skarb. Smenda.

13. S t r y j. Przewod. Mieczysław Rybczyński; zast. przew. Ks. Wiktor Potrzebski; sekret. Piotr Wilk; zast. sekr. Jan Bobin; skarb. Andrzej Grasela; zast. skarb. Alojzy Wańczura.

14. T a r n o p o l. Przewod. Stanisław Srokowski; zast. przew. Jan Zamorski; sekr. Antoni Biliński; zast. sekr. Michał Hoffman; skarb. Ludwik Oleksy; zast. skarb. Antoni Nikodemowicz.

15. T a r n ó w. Przewod. Władysław Cholewiński; zast. przew. Jan Byrnas; sekret. Emil Sadowski; zast. sekr. Stefan Język; skarb. Stefania Biegańska; zast. skarb. Henryka Braunowa.

16. Złoczów. Przewod. Edward Lewek; zast. przew. Elżbieta Millerowa; zast. sekr. Antonina Loebłówna; skarb. Bernard Brylski; członkowie Zarządu: Dr. Stanisław Gawlikowski; Franciszek Zabłocki; Marya Demelówna; Ks. Franciszek Aktyl; Jan Andruszewski; Stanisław Kubicki.

17. Żółkiew. Przewod. Kazimierz Eliaz; zast. przew. Franciszek Dyl; sekret. Czesław Sidorowicz; skarb. Władysława Kamberska; zast. skarb. Józef Welk.

XII.

Terytoryalny obraz działalności T. S. L.

Kraj: **Galicja.**

1. Powiat Biała.

Ludność; 86.173, z tego Polaków 70.988. (82'38 $\frac{1}{10}$).

Gmin: 46.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 42 na 50.

Koła: Biała, Hałcnów, Kęty, Leszczyny, Lipnik.

Szkoły średnie:

Biała: gimn. realne ucz.: 129 (Zarząd Główny).

„ semin. naucz. „ 105 „ „

Szkoły wydziałowe:

Biała: męska ucz. 34 (Zarząd Główny)

„ żeńska „ 48 „ „

Szkoły ludowe:

Biała szk. ćwiczeń ucz. 129 (Zarząd Główny)

„ szk. 4 klasowa „ 366 „ „

Hałcnów szk. 4 klas. „ 127 „ „

Leszczyny szk. 5 kl. „ 179 „ „

Szkolne kursy uzupełniające przemysłowe i zawodowe:

Biała kurs krawieczyzny ucz. 25 (Zarząd Główny)

„ kurs buchalteryi „ 9 „ „

Leszczyny kurs kroju biel. „ 40 „ „

Uczelnia:

Biała, gimnazjum ucz: ? (Zarząd Główny)

Kursy dla dororostłych analfabetów:

Biała ucz. 42 (Zarząd Główny)

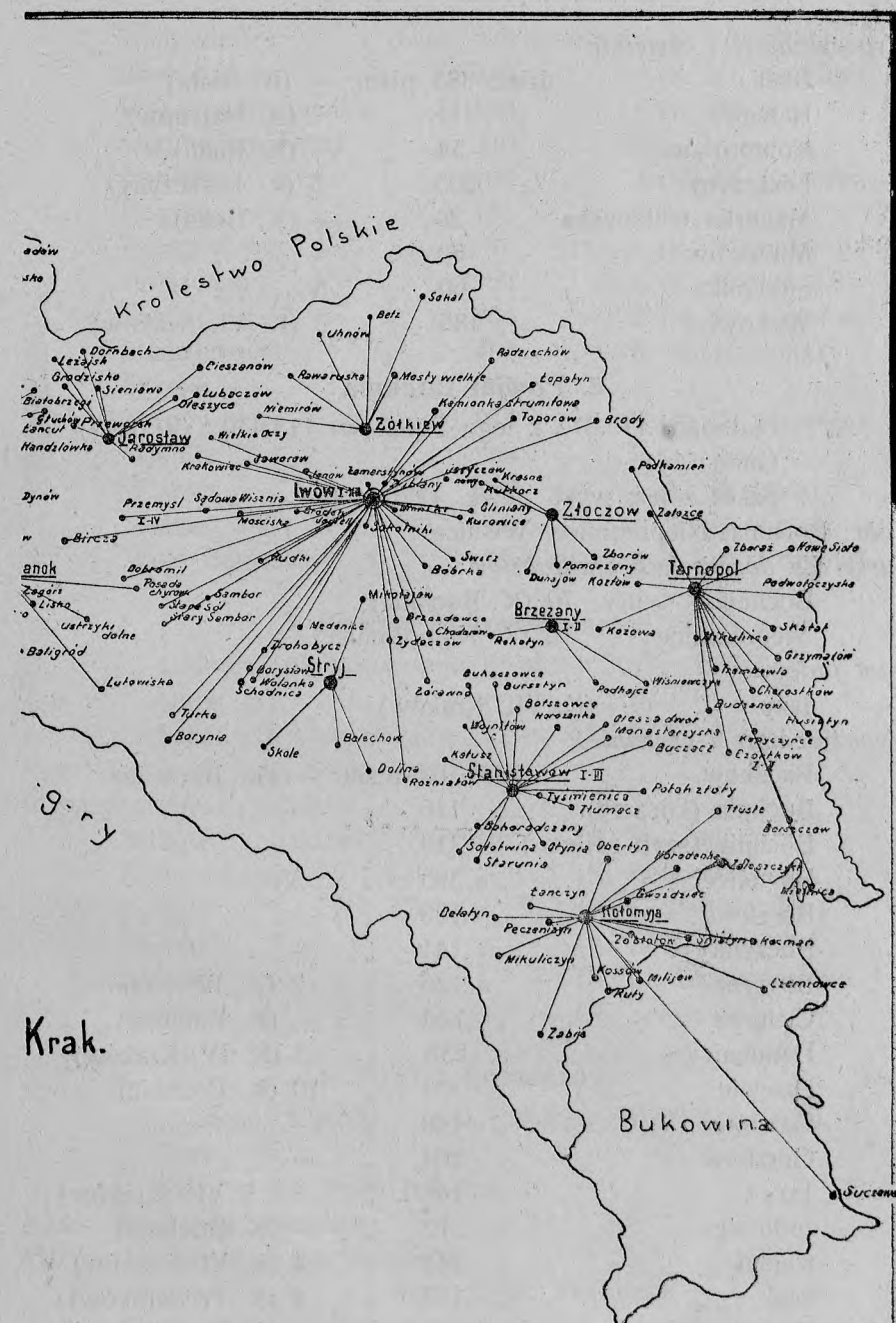
Hałcnów „ 9 „ „

Leszczyny „ 23 „ „

T.S.L.

Koła i Związki Okręgowe w Galicyi i W. Księstwie
na Bukowinie, Śląsku i Morawach
w 1911 r.

Wypożyczalnie i czytelnie :

Biała	dzieł: 385	pism: —	(K. Biała)
Hałcnów	„ 241	„ 7	(K. Hałcnów)
Komorowice	„ 54	„ —	(K. Biała)
Leszczyny	„ 205	„ 5	(K. Leszczyny)
Magórka wilkowska	„ 26	„ —	(K. Biała)
Mikuszowice	„ 60	„ —	„ „
Straconka	„ 60	„ 5	„ „
Witkowice	„ 186	„ 3	(K. VI. Kraków)

2. Powiat Bochnia

Ludność: 116.872 z tego Polaków: 113.470. (97·08%)

Gmin: 141.

Szkół z jęz. wykł. polsk. 127 na 128.

Koła: Bochnia, Niepołomice, Wiśnicz.

Kursy dla dorosłych analfabetów:

Bochnia ucz: 70 (K. Bochnia)

Niepołomice „ 10 (K. Niepołomice)

Dom ludowy:

Jazy (K. VII. Kraków)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Baczkow	dzieł: 84	pism: —	(K. Bochnia)
Bochnia (koszary)	„ 116	„ —	„ „
Bochnia (szyb salinar.)	„ 319	„ —	„ „
Bogucice	„ 395	„ 5	„ „
Borek	„ 189	„ —	„ „
Buczyna	„ 141	„ —	„ „
Buczyna	„ 126	„ 2	(K. IV. Kraków)
Cichawa	„ 140	„ —	(K. Bochnia)
Damienice	„ 258	„ 3	(K. IV. Kraków)
Dziewin	„ 309	„ 10	(K. Bochnia)
Gawłów	„ 140	„ —	„ „
Gorzków	„ 204	„ —	„ „
Jazy	„ 146	„ 3	(K. VII. Kraków)
Jodłówka	„ 212	„ —	(K. Bochnia)
Kamyk	„ 242	„ 4	(K. VI. Kraków)
Kłaj	„ 173	„ 2	(K. IV Kraków)
Kurów	„ 187	„ —	(K. Bochnia)
Majkowice	„ 211	„ —	„ „
Mikluszowice	„ 243	„ —	„ „

Niepołomice	dzieł: 670	pism: —	(K. Niepołomice)
Niepołomice	„ 850	„ —	(K. VI. Kraków)
Nieszkowice wielkie	„ 136	„ —	(K. Bochnia)
Ostrów królewski	„ 110	„ —	„ „
Podłęże	„ 106	„ 2	(K. IV. Kraków)
Pogwizdów	„ 165	„ 2	„ „ „
Połom duży	„ 57	„ —	(K. Wiśnicz)
Proszówki	„ 109	„ —	(K. Bochnia)
Siedlec	„ 104	„ 2	(K. IV. Kraków)
Stanisławice	„ 468	„ 8	(K. Bochnia)
Szarów	„ 47	„ —	„ „
Targowisko	„ 104	„ 2	(K. IV. Kraków)
Wieniec	„ 110	„ 2	„ „ „
Wiśnicz	„ 610	„ 4	(K. Wiśnicz)
Wiśnicz stary	„ 89	„ —	(K. Bochnia)
Wola Batorska	„ 95	„ 3	(K. IV. Kraków)

3. Powiat Bohorodczany.

Ludność: 68,403, z tego Polaków 3077. (4·52%).

Gmin: 37.

Szkół z jęz. wykł. pols: 12 na 45.

Koła: Bohorodczany, Sołotwina, Starunia.

Wypożyczalnie i czytelnie:

Bitków	dzieł: ?	pism: —	(K. Sołotwina)
Bohorodczany	„ 630	„ 1	(K. Bohorodczany)
Łysiec	„ 171	„ 2	(K. I. Stanisławów)
Porohy	„ —	„ —	(K. Sołotwina)
Starunia	„ —	„ —	(K. III. Stanisławów)
Żuraki	„ —	„ —	(K. Sołotwina)

4. Powiat Borszczów.

Ludność: 109.000 z tego Polaków 34.000 (31·10%).

Gmin: 75.

Szkół z jęz. wykł. polskim 22.

Koła: Borszczów, Mielnica.

Kursy dla dorosłych analfabetów:

Mielnica	ucz: 8	(K. Mielnica)
Skala nad Zbruczem	„ ?	(K. VII. Lwów)

Bursa:

Borszczów ucz: 12 (K. Borszczów)

Domy ludowe:

Cygany	(K. Borszczów)
Głębocek	" "
Korolówka	" "

Wypożyczalnie i czytelnie:

Babińce	dzieł: 50	pism: 2	(K. Mielnica)
Cygany	" 188	" 2	(K. Borszczów)
Dzwiniaczka	" 80	" 2	(K. Mielnica)
Dzwiniogród	" 50	" 1	" "
Filipkowce	" ?	" 1	" "
Germakówka	" 85	" 2	" "
Głębocek	" 206	" 2	(K. Borszczów)
Jezierzany	" 287	" 2	" "
Juryampol	" 143	" 2	" "
Korolówka	" 444	" 2	" "
Krzywcze	" 138	" 2	" "
Łanowcze	" 179	" 2	" "
Łosiacz	" 106	" 2	" "
Michalówka	" 60	" 1	(K. Mielnica)
Mielnica	" 800	" 3	" "
Muszkatówka	" 246	" 2	(K. Borszczów)
Nowosiółka	" 80	" 2	(K. Mielnica)
Oleksińce	" 160	" 2	(K. Borszczów)
Piłatkowce	" 86	" 2	" "
Piszczytyńce	" 125	" 2	" "
Skała n. Zbruczem	" 120	" 6	(K. Lwów Goldm.)
Skała	" 597	" 2	(K. Borszczów)
Słobódka muszkatoł.	" 121	" "	" "
Szerszeniowce	" 36	" 2	(K. Tłuste)
Ujście biskupie	" 86	" 1	(K. Mielnica)
Wierchniakowce	" 150	" 2	(K. Borszczów)
Wołkowce	" 123	" 2	" "
Zalesie	" 40	" 2	(K. Mielnica)

5. Powiat Bóbrka.

Ludność: 88.517, z tego Polaków: 26.690. (30·150/0).

Gmin: 91.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 13 na 91.

Koła: Brzozdowce, Bóbrka, Chodorów.

Szkołka początkowa:

Henrykówka uczn.: 28. (K. Lwów Jeża)

Kursy dla dorosłych analfabetów:

Chodorów uczn.: 4. (K. Chodorów)

Chodorów uczn.: 6. „ „

Kurs uzupełniający przemysłowy i zawodowy:

Chodorów kurs robót ręcznych uczn : 18. (K. Chodorów)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Bóbrka	dzieł: 300	pism: 5	(K. Bóbrka)
Brzozdowce	„ ?	„ 2	(K. Brzozdowce)
Chlebowice	„ 156	„ —	(K. Lwów akadem.)
Chodorów	„ 384	„ 4	(K. Chodorów)
Henrykówka	„ 104	„ —	(K. Lwów. Jeża)
Huta Suchodolska	„ 53	„ —	(K. Lwów akadem.)
Kniesioło	„ ?	„ —	(K. Chodorów)
Łaszki górne	„ ?	„ 1	(K. Brzozdowce)
Łanki małe	„ 120	„ 1	(K. Bóbrka)
Łany wielkie	„ 145	„ 2	„ „
Mołodyńcze	„ ?	„ —	(K. Chodorów)
Nowosielce	„ ?	„ 1	„ „
Oryszkowce	„ 167	„ 3	(K. Lwów Pań)
Stare Sioło	„ 123	„ —	(K. Lwów akadem.)
Strzałki	„ 118	„ 3	(K. Bóbrka)
Szpilczyna	„ 132	„ 2	„ „
Wybranówka	„ 255	„ —	(K. Lwów akadem.)

6. Powiat Brody.

Ludność: 138.170 z tego Polaków: 31·120/0. (Spis 1900).

Gmin: 11.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 21 na 86 (daty 1909 r.)

Koła: Brody, Łopatyn, Podkamień, Toporów, Założce.*Szkołki początkowe:*

Gontowa uczn.: 33 (K. Tarnopol)

Midno „ — (K. Brody)

Pańkowce „ — „ „

Stołpin „ — „ „

Kursy dla dorosłych analfabetów:

Bebechy uczn.: 15 (K. Lwów Jeża)

Brody „ 23 (K. Brody)

Brody „ — (K. Lwów Goldmana)

Łopatyn „ 4 (K. Łopatyn)

Kurs zawodowy:

Bebechy (kurs wyrobów z drzewa) uczn.: 15 (K. Lwów Jeża)

Bebechy (kurs guzikarski) „ ? (K. Olesko)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Bebechy	dzieł:	80	pism:	1	(K. Łopatyn)
Bebechy	„	94	„	3	(K. Olesko)
Bołdury	„	50	„	3	(K. Brody)
Brody	„	?	„	—	„ „
Brody	„	142	„	10	(K. Lwów Goldmana)
Czernica	„	52	„	—	(K. Brody)
Gaje smoleńskie	„	126	„	—	„ „
Gontowa	„	132	„	4	(K. Tarnopol)
Hucisko brodzkie	„	42	„	1	(K. Brody)
Huta pieniacka	„	102	„	2	„ „
Koniuszków	„	40	„	1	„ „
Leszniów	„	—	„	2	„ „
Łopatyn	„	500	„	4	(K. Łopatyn)
Midno	„	50	„	2	(K. Brody)
Milno	„	48	„	2	(K. Założce)
Milno	„	117	„	5	(K. Tarnopol)
Palikrowy	„	57	„	2	(K. Brody)
Pańkowce	„	40	„	4	„ „
Pjaski	„	12	„	1	„ „
Pieniaki	„	?	„	—	„ „
Podbereźce	„	70	„	2	(K. Założce)
Podkamień	„	110	„	4	(K. Tarnopol)
Podmonastyrek	„	83	„	1	(K. Brody)
Ponikowica	„	80	„	3	„ „
Ratyszcze	„	53	„	6	(K. Tarnopol)
Ratyszcze	„	150	„	4	(K. Założce)
Reniów	„	86	„	2	„ „
Romanówka	„	100	„	—	(K. Brody)
Ruda brodzka	„	74	„	1	„ „
Stanisławczyk	„	spalone			
Stołpin	„	?	„	1	„ „
Suchodoły	„	80	„	1	„ „
Suchowola	„	55	„	1	„ „
Sydonówka	„	?	„	—	„ „
Szczurowice	„	266	„	—	„ „
Toporów	„	?	„	—	„ „

Trościaniec wielki	dzieł: 122	pism: 4	(K. Tarnopol)
Trytki	„ 80	„ 1	(K. Łopatyn)
Wołochy	„ 271	„ 5	(K. Brody)
Założce	„ 340	„ 4	(K. Założce)

7. Powiat Brzesko.

Ludność: 104.496, z tego Polaków: 104.272 (99.80%).

Gmin: 110.

Szkół z językiem wykł. polskim: 90 na 90.

Koła: Borzęcin, Brzesko, Czchów, Radłów, Szczurowa, Wojnicz, Zaborów, Zakliczyn.

Kurs dla dorosłych analfabetów:

Zakliczyn uczn.: 7 (K. Zakliczyn)

Dom ludowy:

Borzęcin (K. Borzęcin)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Biesiadki	dzieł: 150	pism: 2	(K. VII. Kraków)
Biskupice melszt.	„ 110	„ 2	„ „
Borzęcin	„ ?	„ —	„ „
Borzęcin dolny	„ 60	„ 2	(K. Borzęcin)
Borzęcin górny	„ 60	„ 2	„ „
Brzesko	„ 302	„ 12	„ „
Czchów	„ ?	„ —	(K. Czchów)
Dołęga	„ ?	„ —	(K. II. Kraków)
Gwoździec	„ 160	„ —	(K. Tarnów)
Jadowniki mokre	„ 70	„ —	„ „
Kończyska	„ 675	„ 4	(K. VII. Kraków)
Lusławice	„ 110	„ —	„ „
Mikołajowice	„ ?	„ —	„ „
Milówka	„ 105	„ —	(K. IV. Kraków)
Mokrzyska	„ 94	„ 4	„ „
Niedzwiedza	„ 120	„ 2	(K. VII. Kraków)
Perła	„ 106	„ —	„ „
Radłów	„ 164	„ —	(K. Radłów)
Słona	„ 86	„ —	(K. VII. Kraków)
Tworkowa	„ 120	„ 2	„ „
Wola przemyskow.	„ 187	„ 1	(K. Zaborów)
Zaborów	„ 550	„ 4	„ „
Zakliczyn	„ 130	„ 1	(K. Zakliczyn)
Zdroheć	„ 104	„ —	(K. IV. Kraków)
Zerków	„ 118	„ 2	(K. VII. Kraków)

8. Powiat Brzeżany.

Ludność 104.339, z tego Polaków: 42.777 (40·90%).

Gmin: 74.

Szkół z język. wykł. polskim: 17 na 72.

Koła: Brzeżany I., Brzeżany II., Kozłów, Kozowa

Kurs dla dorosłych analfabetów:

Kozłów uczn.: 42 (K. Tarnopol)

Bursa:

Brzeżany uczn.: 36 (K. Brzeżany)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Baranówka	dzieł: 30	pism: —	(K. Brzeżany)
Brzeżany	" 45	" —	" "
Brzeżany (szpital)	" 30	" —	" "
Buszcze	" 30	" —	" "
Demnia	" 33	" —	" "
Helenków	" 100	" 2	(K. Kozowa)
Hinowice	" 34	" —	(K. Brzeżany)
Hucisko	" 23	" —	" "
Huta ad Rohaczyn	" 39	" —	" "
Kotów	" 36	" —	" "
Kozłów	" 103	" 6	(K. Tarnopol)
Kozowa	" 385	" 5	(K. Kozowa)
Kozówka	" 100	" 3	" "
Krzywe	" 22	" 1	" "
Kuropatniki	" 35	" —	(K. Brzeżany)
Litiatyn	" 32	" —	" "
Mieczyszców	" 33	" —	" "
Narajów	" 35	" —	" "
Pawłów	" 33	" —	" "
Pisarówka	" 29	" —	" "
Plancza wielka	" 100	" 2	(K. Zborów)
Podwysokie	" 27	" —	(K. Brzeżany)
Rohaczyn	" 19	" —	" "
Szumłany	" 31	" —	" "
Szybalin	" 31	" —	" "
Teofipółka	" 147	" 2	(K. Kozowa)
Uwsie	" 29	" 1	" "
Wiktorówka	" 100	" 2	" "
Wolica	" 29	" —	(K. Brzeżany)
Zieleniów	" 30	" —	" "
Żuków	" —	" —	" "

9. Powiat Brzozów.

Ludność: 81.408, z tego Polaków: 69.008. (85·71‰).

Gmin: 56.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 53 na 56.

Koła: Brzozów (zał. w r. 1911), Dynów.

Wypożyczalnie z czytelniami:

Buków	dziel: ?	pism: —	(K. VII. Kraków)
Domaradz	„ 100	„ 1	(K. Sanok)
Dydnia	„ 200	„ 1	„ „
Jasionów	„ 58	„ 1	„ „
Wzdów	„ 168	„ 1	„ „

10. Powiat Buczacz.

Ludność: 138.297, z tego Polaków: 64.542. (46·67‰).

Gmin: 86.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 61 na 113.

Koła: Buczacz, Monasterzyska, Olesza dwór, Potok Złoty.

Szkółka początkowa:

Wojciechówka uczn.: 21 (K. Buczacz)

Kursy dla dorosłych analfabetów:

Monasterzyska uczn.: 14 (K. Monasterzyska)

Sokołów „ 5 (K. Potok Złoty)

Bursa:

Buczacz „ 21 (K. Buczacz)

Dom ludowy:

Potok Złoty (K. Potok Złoty)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Barysz	dziel: 130	pism: 2	(K. Buczacz)
Bobulińce	„ 100	„ —	„ „
Buczacz	„ 400	„ —	„ „
Dobropole	„ 120	„ —	„ „
Dźwinogród	„ 100	„ 4	„ „
Folwarki	„ 22	„ 1	(K. Monasterzyska)
Huta Nowa	„ 18	„ 2	„ „
Huta Stara	„ 40	„ 1	„ „
Izabela	„ 13	„ 1	„ „
Jazłowiec	„ 134	„ 7	(K. Buczacz)
Leszczańce	„ 100	„ 3	„ „
Międzygórze	„ 90	„ 2	(K. I. Stanisławów)
Nagórzanka	„ 100	„ 2	(K. Buczacz)

Niskołyzy	dzieł; 80	pism: 1	(K.I.Stanisławów)
Nowostawce	" 100	" 2	(K. Buczacz)
O'esza	" 41	" 1	(K.Monasterzyska)
Olesza	" 200	" —	(K. Olesza dwór)
Olesza (dwór)	" 200	" 4	" " "
Petlikowce stare	" 110	" —	(K. Buczacz)
Pielawa	" 93	" 1	" "
Podlesie	" 78	" —	" "
Podzameczek	" 128	" 1	" "
Potok Złoty	" 35	" 5	(K. Potok Złoty)
Pyszkowce	" 80	" 3	(K. Buczacz)
Rublin	" 64	" 1	" "
Skomorochy	" 84	" 1	(K. Potok Złoty)
Słobódka górna	" 40	" 1	(K. Monasterzyska)
Sokołów	" 70	" 2	(K. Potok Złoty)
Trościańce	" 103	" 2	(K.I.Stanisławów)
Trybuchowce	" 120	" 3	(K. Buczacz)
Uście zielone	" 80	" 3	(K.I.Stanisławów)

11. Powiat Chrzanów.

Ludność: 92.168, z tego Polaków: 99·15% (Spis 1900 r.)

Gmin: 84.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 69 na 69.

Koła: Chrzanów, Jaworzno, Krzeszowice, Siersza, Szczakowa.

Wypożyczalnie i czytelnie:

Czatkowice	dzieł: 120	pism: 3	(K. VII. Kraków)
Chrzanów	" 658	" —	(K. Chrzanów)
Grojec	" 175	" —	(K. VI. Kraków)
Grojec	" 150	" 8	(K. IV. Kraków)
Jankowice	" 49	" —	(K. Chrzanów)
Krzeszowice	" 432	" —	(K. Krzeszowice)
Libiąż wielki	" 120	" 3	(K. VI. Kraków)
Płaza	" 220	" 5	(K. IV. Kraków)
Psary	" 65	" —	(K. Chrzanów)
Siersza	" 422	" 9	(K. Siersza)
Szczakowa	" 1100	" —	(K. Szczakowa)

12. Powiat Cieszanów.

Ludność: 86.374, z tego Polaków: 41.586 (48.14%).

Gmin: 66.

Szkół z język. wykł. polskim: 62 na 62.

Koła: Cieszanów, Oleszyce, Lubaczów.

Kursy dla dorosłych analfabetów:

Huta różaniecka uczn.: 16 (K. Cieszanów).

Lubaczów „ 11 (K. Lubaczów)

Wólka krowiecka „ 12 „ „

Wypożyczalnie i czytelnie:

Burgan dzieł: 35 pism: — (K. Lubaczów)

Chotylub „ ? „ — (K. Cieszanów)

Cieszanów „ 300 „ — „ „

Dachnów „ 50 „ — (K. Lubaczów)

Dąbrowa „ 30 „ 1 „ „

Felsendorf „ 39 „ 2 „ „

Folwarki „ ? „ — (K. Cieszanów)

Huta różaniecka „ 60 „ — „ „

Huta stara „ 45 „ — „ „

Kossobudy „ 41 „ — „ „

Lisiejamy „ 60 „ 1 (K. Lubaczów)

Lubaczów „ 290 „ — „ „

Łukowiec „ 90 „ 2 „ „

Moszczanica „ 60 „ — (K. Jarosław)

Narol miasto „ 30 „ — (K. Cieszanów)

Niemstów „ 45 „ — (K. Jarosław)

Oleszyce miasto „ 710 „ — (K. Oleszyce)

Płazów „ 40 „ — (K. Cieszanów)

Róża różaniecka „ 60 „ — „ „

Rudka „ 50 „ — „ „

Zabiała „ ? „ 3 (K. Oleszyce)

Zalesie „ 52 „ — „ „

Zapałów „ 80 „ — (K. Jarosław)

13. Powiat Czortków.

Ludność: 73.100, z tego Polaków: 29.648. (40.55%).

Gmin: 44.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 19 na 42.

Koła: Czortków I., Czortków II.

Szkółki początkowe:

Pastusza uczn.: 14 (K. Czortków)

Zielonka „ 13 „ „

Kursy dla dor. analfabetów:

Chomiakowce ucz.: 27 (K. Czortków)

Czortków „ 40 „ „

Nagórzanka „ 15 „ „

Salówka „ 16 „ „

Wypożyczalnie i czytelnie:

Antonów	dzieł: 46	pism: 2	(K. Tłuste)
Biała	„ 40	„ 1	(K. Czortków)
Białobóznica	„ 20	„ —	„ „
Biały Potok	„ 35	„ 2	„ „
Byczkowce	„ 33	„ 2	„ „
Chomiakówka (ad Jagielnica)	„ 30	„ 3	„ „
„ (ad Kossów)	„ 40	„ 2	„ „
Czortków	„ 800	„ 5	„ „
Dżuryn	„ 30	„ 2	„ „
Kossów	„ 30	„ 1	„ „
Rydoduby	„ 90	„ 2	„ „
Salówka	„ 40	„ 4	„ „
Siemiakowce	„ 30	„ 1	„ „
Skorodyńce	„ 35	„ 1	„ „
Skorodyńce	„ 60	„ 2	(K. Kopyczyńce)
Słobódka Dżuryńska	„ 50	„ 2	(K. Czortków)
Świdowa	„ 44	„ 4	(K. Tłuste)
Szmańkowce	„ 50	„ 2	(K. Czortków)
Wynanka Górna	„ 40	„ 4	„ „
Zalesie	„ 46	„ 2	„ „
Żwiniacz	„ 30	„ 2	„ „

14. Powiat Dąbrowa. Ludność: 63.486, z tego Polaków: 63.460 (100⁰/₀).

Gmin: 105.

Szkół z język. wykł. polskim: 62 na 62.

Koła: Dąbrowa, Gręboszów, Nieciecza, Żabno.*Wypożyczalnie i czytelnie:*

Dąbrowa	dzieł: 320	pism: —	(K. Dąbrowa)
Gręboszów	„ 291	„ 3	(K. VII. Kraków)
Lipiny	„ 85	„ —	(K. Dąbrowa)
Luszowice	„ 88	„ —	„ „
Luszowice	„ 54	„ —	(K. IV. Kraków)
Miechowice Wielkie	„ 110	„ —	(K. VII. Kraków)

Pawłów	dzieł: 194	pism: —	(K. Dąbrowa)
Wielopole	„ 86	„ —	(K. VII. Kraków)
Wola Rogowska	„ ?	„ —	(K. VII. Kraków)
Wulka Mędrzechowska	„ 115	„ —	(K. Dąbrowa)
Żabno	„ 186	„ —	(K. Żabno)

15. Powiat Dobromil.

Ludność: 72.102, z tego Polaków: 28.266 (39·20%).

Gmin: 94.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 21 na 63.

Koła: Bircza, Dobromil.

Kurs dla dorosłych analfabetów:

Tarnawka uczn.: 15 (K. I. Przemyśl)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Bircza	dzieł: 173	pism: 1	(K. Bircza)
Borownica	„ 100	„ 1	(K. Sanok)
Dobromil	„ 450	„ 7	(K. Dobromil)
Dobromil	„ 98	„ 5	(K. Lwów, Gold.)
Jureczkowa	„ 56	„ 2	(K. Dobromil)
Kalwarya Paclawska	„ 111	„ 3	„ „
Krościenko	„ ?	„ —	„ „
Malawa	„ 100	„ —	(K. Bircza)
Nowe miasto	„ ?	„ —	(K. Dobromil)
Pietnice	„ 110	„ 2	„ „
Posada Nowomiejska	„ 150	„ 2	„ „
Rybotycze	„ 195	„ 3	„ „
Starzawa	„ 98	„ 3	„ „
Tarnawka	„ 120	„ 4	(K. I. Przemyśl)
Tarnawa	„ 30	„ 2	(K. Dobromil)

16. Powiat Dolina.

Ludność: 113.834, z tego Polaków: 24.231 (21·29%).

Gmin 87.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 7 na 80.

Koła: Bolechów, Dolina Rożniatów.

Szkołka początkowa:

Żakła uczn.: 42 (K. Lwów, Kościuszki)

Szkolny kurs uzupełniający przemysłowy i zawodowy:

Dolina kurs guzikarski uczn.: 42 (K. Dolina)

Kursa dla dor. analfabetów:

Dolina	uczn.: 14	(K. Dolina)
Żakła	" 16	(K. Lwów, Kościuszki)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Bolechów	dzieł: 760	pism: —	(K. Bolechów)
Dolina	" 255	" 9	(K. Dolina)
Dolina (izr.)	" 115	" 2	" "
Niagryn	" ?	" —	(K. Lwów, Kośc.)
Nowiczka	" 64	" 4	(K. Dolina)
Obołonie	" 50	" 3	" "
Odenica	" 60	" 3	" "
Rożniatów	" 524	" 4	(K. Rożniatow)
Żakła	" —	" —	(K. Lwów, Kośc.)

17. Powiat Drohobycz.

Ludność: 171.696, z tego Polaków: 70.678 (41·17%).

Gmin: 79.

Szkoł z jęz. wykł. polskim: 20 na 75.

Koła: Borysław, Drohobycz, Schodnica, Wolanka.

Szkołka początkowa:

Pereprostyna Urycz   uczn.: 40 (K. Schodnica)

Szkolne kursy uzupełniające przemysłowe i zawodowe:

Borysław   uczn.: 22 (K. Borysław)

Schodnica kurs robót ręcznych   " 21 (K. Schodnica)

Kursy dla dor. analfabetów:

Borysław   uczn.: 17 (K. Borysław)

Drohobycz   " 30 (K. Drohobycz)

Bursa:

Drohobycz   uczn.: ? (K. Drohobycz)

Ochronka:

Bania katowska   uczn.: ? (K. Borysław)

Dom ludowy:

Słońsko   (K. Drohobycz)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Bania katowska	dzieł: 400	pism: —	(K. Borysław)
Borysław	" 3250	" —	" "
Borysław	" 77	" —	" "
Borysław	" 60	" —	" "
Drohobycz	" 719	" —	(K. Drohobycz)
Hubicze	" 182	" 3	" "

Letnia	dzieł: 161	pism: 1	" "
Lipowiec	" 98	" 1	" "
Majdan	" 164	" —	(K. Borysław)
Medenice	" 509	" 3	(K. Drohobycz)
Potok ad Gaje Wyżne	" ?	" —	" "
Rychcice	" 215	" 1	" "
Schodnica	" 338	" 10	(K. Schodnica)
Słońsko	" 188	" 1	(K. Drohobycz)
Solec	" 175	" —	" "
Stebnik	" 618	" 5	" "
Truskawiec	" 112	" —	" "
Tustanowice	" 315	" —	(K. Borysław)
Wolanka	" 506	" —	(K. Wolanka)

18. Powiat Gorlice.

Ludność: 82.220, z tego Polaków: 64.659 (78·64%).

Gmin: 89.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 48 na 85.

Koło: Gorlice.

Wypożyczalnie i czytelnie:

Głęboka	dzieł: 40	pism: —	(K. Gorlice)
Gorlice	" 260	" 6	" "
Gorlice (szpital)	" 77	" —	" "
Męcina Mała	" 40	" —	" "
Męcina Wielka	" 121	" —	" "
Pagorzyna	" 104	" —	" "
Rezembark	" 120	" —	" "
Rzepiennik biskupi	" 104	" —	" "
Sękowa	" 60	" —	" "
Sokół	" 41	" —	" "
Sietnica	" 75	" —	" "
Turza	" 81	" —	" "
Wysowa	" 41	" —	" "
Zagórzany	" 55	" —	" "

19. Powiat Gródek Jagielloński.

Ludność: 78.922, z tego Polaków: 27.456 (34·78%).

Gmin: 70.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 15 na 73.

Koła: Gródek Jagielloński, Janów.

Bursa:

Gródek Jagielloński uczn.: 39 (K. Gródek Jag.)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Bar	dzieł: 120	pism: 2	(K. Gródek Jag.)
Białogóra	„ 120	„ 3	„ „
Bratkowice	„ 100	„ 1	„ „
Czerlany	„ 118	„ 2	„ „
Dąbrowica	„ 20	„ —	(K. Janów)
Doliniany	„ 200	„ —	(K. Gródek Jag.)
Domaryż	„ 24	„ —	(K. Janów)
Gródek Jag. (przedm. czerlańskie)	„ 345	„ 3	(K. Gródek Jag.)
Gródek Jag. („ lwowskie)	„ 181	„ 2	„ „
Jamelna	„ 40	„ 4	(K. Janów)
Janów	„ 603	„ 2	„ „
Karaczynów	„ 18	„ 2	„ „
Lubień wielki	„ 118	„ —	(K. Gródek Jag.)
Milatyn	„ 100	„ —	„ „
Mszana	„ 158	„ 2	„ „
Obroszyn	„ 202	„ —	(K. Lwów, Jeża)
Powitno	„ 183	„ 6	(K. Gródek Jag.)
Rodatycze	„ 159	„ 1	„ „
Stodółki	„ 100	„ 1	„ „
Stradcz	„ 20	„ —	(K. Janów)
Wołczuchy	„ 187	„ 3	(K. Gródek Jag.)
Żorniska	„ 22	„ —	(K. Janów)

20. Powiat Grybów. Ludność: 53.240, z tego Polaków: 43.624 (81·90⁰/₀).

Gmin: 72.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 36 na 53.

Koła: Ciężkowice, Grybów.*Kursy dla dorosłych analfabetów:*

Grybów uczn.: 34 (K. Grybów)

Grybów „ 20 „ „

Wypożyczalnie i czytelnie:

Brzana górna	dzieł: 56	pism: —	(K. Grybów)
Ciężkowice	„ 825	„ 2	(K. Ciężkowice)
Grybów	„ 126	„ 3	(K. VII. Kraków)
Koniuszowa	„ 130	„ —	(K. Grybów)
Lipniczka	„ 67	„ —	„ „

Mogilno	dzieł: 50	pism: —	(K. Grybów)
Posadowa	50	" —	" "
Siołkowa	39	" —	" "

21. Powiat Horodenka.

Ludność: 92.047, z tego Polaków: 24.791.

Gmin: 49.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 7 na 54.

Koła: Horodenka, Obertyn.

Wypożyczalnie i czytelnie:

Biłka ad Siemakowce	dzieł: 30	pism: 2	(K. Horodenka)
Czernelica	" 96	" 7	(K. Lwów, Gold.)
Czernelica	" 66	" 3	(K. Horodenka)
Czortowiec	" ?	" 2	(K. Obertyn)
Czortowiec	" 174	" 5	(K. Lwów, Gold.)
Dąbki	" 20	" 2	(K. Horodenka)
Dżurków	" 89	" 2	(K. Obertyn)
Głuszków	" ?	" 2	(K. Horodenka)
Horodenka	" 202	" 6	" "
Horodenka	" 112	" 9	(K. Lwów, Gold.)
Horodnica	" 26	" 2	(K. Horodenka)
Isaków	" ?	" 2	(K. Obertyn)
Jasieniów	" 100	" 4	(K. Horodenka)
Łuka	" ?	" 2	(K. Obertyn)
Michalcze	" 34	" 3	(K. Horodenka)
Obertyn	" 130	" 7	(K. Lwów, Gold.)
Okno	" 32	" 3	(K. Horodenka)
Olejowa Królewska	" 45	" 3	" "
Potoczyska	" ?	" 4	" "
Rakowice	" ?	" 2	(K. Obertyn)
Strzylcze	" 70	" 3	(K. Horodenka)
Woronów	" 27	" —	(K. Obertyn)
Żywaczów	" 85	" 2	" "

22. Powiat Husiatyn.

Ludność: 96.890, z tego Polaków: 42.482 (26·94⁰/₀)

Gmin: 51.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 19 na 59.

Koła: Chorostków, Husiatyn. Kopyczyńce.

Kursy dla dorosłych analfabetów:

Chorostków	uczn.: 12	(K. Chorostków)
Horodnica	„ 24	(K. Husiatyn)
Kociubińce	„ —	(K. Kopyczyńce)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Chłopówka	dzieł: 75	pism: 2	(K. Chorostków)
Chorostków	„ 140	„ 4	„ „
Czabarówka	„ 120	„ 3	(K. Husiatyn)
Czarnokoniecka Wola	„ 80	„ 1	„ „
Czarnokońce Wielkie	„ 300	„ 4	„ „
Hadyńkowce	„ 156	„ 2	(K. Kopyczyńce)
Horodnica	„ 300	„ 4	(K. Husiatyn)
Horodnica	„ 61	„ 5	(K. Tarnopol)
Howiłów Mały	„ 32	„ 2	(K. Chorostków)
„ Wielki	„ 54	„ 2	„ „
Husiatyn	„ 552	„ 2	(K. Husiatyn)
Karaszyńce	„ 49	„ 2	(K. Chorostków)
Kluwińce	„ 50	„ 2	(K. Chorostków)
Kociubińczyki	„ 167	„ 2	(K. Husiatyn)
Kociubińce	„ 120	„ 2	(K. Kopyczyńce)
Kopyczyńce	„ 212	„ 3	„ „
Liczkowce	„ 100	„ 5	(K. Husiatyn)
Majdan	„ 73	„ 2	(K. Kopyczyńce)
Mszaniec	„ 60	„ 2	„ „
Niżborg Nowy	„ 153	„ 3	„ „
Olchowczyk	„ 103	„ 2	(K. Husiatyn)
Oryszkowce	„ 135	„ 2	(K. Kopyczyńce)
Postołówka	„ 80	„ 2	„ „
Probużna	„ 94	„ 2	(K. Husiatyn)
Samołuskowce	„ ?	„ 1	„ „
Sidorów	„ 114	„ 5	„ „
Szydłowce	„ 147	„ 1	„ „
Tekłówka	„ 65	„ 2	(K. Kopyczyńce)
Tłusteńkie	„ 170	„ 3	(K. Husiatyn)
Trybuchowce	„ 64	„ 5	„ „
Ulwista	„ 64	„ 2	(K. Kopyczyńce)
Wasyłkowce	„ 189	„ 1	(K. Husiatyn)
Wasyłków	„ 26	„ 1	„ „
Wierzchowce	„ 42	„ 2	(K. Chorostków)
Żabińce	„ 150	„ 2	(K. Kopyczyńce)

23. Powiat Jarosław.

Ludność: 136.574, z tego Polaków: 65·24₀⁰ (Spis 1900).

Gmin: 109.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 72 na 94.

Koła: Jarosław, Radymno, Sieniawa.

Wypożyczalnie i czytelnie:

Adamówka	dziel: 152	pism: 2	(K. Sieniawa)
Bystrowice	" 169	" 3	(K. Jarosław)
Chłopice	" 53	" —	" "
Cieplice Dolne	" 93	" —	(K. Sieniawa)
" Górne	" 100	" —	" "
Cieszacín Mały	" 96	" 1	(K. Jarosław)
" Wielki	" 100	" —	" "
Czelatycy	" 162	" 3	" "
Czerniawka	" 100	" —	" "
Dąbrowica	" 100	" —	(K. Sieniawa)
Dobra	" 100	" 3	" "
Duńkowice	" 57	" —	(K. Jarosław)
Duńkowice	" 76	" —	(K. Radymno)
Dzików nowy	" 47	" —	(K. Jarosław)
Jarosław	" 127	" —	" "
Jarosław (miejska)	" 347	" —	" "
Jarosław (fabryka p. Gurgula)	" 100	" —	" "
Jarosław (robotników)	" 314	" 19	" "
Jarosław (przed. dolno-leżajskie)	" 119	" 2	" "
Jarosław (przed. górno-leżajskie)	" 144	" —	" "
Kaszyce	" 104	" —	(K. Radymno)
Kidałowice	" 51	" 2	(K. Jarosław)
Kolonia Polska	" 111	" 3	(K. Sieniawa)
Kramarzówka	" 91	" —	(K. Jarosław)
Krasne	" 100	" 2	(K. Sieniawa)
Laszki	" 108	" 2	(K. Jarosław)
Łazy Kostkowskie	" —	" —	" "
" Szwarzmanowskie	" 98	" 5	" "
Łowce	" 133	" —	" "
Majdan Sieniawski	" 154	" 2	(K. Sieniawa)
Majdan sieniawski (Końsk. ulica)	" 150	" 3	" "
Miękisz Nowy	" 74	" —	(K. Jarosław)
" Stary	" 93	" —	" "
" "	" 120	" —	(K. Radymno)

Morawsko	dziel: 105	pism: 3	(K. Jarosław)
Munina	„ 80	„ —	„ „
Nieleprowice	„ 150	„ 4	(K. Sieniawa)
Ostrów	„ 157	„ 9	(K. Jarosław)
Ożańsko	„ 118	„ 1	„ „
Pawłosiów	„ 121	„ 1	„ „
Pawłowa	„ 125	„ 2	(K. Sieniawa)
Pełkinie	„ 70	„ —	(K. Jarosław)
Pigany	„ 110	„ 2	(K. Sieniawa)
Piwoda	„ 111	„ —	(K. Jarosław)
Radawa	„ 94	„ —	„ „
Radymno	„ 345	„ —	(K. Radymno)
Rączyna	„ 80	„ —	(K. Jarosław)
Rokietnica	„ 113	„ 1	„ „
Rozbórz długi	„ 130	„ 1	„ „
Różniatów	„ 91	„ 2	„ „
Różwienica	„ 157	„ —	„ „
Rudka	„ 100	„ 2	(K. Sieniawa)
Ścieżki	„ 110	„ 2	„ „
Sieniawa (dla dzieci)	„ 119	„ 1	„ „
Sieniawa (dla dorosł.)	„ 729	„ 8	„ „
Skołoszów	„ 150	„ 5	(K. Przemyśl) I.
Szczytna	„ 87	„ —	(K. Jarosław)
Szówsko	„ 80	„ —	„ „
Tapin	„ 103	„ 1	„ „
Tuczępy	„ 100	„ 2	„ „
Tywonía	„ 74	„ —	„ „
Wiązownica	„ 69	„ —	„ „
Wierzbna	„ 71	„ 1	„ „
Wietlin	„ 80	„ —	„ „
Wola Różwienicka	„ 87	„ —	„ „
„ Węgierska	„ 67	„ —	„ „
Wólka Pełkińska	„ 50	„ —	„ „
Wylewa	„ 93	„ —	(K. Sieniawa)
Zamojsce	„ 87	„ —	(K. Radymno)
Zarzecz	„ 100	„ —	(K. Jarosław)
Żurawiczki	„ —	„ —	„ „

24. Powiat Jasło.

Ludność: 87·877 z tego Polaków: 80·255 (91·33⁰/₁₀)

Gmin: 122.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 60 na 69.

Koła: Dębowiec, Jasło.

Kursy dla dorosłych analfabetów:

Czermna	ucz. 10	(K. Jasło)
Jasło	" 22	" "
Wróblowa	" 33	" "

Wypożyczalnie i czytelnie:

Bączal górny	dzieł: 30	pism: —	(K. Jasło)
Bierówka	" 70	" —	" "
Bieżdzedza	" 139	" —	" "
Brzyście	" 81	" —	" "
Brzyska	" 58	" 1	" "
Brzyszczy	" 140	" —	" "
Cieklin	" 80	" —	" "
Czełuśnica	" 95	" —	" "
Czermna	" 198	" —	" "
Gliniczek	" 100	" —	" "
Glinik polski	" 50	" —	" "
Glinik niemiecki	" 50	" —	" "
Gondki	" 76	" —	" "
Gorajowice	" 75	" —	" "
Gorzyce	" 50	" —	" "
Hankówka	" 81	" —	" "
Kaczorowy	" 50	" —	" "
Kąty	" 184	" —	" "
Kołaczyce	" 241	" 4	" "
Kowalowy	" 81	" —	" "
Lisów	" 106	" 2	" "
Lublica	" 180	" 1	" "
Łączki	" 130	" —	" "
Łężyny	" 210	" —	" "
Mytarz	" 156	" —	" "
Nienaszów	" 71	" 5	" "
Niepla	" 80	" —	" "
Osiek	" 174	" 4	" "
Osobnica	" 160	" —	" "
Potakówka	" 71	" —	" "
Przysięki	" 35	" —	" "
Roztoki	" 67	" 2	" "
Samokłęski	" 101	" —	" "

Sadkowa	dzieł: 51	pism: —	(K. Jasło)
Sieklówka	" 115	" 2	" "
Skalnik	" 50	" —	" "
Sobniów	" 12	" 2	" "
Sowina	140	" —	" "
Świerchowa	" 800	" —	" "
Szebnie	80	" —	" » "
Szerzyny	" 82	" —	" "
Tarnowiec	" 47	" —	" "
Umieszcz	" 50	" 2	" "
Warzyce	" 127	" 2	" "
Wola Dębowiecka	" 57	" 3	" "
Wróblowa	" 51	" 3	" "
Załęże	" 33	" —	" "
Zarzecze	" 160	" 5	" "
Żółków	" 75	" —	" "
<i>Biblioteka miejska:</i>			
Jasło	" 420	" —	" "

25. Powiat Jaworów.

Ludność: 78·002 z tego Polaków: 11·76% (Spis 1900^{r.})

Gmin: 70

Szkół z jęz. wykł. polskim: 12 na 63

Koła: Jaworów, Krakowiec, Wielkie Oczy.

Bursa:

Jaworów ucz: 26 (K. Jaworów)

Dom ludowy:

Nakoneczne (K. Jaworów)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Badyń (Zbadyń)	dzieł: 100	pism: 2	(K. Gródek Jag.)
Bonów	" 50	" 2	(K. Jaworów)
Bruchnał	" 50	" 2	" "
Jaworów	" —	" 4	" "
Jaworów	" 350	" —	" "
Lubienie	" 68	" 2	(K. Krakowiec)
Moosberg	" —	" 2	(K. Jaworów)
Nakoneczne	" 140	" 2	" "
Ożomla	" 30	" 2	" "
Porudno	" 60	" 1	" "
Rehberg	" 70	" 3	(K. Krakowiec)

Ruda Kochanowska	dzieł: 64	pism: 2	(K. Krakowiec)
Świdnica	" 98	" 4	" "
Wola Gnojnicka	" 69	" 3	" "
Zabrudzie	" 36	" —	(K. Jaworów)

26. Powiat Kałusz.

Ludność: 97.421, z tego Polaków: 16.719 (17·17⁰/₀).

Gmin: 70.

Szkół z jęz. wykł. polskim 14 na 81.

Koła: Kałusz, Wojniłów.

Dom ludowy:

Wojniłów

(K. Wojniłów)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Bereznica Szlach.	dzieł: 80	pism: 1	(K. Kałusz)
Czereszenki	" 100	" —	(K. Wojniłów)
Dołha Wojniłowska	" 50	" —	" "
Hołyń	" 48	" 5	(K. Kałusz)
Kałusz	" 301	" 4	" "
" im. Goldmana	" 148	" 8	" "
"	" 40	" —	" "
"	" 98	" 5	(K. Lwów Goldm.)
Kopanki	" 120	" 4	(K. Kałusz)
Landestreu	" 30	" 4	" "
Podmichale	" 53	" 5	" "
Tomaszowce	" 100	" —	(K. Wojniłów)
Wojniłów	" 200	" —	" "

27. Powiat Kamionka Strumiłowa.

Ludność: 114.883, z tego Polaków: 45.843. (39·80⁰/₀).

Gmin: 92.

Szkół z jęz. wykł. polskim 26 na 104.

Koła: Busk, Kamionka Strumiłowa, Radziechów.

Kurs zawodowy:

Adamy, kurs guzikarski

(K. Olesko)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Berbeki	dzieł: ?	pism: —	(K. Kamionka Str.)
Budki	" ?	" —	" "
Busk	" 513	" —	(K. Busk)
Chołojów	" ?	" —	(K. Radziechów)
Dobrotwór	" ?	" —	(K. Kamionka Str.)

Jazienica polska	dzieł: ?	pism: —	(K. Kamionka Str.)
Krzywe	" ?	" —	(K. Radziechów)
Majdan	" 50	" 1	(K. Łopatyn)
Maziarnia	" 48	" 1	(K. Busk)
Obydów	" ?	" —	(K. Kamionka Str.)
Ruda Sielecka	" ?	" —	" " "
Sielec Bieńków	" ?	" —	" " "
Tadanie	" ?	" —	" " "
Turki ad Sokole	" ?	" —	" " "
Wierzbłany	" 82	" 2	(K. Busk)
Wólka	" ?	" —	(K. Radziechów)
Zielona	" ?	" —	" " "
Żuratyń	" 54	" 1	(K. Busk)

28. Powiat Kolbuszowa.

Ludność: 73.759, z tego Polaków: 73.487 (99·630/0).

Gmin: 62.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 51 na 52.

Koło: Kolbuszowa.

Kurs dla dorosłych analfabetów:

Kolbuszowa ucz: 31 (K. Kolbuszowa)

Wypożyczalnie i czytelnie.

Kolbuszowa	dzieł: 802	pism: —	(K. Kolbuszowa)
" górna	" 90	" —	" " "
Kupno	" 94	" —	" " "
Nowa Wieś	" 60	" —	" " "
Poręby Kupieńskie	" 64	" —	" " "

29. Powiat Kołomyja.

Ludność: 109·212 z tego Polaków: 20·640/0. (Spis 1900 r.).

Gmin: 58.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 15 na 71.

Koła: Gwoździec, Kołomyja.

Szkołka dla nauki jęz. polskiego:

Korszów ucz: 8 (K. Kołomyja)

Matyjowce " 12 " "

Szkolny kurs uzupełniający przemysłowy i zawodowy:

Kołomyja ucz: 20 (K. Kołomyja)

Kursy dla dorosłych analfabetów:

Kołomyja ucz: 27 (K. Kołomyja)

" " — (K. Lwów Goldmana)

Bursa:

Kołomyja ucz: 37 (K. Kołomyja)

Ochronka:

Zamulińce dz: 40 (K. Kołomyja)

Dom ludowy:

Kołomyja (K. Kołomyja)

Wypożyczalnia i czytelnia:

Ceniawa	dziel: 124	pism: 3	(K. Kołomyja)
Garby	" 65	" 2	" "
Kamionka Mała	" 136	" 3	" "
" Wielka	" 60	" 2	" "
Kołomyja miasto	" —	" 34	" "
"	" 40	" —	" "
"	" 124	" —	" "
"	" 200	" —	" "
"	" 1012	" —	" "
" (przed. kuckie)	" 42	" 4	" "
"	" 166	" 4	" "
" (Wincentówka)	" 120	" 3	" "
" (Sławce)	" 50	" 3	" "
" (Nadwórnian.)	" 180	" 4	" "
"	" 210	" 8	(K. Lwów Goldm.)
Karolówka	" 75	" 2	(K. Kołomyja)
Korszów	" 30	" 2	" "
Kubajówka	" —	" —	(K. Ill. Stanisławów)
Kułaczkowce	" 133	" 2	(K. Gwoździec)
Piadyki	" 100	" 3	(K. Kołomyja)
Podhajczyki	" 60	" 2	" "
Rosohacz	" 98	" 3	" "
Rosohacz	" 100	" 2	(K. Gwoździec)
Soroki	" 55	" 2	" "
Soroki	" 60	" 2	(K. Kołomyja)
Turka	" 50	" 3	" "
Zahajpol	" 50	" 2	(K. Gwoździec)
Zamulińce	" 160	" 5	(K. Kołomyja)

30. Powiat Kosów.

Ludność: 85.804, z tego Polaków: 4.565 (5·320/0).

Gmin: 42.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 3 na 40.

Koła: Kosów, Kutły, Żabie.

Gimnazjum pryw. pod opieką Koła:

Kutły ucz: 107 (K. Kutły)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Moskalówka	dzieł: 218	pism: 3	(K. Kosów)
Pistyn	" 200	" 7	(K. Kołomyja)
Szeszory	" 180	" 3	" "

31. Kraków miasto.

Ludność: 151·886 z tego Polaków: 133.158 (94·370/0).

Szkół z jęz. wykł. polskim: 26 na 26.

Koła: Kraków I. (męskie), Kraków II. (Pań), Kraków III, Kraków IV., (Akademickie), Kraków V. (Asnyka), Kraków VI. (Słowackiego), Kraków VII. (Kościuszki), Kraków VIII. (Uniwersyteckie), Kraków IX. (Królowej Jadwigi).

Szkola średnia:

Kraków seminaryum naucz. żeń. im. F. Preisendanza (Z. Główny)

Kurs dla dorosłych analfabetów:

Kraków (w szk. św. Floryana) ucz: 250 (K. I. Kraków)

Ochronki:

Kraków (Grzegórzki)	dzieci: ?	(K. II. Kraków)
"	" 80	(K. IV. Kraków)
"	" 65	(K. VI. Kraków)
"	" ?	(K. IX. Kraków)
"	" ?	" "

Wypożyczalnie i czytelnie:

Grzegórzki	dzieł: ?	pism: —	(K. II. Kraków)
"	" 340	" —	(K. IV. Kraków)
Kraków (szk. im. Dług.)	" 24	" —	(K. I. Kraków)
" (szk. św. Kingi)	" 42	" —	" "
" (szk. Jachowicza)	" 135	" —	" "
" (szk. Kościuszki)	" 58	" —	" "
" (szk. pl. Matejki)	" 213	" —	" "
" (Burs. hr. Potock.)	" 235	" 5	" "
" (Z. ks. Siemaski)	" 215	" —	" "
" (Szp. św. Łazarza)	" —	" —	(K. II. Kraków)
" (Piaski)	" 367	" —	(K. III. Kraków)
" (Kazimierz)	" 150	" —	" "
" (Wesoła d. dzieci)	" 433	" —	" "

Kraków (Wesoła dla dor.)	dzieł: 448	pism: —	(K. III. Kraków)
„ (Dębniaki)	„ 300	„ —	„ „
„ (Grzegórzki)	„ 210	„ —	„ „
„ (Czarna Wieś)	„ 246	„ —	„ „
„ (fabr. Herliczki)	„ 152	„ —	(K. VI. Kraków)
„ (Ochronka)	„ 86	„ —	„ „
Nowa Wieś narodowa	„ 74	„ —	„ „
Nowa Wieś	„ 140	„ —	(K. I. Kraków)
Zwierzyniec	„ 725	„ —	(K. IV. Kraków)

32. Powiat Kraków.

Ludność: 68.829, z tego Polaków: 67.662 (98·11⁰/₀.)

Gmin: 100.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 55 na 55.

Koła: Czernichów.

Wypożyczalnie i czytelnie:

Balice	dzieł: 105	pism: 4	(K. IV. Kraków)
Bielany	„ 100	„ 3	„ „
Bolechowice	„ 161	„ —	(K. I. Kraków)
Bronowice małe	„ 81	„ 5	(K. VII. Kraków)
„ wielkie	„ 88	„ —	(K. I. Kraków)
Czernichów	„ 868	„ —	(K. Czernichów)
Kobylany	„ 126	„ —	(K. I. Kraków)
Liszki	„ 321	„ —	(K. Czernichów)
„	„ —	„ 16	„ „
Łobzów	„ 150	„ —	(K. I. Kraków)
Modlnica	„ 152	„ —	„ „
Mogiła	„ 111	„ 1	(K. IV. Kraków)
Morawica	„ 422	„ 3	„ „
Mydlniki	„ 117	„ 5	(K. I. Kraków)
Prądnik czerwony	„ 168	„ —	„ „
Rusocice	„ 391	„ —	(K. Czernichów)
Rząska	„ 86	„ —	(K. I. Kraków)
Tonie	„ 90	„ —	„ „
Trojanowice	„ ?	„ —	(K. II. Kraków)
Wołowice	„ 294	„ —	(K. Czernichów)
Zielonki	„ 126	„ 1	(K. IV. Kraków)
Zabierzów	„ 170	„ —	(K. VI. Kraków)

33. Powiat Krosno.

Ludność. 88.134, z tego Polaków: 75.295 (86·56⁰/₀).

Gmin: 83.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 63 na 80.

Koła: Dukla, Krosno, Potok, Suchodół.

Kursy dla dorosłych analfabetów:

Dukla	ucz.: 42	(K. Dukla)
Krosno	„ 8	(K. Krosno)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Braktówka	dziel: 30	pism: —	(K. Krosno,
Czarnorzeki	„ 30	„ —	„ „
Izdebki	„ ?	„ —	(K. Sanok)
Krosno	„ 1039	„ —	(K. Krosno)
Polanka	„ 48	„ —	„ „
Polany	„ 85	„ 4	(K. Jasło)
Potok	„ 160	„ 1	(K. Potok)
Suchodół	„ 88	„ —	(K. Suchodół)
Wrocanka	„ 89	„ —	(K. Jasło)
Wrocanka	„ 30	„ —	(K. Krosno)

34. Powiat Limanowa.

Ludność: 75·980 z tego Polaków: 100⁰/₀. (Spis r. 1900).

Gmin: 91.

Szkół z językiem wykł. polskim: 48 na 48.

Koła: Dobra, Limanowa, Mszana Dolna, Tymbark.

Wypożyczalnie i czytelnie:

Berdychów	dziel: 56	pism: —	(K. Limanowa).
Krasne-Lasocina	„ 270	„ —	„ „
Limanowa	„ 1420	„ —	„ „
Łososina górna	„ 120	„ —	„ „
Młynczyńska	„ 84	„ —	„ „
Młynne	„ 103	„ —	„ „
Pisarzowa	„ 46	„ —	„ „
Siekierczyna	„ 60	„ —	„ „
Tymbark	„ 100	„ —	(K. Trymbark)
Wysokie	„ 100	„ —	(K. Nowy Sącz)
Zbludza	„ 70	„ —	(K. Limanowa)

35. Powiat Lisko.

Ludność: 98.492, z tego Polaków: 29.635 (31·590/0).

Gmin: 154.

Szkół z jęz. wykł. polskim. 18 na 50.

Koła: Baligród, Lisko, Lutowiska, Ustrzyki.

Szkolny kurs uzupełniający przemysłowy i zawodowy:

Lisko kurs guzikarstwa ucz.: 35 (K. Lisko)

Kursy dla dorosłych analfabetów:

Biermichowa Dolna ucz.: 19 (K. Lisko)

Lisko „ 20 „ „

Wypożyczalnie i czytelnie:

Biermichowa Dolna dzieł: 50 pism: 2 (K. Lisko)

Glinne „ — „ — „ „

Jankowce „ — „ — „ „

Lisko „ 252 „ — „ „

Lutowisko „ 110 „ — (K. Lutowisko)

Średnia Wieś „ 32 „ 1 (K. Lisko)

Tarnawa Górna „ — „ — „ „

Uherce „ 151 „ 2 (K. IV. Jeża Lwów)

Ustrzyki Dolna „ 157 „ — (K. Ustrzyki Dolne)

36. Lwów miasto.

Ludność: 206·061, z tego Polaków: 172.526.

Szkół z językiem wykł. polskim: 36 na 37. (w r. 1900).

Koła: Lwów I. (Pań), Lwów II. (im. Asnyka), Lwów III. (Akademickie), Lwów VI. (im. Jeża), Lwów V. (Techniczne), Lwów VI. (im. Kościuszki), Lwów VII. (im. Goldmanna), Lwów VIII. (im. Słowackiego), Lwów IX. (Robotnicze), Lwów X. (im. E. Plater), Lwów XI. (im. Mickiewicza), Lwów XII. (im. Wyspiańskiego).

Szkola sług:

Lwów ucz.: 142 (K. Lwów pań)

Kursy dla dorosłych analfabetów:

Lwów ucz. 12 (K. Lwów Słowackiego)

Lwów „ 66 (K. Lwów Jeża)

Lwów „ 16 „ „ „

Lwów „ 67 (K. Lwów Goldmana)

Szkolny kurs uzupełniający przemysłowy, zawodowy:

Lwów dla prac. kraw. ucz.: 15 (K. Lwów pań)

Uczelnie:

Lwów	ucz.: ?	(K. Słowackiego)
Lwów	„ 24	(K. Golmana)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Droga kulparkowska	dziel: —	pism: —	(K. Lwów Kośc.)
Łyczaków górny	„ 200	„ —	(K. Lwów Jeża)
Lwów (Łyczaków)	„ ?	„ —	(K. Lwów pań)
„ (ul. Zielona)	„ 1028	„ —	„ „ „
„ dla robotnic	„ 240	„ —	(K. Lwów Asnyka)
„ dla służby	„ 961	„ —	„ „ „
„ im. B. Szwarcego	„ 278	„ —	„ „ „
„ im. Gawrońskich	„ 1023	„ —	(K. Lwów Jeża)
„ im. Winc. Pola	„ 276	„ —	„ „ „
„	„ 1630	„ 24	(K. Lwów Gold.)
Lwów I.	„ 800	„ 20	(K. Lwów Słow.)
„ II.	„ 500	„ 10	„ „ „
„ III.	„ 117	„ 5	„ „ „
„ IV.	„ ?	„ 6	„ „ „
„ V.	„ 230	„ 3	„ „ „
Lwów	„ ?	„ 6	(K. Lwów Borel.)
„	„ 186	„ 4	„ „ „
„	„ 680	„ —	(K. Lwów E. Plat.)
„	„ —	„ 5	„ „ „
„ ul. Łackiego 8.	„ 1286	„ —	(K. Lwów Mick.)

37. Powiat Lwów.

Ludność: 125·931, z tego Polaków: 48·430/0. (Spis r. 1900).
Gmin: 130.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 47 na 117.

Kota: Dublany, Kleparów, Sokolniki, Szczercz, Winniki, Zamarstynów.

Kurs dla analfabetów:

Kleparów	ucz.: 28	(K. Kleparów)
Zamarstynów	„ 3	(K. Zamarstynów)

Kursy zawodowe:

Dublany kurs rolniczy	ucz.: 6	(K. Dublany)
Kleparów kurs introlig.	„ 10	(K. Kleparów)

Ochronka:

Dublany	dz.: 40	(K. Dublany)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Basówka	dziel: —	pism: —	(K. Lwów Kościuszki)
Batorówka	" 157	" —	(K. Lwów Jeź)
Białohorcza	" 115	" 2	" " "
Biłka szlachecka	" 285	" —	(K. Lwów akademickie)
Brzuchowice	" 84	" 2	(K. Lwów technickie)
Czyszki	" —	" —	(K. Lwów Kościuszki)
Dawidów	" 100	" —	(K. Lwów akademickie)
Dublany	" 700	" 7	(K. Dublany)
Edwardówka	" 103	" 2	(K. Lwów Jeża)
Glinna	" 50	" —	(K. Lwów akademickie)
Hołosko małe	" —	" —	(K. Lwów Kościuszki)
" wielkie	" —	" —	" " "
Jaryczów stary	" 145	" 2	(K. Dublany)
Jastrzębków	" 88	" —	(K. Lwów akademickie)
Kamienopol	" 105	" —	" " "
Kleparów	" 250	" 2	(K. Kleparów)
Konopnica	" 116	" —	(K. Lwów akad.)
Kościejów	" 113	" 1	(K. Lwów Jeża)
Kower	" 50	" —	(K. Lwów akad.)
Kozielniki	" 80	" —	" " "
Kuchajów	" 208	" —	(K. Lwów Jeża)
Kukizów	" 206	" 2	" " "
Lewandówka	" 245	" 10	(K. Lwów Kościuszki)
Malechów	" 187	" 3	(K. Dublany)
Maliczkowice	" —	" —	(K. Lwów Kościuszki)
Milatycze	" 201	" —	(K. Lwów Jeża)
Nawarya	" 108	" —	(K. Lwów akad.)
Pasieki Łyczakow.	" 200	" 1	(K. Lwów Jeża)
Podborce	" —	" —	(K. Lwów Kościuszki)
Podwale	" 166	" 1	(K. Lwów pań)
Prusy	" 128	" 3	(K. Dublany)
Pustomyty	" —	" —	(K. Lwów Kościuszki)
Rakowiec	" 200	" —	(K. Lwów Jeża)
Rzęsna polska	" 170	" 3	(K. Lwów technickie)
Sichów	" 102	" —	(K. Lwów akadem.)
Siemianówka	" —	" —	(K. Lwów Kościuszki)
Snopków	" 346	" —	(K. Lwów Pań)
Sygniówka	" 100	" 1	(K. Lwów Jeża)
Tołszczów	" 100	" —	" " "

Winniki	dzieł: 98	pism: —	(K. Winniki)
Wołków	„ 223	„ —	(K. Lwów Jeża)
Wulka	„ 754	„ —	(K. Lwów Mickiewicza)
Zagórze	„ 193	„ —	(K. Lwów Jeża)
Zamarstynów	„ 372	„ 10	(K. Zamarstynów)
Zarudce	„ 73	„ 3	(K. Lwów techniczne)
Zaszków	„ 180	„ —	(K. Lwów akadem.)
Zawadów	„ 60	„ 2	(K. Lwów techn.)
Zboiska	„ 155	„ —	(K. Dublany)
Zimna woda	„ 249	„ 2	(K. Lwów pań)
Zimnawódka	„ —	„ —	(K. Lwów Kościuszki)
Zniesienie	„ 620	„ —	(K. Lwów pań)
Zubrza	„ 149	„ —	(K. Lwów akadem.)
Żurawniki	„ 66	„ 1	(K. Lwów techn.)
Żydaticze	„ 143	„ —	(K. Dublany)

38. Powiat Łańcut.

Ludność: 93.522, z tego Polaków 90.026 (96·26%).

Gmin: 65.

Szkół z językiem wykł. polskim: 78 na 78.

Koła: Białobrzegi, Dornbach, Grodzisko, Handzlówka, Leżajsk, Łańcut, Rakszawa, Żołynia.

Wypożyczalnie i czytelnie:

Albigowa	dzieł: 103	pism: —	(K. Łańcut)
Białobrzegi	„ 140	„ —	(K. Białobrzegi)
Brzózka Stadnicka	„ 100	„ 4	(K. Kraków IV.)
Budy łańcuckie	„ 286	„ —	(K. Grodzisko)
Chałupki	„ 63	„ —	(K. Łańcut)
Chałupki	„ 100	„ —	(K. Grodzisko)
Czarna	„ 112	„ —	(K. Rzeszów)
Grodzisko Dolne	„ 775	„ 12	(K. Grodzisko)
Handzlówka	„ 100	„ —	(K. Handzlówka)
Husów	„ 101	„ —	(K. Łańcut)
Jastrzębiec	„ 100	„ —	„ „
Jeźna	„ 193	„ —	(K. Leżajsk)
Laszczyny	„ 102	„ —	(K. Grodzisko)
Łańcut	„ 478	„ —	(K. Łańcut)
Przedmieście	„ 100	„ —	„ „
Przychojec	„ 154	„ —	(K. Leżajsk)
Rakszawa	„ 379	„ —	(K. Rakszawa)

Strażów	dzieł: 106	pism: —	(K. Łańcut)
Wola bliższa	" 100	" —	" "
Żołynia	" 50	" —	(K. Żołynia)

39. Powiat Mielec.

Ludność: 75.380 z tego Polaków 75.052 (99·56⁰/₀).

Gmin: 97.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 68 na 71.

Koła: Mielec, Radomyśl.

Knrsy dla dorosłych analfabetów:

Dobrynin	ucz.: 37	(K. Mielec)
Mielec	" 14	" "

Wypożyczalnie i czytelnie:

Biały Bór	dzieł: 100	pism: —	(K. Mielec)
Goleszów	" 60	" —	" "
Krzemienica	" —	" —	" "
Krzemienica	" 161	" 1	(K. Kraków IV.)
Mielec	" 317	" —	(K. Mielec)
Młodochów	" 90	" —	" "
Młodochów	" 96	" —	(K. Kraków IV.)
Padew Narodowa	" 74	" —	(K. Mielec)
Pikołówka	" 250	" —	" "
Podleszany	" 100	" —	" "
Rzemień	" 158	" —	" "
Schönanger	" —	" —	(K. II. Kraków)
Trzciana	" 52	" —	(K. Mielec)
Trześć	" 70	" —	" "
Tuszów Narodowy	" 86	" —	" "
Tuszyna	" 86	" —	" "
Wadowice górne	" 124	" —	" "
Wampierzów	" 46	" —	" "
Wola Pławska	" 77	" —	" "
Zabrze	" 45	" —	" "

40. Powiat Mościska.

Ludność: 87.441 z tego Polaków: 38.200 (43·68⁰/₀).

Gmin: 78.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 29 na 60.

Koła: Mościska, Sądowa Wisznia.

Wypożyczalnia i czytelnia:

Balice	dzieł: 100	pism: 2 (K. Mościska)
Dołhomościska	" 50	" — (K. Sąd. Wisznia)
Krukienice	" 100	" 2 (K. Mościska)
Krysowice	" 100	" 2 " "
Mościska	" 100	" 3 " "
" przedmieście	" ?	" — (K. Lwów Kośc.)
Radochońce	" 100	" 3 (K. Mościska)
Sądowa Wisznia	" 590	" — (K. Sąd. Wisznia)
Stojańce	" 100	" — " " "
Strzelczyska	" 100	" — (K. Mościska)
Twierdza	" 189	" 2 (K. Lwów techn.)
Zakościele	" ?	" — (K. " Kośc.)

41. Powiat Myślenice.

Ludność: 93.240, z tego Polaków: 93.014 (100%)

Gmin: 65.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 59 na 59.

Koła: Jordanów, Maków, Myślenice.

Kurs dla dorosłych analfabetów:

Maków ucz.: 24 (K. Maków)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Bieńkówka	dzieł: 197	pism: 4 (K. VII. Kraków)
Bystra	" 52	" 3 (K. Jordanów)
Chrobacza	" 50	" 2 " "
Górna wieś	" 180	" 6 (K. VII. Kraków)
Jordanów	" 50	" 3 (K. Jordanów)
Krzeczów	" 53	" 1 " "
Krzywaczka	" 126	" — (K. VII. Kraków)
Łętownia	" 75	" 1 (K. Jordanów)
Łętownia	" 102	" 3 (K. VII. Kraków)
Maków	" 313	" — (K. Maków)
Malejowa	" 54	" — (K. Jordanów)
Naprawa	" 54	" — " "
Osielec	" 51	" — " "
Osielec	" 69	" 1 (K. IV. Kraków)
Rada wyżna	" 100	" — (K. Nowy Targ)
Raba wyżna	" 50	" — (K. Jordanów)
Rabka	" 75	" — " "
Skawa	" 76	" — " "
Sidzina	" 75	" — " "

Skomielna biała	dzieł: 54	pism: 2 (K. Jordanów)
Skomielna czarna	" 50	" 2 " "
Sułkowice	" 148	" — (K. I. Kraków)
Tokarnia	" 53	" — (K. Jordanów)
Toporzyska	" 50	" — " "
Trzebnia	" 130	" 2 (K. VII. Kraków)
Wysoka	" 50	" — (K. Jordanów)

42. Powiat Nadwórna.

Ludność: 90.562, z tego Polaków: 22.977. (25·36⁰/₀).

Gmin: 35.

Szkół z jęz. wykł. poiskim: 18 na 58.

Koła: Delatyn, Łanczyn, Mikuliczyn, Nadwórna.

Wypożyczalnie i czytelnie:

Horysz	dzieł: 50	pism: — (K. Delatyn).
Łomadzyn	" 213	" 7 (K. II. Stanisławów)
Łomadzyn	" ?	" — (K. III. Stanisławów)
Majdan huta	" 89	" 4 (K. II. Stanisławów)
Nadwórna	" 1040	" 2 (K. Nadwórna)
Pasieczna	" 100	" — " "
Przerośl	" 101	" 4 (K. II. Stanisławów)
Rafajłowa	" 40	" — (K. Nadwórna)
Święty Józef	" 262	" 4 (K. Kołomyja)
Święty Stanisław	" 120	" 2 " "
Weleśnica	" 93	" 4 (K. II. Stanisławów)
Weleśnica łaśna	" 30	" — (K. Nadwórna)
Wołosów	" 132	" 5 (K. II. Stanisławów)
Worochta	" 128	" 2 (K. I. Stanisławów)

43. Powiat Nisko.

Ludność: 69.194, z tego Polaków: 68.762 (99·53⁰/₀).

Gmin: 61.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 41 na 44.

Koła: Bojanów, Nisko.

Wypożyczalnie i czytelnie:

Nisko	dzieł: 80	pism: — (K. Nisko)
Pławo	" 108	" 2 (K. Rozwadów)
Steinau	" 104	" — (K. Nisko)

44. Powiat Nowy Sącz.

Ludność: 131.366, z tego 113.002 (86·020/0).

Gmin: 165.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 67 na 89.

Koła: Krynica, Łącko, Muszyna, Nowy Sącz, Piwniczna, Stary Sącz.

Kursy dla dorosłych analfabetów:

Krynica	ucz: 23	(K. Krynica)
Nowy Sącz	„ 35	(K. Nowy Sącz)
Piwniczna	„ 33	(K. Piwniczna)
Stary Sącz	„ 36	(K. St. Sącz)

Kursy zawodowe:

Krynica, kurs pończ.	„ 1?	(K. Krynica)
St. Sącz, k. guzik.	„ 108	(K. St. Sącz)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Brzezna	dzieł: 95	pism: 1	(K. Nowy Sącz)
Chełmiec polski	„ 200	„ 4	„ „
Chomrzyska	„ 100	„ —	„ „
Czaczów	„ 67	„ 1	„ „
Dąbrówka niemiecka	„ 54	„ —	„ „
Frycowa	„ ?	„ —	„ „
Gołkowice niemieckie	„ 83	„ —	„ „
Gródek n. Dunajcem	„ 100	„ 1	„ „
Janczowa	„ 97	„ —	„ „
Januszowa	„ ?	„ —	„ „
Jelna	„ 160	„ 3	„ „
Kleczany	„ 102	„ 1	„ „
Krynica	„ 600	„ 15	(K. Krynica)
Kurów	„ 72	„ —	(K. Nowy Sącz)
Librantowa	„ 100	„ 1	„ „
Łabowa	„ 93	„ 2	„ „
Łęka	„ 101	„ 2	„ „
Marcinkowice	„ 54	„ —	„ „
Mostki	„ 100	„ —	(K. St. Sącz)
Muszyna	„ 154	„ 18	(K. Muszyna)
Nawojowa	„ 124	„ 4	(K. Nowy Sącz)
Niskowa	„ 70	„ —	„ „
Nowy Sącz (Asnyka)	„ 500	„ —	„ „
„ (Bandrowskiego)	„ 700	„ —	„ „
„ (młodzieży rękodz.)	„ 70	„ —	„ „
Piątkowa	„ 100	„ —	„ „

Piwniczna	dzieł: 842	pism: 2	(K. Piwniczna)
Podole	" 107	" —	(K. Nowy Sącz)
Roszkowice	" 50	" 2	" "
Rożnów	" 27	" 1	" "
Siedlce	" 210	" 4	" "
Sienna	" 102	" —	" "
Skrzętla	" 90	" —	" "
Stary Sącz	" 700	" —	(K. St. Sącz)
Świerkla	" 102	" —	(K. Nowy Sącz)
Świniarsko	" 102	" —	" "
Tęgoborze	" 130	" 2	" "
Tłoki	" 61	" 1	" "
Tropie	" 95	" —	" "
Trzetrzewina	" 80	" 1	" "
Trzycień	" 94	" 1	" "
Tylicz	" 104	" 3	" "
Wola kurowska	" 90	" 1	" "
Wola marcinkowska	" 110	" —	" "
Wronowice	" 100	" —	" "
Zabełcze	" 100	" —	" "
<i>Biblioteka miejska:</i>			
Nowy Sącz	" 3700	" —	" "

45. Powiat Nowy Targ.

Ludność: 80.767, z tego Polaków: 78.749 (97·50⁰/₀).

Gmin: 75.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 78 na 78.

Koła: Czarny Dunajec, Krościenko, Nowy Targ, Zakopane.

Kursy dla dorosłych analfabetów:

Kowaniec ucz: 40 (K. VII. Kraków)

Nowy Targ " 65 (K. Nowy Targ)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Biały Dunajec	dzieł: 79	pism: —	(K. Zakopane)
Bukowina	" ?	" —	(K. II. Kraków)
Chabówka	" 90	" —	(K. Nowy Targ)
Chabówka	" 85	" 1	(K. IV. Kraków)
Dział	" 50	" —	(K. C. Dunajec)
Dział	" 51	" —	(K. Nowy Targ)
Dzianisz	" 71	" —	(K. Zakopane)
Gronków	" 90	" —	(K. Nowy Targ)

Koniówka	dzieł: 76	pism: —	(K. Zakopane)
Kościelisko	" 82	" —	" "
	dla dorosłych		
Krościenko	" 890	" —	(K. Krościenko)
	dla dzieci		
	" 200	" —	
Manissyna	" 40	" —	(K. IV. Kraków)
Maruszyna	" 80	" —	(K. Nowy Targ)
Międzyrzewie	" 50	" —	(K. C. Dunajec)
Miętustwo	" 50	" —	" "
Murzasichle	" 50	" —	(K. Zakopane)
Nowe Bystre	" 60	" —	" "
Nowy Targ	" 650	" —	(K. Nowy Targ)
Olcza	" 73	" —	(K. Zakopane)
Podczerwone	" 40	" —	(K. C. Dunajec)
Poronin	" 130	" —	(K. Zakopane)
Ratułów	" 50	" —	(K. C. Dunajec)
Sieniawa	" 100	" —	(K. Nowy Targ)
Stare Bystre	" 50	" —	(K. C. Dunajec)
Witów	" 50	" —	(K. Zakopane)
Witów	" 139	" 4	(K. IV. Kraków)
Zakopane	" 1000	" —	(K. Zakopane)
Zaluczne	" 50	" —	(K. C. Dunajec)
Zaluczne	" 50	" —	(K. Nowy Targ)
Zaskale	" 90	" —	" "
Zubsuche	" 78	" 1	(K. IV. Kraków)

46. Powiat Oświęcim.

Ludność: 49.995 z tego Polaków: 48.495 (97.00%).

Gmin: 45.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 42 na 42.

Koła: Brzeszcze, Oświęcim, Zator.

Wypożyczalnie i czytelnie:

Broszkowice	dzieł: —	pism: ?	(K. I. Kraków)
Brzeszcze	" 480	" 4	(K. Brzeszcze)
Oświęcim	" 1179	" 8	(K. Oświęcim)
Podolsze	" 54	" —	(K. Zator)
Przeciszów	" 210	" 4	(K. IV. Kraków)
Rudze	" 50	" —	(K. Zator)
Smolice	" 57	" —	" "
Spytkowice	" 81	" —	" "
Zator	" 251	" —	" "

47. Powiat Peczeniżyn.

Ludność: 46.794, z tego Polaków: 1699 (3·630/0).

Gmin: 22.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 2 na 23.

Koła: Peczeniżyn.

Ochronka:

Bererów niżny

(K. Peczeniżyn)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Berezów niżny   dzieł: 60   pism: 3 (K. Kołomyja)

Kniaźdwór   "   120   "   2   "   "

Peczeniżyn   "   263   "   — (K. Peczeniżyn)

48. Powiat Pilzno.

Ludność: 50250 z tego Polaków: 99·970/0 (Spis 1900 r.)

Gmin: 61

Szkół z jęz. wykł. polskim: 40 na 40.

Koła: Brzostek, Pilzno.

Kursy dla dorosłych analfabetów:

Brzostek

ucz: 20

(K. Brzostek)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Brzostek   dzieł: 144   pism: — (K. Brzostek)

Bukowa   "   61   "   —   "   "

Jadźwiny   "   50   "   — (K. Dębica)

Kamienica górna   "   50   "   — (K. Tarnów)

Kamienica dolna   "   65   "   — (K. Brzostek)

Klecie   "   104   "   —   "   "

Nawsie brzosteckie   "   120   "   —   "   "

Siedliska Bogusz   "   100   "   3 (K. Dębica)

Wola brzosticka   "   63   "   — (K. Brzostek)

Zawadka   "   104   "   —   "   "

49. Powiat Podgórze.

Ludność: 64.383, z tego Polaków: 61.627.

Gmin: 53.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 61 na 61. 95·700/0.

Koła: Podgórze I., Podgórze II., Skawina.

Ochronka:

Podgórze

ucz: 50

(K. II. Podgórze)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Facimiech	dzieł: 100	pism: —	(K. I. Podgórze)
Kobierzyn	„ 126	„ 1	(K. IV. Kraków)
Kosocice	„ 100	„ 1	„ „
Kostrze	„ 100	„ 1	„ „
Mogilany	„ 84	„ —	(K. I. Kraków)
Opatkowice	„ 147	„ —	(K. IV. Kraków)
Podgórze	„ 100	„ —	(K. II. Podgórze)
Podgórze	„ 260	„ —	(K. VI. Kraków)
Podgórze	„ 1133	„ —	(K. III. Kraków)
Radziszów	„ 127	„ 3	(K. IV. Kraków)
Samborek	„ 100	„ 1	„ „
Skawina	„ 480	„ —	(K. VI. Kraków)

50. Powiat Podhajce.

Ludność: 93.546, z tego Polaków: 31.204 (33·35⁰/₀).

Gmin: 64.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 29 na 60.

Koła: Horożanka, Podhajce, Wiśniowczyk.

Kursy dla dorosłych analfabetów:

Gniłowody	ucz: 41	(K. Podhajce)
Jabłonówka	„ 15	(K. Jeża Lwów)
Markowa	„ 78	(K. Podhajce)
Stare miasto	„ 38	„ „
Uhrynów	„ 15	(K. Jeża Lwów)
Zawadówka	„ 64	(K. Podhajae)

Dom ludowy:

Zawałów	(K. Podhajce)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Białokiernica	dzieł: 70	pism: 2	(K. Podhajce)
Bieniawa	„ 50	„ 1	„ „
Burkanów	„ 50	„ 1	„ „
Byszów	„ 127	„ 2	(K. I. Stanisławów)
Chatki	„ 50	„ 1	(K. Podhajce)
Dobrowody	„ 65	„ 1	„ „
Gniłowody	„ 70	„ 2	„ „
Hajworonka	„ 100	„ 1	(K. Wiśniowczyk)
Hnilcze	„ 90	„ 2	(K. Podhajce)
Holendry	„ 40	„ 1	„ „
Horożanka	„ 70	„ —	(K. Horożanka)

Jabłonówka	dzieł: 40	pism: 2 (K. Podhajce)
Korzowa	" 50	" 1 " "
Markowa	" 40	" 2 " "
Murzylów	" 30	" — " "
Nowosiółka	" 68	" 2 " "
Panowice	" 60	" 2 " "
Podhajce I.	" 732	" — " "
Podhajce II.	" 126	" 3 " "
Podhajce III.	" —	" — " "
Rodhajce IV.	" 40	" — " "
Rosochowaciec I.	" 41	" 4 (K. Tarnopol)
Rosochowaciec II.	" 47	" 4 " "
Siemikowce	" 60	" 2 (K. Podhajce)
Siemikowce	" 67	" 5 (K. Tarnopol)
Siółko	" 65	" 4 (K. Podhajce)
Sokolniki	" —	" — " "
Sokołów	" 80	" 2 " "
Sosnów	" 40	" 1 " "
Stare miasto	" 84	" 4 " "
Szwejków	" 60	" 2 " "
Toustobaby	" 40	" 1 " "
Wierzbów	" 40	" 2 " "
Wiśniowczyk	" 356	" 3 (K. Wiśniowczyk)
Wolica	" 50	" 2 (K. Podhajce)
Zahajce	" 70	" 2 " "
Zawadówka	" 55	" 2 " "
Zawałów	" 140	" 4 " "
Złotniki	" 65	" 2 " "

51. Powiat Przemyśl.

Ludność: 158.923, z tego Polaków: 83.311 (52.420/0).

Gmin: 123.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 46 na 131.

Koła: Nizankowice, Przemyśl I. Pań, Przemyśl II. (im. Sienkiewicza).
Przemyśl III. (im. Borelowskiego).

Kurs dla dor. analfabetów:

Przemyśl ucz.: 100 (K. I. Przemyśl)

Bursa:

Przemyśl (Zasanie) dla dziewcząt ucz.: 39 (K. I. Przemyśl)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Bachórzec	dział: 170	pism: 4	(K. I. Przemyśl)
Bolestraszyce	" 27	" 2	(K. Przemyśl)
Grochowce	" 100	" 3	(K. I. Przemyśl)
Korytniki	" 40	" 4	" "
Krasiczyn	" 300	" 3	(K. I. Przemyśl)
Lipniki	" 50	" 4	(K. I. Przemyśl)
Łętownia	" 30	" 3	(K. Przemyśl)
Łuczyce	" 30	" —	(K. I. Przemyśl)
Medyka	" 370	" 4	" "
Nienadowa	" 49	" 2	" "
Niżankowice	" ?	" 4	(K. Niżankowice)
Ostrów	" 80	" 3	(K. Przemyśl)
Prałkowce	" 100	" 4	(K. I. Przemyśl)
Przemyśl Katedralna 2.	" 413	" —	" "
" przy szk. analf.	" 60	" —	" "
"	" 720	" 10	(K. III. Przemyśl)
" ul. Buszkowickich	" 92	" 4	(K. Przemyśl)
Radynice	" 60	" 1	(K. I. Przemyśl)
Reczpol	" 120	" 6	" "
Ruszelczyce	" 74	" 2	(K. Przemyśl)
Sielnica	" 33	" 3	(K. I. Przemyśl)
Średnia	" 66	" 2	(K. Przemyśl)
Szechynie	" 26	" 2	" "
Tarnawce	" 92	" —	(K. I. Przemyśl)
Ujkowice	" 91	" —	" "
Wola krzywiecka	" 68	" 2	(K. Przemyśl)
Wyszatyce	" 64	" 4	(K. I. Przemyśl)
Zabłotce	" ?	" 4	(K. Niżankowice)
Zalesie	" 51	" 2	(K. Przemyśl)
Żurawica	" 70	" 4	(K. I. Przemyśl)

52. Powiat Przemyślany.

Ludność: 86.495, z tego Polaków: 34.140. (39·45⁰/₀).

Gmin: 69.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 23 na 76.

Koła: Dunajów, Gliniany, Kurowice, Przemyślany, Świrz.

Szkołki początkowe:

Dąbrowa	ucz.: 30	(K. Lwów Jeża)
Dobrzanica	" 26	" "

Kurs dla dorosłych analfabetów:

Łonie ucz.: 18 (K. Lwów Jeża)

Kurs zawodowy:

Łonie kurs guzikarski ucz.: 15 (K. Lwów Jeża)

Domy ludowe:

Gliniany (K. Gliniany)

Krosienko (K. Przemyślany)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Alfredówka	dział:	50	pism:	2	(K. Kurowice)
Białe	"	60	"	1	(K. Dunajów)
Borszów	"	25	"	1	(K. Przemyślany)
Ciemierzyńce	"	60	"	1	(K. Dunajów)
Dąbrowa	"	25	"	1	(K. Przemyślany)
Dobrzanica	"	25	"	3	" "
Dunajów	"	60	"	2	(K. Dunajów)
Gliniany	"	1020	"	5	(K. Gliniany)
Kopań	"	32	"	3	(K. Świrz)
Krosienko	"	25	"	3	(K. Przemyślany)
Kurowice	"	540	"	2	(K. Kurowice)
Łonie	"	25	"	1	(K. Przemyślany)
Majdan lipowiecki	"	25	"	1	" "
Meryszczów	"	25	"	2	" "
Pleników	"	25	"	1	(K. Przemyślany)
Pokorylce	"	25	"	2	" "
Przemyślany	"	200	"	3	" "
" szpital	"	25	"	1	" "
Sinorogi	"	25	"	2	" "
Świrz	"	165	"	6	(K. Świrz)
Wyżniany	"	50	"	2	(K. Kurowice)
Zaciemne	"	25	"	2	(K. Przemyślany)
Zalipie	"	25	"	1	" "
Zeniów	"	—	"	2	(K. Gliniany)

53. Powiat Przeworsk.

Ludność: 57.043, z tego Polaków: 56.113 (98·50/0)

Gmin: 46.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 40 na 40.

Koło: Przeworsk.

Kursy dla dorosłych analfabetów:

Hucisko	ucz.: 76	(K. Przeworsk)
Markowa	" 11	" "
Mirocin	" 21	" "
Przeworsk	" 23	" "
Świętoniowa	" 10	" "

Wypożyczalnie i czytelnie:

Chałupki	dziel: 179	pism: 4	(K. Przeworsk)
Dębów	" 198	" 3	" "
Gniewczyna	" 64	" —	(K. Jarosław)
Gniewczyna	" 100	" 4	(K. Przeworsk)
Gorzyce	" 105	" 4	" "
Grzęska	" 144	" 4	" "
Hucisko	" 92	" 4	" "
Jagieła	" 262	" 4	" "
Krzeczowice	" 204	" 3	" "
Łopuszka wielka	" 293	" 3	" "
Maćkówna	" 137	" 4	" "
Markowa	" 337	" —	" "
Mirocin	" 141	" 4	" "
Mokra strona	" 187	" 3	" "
Nowosielce	" 348	" 4	" "
Przeworsk	" 891	" —	" "
Rozbórz	" 215	" —	" "
Sietierz	" 87	" 2	(K. Jarosław)
Świętoniowa	" 182	" 3	(K. Przeworsk)
Tarnawka	" 137	" 4	" "
Tryńcza	" 105	" 4	" "
Ubieszyn	" 100	" 2	(K. Sieniawa)
Urzejowice	" 221	" 3	(K. Przeworsk)
Zagórz	" 178	" 4	" "

54. Powiat Rawa Ruska.

Ludność: 115.668, z tego Polaków: 37.054 (32·030/0).

Gmin: 73.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 18 na 36.

Koła: Niemirów, Rawa Ruska, Uhnów.

Szkołka początkowa:

Ruda żurawiecka	ucz.: 53	(K. Rawa Ruska) (i K. Lwów Jeża)

Ochronka:

Rawa Ruska	dzieci: ?	(K. Rawa Ruska)

Bursa

Rawa Ruska	ucz.: 22	(K. Rawa Ruska)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Bełzec	dzieł: 150	pism: —	(K. Rawa Ruska)
Korczów	" 38	" 3	(K. Bełz)
Lubycza	" 150	" —	(K. Rawa Ruska)
Niemirów	" 350	" 1	(K. Niemirów)
Potylicz	" 150	" —	(K. Rawa Ruska)
Rata	" 50	" —	" "
Rawa	" 167	" —	" "
Rzyczki	" 100	" —	" "
Staje	" 39	" 3	(K. Bełz)
Tarnoszyn	" 35	" 3	(K. Uhnów)
Wasyłów Wielki	" 38	" 3	(K. Bełz)
Wołoszków	" 90	" 1	(K. Lwów techniczne)

55. Powiat Rohatyn

Ludność: 124.965, z tego Polaków: 36.566. (29·20/0).

Gmin: 101.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 27 na 100.

Koła: Bołszowce, Bukaczowce, Bursztyn, Rohatyn.

Szkoła początkowa:

Danilcze	ucz.: 30	(K. Rohatyn)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Bołszowce	dzieł: 97	pism: 3	(K. Bołszowce)
Bukaczowce	" 360	" 2	(K. Bukaczowce)
"	" 850	" 4	(K. I. Stanisławów)
Czerniów nowy	" 62	" 2	" "
" "	" 337	" 1	(K. Lwów pań)
Danilcze	" 50	" 2	(K. Rohatyn)
Firlejów	" 150	" 3	" "
Honoratówka	" 40	" 2	" "
Hrehorów	" 100	" 2	" "
Knihynicze	" 102	" 2	" "
Lipina górna	" 50	" 4	" "
" dolna	" 80	" 3	" "
Ludwikówka	" 38	" 2	(K. Bursztyn)
Łopuszna	" 130	" 3	(K. Rohatyn)

Łukowiec wiszniowski	dzieł: 414	pism: 2	(K. Lwów pań)
Martynów nowy	„ 122	„ 2	(K. Rohatyn)
Martynów nowy	„ 37	„ 2	(K. Bursztyn)
Okrześnice	„ 50	„ —	(K. Rohatyn)
Podkamień	„ 100	„ 2	„ „
Podszumlańce	„ 90	„ 2	„ „
Putiatyńce	„ 200	„ 8	„ „
Radwanów	„ 160	„ 3	„ „
Skomorochy	„ 80	„ 2	„ „
Stasiowa Wola	„ —	„ 1	(K. Bursztyn)
Świstelniki	„ 130	„ 3	(K. Rohatyn)
Zieleniów	„ 70	„ 2	„ „
Zołczów	„ 40	„ —	„ „
Żurów	„ 400	„ 3	„ „
<i>Biblioteka miejska :</i>			
Rohatyn	„ —	„ —	(K. Rohatyn)

56. Powiat Ropczyce.

Ludność: 80.170, z tego Polaków: 79.709. (99·500/0).

Gmin: 79.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 56 na 56.

Koła: Dębica, Ropczyce.

Wypożyczalnie i czytelnie:

Brześnica	dzieł: 50	pism: —	(K. Dębica)
Brzezówka	„ 100	„ —	(K. Ropczyce)
Gawrzyłowa	„ 50	„ —	(K. Dębica)
Kaweczyn	„ 100	„ —	„ „
Latoszyn	„ 50	„ —	„ „
Mała	„ 100	„ —	(K. Ropczyce)
Nagoszyn	„ 50	„ —	(K. Dębica)
Paszczyzna	„ 50	„ —	„ „
Podgrodzie	„ 50	„ —	„ „
Pustynia	„ 100	„ 1	„ „
Ropczyce	„ 913	„ 9	(K. Ropczyce)
Wielopole	„ 320	„ —	„ „
Wolica piaskowa	„ 100	„ —	„ „

Biblioteka miejska :

Dębica   dzieł: —   pism: —   (K. Dębica)

57. Powiat Rudki.

Ludność: 77.168, z tego Polaków: 30.229. (39·17%₀).

Gmin: 70.

Szkoła z jęz. wykł. polskim: 27 na 55.

Koła: Komarno, Rudki.

Szkołki początkowe:

Jaremków	ucz.: 31	(K. Rudki)
Jatwīgi	„ 24	„ „
Makarów	„ 12	„ „
Małpa	„ 56	(K. Komarno)
Ostrów pohorecki	„ 14	„ „
Susułów	„ 22	„ „
Szeptyce	„ 16	(K. Rudki)

Bursy:

Komarno	ucz.: 9	(K. Komarno)
Rudki	„ 22	(K. Rudki)

Dom ludowy:

Małpa	(K. Komarno)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Andryanów	dzieł: 100	pism: 5	(K. Komarno)
Brzezic	„ 100	„ 5	„ „
Chłopczyce	„ 30	„ 2	(K. Rudki)
Chłopy	„ —	„ —	(K. Lwów Kośc.)
Czernichów	„ 35	„ 3	(K. Rudki)
Dołobów	„ 30	„ 2	„ „
Hoszany	„ —	„ 2	„ „
Jaremków	„ —	„ 2	„ „
Jatwīgi	„ —	„ 2	„ „
Katarynice	„ 56	„ 3	(K. Komarno)
Koniuszki siemianowskie	„ 40	„ 3	(K. Rudki)
Makarów	„ 20	„ 2	„ „
Małpa	„ 81	„ 6	(K. Komarno)
Michałowice	„ 30	„ 2	(K. Rudki)
Milczyce	„ 50	„ 2	„ „
Nowa Wieś	„ 64	„ 3	(K. Komarno)
Nowosiółki gościnne	„ 35	„ 2	(K. Rudki)
Ostrów	„ 15	„ 2	„ „
„ pohorecki	„ 96	„ 5	(K. Komarno)
Poddoliny	„ 50	„ 3	„ „
Podhajczyki	„ 40	„ 2	(K. Rudki)

Rudki	dzieł: 150	pism: 4 (K. Rudki)
"	" —	" — (Lwów Goldmana)
Rumno	" 142	" 6 (K. Komarno)
Susułów	" 72	" 5 " "
Tuligłowy	" 176	" 5 " "
Wistowice	" 25	" 2 (K. Rudki)
Zagórze	" 20	" 2 " "

58. Powiat Rzeszów.

Ludność: 144.271, z tego Polaków: 142.512 (98·700/0).

Gmin: 85.

Szkół z jęz. wyk. polskim: 101 na 101.

Koto: Rzeszów.

Kurs dla dorosłych analfabetów:

Rzeszów ucz.: 18 (K. Rzeszów)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Babica I.	dzieł: 215	pism: —	(K. Rzeszów)
" II.	" 60	" —	" "
Biała	" 93	" —	" "
Boguchwała	" 92	" —	" "
Bratkowice	" 168	" 2	" "
Budziwój	" 92	" 1	" "
Chmielnik	" 112	" 3	" "
Dąbrowa	" 92	" —	" "
Górka	" 67	" 1	" "
Grzegorzówka	" 112	" 2	" "
Hermanowa	" 143	" 2	" "
Jasionka	" 96	" 2	" "
Kraczkowa	" 74	" —	" "
Krasne	" 52	" —	" "
Łukawice I.	" 102	" 3	" "
" II.	" 53	" 1	" "
Maława	" 105	" 1	" "
Niechobrz	" 102	" 2	" "
Pobitno	" 61	" —	" "
Przybyszówka	" 50	" 1	" "
Rudna mała	" 64	" —	" "
Staromieście	" 213	" 3	" "
Staroniwa	" 98	" —	" "
Stobierna	" 97	" —	" "

Świlcza	dzieł: 53	pism: —	(K. Rzeszów)
Trzciana	„ 248	„ 7	„ „
Trzebówisko	„ 114	„ —	„ „
Wilkowyja	„ 102	„ —	„ „
Wola Zgłowieńska	„ 102	„ —	„ „
Wółka pod lasem	„ 74	„ —	„ „
Zalesie	„ 82	„ —	„ „
Zgłobień	„ 153	„ —	„ „
Zwięczyca	„ 90	„ —	„ „

Biblioteka miejska :

Rzeszów   dzieł: 2877   pism: 16   (K. Rzeszów)

59. Powiat Sambor.

Ludność: 96·215, z tego Polaków: 32·92⁰/₀ (Spis 1900 r.)

Gmin: 87.

Szkół z językiem wykładowym polskim: 24 na 85.

Koło: Sambor.

Domy ludowe:

Rajtarowicie   (K. Sambor)

Słupnica polska   „   „

Wypożyczalnie i czytelnie:

Biskowice dolne   dzieł: 115   pism: 3   (K. Sambor).

„   górne   „   134   „   2   „   „

Czukiew   „   200   „   3   „   „

Czyszki   „   120   „   2   „   „

Dąbrówka   „   224   „   2   „   „

Dublany   „   142   „   3   „   „

Głęboka   „   100   „   —   „   „

Kalinów   „   90   „   1   „   „

Kornalowice   „   60   „   —   „   „

Łanowice   „   180   „   —   „   „

Maksymowice   „   204   „   1   „   „

Nadyby   „   126   „   2   „   „

Neudorf   „   100   „   —   „   „

Nowoszyce   „   90   „   —   „   „

Oleksięta   „   60   „   1   „   „

Olszanik Batorszczyzna   „   160   „   1   „   „

„   wieś   „   160   „   1   „   „

Pianowice   „   140   „   1   „   „

Radłowice   „   205   „   2   „   „

Rajtarowice	dzieł: 60	pism: 1	(K. Sambor)
Rakowa	" 80	" 1	" "
Sambor	" —	" —	(K. Lwów Goldmana)
" im. Kilińskiego	" 515	" —	(K. Sambor)
" Dolna	" 195	" 1	" "
" Powodowa	" 277	" 2	" "
" Średnia	" 118	" 2	" "
Sąsiadowice	" 338	" 2	" "
Strzałkowice	" 151	" 2	" "
Stupnica polska	" 140	" 2	" "
Uherce	" 152	" 1	" "
Wojutycze	" 120	" 2	" "
Wola Baraniecka	" 75	" 3	" "
Wołoszcza	" 87	" 1	" "
Zady	" 101	" 1	" "

60. Powiat Sanok.

Ludność: 107.970, z tego Polaków: 58.686 (54·26⁰/₀).

Gmin: 131.

Szkół z językiem wykładowym polskim: 34 na 104.

Koła: Bukowsko, Rymanów, Sanok, Zagórz.

Bursa:

Sanok ucz.: 15 (K. Sanok)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Bzianka	dzieł: 85	pism: 1	(K. Sanok)
Dąbrówka pol.	" 80	" 1	" "
Długie	" 68	" 1	" "
Głębokie	" 77	" 1	" "
Jaćmierz	" —	" —	" "
Jaśliska	" 100	" 1	" "
Mrzygłód	" 250	" 1	" "
Nowosielce-Gniew	" 80	" 1	" "
Pakoszkówka	" 380	" 1	" "
Płowce	" 80	" 1	" "
Pobiedno	" 116	" 1	" "
Poraż	" 60	" —	(K. I. Przemyśl)
Posada Jaćm.	" 111	" 1	(K. Sanok)
Prusiek	" 90	" 1	" "
Raczkowa	" 55	" 1	" "
Sanok	" 1000	" —	" "

Strachocina	dzieł: 138	pism: 1	(K. Sanok)
Tyrawa Wołów.	" 253	" 1	" "
Załuż	" 50	" 1	" "
Zarszyn	" 100	" 1	" "

61. Powiat Skałat.

Ludność: 96.005, z tego Polaków: 50.040 (52·12⁰/₀)

Gmin: 64.

Szkół z językiem wykładowym polskim: 28 na 59. (w r. 1900).

Koła: Grzymałów, Podwołoczyska, Skałat.

Szkółka początkowa:

Kręciłów ucz.: 33 (K. Grzymałów)

Kursy dla dorosłych analfabetów:

Hałuszczyńce ucz.: 37 (K. Skałat)

Panasówka " 24 " "

Żerebki królewskie " 17 " "

Kurs zawodowy:

Podwołoczyska (kurs guzik.) ucz.: 11 (K. Podwołoczyska)

Dom ludowy:

Grzymałów (K. Grzymałów)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Bogdanówka dzieł: 101 pism: — (K. Podwołoczyska)

Borki małe " 60 " 3 (K. Grzymałów)

Bucyki " 58 " — " "

Chmieliska " 76 " 4 (K. Skałat)

Czerniszówka " 97 " — (K. Podwołoczyska)

Dorofijówka " 102 " — " "

Eleonorówka " 60 " 1 (K. Grzymałów)

Grzymałów " 620 " — " "

Hałuszczyńce " 50 " 4 (K. Skałat)

Hlibów I. " 70 " 3 (K. Grzymałów)

" II. " 85 " 4 " "

Horodnica " 70 " 4 (K. Skałat)

Iwanówka " 62 " 4 " "

Kaczanówka " 183 " 6 (K. Tarnopol)

Kokoszyńce " 86 " 4 " "

Kołodziejówka " 150 " 4 (K. Skałat)

Krasne " 101 " 4 " "

Krzywe " 101 " 4 " "

Łuka Mała " 37 " 4 (K. Tarnopol)

Magdałówka	dzieł: 83	pism: 4	(K. Skałat)
Mołczanówka	" 93	" 4	" "
Mysłowa	" 110	" —	(K. Podwołoczyska)
Mytnica	" 115	" 4	(K. Skałat)
Nowosiółka	" 64	" 3	(K. Grzymałów)
" skałacka	" 105	" 4	(N. Skałat)
Okno	" 65	" 5	(K. Grzymałów)
Orzechowce	" 118	" —	(K. Podwołoczyska)
Ostapie	" 70	" 3	(K. Grzymałów)
Panasówka	" 70	" 4	(K. Skałat)
Podwołoczyska	" 320	" —	(K. Podwołoczyska)
Potupanówka	" 70	" 4	(K. Skałat)
Poznanka gniła	" 108	" 4	" "
" hetmańska	" 60	" 1	(K. Grzymałów)
Rasztowce	" 71	" 3	" "
Rosochowaciec	" 107	" —	(K. Podwołoczyska)
Różyska	" 27	" 4	(K. Skałat)
Skałat	" 520	" 1	" "
" stary	" 62	" 4	" "
Sławki	" 75	" 4	" "
Tarnoruda	" 173	" 4	" "
Touste	" 82	" 5	(K. Grzymałów)
Turówka	" 70	" 4	(K. Skałat)
Zadniszówka	" 193	" —	(K. Podwołoczyska)
Zarubińce	" 65	" 3	(K. Grzymałów)
Żerebki królewskie	" 96	" 4	(K. Skałat)

62. Powiat Skole.

Ludność: 49.671, z tego Polaków: 7980 (16·690/0).

Gmin: 50.

Szkół z język. wykł. polskim: 4 na 44.

Koło: Skole.

Wypożyczalnie i czytelnie:

Korczyn	dzieł: ?	pism: —	(K. Skole)
Skole	" 666	" —	" "
Żupanie	" ?	" —	" "

63. Powiat Sokal.

Ludność: 109.249, z tego Polaków: 43.438 (39·70/0).

Gmin: 101.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 24 na 104.

Koła: Bełż, Sokal.

Wypożyczalnie i czytelnie:

Bełż	dzieł: 150	pism: —	(K. Bełż)
Budynin	39	1	" "
Byszów	173	6	(K. Sokal)
Dobraczyn	57	2	" "
Hatowice	?	3	" "
HorodyszczeWareckie	51	2	" "
Hulcze	39	2	(K. Bełż)
Komarów	253	3	(K. Sokal)
Konotopy	50	3	" "
Krystynopol	700	2	" "
Leszczków	149	3	" "
Łabów	107	2	" "
Machnowek	150	3	(K. Bełż)
Madziarki	31	2	(K. Sokal)
Ostrów	115	1	" "
Parchacz	162	4	" "
Prusinów	100	3	(K. Bełż)
Przemysłów	44	1	" "
Pulikówka	97	2	(K. Sokal)
Sielec bełski	103	4	" "
Sokal	140	7	(K. Lwów Goldmana)
"	700	4	(K. Sokal)
Sulimów	120	1	" "
Tartaków	273	4	" "
Uhrynów	300	4	" "
Waręż	100	—	" "
Wojśławice	324	2	" "
Worochta	39	3	(K. Bełż)
Zawonie	?	2	(K. Sokal)
Zubków	40	4	" "
Żabcze murowane	40	3	" "
Żniatyn	44	3	(K. Bełż)
Żużel	48	1	" "

64. Powiat Stanisławów.

Łudność: 158.066, z tego Polaków: 62.383 (32·51%).

Gmin: 75.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 26 na 90.

Koła: Stanisławów I. męskie. Stanisławów II. pań. Stanisławów III. Sienkiewicza.

Ochronki:

Drohomirczany	dzieł: 92	(K. II. Stanisławów)
Knihinin-Kolonia	„ 90	„ „

Uczelnia:

Stanisławów	ucz.: 46	(K. I. Stanisławów)

Kurs zawodowy:

Deleńów kurs guzikarstwa	ucz.: 14	(K. II. Stanisławów)

Dom ludowy:

Uhorniki		(K. III. Stanisławów)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Bednarów	dzieł: 160	pism: 2	(K. I. Stanisławów)
Błudniki	„ 69	„ 1	„ „
Bryń	„ 87	„ 2	„ „
Chorostków	„ 62	„ 2	„ „
Deleńów	„ 454	„ 3	„ „
Dorohów	„ 50	—	(K. Wojniłów)
Drohomirczany	„ 100	„ 3	(K. II. Stanisławów)
Halicz	„ 312	„ 3	(K. I. Stanisławów)
Jeziorki	„ 410	„ 7	(K. II. Stanisławów)
Jezupol	„ 542	„ 2	(K. I. Stanisławów)
Knihinin-Belweder	„ 96	„ 3	„ „
Knihinin-Kolonia	„ 420	„ 2	„ „
Kończaki stare	„ 136	„ 2	„ „
Krymidyw	„ 52	„ 2	„ „
Łany	„ 130	„ 2	„ „
Markowce	„ —	„ —	„ „
Maryampol miasto	„ 120	„ 2	„ „
„ wieś	„ 200	„ 2	„ „
Meducha	„ 17	„ 2	„ „
Pacyków	„ 34	„ 1	„ „
Pasieczna	„ 138	„ 6	(K. II. Stanisławów)
Pawęczce	„ 30	„ 2	(K. I. Stanisławów)
Pobereże	„ 112	„ 2	„ „
Św. Stanisław	„ 178	„ 4	(K. II. Stanisławów)
Stanisławów	„ 611	—	„ „
„	„ 300	—	(K. III. Stanisławów)
Tumirz	„ 159	„ 2	(K. I. Stanisławów)

Uhorniki	dzieł: 203	pism: —	(K. III. Stanisławów)
Uhrynów szlachecki	„ 90	„ 2	(K. I. Stanisławów)
Uzin	„ 100	„ 2	„ „
Wołczków	„ 20	„ 1	„ „
Wolczyniec	„ 26	„ 2	„ „

65. Powiat Stary Sambor.

Ludność: 60.808, z tego Polaków: 16.759 (27·55%).

Gmin: 58.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 6 na 41.

Koła: Posada chyrowska, Stara Sól, Stary Sambor.

Kurs dla dorosłych analfabetów:

Niedzielną ucz: 14 (K. Stary Sambor)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Błozew Górna	dzieł: 50	pism: 2	(K. I. Przemyśl)
Koniów	„ 94	„ 6	„ „
Stara Sól	„ 240	„ 5	(K. Stara Sól)
Stary Sambor	„ 203	„ —	(K. St. Sambor)
Strzyłki	„ 117	„ —	„ „
Wołcza dolna	„ 180	„ 8	(K. I. Przemyśl)

66. Powiat Stryj.

Ludność: 80.222, z tego Polaków: 30.059 (39·50%).

Gmin: 101.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 13 na 61.

Koło: Stryj.

Bursa:

Stryj wych: 35 (K. Stryj)

Kurs handlowy:

Stryj ucz: 35 (K. Stryj)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Chromohorba	dzieł: 210	pism: 3	(K. Stryj)
Daszawa Korczunek	„ 81	„ 3	„ „
Daszawa	„ —	„ —	„ „
Dołhe	„ 216	„ 3	„ „
Grabowiec Stryjski	„ 102	„ 3	„ „
Lubieńce	„ 102	„ 3	„ „
Sokołów	„ 150	„ 3	„ „
Stryj	„ 170	„ 8	(K. Stryj i K. Lwów Goldmana)

Stryj	dzieł: 479	pism: —	(K. Stryj)
Stryj	" 580	" —	" "
Stryj na Łanach doln.	" —	" —	" "
Synowódzko wyższe	" 172	" 6	" "
Zawadów Rajtów	" 32	" 2	" "
Zawadów	" 101	" 2	" "
Żulin	" 80	" 2	" "

67. Powiat Strzyżów.

Ludność: 58.549, z tego Polaków: 55.899 (95·2%).

Gmin: 64.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 50 na 53.

Koła: Frysztak, Strzyżów.

Wypożyczalnie i czytelnie:

Godowa	dzieł: 90	pism: —	(K. Strzyżów)
Grodzisko	" 90	" —	" "
Jazowa	" 90	" —	" "
Niebylec	" 100	" —	" "
Przybówka	" 61	" —	(K. Jasło)
Pstrągowa	" 90	" —	(K. Strzyżów)
Pstrągówka	" 70	" —	(K. Frysztak)
Pułanki	" 152	" 1	" "
Strzyżów	" 232	" 1	(K. Strzyżów)
Wysoka	" 90	" —	" "
Wyżne	" 90	" —	" "
Żarnowa	" 90	" —	" "
Żyznów	" 90	" —	" "

68. Powiat Śniatyn

Ludność: 88.705, z tego Polaków: 15.519 (17·4%).

Gmin: 41.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 6 na 46.

Koła: Śniatyn, Zabłotów.

Bursa:

Śniatyn	ucz: 26	(K. Śniatyn)
<i>Wypożyczalnie i czytelnie:</i>		
Nowosielica	dzieł: 95	pism: 1 (K. Zabłotów)
Potoczek	" 171	" 2 (K. Śniatyn)
Rożnów	" 84	" 2 (K. Zabłotów)

Śniatyn	dzieł: 380	„	2 (K. Śniatyn)
Trójca	„ 113	„	1 (K. Zabłotów)
Wołerkowce	„ 80	„	4 (K. Śniatyn)
Zabłotów	„ 195	„	1 (K. Zabłotów)
Załucze dworzec	„ 74	„	3 (K. Śniatyn)

69. Powiat Tarnobrzeg.

Ludność: 77.359, z tego Polaków: 77.185 (99·78⁰/₀).

Gmin: 72.

Szkół z jęz. wykł. po'skim: 64 na 64.

Koła: Dzików, Rozwadów, Tarnobrzeg.

Wypożyczalnie i czytelnie:

Charzewice	dzieł: 155	pism: 2	(K. Rozwadów n. S.)
Pilchów	„ 112	„ 1	„ „
Radomyśl n. Sanem	„ 190	„ 9	(K. IV. Kraków)
Rozwadów	„ 92	„ —	(K. Rozwadów n. S.)
Rzeczyca Długa	„ 85	„ 2	„ „
Żabno	„ 127	„ 6	(K. IV. Kraków)

70. Powiat Tarnopol.

Ludność: 142.138, z tego Polaków: 72.825 (51·22⁰/₀).

Gmin: 83.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 31 na 91.

Koła: Mikulińce, Tarnopol.

Szkołki początkowe:

Chomy ad Obarzańce	ucz: 15	(K. Tarnopol)
Konopkówka	„ 23	„ „
Petryków	„ 33	„ „

Szkolne kursy uzupełniające przemysłowe i zawodowe:

Tarnopol kurs handl. dwuletni	ucz: 45	(K. Tarnopol)
„ „ „ żeński	„ 26	„ „
„ „ „ uzupełn.	„ 27	„ „

Kurs dla dorosłych analfabetów:

Draganówka	ucz: 14	(K. Tarnopol)
Nastasów	„ 40	„ „
Poczapińce	„ 14	„ „
Tarnopol	„ 9	„ „

Bursa:

Tarnopol	ucz: 113	(K. Tarnopol)

Domy ludowe:

Baworów	(K. Tarnopol)
Tarnopol I.	" "
Tarnopol II.	" "

Wypożyczalnie i czytelnie:

Bajkowce	dział: 112	pism: 6 (K. Tarnopol)
Baworów I.	" 117	" 4 " "
Baworów II.	" 63	" 4 " "
Berezownica wielka	" 183	" 4 " "
Białoskórka	" 90	" 4 " "
Borki wielkie	" 54	" 4 " "
Bucniów I.	" 196	" 4 " "
Bucniów II.	" 43	" 4 " "
Cebrów	" 156	" 5 " "
Chodaczków wielki I.	" 266	" 5 " "
Chodaczków wielki II.	" 94	" 4 " "
Chodaczków wielki III.	" 32	" 4 " "
Chomy ad Obarzańce	" 30	" 4 " "
Czartorya	" 53	" 4 (K. Mikulińce)
Czernelów Mazow. I.	" 114	" 5 (K. Tarnopol)
Czernelów Mazow. II.	" 121	" 4 " "
Czernelów Mazow. III.	" 36	" 5 " "
Czernelów ruski	" 97	" 4 " "
Czołhańszczyzna I.	" 97	" 5 " "
Czołhańszczyzna II.	" 35	" 6 " "
Czystylów	" 100	" 4 " "
Denysów	" 58	" 5 " "
Ditkowce	" 82	" 4 " "
Dołżanka	" 222	" 5 " "
Draganówka	" 352	" 4 " "
Dubawce	" 133	" 5 " "
Dyczków	" 113	" 4 " "
Gaje Chodorowskie	" 43	" 4 " "
Gaje Wielkie	" 35	" 4 " "
Grabowiec I.	" 101	" 4 " "
Grabowiec II.	" 38	" 4 " "
Hłuboczek wielki	" 200	" 5 " "
Ihrowica I.	" 129	" 5 " "
Ihrowica II.	" 110	" 4 " "
Ispowce	" 139	" 4 " "

Iwaczów dolny	dział: 96	piśm: 5 (K. Tarnopol)
Iwaczów górny	" 117	" 4 " "
Jankowce	" 77	" 5 " "
Janówka	" 114	" 6 " "
Józefówka	" 197	" 5 " "
Kokutkowce I.	" 139	" 4 " "
Kokutkowce II.	" 95	" 4 " "
Konopkówka	" 68	" 5 " "
Kozówka	" 79	" 5 " "
Krasówka	" 58	" 4 " "
Kupczyńce	" 78	" 5 " "
Kutkowce	" 63	" 5 " "
Ludwikówka	" 51	" 4 (K. Mikulińce)
Łodyczyn	" 68	" 4 " "
Łozowa	" 101	" 4 (K. Tarnopol)
Łuczna	" 60	" 4 (K. Mikulińce)
Łuka wielka	" 38	" 5 (K. Tarnopol)
Łuka wielka	" 56	" 4 (K. Mikulińce)
Maryanka	" 30	" 4 (K. Tarnopol)
Mikulińce	" 200	" — (K. Mikulińce)
Myszkowice	" 40	" 4 " "
Nastasów	" 68	" 4 (K. Tarnopol)
Obarzańce	" 113	" 4 " "
Ostrów	" 196	" 5 " "
Petryków	" 27	" 4 " "
Płotycz	" 288	" 6 " "
Poczapińce I.	" 305	" 4 " "
Poczapińce II.	" 34	" 4 " "
Pokropiwna	" 69	" 4 " "
Romanówka I.	" 123	" 5 " "
Romanówka II.	" 71	" 4 " "
Romanówka III.	" 38	" 4 " "
Seredyńce	" 92	" 5 " "
Seredyńki ad Bucinów	" 71	" 4 " "
Skomorochy	" 79	" 4 " "
Smykowce	" 124	" 4 " "
Stechnikowce	" 49	" 4 " "
Stupki	" 183	" 4 " "
Suszczyn	" 88	" 4 " "
Tarnopol	" 74	" 2 " "

Tarnopol Nr. 20	dzieł: 872	pism: 4	(K. Tarnopol)
Tarnopol	" 97	" 4	" "
Toustoług	" 96	" 6	" "
Wola Mazowiecka	" 48	" 4	(K. Mikulińce)
Zabojki I.	" 30	" 5	(K. Tarnopol)
Zabojki II.	" 36	" 4	" "
Zagrobela	" 371	" 4	" "
Zaścianka	" 86	" 5	" "
Zastawie	" 152	" 7	" "
<i>Biblioteka miejska:</i>			
Tarnopol	" 3849	" 4	" "

71. Powiat Tarnów.

Ludność: 114,118, z tego Polaków: 111.988 (98²²⁰/₀).

Gmin: 85.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 67 na 67.

Koła: Tarnów, Tuchów, Zalasowa.

Wypożyczalnie i czytelnie:

Bistuszcza	dzieł: 84	pism: —	(K. Tarnów)
Bistuszcza	" 50	" —	(K. Tuchów)
Burzyn	" 50	" —	" "
Dąbrówka infułacka	" 49	" —	(K. Tarnów)
Gumniska	" 78	" —	" "
Ilkowice	" 101	" —	" "
Janowice	" 78	" —	" "
Jastrząbka nowu	" 100	" —	" "
Joniny	" 84	" —	" "
Karwodrza	" 84	" —	" "
Klikowa	" 100	" —	" "
Koszyce wielkie	" 84	" —	" "
Kowalowa	" 84	" —	" "
Krzyż	" 78	" —	" "
Lichwin	" 84	" —	" "
Lisia Góra	" 98	" —	" "
Lubinka	" 78	" —	" "
Łęg ad Partyń	" 101	" —	" "
Łękawica	" 84	" —	" "
Łukowa	" 65	" —	" "
Nowodworze	" 68	" —	" "

Ostrów	dzieł: 101	pism: —	(K. Tarnów)
Pawężów	86	—	" "
Pogórska Wola	98	—	" "
Poręba radlna	58	—	" "
Radlna	104	—	" "
Rzędzin	78	—	" "
Rzuchowa	84	—	" "
Rychwałd	84	—	" "
Ryglice	84	—	" "
Siedliska	50	—	(K. Tuchów)
Śmigno	118	—	(K. Tarnów)
Świerczków	70	—	" "
Szczepanowice	91	—	" "
Tarnów	?	30	" "
Tarnów Grabówka	300	—	" "
" Huta szkła	120	—	" "
" im. Kilińskiego	220	—	" "
" Straż pożarna	95	—	" "
" Strusina	700	—	" "
" Zabłocie	200	—	" "
Tarnowiec	58	—	" "
Trzemeszna	78	—	" "
Tuchów	389	—	(K. Tuchów)
Wola rzędzińska	326	—	(K. Tarnów)
Wróblowice	57	—	" "
Zaczarnie	132	—	" "
Zakliczyn	?	—	(K. Lwów Kośc.)
Zawada	72	—	(K. Tarnów)
Zbylitowska Góra	121	—	" "
Zgłobice	101	—	" "
Żukowice Stare	115	—	" "

Biblioteka miejska:

Tarnów

4170
dzieł: 4235 pism: — (K. Tarnów)

72. Powiat Tłumacz.

Ludność: 116.066, z tego Polaków: 31.860 (27·44%).

Gmin: 65.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 25 na 81.

Koła: Otnia, Tłumacz, Tyśmienica.

4170
1686
5856

Kursy dla dorosłych analfabetów:

Okniany	ucz.: 20	(K. Tłumacz)
Okniany	" 26	" "

Biuro porady prawnej:

Tłumacz	(K. Tłumacz)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Bohorodyczyn	dzieł: 150	pism: 2	(K. Tłumacz)
Chocimierz	" 134	" 2	" "
Chorosna	" 50	" 2	(K. Kołomyja)
Głęboka	" 200	" —	(K. III. Stanisławów)
Grabicz	" 85	" 2	(K. Tłumacz)
Hołosków	" ?	" —	(K. III. Stanisławów)
Horyhlary	" 120	" 1	(K. Tłumacz)
Hostów	" 86	" 2	(K. Ottynia)
Hostów	" 56	" 3	(K. Kołomyja)
Hryniowce	" 24	" 2	(K. Tłumacz)
Jackówka	" 120	" 2	" "
Jezierzany	" 186	" 2	" "
Lackie szlacheckie	" 77	" 2	(K. I. Stanisławów)
Lackie szlacheckie	" 130	" 2	(K. Tłumacz)
Mołodyłów	" 80	" 2	" "
Nadorożna	" 150	" 2	" "
Niżniów	" 20	" 1	(K. I. Stanisławów)
Odaje	" 32	" 1	(K. Tłumacz)
Okniany	" 114	" 2	" "
Ottynia	" ?	" —	(K. Ottynia)
Pilawszczyzna	" 163	" —	(K. Tłumacz)
Pszeniczniki	" 53	" 2	(K. Tłumacz)
Pszeniczniki	" 56	" 2	(K. Tyśmienica)
Stryhańce	" ?	" 1	(K. I. Stanisławów)
Stryhańce	" ?	" —	(K. III. Stanisławów)
Tarnawina polna	" 208	" 2	(K. Tłumacz)
Tłumacz	" 400	" 2	" "
Tłumacz	" 70	" 4	(K. Lwów Goldmana)
Tyśmienica	" 1045	" 7	(K. Tyśmienica)
Uhorniki	" ?	" —	(K. Ottynia)
Winograd	" ?	" —	" "

73. Powiat Trembowla

Ludność: 81.048, z tego Polaków: 41.590 (51·31%).

Gmin: 43.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 26 na 49.

Koła: Budzanów, Trembowla.

Kursy dla dorosłych analfabetów:

Kulczyce	ucz. : 17	(K. Lwów Jeża)
Strusów	„ 39	(K. Tarnopol)
Zaścianocze	„ 28	(K. Trembowla)

Domy ludowe:

Krowinka	(K. Trembowla)
Plebanówka	„ „

Wypożyczalnie i czytelnie:

Bednarówka	dziel: 78	pism: 1	(K. Trembowla)
Boryczówka	„ 175	„ 2	„ „
Brykula stara	„ 95	„ 1	„ „
Budzanów	„ 528	„ 1	(K. Budzanów)
Darachów	„ 72	„ 1	(K. Trembowla)
Hleszczawa	„ 81	„ 1	„ „
Humniska	„ 112	„ 1	„ „
Iławcze	„ 38	„ 4	(K. Tarnopol)
Iłowcze	„ 87	„ 1	(K. Trembowla)
Iwanówka	„ 157	„ 1	„ „
Janów	„ 165	„ 1	„ „
Kobyłowlaki	„ 174	„ 1	„ „
Krowinka	„ 115	„ 1	„ „
Łaskowce	„ ?	„ 2	„ „
Łoszniów	„ 70	„ 1	„ „
Małów	„ 50	„ 1	„ „
Mogielnica	„ 70	„ 1	„ „
Nałuże	„ ?	—	„ „
Papiernia	„ 98	„ 1	(K. Budzanów)
Plebanówka	„ 72	„ 1	(K. Trembowla)
Podhajczyki	„ 68	„ 1	„ „
Ruzdwiany	„ 46	„ 1	„ „
Sady Trembowelskie	„ 72	„ 1	„ „
Semenów	„ 49	„ 1	„ „
Słobudka Strusowska	„ 40	„ 1	„ „
Tiutków	„ 64	„ 1	„ „
Trembowla	„ 512	„ 3	„ „
Warwaryńce	„ 80	„ 1	„ „
Wierzbowiec	„ 102	—	(K. Budzanów)

Załawie	dzieł: 49	pism: 1	(K. Trembowla)
Zaścianocze	" 81	" 1	" "
Zubów	" 52	" 1	" "

74. Powiat Turka.

Ludność: 85.624, z tego Polaków: 16.865 (19.690/0).

Gmin: 74.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 5 na 58.

Koła: Borynia, Turka.

Kursy dla dorosłych analfabetów:

Turka ucz.: 30 (K. Turka)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Borynia	dzieł: 282	pism: 2	(K. Borynia)
Jabłonka niżna	" ?	" —	(K. Turka)
Jawora	" ?	" —	" "
Tarna niżnia	" ?	" —	" "
Turka	" 688	" —	" "
Wołcze	" ?	" —	" "

75. Powiat Wadowice.

Ludność: 94.949, z tego Polaków: 94.566 (99.590/0).

Gmin: 81.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 89 na 89.

Koła: Andrychów, Kalwarya, Wadowice.

Kurs dla dorosłych analfabetów:

Wadowice ucz.: 24 (K. Wadowice)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Barwałd średni	dzieł: 176	pism: 4	(K. VII. Kraków)
Brody	" ?	" —	" "
Chocznia	" 206	" —	(K. Wadowice)
Chrzastowice	" 74	" —	(K. VI. Kraków)
Frydrychowice	" 56	" —	(K. Wadowice)
Jaroszowice	" 158	" 5	(K. VII. Kraków)
Kalwarya	" 399	" —	(K. Kalwarya)
Łączany	" 150	" —	(K. VI. Kraków)
Łękawica	" 100	" —	(K. Wadowice)
Przytkowice	" 250	" 5	(K. IV. Kraków)
Tomice	" 98	" —	(K. Wadowice)
Wadowice	" 959	" —	" "
Zagórze	" 65	" —	" "

76. Powiat Wieliczka.

Ludność: 61·922, z tego Polaków: (99.99⁰/₀). (Spis 1900 r.)

Gmin: 110.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 69 na 69.

Koła: Dobczyce, Wieliczka.

Wypożyczalnie i czytelnie:

Bogucice	dzieł: 237	pism: 4	(K. IV. Kraków)
Bugaj	70	4	" "
Chorągiewica	98	3	(K. VI. Kraków)
Czarnochowice	336	6	(K. IV. Kraków)
Czasław	100	—	(K. III. Kraków)
Fałkowice	276	1	(K. IV. Kraków)
Gaik Brzesawa	170	3	" "
Gorzków	103	4	" "
Grajów	136	—	(K. I. Kraków)
Kunice	490	2	(K. IV. Kraków)
Lednica niem.	220	2	" "
Miętniów	115	5	(K. VI. Kraków)
Siepraw	96	5	(K. IV. Kraków)
Siercza	249	4	" "
Strumiany	145	4	" "
Sygneczów	111	2	(K. VI. Kraków)
Zagórze	71	—	(K. Niepołomice)
Zakrzów	120	1	(K. IV. Kraków)
Zborówek	124	2	" "

77. Powiat Zaleszczyki.

Ludność; 76.957, z tego Polaków: 23.302 (30·26⁰/₀).

Gmin: 57.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 9 na 57.

Koła: Tłuste, Zaleszczyki.

Kursy zawodowe:

Tłuste kurs robót ręcz. i szt. kwiatów ucz: ? (K. Tłuste)

Zaleszczyki kurs sadowniczy " 11 (K. Zaleszczyki)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Anielówka	dzieł: 38	pism: 3	(K. Tłuste)
Berestek	25	3	(K. Zaleszczyki)
Błyszczanka	25	3	" "
Capowce	40	4	(K. Tłuste)

Czerwonogród	dzieł: 25	pism: 3	(K. Zaleszczyki)
Duplika	" 25	" 3	" "
Dźwiniarz	" 25	" 3	" "
Gródek	" —	" —	" "
Hnikowce	" 25	" 3	" "
Hołowczyńce	" 48	" 3	(K. Tłuste)
Kasperowce	" 25	" 3	(K. Zaleszczyki)
Kułakowce	" 25	" 3	" "
Latacz	" 25	" 3	" "
Lisowce	" 25	" 3	" "
Myszków	" 52	" 3	(K. Tłuste)
Nowosiółka	" 25	" 3	(K. Zaleszczyki)
Nowosiółki Kostiukowa	" 122	" 2	(K. Borszczów)
Nyrków	" 25	" 3	(K. Zaleszczyki)
Różanówka	" 56	" 2	(K. Tłuste)
Słobódka Koszyłowiecka	" 60	" 3	" "
Słone	" 32	" 2	" "
Szczyłowce	" 25	" 3	(K. Zaleszczyki)
Szypowce	" 38	" 2	(K. Tłuste)
Tłuste	" 300	" 4	" "
Torskie	" 25	" 3	(K. Zaleszczyki)
Uhryńkowce	" 25	" 3	" "
Uścieczko	" 25	" 3	" "
"	" 162	" 6	(K. Lwów Goldm.)
Winiatyńce	" —	" 3	(K. Zaleszczyki)
Zaleszczyki	" 167	" 8	(K. Lwów Goldm.)
Żezawa	" 25	" 3	(K. Zaleszczyki)

78. Powiat Zbaraż.

Ludność: 71.492, z tego Polaków: 30.777 (43·50⁰/₀).

Gmin: 60.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 25 na 61.

Koła: Nowe Sioło, Zbaraż.

Szkołki początkowe:

Białozórka	uczni.: 16	(K. Tarnopol)
Czarny las	" 25	" "
Czumale	" 16	" "
Kapuścińce Las	" 18	" "

Kurs zawodowy:

Zbaraż (kurs kroju, guzikarski i gospodarski). ucz.: 40 (K. Zbaraż)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Bazarzyńce	dzieł: 102	pism: 4	(K. Tarnopol)
Berezowica Mała	" 135	" 4	" "
" " II.	" 36	" 4	" "
Białozórka	" ?	" —	(K. Nowe Sioło)
Czahary Zbaraskie	" 59	" 3	(K. Zbaraż)
Czarny Las	" 58	" 4	(K. Tarnopol)
Czernichowce	" ?	" 1	(K. Zbaraż)
Czumale	" 97	" 4	(K. Tarnopol)
Dobrowody	" 64	" 3	(K. Zbaraż)
" I.	" 73	" 5	K. Tarnopol)
" II.	" 61	" 4	" "
Głębocek Mały	" 122	" 4	" "
Hołoszyńce	" ?	" —	(Nowe Sioło)
Hołotki	" ?	" —	" "
Hnilcze	" ?	" —	" "
Hrycowe	" 59	" 3	(K. Zbaraż)
Iwanczany	" 69	" 4	(K. Tarnopol)
Iwaszkowce	" 86	" 4	(K. Tarnopol)
Jacowce	" ?	" —	(K. Nowe Sioło)
Kapuścińce	" 122	" 4	(K. Tarnopol)
Kapuścińce Las	" 60	" 3	(K. Zbaraż)
Klimkowce	" ?	" —	(K. Nowe Sioło)
Kobyła I.	" 80	" 5	(K. Tarnopol)
" II.	" 69	" 4	" "
Koszlaki	" 77	" 6	" "
"	" ?	" —	(K. Nowe Sioło)
Kretowce	" 86	" 3	(K. Zbaraż)
Kujdańce	" 88	" 4	(K. Tarnopol)
Kurniki I.	" 84	" 5	" "
" II.	" 88	" 6	" "
Lubianki wyższe	" 63	" 3	(K. Zbaraż)
Maksymówka	" 104	" 5	(K. Tarnopol)
Medyn	" 82	" —	(K. Podwołoczyska)
Medyn	" ?	" —	(K. Nowe Sioło)
Netreba I.	" 145	" 6	(K. Tarnopol)
" II.	" 101	" 5	" "
Nowiki	" 82	" 4	" "
Obodówka	" ?	" —	(K. Nowe Sioło)
"	" 68	" —	(K. Podwołoczyska)

Ochrymowce	dzieł: 50	pism: 3	(K. Zbaraż)
Opryłowce	„ 100	„ 4	(K. Tarnopol)
Palczyńce	„ ?	„ —	(K. Nowe Sioło)
Prosowce	„ 67	„ —	(K. Podwołoczyska)
Romanowe Sioło	„ 103	„ 6	(K. Tarnopol)
Sieniachówka	„ 70	„ 3	(K. Zbaraż)
Sieniawa	„ 146	„ 3	„ „
Skoryki	„ 78	„ —	(K. Podwołoczyska)
Skoryki	„ ?	„ —	(K. Nowe Sioło)
Stary Zbaraż	„ 99	„ 3	(K. Zbaraż)
Stryjówka I.	„ 82	„ 4	(K. Tarnopol)
„ II.	„ 80	„ 4	„ „
Tarasówka	„ 90	„ 3	(K. Zbaraż)
Tarasówka	„ 66	„ 5	(K. Tarnopol)
Toki	„ 128	„ —	(K. Podwołoczyska)
Toki	„ ?	„ —	(K. Nowe Sioło)
Wałachówka	„ 50	„ 3	(K. Zbaraż)
Werniaki	„ ?	„ 1	„ „
Worobijówka	„ 140	„ —	(K. Podwołoczyska)
Załuże	„ 121	„ 3	(K. Zbaraż)
Zarubińce	„ 86	„ 4	(K. Tarnopol)
Zarudeczko	„ 54	„ 4	„ „
Zarudzie	„ 195	„ 6	„ „
Zarudzie	„ 60	„ 3	(K. Zbaraż)
Zbaraż	„ 41	„ 4	(K. Tarnopol)
„ miasto	„ 200	„ 5	(K. Zbaraż)
„ Sadki	„ 59	„ 2	„ „
„ Przygródek	„ 79	„ 3	„ „

79. Powiat Zborów.

Ludność: 54.398, z tego Polaków: 34.710/0. (Spis 1900 r.)

Gmin: 52.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 8 na 49.

Koła: Pomorzany, Zborów.

Dom ludowy:

Bzowica

(K. Tarnopol)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Białokrynica

dzieł: 101 pism: 4 (K. Tarnopol)

Białogłowy

„ 92 „ 5 „ „

Bogdanówka

„ 78 „ 2 (K. Złoczów)

Bzowica	dzieł: 115	pism: 5	(K. Tarnopol)
Hołoszyńce	" 83	" 4	" "
Hołotki	" 81	" 4	" "
Hukałowce	" 110	" 1	(K. Złoczów)
Jackowce	" 65	" 2	(K. Zborów)
Jarcowce	" 50	" 1	" "
Jezierna	" 111	" 4	(K. Tarnopol)
Manajów	" 48	" 1	(K. Zborów)
Młynowce	" 45	" 1	" "
Nesterowce	" 123	" 6	(K. Tarnopol)
Neterpińce	" 102	" 4	" "
Olejów	" 69	" 4	" "
Prysowce	" 60	" 3	(K. Zborów)
Toustogłowy	" ?	" —	" "
Wołczkowce	" 141	" 2	" "
Zarudzie	" 105	" 2	" "
Zborów	" 180	" 2	" "

80. Powiat Złoczów.

Ludność: 107.932, z tego Polaków: 34.710/0. (Spis 1900 r.)

Gmin: 88.

Szkół z jęz. wykł. pols: 27 na 27.

Koła: Bezbrudy, Krasne, Kutkorz, Olesko, Złoczów.

Kursy zawodowe:

Biały Kamień	kurs guzikarski	ucz.: ?	(K. Olesko)
Hucisko Oleskie	" "	" ?	" "
Huta Kołtowska	" "	" ?	" "
Huta Werchobuska	" "	" ?	" "
Olesko	kurs guzik. i wyr. z wiór stol.	ucz., 100	(K. Olesko)
Ożydów	" "	" "	" ? " "
Przewłoczna	" "	" "	" ? " "
Rozwał	" "	" "	" ? " "
Skwarzawa	" "	" "	" ? " "

Kursy dla dorosłych analfabetów:

Krasnosielce	ucz.: ?	(K. Złoczów)
Zazule	" ?	" "
Złoczów	" ?	" "

Wypożyczalnie i czytelnie:

Białkamień	dzieł: 200	pism: 4	(K. Olesko)

Bieniów	dziel: 106	pism: 2	(K. Złoczów)
Boniszyn	" 152	" 1	" "
Chmielowa	" 88	" 1	" "
Cyków	" 100	" 3	(K. Olesko)
Firlejówka	" 242	" 7	(K. Krasne)
"	" 71	" 3	(K. Złoczów)
Folwarki	" 100	" 1	" "
Gołogóry	" 131	" 1	" "
Horodyłów	" 73	" 2	" "
"	" 90	" 2	" "
Hucisko Oleskie	" ?	" —	" "
" "	" ?	" —	(K. Olesko)
Huta Werchobuska	" 90	" 3	(K. Złoczów)
Jeléchowice	" 68	" 1	" "
Kondratów	" 106	" 1	" "
Kniaże	" 120	" 1	" "
Krasne	" 386	" 4	(K. Krasne)
Kruhów	" 82	" 1	(K. Złoczów)
Kuliki	" 164	" 2	(K. Lwów Pań)
Kutkorz	" 192	" 1	(K. Kutkorz)
Majdan Gołogórski	" 83	" 2	(K. Złoczów)
Mitulin	" 100	" 1	" "
Nowosiółki	" ?	" —	" "
Nuszcze	" 44	" 2	" "
Olesko	" 699	" 5	(K. Olesko)
Opaki	" 71	" 1	(K. Złoczów)
Ożydów	" 140	" 1	(K. Olesko)
Pietrycze	" 220	" 2	(K. Złoczów)
Płuchów	" 162	" 1	" "
Podhorce	" 100	" 2	" "
Podlipcze	" 120	" 1	" "
Przywłoczna	" 50	" —	(K. Olesko)
Rozwał	" ?	" 2	" "
Ruda Kotłowska	" 140	" 1	(K. Złoczów)
Sassów	" 50	" —	" "
Skwarzawa	" 100	" 3	" "
Sokołówka	" 140	" 2	(K. Olesko)
Stadnia	" 102	" 1	(K. Złoczów)
Strutyn	" 81	" 1	" "
Szpikłósy	" 100	" 2	" "

Usznia	dzieł: 200	pism: 5	(K. Złoczów)
Usznia	" 200	" 4	(K. Olesko)
Wicyń	" 100	" 5	(K. Złoczów)
Woroniaki I.	" 170	" 1	" "
Woroniaki II.	" 100	" 2	" "
Zazule	" 78	" 1	" "
Zalesie	" 129	" 1	" "
Zarwanica	" 166	" 2	" "
Żaszków	" 50	" 1	" "
Złoczów	" 450	" —	" "

81. Powiat Żółkiew.

Ludność. 90.227, z tego Polaków: 26.14 (Spis 1900 r.)

Gmin: 74.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 19 na 72.

Koła: Mosty Wielkie, Żółkiew.

Kurs dla dorosłych analfabetów:

Żółkiew ucz.: ? (K. Lwów Goldmana)

Uczelnia:

Żółkiew ucz.: ? (K. Lwów Goldmana)

Bursa:

Żółkiew ucz.: (K. Żółkiew)

Dom ludowy:

Skwarzawa stara (K. Żółkiew)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Batiatycze dzieł: ? pism: — (K. Kamionka Strum.)

Błyszczwody " 31 " 3 (K. Żółkiew)

Dalnicz " 69 " 3 " "

Dzibutki " 57 " 2 " "

Glińsko " 20 " 2 " "

Herawiec " 40 " 1 " "

Kłodno " 30 " 1 " "

Krechów " 70 " 2 " "

Kulików " 162 " 4 " "

Kupiczwola " 25 " 2 (K. Mosty wielkie)

Lipina " 42 " 1 (K. Żółkiew)

Lipniki " 122 " 1 (K. Lwów Jeża)

Mosty wielkie " 420 " 5 (K. Mosty wielkie)

Mosty wielkie " 160 " 10 (K. Lwów Goldmana)

Opłytna	dzieł: 30	pism: 1	(K. Żółkiew)
Pieczychwały	„ 102	„ 2	„ „
Przedrzymichy Małe	„ 164	„ —	(K. Lwów techniczne)
Przemiwołki	„ 136	„ —	„ „ „
Rekliniec	„ 38	„ 1	(K. Mosty wielkie)
Różanka	„ —	„ —	(K. Kamionka Strum.)
Skwarzawa nowa	„ 53	„ 2	(K. Żółkiew)
„ stara	„ 69	„ 2	„ „
Soposzyn	„ 75	„ 2	„ „
Stanisłówka	„ 48	„ 5	(K. Mosty wielkie)
Strzemień	„ 35	„ 3	„ „ „
Wiązowa	„ 45	„ 2	(K. Żółkiew)
Woła wysocka	„ 44	„ 2	„ „
Wolica	„ 30	„ 1	(K. Mosty wielkie)
Żółkiew	„ 542	„ —	(K. Żółkiew)
„	„ 182	„ 9	(K. Lwów Goldmana)
Żółtańce	„ —	„ 1	(K. Żółkiew)
Zubów-Mosty	„ —	„ —	(K. Kamionka Strum.)

82. Powiat Żydaczów.

Ludność: 83.339, z tego Polaków: 18.547 (22·25⁰/₀).

Gmin: 74.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 8 na 74.

Koła: Mikołajów, Żurawno, Żydaczów.

Wypożyczalnie z czytelniami:

Brzezina	dzieł: 106	pism: 3	(K. Stryj)
Cucułowce	„ 106	„ 1	(K. Żydaczów)
Derżów	„ 180	„ 2	„ „
Lubsza	„ 150	„ 3	(K. Żurawno)
Mikołajów	„ 290	„ 4	(K. Mikołajów)
Młyniska	„ 100	„ 2	(K. Żurawno)
Zabłotowce	„ 41	„ 1	(K. Żydaczów)
Żurawno	„ 505	„ 6	(K. Żurawno)
Żydaczów	„ 478	„ 4	(K. Żydaczów)

83. Powiat Żywiec.

Ludność: 119.643, z tego Polaków: 118.773 (99·27⁰/₀).

Gmin: 70.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 57 na 58.

Koła: Milówka, Sucha, Żywiec.

Kursy dla dorosłych analfabetów:

Rajcza dolna	ucz.	17	(K. Milówka)
Zabłocie	"	13	(K. Żywiec)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Bładzonka	dziel:	121	pism:	2 (K. Sucha)
Cięcina	"	93	"	2 (K. Żywiec)
Gilowice	"	112	"	— " "
Kamesznica dolna	"	100	"	— (K. Milówka)
Koszarowa	"	52	"	1 (K. Żywiec)
Lipowa	"	57	"	3 " "
Milówka	"	145	"	1 (K. Milówka)
Rajcza dolna	"	100	"	3 " "
Rycerka dolna	"	100	"	1 " "
Ślemień	"	126	"	8 (K. VII. Kraków)
Słotwina	"	126	"	— (K. Żywiec)
Sopotnia mała	"	82	"	— " "
Żabnica	"	80	"	1 " "
Zarzecze	"	100	"	3 " "
Zwardoń	"	143	"	3 " "
Zwardoń	"	?	"	— (K. II. Kraków)
Żywiec	"	154	"	— (K. Żywiec)

Kraj: Śląsk.

1. Powiat Bielsko.

Ludność: 82.835, z tego Polaków: 63.580 (76·75%).

Bielsko: 18.568, z tego Polaków 2.568.

Gmin: 67 i miasto z własnym statutem.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 55 na 71.

Koła: Bielsko, Dziedzice, Mikuszowice śląskie.

Szkoła wydziałowa:

Czechowice	ucz:	43	(K. VIII. Kraków)

Szkoła ludowa:

Jaworze	ucz:	30	(K. I. Kraków)

Kurs dla dorosłych analfabetów:

Jaworze	ucz:	24	(K. I. Kraków)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Bielsko	dziel:	79	pism:	— (K. Bielsko)

Ligota	dział: 67	pism: —	(K. VIII. Kraków)
Mazańcowice	„ 67	„ —	„ „
Mikuszowice	„ 245	„ 2	(K. Mikuszowice)

2. Powiat Cieszyn.

Ludność: 102.552, z tego Polaków: 77.147 (75·220/0).

Gmin: 70.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 71 na 92.

Koła: Cieszyn, Łomna, Puńców.

3. Powiat Frydek.

Ludność: 98.957, z tego Polaków: 14.519 (14·670/0).

Frydek 9.879, z tego Polaków: 574 (5·810/0).

Gmin: 40 i miasto z własnym statutem.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 3 na 66.

Koła: Kończyce, Polska Ostrawa.

Szkoły ludowe:

Herzmanice	ucz: 58	(Zarząd Główny)
Radwanice	„ 123	(K. I. Kraków)

Kursy dla dorosłych analfabetów:

Herzmanice	ucz: 25	(Zarząd Główny)
Radwanice	„ 12	(K. I. Kraków)

Ochronka:

Hermanice	dz: 46	(Zarząd Główny)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Herzmanice	dział: 145	pism: —	(K. M. Ostrawa)
Kończyce Małe	„ 120	„ —	(K. Kończyce M.)
Polska Ostrawa (Głodniów)	„ 100	„ 2	(K. P. Ostrawa)
Polska Ostrawa (Zarnbek)	„ 320	„ 9	„ „
Radwanice	„ 121	„ —	(K. M. Ostrawa)

4. Powiat Frysztat

Ludność: 122.030, z tego Polaków: 75.462 (61·820/0).

Gmin: 34.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 34 na 61.

Koła: Darków, Karwina I., Karwina II., Łąki, Markłowice, Piotrowice, Polska Lutynia, Stonawa, Sucha Górna, Szonychel, Zebrzydowice.

Gimnazjum realne:

Orłowa	ucz: 151	(Zarząd Główny)

Bursa:

Orłowa ucz: 20 (Zarząd Główny)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Karwina	dzieł: 533	pism: 12	(K. I. Karwina)
Karwina	" 200	" 9	(K. II. Karwina)
Łąki	" 112	" 6	(K. Łąki)
Polska Lytnia	" —	" —	(K. P. Lytnia)
Sucha górna	" 201	" —	(K. Sucha Górna)
Szonychel	" 150	" —	(K. Szonychel)
Zebrzydowice	" 132	" —	(K. Zebrzydowice)

Kraj: Morawy.**1. Powiat Morawska Ostrawa.**

Ludność: 87.126, z tego Polaków: 16·32⁰/₀ (Spis 1900 r.)

Gmin: 14.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 4.

Koła: Maryańskie Góry, Morawska Ostrawa, Przywóz, Witkowice.

Szkoły wydziałowe i ludowe:

Maryańskie Góry (lud.)	ucz: 126	(K. I. Kraków)
Morawska Ostrawa 3 kl. wydz. m.	" 68	(Zarząd Główny)
" " 3 kl. wydz. żeń.	" 84	" "
" " (lud.)	" 339	" "
Przywóz (lud.)	" 122	" "
Witkowice (lud.)	" 90	(K. I. Kraków, opieka)

Ochronki:

Maryańskie Góry	ucz: 105	(K. I. Kraków)
Morawska Ostrawa	" 79	(Zarząd Główny)
Przywóz	" 112	" "
Witkowice	" 45	(K. I. Kraków)

Kursy dla dorosłych analfabetów:

Maryańskie Góry	ucz: 39	(Zarząd Główny)
Morawska Ostrawa	" 22	" "
Przywóz	" 42	" "
Przywóz	" 19	" "
Witkowice (kurs polski)	" 40	" "
Witkowice (k. niemiecki)	" 50	" "

Szkolne kursy uzupełniające przemysłowe i handlowe:

Morawska Ostrawa	ucz: 138	(Zarząd Główny)
Przywóz kurs robót ręcznych kob.	" 24	" "

Wypożyczalnie i czytelnie:

Hulwaki	dzieł: 105	pism: —	(K. Maryańskie G.)
Maryańskie Góry	" 380	" 4	" "
Morawska Ostrawa	" 729	" —	(K. M. Ostrawa)
Przywóz	" 297	" 2	(K. Przywóz)
Witkowice	" 430	" 5	(K. Witkowice)

Kraj: Bukowina.**1. Powiat Czerniowce.**Ludność: 167.060, z tego Polaków: 7·75⁰/₀. (Spis 1900 r.)

Gmin: 67.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 1.

Koła: Czerniowce.*Wypożyczalnie i czytelnie:*

Bojany	dzieł: 140	pism: 3	(K. Czerniowce)
Kaliczanka	" 160	" 4	" "
Nowosielica	" 40	" 2	" "
Sadagóra	" 100	" 3	" "

2. Powiat Gurahumora. Ludność: 58.672, z tego Polaków: 4·99⁰/₀ (Spis 1900 r.)

Gmin: 39.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 4 na 44.

Koła: —*Dom ludowy:*

Pojana Mikuli

(K. Czerniowce)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Frassyn	dzieł: 30	pism: 2	(K. Czerniowce)
Gurahumora	" 70	" 3	" "
Nowy Sołonec	" 94	" 3	" "
Paltinosa	" 50	" 2	" "
Plesz	" 50	" 2	" "
Pojana Mikuli	" 157	" 3	" "
Solka	" 60	" 1	" "

3. Powiat Kocmań. Ludność: 96.384, z tego Polaków: 1·75⁰/₀. (Spis 1900 r.)

Gmin: 25.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 0 na 26.

Koło: Kocmań (założone w 1911 r.).

Szkołki początkowe:

Kocmań	ucz: 22	(K. Czerniowce)
Laszkówka	" 17	" "
Oszechliby	" 15	" "
Walawa	" 28	" "

Kursy zawodowe:

Kocmań kurs guzik.	ucz: 26	(K. Czerniowce)
Laszkówka " "	" 16	" "

Wypożyczalnie i czytelnie:

Kocmań	dzieł: 200	pism: 4	(K. Czerniowce)
Laszkówka	" 60	" 3	" "
Lużany	" 444	" 5	" "
Oszechliby	" 27	" 3	" "
Walawa	" 40	" 1	" "

4. Rowiat Radowce.

Ludność: 83.243, z tego Polaków: 1:310/0. (Spis 1900 r.)

Gmin: 32.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 0 na 43.

Koła: —

Szkoła ludowa:

Ruda	ucz: 58	(K. Czerniowce)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Radowce	dzieł: 100	pism: 2	(K. Czerniowce)
Ruda	" 50	" 2	" "

5. Powiat Seret.

Ludność: 60.743, z tego Polaków: 3:420/0. (Spis 1900 r.)

Gmin: 65.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 0.

Wypożyczalnie i czytelnie:

Bahrynesti	dzieł: 40	pism: 2	(K. Czerniowce)
Baińce	" —	" —	" "
Hliboka	" 150	" 3	" "
Opryszeny	" 30	" 1	" "
Seret	" 2	" —	" "
Styrcze	" 30	" 1	" "
Tereblestie rum.	" 87	" 2	" "
Waszkowce	" 40	" 2	" "
Wolczyniec	" 40	" 2	" "

6. Powiat Storożyniec.

Ludność: 82.743, z tego Polaków: 3·190/0. (Spis 1900 r.)

Gmin: 32.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 2 na 45.

Szkoła ludowa:

Dawideny Zrąb	ucz: 50	(K. Czerniowce)

Szkółka początkowa:

Piotrowce	" 37	(K. Czerniowce)

Dom ludowy:

Laurenka		(K. Czerniowce)

Wypożyczalnia i czytelnie:

Dawideny Zrąb	dziel: 30	plsm: 3	(K. Czerniowce)

Dunawiec	" 100	" 2	" "

Laurenka	" 100	" 1	" "

Piotrowce	" 50	" 1	" "

Stara Nuta	" 80	" 2	" "

Storożyniec	" 170	" 3	" "

Żadowa	" 50	" 2	" "

7. Powiat Suczawa.

Ludność: 62.447, z tego Polaków: 3·050/0. (Spis 1900 r.)

Gmin: 68.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 0.

Koło: Suczawa.

Dom ludowy:

Ickany		(K. Czerniowce)

Wypożyczalnia i czytelnia:

Ickany	dziel: 240	pism: 3	(K. Czerniowce)

8. Powiat Waszkowce.

Ludność: 43.595, z tego Polaków: 9·160/0. (Spis 1900 r.)

Gmin: 30.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 0.

Wypożyczalnia i czytelnia:

Baniłów ruski	dziel: 20	pism: 2	(K. Czerniowce)

Karapcziu	" 50	" 1	" "

9. Powiat Wyżnica.

Ludność: 15.168, z tego Polaków: 10·240/0. (Spis 1900 r.)

Gmin: 28.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 0 na 38.

Koło: Milijów.

Szkółka początkowa:

Milijów

ucz: 21

(K. Czerniowce)

Wypożyczalnia i czytelnia:

Milijów

dzieł: 142 pism: 3 (K. Czerniowce)

Kraj: **Bośnia.**

Wypożyczalnie i czytelnie:

Devetina

dzieł: 80 pism: 3 (K. I. Kraków)

Dubrawa

„ 80 „ 3 „ „

Gumiera

„ ? „ „ „ „

Martinac

„ 80 „ „ „ „

Rakować

„ 80 „ 3 „ „

Kraj: **Dania.**

Biblioteka ruchoma dla wychodźców:

Kopenhaga

dzieł: 90 pism: — (K. Limanowa)

XIII. Obraz działalności T. S. L.

wedle Kół, Związków Okręgowych i Zarządu Głównego w roku 1910.

L. p.	K O Ł A	Rok założenia	Liczba członków	Szkół średnich	Uczniów w nich	Szkół lud. utrzym. całkowicie przez Koło	Dzieci	Szkół lud. utrzym. częściowo przez Koło	Dzieci	Szkół lud. pod opieką Koła	Dzieci	Szkółek początkowych	Dzieci	Szkolnych kurs. uzup. przem. handl. i zawod.	Uczniów	Kursów dla dorosłych analiab.	Uczniów	Ochronkę i uczelnię	Dzieci	Burs	Uczniów	Wypożyczalni książek	Wypoż. połącz. z czytelniami	Czytelni	Bibliotek publicznych miejskich	Bibliotek ruchomych	Książek ogółem	Pism ogółem	Domów ludowych	Odczytów pogadan.		Obchodów nar. i wiecz. patriot.	Koncertów i przedstawień dla ludu i młodzieży	Koncertów, przeds. teatr., zabaw, rautów, festynów, went. itd.	Wycieczek ludowych	Wieczór oświatowych i zjazdów kierowników czytelni	Obrot kasowy						
																														Z obrazami świetlnymi	Bez obrazów świetl.						Do-chody	Wy-datki					
																																							K.	h	K.	h	
1	Andrychów	1903	37	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	—	331	42	241	10			
2	Baligród *)	1906	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
3	Bełz	1903	74	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	9	—	768	27	—	1	47	2	—	—	—	—	579	69	595	15		
4	Bezbrudy **)	1908	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
5	Biała im. Wład. Jagiełły	1894	139	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	1	—	—	—	—	583	5	—	7	40	1	—	—	4	1	4723	95	4435	55		
6	Białobrzegi	1909	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	140	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	50	48	12			
7	Bielsko	1909	35	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	79	—	—	2	21	4	—	—	1	1	—	120	10	167	18		
8	Bircza (nie nadesł. spr.)	1903	27	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	273	1	—	—	—	—	2	—	—	—	308	—	124	—			
9	Bochnia im. Maryi Ko-	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
	nopnickiej	1905	208	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17	3	—	—	—	3849	23	—	13	13	3	4	1	—	—	2117	95	1739	28			
10	Bohorodczany	1903	40	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	630	1	—	—	—	—	5	4	5	—	—	413	97	452	65		
11	Bojanów *)	1905	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
12	Bolechów im. Juliusza	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	Słowackiego	1903	77	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	760	—	—	3	—	1	1	1	—	—	798	36	825	30			
13	Bołszowce	1910	68	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	97	3	—	—	36	3	—	2	—	—	37	—	12	22			
14	Borynia im. Juliusza	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	Słowackiego	1909	102	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	282	6	—	—	9	2	2	2	—	—	1081	59	924	03			
15	Borszczów	1902	178	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	17	—	—	—	3421	34	3	15	51	2	—	4	—	—	2747	58	1770	78			
16	Borysław	1897	261	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	4266	29	—	29	1	4	2	61	2	—	7721	54	7106	94			
17	Borzęcin	1904	46	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	120	4	1	—	39	4	1	—	2	—	45	—	44	24			
18	Bóbrka	1906	55	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	815	13	—	—	—	1	1	1	—	—	217	36	141	—			
19	Brody	1902	213	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	24	—	—	—	1580	31	—	10	44	4	—	—	—	—	1908	71	1941	34			
20	Brzesko	1900	61	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	302	12	—	9	1	3	1	—	—	—	1085	05	1062	24			
21	Brzeszcze	1906	40	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	480	4	—	—	6	3	1	8	2	—	729	29	676	90			
22	Brzeżany I.	1893	182	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	21	—	—	—	664	—	—	—	62	4	1	8	—	1	2651	67	2126	87			
23	Brzeżany II. im. Tad.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	Kościuszki *)	1909	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Brzostek	1908	62	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	—	—	—	—	631	7	—	—	8	2	2	—	1	—	629	55	616	40			
25	Brzozdowce	1910	134	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	50	2	—	1	7	2	—	5	—	—	1876	77	1859	25			
26	Buczacz	1902	114	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	14	—	—	—	1888	28	—	—	11	4	3	—	—	—	1698	17	1924	60			
27	Budzanów	1903	54	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	738	2	—	—	4	3	1	—	—	—	257	34	293	86			
28	Bukaczowce im. Tad.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Kościuszki	1904	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	360	2	—	1	6	1	—	1	—	—	70	—	70	—	—	—	—
29	Bukowsko *)	1906	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
30	Bursztyn	1904	48	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	75	5	—	1	4	1	—	2	—	—	283	54	98	47			
31	Busk	1903	49	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	697	4	—	15	1	1	—	—	—	302	29	418	22				
32	Chodorów im. Artura	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Grottgera	1904	95	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	384	5	—	9	13	1	1	1	—	—	351	—	266	98			
33	Chorostków	1910	35	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	—	—	—	482	16	—	—	11	1	1	—									

*) Nieczynne i nie nadesłało sprawozdania. **) Rozwiązane w roku 1910.

[illegible]

*) Nieczynne i nie nadesłało sprawozdania.

***) Rozwiązane w roku 1910.

***) Nie nadesłało sprawozdania.

1) Utrzymuje 1 szkołę wspólnie z Kołem w Kołomyi.

4) utrzymuje 2 szkoły początkowe w Dąbrowie i Dobranicy wspólnie z Kołem Jeża Lwów.

L. p.	K O Ł A	Rok założenia	Liczba członków	Szkół średnich	Uczniów w nich	Szkół lud. utrzym. całkowicie przez Koło	Dzieci	Szkół lud. utrzym. częściowo przez Koło	Dzieci	Szkół lud. pod opieką Koła	Dzieci	Szkółek początkowych	Dzieci	Szkołnych kurs. uzup. przem. handl. i zawod. Uczniów	Kursów dla dorosłych analiab. Uczniów	Ochronkę i uczelnię	Dzieci	Burs	Uczniów	Wypożyczalni książek	Wypoż. połącz. z czytelniami	Czyteln	Bibliotek publicznych miejskich	Bibliotek ruchomych	Książek ogółem	Pism ogółem	Domów ludowych	Odczytów pogadan.		Obchodów nar. i wiecz. patriot. Koncertów i przedstawień dla ludu i młodzieży	Koncertów przedśw., teatr., zabaw rautów, festynów, w. cut itd.	Wycieczek ludowych	wiewow oświatowych i zjazdów kierowników czyteln.	Obrót kasowy							
																												Z obrazami swi tnymi	Bez obrazów świetl.					Do-		Wy-					
																																		chody	datki	K.	h	K.	h		
191	Przeworsk	1904	182	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	141	—	—	—	3	18	—	—	—	—	4656	66	—	6	5	—	—	1	—	—	2723	10	3035	22		
192	Przywóz	1906	57	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	279	2	—	1	1	—	—	13	—	1	—	342	77	168	32	
193	Puńców*)	1905	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
194	Radłów	1907	93	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	164	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
195	Radomyśl Wielki im. Bol. Śmiałego	1907	38	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	—	1	—	—	—	—	—	116	85	98	43	
196	Radymno im. J. Zacharyasiewicza	1903	53	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	732	—	—	—	15	2	—	—	—	—	202	80	330	04		
197	Radziechów	1903	40	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	125	—	68	—		
198	Rakszawa	1905	40	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	379	—	—	4	—	5	6	—	—	—	356	78	337	32		
199	Rawa ruska im. Tad. Kościuszki	1899	104	—	1)	—	—	—	—	4	391	—	—	—	—	—	—	1	30	1	22	6	—	—	—	767	—	—	3	9	1	1	2	1	1	1249	04	1054	34		
200	Rohatyn	1903	84	—	1	55	—	—	—	—	—	1	30	—	—	—	—	—	—	19	—	1	—	—	—	2142	48	—	28	39	2	2	2	—	1	2027	34	2129	58		
201	Ropczyce im. Stanisława Wyspiańskiego	1904	105	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	1	—	—	—	—	1533	9	—	2	5	2	—	—	—	396	38	593	30			
202	Rożniatów	1905	95	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	524	4	—	—	8	4	1	3	—	—	426	14	392	88		
203	Rozwadów	1908	75	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4	—	—	—	—	522	7	—	15	3	—	—	—	—	491	60	445	42			
204	Rudki	1903	97	—	—	—	—	—	—	—	—	4	83	—	—	—	—	—	1	22	16	—	1	—	—	520	36	—	—	33	4	—	—	—	3511	51	3510	72			
205	Rzeszów	1892	427	—	2)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	18	—	—	—	22	12	—	—	—	—	6279	47	—	11	164	3	4	3	4	1	11330	24	11276	60		
206	Rymanów	1910	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	96	12	26	16			
207	Sambor	1895	361	—	—	—	3	173	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	33	—	—	—	—	—	5003	46	2	11	108	3	4	3	—	1	5130	87	5401	07		
208	Sanok	1893	177	—	1	41	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	15	21	4	—	—	—	3739	22	—	12	4	5	—	2	—	—	5773	24	5365	60			
209	Sądowa Wisznia	1908	79	—	—	1	58	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	1240	—	—	—	2	3	1	3	—	—	735	91	588	89		
210	Schodnica	1909	106	—	1	40	—	—	—	—	—	—	—	1	21	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	338	10	—	1	5	4	—	8	—	—	1836	44	1659	34		
211	Sieniawa	1893	119	—	—	—	—	—	—	1	72	—	—	—	—	—	—	—	—	3	15	—	—	—	—	2736	40	—	10	64	4	—	1	2	—	733	05	745	54		
212	Siersza im. Tadeusza Kościuszki	1908	87	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	422	9	—	—	14	2	1	—	—	—	82	66	85	28		
213	Skafat	1902	166	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	78	—	—	—	1	20	—	—	—	—	2313	81	—	—	28	3	3	5	—	3	786	84	570	04		
214	Skawina*)	1906	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
215	Skole	1904	85	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	666	—	—	11	1	2	2	1	—	—	1295	56	1382	61		
216	Sokal	1904	120	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23	—	—	—	—	—	3945	63	—	28	55	14	5	—	—	—	987	83	1229	96		
217	Sokolniki*)	1902	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22	50	16	—		
218	Sołotwina	1903	60	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4	2	—	—	—	320	60	607	96		
219	Stanisławów I. męskie	1892	684	—	—	1	52	5	371	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	36	—	—	—	—	5626	77	—	22	215	18	2	1	—	2	6992	74	7603	96		
220	Stanisławów II. Pań	1892	364	—	1	41	4	255	2	169	—	—	—	1	14	—	—	1	46	—	—	—	—	—	—	1656	37	—	6	12	18	6	4	1	1	7480	38	7719	18		
221	Stanisławów III. Sienkiewicza	1903	107	—	—	—	1	32	1	105	—	—	—	—	—	—	—	2	182	—	—	4	4	—	—	703	—	1	—	4	5	4	—	1	—	334	—	539	64		
222	Stara Sól	1907	64	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	240	5	—	—	—	6	3	—	—	—	166	22	184	42			
223	Starunia**)	1904	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
224	Stary Sambor	1903	94	—	—	1	85	—	—	—	—	—	—	—	1	14	—	—	—	2	—	—	—	—	—	320	—	—	2	3	4	—	2	—	1592	71	1929	81			
225	Stary Sącz	1904	60	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	108	1	36	—	—	2	—	—	—	—	—	800	—	—	16	—	4	2	—	—	1	1042	57	1142	91		
226	Stonawa*)	1903	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
227	Stryj	1893	442	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	35	—	—	—	1	35	3	13	—	—	—	2750	42	—	—	34	11	—	2	—	—	15044	31	14791	69		

*) nieczynne i nienadesłało sprawozdania.

**), rozwiązane w roku 1910.

¹⁾ utrzymuje szkołę ludową wspólnie z Kołem Jeża Lwów.

2) utrzymuje szkołę ludową w Jaworzu średnim pow. Bielsk wspólnie z innymi

Kołami.

[illegible]

*) Nieczynne i nie nadesłało sprawozdania.

***) Nieczynne w roku 1910.

1) utrzymuje szkołę ludową w Jaworzu średnim pow: Bielsk wspólnie z innymi Kołami.

2) przyczynia się do utrzymania szkoły ludowej w Jaworzu średnim pow. Bielsk.

L. p.	K O Ł A	Rok założenia	Liczba członków	Szkół średnich	Uczniów w nich	Szkół lud. utrzym. całkowicie przez Koło	Dzieci	Szkół lud. utrzym. częściowo przez Koło	Dzieci	Szkół lud. pod opieką Koła	Dzieci	Szkółek początkowych	Dzieci	Szkolnych kurs. uzup. przem. hand. i zawod.	Uczniów	Kursów dla dorosł. amafab.	Uczniów	Ochronek i uczelń	Dzieci	Burs	Uczniów	Wypożyczalni książek	Wypoż. połącz. z czytelniami	Czytelni	Bibliotek publicznych miejskich	Bibliotek ruchomych	Książek ogółem	Pism ogółem	Domów ludowych	Odczytów pogadan.		Obchodów nar. i wiecz. patriot. Koncertów i przedstawień dla ludu i młodzieży	Koncertów przedś. teatr., zabaw rautów, festiwnów, went. itd.	Wycieczek ludowych	Wiecz. oświatowych i zjazdów kierowników czytelni	Obrot kasowy							
																														Z obrazami świetlnymi	Bez obrazów świetl.					Do-chody	Wy-datki						
																																						K.	h	K.	h		
269	Zaleszczyki	1903	117	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	14	—	—	—	—	—	—	—	19	—	—	—	—	525	54	—	1	20	8	2	2	1	2	3107	13	2982	—		
270	Założce	1902	33	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	694	14	—	8	138	9	4	1	—	—	696	37	729	—		
271	Zamarstynów**)	1910	149	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	372	10	—	—	7	6	—	—	—	—	220	—	196	—		
272	Zator	1907	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	493	—	—	14	—	2	—	2	—	—	1398	10	1401	—		
273	Zbaraż	1902	59 ¹⁾	—	—	—	—	1	29	—	—	—	—	—	1	40	1	13	—	—	—	—	17	—	—	2	—	1415	52	—	17	34	5	—	—	1	—	—	503	55	347	—	
274	Zborów	1903	48	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	—	—	—	—	—	794	16	—	—	11	4	—	—	—	—	174	74	139	—		
275	Zebrzydowice	1905	26	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	132	5	—	—	—	—	3	—	—	—	85	90	141	23		
276	Złoczów	1893	209	—	—	3	167	—	—	—	1	46	—	—	—	—	3	?	—	—	—	—	1	39	—	—	—	4381	62	—	19	54	3	—	—	—	—	9855	49	9143	95		
277	Żabie	1903	33	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
278	Żabno	1906	44	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	186	—	—	—	—	1	—	—	—	—	72	96	157	08		
279	Żołynia	1909	57	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	50	1	—	—	24	1	1	5	—	—	79	15	50	—		
280	Żółkiew	1901	369	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	45	1	17	—	—	—	1628	32	1	10	102	5	9	—	1	—	1422	07	1997	23		
281	Żurawno	1903	134	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	755	11	—	—	10	—	2	—	2	—	1199	63	1128	56		
282	Żydaczów	1904	117	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	805	8	—	7	7	1	—	—	—	—	733	93	617	27		
283	Żywiec	1896	230	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	20	—	—	—	—	—	7	3	—	—	—	—	999	13	—	—	28	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Związki Okręg. T. S. L.																																											
1	Biała	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	292	04	202	19
2	Brzeżany	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Jarosław	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Jasło	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Kołomyja	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	Kraków	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Lwów	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	Nowy Sącz	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Nowy Targ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Rzeszów	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Sanok	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Stanisławów	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					

1) Założyło prywatne gimnazjum realne.

*) Patrz spraw. finansowe str. XII.

Zestawienie ogólne.

KRAJ	Kół		Liczba członków		Szkół średnich		Uczniów		Szkół lud., utrzym. całkowiec przez Koła		Dzieci		Szkół lud., utrzym. częściowo przez Koła		Dzieci		Szkół lud. pod opieką Koła		Dzieci		Szkołek początkowych		Dzieci		Szkolnych kursów uzupełn. przemysł. handl. i zawod.		Dzieci		Kursów dla dorosł. analfab.		Uczniów		Ochronek i uczelń		Dzieci			
Burs	Uczniów		Wypożyczalni książek		Wypożyczalni połączonych z czytelniami		Czytelń		Bibliotek publ. miejski.h		Bibliotek ruchomych		Książek ogółem		Pism ogółem		Domów ludowych		Odczytów pogadan.		Obchodów narod. wieczorów patriotycz.		Koncertów i przedstawień dla ludu i młodzieży		Koncertów, przedst. teatr. zabaw, rautów, festynów, weni itd.		Wycieczek ludowych		Wicow oświatowych zjazdów kierowników czytelń		Obrót kasowy							
z obrazami świetlnymi		bez obrazów świetln.																																				

*) Bez Zarządu Głównego T. S. L.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKÓW
ZARZĄDU GŁÓWNEGO
TOWARZYSTWA SZKOŁY LUDOWEJ
ZA ROK 1910.

a) Bilans Towarzystwa Szkoły Ludowej z dniem 31. grudnia 1910 r.

Stan czynny.

	Kor.	h.	Kor.	h.	Kor.	h.
1. Lokacja Funduszu żelaznego.						
Depozyt w Filii Banku krajowego w Krakowie:						
4 1/2% listy zast. Gal. Banku krajowego	200	—				
4% listy zast. Gal. Banku krajowego	45300	—				
4% „ Gal. Tow. kredyt. ziem.	20000	—				
4% „ Gal. pożyczki krajowej	1000	—				
4% oblig. kolej.	16000	—				
4% oblig. komunal.	1800	—				
3% los Austr. zakł. kredyt. ziem.	200	—				
Akcyje Banku ziem. w Poznaniu (Mk 5000)	5000	—	89500	—		
Książeczka Gal. Kasy Zal. we Lwowie L. 24			2000	—		
Dług funduszu bieżącego			45024	66	136524	66
2. Nieruchomości i ruchomości.						
(Po cenie kupna.)						
Parcele i budynki szkolne			624927	64		
Domy ludowe			7075	50		
„ kół T. S. L. (Tarnopol)			66600	—		
„ burs TSL. (Zw. O. Lwów i Tarnopol)			325929	62		
Inwentarz ruchomy Biura Zarządu Głównego			16544	96		
Zbiory naukowe i inwentarz ruchomy szkół			65546	43		
Urządzenie Kół, czytelń, kursów nauki pocz. ochronek, burs, domów ludowych			29401	12		
Książki w czytelniach i wypożyczalniach Tow. Szkoły Lud.			167886	72	1303911	99
3. Fundusz bieżący Zarządu Głównego.						
Gotówka w kasie 31 grudnia 1910			4026	22		
Depozyt w Urzędzie podatk. w Gorlicach			20000	—		
Lokacja Daru Grunwaldzkiego			472972	90		
„ Funduszu im. Fr. Preisendanza			9496	12		
Dłużnicy:						
Pocztowa Kasa Oszcz. Wiedeń	19405	76				
Koła Tow. Szkoły Lud.	129607	56				
Różni	41013	01	190026	33		
Zapasy książek w Centr. Składnicy			24858	57		
„ nakładów własnych			9857	64		
„ wydawnictw i druków			10718	22		
Przeźrocza w wypożyczalni			8174	14		
Niedobór lat ubiegłych	186761	19				
Niedobór roku sprawozdawczego	176270	85	363032	04	1113162	18
					2553598	83

Stan bierny.

	Kor.	h.	Kor.	h.	Kor.	h.
1. Fundusz żelazny.						
Stan funduszu żelaznego w dn. 31 grudnia 1910					136524	66
2. Majątek T. S. L. w nieruchomościach i ruchomościach.						
Stan majątku w dniu 31 grudnia 1910 po umorzeniu					893035	40
Ciężary hipoteczne itp.					128000	—
Fundusz na umorzenie majątku					282876	59
					1303911	99
3. Fundusz bieżący Zarządu Głównego.						
Fundacje:						
Zapis ś. p. Dra Sysaka	1000	—				
„ „ Neumana	20000	—				
„ „ Klipunowskiego	2000	—				
„ „ Zubrzyckiego	12620	26	35620	26		
Fundusze:						
Fundusz na szkołę w Hałcnowie	12200	54				
„ „ „ im. E. Bandrowskiego	100	—				
„ na dubiosa	10000	—				
„ Seminar. im. Fr. Preisendanza	9496	12				
„ na kresy zachodnie im. K. Kostkiewicza	5168	73				
„ styp. wieczysty im. St. Wy-						
spiańskiego	1462	16				
„ styp. im. śp. Koziebrodzkiej	250	—				
„ Daru Grunwaldzkiego	472972	90				
„ im. Maryi Konopnickiej	1004	06				
„ burs im. Andrzeja Potockiego	79002	80	591657	31		
Wierzyciele:						
Filia Banku kraj. w Krakowie (Rk L. 2.)	71547	—				
„ „ „ „ (Rk L. 214.)	51930	—				
Różni	148640	96				
Fundusz żelazny	45024	66				
Fundusz Daru Grunwaldzkiego (część ulokowana na nieruchom. i urządzeniu szkół kresowych)	168741	99	485884	61	1113162	18
					2553598	83

b) Rk. wyniku obrotów funduszu bieżącego Zarządu Głównego T. S. L.

Niedobór.

za rok 1910.

Nadwyżka.

	Koron	hal.		Koron	hal.
1. Przewodnik oświatowy	2829	88	11. Nakłady własne	1901	73
2. Utrzymanie szkół	75085	31	12. Wydawnictwa dochodowe	16801	27
3. Zasiłki	30403	45	13. Dar narodowy Trzeciego maja	42418	13
4. Koszta zarządu i organizacyi Towarzystwa	29195	44	14. Dary i zapisy	20999	74
5. Przelew do Rku majątku Tow. (dokupno nieruchom i ruch.)	134966	61	15. Wkłádki członków przy Zarządzie Głównym	133	—
6. Różne procenta (różnica)	5478	20	16. 25% wkładek członków od Kół	10874	64
7. Kalendarze T. S. L. na rok 1909 (dodatkowo)	656	28	17. Loterya fantowa T. S. L.	15721	52
8. " " " 1910 "	4970	59	18. Kalendarz T. S. L. na rok 1911	1368	48
9. Komisya statystyczna	3576	31	19. Wypożyczalnia przeźroczy	309	78
10. Centralna składnica książek	2552	22	20. Odzyskane salda	2915	15
			21. Niedobór roku sprawozdawczego	176270	85
	289714	29		289714	29

I. Rk Przewodnika Oświatowego T. S. L.

Winien

Ma

1910			Kor.	h.	Kor.	h.	1910			Kor.	h.	Kor.	h.
Grudnia	31	Papier, druk, broszurowanie i t. p.	4320	54			Grudnia	31	Wpływ z abonamentu	1010	55		
"	"	Honorarya autorskie	130	92			"	"	Obciążono Koła T. S. L. za abonament	1016	—		
"	"	Koszta administracyjne	2335	64			"	"	Czysty wpływ z inseratów	1930	67		
"	"	Pozycye przejściowe	407	70	7194	80	"	"	Pozycye przejściowe	407	70	4364	92
							"	"	Niedobór			2829	88
					7194	80						7194	80

II. Rk Centralnej Składnicy książek

Winien

Ma

1910			Kor.	h.	Kor.	h.	1910			Kor.	h.	Kor.	h.
Stycznia	1	Zapasy książek po cenie kupna			25030	23	Grudnia	31	Książki sprzedane			28012	13
Grudnia	31	Książki zakupione (z oprawą)	25721	41			"	"	Pozycye przejściowe			4204	21
"	"	Koszta administracyjne	4671	28			"	"	Zapasy książek po cenie kupna			24858	57
"	"	Pozycye przejściowe	4204	21	34596	90	"	"	Niedobór			2552	22
					59627	13						59627	13

III. Rk Nakładów własnych T. S. L.

Winien

Ma

1910			Kor.	h.	Kor.	h.	1910			Kor.	h.	Kor.	h.
Stycznia	1	Zapasy nakładów własnych po cenie kupna			6980	30	Grudnia	31	Subwencya Wyd. kraj. we Lwowie . .	1000	—		
Grudnia	31	Koszta druku, papieru, oprawy i honorarya			3204	91	"	"	Dar Ewy z Załucza	150	—	1150	—
"	"	N a d w y ż k a dochodu			1901	73	"	"	Książki sprzedane			1079	30
							"	"	Zapasy książek po cenie kupna			9857	64
					12086	94						12086	94

IV. Rk Wydawnictw dochodowych

Winien

Ma

1910			Kor.	h.	Kor.	h.	1910			Kor.	h.	Kor.	h.
Stycznia	1	Zapasy wydawnictw po cenie kupna . .			11766	14	Grudnia	31	Firma Lipschütz, Skole (zapałki) 0/0 . .	142	87		
Grudnia	31	Koszta wydawnictw	9961	83			"	"	" „Elster i Topf“, Lwów (tutki				
"	"	Zwroty od kół i innych odbiorców . . .	2731	37			"	"	" „Promień“ 0/0	5302	71		
"	"	Koszta administracyjne	7114	06			"	"	Firma „Kolińska Fabryka cykoryi“, ryczałt	2000	—		
"	"	Czysty zysk z kart ilumin. Trzeciego maja					"	"	Kram grunwaldzki: czysty zysk	1698	—		
"	"	przenies. narach. Daru Trzeciego maja	7330	64	30107	62	"	"	Marki grunwaldzkie: brutto	4753	41		
"	"	Pozycye przejściowe	2969	72	16801	27	"	"	Karty iluminacyjne Trzeciego maja: czysty				
"	"	N a d w y ż k a dochodu					"	"	zysk	7330	64		
							"	"	Wydawnictwa sprzedane: brutto	23759	46		
					58675	03	"	"	Pozycye przejściowe	2969	72	47956	81
							"	"	Zapasy wydawnictw po cenie kupna . .			10718	22
												58675	03

V. Rk Wypożyczalni Przeźroczy

Winien

Ma

1910			Kor.	h.	Kor.	h.	1910			Kor.	h.	Kor.	h.
Stycznia	1	Wartość klisz (i ruchomości)			6337	37	Grudnia	31	Wpływ z abonamentu			2969	72
Grudnia	31	Klisze zakupione (i ruchomości)	2745	01			"	"	Pozycye przejściowe			908	24
"	"	Koszta administracyjne	1751	70			"	"	Wartość klisz i ruchomości	9082	38		
"	"	Pozycye przejściowe	908	24	5404	95	"	"	Umorzenie za 1910 r. (10%)	908	24	8174	14
"	"	N a d w y ż k a dochodu			309	78							
					12052	10						12052	10

VI. Rk Utrzymania szkół

(z wyłączeniem kosztów zakupu parcel, budowy, zbiorów naukowych i inwentarza).

Winien.

Ma.

1910		WYDATKI:		Kor.	h.	Kor.	h.	1910		DOCHODY:		Kor.	h.	Kor.	h.
Grudnia	31	1. Gimnazjum i Seminarium w Białej .				41559	03	Grudnia	31	1. Gimnazjum i Seminarium w Białej:					
"	"	2. Seminarium im. Fr. Preisendanza w Krakowie				27897	86	"	"	a) Subwencje Sejmu krajowego, Lwów					
"	"	3. Gimnazjum w Orłowej:						"	"	1) na Seminarium	3500	—			
"	"	a) rzeczywiste wydatki	64229	90				"	"	2) „ Gimnazjum	5000	—			
"	"	b) pozycye przejściowe	80354	83	144584	73		"	"	b) Dar Koła Pań T. S. L. Kraków, na Seminarium	1000	—			
"	"	4. Szkoła wydziałowa w Białej				50277	36	"	"	c) Dar Pow. Kasy Oszcz., Wadowice, na Seminarium	50	—			
"	"	5. „ „ w Mor. Ostrawie				51000	82	"	"	d) Dar Pow. Kasy Oszcz., Wadowice, na Gimnazjum	50	—			
"	"	6. „ „ pospolita w Leszczynach				10218	66	"	"	e) Zasiłek Tow. wspier. gimn., Biała za r. 1908/9	1500	—			
"	"	7. „ „ w Hałcnowie				5726	30	"	"	f) Zasiłek Tow. wspier. gimn., Biała za r. 1909/10	1500	—			
"	"	8. „ „ w Przywozie				6837	83	"	"	g) Subwencya Rady powiatowej, Biała, na środki naukowe za r. 1908/9	100	—			
"	"	9. „ „ w Hermanicach				5726	01	"	"	h) Subwencya Rady powiatowej, Biała za r. 1908/9	250	—			
"	"	10. „ „ w Radwanicach*)						"	"	i) Dar Koła T. S. L. Kamionka strum., na Seminarium	10	—			
"	"	11. „ „ w Maryańskich Górach*)						"	"	j) Dary osób prywatnych:					
"	"	12. „ „ w Jaworzu*)						"	"	1) Adolf Cieński, Lovrana	24	—			
"	"	13. Inne szkoły				4168	19	"	"	2) Alojzy Jahl, Biała	20	—			
"	"	14. Stypendya wypłacone uczniom Seminarium w Białej				2549	—	"	"	3) Ks. Biskup Pelczar, Przemyśl	10	—			
"	"	15. Remuneracye nauczycielom				150	—	"	"	4) Inż. Glatman, Biała	5	—			
"	"	16. Koszta organizacji klas eksponowanych we wschodniej części kraju				16435	75	"	"	5) Inni	1	80			
										k) Taksy wstępne za r. 1908/9	262	40			
										l) Opłaty szkolne za r. 1908/9	210	—			
										m) „ „ „ 1909/10	1032	60			
										n) „ „ „ 1910/11	1801	80			
										o) Inne dochody	3556	90	19884	50	
										2. Seminarium imienia Fr. Preisendanza w Krakowie:					
										a) Subwencya Sejmu krajowego, Lwów	2000	—			
										b) „ Rady miasta, Kraków	1500	—			
										c) „ (część) Min. Oświaty	1000	—			
										d) Opłaty szkolne	23290	—			
										e) Niedobór do pokrycia z ewent. subwencji	349	38	28139	38	
										3. Gimnazjum w Orłowej:					
										a) Subwencya Wydziału kraj., Lwów	3000	—			
										b) Dary	217	83			
										c) Zwrot połowy wydatków od Macierzy szkolnej w Cieszynie	51999	21			
										d) Pozycye przejściowe	80354	83			
										e) Inne zwroty	25	—	135596	87	
										Do przeniesienia			183620	75	
										</					

VI. Rk Utrzymania szkół

(z wyłączeniem kosztów zakupu parcel, budowy zbiorów naukowych i inwentarza).

Winien.

Ma.

		WYDATKI:		Kor.	h.	Kor.	h.			DOCHODY:		Kor.	h.	Kor.	h.
1910		Z przeniesienia . . .				367131	54	1910		Z przeniesienia . . .				183620	75
Grudnia	31							Grudnia	31	4. Szkoła wydziałowa w Białej:					
										a) Subwencja Sejmu kraj., Lwów . . .	50400	—			
										b) Subwencja Wydziału kraj., Lwów, na kursa buchalteryi	200	—			
										c) Subwencja Rady powiat., Biała . .	250	—			
										d) Subwencja Izby handlowo-przem., Kraków, na kurs krawieczyzny . .	200	—			
										e) Subwencja Rady szk. kraj., Lwów, na kurs szycia	312	72			
										f) Subwencja miej. Muzeum dla rze- miosł, Kraków, na kurs robót . .	100	—			
										g) Subwencja Pow. Kasy Oszczęd., Wadowice	50	—			
										h) Inne dochody	9	—	51521	72	
								"	"	5. Szkoła wydziałowa w Mor. Ostrawie:					
										a) Subwencja Wydziału kraj., Lwów . .	8000	—			
										b) Subwencja Rady m. Mor. Ostrawa	3750	—			
										c) Subwencja Wydziału kraj., Lwów, na szkoły przem. uzup.	200	—			
										d) Subwencja Rady m. Mor. Ostrawa na szkoły przem. uzup.	100	—			
										e) Subwencja Rady powiatow. Biała, na szkoły przem. uzup.	30	—			
										f) Dar gminy Mor. Ostrawa (zwrot grosza czynszowego)	226	33			
										g) Opłaty z kopalń	3443	42			
										h) Czesne	126	72			
										i) Inne	1099	77	16976	24	
								"	"	6. Szkoła pospolita w Leszczynach:					
										a) Subwencja Sejmu kraj., Lwów . .	9600	—			
										b) Inne	5	12	9605	12	
								"	"	7. Szkoła pospolita w Hałcnowie:					
										Różne			141	20	
								"	"	8. Szkoła pospolita w Przywozie:					
										a) Subwencja gminy Przywóz	300	—			
										b) Inne	138	05	438	05	
								"	"	9. Szkoła pospolita w Hermanicach:					
										a) Subwencja Wydziału kraj., Lwów	1000	—			
										b) Subwencja Sejmu śląskiego (połowa wypłacona)	400	—			
										c) Inne	142	—	1542	—	
								"	"	10. Szkoła pospolita w Radwanicach*)					
								"	"	11. " " w Maryńskich Górach*)					
								"	"	12. " " w Jaworzu*)					
								"	"	13. Inne szkoły:					
										a) Tow. Wzaj. Ubezp. w Krakowie, na szkoły kresowe	1000	—			
		Do przeniesienia . . .				367131	54			Do przeniesienia . . .	1000	—	263845	08	

*) Patrz: wydatki.

Winien.

Rk Utrzymania szkół
(z wyłączeniem kosztów zakupu parcel, budowy, zbiorów naukowych i inwentarza).

Ma.

		WYDATKI:		Kor.	h.	Kor.	h.			DOCHODY:		Kor.	h.	Kor.	h.
1910								1910							
Grudnia	31	Z przeniesienia . . .				367131	54	Grudnia	31	b) Adam Grzybowski, Chersoń, na szkoły kresowe	1000	—	263845	08	
										c) Subwencya Rady szk. kraj., Lwów, na kursa analfabetów	1266	22			
										d) Dary	1850	—			
										e) Inne	18	50			
											1724	32	5859	04	
								"	"	14. Fundusz na stypendya dla uczniów Seminarjum w Białej:					
										A) Rady powiatowe:					
										a) Rada powiatowa, Ropczyce	100	—			
										b) " " Nisko	100	—			
										c) " " Biała	200	—			
										d) " " Żółkiew	50	—			
										e) " " Sanok	100	—			
										f) " " Żywiec	100	—			
										g) " " Kraków	100	—			
										h) " " Łańcut	100	—			
										i) " " Wadowice	100	—			
										B) Rady miejskie:					
										a) Rada miasta, Tarnów	100	—			
										b) " " Drohobycz	100	—			
										c) " " Przemyśl	300	—			
										d) " " Lwów	100	—			
										e) " " Kraków	300	—			
										f) " " Bochnia	100	—			
										g) " " Nowy Sącz	100	—			
										C) Koła T. S. L.					
										a) Koło T. S. L., Jordanów	100	—			
										b) " " Dublany	100	—			
										c) " " Borszczów	100	—			
										d) " " Krosno	50	—			
										e) " " Żywiec	100	—			
										f) " " Rozwadów	100	—			
										g) " " Wadowice	100	—			
										h) " " Przemyśl (Pań)	50	—			
										i) " " " (Sienkiewicza)	50	—			
										j) " " Stanisławów (męskie)	20	—			
										k) " " Kraków I.	100	—			
										l) " " " VI.	160	—			
										m) " " Kamionka strumił.	10	—			
										D) Osoby prywatne:					
										a) Odo Bujwid	100	—			
										b) Dr. Ernest Adam	100	—			
										c) Zwroty	50	—	3340	—	
		Do przeniesienia . . .				367131	54			Do przeniesienia . . .			273044	12	

Winien.

(z wyjątkiem kosztów zakupu parcel, budowy zbiorów naukowych i inwentarza).

Ma.

[illegible]

VII. Zasiłki udzielone przez Zarząd Główny T. S. L.
w roku 1910.

Koło T. S. L.	K. h.	Koło T. S. L.	K. h.
Koło Belz w książkach . . .	60 —	Z przeniesienia . . .	11991 88
" " w gotówce . . .	40 —	Koło Kossów. na czyt. . .	149 —
" Borszczów, na szkołę		" Kozowa, na czyt. w ks.	50 —
w Słobódce turył. . .	600 —	" Kraków I.	300 —
" Brody, na szkoły . . .	300 —	" " IV. na kurs. ośw.	300 —
" Brzeżany czyt. w got.	400 —	" " V.	790 —
" Buczac, szkoły . . .	200 —	" " VI. na wyd. od-	
" " czyt. w got.	200 —	czytów	250 —
" " inne cele Koła	93 —	" Krasne, na szkoły . .	60 —
" Budzanów czyt. w got.	60 —	" Krosno na szkołę w Czar-	
" Borynia czyt. w got. .	100 —	norzekach	250 —
" Czerniowce	2570 07	" Kurowice na czyt. . .	50 —
" Il. Czortków	200 —	" Lipnik na czyt. . . .	150 —
" Dębica	136 26	" Lubaczów, na szkołę	
" " kurs analf. . . .	50 —	w Załużu	200 —
" Dobromil szkoła w Gra-		" akad. Lwów, na dom	
bownicy	200 —	lud. w Zawałowie . .	500 —
" Dolina czyt. w ks. . .	60 —	" IV. Lwów na czyt. w ks.	200 —
" Drohobycz czyt. w got.	50 —	" techn. Lwów. na czyt.	550 —
" Drohobycz bursy . . .	100 —	" Kościuszki Lwów, na	
" Dublany domy lud. . .	500 —	szkoły	200 —
" Gliniany domy lud. . .	100 —	" Goldmana, Lwów, na	
" Grodzisko czyt. w got.	20 —	czyt.	124 —
" Grodzisko czyt. w ks.	20 —	" Łanczyn, na szkołę	
" Gródek Jag. szkoły . .	200 —	w Łanczynie	550 —
" Grybów czyt. w ks. . .	50 —	" Łąki	6 28
" Grzymałów czyt. w got.	50 —	" Mielnica na czyt. . .	50 —
" Horodenka czyt. w got.	132 70	" Mikulińce na czyt. . .	50 —
" Horożanka na szkoły . .	36 30	" Mikuszowice na czyt.	
" Husiatyn czyt. w got. .	247 —	w ks.	60 —
" Janów na szkołę w Jam-		" Mikołajów na czyt. . .	65 17
melnie	150 —	" Miłówka na czyt. w ks.	60 —
" Jarosław na szkoły . . .	500 —	" Mosty wielkie na czyt.	50 —
" Jarosław kurs. analf. . .	500 —	" Nadwórna, na szkoły .	400 —
" Jasło na czyt.	150 —	" Nowy Sącz, na szkoły	500 —
" Jaworów na bursę . . .	51 —	" Nowy Targ, na czyt. w ks.	100 —
" Kałusz, na szkołę w To-		" Obertyn na czyt. . . .	50 —
maszowcach Dębina . .	200 —	" Olesko na dom lud.	58 —
" Kałusz, na szkołę w Nie-		" Piwniczna na kurs analf.	200 —
gowcach	300 —	" Peczeniżyn, na szkołę	
" Kałusz, na szkołę w Pod-		Berezów niżny	200 —
michalu	250 —	" Podhajce na czyt. . .	150 —
" Krakowiec na szkołę		" Podwoleczyska na szko-	
w Swidnicy	100 —	łę w Proszowcach . .	200 —
" Kamionka str. na bursę	50 —	" Pań, Przemyśl, na szkoły	
" Karwina II. na czyt. . .	232 20	w pow. Mościskim . .	1500 —
" Kolbuszowa na czyt. . .	33 35	" II. Przemyśl	229 —
" Kołomyja na szkoły . .	2000 —	" Radymno, na czyt. . .	93 95
" Komarno	500 —	" Rawa Ruska, na kurs.	
" Kopyczyńce, na szkołę		analf.	17 65
w Niżborgu	200 —		
Do przeniesienia . . .		Do przeniesienia . . .	
11991 88		20704 93	

Koło	T. S. L.	K.	h.
	Z przeniesienia	20704	93
Koło	Rohatyn, na szkołę		
"	w Radwanowie	150	—
"	Rudki na kurs analf.	105	25
"	Sambor na czyt.	200	—
"	Sanok, na szkoły	200	—
"	Sanok, na bursy	200	—
"	Skałat na czyt.	400	—
"	Skołe na czyt.	42	15
"	Sokal na czyt.	100	—
"	I. Stanisławów na szkołę		
"	w Jeziorku	200	—
"	II. Stanisławów na szkoły		
"	(fund. ś. p. Nemetzowej)	200	—
"	II. Stanisławów na		
"	szkołki fr.	200	—
"	Stary Sącz na czyt.	60	—
"	Stryj na szkoły	300	—
"	Suchodół na czyt.	42	—
"	Szczakowa na czyt.	50	—
"	Śniatyn na szkoły	287	30
"	Tarnopol na szkoły	1000	—
"	Tarnopol na kurs analf.	500	—
"	Tarnopol na czyt.	500	—
"	Tarnopol na bursę	500	—
"	Tłumacz	600	—
"	Tłuste na czyt.	50	—
"	Trembowla na czyt.	215	50
"	Turka, na szkoły	200	—
"	Turka, na kurs analf.	100	—
"	Tyśmienica, na kurs		
"	analf.	50	—
"	Tyśmienica, na czyt.	100	—
"	Ustrzyki dol. na czyt.	52	25
"	Węldzisz, na czyt.	58	05
"	Zabłotów, szkoła w Dżu-		
"	rowie Nowos.	50	—
"	Zaleszczyki na wycieczki		
"	szk. i włość.	200	—
Do przeniesienia		27617	43

Koło	T. S. L.	K.	h.
	Z przeniesienia	27617	43
Koło	Zbaraż, na czyt.	150	—
"	Zborów, na czyt.	54	50
"	Złoczów na szkoły	400	—
"	Żółkiew,	300	—
"	Żurawno, na czyt.	59	07
"	Żydaczów, na czyt.	60	—
"	Żywiec na czyt.	80	—
Związ.	Okr. Biała, na cele		
"	Związ.	100	—
"	Okr. Kołomyja, na cele		
"	Związ.	500	—
"	Okr. N. Sącz, na cele		
"	Związ.	200	—
"	Okr. Nowy Targ, na cele		
"	Związ.	40	—
"	Okr. Tarnopol, na cele		
"	Związ.	600	—
"	Okr. Żółkiew, na szkołę		
"	w Jasionówce	40	—
Różnym	Koło T. S. L.		
"	w książkach	1522	10
Różnym	instyt. i osobom pry-		
"	wat. w książkach	206	62
Na	ochronkę w Tokach	50	—
Zarz.	szkoły przem. uzup.		
"	w Orłowej	100	—
Komitet	Tow. pol. III. kongr.		
"	w Paryżu	200	—
Na	szkołkę w Radziejowie	30	—
Komitet	pol. kongr. pedag.		
"	we Lwowie	28	73
Eleuteryi	w Krakowie na wiec		
"	przeciwalkoholowy	25	—
Inne		40	—
Zasiłki	udzielone w r. 1910	32403	45
Otrzyma-	no ze zwrotów	2000	—
Wydano rzeczywiście		30403	45

VIII. Wykaz darów otrzymanych przez Zarząd Gł.
na cele ogólne w r. 1910.

Admin. Nowej Reformy, składki	K	655·93
Agencya, Biała, 1/2 prow. na T. S. L.	"	9·70
Alexandrowiczówna, zebrane na T. S. L.	"	889·11
Auskultanci sądu, Tarnów, ...	"	11·—
Baerowa Albina, Leżajsk	"	3·—
Bank Związkowy, Lwów	"	100·—
Dr. Tadeusz Bednarski, Kraków	"	5·—
Berliński Marcin, Wiedeń	"	9·—
Better J. Kraków	"	50·—
Biernacki Edward, Lwów	"	10·—
Biliński K. i J. Nowakowski, Nadwórna	"	3·—
Boryczka, Biała	"	3·—
Ceslikańsky Ludwik, Rudki	"	10·—
Chmielewska, Ciechanów	"	2·53
Chramcowa, Zakopane	"	66·—
Cieński Adolf, Lovrana	"	1·—
Ks. Cizek, Miłówka	"	2·—
Ks. Danek, W. Budapeszt	"	2·—
Dary w książkach od osób prywat. i instyt.	"	65·52
Drobne dary	"	77
Domin J. Jasło	"	10·—
Drukarnia Związkowa, Kraków	"	50·—
Gebethner i Wolf, Warszawa	"	25·40
Gerlicz Wiesław, Łódź	"	3·—
Getritz Al. Lwów, 5% od sprz. bloków 09.	"	74·20
Gliński M., Kraków	"	2·—
Głowacki K. Biała, zebr. na fest. Sokolim	"	7·62
Goście z Litwinki, Zakopane, z gry w karty	"	3·87
Gruszecki, Kołomyja	"	3·—
Hempel Jadwiga, Tyczyn (Król. Polskie)	"	75·—
Jachymiak Andrzej, Cieszyn	"	3·—
Janowski Jan August, Sokal	"	17·75
Jaremovie Kazim. i Dora, Jasło	"	200·—
K. F. O. Kraków	"	5·—
Kaim Stanisław, Słotwina, % z Rku na T. S. L.	"	17·74
Kasa oszczędn. m. Krakowa	"	450·—
Kiedroń Józef, Dąbrowa górna	"	25·—
Kielar Marcin, ...	"	38·04
Kodłębski, Kasina	"	5·—
Kolińska fabr. cykoryi, Sądowa Wisznia % ze sprzed.	"	2.000·—
Koło T. S. L. Hałcnów, 25% dochodu	"	40·—
Koło T. S. L. Jordanów, od różnych z 1909	"	4·35

Do przeniesienia . . . . . K 4.958·53

Z przeniesienia	K 4958.53
Koło T. S. L. Łańcut, od różnych z 1909	6.01
„ Mikuszowice, dar na T. S. L.	30.84
„ Wadowice, od różnych w 1909	25.76
„ Wojnicz „ „	133.45
Komitet obchodu grunwal. Rozwadows	100.—
„ balu majstrów raf. nafty Limanowa	194.—
Korzeniowski L., Kraków	3.77
Kostkiewicz K., Jasło	4.—
Kropińska M., Krasne	3.—
Dr. Landau J., Sądowa Wisznia	3.10
Leiblinger, Krystynopol	1.—
Lipschütz, Skole $\frac{0}{100}$ od zapatek 1909	142.87
Lorring M., Krystynopol	5.—
Łebkowska, Warszawa	4.—
Dr. M., Sarajewo	2.—
Magistrat m. Wieliczki, na T. S. L.	20.—
Malisz Adam, Polska Lutynia	1.—
Małkowski Bronisław, Kraków	20.—
Mayer Rudolf, Buczac	2.—
Midowicz Tad. Hadyńkowce, z puszeki	26.95
Mrozińska M., Libiąż Mały	3.—
Dr. Müller Emil, Lwów	50.—
Natansonówna Janusia Kraków	10.—
Nikiel St. Kraków, z puszeki	12.41
Piasecki Józef, Orłowa	48.30
Pinkas Modest, Nadbrzezie	3.—
Pituła J. Tarnów, na kresy	3.80
Pola Paweł, Łąka	1.—
Polityński Br., Zagórze	2.—
Puszeki Z. Głównego w Krakowie	170.96
Rada miejska, Kraków, subwencya	3.500.—
Rada powiatowa Ropczyce	50.—
„ „ Biała	100.—
„ „ Kraków	20.—
„ „ Łańcut	10.—
Redakcyja „Ojczyzny“, Kraków	3.—
Romer Ochenkowska, Karolinów	4.10
Różycki Feliks, Kraków	1.—
Sawiccy Bron. i St. Warszawa	25.35
Sawicki M., Humań	12.68
Skrzyniarz Fr., Kraków	1.—
Skubiszewski, Ballard Wash	98.04
Ślizawski, Kraków	30.—
Stasicki T., Kraków	10.—
Steusing Kazim., Lwów	23.12

Do przeniesienia . . . . . K 9.880.04

Z przeniesienia	K	9.880·04
Stonarski Karol, Lwów	"	24—
Stowarz. przem. szewców, Jaworów	"	3—
Strudlerowie Franc., Mor. Ostr.	"	12—
Szeliga Dr., Kraków	"	4—
Szkoła Ujście Solne	"	6—
Taraszkiewicz Dr., Biała Cerkiew	"	12·69
Teljednota Sokół, Kruty	"	5—
Towarz. zalicz. Dąbrowa	"	100—
Uczniowie gimn. Drohobycz	"	17·10
Ulimowicz, Rudki	"	2—
Urząd gminy Jaworzno	"	20—
Urząd miejski, Chrzanów	"	25—
Wawszczak J. ks., Kowalówka	"	1—
Wilkoosz Ferd., Kraków	"	5—
Dr. Woynarowski Kazim., Chrzanów	"	1·75
Wyskoczył J., Szczawnica	"	1—
Zakład repr. art. „Zorza“, Kraków	"	14·10
Zapis ś. p. Gontkiewiczowej z 1909	"	1.000—
Zapis ś. p. B. Wolszczanowej (reszta)	"	14.669·83
Zebrane na uczcie pożegn. Dra Wróbla	"	26·50
„ w dni grunw. na T. S. L. i Macierz w Cieszynie	"	7.611·39
„ przy stolikach na Błoniach w dni grunw.	"	14·80
„ na Walnym Zjeździe T. S. L.	"	34·11
„ na Zjeździe Haczowiaków	"	45·70
Ziembicki za pozwolenie wydaw. poczt. z pomn. grunwaldzkiego	"	15—
	K	33.551·01
Mniej kwoty przeniesione na inne Rki	"	12·551·27
Razem wpłacono	K	20·999·74

IX. Wykaz zapłaconych w 1910 roku wkładek członków
założycieli, dożywotnich, wspierających i zwyczajnych.

Callier Oskar, Kraków	K	2.—
Chilewski Stan., Grac	"	2.—
Czernelecki, Pascany	"	2.—
Czernichowski Edward, Kraków	"	2.—
Dr. Dwernicki T., Kraków. wkł. czł. założ.	"	200.—
Dr. Filipkiewicz Stefan, Kraków	"	2.—
Glixeli Zofia, Tarnów	"	2.—
Grotowa Helena i Fryderyka, Kraków	"	5.—
Gustawicz Bronisław, Żywiec	"	2.—
Hołystówna Ksawera, Woźniki	"	2.—
Horaniowa Olga, Kraków	"	2.—
Dr. Horain Paweł, Kraków	"	2.—
Iwański Władysław, Kraków	"	2.—
Kasa miejska Żółkiew	"	12.—
Kosiński W., Baligród	"	4.—
Koterla J., Niem. Lutynia	"	4.—
Ks. Lewandowski Piotr, Szczepanów	"	2.—
Piotrowski Edmund, Wiedeń	"	12.—
Pols. Tow. akad. „Ognisko“, Grac	"	5.—
Rada miasta Żółkiew	"	12.—
Radomski Henryk, Kraków	"	4.—
Rotersman Karol, Lwów	"	2.—
Rybarzewska Karolina, Wiedeń	"	4.—
Dr. Rybarzewski Dominik, Wiedeń	"	4.—
Rybarzewska Marya, Wiedeń	"	4.—
Rydel Adam, Kraków	"	2.—
Siekaniec A., Kraków	"	2.—
Stonawski Karol, Lwów	"	2.—
Stowarzyszenie „Jutrzenka“, Pilzno	"	2.—
Szurek Karol, Kraków	"	6.—
Tomaszewska Helena, Kraków	"	2.—
Truskolascy Ernest i Marya, Biała	"	4.—
Wagner Józef, Bursztyn	"	2.—
Warchałowska Helena, Kraków	"	2.—
Warteresiewicz, Grac, ...	"	2.—
Wesołowska Stefania, Rdzawa	"	2.—
Wkładka człon. założyciela z Koła Łacko	"	100.—
Zapałowicz Hugo, Lwów	"	3.—
Zaremba Cielecki Artur, Hadyńkowce, wkł. człon. założ.	"	200.—
Zaremba Michał, Kraków	"	2.—
Zeleks Józef, Pilzno	"	2.—
Żardecki Al. Grac	"	2.—
	K	633.—
Mniej przenies. wkł. założ. do fund. żelazn.	"	500.—
Suma wkładek	K	133.—

c) Zestawienie przychodu i rozchodu Zarządu Głównego T. S. L. za rok 1910.

PRZYCHÓD		Dziennik		Kasa		Razem	
	Kor.	h.	Kor.	h.	Kor.	h.	
1. Gotówka z dnia 31 grudnia 1909 r.							
a) W kasie Zarządu Głównego T. S. L. . .			2826	68			
b) W Pocztovej Kasie Oszczędności . . .			2481	54	5308	22	
2. Fundusz żelazny.							
a) Przyrost z wkładek członków założycieli	500	—					
b) Zrealizowane efekta	1204	67			1704	67	
3. Majątek Tow. w nieruchom. i ruchom.							
Przyrost majątku przez dokupno :							
a) Szkoły na kresach zachodnich	168741	99					
b) Bursa grunwaldzka	139689	99					
c) Inne	134966	61			443398	59	
4. Fundusze.							
a) Przyrost funduszu na szkołę w Hałcnowie			10	—			
b) " " sem. im. Fr. Preisendanza	902	87					
c) " " „kresy zachodnie“ im. K. Kostkiewicza	—	77					
d) " " Daru Grunwaldzkiego	119901	39	235901	35			
e) " " na umorzenie majątku	63437	—					
f) " " im. śp. Koziebrodzkiej	250	—					
g) " " im. M. Konopnickiej	1004	06					
h) " " burs im. A. Potockiego	79002	80			500410	24	
5. Centralna Składnica książek.							
Przychód według szczegółowego zestawienia	32216	34			32216	34	
6. Nakłady własne T. S. L.							
Przychód według szczegółowego zestawienia	2229	30			2229	30	
7. Wydawnictwa dochodowe.							
Przychód według szczegółowego zestawienia	47956	81			47956	81	
8. Kalendarze T. S. L.							
a) Przychód za kal. na 1909 i 1910 rok . .	7035	92					
b) " " " " 1911 rok	13166	73			20202	65	
9. Komisy statystyczna.							
Przychód w 1910 roku	2807	99			2807	99	
10. Przewodnik Oświatowy T. S. L.							
Przychód według szczegółowego zestawienia	4364	92			4364	92	
Do przeniesienia							
	819380	16	241219	57	1060599	73	

ROZCHÓD		Dziennik		Kasa		Razem	
	Kor.	h.	Kor.	h.	Kor.	h.	
1. Ruchomości blura.							
Zakupno urządzenia biurowego	3073	14					3073 14
2. Fundusz żelazny.							
a) Pożyczka do funduszu bieżącego	500	—					
b) Zakupno efektów	1204	67					1704 67
3. Majątek Tow. w nieruch. i ruch.							
a) Umorzenie za rok administracyjny	63437	—					
b) Koszta budowy bursy grunwaldzkiej we Lwowie	139689	99					
c) Zakupno majątku nieruch. i ruch.	134966	61					338093 60
4. Fundusze.							
a) Lokacya funduszu im. Fr. Preisendanza .	9496	12					
b) Przelew " hałcnowskiego do Zw. Okr. we Lwowie	24691	22					
c) " " im Wróblewskich do Zw. Okr. we Lwowie	235	18					
d) Lokacya i wydatki „Daru Grunwaldzkiego“	272851	60			64	50	307338 62
5. Centralna Składnica książek.							
Rozchód według szczegółowego zestawienia	34596	90					34596 90
6. Nakłady własne.							
Rozchód według szczegółowego zestawienia	3204	91					3204 91
7. Wydawnictwa dochodowe.							
Rozchód według szczegółowego zestawienia	30107	62					30107 62
8. Kalendarze T. S. L.							
a) Rozchód za kal. na 1909 i 1910 rok . .	12662	79					
b) " " " " 1911 rok	11798	25					24461 04
9. Komisy statystyczna.							
Rozchód w 1910 roku	6384	30					6384 30
10. Przewodnik oświatowy T. S. L.							
Rozchód według szczegółowego zestawienia	7194	80					7194 80
11. Wypożyczalnia przeźroczy.							
Rozchód według szczegółowego zestawienia	5404	95					5404 95
12. Loterya.							
Rozchód w roku 1910	5001	—			1029	05	6030 05
Do przeniesienia							

PRZYCHÓD	Dziennik		Kasa		Razem	
	Kor.	h.	Kor.	h.	Kor.	h.
Z przeniesienia	317380	16	241219	57	1060599	73
11. Wypożyczalnia przeźroczy. Przychód według szczegółowego zestawienia	3877	96			3877	96
12. Loterya. Przychód 1910 w roku	13233	01	1217	20	14450	21
13 Dary. Wpływy według szczegółowego zestawienia	20999	74			20999	74
14 Dubiosa. Odzyskane salda	3074	55			3074	55
15. Dar narodowy Trzeciego Maja. Wpływy brutto	7520	91	43071	90	50592	81
16. Odsetki i kupony. Uzyskano w 1910 roku	7648	28			7648	28
17. Wkładki członków przy Zarządzie Gł. a) Wpływ od członków zwycz., wspier. i doż. b) " " założycieli	133 500	— —			633	—
18. Szkoły. Przychód a) na budowę . . . . . b) na zbiory naukowe i inwentarz . . . . . c) na utrzymanie (według szczeg. zestaw)	39787 4807 292806	80 47 —	90271	74	427673	01
19. Dłużnicy i wierzyciele T. S. L. Zarachowano na dobro rach. bież. Dł. i Wierz.	859319	08	365203	66	1224522	74
20. Koła T. S. L. Zarachowano na dobro rach. bież. Kół . .	206614	71	64136	34	270751	05
21. Koszta zarządu i organizacyi. Zwroty z różnych tytułów	22620	72			22620	72
22. Pocztowa Kasa Oszczędności. Wpływy w roku 1910	176916	82			176916	82
23. Pożyczka z fund. żelaznego. Zatrzymane wkładki założycieli	500	—			500	—
24. 25% wkładek członków od Kół. Obciążenie Kół T. S. L. za 1909 rok . . .	10874	64			10874	64
	2490614	85	805120	41	3295735	26

ROZCHÓD	Dziennik		Kasa		Razem	
	Kor.	h.	Kor.	h.	Kor.	h.
Z przeniesienia	766501	05	1093	55	767594	60
13. Zasiłki Rozchód według szczeg. zestawienia . . .	30403	45			30403	45
14. Dubiosa. Odpisy nieściągalnych wierzytelności . . .	159	40			159	40
15. Dar narodowy Trzeciego Maja. Koszta zbierania i t. p.	8174	68			8174	68
16. Odsetki i kupony. Wypłacono w 1910 r.	13526	01			13526	01
17. Wkładki członków przy Zarządzie Gł. Przelew wkł. czł. założycieli do fund. żel. .	500	—			500	—
18. Szkoły. Rozchód a) na budowę . . . . . b) na zbiory naukowe i inwentarz . . . . . c) na utrzymanie (według szczeg. zestaw.)	144810 31678 239929	— 74 25	218233	80	634651	79
19. Dłużnicy i wierzyciele T. S. L. Zarachowano na ciężar rach. bież. Dł. i Wierz.	658279	76	537299	40	1195579	16
20. Koła T. S. L. Zarachowano na ciężar rach. bież. Kół . .	384843	75	25061	68	409905	43
21. Koszta zarządu i organizacyi. Koszta brutto	51816	16			51816	16
22 Pocztowa Kasa Oszczędności Wypłaty w roku 1910	159992	60			159902	60
23. Gotówka z dniem 31. grudnia 1910 r. a) W kasie Zarządu Głównego T. S. L. . . . b) W Pocztowej Kasie Oszczędności . . .			4026 19405	22 76	23431	98
	2490614	85	805120	41	3295735	26

Budżet Zarządu Głównego Towarzystwa Szkoły Ludowej na rok 1911.
Zatwierdzony na posiedzeniu Zarządu Głównego w Krakowie d. 10 grudnia 1910 r.

DOCHODY	1911		WYDATKI	1911	
	Kor.	Kor.		Kor.	Kor.
I. SZKOŁY.			I. SZKOŁY.		
A) Gimnazjum realne i Seminarium nauczycielskie męskie wraz z 4-klasową szkołą pospolitą w Białej.			A) Gimnazjum realne i Seminarium nauczycielskie męskie wraz z 4-klasową szkołą pospolitą w Białej.		
1. Na utrzymanie.			1. Na utrzymanie.		
a) Subwencja Sejmu kraj. we Lwowie na Gimnazjum	8000		a) Płace	62032	
b) Subwencja Pow. Kasy Oszczędności na Seminarium	8000		b) Utrzymanie	3000	
c) Subwencja Pow. Kasy Oszczędności w Wadowicach na Seminarium	50		c) Zbiory naukowe	3190	
d) Od Tow. dla popierania Gimnazjum w Białej	—		d) Inwentarz	205	
e) Od Koła Pań T. S. L. w Krakowie na Seminarium	1000		e) Konserwacja budynku	100	
f) Taksy wstępne	542		f) Stypendya dla uczniów Seminarium	4240	
g) Opłaty szkolne	1050		g) Ogród szkolny i boisko	100	
h) Dary	100		h) Ekwiwalent czynszu (50/0)	15000	89718
i) Na stypendya dla uczniów Seminarium od różnych	3500		2. Na budowę.		
k) Ekwiwalent czynszu (50/0)	15000	37242	Częściowa spłata kosztów budowy		120000
2. Na budowę.			B) Seminarium nauczycielskie żeńskie im. Franciszka Preisendanza w Krakowie.		
Pożyczka hipoteczna		120000	a) Płace	21940	
Niedobór		52476	b) Utrzymanie	1770	
B) Seminarium nauczycielskie żeńskie im. Franciszka Preisendanza w Krakowie.			c) Zbiory naukowe	800	
a) Subwencja Sejmu Krajowego we Lwowie	2000		d) Inwentarz	680	
b) Subwencja Rady miasta w Krakowie	1500		e) Czynsze	3840	
c) Subwencja Ministerstwa Oświaty	2000		f) Uwolnienia od opłat szkolnych	2800	31830
d) Taksy wstępne	320		C) Gimnazjum realne im. Słowackiego w Orłowej.		
e) Opłaty szkolne	24400		a) Płace	27960	
f) Niedobór do pokrycia z ewent. subwencji	1610	31830	b) Utrzymanie	2600	
C) Gimnazjum realne im. J. Słowackiego w Orłowej.			c) Zbiory naukowe	3706	
a) Subwencja Sejmu Krajowego we Lwowie	3000		d) Inwentarz	2500	
b) Dary	2000		e) Ekwiwalent czynszu (50/0)	5000	
c) Taksy wstępne	300		f) Czynsz dodatkowy	1000	
d) Opłaty szkolne	800		g) Bursa	4700	47466
e) Ekwiwalent czynszu (50/0)	5000		D) Męska i żeńska 3-klasowa szkoła wydziałowa im. T. Kościuszki w Białej, połączona z 4-klasową męską i żeńską szkołą pospolitą.		
f) Udział Macierzy Szkolnej w Cieszynie (50/0) wydatków po strąceniu dochodów pod c i d)	20683	31783	a) Płace	42537	
Niedobór		15683			
D) Męska i żeńska 3-klasowa szkoła wydziałowa im. T. Kościuszki w Białej, połączona z 4-klasową męską i żeńską szkołą pospolitą.					
a) Udział w subwencji Sejmu Krajowego we Lwowie (K 60.000—K 12.000 na Leszczyny)	48000				
Do przeniesienia	48000	289014	Do przeniesienia	42537	289014

DOCHODY	1911		WYDATKI	1911	
	Kor.	Kor.		Kor.	Kor.
Z przeniesienia	48000	289014	Z przeniesienia	42537	289014
b) Subwencja Rady powiatowej w Białej	250		b) Utrzymanie	2500	
c) Subwencja Rady powiatowej w Wadowicach	50		c) Zbiory naukowe	1200	
d) Od Rady miasta w Jarosławiu na stypendium dla ucznia	100		d) Inwentarz	1000	
e) Ekwiwalent czynszu	10000	58400	e) Konserwacja budynku	505	
Niedobór		292	f) Ekwiwalent czynszu	10000	
E) Męska i żeńska 3-klasowa szkoła wydziałowa im. Maryi Konopnickiej w Morawskiej Ostrawie, połączona z 5-klasową szkołą pospolitą mieszaną.			g) Czynsze dodatkowe	850	
a) Subwencja Wydziału Krajowego we Lwowie	8000		h) Ogród szkolny i boisko	—	
b) Subwencja Rady miasta w Mor. Ostrawie	5000		i) Stypendium dla ucznia	100	58692
c) Subwencja Rady miasta w Krakowie	—				
d) Zarządy kopaliń	2500		E) Męska i żeńska 3-klasowa szkoła wydziałowa im. Maryi Konopnickiej w Morawskiej Ostrawie, połączona z 5-klasową szkołą pospol. mieszaną.		
e) Inne dary	1606	17106	a) Płace	42502	
Niedobór		39778	b) Utrzymanie	3000	
F) 3-klasowa szkoła wydziałowa męska w Czechowicach.			c) Zbiory naukowe	1000	
1. Na utrzymanie.			d) Inwentarz	1050	
a) Subwencja gminy w Czechowicach	1000		e) Konserwacja budynku	—	
b) Subwencja gminy w Dziedzicach	300		f) Ekwiwalent czynszu	—	
c) Od Koła uniwersyteckiego T. S. L. w Krakowie	12360	13660	g) Czynsze dodatkowe	9332	
2. Na budowę.			h) Ogród szkolny i boisko	—	56884
Od Koła uniwersyteckiego T. S. L. w Krakowie		30000	F) 3-klasowa szkoła wydziałowa męska w Czechowicach.		
G) 5-klasowa szkoła pospolita mieszaną im. Stanisława Konarskiego w Leszczynach.			1. Na utrzymanie.		
a) Udział w subwencji Sejmu Krajowego we Lwowie (K 60.000—48.000 K na Białą)	12000		a) Płace	8760	
b) Ekwiwalent czynszu	2000	14000	b) Utrzymanie	700	
Niedobór		1130	c) Zbiory naukowe	2200	
			d) Inwentarz	2000	
			e) Konserwacje bud.	—	
			f) Ekwiwalent czynszu	—	
			g) Czynsze dodatkowe	—	
			h) Ogród szkolny i boisko	—	13660
			2. Na budowę.		
			Częściową spłatą kosztów budowy		30000
			G) 5-klasowa szkoła pospolita mieszaną im. Stanisława Konarskiego w Leszczynach.		
			a) Płace	11700	
			b) Utrzymanie	1060	
			c) Zbiory naukowe	100	
			d) Inwentarz	70	
			e) Konserwacja budynku	200	
			f) Ekwiwalent czynszu	2000	
			g) Czynsze	—	
			h) Ogród szkolny i boisko	—	15130
Do przeniesienia		463380	Do przeniesienia		463380

DOCHODY	1911		WYDATKI	1911	
	Kor.	Kor.		Kor.	Kor.
Z przeniesienia . . .		463380	Z przeniesienia . . .		463380
<i>H) 5-klasowa szkoła pospolita mieszana im. króla Wład. Jagiełły w Przywozie.</i>			<i>H) 5-klasowa szkoła pospolita mieszana w Przywozie.</i>		
a) Subwencja gminy w Przywozie	500		a) Płace	8177	
b) Zarządy kopalń	1000		b) Utrzymanie	890	
c) Ekwiwalent czynszu	1200		c) Zbiory naukowe	150	
d) Dary (ewent. podwyższenie subwencji)	1000		d) Inwentarz	600	
e) Inne dochody (czynsze)	100	3800	e) Konserwacja budynku	200	
Niedobór		8489	f) Ekwiwalent czynszu	1200	
<i>I) 4-klasowa szkoła pospolita mieszana im. ks. Kazimierza Żulińskiego w Hałcnowie.</i>			<i>I) 4-klasowa szkoła pospolita mieszana im. Kazimierza Żulińskiego w Hałcnowie.</i>		
1. Na utrzymanie.			1. Na utrzymanie.		
a) Zapis ś. p. Leopolda Krzyżanowskiego	1000		a) Płace	8520	
b) Od Związku Okręgowego T. S. L. we Lwowie:			b) Utrzymanie	350	
1) Na inwentarz	300		c) Zbiory naukowe	166	
2) Na ogród szkolny i boisko	200	1500	d) Inwentarz	1102	
2. Na budowę.			e) Konserwacja budynku	—	
Fundusz im. ś. p. Ks. Kazimierza Żulińskiego i składki od Związku Okręgowego T. S. L. we Lwowie		20000	f) Ekwiwalent czynszu	—	
Niedobór		9438	g) Czynsze dodatkowe	600	
<i>J) 5-klasowa szkoła pospolita w Hermanicach.</i>			h) Ogród szkolny i boisko	200	10938
a) Subwencja Wydziału Krajowego we Lwowie	1000		2. Na budowę.		
b) Subwencja Sejmu śląskiego	800		Częściowa spłata kosztów budowy przez Związek Okręgowy T. S. L. we Lwowie		20000
c) Zarządy kopalń	609		<i>J) 5-klasowa szkoła pospolita mieszana w Hermanicach.</i>		
d) Dary	88	2497	a) Płace	5343	
Niedobór		4597	b) Utrzymanie	550	
<i>K) 5-klasowa szkoła pospolita mieszana w Radwanicach.</i>			c) Zbiory naukowe	60	
1. Na utrzymanie.			d) Inwentarz	141	
a) Subwencja Wydziału Krajowego we Lwowie	1000		e) Konserwacja budynku	—	
b) Subwencja Sejmu śląskiego	800		f) Ekwiwalent czynszu	—	
c) Subwencja gminy w Radwanicach	200		g) Czynsze dodatkowe	1000	
d) Zarządy kopalń	1000		h) Ogród szkolny i boisko	—	7094
e) Ekwiwalent czynszu	1200		<i>K) 5-klasowa szkoła pospolita mieszana w Radwanicach.</i>		
f) Od Koła I. T. S. L. w Krakowie	6983	11183	1. Na utrzymanie.		
			a) Płace	8083	
			b) Utrzymanie	400	
			c) Zbiory naukowe	300	
			d) Inwentarz	600	
			e) Konserwacja budynku	—	
			f) Ekwiwalent czynszu	1200	
			g) Czynsze dodatkowe	400	
			h) Ogród szkolny i boisko	200	11183
Do przeniesienia		524884	Do przeniesienia		524884

DOCHODY	1911		WYDATKI	1911	
	Kor.	Kor.		Kor.	Kor.
Z przeniesienia		524884	Z przeniesienia		524884
2. Na budowę.			2. Na budowę.		
Od Koła I. T. S. L. w Krakowie tytułem czynszu		1200	Częściowa spłata poż. hipotecznej		1200
L) 5-klasowa szkoła pospolita mieszana w Maryańskich Górach.			L) 5-klasowa szkoła pospolita mieszana w Maryańskich Górach.		
a) Subwencja Wydziału Krajowego we Lwowie	1000		a) Płace	5598	
b) Od Koła I. T. S. L. w Krakowie	7538	8538	b) Utrzymanie	550	
M) 5-klasowa szkoła pospolita mieszana w Jaworzu średnim.			c) Zbiory naukowe	190	
1. Na utrzymanie.			d) Inwentarz	600	
a) Subwencja Sejmu śląskiego	800		e) Konserwacja	—	
b) Od Koła I. T. S. L. w Krakowie	1900		f) Ekwiwalent czynszu	—	
c) „ II. (Pań) T. S. L. w Krakowie	2000		g) Czynsze dodatkowe	1600	
d) „ T. S. L. w Rzeszowie	800		h) Ogród szkolny i boisko	—	8538
e) „ T. S. L. w Tarnowie	1000		M) 5-klasowa szkoła pospolita mieszana w Jaworzu średnim.		
f) „ T. S. L. w Wadowicach	100		1. Na utrzymanie.		
g) Ekwiwalent czynszu	1000		a) Płace	5000	
h) Ewent. czynsz z ogrodu owocowego	—		b) Utrzymanie	800	
i) Ewent. czynsz za mieszkanie nauczyciela	—	7600	c) Zbiory naukowe	200	
2. Na budowę.			d) Inwentarz	500	
Od Koła I. T. S. L. w Krakowie tytułem czynszu		1000	e) Konserwacja budynku	—	
N) Szkoła jubileuszowa (nowego typu) im. Ernesta Bandrowskiego.			f) Ekwiwalent czynszu	1000	
Fundusz szkolny		100	g) Czynsze dodatkowe	—	
Niedobór		900	h) Ogród szkolny i boisko	100	7600
O) Różne szkoły.			2. Na budowę.		
a) Zasiłek Rady nadzorczej Towarzystwa Wzajemnych Ubezpieczeń w Krakowie na szkoły kresowe	1000		Częściowa spłata pożyczki		1000
b) Dary	200	1200	N) Szkoła jubileuszowa (nowego typu) im. Ernesta Bandrowskiego.		
Niedobór		1400	Na organizację szkoły		1000
P) Szkołki froeblovskie.			O) Różne szkoły.		
a) Szkołka w Białej	—		a) Remuneracje nauczycielskie	—	
b) „ w Morawskiej Ostrawie „Czynsz mieszkalny“	60		b) Ubezpieczenie budynków szkolnych	300	
c) „ w Przywozie „Czynsz mieszkalny“	—		c) Konserwacja	1500	
d) „ w Maryańskich Górach [od Koła I. T. S. L. w Krakowie)	2550		d) Utrzymanie szkół	300	
e) „ w Witkowicach (od Koła I. T. S. L. w Krakowie)	2750		e) Bezpłatne czytelnie szkolne	500	2600
f) Szkołka w Hermanicach	—	5360	P) Szkołki froeblovskie.		
Niedobór		6612	a) Szkołka w Białej	500	
Do przeniesienia		558794	b) „ w Morawskiej Ostrawie	2766	
			c) „ w Przywozie	1978	
			d) „ w Maryańskich Górach	2440	
			e) „ w Witkowicach	2750	
			f) „ w Hermanicach	1538	11972
			Do przeniesienia		558794

DOCHODY	1911		WYDATKI	1911	
	Kor.	Kor.		Kor.	Kor.
Z przeniesienia . . .		558794	Z przeniesienia . . .		558794
R) Szkoła uzupełniająca przemysłowa w Morawskiej Ostrawie.			R) Szkoła uzupełniająca przemysłowa w Morawskiej Ostrawie.		
a) Subwencja Wydziału krajowego we Lwowie . . .	400		a) Płace	2990	
b) " Izby handlowo-przemysłowej w Krakowie . . .	50		b) Potrzeby realne	300	
c) " " " " we Lwowie . . .	50		c) Środki naukowe	200	
d) " " " " w Bernie . . .	100		d) Przybory naukowe	200	
e) " Rady powiatowej w Wadowicach . . .	50		e) Inwentarz	200	
f) Subwencja Ministerstwa robót publicznych:			f) Nagrody dla uczniów:		
1. Na utrzymanie (1/3)	1230		1. w gotówce	K. 75	
2. Na zagospodarowanie	500	1730	2. w książkach	" 75	150
g) Subwencja Wydziału krajowego w Bernie (1/3) . . .	1230		g) Inne wydatki na utrzymanie	910	4950
h) " Rady miasta w Mor. Ostrawie (1/3) . . .	1230		S) Szkoła uzupełniająca przemysłowa w Białej.		
i) " Rady powiatowej w Białej	30		a) Płace	1060	
j) Opłaty uczniów	80	4950	b) Potrzeby realne	300	
S) Szkoła uzupełniająca przemysłowa w Białej.			c) Środki naukowe	300	
a) Subwencja Rady powiatowej w Białej	400		d) Przybory naukowe	300	
b) " Izby handlowo-przemysłowej w Krakowie . . .	800		e) Inwentarz	200	
c) " Kasy Zaliczkowej w Białej	50		f) Inne wydatki na utrzymanie	550	2710
d) " Ministerstwa robót publicznych (1/3) . . .	650		T) Szkoła uzupełniająca przemysłowa w Czerniowcach.		
e) " Wydziału krajowego we Lwowie (1/3) . . .	650		Różne wydatki na urządzenie i utrzymanie (od 1/IX 1911 r.)		1400
f) Opłaty Stowarzyszeń przemysłowych	60		U) Szkoła uzupełniająca przemysłowa w Orłowej.		
g) " uczniów	100	2710	Zasiłek dla Zarządu Szkoły		400
T) Szkoła uzupełniająca przemysłowa w Czerniowcach.			V) Kurs krawieczyzny w Białej.		
a) Subwencje spodziewane	200		a) Płace	500	
b) Od Koła T. S. L. w Czerniowcach	500	700	b) Utrzymanie	250	
Niedobór		700	c) Inwentarz	150	
U) Szkoła uzupełniająca przemysłowa w Orłowej.			d) Inne wydatki	600	1500
Subwencja Wydziału krajowego we Lwowie . . .			W) Kurs buchalterii dla rękodzielników w Białej.		
Niedobór		400	a) Płace i t. p.	200	
V) Kurs krawieczyzny w Białej.			b) Inne wydatki	200	400
a) Subwencja Izby handlowo-przemysłowej w Krakowie . . .	200				
b) " Wydziału krajowego we Lwowie . . .	800				
c) Krajowy Instytut dla popierania przem. w Krakowie . . .	200				
d) Liga pomocy przemysłowej we Lwowie	100				
e) Rada szkolna krajowa we Lwowie	200	1500			
W) Kurs buchalterii dla rękodzielników w Białej.					
a) Subwencja Wydziału krajowego we Lwowie . . .	200				
b) " Izby handlowo-przemysłowej w Krakowie . . .	50				
c) " Ministerstwa robót publicznych	100				
d) Krajowy Instytut dla popierania przem. w Krakowie . . .	50	400			
Do przeniesienia . . .		570154	Do przeniesienia . . .		570154

DOCHODY	1911		WYDATKI	1911	
	Kor.	Kor.		Kor.	Kor.
Z przeniesienia		570154	Z przeniesienia		570154
X) Ognisko terminatorów w Morawskiej Ostrawie.			X) Ognisko terminatorów w Morawskiej Ostrawie.		
a) Subwencja Ministerstwa robót publicznych	100		a) Koszta utrzymania	300	
b) " Wydziału krajowego we Lwowie	200		b) Inne wydatki	100	400
c) " Wydziału krajowego w Bernie	100				
d) " Izby handlowo-przemysłowej w Bernie	—	400	Y) Ognisko terminatorów w Białej.		
Y) Ognisko terminatorów w Białej.			a) Koszta utrzymania	200	
a) Subwencja Ministerstwa robót publicznych	100		b) Inne wydatki	100	300
b) " Wydziału krajowego we Lwowie	200	300	Z) Kursa nauki początkowej dla dorosłych analfabetów.		
Z) Kursa nauki początkowej dla dorosłych analfabetów.			a) Kurs w Białej	430	
a) Kurs w Białej: Subwencja Rady szkolnej krajowej			b) " w Mor. Ostrawie	440	
we Lwowie	200		c) " w Przywozie	100	
b) " w Mor. Ostrawie	—		d) " w Maryańskich Górach	336	
c) " w Przywozie	—		e) " w Hermanicach	384	
d) " w Maryańskich Górach: Od Koła I. T. S. L.			f) " w Witkowicach	200	1890
w Krakowie	336				
e) " w Hermanicach	—		II. KOŁA I ZWIĄZKI OKRĘGOWE T. S. L.		
f) Kurs w Witkowicach:			a) Ryczałt na zasiłki dla Związków Okręg. i Kół za		
1) Zarząd kopalń	200		pośrednictwem Związków do dyspozycji Wydziału		
2) Od Koła I. T. S. L. w Krakowie	—	736	ścisłego T. S. L.	20000	
Niedobór		1154	b) Na zakupno gruntów i ryczałty szkolne	30000	50000
II. KOŁA I ZWIĄZKI OKRĘGOWE T. S. L.					
a) Tytułem 25% od wkładek członków	10000		III. DARY, SKŁADKI, ZAPISY I WKŁADKI.		
b) Przelew z Daru Grunwaldzkiego na zakupno gruntów			A) Dar Narodowy Trzeciego Maja.		
i ryczałty szkolne	30000	40000	Koszta zbierania:		
Niedobór		10000	a) Druki	1000	
III. DARY, SKŁADKI, ZAPISY I WKŁADKI.			b) Portorya	2500	
A) Dar Narodowy Trzeciego Maja.			c) Place	1224	
a) Dochód brutto	54000		d) Inne kosztu administracyjne	2800	7524
b) Przelew czystego dochodu z kart iluminacyjnych			B) Różne dary i składki.		
z Rku wydawnictw	6000	60000	Koszta zbierania		100
B) Różne dary i składki.			C) Zapisy.		
Dochód brutto		10000	Koszta i podatki		250
C) Zapisy.			D) Wkładki członków.		
a) Zapis ś. p. Leopolda Krzyżanowskiego	2000		Dotacja funduszu żelaznego (wkładki członków za-		
b) Inne	—	2000	łożycieli)		600
D) Wkładki członków.					
a) Założycieli	600		Do przeniesienia		631218
b) Zwyczajnych przy Zarządzie Głównym	150	750			
Do przeniesienia		695494			

DOCHODY	1911	
	Kor.	Kor.
Z przeniesienia . . .		695494
E) Dar Grunwaldzki. Raty deklaracji, składki, oraz procent od lokaty . . .		200000
IV. KOSZTA ZARZĄDU I ORGANIZACYI. Udział poszczególnych przedsiębiorstw Zarządu Głównego w kosztach zarządu i organizacyi (37% od kwoty K. 57000):		
a) Centralna Składnica (8·2%)	4674	
b) Nakłady książkowe własne (1%)	570	
c) Wydawnictwa dochodowe (12%)	6840	
d) Wypożyczalnia przeźroczy (2·6%)	1482	
e) Przewodnik Oświatowy	—	
f) Kalendarze T. S. L.	—	
g) Dar narodowy Trzeciego Maja (13·2%)	7524	21090
Niedobór (63%)		35910
V. PRZEDSIĘBIORSTWA ZARZĄDU GŁÓWNEGO T. S. L.		
A) Centralna Składnica. a) Za książki, dostarczone dla czyteln i t. p.	28000	
b) Subwencya Rady miasta Krakowa	200	
c) Subwencya Rady miasta Lwowa	300	28500
B) Nakłady książkowe własne. a) Za książki sprzedane	2600	
b) Subwencya Sejmu krajowego we Lwowie	1000	
c) Od Zarządu Muzeum polskiego w Rapperswyłu	1400	5000
C) Wydawnictwa dochodowe. a) Za sprzedane kartki, marki, telegramy, obrazy, druki itp.	40000	
b) % od sprzedaży tutek „Promień“ (Elster i Topf)	6000	
c) Od firmy S. W. Niemojowski we Lwowie	—	
d) Od fabryki kolińskiej w Sądowej Wiszni	2000	48000
Do przeniesienia		1033994

WYDATKI	1911	
	Kor.	Kor.
Z przeniesienia		631218
E) Dar Grunwaldzki. a) Na spłatę kosztów budowy Gimnazjum realnego w Orłowej	20000	
b) Na zakupno gruntów i ryczałty szkolne	30000	
c) Lokacya wpływów w Banku Krajowym i efektach oraz kosza zbierania	150000	200000
Nadwyżka		64276
IV. KOSZTA ZARZĄDU I ORGANIZACYI. a) Lustracya Kół i podróże w sprawach Towarzystwa	4500	
b) Płace funkcyjaryuszów	29300	
c) Ubezpieczenie funkcyjaryuszów	1856	
d) Urządzenie biura	800	
e) Różne wydatki (K. 20544): 1. Czynsz	3020	
2. Opał i światło	1200	
3. Księgi, formularze, druki	800	
4. Wydatki kancelaryjne	750	
5. Porto i ekspedycya	5000	
6. Czasopisma i książki	200	
7. Koszta zbierania Daru Trzeciego Maja (bez płac funkcyjaryuszów	6300	
8. Podatki i inne	774	
9. Sprawozdanie roczne	2500	57000
V. PRZEDSIĘBIORSTWA ZARZĄDU GŁÓWNEGO T. S. L.		
A) Centralna Składnica. a) Zakupno książek czytelnianych z oprawą: 1. Dla Centralnej Składnicy	17400	
2. Dla Komisji kwalifikacyjnej	500	
b) Koszta wydania katalogu normalnego	600	
c) Udział w ogólnych kosztach zarządu (8·2%)	4674	23174
B) Nakłady książkowe własne. a) Druk, papier, honorarya i t. p. (II. i ostatnia rata z kwoty K. 5550)	2050	
b) Udział w ogólnych kosztach zarządu (1%)	570	2620
C) Wydawnictwa dochodowe. a) Kartki, marki, telegramy, obrazy, druki i t. p.	17000	
b) Udział w ogólnych kosztach zarządu (12%)	6840	
c) Przelew czystego dochodu z kart iluminacyjnych na Dar Narodowy Trzeciego Maja	6000	29840
Do przeniesienia		1008128

DOCHODY	1911		WYDATKI	1911	
	Kor.	Kor.		Kor.	Kor.
Z przeniesienia		1033994	Z przeniesienia		1008128
D) Wypożyczalnia Przeźroczy.			D) Wypożyczalnia Przeźroczy.		
a) Za wypożyczanie klisz i tekstów	2550	3000	a) Zakupno klisz	2000	4032
b) Za siatki do lamp	450		b) Zakupno siatek do lamp	250	
E) Przewodnik Oświatowy.			c) Skrzynki do demonstracji i t. p.	200	
Dochody			d) Inwentarz	100	
F) Kalendarze T. S. L.			e) Udział w ogólnych kosztach zarządu (2·6%)	1482	
Dochody			E) Przewodnik Oświatowy.		
VI. WIERZYTELNOŚCI I DŁUGI.			Wydatki		—
DOCHODY.			F) Kalendarze T. S. L.		
a) 4% kupony od papierów wartościowych i. w. K. 88300			Wydatki		—
pt. w 1911 roku	3732		Nadwyżka		24834
b) 3% kupony od papierów wartościowych i. w. K. 200			VI. WIERZYTELNOŚCI I DŁUGI.		
pt. w 1911 roku	6		WYDATKI.		
c) % lokacyjne od K. 2000 na książeczce Gal. Kasy			a) Bank Krajowy we Lwowie: 4% pożycz. hipot. na bu-		
Zaliczkowej we Lwowie L. 24 (Fundusz Klipunow-			dynek szkoły wyd. w Białej lwh. 346 — K. 50.000	2635	
skiego	80		b) Wydział Krajowy we Lwowie: 1/2% pożycz. hipot. na		
d) % lokacyjne w Pocz. Kasie Oszczędności w Wiedniu	50		budynek szkoły wyd. w Białej lwh. 346 — K. 30.000	150	
e) Raty od dłużników na spłatę naszych wierzytelności	5000		c) Filia Banku Krajowego w Krakowie: 5% Rk otwar-		
f) Uplaty sald z 1910 roku przez Koła T. S. L.	10000	18868	tego kredytu Nr. 2 — K. 80000	4000	
Niedobór		29190	d) Kasa Oszczędności w Morawskiej Ostrawie: pożycz.		
			hipot. na budynek szkolny w Przywozie — K. 8000	462	
			e) Obcanska Zależna w Morawskiej Ostrawie: 6% pożycz.		
			hipot. na budynek szkolny w Przywozie — K. 2000	120	
			f) Koło T. S. L. w Nowym Sączu: 5% od zapisu ś. p.		
			Zubrzyckiego — K. 12620	631	
			g) Koło T. S. L. w Kołomyi: 6% od zapisu ś. p. Sy-		
			saka — K. 1000	60	
			h) Raty na spłatę wierzycieli	40000	48058
		1085052			1085052

Zestawienie nadwyżek względnie niedoborów poszczególnych działów budżetu na rok 1911.		Nadwyżka	Niedobór
		Kor.	Kor.
I. SZKOŁY.			
A)	Gimnazjum i Seminarium w Białej		52476
C)	„ w Orłowej		15683
D)	Szkoła w Białej		292
E)	„ w Morawskiej Ostrawie		39778
G)	„ w Leszczynach		1130
H)	„ w Przywozie		8489
I)	„ w Hałcnowie		9438
J)	„ w Hermanicach		4597
N)	„ im. E. Bandrowskiego		900
O)	Inne szkoły		1400
P)	Szkołki froeblovskie		6612
T)	Szkoła uzup. przemysłowa w Czerniowcach		700
U)	„ „ „ w Orłowej		400
Z)	Kursa nauki początkowej dla dorosłych analfabetów		1154
			143049
II. KOŁA I ZWIĄZKI OKRĘGOWE T. S. L.			
Niedobór			10000
III. DARY, SKŁADKI, ZAPISY I WKŁADKI.			
Nadwyżka		64276	
IV. KOSZTA ZARZĄDU I ORGANIZACYI.			
Niedobór			35910
V. PRZEDSIĘBIORSTWA.			
Nadwyżka		24834	
VI. WIERZYTELNOŚCI I DŁUGI.			
Niedobór			29190
Ogólny niedobór budżetu		129039	
		218149	218149

Zestawienie		Dochody	Wydatki
Budżetu Zarządu Głównego T.S. L. na rok 1911.		Kor.	Kor.
I. SZKOŁY.			
A)	Gimnazyum i Seminarjum w Białej	157242	209718
B)	Seminarjum w Krakowie	31830	31830
C)	„ w Orłowej	31783	47466
D)	Szkoła w Białej	58400	58692
E)	„ w Morawskiej Ostrawie	17106	56884
F)	„ w Czechowicach	43660	43660
G)	„ w Leszczynach	14000	15130
H)	„ w Przywozie	3800	12289
I)	„ w Hałcnowie	21500	30938
J)	„ w Hermanicach	2497	7094
K)	„ w Radwanicach	12383	12383
L)	„ w Maryańskich Górach	8538	8538
M)	„ w Jaworzu Średniem	8600	8600
N)	„ im. E. Bandrowskiego	100	1000
O)	Inne szkoły	1200	2600
P)	Szkołki froeblovskie	5360	11972
R)	Szkoła uzup. przemysł. w Mor. Ostrawie	4950	4950
S)	„ „ „ w Białej	2710	2710
T)	„ „ „ w Czerniowcach	700	1400
U)	„ „ „ w Orłowej	—	400
V)	Kurs krawieczyzny w Białej	1500	1500
W)	„ buchalteryi dla rękodzielników w Białej	400	400
X)	Ognisko terminatorów w Morawskiej Ostrawie	400	400
Y)	„ „ w Białej	300	300
Z)	Kursa nauki początkowej dla dorosłych analfabetów	736	1890
		429695	572744
II. KOŁA I ZWIĄZKI OKRĘGOWE T. S. L.			
Wpływy i zasiłki		40000	50000
III. DARY, SKŁADKI, ZAPISY I WKŁADKI.			
Wpływy i wydatki		272750	208474
IV. KOSZTA ZARZĄDU I ORGANIZACYI.			
Zwroty i wydatki		21090	57000
V. PRZEDSIĘBIORSTWA.			
Dochody i wydatki		84500	59666
VI. WIERZYTELNOŚCI I DŁUGI.			
Wpływy i spłaty		18868	48058
Niedobór		129039	
Ogólna suma dochodów i wydatków , ...		995942	995942

SPIS RZECZY.

	Str.
I. Wstęp przez W. S.	3
II. Z powodu dwudziestolecia Towarzystwa Szkoły Ludowej	7
A) Krótki rys dziejów T. S. L. przez W. S.	7
Tabela I. Obraz rozwoju T. S. L. w okresie dwudziestolecia (1891—	
1910) przez W. S.	30—31
B) Pierwsza czytelnia T. S. L. przez Jadwigę z Łobzowa	32
III. Dar Grunwaldzki przez S. N.	34
IV. Sprawozdanie z działalności Zarządu Głównego T. S. L.	40
A) Zarząd Główny i Wydział Ścisły przez W. S.	40
1. Szkoły średnie T. S. L. przez T. Ł.	51
a) Seminarium nauczycielskie męskie w Białej	51
b) Gimnazjum realne w Białej	55
c) Gimnazjum realne w Orłowej	56
d) Seminarium nauczycielskie w Krakowie	58
Tabela II. Szkoły średnie, wydziałowe i ludowe przez W. S. . . .	68
Tabela III. Zestawienie liczby uczniów i uczenic w szkołach T. S. L.	
przez W. S.	65
2. Szkoły ludowe pospolite i wydziałowe T. S. L. przez A. A. . .	67
a) Szkoły w Białej	67
b) Szkoły w powiecie bialskim	69
c) Szkoły na Morawach	70
d) Szkoły na Śląsku	74
e) Szkoły wschodnie	77
3. Wydawnictwa T. S. L. przez biuro Z. Gł.	82
a) Książki popularne dla ludu i młodzieży (komisya wydawn.) .	82
b) Kalendarz T. S. L.	84
c) Przewodnik Oświatowy	87
d) Wydawnictwa dochodowe (komisya wydawnictw)	88
B) Biuro Zarządu Głównego T. S. L. przez biuro Z. Gł.	92
a) Organizacya biura	92
b) Centralna Składowica książek czytelnianych	96
Tabela IV. Zestawienie ruchu w Centralnej Składowicy T. S. L. w r. 1910	97
c) Wypożyczalnia przeźroczy T. S. L.	99
V. Sprawozdanie z działalności Zw. Okręgowych T. S. L. przez W. S. . .	103
VI. Sprawozdanie z działalności Kół T. S. L.	110
1. Wstęp przez W. S.	110
2. Data założenia Kół przez W. S.	113
3. Członkowie przez W. S.	114
4. Szkoły średnie przez W. S.	115

	Str.
5. Szkoły wydziałowe i ludowe	115
6. Szkołki początkowe przez W. S.	116
Tabela V. Wykaz szczegółowy szkółek początkowych w r. 1910 przez W. S.	118
7. Kursy dla dorosłych analfabetów przez J. P.	126
Tabela VI. Wykaz szczegółowy kursów dla dorosłych analfabetów w r. 1910 przez W. S.	136
8. Szkoły i kursy zawodowe T. S. L. w r. 1910 przez biuro Z. Gł.	159
Tabela VII. Wykaz szczegółowy szkół handlowych przez W. S.	162
Tabela VIII. Wykaz szczegółowy szkół uzupełniających przemysłowo-handlowych przez W. S.	163
Tabela IX. Wykaz szczegółowy kursów przemysłowo-handlowych przez W. S.	164
Tabela X. Wykaz szczegółowy kursów uzupełniających rolniczych przez W. S.	169
9. Ochronki i uczelnie przez W. S.	170
Tabela XI. Wykaz szczegółowy ochronek w r. 1910. przez W. S.	172
10. Bursy T. S. L. przez A. M.	178
11. Wypożyczalnie. Czytelnie. Biblioteki publiczne miejskie przez St. R.	189
12. Domy ludowe przez St. R.	192
13. Zjazdy oświatowe, odczyty i pogadanki przez St. R.	193
14. Obchody narodowe przez St. R.	195
15. Wycieczki ludowe	196
16. Zbiory muzealne przez W. S.	197
17. Biura porady prawnej przez W. S.	198
18. Inne rodzaje działalności Kół przez W. S.	199
19. Praca oświatowa w Bośni (ze spraw. Koła I. w Krakowie)	201
VII. Sprawozdanie finansowe Zarządu Głównego przez Sz. T.	208
VIII. Sprawozdanie Rady Nadzorczej T. S. L. przez J. G.	226
IX. Uchwały Walnego Zjazdu T. S. L. w Krakowie w dn. 14. i 15. lipca 1910 r. i ich załatwienie przez biuro Zarządu Gł.	228
X. Lista członków honorowych, założycieli i dożywcotnich T. S. L. przez W. S.	232
XI. Skład Zarządów Kół i Związków Okręgowych T. S. L.	241
XII. Terytoryalny obraz działalności T. S. L. przez W. S.	275
XIII. Obraz działalności T. S. L. w roku 1910 wedle Kół, Związków Okręgowych i Zarządu Głównego przez W. S.	346
XIV. Zamknięcie rachunków Zarządu Głównego T. S. L. za rok 1910. przez Sz. T.	I
a) Bilans Tow. Szkół Ludowej z dniem 31. grudnia 1910 r.	II
b) Rok wyniku obrotów funduszu bieżącego Zarządu Głównego T. S. L.	IV
I. Rk. Przewodnika Oświatowego T. S. L.	IV
II. Rk. Centralnej Składnicy książek	IV
III. Rk. Nakładów własnych T. S. L.	VI
IV. Rk. Wydawnictw dochodowych	VI
V. Rk. Wypożyczalni przeźroczy	VI
VI. Rk. Utrzymania szkół	VIII

VII. Zasiłki udzielone przez Zarząd Główny T. S. L. w r. 1910	Str. XVI
VIII. Wykaz darów otrzymanych przez Zarząd Główny na cele ogólne w r. 1910.	XVIII
IX. Wykaz zapłaconych w 1910. roku wkładek członków założycieli, dożywotnich, wspierających i zwyczajnych	XXI
c) Zestawienie przychodu i rozchodu Zarządu Głównego T. S. L. za rok 1910	XXII
d) Budżet Zarządu Głównego T. S. L. na rok 1911	XXVI

Spis ilustracji.

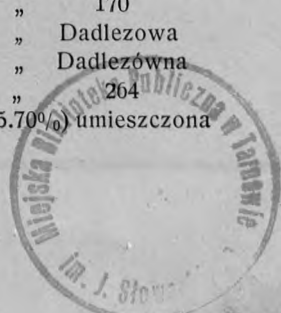
	Str.
1. Gimnazjum realne w Orłowej na Śląsku	5
2. Adam Asnyk	8
3. Śp. Ks. Tadeusz Chromecki	15
4. Śp. Erazm Jerzmanowski	18
5. Śp. Józef Zubrzycki	21
6. Śp. Dr. Karol Neumann	24
7. Śp. Jan Krahelski	26
8. Śp. Balbina Wolszczanowa	28
9. Franciszek Preisendanz	36
10. Uczestnicy Walnego Zjazdu w T. S. L. w r. 1910	39
11. Dom polski w Morawskiej Ostrawie, w którym mieści się szkoła T. S. L.	46
12. Szkoła polska T. S. L. w Ulicku Sereckiewicz	49
13. Widok gmachu Seminarium T. S. L. w Białej od ulicy	52
14. Widok korytarza I piętra w Seminarium T. S. L. w Białej	54
15. Tympanon z napisem na gmachu Seminarium T. S. L. w Białej	59
16. Uroczyste otwarcie szkoły polskiej T. S. L. w Jaworzu	66
17. Działka szkoły polskiej w Jaworzu z kierownikiem p. Janem Kotasem	68
18. Szkoła T. S. L. w Przywozie: stan z roku szk. 1910/11	72
19. Szkoła w Przywozie: nowy budynek szkolny w roku szk. 1911/12	73
20. Szkoła w Czechowicach: stan dzisiejszy	74
21. Szkoła w Czechowicach: projekt nowego budynku	75
22. Budynek szkoły T. S. L. w Kulikach	78
23. Wnętrze warsztatu w szkole T. S. L. w Kulikach	79
24. Działka szkoły polskiej w Radwanicach z kierownikiem p. Czesławem Pawlikiem	83
25. Nowy budynek szkoły T. S. L. w Hałcnowie	86
26. Szkoła T. S. L. w Reczpolu	89
27. Szkoła T. S. L. w Tarnawce	94
28. Szkoła T. S. L. w Koniowie	99
29. Szkoła T. S. L. w Milatynie	104
30. Szkoła T. S. L. w Weleśnicy	108
31. Ochronka T. S. L. w Zamulińcach	112
32. Wystawa robót ręcznych w szkole T. S. L. w Przywozie	116
33. Teatr dzieci dla dzieci, urządzony przez Koło nowosądeckie	127
34. Dom ludowy T. S. L. i bursa w Tarnopolu (widok od strony dziedzińca)	132

	Str.
35. Sala wykładowa w gmachu T. S. L. w Tarnopolu	160
36. Gmach T. S. L. w Tarnopolu od ulicy	170
37. Bursa Grunwaldzka T. S. L. we Lwowie	180
38. Malowniczy fragment architektoniczuy w dziedzińcu domu T. S. L. w Tarnopolu	182
39. Uczelnia w bursie T. S. L. w Tarnopolu	187
40. Dom ludowy T. S. L. w Tarnopolu. Sala biblioteki miejskiej	191
41. T. S. L. w pochodzie narodowym dnia 17 lipca 1910 roku	194
42. Bursa T. S. L. w Gródku Jagiellońskim	198
43. Zarząd bursy T. S. L. w Gródku Jagiellońskim ze swoimi wychowañcami	200
44. Dom czynszowy T. S. L. w Gródku Jagiellońskim	202
45. Bursa T. S. L. w Żółkwi	204
46. Laura z Dobrzańskich Pressenowa, fundatorka kościoła i szkoły T. S. L. w Milatynie	206
47. Wychowance bursy dla dziewcząt, założonej przez Koło pań T. S. L. w Przemyśle	209
48. Projekt gmachu bursy dla dziewcząt T. S. L. we Lwowie	211
49. Uroczysty pochód w czasie poświęcenia Domu T. S. L. w Grzymałowie	214
50. Grupa uczestników uroczystości otwarcia Domu polskiego T. S. L. w Grzymałowie	216
51. Dom ludowy T. S. L. w Glinianach	219
52. Dom ludowy T. S. L. w Nakonecznem	221
53. Zjazd delegatów czytelní T. S. L. na Bukowinie	223
54. Mapa Kół i Związków Okręgowych T. S. L.	266

Sprostowanie niektórych błędów.

1. Na stronie	2. w.	6. od góry	zamiast	36 szkółek	ma być	37 szkółek.
2. " "	16. " 15. "	" "	" "	" "	" "	" "
3. " "	17. " 4. "	dołu	"	1010	" "	1910
4. " "	17. " 6. "	"	"	Kyło	" "	było
5. " "	31. "	"	"	282	" "	283
6. " "	31. "	"	"	36	" "	37
7. " "	40. " 2. "	dołu	"	1911	" "	1913
8. " "	41. " 12. "	góry	"	1911	" "	1912
9. " "	41. " 20. "	"	"	1912	" "	1913
10. " "	45. " 15. "	"	"	hipoteczna	" "	hipoteczna
11. " "	63. " 5. "	"	"	Koło	" "	Koła:
12. " "	67. " 1. "	"	"	Szkoły	" "	2. Szkoły
13. " "	75. " 2. "	"	"	z inicjatywy	" "	z inicjatywy
14. " "	79. " 76. "	"	"	przrzeczenia	" "	przrzeczenia
15. " "	114. " 6. "	dołu	"	140	" "	170
16. " "	257. " 24. "	góry	"	Dadlerowa	" "	Dadlezowa
17. " "	257. " 25. "	"	"	Dadlerówna	" "	Dadlezówna
18. " "	264. "	"	"	274	" "	264
19. " "	305. " 4. "	dołu	ma być liczba procentowa (95.70%) umieszczona w 6. wierszu.			

C-89825

719-313

MIEJSKA
Biblioteka Literacko Naukowa
im. Juliusza Słowackiego
w TARNOWIE.

Nr.